

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
SOSYOLOJİ BİLİM DALI**

**BİR KÜLTÜR TARİHİ ÇALIŞMASI;
KADRO DERGİSİ VE KADROÇULAR**

**Hazırlayan
Sabri YILMAZ**

**Danışman
Prof. Dr. Koray DEĞİRMENCİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Haziran 2018
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
SOSYOLOJİ BİLİM DALI**

**BİR KÜLTÜR TARİHİ ÇALIŞMASI;
KADRO DERGİSİ VE KADROÇULAR**

(Yüksek Lisans Tezi)

**Hazırlayan
Sabri YILMAZ**

**Danışman
Prof. Dr. Koray DEĞİRMENCİ**

**Haziran 2018
KAYSERİ**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Adı Soyadı

İmza:

YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI

Bir Kùltür Tarihi Çalışması; Kadro Dergisi ve Kadrocular adlı Yüksek Lisans / Doktora tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
Sabri YILMAZ

Danışman
Prof. Dr. Koray DEĞİRMENCİ

Sosyoloji Bölümü ABD Başkanı
Prof. Dr. Koray DEĞİRMENCİ

Prof. Dr. Koray DEĞİRMENCİ danışmanlığında Sabri YILMAZ tarafından hazırlanan “Bir Kültür Tarihi Çalışması; Kadro Dergisi ve Kadrocular” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

22/06/2018

JÜRİ:

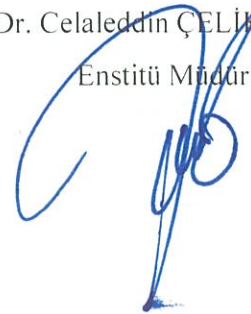
Danışman : Prof. Dr. Koray Değirmenci K. Dapıran
Üye : Dr. Öğr. Ü. Oltan Evciimen Evciimen
Üye Dr. Öğr. Ü. : Fatma Arıdoğan Teke Lloayd... Ahh

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 27/06/2018 tarih ve 25 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

27.06.2018

Prof. Dr. Celaledin ÇELİK
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Türk siyasal yaşamında önemli bir yere sahip olan Kadro Hareketi ve oluşturdukları Kadro Dergisi Kemalizm ile sol siyasi hareketler arasındaki bağlantı noktası olmuş hem geçmişte hem de günümüzde tartışılmaya devam etmiştir. Türk solunun referans kaynaklarından biri olan bu hareket; her zaman siyasi ve akademik çevrelerin ilgisini çekmiştir. Bu bağlamda, Kadro Hareketi hem Türk solunu hem de Türk siyasi hareketlerini anlamak için değerli bilgiler sunmaktadır.

Tez konusunun belirlenmesinden bitimine kadar bana yol gösteren, yoğun çalışma temposuna rağmen kıymetli vaktini ayıran, bana her konuda destek olan, yapıcı eleştirileri ile beni yönlendiren ve ideolojik manada aydınlanmamı sağlayan tez danışmanım saygıdeğer hocam Prof. Dr. Koray Değirmenci'ye tüm içtenliğimle teşekkür ederim.

BİR KÜLTÜR ÇALIŞMASI KADRO VE KADROÇULAR

Sabri YILMAZ

**Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Yüksek Lisans Tezi, 2018
Danışman: Prof. Dr. Koray DEĞİRMENCİ**

KISA ÖZET

Kadro Dergisi ve bu bağlamda oluşan Kadro Hareketi, Türk siyasal yaşamına hem geçmişte hem de günümüzde damga vuran en önemli fikir hareketlerinden biridir. Kadrocular, dönemin siyasal, sosyal ve ekonomik koşullarına göre bir devlet, buna bağlı olarak bir toplum hedeflemişlerdir. Bu süreçte Kadrocular hem etken hem de edilgen bir görüntüye sahip olmuştur, kimi zaman Kemalist rejimi doğrudan etkilemiş kimi zaman rejimden doğrudan etkilenmiştir. Ulus-devlet anlayışı doğrultusunda oluşturulmak istenen yeni düzen için faydalı olmaya çalışmışlardır. İnşa edilecek yeni toplumsal, sosyal ve ekonomik düzenin yerleşmesini amaç edinen Kadrocular, Atatürk ulusçuluğu üzerine inşa edilmek istenen bir devlet modelinin teorik planlayıcısı olmak için çaba göstermiştir. Bu çabaları bazen olumlu bir şekilde sonuçlanmış olmasına rağmen tepkilere de sebep olmuştur. Özellikle iş çevreleri ve Cumhuriyet kadroları ile girdikleri polemikler, Kadrocuların sonunu hazırlamıştır. Kadro Dergisi'nin 1932 yılında başlayan yayın hayatı Mustafa Kemal ve Cumhuriyet kadrolarının emri ile 1935 yılında sona ermiştir.

Bu çalışmada Kadro Hareketi'nin, ideolojik değerlendirmesinden ziyade hareketin duygudaşlık çerçevesinde analizi yapılmış ve ulusal manada çözümlenmesine ağırlık verilmiştir. Çalışmada, Kadrocuların ve Kadro Dergisi'nin bir eleştirisini yapmaktan çok dergiyi çıkarma sürecinde karşılaştıkları zorluklar, baskılar ve ürettikleri çözümler ele alınmış, onları anlamaya çalışılmıştır. Araştırmada arşiv incelemesi tekniği kullanılmış, metinsel ve tarihsel bir inceleme yapılmıştır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; Kadrocuların yaşam hikâyeleri üzerinde durulmuş, ortak yanları ve ilgi alanları işlenmiştir. İkinci bölümde; Kadro Dergisi'nin tüm sayıları, dönemin olayları göz önünde bulundurularak değerlendirilmeye çalışılmış, derginin tüm sayılarının kültürel, ekonomik ve siyasal

manada okuması yapılmıştır. Üçüncü bölümde ise bölümde derginin kapanma serüveni ve Kadrocuların, dergi sonrası yaşamları kısa yaşam öyküleri verilmiş, Kadrocuların ideolojik dönüşümleri ve altyapıları irdelenmeye çalışılmış ve Kadro Hareketine yönelik genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Kadro Dergisi, Kadro Hareketi, Kemalizm, Marksizm, Milli Kurtuluş Hareketleri, İdeoloji, Devletçilik.

KADRO JOURNAL and KADROISTS, AS A CULTURAL STUDY**Sabri YILMAZ****Erciyes University, Institute of Social Sciences,
Master's Thesis, 2018
Supervisor: Prof. Dr. Koray DEĞİRMENÇİ****ABSTRACT**

Kadro Journal and the Kadro Movement is one of the most influential idea movements leaving its marks on Turkish Political life both today and in the past. The Kadro readers aimed at the formation of state in compliance with the political, social and economical conditions of the era and a society convenient to such conditions. In this process, Kadroists took both an active and passive stance, sometimes having direct influence on Kemalist regime while having been directly influenced by this regime. They tried to provide support for the formation of the new order in accordance with the nation-state approach. Aiming at the establishment of the new social, communal and economic order, the Kadroists exerted their efforts to become the theoretical planner of the state model prospected to be established on the Atatürk nationalism. Although these efforts resulted in positive outcomes, they sometimes caused reactions in the society. Specifically, the polemics they encountered with the business world and Republican sects facilitated the dissolution of Kadroists. The publication life of Kadro Journal, which started in the year 1932, was put an end under the orders of Mustafa Kemal and Republican people in 1935.

The study makes an analysis of Kadro Movement as a form of compathy rather than as an ideological movement and focused on its analysis on the national scale. The study deals with the difficulties the Kadroist had while having the Kadro Journal published and the solutions they created against pressures rather than making a criticism of Kadroists and Kadro Journal. The study applies archive analysis method thus making a textual and historical analysis.

The study consists of four parts. In the first part; the life stories of Kadroists are studied as well as their common sides and fields of interests. The second part analyzes all volumes of Kadro Journal considering the events of the era, while scanning all the

journals on cultural, economical and political terms. The third part the ideological transformation of Kadrosits and their background are analyzed. In the fourth and final part, the conditions bringing the dissolution of Kadro Journal, the life stories of Kadroists in the aftermath of closure are studied as well as providing a general evaluation on the Kadro Movement.

Keywords: Kadro Journal, Kadro Movement, Kemalism, Marxism, National Sovereignty Movements, Ideology, Statism.

İÇİNDEKİLER

BİR KÜLTÜR ÇALIŞMASI KADRO VE KADROÇULAR

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	İ
YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI	İİ
ONAY	İİİ
ÖNSÖZ	İV
KISA ÖZET	V
ABSTRACT	Vİİ
İÇİNDEKİLER	İX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KADROÇULAR

1.1. Şevket Süreyya Aydemir.....	8
1.2. Yakup Kadri Karaosmanoğlu.....	15
1.3. Vedat Nedim Tör.....	21
1.4. İsmail Hüsrev Tökin.....	25
1.5. Burhan Asaf Belge	27
1.6. Mehmet Şevki Yazman	30
1.7. ARA DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	31

İKİNCİ BÖLÜM

KADRO DERGİSİ YAYIN HAYATINA BAŞLIYOR

2.1. Ankara Buluşması	35
2.2. Kadro Dergisi'nin Ana Temaları ve Sorunsalları	36
2.2.1. Sayı: 1, Ocak 1932	38
2.2.2. Sayı: 2, Şubat 1932	48
2.2.3. Sayı: 3, Mart 1932.....	57
2.2.4. Sayı: 4, Nisan 1932	68
2.2.5. Sayı: 5, Mayıs 1932	76
2.2.6. Sayı: 6, Haziran 1932.....	87
2.2.7. Sayı: 7, Temmuz 1932	96
2.2.8. Sayı: 8, Ağustos 1932	104
2.2.9. Sayı: 9, Eylül 1932.....	114

2.2.10. Sayı: 10, Ekim 1932	122
2.2. 11. Sayı: 11, Kasım 1932	131
2.2.12. Sayı: 12, Aralık 1932	146
2.2.13. Sayı: 13, Ocak 1933	162
2.2.14. Sayı: 14, Şubat 1933	176
2.2.15. Sayı: 15, Mart 1933	187
2.2.16. Sayı: 16, Nisan 1933	195
2.2.17. Sayı: 17, Mayıs 1933	203
2.2.18. Sayı: 18, Haziran 1933	211
2.2.19. Sayı: 19, Temmuz 1933	225
2.2.20. Sayı: 20, Ağustos 1933	234
2.2.21. Sayı: 21, Eylül 1933	241
2.2.22. Sayı: 22, Teşrinievvel 1933.....	248
2.2.23. Sayı: 23, İkinci Teşrin 1933	257
2.2.24. Sayı: 24, Birinci Kanun 1933	263
2.2.25. Sayı: 25, İkinci Kanun 1934	269
2.2.26. Sayı: 26, Şubat 1934	276
2.2.27. Sayı: 27, Mart 1934.....	281
2.2.28. Sayı: 28, Nisan 1934	288
2.2.29. Sayı: 29, Mayıs 1934	296
2.2.30. Sayı: 30, Haziran 1934.....	301
2.2.31. Sayı: 31, Temmuz 1934	306
2.2.32. Sayı: 32, Ağustos 1934	311
2.2.33. Sayı: 33, Eylül 1934.....	316
2.2.34. Sayı: 34, Teşrinievvel 1934.....	321
2.2.35. Sayı: 35 – 36, İlkânun – Sonkânun 1934 – 1935	327

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KADRO DERGİSİ'NİN KAPANIŞI VE KADROULARIN HAYATI

3.1. Kadro Dergisi'nin Kapanışı	333
3.2. Kadro Dergisi Kapatıldıktan Sonra Kadrouların Hayatı	338

SONUÇ.....	342
-------------------	------------

KADROULARIN İDEOLOJİK DÖNÜŞÜMLERİ VE GENEL

DEĞERLENDİRME	342
----------------------------	------------

EKLER.....	368
KAYNAKÇA	370
ÖZGEÇMİŞ.....	376

GİRİŞ

Toplumsal değişimlerin köklü olarak yaşandığı dönemler aynı zamanda toplumların derin fikri dönüşümler geçirdiği devirlerdir. Türkiye'nin I. Dünya Savaşı sonrasında verdiği kurtuluş mücadelesinin hemen ardından, Cumhuriyet kadrolarının düşüncesi yeni kurulan ülkenin nasıl ayağa kalkacağı, nasıl toparlanarak ilerleyeceği ile ilgiliydi. Kurtuluş Savaşı sonrası, saltanatın ve hilafetin kaldırıldığı, dolayısıyla egemenlik anlayışının kökten değiştiiği, devletin yönünün Batı'ya çevrildiği ve mevcut toplumsal yapıyı köklü biçimde dönüştürmeyi amaçlayan devrimlerin hızla uygulamaya konulduğu bir dönem olarak karşımıza çıkar. Kemalist devrim kurtuluş mücadelesinin yanında yeni insan tipinin, kültürel devrimler aracılığıyla oluşturulmaya çalışıldığı bir aydınlanma projesi olarak da büyük bir önem taşır. Bugün olduğu gibi Cumhuriyetin ilk yıllarında da Türkiye'de dünya konjonktürüne ve ülkedeki iç şartlara bağlı olarak değişik dönemlerde farklı yönelmeler söz konusu olmuştur. Farklı kesimler, farklı görüşlerin savunuculuğunu yaparak entelektüel hayatımızın renkliliğini artırmıştır. Özellikle dergiler etrafında toplanan sanatçı-aydın grubu ülke meselelerine çözüm üretmeye çalışmıştır. Türk siyasi hayatının en etkili ve kayda değer entelektüel akımlarından biri olan Kadro Hareketi de, adını 1932–1935 yılları arasında yayımlanan Kadro Dergisi'nden alan bir akım olarak siyasal ve düşünsel mirasımızda derin izler bırakmıştır.

Kadro Dergisi ve bu bağlamda oluşun Kadro Hareketi, Türk siyasal yaşamına hem geçmişte hem de günümüzde damga vuran en önemli fikir hareketlerinden biridir. Kadrocular, dönemin siyasal, sosyal ve ekonomik koşullarına göre bir devlet, buna bağlı olarak bir toplum hedeflemişlerdir. Devletin resmi ideolojisini belirlemeyi kendilerine amaç edinmişlerdir. Bu süreçte Kadrocular hem etken hem de edilgen bir görünüme sahip olmuştur, kimi zaman Kemalist rejimi doğrudan etkilemiş kimi zaman rejimden doğrudan etkilenmiştir. Ulus-devlet anlayışı doğrultusunda oluşturulmak istenen yeni

düzen için faydalı olmaya çalışmışlardır. Kurulacak yeni toplumsal, sosyal ve ekonomik düzenin yerleşmesini amaç edinen Kadrocular, Atatürk ulusçuluğu üzerine inşa edilmek istenen bir devlet modelinin teorik planlayıcısı olmak için çaba göstermiştir. Bu çabaları bazen olumlu bir şekilde sonuçlanmış olmasına rağmen tepkilere de sebep olmuştur. Özellikle iş çevreleri ve Cumhuriyet kadroları ile girdikleri polemikler Kadrocuların sonunu hazırlamıştır. Kadro Dergisi'nin 1932 yılında başlayan yayın hayatı Mustafa Kemal ve Cumhuriyet kadrolarının emri ile 1935 yılında sona ermiştir.

Kadro Hareketi'nin ve Kadrocuların Cumhuriyet'in gelişme çizgisinde doğrudan önemli bir değişme yaptığını söylemek yanlış olmayacaktır. Ancak hareketin dikkat çeken en önemli niteliği, küçük bir aydın grubunun ülkelerinin gelişmesi ve sorunlarının ortadan kaldırılması için bir araya gelerek çözümler üretmeye çalışmasıdır. Bu çözümleri dergide yayınlamakta ve iktidarın bu çözümler doğrultusunda uygulamalar yapmasını beklemektedir. Yani bir grup avuç aydın, ülkesini aydınlığa kavuşturmayı kendine görev bilmiştir.

Nitekim bu çalışmadaki temel gaye Kadrocular ve Kadro Hareketi, şöyle ya da böyle demek değil, yıllar sonra Kadrocuları suçlamak veya aklamak hiç değildir, Kadrocuları ve ülkenin yaşadığı şartları, zorlukları anlamlandırmaya çalışmaktır. Bu çalışma Kadrocuların karşılaştığı sorunları kavramaya çalışan, çözümlerini ne gibi sınırlandırmalar ve baskılar altında geliştirdiklerini ortaya çıkarmayı amaçlayan duygudaşlık temelinde bir anlama olacaktır. Şüphesiz harekete bu şekilde yaklaşıldığında süreç daha yakından kavranmış olacaktır.

Bu çalışma, Milli Mücadelenin sona erişinden sonra 1930'larda bir grup aydın tarafından bir fikir dergisi olarak çıkarılmaya başlanan Kadro Dergisi ve bu bağlamda oluşan Kadro Hareketi'nin üzerinde durmaktadır. Kadro üzerinde şimdiye kadar yapılan çalışmalar genel olarak Kadro Hareketi'nin ideolojik değerlendirmesine yöneliktir. Bu incelemeler, genel olarak Kadrocuların ve Kadro Dergisi'nin yaratmaya çalıştığı ideolojiyi, başka ideolojik çerçevelere göre değerlendirmektedir. Oysa bu çalışmada, Kadrocular ve Kadro Hareketi'nin yerel ve ideolojik bağlamda çözümlenmesi hedef olarak belirlenmiştir. Bunun yanında Kadrocuların evrensel izmlerle olan bağlantıları ve karşıtlıkları değerlendirilecektir. Kadro Dergisi'nin yayında olduğu yılların sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik koşulları dönemin havası yansıtılarak değerlendirilecektir.

Çalışmada esas olarak kültür tarihi üzerine analizlerde bulunulacaktır. Bu sebeple Kadro Dergisi'nin tüm sayılarının detaylı bir şekilde okuması yapılacaktır. Haliyle çalışma boyunca temel referans noktamız Kadro Dergisi'nin yayınlanmış tüm sayıları olacaktır.

Dolayısıyla, araştırmanın birinci bölümünde; Kadrocuların yaşam öyküleri detaylı bir şekilde verilecektir. Böylece Kadrocuların ideolojilerinin nasıl şekillendiği, hayatlarındaki dönüm noktaları; toplumsal, siyasal ve ekonomik sorunlara bakış tarzları, çözüm üretme teknikleri ve nasıl bir araya geldikleri, yaşam öykülerindeki benzerlik ve farklılıklar ortaya konmaya çalışacaktır. İkinci bölümde ise; Kadro Dergisi'nin çıkış öyküsü, Kadrocuların kendileri için seçtiği fikir dünyası aktarılacaktır. Toplumun hangi kesimi tarafından desteklendikleri, kimler tarafından eleştirildiği detaylı bir şekilde gözler önüne serilmeye çalışılacaktır. Bu amaçla Kadro Dergisi'nin tüm sayıları incelenerek, dönemin havası yansıtılmaya çalışılacaktır. Haliyle dergide ne tür konuların ele alındığı, hangi konuların üzerinde durulduğu açıklanmaya çalışılacaktır. Çalışmanın üçüncü yani son bölümünde ise duygudaşlık temelinde yapılacak olan analizlerden sonra Kadro Dergi'nin kapatılma serüvenine değinilecek, dergiden sonra Kadrocuların yaşamları üzerine değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Hedeflenen çalışmada yayımlanmış kitaplar, dergiler ve makaleler üzerinden metinsel ve tarihsel bir inceleme yapılacaktır. Kültür tarihi üzerine yapılacak olan bu çalışmada arşiv incelemesi tekniği kullanılacaktır.

Kadrocuların ve Kadro Dergisi'nin tahlilini yapmadan evvel 1932 yılından önce Türkiye'nin içinde bulunduğu siyasi ve ekonomik ortamı aktarmak çalışmanın sonraki bölümlerini anlamamız açısından elzemdir. Bu amaçla Kadro Dergisi'nin yayın faaliyetine başlamasından önceki dönem kısaca özetlenmeye çalışılmıştır.

1925 yılında çıkartılan Takrir-i Sükûn kanunun etkileriyle muhalefet ve basın tamamen susturulmuş, kişi hak ve özgürlükleri büyük oranda askıya alınmış ve CHF tek parti olarak yönetimde egemen olmuştur. 1929 yılında Takrir-i Sükûn kanunun yürürlükten kalkmasıyla, ülkedeki baskı havası belli oranda azalmıştır. Bu dönem uygulamalarını rejimin kuvvetlenmesi, ulus-devlet bilincinin yerleşmesi için atılan adımlar olarak görebiliriz.

1930’lu yılların başında dünya ekonomik buhranının etkileri genç Türkiye’de de derinden hissedilmeye başlanmıştır. Beklenen iktisadi kalkınmanın gerçekleşmemesi 1929 ekonomik krizinin de etkileriyle halkı derinden sarsmıştır. “Bunaliyorum çocuk çok büyük bir ıstırap içinde bunaliyorum! Görüyorsun ya, her gittiğimiz yerde mütemadiyen dert, şikayet dinliyoruz. Her taraf derin bir yokluk, maddi manevi derin bir perişanlık içinde...”¹ Mustafa Kemal’in, Hasan Rıza Soyak’a söylediği bu sözler ülkenin içinde bulunduğu durumu açıkça özetlemektedir. “Bu durum 1923-1930 arasında izlenen ekonomik siyasetin başarısızlığının açık bir yankılanışıydı. O halde, sorunları çözmek için yeni bir atılım yapılmalı, yeni bir uygulama getirilmeliydi! Ülkenin sorunlarına yeni bir anlayışla ve yeni kurumlarla çözüm aranmalıydı!”²

Dolayısıyla Mustafa Kemal, tolumdaki hoşnutsuzluğu gidermek, dış dünyaya özellikle Batı’ya demokratik bir ülke imajı verebilmek ve en önemlisi de CHF’nin kendisini toparlaması maksadıyla yeni bir siyasi partinin kurulmasıyla ilgili sinyaller vermiştir. “...SCF’nin yaratılması rejim için olmaktan çok, parti için faydalı olacak diye düşünülmüştür. Bu sayede partinin çürük yanları açığa vurulacak, temizlenecek, dolayısıyla parti güçlenecektir.”³ Mustafa Kemal, yakın arkadaşı olan Paris Büyükelçisi Fethi Okyar’a yeni bir partinin kurulması talimatını vermiştir. Neticede 12 Ağustos 1930 tarihinde Serbest Cumhuriyet Fırkası (SCF) kurulmuştur. SCF’nin kurulması ülkedeki siyasi gerginliğin azaltılması ve uzlaşma ortamı yaratması bakımından oldukça önemlidir.

Serbest Cumhuriyet Fırkası’nın genel başkanı Fethi Okyar, genel sekreteri ise Nuri olmuştur. Fırkanın kurucuları arasında Ahmet Ağaoğlu, Tahsin Uzer, Mehmet Emin Yurdakul, Süreyya İlmen gibi liberalizmi savunan isimlerde yer almıştır. SCF kurulduktan sonra Mustafa Kemal’in emri ile 15 CHF vekili muhalefetin saflarına katılmış; bunun yanında yeni partiye gönüllü olarak da oldukça fazla kişi kayıt yaptırmıştır. SCF’nin genel ilke ve programları ise şöyledir: “Parti ekonomik alanda liberalizmi savunuyordu; vergilerin indirilmesini, bayındırlık hizmetleri ve demiryolları gibi yatırımların büyük ölçüde tek bir nesile yüklenmemesini, yabancı sermayenin kabul

¹ Soyak, Hasan Rıza, **Atatürk’ten Hatıralar**, Yapı Kredi Yayınları, 8. Baskı, İstanbul, 2016, s. 405

² Yetkin, Çetin, **Türkiye’de Tek Parti Yönetimi 1930-1945**, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1983, s. 18

³ Tuncay, Mete, **Türkiye Cumhuriyeti’nde Tek Parti Yönetiminin Kurulması (1923-1931)**, Yurt Yayınları, Ankara, 1981, s. 247

edilmesini, özel girişimin esas tutulmasını, tekellerin kaldırılmasını, bürokrasinin azaltılmasını, tek dereceli seçim ile kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanınmasını istiyor; vicdan, fikir ve çalışma özgürlüğünün sağlanmasını talep ediyor, yürütme organının denetlenmesi gereğini vurguluyor, halkın yönetime katılmasını ve yöneticilerini denetleyebilmesini talep ediyordu.”⁴ SCF’nin savunduğu bu politikalar kısa süre içinde geniş kitlelere ulaşmış ve yaygınlaşmaya başlamıştır. SCF’nin kuruluşunun üzerinden fazla zaman geçmemiş olmasına rağmen 1930 yılında muhalefetin kalesi haline gelmiştir.

Fethi Okyar’ın İzmir gezisinde yaşanan olaylar ve Ekim 1931 belediye seçimlerinde SCF’nin başarılı olması hem Mustafa Kemal’i hem de CHF’nı şaşırtmıştır. SCF’nin seçimlerde başarılı olması, iktidara gelme arzularını perçinlemiştir; ancak bu arzu kısa süre sonra partinin kapanmasına neden olmuştur. “Gazi’nin Fethi Bey’e: Ben (partiler arası tarafsızlık konusunda) sözümde duruyorum. Fakat benim üzerimde bir de bu memleketi emniyet ve huzur içinde tutmak mesuliyeti var. Siz hemen birkaç ay içinde iktidara geçmek için uğraşıyorsunuz. Hiç beklemeye tahammül göstermiyorsunuz. Bugün iktidarda olanları düşünüp yerine geçecek olursanız bu memleketi emniyet ve huzur içinde ayakta tutabilecek misiniz? Bana bir kere bu kanaati vermelisiniz.”⁵ Şüphesiz Mustafa Kemal iktidar değişikliğinden yana değildir. Anlaşılan Mustafa Kemal, kendi isteği ve desteği ile kurulan SCF’ndan ziyade CHF’nın yardıma ihtiyacı olduğunu düşünmektedir.

SCF’nin belediye seçimlerinde büyük destek görmesine rağmen; seçimlerin tarafsız ve özgürce yapılamaması, iktidara yakın gazetecilerin SCF’nı devrim düşmanı kişileri bünyesinde barındırmakla suçlaması ve parti genel başkanının Mustafa Kemal ile karşı karşıya gelmek istememesi gibi nedenlerle kapatılmasına karar verilmiştir. Akabinde Fethi Okyar, 17 Kasım 1930 tarihinde Serbest Cumhuriyet Fırkası’nın feshedilmesi için Dahiliye Vekaleti’ne başvuruda bulunmuştur.

Nitekim üç aylık süreç içinde genç Türkiye siyasi arenadan büyük dersler alarak kalkmış; çok partili siyasal yaşam denemesi hüsrarla sonuçlanmıştır. Hem Mustafa Kemal hem de Cumhuriyet kadroları çok partili demokratik rejim kurma ümidini büyük

⁴ Koçak, Cemil, “Yapay ve Gülümlü Bir Demokrasi Deneyi: Serbest Cumhuriyet Fırkası”, **Türkiye Tarihi 4 - Çağdaş Türkiye (1908-1980)**, (Ed. Sina Akşin), Cem Yayınevi, İstanbul, 1989, s. 107

⁵ Tuncay, Mete, a. g. e. , s. 270

ölçüde kaybetmiştir. Yapılan devrimlerin henüz halk tarafında kabul görmediği anlaşılmış; halk ile bağlantı kurabilmek için ideolojik alt yapıya gereksinim duyulduğu ortaya çıkmıştır. “Sivil-asker yetke sahiplerinden ve yerel CHP önderlerinden başka hiç kimsenin rejimden memnun olmadığını gördüler.”⁶ CHF’nin halkın beklentilerini karşılamakta aciz kaldığı görülmüştür.

SCF’nin kapatılmasından sonra Mustafa Kemal, halkın hoşnutsuzluğunu yerinde görmek ve SCF’nin kapanışını halka izah etmek amacıyla üç ay sürecek olan yurt gezilerine çıkmıştır. “SCF deneyinin ardından yurt çapında girişilen yön arayışlarının bulgu ve yargılarına göre yeni bir politika bir an önce uygulamaya konulmak istenmiş ve bunun için TBMM’nin üçüncü döneminin süresi dolması beklenmeyerek seçimlere gidilmiştir.”⁷ Buna göre bundan sonra vekil seçimlerinde iş adamlarına daha fazla yer verilmesi ve toplam vekil sayısının %8’inin bağımsız olarak seçilecek olan vekillere verilmesi gibi kararlar alınmıştır. 1931 Mayıs’ında CHF üçüncü kongresini yapmış ve halka ulaşmak için yeni parti programı kabul edilmiştir. CHF’nin üçüncü kongresine kadar olan yedi buçuk yıllık süreçte çeşitli isyanlar bastırılmış, sosyal ve ekonomik hayat iyileştirilmeye çalışılmış, çok partili siyasi sisteme geçiş denemeleri yapılmış ve başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Ülkenin ekonomik durumu da tıpkı siyasi ve sosyal alanlarda olduğu gibi sıkıntılarla doludur. 1923 yılında düzenlenen İzmir İktisat Kongresi neticesinde özel teşebbüsün desteklenmesine ve yabancı sermayenin ülkeye davet edilmesine karar verilmiştir. Bu amaçla 1924 yılında İş Bankası kurulmuş; 1926 yılında ise Teşvik-i Sanayi kanunu çıkartılarak yatırımcılar desteklenmek istenmiştir. Bütün çalışmalara rağmen ekonomik kalkınma beklentilerin altında kalmıştır. İktidar, özel teşebbüslerin ekonomik kalkınmada başı çekemeyeceğini anlamıştır. Bu sebeple yabancı sermayeye karşı izlenen katı politikalarından vazgeçilmiştir.

1930’lı yılların başında ise ekonomi politikalarını belirleyen temel unsur 1929 dünya ekonomik buhranının etkileri olmuştur. Bu yıllarda Cumhuriyet yönetiminin temel amacı halkı içinde bulunduğu yoksulluktan kurtarmaktır. Bu amaçla sanayileşmeyi hızlandırmak, bankacılık sektörünü geliştirmek ve tarımsal ürünlerde artış sağlamak

⁶ Tuncay, Mete, a. g. e. , s. 283

⁷ Tuncay, Mete, a. g. e. , s. 304

hedeflenmiştir. Ancak büyük dünya buhranı genç Türkiye'nin ekonomik hamlelerini gerçekleştirmesinin önüne geçmiştir.

Türkiye, iktisadi kalkınmayı gerçekleştirmek amacıyla 1931 yılında itibaren devletçilik politikalarını uygulamaya başlamıştır. Türkiye'nin ekonomi politikalarında devletçiliği esas almasında 1929 dünya ekonomik buhranı başat rol oynamaktadır. Dünya ekonomik buhranın yanında içeride de büyük sorunlar mevcuttur. Ekonomik kalkınmaya mani olan ülke içi sorunların başında ise sermaye birikiminin yeterli veya hiç olmaması ve yetişmiş ara eleman eksikliği gibi problemler vardır. Neticede Türkiye, kalkınma hamlelerini hem iç hem de dış dinamikler sebebiyle devletçilik politikalarıyla gerçekleştirebileceğini öngörmüştür ve bu doğrultuda uygulamaya koyulmuştur. Yukarıda belirtildiği üzere Mayıs 1931 tarihinde gerçekleşen CHF kurultayında devletçilik parti programına alınmış ve CHF'nin altı okundan biri olmuştur.

Ekonomik ve siyasi yapıdaki gerçekleşen bu olaylar Cumhuriyet kadrolarının parti-devlet modelini ortaya koymalarına sebep olmuş; 1945 yılına kadar, Türkiye CHF'nin egemen olduğu tek parti tarafından yönetilmiş ve parti-devlet ilişkisi bütün bir hal almıştır. Bu olayların hemen sonunda yayımlanmaya başlayan Kadro Dergisi, Kemalist rejime ideolojik bir temel oluşturmaya çalışmış, devletçilik politikalarını desteklemiş, ortaya koyduğu fikirler ile yeni bir model yaratmayı arzulamış ve iktisadi kalkınma evreleri tamamlanıncaya kadar demokratik yönetime karşı duran bir düzenin savunucusu olmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

KADROÇULAR

1.1. Şevket Süreyya Aydemir

Şevket Süreyya Aydemir, 1897 yılında Edirne’de doğmuştur. 1877 Osmanlı-Rus Savaşı’ndan sonra Bulgaristan’ın Deliorman bölgesinden Edirne’ye göç etmiş bir ailenin üçüncü erkek çocuğudur. Şevket Süreyya’nın babası Deliorman’da büyük toprak sahibi bir aileye mensuptur. 93 Harbi’nin kaybedilmesi neticesinde göç etmek zorunda kalan aileden yalnızca Şevket Süreyya’nın babası Mehmet Ağa ve ninesi Edirne’ye ulaşabilmiştir. Ailenin geri kalan üyeleri, göç yolunda Rus Kazak atlılarının katliamına uğramıştır.

Şevket Süreyya’nın babası Mehmet Ağa okuryazar olmayan biridir. Deliorman’daki büyük toprakları elden gidince Edirne’de bir beyin konağında bahçıvan olarak çalışmaya başlamıştır. Şevket Süreyya’nın annesi, Şaziye Hanım ise yine muhacir bir ailenin kızıydı. Şaziye Hanım, tıpkı Mehmet Ağa gibi Bulgaristan’ın Osmanlıların elinden çıkması sonucunda Edirne’ye göç etmiştir. Anne Şaziye Hanım, bilgili ve dindar bir kadındır. “Mahallenin kadınlarına, kızlarına dikiş dikmeyi, kasnak örmeyi yahut namaz kılmayı...”⁸ veya dini bilgileri öğreten saygın biridir.

Şevket Süreyya, Muradiye Camii’nin yanındaki taş mektepte mahalle okuluna başlar. Okuma ve yazma eğitimini annesinden alan Şevket Süreyya için bu mektep fazla bir öneme sahip olmamıştır. Zira yaşlıları içinde mahalle mektebine giden yalnızca kendisidir. Ancak okulun Muradiye Camii çevresinde yer alması Mevlevi geleneklerini ve ayinlerini öğrenmesini sağlamıştır. Mahalle mektebi bittikten sonra Şevket Süreyya, tıpkı ağabeyleri gibi ailesi tarafından askeri rüştiyeye verilir. Şevket Süreyya, hem

⁸ Aydemir, Şevket Süreyya, **Suyu Arayan Adam**, Remzi Kitapevi, 15. Basım, İstanbul, 2004, s. 27-28

ağabeylerinin askeri rüştiyede okumasından hem de Edirne'nin askeri hareketlerin merkezinde bir şehir olmasından dolayı askeri rüştiyeyi yadırgamaz. Askeri rüştiyede büyük fatihler, dünyanın en büyük adamları olarak gösteriliyordu. Sınıfın duvarlarında Fatih Sultan Mehmet'in, Napolyon'un portreleri vardı. Padişah en büyük savaşçı ve gazi olarak anılırdı. Okulda öğretildiğine göre vatan, devlet sınırlarının varabildiği, yerlerdi bu sınırlar ise ordunun gidebildiği yerlerden ibaretti: "Ordu vatanın bekçisiydi. Onun ayak bastığı her yer vatan oluyordu. Millet, bu vatanın içinde yaşayan herkeste. Bu milletin bir din, bir dilek ve bir dil birliği olması şart değildi."⁹ Şevket Süreyya'nın bu cümleleri devlet ideolojisinin Osmanlılık fikirleri etrafında toplandığını kanıtlar niteliktedir. Şevket Süreyya rüştiyede öğrenimine devam ederken, 23 Temmuz 1908'de II. Meşrutiyet ilan edilmiştir. Ancak Meşrutiyet bekleneni getirmemiştir. Trablusgarp İtalyanlar tarafından işgal edilmiş hemen ardından patlak veren Balkan Savaşı neticesinde Edirne elden çıkmıştır. Balkan Devletleri arasındaki anlaşmazlık sonucu Edirne geri alınmış ancak Şevket Süreyya ve ailesi büyük bir yıkıma uğramıştır. Şevket Süreyya'nın büyük ağabeyi Balkan Savaşı'nda ölmüştür. Küçük ağabeyi ise Edirne'nin geri alınırken savaşa katılmış ve yaralanmıştır. Şevket askeri rüştiyeyi bitirdikten sonra Kuleli Askeri İdadisi'ne gönderilmiştir; yalnız kalan babasının isteği üzerine Edirne'ye dönmüş ve Darülmualim'e kaydolar.

Balkan Savaşı yenilgisi ardından Edirne'nin geri alınması Türkler üzerinde önemli etkiler meydana getirmiştir. Şevket Süreyya, bu yıllarda yeni fikirler ile tanışmış, vatan ve millet anlayışında değişiklikler olmuştur. "Yani vatan, sadece ordunun hâkim olduğu yer demek değildi. Hem de asıl olan vatan değil millettir. Millet; tarihleri, dilleri, dilekleri, ırkları bir olan insanların tarihi topluluğuna deniliyordu."¹⁰ Osmanlı birliğini oluşturan milletlerden her biri kendi birliğine dönüyordu. Dolayısıyla Türkler içinde bir milli ruh ve milli benlik duygusu oluşturmanın zamanı geliyordu. Osmanlılık, artık geride kalıyor milletin konuştuğu dil Türkçe oluyordu. Türklük şerefli bir kimlik oluyor, vatana ise Türk yurdu deniliyordu.

Şevket Süreyya, Darülmualim'in önde gelen öğrencilerindendi. Törenlerde, geçit resimlerinde sürekli onu konuşurlardı. Bu yıllarda Şevket Süreyya Türk Yurdu dergisi okumuş ve Ziya Gökalp'in etkilenmiştir. Türk Yurdu, Yusuf Akçura yönetiminde

⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, a. g. e. , s. 41

¹⁰ Aydemir, Şevket Süreyya, a. g. e. , s. 55

1911'de yayım hayatına başlamıştır. Türk Yurdu dergisi, bütün Türklerin iyiliği için çalışacağını vaat etmektedir. Ziya Gökalp'te bu derginin yazarlarından. Gökalp'in yayımladığı Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak adlı makaleleriyle dönemin en çok tartışılan sorunlarını birleştirmeye çalışmıştır. Gökalp, burada teknik gelişmeler ile muasırlaşmayı, İslam ümmetiyle yakın ilişkilerde bulunmak ile İslamlaşmayı önerirken, Türkleşme doğrultusunda milli ülkünün güçlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Artık yeni ülkü, Osmanlı birliği sağlamak değil, Turan ülküsüdür. Şevket Süreyya'yı, Gökalp'in bu düşünceleri derinden etkilemiştir.

Şevket Süreyya, Darülmüallim'de öğrenimine devam ederken I. Dünya Savaşı patlak vermiştir. 1915 yılında, 18 yaşını tamamladıktan sonra subay adayı olarak askere alınır. 1916 yılının ortalarında subaylık eğitimini tamamlayarak Kafkas cephesinde küçük ağabeyinin şehit düştüğü alay ve tabura atanmak için uğraşır. Bu uğraşı olumlu sonuçlar ve Kafkas cephesi emrine verilir. Haydarpaşa tren garından yola çıkan Şevket Süreyya, uzun bir yolcuktan sonra cepheye ulaşır. Bu yolculuğun Şevket Süreyya üzerindeki etkileri şöyledir: “Hâlbuki son haftalar içinde, Anadolu'nun bir tarafından diğer tarafına, sanki bir potadan, bir çileden geçer gibi geçtik. Anadolu'nun bitmiş, yolunmuş sert tabiatı gibi, zavallı, bahtsız insan ve o zamanki devlet denilen şeyin kof, fakat insafsız hakikati her adımda önümüze serildi. Bütün bunlar sert, fakat çıplak gerçeklerdi.”¹¹ Şevket Süreyya'nın Anadolu için yaptığı bu tasvir, asker içinde geçerlidir. Sorumluluğunda yer alan askerler içinde okuma yazma bilen İstanbullu bir çavuştur. Nitekim askerın eğitimsizliği gidermek amacıyla kendi sorumluluğunda olan bölüğe askeri eğitim dışında eğitim vermek ister. Şevket Süreyya, askeri eğitimler dışında kalan zamanlarında sorumu olduğu bölüğe ders vermeye çalışır; ancak sorduğu sorulara aldığı yanıtlar kendisini büyük bir yıkıma sebebiyet verir. Zira askerler ne dinlerinin ve peygamberlerinin adını, ne hangi milletten olduklarını nede peygamberinin yaşayıp yaşamadığını dahi bilmiyordu. Hem Anadolu'ya yapılan yolculuk hem de I. Dünya Savaşı'nda cephede savaşan askerın durumu Şevket Süreyya'nın Türk halkını tanımmasını sağlamıştır. Böylece Şevket Süreyya ilk defa Turan'dan önce Türkiye'nin Türk vatani olarak sağlamlaştırılmasını düşündüğünü dile getirmiştir.

1917 Ekim Devrimi'yle Çarlık Rusya'sı dağılmış, Çar ordusu geri çekilmiştir. Fakat Türkler için değişen bir şey olmamış; Rusların boşalttığı cepheleri Ermeniler

¹¹ Aydemir, Şevket Süreyya, a. g. e. , s. 95

doldurmuştur. Neticede Şubat 1918’de Ermenilere karşı yeni bir Kafkas seferi başlatılmıştır. Şevket Süreyya bu sefere de katılmış ve yaralanmıştır. Yaralanan ve uzunca bir süre hastanede tedavi görmek zorunda kalan Şevket Süreyya bu süreçte kendini kitaplara vermiştir. Şevket Süreyya’nın cephe gerisindeyken en çok etkilendiği kitap Müfide Ferit’in Aydemir isimli romanı olmuştur. “Bu kahramanın ne silahı ne cephesi vardı. O Buda gibi, İsa gibi, maddi silahları reddeden, yalnız imanına güvenen biriydi. Aydemir hiç kimseye düşman değildi. Hiç kimseyi isyana çağırıyordu. Hiçbir dünya varlığı yoktu. Uyandırmaya koştuğu ülkelerde herkes sıcak odalarında yatarken, o boş bir medrese hücrelerinde soğuktan titriyordu. Kapısı günün, gecenin her saatinde açıktı. Onun bütün kuvveti sevmek ve affetmekten ibaretti... Geçtiği yerlerde sükûnun, sabrın filizleri çiçekleniyordu. Onun etrafında halka olan gençler, kendilerini onun ülküsüne adıyordu. Hepsi de birer Aydemir oluyorlardı. Sonra bu halkaya katılanlar gittikçe genişliyorlardı. Aydemirler yeni Aydemirler buluyorlardı.”¹² Müfide Ferit’in bu romanında Aydemir aşkını ülkesine feda etmiş, idealist ve vatansever biriydi. Bu Türkçü roman, Şevket Süreyya’yı fazlaca etkilemiştir. Artık cephede silahlardan daha önemli olan şey ruh ve inançtı. Buna ek olarak soyadı kanunu çıkınca Aydemir soyadını alacak, küçük oğluna da Aydemir adını takacaktır.

Kasım 1918’de I. Dünya Savaşı sona ermiş, Osmanlı ordusunun mütareke sonucu geri çekilmesiyle Şevket Süreyya Edirne’ye dönmüştür. Edirne İtalyanlar tarafından işgal edilmiştir. Bu durum karşısında Şevket Süreyya, bir yandan ara verdiği eğitimine devam etmiş bir yandan da işgale karşı direnen cemiyetlere katılmıştır. Şevket Süreyya’nın kafasında esas olan düşünce ise tekrar Kafkasya’ya geri dönmektir. Bunun temel sebebi ise Turan mücadelesine bıraktığı yerden devam etme arzusudur. Kafkasya’da oluşan Azerbaycan Cumhuriyeti yetkilileri İstanbul hükümetinden öğretmen talebinde bulunur. Bu istek Şevket Süreyya’nın aradığı fırsattır. 1919 yılında Azerbaycan’a geçen Şevket Süreyya, Azerbaycan Maarif Nezareti’nden kendisinin ülkenin en uzak yerinde görevlendirilmesini talep eder. “Azerbaycan Maarif Nezareti’nde adını soranlara kendini Aydemir olarak tanıtır. Artık O Turan’da bir Aydemir’dir.”¹³

Şevket Süreyya, Azerbaycan’ın Nuha kentine öğretmen olarak atandı. Şevket Süreyya, kısa sürede Nuha halkı tarafından sevilip sayılan biri olmuştur. Şevket Süreyya’nın

¹² Aydemir, Şevket Süreyya, a. g. e. , s. 127-128

¹³ Aydemir, Şevket Süreyya, a. g. e. , s. 145

Nuha halkı için tek gayesi Şii ya da Sünni ayrımını bir tarafa bırakıp millet bilincini sahiplenmeleridir. Yani Şevket Süreyya, Gökalp'in kitaplarından öğrendiği Turan'ı pratiğe geçirme çabası içindedir. Nuha halkına Türklük mücadelesi vermeleri gerektiğini anlatmaya çalışmıştır. Bu sırada Ermeni çetelerine karşı başlayan savaşta milis komutanı olarak görev almış ve Nuha halkını örgütlenerek başarılı olmasını sağlamıştır. Tüm nu olumlu tabloya rağmen Şevket Süreyya bazı şeylerin tam manada gerçekleşmediğinin ve aksadığının farkındadır. Gökalp'in dile getirdiği gibi Turancılığın pratikleri işlememektedir. "Binlerce ve binlerce kilometrelik mesafelere dağılmış milyonlarca ve milyonlarca insan, bu sayısız davaların içinde sayısız çatışmalarla kaynaşıp durmaktadır."¹⁴ Anlaşılacağı üzere Şevket Süreyya, Turan'ı bir hayal olarak oldukça çekici ve keyif verici görmekte; ancak pratiğe dökülmesinin zorluğunu dile getirmekten de geri durmamıştır. Nitekim Nuha gibi feodal ilişkilerin hâkim olduğu bir ortamda, halk hareketlerinin gerçekleşmesinin beklenmesi pekte mümkün gözükmemektedir. Ayrıca Azerbaycan'ın değerleri petrolü Sovyet Rusya'sı için fazlaca önem arz etmekteydi. Bu durum neticesinde Kızılordu, 27 Nisan 1920'de Azerbaycan'a girer ve Azerbaycan'ı işgal eder. Aslında bu durum en çok Şevket Süreyya'yı etkilemiştir. Şevket Süreyya, burada Bolşeviklerin söylevlerini dinler, mitinglerine katılır ve çok etkilenir. Kısa süre sonrada, Doğu Halkları Kurultayı'na Nuha temsilcisi olarak seçilir. Kurultaya Hintlilerden, İranlılara kadar pek çok temsilci katılır; ancak en çok temsilci Türklerden oluşmaktadır. Kurultayda kapitalizme karşı güçlü bir komünist işçi sınıfı ve kapitalizm karşısında ezilen halklara destek kararları alınmıştır. Ayrıca emperyalist cepheye karşı savaş veren Türkler desteklenmeli görüşü ortaya çıkmıştır. Doğu Halkları Kurultayını izleyen günlerde Bakü'de Türkiye Komünist Partisi'nin ilk kurultayı düzenlenir. Kurultaya Mustafa Suphi, Ethem Nejat gibi Avrupa'da eğitim görmüş aydınlarda katılır. Ancak Aydemir bu kurultayı çok ilgili ve bütünleşmiş olarak değerlendirmez.

Daha sonra Şevket Süreyya, TKF toplantısına katılmak için Batum'a gider. Burada Nazım Hikmet, Vâlâ Nurettin, Ahmet Cevat ile karşılaşır. Burada Nazım Hikmet'in defterinin arasında bir resim görür (Leman Hanım) ve evlenmeye karar verir. Leman Hanım ile Batum'da evlenir. Bu günlerde Şevket Süreyya'ya Sakarya Savaşı'nı

¹⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, a. g. e. , s. 165

gözlememesi ve partiye rapor vermesi için anayurda döner. Mustafa Kemal, Sakarya Savaşı'nı kazanmıştır.

Moskova'da bulunan Şarkiyat Enstitüsü bir Türkçe profesörü aranmaktadır. Ahmet Cevat bu görev için biçilmiş kaftandır. Ahmet Cevat, Moskova'ya giderken Şevket Süreyya, Nazım Hikmet, Vâlâ Nurettin gibi isimleri de eğitim görmeleri için beraberinde götürür. Şevket Süreyya, Leman Hanım, Nazım Hikmet, Vala Nurettin, KUTV'un (Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi) yaz kamplarına katılarak Rusya'da ki öğrenim hayatlarına başlarlar. Burada hem Rusça öğrenirler hem de aşçılık, garsonluk gibi işler yapmışlardır. Nihayet KUTV açılır. Şevket Süreyya burada iki yıl öğrenim görür. Daha sonra partinin görevlendirmesi üzerine 1923 yılında Türkiye'ye döner. TKF başkanı Şefik Hüsnü, komünist bir kadro kurmak amacıyla Şevket Süreyya ve Nazım Hikmet'in de aralarında bulunduğu kişilerin Türkiye'ye dönmesini ister. Turancı fikirlerle Rusya giden Şevket Süreyya, yaklaşık dört yıl sonra yetkin bir TKF üyesi olarak İstanbul'a dönmüştür.

Bu sırada Türkiye'de Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde emperyalizm kovulmuş, Cumhuriyet ilan edilmiş; başkent Ankara'ya taşınmıştır. Şevket Süreyya ise İstanbul'da bir ilkokulda muallim vekili olarak görev yapmaktadır. Ayrıca Şefik Hüsnü ve Sadrettin Celal'in çıkardığı Aydınlık gazetesi Marx'ı, Lenin'i ve onların ideolojik temellerini tanıtan yazılar yazar. Bunun yanı sıra parti faaliyetleri de son sürat devam etmektedir. Kimi zaman kenar mahallere gidip işçiler ile kimi zaman üniversite öğrencilerinin vakit geçirdiği kahvehanelerde öğrenciler konuşmakta, parti propagandası yapmaktadır. Bu amaçla yani üniversite öğrencileri ve işçilere yönelik Orak ve Çekiç gazetesi çıkarılmıştır. Zira Şevket Süreyya'ya göre Aydınlık gazetesi aydınlara dönük bir yayın organıdır.

Ocak 1925'te TKF kongresi üçüncü defa toplanır. Parti sekreterliğine tekrar Şefik Hüsnü seçilir. Şevket Süreyya ise hem parti merkez komitesi üyeliğine hem de icra komitesi üyeliğine getirilir. Bu dönemde Doğu'da patlak veren Şeyh Sait İsyanı ve çıkarılan Takrir-i Sükûn Kanunu ile siyasi faaliyetler büyük oranda yasaklanmıştır. Aydınlık gazetesi kapatılmış, TKF yöneticileri hakkında tevkifat emri verilir. Şefik Hüsnü, Nazım Hikmet ve Hasan Ali gibi bazı isimler yurt dışına giderler. 1925 tevkifatı

olarak bilinen bu tutuklamalar neticesinde aralarında Şevket Süreyya'nın da bulunduğu 38 kişi İstiklal Mahkemesi'nde yargılanır.

Şevket Süreyya, mahkeme karşında uzunca bir savunma yapmıştır. Düşündüklerini, ideolojik bakış açısını ve mücadele ettiği değerleri mahkeme başkanı Ali Çetinkaya'ya teker teker anlatmıştır. “Başkanın suallerine cevap veriyordum. Bu cevapların arasında bir de inkılap kelimesi geçti. Bu sefer başkan hakikaten kızdı. Kan yüzüne öylesine hücum etti ki, ağzından kelimeler zorlukla ve insicamsızca çıkıyordu: İnkılap mı? Bu ne mugalata? İnkılap bitti. Bu memleket inkılabını bitirdi! Artık yapacak inkılap yok! Ne demek inkılap? Hepsi hayal, hepsi saçma...”¹⁵ Yıllar sonra Kadro Dergisi'nin ilk sayısında yer alan ilk cümlenin Türkiye bir inkılap içindedir. Bu inkılap durmadı, olması her halde bir tesadüf değildir. Yargılanmalar sonucunda Şevket Süreyya on yıl hapis cezasına çarptırılır ve Afyon Cezaevi'ne gönderilir. Burada toplumun bir başka kesimini tanır ve milletin eksikliklerinin neler olduğunu anlar. Bir yandan da hapisanelere okuma yazma öğretir.

Şevket Süreyya, cezaevinde Muasır Türkiye'nin İnkişafı İstikametleri adında bir kitap yazar. Devletçilik, esasına dayanan bir milli ve ekonomik tezi meydana getirmiştir. “Araştırmalarım ve düşüncelerim beni, cezaevi duvarları arasında daha iyi değerlendirebildiğim çeşitli şartların ve gerçeklerin aydınlığı altında, komünist bir nizamdan ve bu nizamı getirecek ve elbette ki bizim imkânlarımızla getirilemeyecek, yani elbette ki bizim imkânlarımızla başarılamayacak komünist usullerden, Devletçi bir iktisat görüşüne götürmüştü, bir ihtilal bağlılığından ayırmıştı. Ama bu, o kadar kolay olmadı. Nice tereddütler nice iç burkuntuları yaşadım. Evet, Türkiye'de başka bir devlet kurulmalıydı. Belki gene halka rağmen ama halk için bir devlet. Belki güdümlü bir Demokrasi. Artık devlet imam, millet cemaat olmalıydı. Bu imamında her halde cemaate vereceği bir şeyler vardı.”¹⁶

1926 yılında Cumhuriyet Bayramı sebebiyle Şevket Süreyya yaklaşık bir yıl cezaevinde kaldıktan sonra serbest bırakılır. Ayrıca 1926 yılında yeni ceza kanununun kabul edilmesi Şevket Süreyya'nın ceza süresini indirmiştir. Serbest kaldıktan bir süre sonra daha TKF içinde çalışmaya devam etmiştir. Bu sırada TKF Genel Sekreterliği görevini

¹⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, a. g. e. , s. 375

¹⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, a. g. e. , s. 401

gelecekte yol arkadaşı olacak olan Vedat Nedim sürdürmektedir. Şevket Süreyya, Vedat Nedim vasıtasıyla Sovyetler Birliği şirketi olan Arcos'ta çalışmaya başlamıştır. Ayrıca bu dönemde parti içi çalışmalarına katılımı azalır. Bu süreçte Şevket Süreyya, artık bir dünya ihtilalinin olmayacağını tamamıyla anlamıştır. Bundan sonra her ülkenin kendi kaderini kendisinin çizeceğini, bu arayışta Türkiye'de komünizmin bir seçenek olamayacağını düşünmüştür. Bunun yanı sıra Takrir-i Sükûn Kanunu'nun siyasi hareketleri kısıtlaması da Şevket Süreyya'nın TKF'den ayrılmasında etkili olmuştur. TKF'nin hareket kabiliyetinin sınırlanması üzerine Şefik Hüsnü gizlice Türkiye'ye gelmiş, TKF sekreteri Vedat Nedim'in haberi olmadan ülke çapında eylemlerin faaliyete geçmesini istemiştir. Akabinde 1927 tevkifatları başlar ve Şevket Süreyya bir kez daha tutuklanır; ancak bu kez parti içinde başrolü oynayanlardan biri değildir. Haliyle Şevket Süreyya beraat eder ve serbest bırakılır. Bu dava sonuçlandıktan sonra TKF ile olan ilişkisini hem düşünsel hem de örgütsel olarak bitirir. Kısa süre sonrada bir görev almak umuduyla Ankara'ya gelir. Bu suretle Türk Devrimi'nin ve Kemalizmin saflarına katılmış olur.

1.2. Yakup Kadri Karaosmanoğlu

Yakup Kadri, 27 Mart 1889'da Kahire'de doğmuştur. Yakup Kadri'nin babası Kadri Bey, Karaosmanoğlu sülalesine mensup olup, Ege Bölgesi'nin en önemli ayanlarından. Karaosmanoğlu sülalesi, özellikle Manisa, İzmir ve Aydın illerinde etkin bir yapıya sahiptir. Yakup Kadri'nin babası, Kadri Bey her ne kadar zengin ve önemli bir ailenin üyesi olsa da, hayatını ailesinden kalan mal ve mülkü satarak devam ettirmeye çalışmıştır. Kadri Bey'in ailenin başında olduğu dönemde, Karaosmanoğlu sülalesi hızlı bir yoksullaşma süreci yaşamıştır. Yakup Kadri'nin annesi ise Mısır Hanedanı'nın bir üyesi olan İkbâl Hanım'dır. İkbâl Hanım, iyi eğitim almış ve üst tabakaya mensup bir hanımefendidir.

Yakup Kadri, beş yaşına kadar Mısır sarayında yaşamıştır. Mısır Hanedanı İbrahim Paşa'nın ölümü üzerine Kadri Bey ve İkbâl Hanım Manisa'ya geri dönmek zorunda kalmıştır. Zira Yakup Kadri ve ailesini sarayda himaye edecek kimse kalmamıştır. Manisa'da sefalet içinde geçen üç yılın ardından Yakup Kadri'nin babası Kadri Bey vefat etmiştir. Haliyle evin tüm yükü ve Yakup Kadri'nin yetiştirilme sorumluluğu İkbâl Hanım'ın üzerine kalmıştır.

Yakup Kadri, bir süre sonra Fevziye Mekteb-i İptidaisi'ne verilmiştir. Yakup Kadri'nin bu mektepteki yılları sefalet ve çelişkiler içinde geçmiştir. Şüphesiz bu çelişkilerin yaşanmasında annesi İkbal Hanım'dan öğrendikleri ile çevresinden öğrendiği değerler ve yaşam biçimlerinin farklılık göstermesi yatmaktadır. Bu çelişkiler Yakup Kadri'nin kişiliğinde ikilik yaratmıştır. "Diyebilirim ki bende tam manasıyla bir eksiklik vehmi hâsıl olmuştur. Bir eksiklik vehmi mi? Hayır ben iki türlü eksiklik vehmi arasında çarpmıha gerilmiş gibiydim. Evde, okuldaki, daha doğrusu dışarıdaki hüviyetimden, dışarıda ise evdeki hüviyetimden yani asıl benliğimden utanıyordum."¹⁷

Yakup Kadri tıpkı Şevket Süreyya gibi çocukluğunda Mevlevi ve Bektaşî tarikatlar ile tanışacak, yaz aylarında bu tarikatlara katılacaktır. Hatta çok sonraları Bektaşîliğe merak saracak Nur Baba adlı romanında tasavvuf çevresinden söz edecektir. Yakup Kadri'nin Bektaşîliğe olan merakı annesi İkbal Hanım'ın ısrarları neticesinde sekteye uğramıştır. İkbal Hanım'ın, Yakup Kadri üzerinde etkisi yoğun bir biçimde kendini göstermektedir. "Çocukluğumda babama ait hiçbir şey bana hoş ve munis gelmezdi. Ne adını sanını, ne kalıbını kıyafetini, ne oturup kalkışını, ne yüzünü, ne huyunu, ne konuşma tarzını beğenirdim."¹⁸ Bu durum göz önüne alındığında Yakup Kadri'nin edebiyatçı kimliğinin oluşmasında da şüphesiz annesi İkbal Hanım'ın etkisi yadsınamaz. İkbal Hanım, uzun kış gecelerinde mahalledeki kadın ve çocuklara Ekmekçi Kadın, Monte Kristo Kontu gibi romanları okurdu. Bu romanların kahramanları, kimi zaman Yakup Kadri'yi ağlatmış kimi zamanda Yakup Kadri'nin dünya görüşüne yön vermiştir.

Yakup Kadri, lise eğitimine İzmir İdadisi'nde başlamıştır. Yakup Kadri, İzmir İdadisi'nde daha sonra Fecr-i Ati topluluğu içinde yer alacağı Şahabettin Süleyman ve Baba Tefvik ile tanışmıştır. İkbal Hanım'ın ekonomik durumunun tamamen bozulması Mısır'daki akrabalarından yardım istemesine neden olmuştur. Mısır Hanedanı Mehmet Ali Bey, İkbal Hanım'ın bu isteğini geri çevirmeyerek Yakup Kadri ve annesini İskenderiye'ye yerleştirmiştir. Yakup Kadri, 1904'te İskenderiye'de Fransız Lisesi'nde öğrenimine devam etmiş; ancak Türkçe konuşulan bir çevreye duyulan özlem neticesinde 1905'te tekrar İzmir'e dönmüştür. Ardından tekrar İskenderiye'ye giderek

¹⁷ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, **Anamın Kitabı**, İletişim Yayınları, 5. Baskı, İstanbul, 1986, s. 101-102

¹⁸ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, a. g. e. , s. 17-18

lise eğitimini tamamlamıştır. 1908 yılına kadar Mısır'da kalan Yakup Kadri bu süreçte Zola, Stendal, Balzac, Voltaire, Rousseau gibi yazarların eserlerini Fransızca olarak okumuş ve çok etkilenmiştir. Nitekim ilerleyen yıllarda Yakup Kadri, Zola romanlarının etkisiyle solcu olduğunu dile getirmiştir.

Yakup Kadri, Mısır Hanedanı Mehmet Ali Paşa'nın ölümünden sonra annesi İkbâl Hanım ile beraber İstanbul'a yerleşmiştir. Yakup Kadri, İstanbul'da hukuk eğitimi almaya başlamış; fakat yazar olarak tanınmaya başlamasının ardından üçüncü sınıftan sonra Hukuk Mektebi'ni terk etmiştir. Yakup Kadri'nin 1909 yılında yayımlanan ilk yazısı Nirvana'dır. Bu yazıda içkinin hasta ettiği bir babanın, içkiye düşkün oğlu Necdet'in aşk, sanat ve hayat önündeki kötümserliğini anlatır. Yakup Kadri, daha sonra Nirvana adlı yazısını oyun olarak sergilemiştir. Kısa sürede edebiyat çevrelerinin genç ve tanınmış bir yazarı haline gelen Yakup Kadri, Fecr-i Ati topluluğu içinde yer almış hatta topluluğun kuruluş bildirgesine de imza atmıştır. İzmir İdadisi'nden arkadaşı olan Şahabettin Süleyman ile sanat, sanat içindir anlayışını savunmuştur.

Yakup Kadri, Mısır'daki öğrencilik yıllarında Jön Türk hareketine ilgi duymakta ve kısmen de olsa onların fikirlerine iştirak etmektedir; ancak ilerleyen yıllarda İttihat ve Terakki'nin yönetimi ele geçirmesi neticesinde iktidara karşı muhalif bir tavır takınmıştır. İttihat ve Terakki'nin uyguladığı komiteci politikalar, eleştiri ve tartışma ortamına müsaade etmemesi gibi sebepler Yakup Kadri'yi muhalefet saflarına itmıştır. Yakup Kadri her ne kadar iktidara karşı muhalif bir tavır sahibi olsa da, Hürriyet ve İtilaf Partisi'nin saflarına sıkı sıkıya katılmamıştır. Zira kendi içinde bulunduğu partiyi güçsüz, miskin ve samimiyetsiz olarak nitelendirmektedir. “Gerek gündelik siyasetin üstüne çıkılıp da duruma yüksekte bakılacak olursa pekiyi hissedilir ki memleketi ikiye ayıran İttihat ve Terakki aleyhtarlığı altında bir inkılap ve yenilik düşmanlığı gizlenmektedir.”¹⁹ “Yeni parti adının Hürriyet ve İtilaf olmasına rağmen bu konuda ne yeter derecede bir itilafçılık ne de ününe layık bir liberallik gösteriyor”²⁰ Anlaşılacağı gibi Yakup Kadri ne iktidardaki İttihat ve Terakki'den ne de muhalefette yer alan Hürriyet ve İtilaf'tan hoşnut değildir. Yakup Kadri'nin, bu dönem muhalifliği için isteksiz muhalif olduğunu söyleyebiliriz. Bu isteksiz tavrına rağmen Yakup Kadri, Hürriyet ve İtilaf Partisi'nin içinde yer almaya devam etmiştir.

¹⁹ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, **Hüküm Gecesi**, İletişim Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 1999, s. 52

²⁰ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, a. g. e. , s. 128

Yakup Kadri'nin yazı ve romanlarında genellikle topluma yön vermeye çalışan, bu konuda iyimser olamayan bir hava hâkimdir. 1914 sonrasında hem kendi kişiliğinde hem de yazılarında büyük değişme görülür. Yakup Kadri'nin değişiminde Maurice Barrés'in, Ziya Gökalp'in ve Bektaşî Tekkesi'nin rolü vardır. Fransız yazar ve siyasetçi Maurice Barrés, bireyciliği savunmuş, daha sonraları milliyetçiliğe ve gelenekçiliğe dönmüştür. "Barrés'in büyümlü sözlerine kapılarak, önce gerçeği dış âlemden ziyade iç âlemden arayıp bulmaya çalışıyordum ve bu aramada ben de Barrés gibi her yere başvuruyordum. "On altı on yedi yaşlarımda, benim de onun ardından ilk girdiğim yol sosyalizm olmuştu, daha sonra, yine onun ardından bunun tam zıddı olan ferdiyetçilik çıkmazına sapmışım ve nihayet günün birinde onunla birlikte millet ve memleket aşkının sırrına ermiş; yeryüzünde iyilik, doğruluk ve güzellik adına ne varsa ancak anavatan topraklarında bulunabileceğini anlamaya başlamışım."²¹ Yakup Kadri, geçirdiği dönüşümü bu satırlarla dile getirmiştir. Yakup Kadri'nin fikir dünyasının şekillenmesinde etkisi olan bir diğer etken ise Bektaşî tekkesidir. Daha öncede belirttiğim üzere Yakup Kadri, çocukluk yıllarında Bektaşî tekkelere merak sarmış; ancak annesinin yoğun ısrarları neticesinde ilişkisini kesmek zorunda kalmıştı. Bu merak yıllar sonra tekrar canlanmıştı. 1912 yılında aktif olarak içinde bulunduğu Bektaşî tekkeleriyle olan ilişkisi 1916 yılına kadar sürmüştür. Yakup Kadri, Bektaşî tekkelere katılarak kötümserliğine, ölümü özleyen, hayatı değersiz bulan buhranlarına tasavvufa yönelerek çare aramaya çalışmıştır; fakat Bektaşî tekkelerindeki şekli ve ruhi bozulmalar, çözümü başka yerlerde aramasına neden olmuştur.

Balkan Savaşı'nın kaybedilmesiyle beraber, İttihat ve Terakki politikalarında ciddi değişikliğe gitmiş; güçlü bir Türkçülük ve ulusçuluk akımı geliştirmeye çalışmıştır. Yakup Kadri'de tıpkı Barrés gibi millet ve memleket aşkının sırrına ermiş, bir muhalif olarak İttihat ve Terakki'nin bu politikasını takdir etmiştir. Nitekim Hürriyet ve İtilaf Partisi'nin ulusçuluk fikirlerinden etkilenmesi için çalışmış; ancak başarılı olamamıştır. Memleket ve millet aşkı ile yanan Yakup Kadri, kendisine düşünsel bir lider aramıştır. Bu lider yıllardır bir muhalif olarak karşısında durduğu İttihat ve Terakki'nin içinde yer alan Ziya Gökalp olmuştur. Ziya Gökalp, tıpkı Yakup Kadri gibi Anadolu'da yetişmiş, yönünü Batı'ya çevirmiş, milletin ancak kendi normları üzerinde Batılılaşabileceğine

²¹ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, **Gençlik ve Edebiyat Hatırları**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1969, s. 75

inanmaktadır. Yakup Kadri'ye göre Ziya Gökalp şimdiye kadar tanıdığı fikir adamlarından ayrılıyordu; ne şekil ne de ruh itibariyle kimseye benzemiyordu.

Yakup Kadri bireycilikten, milliyetçiliğe ve gelenekçiliğe evrilirken; Osmanlı İmparatorluğu I. Dünya Savaşı'nda ağır kayıplar vermiştir. İmparatorluk sınırları içerisinde yaşam koşulları ağırlaşmış, halk büyük bir yıkım ile karşı karşıya kalmıştır. İmparatorluk genelinden hüküm süren bu hava Yakup Kadri içinde en ağır şekilde yaşanmaktadır. Gündüzleri bir lisede öğretmenlik yapan Yakup Kadri, akşamları ise İkdam gazetesinin yazı işlerini yönetmektedir. Kötü ve ağır çalışma koşulları neticesinde 1916 yılında tüberküloza yakalanmıştır. Hastalığın ileri boyutlarda olması sebebiyle aynı yıl Ziya Gökalp'in desteği ile İsviçre'ye tedaviye olmaya gitmiş ve 3,5 yıl burada iyileşmeyi beklemiştir. Bu süreçte Avrupa'yı ve Avrupalıları yakından tanıma fırsatı bulan Yakup Kadri, düşüncelerini şöyle aktaracaktır: “Bütün saatlerim okumakla geçirdi. Türk olduğum için, bulunduğum yerde hiç kimse benimle görüşmek istemezdi. Ben de istemezdim. Hatta müttefiklerimiz olan Almanların meclisinden bile kaçardım. Avrupalı olmak dolayısıyla onlara karşı da kalbimde bir kin vardı. Kendi kendime derdim ki: Bunlar bizi, şimdilik kendi işlerine yarar bir alet gibi seviyorlar, yarın ya bir zafer ya bir mağlubiyet olacak, bize lüzum kalmayacak ve bunlar bizi ihmale –ne diyorum- tahkire, tezyife başlayacak. Hepsi bir kandan, hepsi bir dinden değil mi?... Garplılar, bizi bir zamanlar, tuhaf ve acayip şeyleri sevdikleri gibi severlerdi, sonra biraz hürmetle, daha sonra Pierre Loti tarzında lâübalî ve şairane bir muhabbetle sevmeye başladılar. Şimdi hissediyorum ki, bu sevgiye kâh lütuf ve mürüveti hatırlatan daha başka unsurlar karışıyor.”²² Yakup Kadri, Batı'nın Türklere ve Doğu'ya bakışını yakından görmüş, zihninde canlanan ulusalcılık bilinciyle beraber derin düşüncelere gark etmiştir. Batılıların düşüncelerinde çarpıklık, bulanıklık ve menfaatperestlik görmektedir.

I. Dünya Savaşı bittikten sonra Yakup Kadri, bir süre daha İsviçre'de kalmak zorundadır. Zira İtilaf Devletleri, mağlup ülkelerin halklarına seyahat yasağı koymuştur. Bu arada İtilaf Devletleri, İstanbul'u ve İzmir'i işgal etmiş; Anadolu'da ilk direniş hareketleri yaşanmaya başlamıştır. Ekim 1919'da İstanbul'a dönen Yakup Kadri, İstanbul'un uğradığı felakete tanıklık etmiştir. “Zenci ve Hintli askerlerin, İngiliz,

²² Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, **Ergenekon**, T. C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990, s. 218-220

Fransız ve İtalyan subayların dolaştığı, Türkçe'den başka her türlü dilin konuşulduğu ne olduğu belirsiz bir insan kalabalığıyla dolu bir şehirdir.”²³ Yakup Kadri, İstanbul'da bir süre kaldıktan sonra hasta annesini ziyaret etmek amacıyla Manisa'ya gitmiştir. Manisa'da Kuvayı Milliye cephesini görmüş ve Mustafa Kemal önderliğindeki direniş hareketine olan inancını artmıştır.

Yakup Kadri, Mustafa Kemal önderliğindeki harekete katılmak istemiş; fakat bu isteği Mustafa Kemal tarafından reddedilmiştir. Yine Mustafa Kemal'in emri ile İdam gazetesinde Anadolu direnişinin propagandasını yapacaktır. İstanbul basını ikiye ayrılmış durumdaydı. Bir tarafta İstanbul Hükümeti'ni destekleyen Peyam ve Alemdar gazeteleri; diğer yanda Ankara Hükümeti'ni destekleyen İdam, İleri, Akşam, Tasviri Efkâr yer almaktaydı. II. İnönü Savaşı'nın sonlandığı günlerde Mustafa Kemal tarafından Ankara'ya davet edilen Yakup Kadri uzun bir yolculuk yapmış ve bu yolculukta Anadolu insanını yakından tanıma fırsatı bulmuştur. Yakup Kadri, Ankara'ya geldiğinde Sakarya Savaşı başlamış; Mustafa Kemal ordunun başına geçmiştir. Yakup Kadri, bu savaşta Mustafa Kemal'e iyice bağlanmıştır. Sakarya Savaşı'nın kazanılmasının ardından Mustafa Kemal'in verdiği görev üzerine tekrar İstanbul'a döner. Buradaki görevi, tıpkı Anadolu'da olduğu gibi bir müdafaai hukuk cemiyeti kurmaktır. Yakup Kadri artık sadece gazeteci ve edebiyatçı kimliği ile değil siyasi kimliği ile de karşımıza çıkmaktadır. Yakup Kadri'nin İstanbul'a gelişinden on ay sonra Başkomutanlık Meydan Muharebesi kazanılmış ve İzmir geri alınmıştır. İzmir'de bir süre kaldıktan sonra Halide Edip, Falih Rıfkı, Asım Us ile Bursa'ya geçecek; savaşın izlerine ve yıkıntılara tanıklık edecektir.

Yakup Kadri, 1923 yılında Anadolu Müdafaai Hukuk Cemiyeti yerine kurulan Halk Fırkası'nın Mardin vekili olarak meclise girmiştir. Haliyle Mustafa Kemal'in yakınındaki isimlerden biri haline gelmiştir. Çankaya'da Mustafa Kemal'in akşam sofralarına en çok çağrılanlardan biridir. Aynı yıl Mutasarrıf Asaf Bey Bey'in kızı, daha sonra Kadro Dergisi'nde beraber olacağı Burhan Asaf'ın kız kardeşi Leman Hanım ile evlenmiştir. 1926 yılına kadar Hâkimiyeti Milliye, Cumhuriyet ve Akşam gazetelerinde Mustafa Kemal'in çevresinden bir kalem olarak yazılar yazar. 1926 yılında tedavi olmak maksadıyla ikinci kez İsviçre'ye gitti.

²³ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, **Vatan Yolunda**, Selek Yayınları, İstanbul, 1958, s. 29

Yakup Kadri, Cumhuriyet'in ilk yıllarında bazı çevrelerin tutum ve görüşlerinden rahatsız olmaya başlamıştır. Cumhuriyet Ankara'sında görülen iktidara yaranma çabalarını, iktidar etrafında zenginleşen çevreleri, yozlaşmaya başlayan devrimi ve Mustafa Kemal'in yalnızlığını apaçık görmüş; devrimin korunması ve ilerlemesi için mücadele etmek gerekliliğine inanmıştır. Bu duygular ile birlikte yeni arayışlar içine giren Yakup Kadri'nin gençliğinden gelen sol eğilimleri, ulusalcılığı ve Batı karşıtlığı Kadro Dergisi'nde tam anlamıyla hayat bulacaktı.

1.3. Vedat Nedim Tör

Vedat Nedim, Şevket Süreyya ile aynı yılda 1897 tarihinde İstanbul'da doğar. Babası Nedim Servet Bey, Harbiye Nezaret-i Erkan-ı Harbiye Dairesi Umumi Kâtipliği görevini yürüten yüksek rütbeli bir memurdur. Asker kökenli bir aileden gelen Vedat Nedim'in dedesi Yemen ve İzmir'de fırka komutanlığı yapmış Servet Paşa'dır. Vedat Nedim, bu çevrede iyi bir eğitim alma olanağı bulmuştur. Nitekim küçük yaşlardan itibaren sanatla uğraşmıştır. Lise eğitimini Galatasaray Sultanisi'nde alan Vedat Nedim, burada Fransızca öğrenmiş; keman dersleri almış ve tiyatro ile yakından ilgilenmiştir. Vedat Nedim'in tiyatro ile ilgilenmesinde Muhsin Ertuğrul'un payı oldukça fazladır. "Muhsin Ertuğrul'u Şehzadebaşı'nda Bozdoğan Kemerinde, Molla Hüsrev Mahallesinde oturduğumuz yıllardan, kapı komşumuz Halet Hanımın yakın akrabası olduğu için tanıdım."²⁴ Vedat Nedim Almanya'da bulunduğu yıllarda Muhsin Ertuğrul ile olan arkadaşlığını da ilerletmiştir. 1916 yılında Ticaret Nezareti'nin açtığı sınavı kazanarak, Berlin Ticaret Okulu'na gitmiştir. Berlin'de iyi derecede Almanca öğrenip, iktisat eğitimi almıştır.

Vedat Nedim, Almanya'da iktisat eğitimine devam ederken I. Dünya Savaşı başlamış ve savaş son bulana kadar Almanya'da eğitimine devam etmiştir. Savaş yıllarında Türk Kulübü'ne katılmıştır. Vedat Nedim, Türk Kulübü bünyesinde tıpkı Almanya'da eğitim gören diğer Türk öğrenciler gibi ülkeyi içinde bulunduğu karmaşadan kurtaracak alternatif çözüm önerileri aramıştır. Vedat Nedim ve diğer Türk öğrenciler Sevr Anlaşması'na karşı duran, Batıların emperyal fikirlerini reddeden, ulusalcı bir tavır sergilemiştir. Haliyle kısa süre içinde Türk Kulübü'nün en çalışkan ve istekli sözcülerinden biri olmuştur.

²⁴ Tör, Vedat Nedim, **Kemalizmin Dramı**, Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1980, s. 82

Vedat Nedim'in fikir dünyasının şekil almasında daha sonra doktorasını gözetiminde yapacağı Werner Sombart'ın etkisi fazlaca olmuştur. Sombart, yalnız bir iktisat hocası değil aynı zamanda kapitalizmin gelişiminin toplumsal boyutlarını incelemiş, iktisat tarihi üzerinde önemli çalışmaları olan bir sosyal bilimcidir. Sombart'ın derslerinden birinde Osmanlı İmparatorluğu'nu yarı sömürge bir koloni olarak göstermesi Vedat Nedim için büyük yıkım olmuştur. Ancak ilerleyen aylarda Vedat Nedim, hocası Sombart'a hak vermiş Osmanlı İmparatorluğu'nun yarı sömürge bir yapıda ve parçalanmaya mahkum olduğunu kavramıştır. "Türkiye Nasıl Bir Emperyalizm Konusu Oldu?" başlıklı doktora çalışmasında ülkenin iktisadi boyutlarını incelemiş ve sömürgecilik olgusuna dair ilk fikirlerini oluşturmaya başlamıştır. İktisadi bağımsızlığın ve buna bağlı olarak oluşturulacak olan milli ekonominin ülke kalkınmasında kritik bir öneme sahip olduğunu anlamıştır. Vedat Nedim doktora çalışması süresince Marx, Engels, Kautsky ve Bernstein gibi fikir adamlarının çalışma ve yazılarını takip etmiştir; ancak üzerinde en büyük etkiyi bırakan Lenin'in Emperyalizm: Kapitalizmin Son Aşaması isimli eseri olmuştur. Lenin'in bu eseri, uluslararası sermayenin neden yayılmak zorunda olduğunu, ezilen milletlere etkisini ve Türkiye'nin durumunu yeniden düşünmesine neden olmuştur. "Vedat Nedim bu dönemde Spartakistler hareketine şahit olmuş, Karl Liebknecht ve Rosa Lüksemburg gibi şahısların eylemlerinden etkilenmiştir."²⁵

Bir yandan doktora devam eden Vedat Nedim öte yandan, kendisiyle benzer yollardan geçen Ethem Nejat, İsmail Hakkı, İlhami Nafiz, Nurullah Esad gibi isimlerle Türkiye İşçi ve Çiftçi Fırkası'nın (TİÇF) kuruluşunda yer almıştır. Bu grubun öncelikli hedefi Türkiye'nin paylaşılmasına ve sömürge bir memleket haline gelmesine karşı durmaktır. TİÇF kısa süre içinde örgütlenmiştir; ancak partinin hem ideolojik hem de hareket kabiliyeti kazanmasında asıl rol Şefik Hüsnü'ye aittir. Şefik Hüsnü Fransa'da tıp eğitimi alan Selanikli bir ailenin üyesidir. TİÇF'nin yayın organı olan Kurtuluş dergisi ilk olarak Almanya'da yayımlanmaya başlar. Vedat Nedim ise derginin hazırlanmasında aktif olarak görev alanlar arasındadır. 1919 yılında parti üyelerinin büyük bir bölümü Türkiye'ye geçerek mücadele etmeye karar vermiştir. Vedat Nedim ise, Almanya'da kalarak partinin buradaki temsilciliği görevini yürütmüştür. Bu arada Almanya'dan gelen grup partinin adını Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası (TİÇSF)

²⁵ Ertan, Temuçin Faik, **Kadrocular ve Kadro Hareketi**, T. C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1994, s. 42

olarak değiştirmiştir. TİÇSF yayın organı olan Kurtuluş dergisi ise tıpkı pek çok partili gibi merkezini İstanbul'a taşımıştır. Bu dönemde dergi sol hareketin Avrupa'daki gelişimine uygun olacak şekilde yayınlar yapmıştır. TİÇSF'nin solda ortak bir paydada buluşma girişimlerinin sonuçsuz kalması üzerine partinin Almanya'dan gelen yeleri Anadolu'ya geçerek milli mücadelenin saflarına katılmıştır. İstanbul'un işgal edilmesi ve beraberinde uygulanan sansür politikaları hem partinin hem de derginin çalışmalarını durdurmuştur. Vedat Nedim, Almanya'da bulunması hasebiyle sol faaliyetlere devam etmiştir. Haliyle solun önemli isimlerinden biri olarak görülmesi kaçınılmaz bir hal almıştır.

Vedat Nedim 1922 yılında şefik Hüsnü'nn daveti zerine Moskova'da toplanan Komünist Enternasyol (Komintern) toplantısında TİÇSF'ni temsilen katılır. Moskova'da diğer Türk delegelerden biri olan İsmail Hüsrev ile tanıştı. Böylece geleceğin iki Kadrocusunun yolları keşişmiş oldu. Bu dönemde Türkiye'de sol açısından yaşanan bir diğer önemli gelişme ise Türkiye Komünist Fırkası'nın (TKF) İstanbul'da gizli olarak faaliyete geçmiş olmasıdır. TKF'nin ideolojik ve eylemsel erevesi şefik Hüsnü tarafından belirlenmekte ve kontrol edilmektedir.

Vedat Nedim, doktorasını tamamladıktan sonra 1923 yılında İstanbul'a dnmştir. İstanbul'da bir yandan TİÇSF ve kendisinin de bağlı olduğu TKF çevresinde çalışmalarına devam eder ve TKF'nin sözcüsü olan Aydınlık dergisinde yazıları yayımlanırken diğer yandan da Arcos isimli Sovyet şirketinde çalışmaya devam etmiştir. Bu dönemde Anadolu'da bağımsızlık savaşı kazanılmış; emperyalizmin askerleri Anadolu'dan çekilmiştir. Aydınlık dergisinde çıkan yazılarında Vedat Nedim, tıpkı şevket Süreyya gibi Cumhuriyet'i olumlayan bir tavır takınmıştır. Özelikle üzerinde durduğu konuların başında siyasi bağımsızlığın ardından, iktisadi bağımsızlığın kurulmasının zorunluluğu geliyordu. İktisadi bağımsızlığın ise bireycilikten uzak cemiyetçi bir yapıda, çıkar çevrelerine değil topluma hizmet etmesi gerektiğini vurgulamıştır. Vedat Nedim, her ne kadar Cumhuriyet Halk Fırkası'nı (CHF) burjuva kökenli kasaba eşrafına, asker kesime ve ticaret burjuvazisine dayalı olması sebebiyle eleştirse de; Cumhuriyet'in ilerici ve devrimci politikalarını olumlu karşılamıştır. Hatta Aydınlık'taki yazılarında hükümetin yapmakta olduğu reformları açıkça dile getirmese de, çok önemli tarihi adımlar olarak değerlendirmiştir.

1925 yılında çıkan Takrir-i Sükûn Kanunu ile Aydınlık dergisi kapatılmış, muhalefete İstiklal Mahkemelerinde yargı yolu açılmıştır. Bunun üzerine Şefik Hüsnü'nün de aralarında bulunduğu bazı sol çevreler ülke dışına kaçarlar. Şefik Hüsnü'nün yurtdışında bulunduğu süre içerisinde TKF Genel Sekreterliği görevini Vedat Nedim üstlenmiştir. Bu dönem Vedat Nedim'in TKF ile olan ilişkisinin kopmaya başladığı dönem olmuştur. Nitekim Komintern'in en güçlü mümessillerinden biri olan Şefik Hüsnü, TKF'na dolasıyla Vedat Nedim'e yurtdışından eylem planları yollamaktadır; ancak bu planların pek çoğu Vedat Nedim tarafından uygulanmamıştır. "Ancak Vedat Nedim yeterince radikal bir yapıya sahip olmadığı için Komintern'in direktiflerine direnmeye başlamış ve bu birim ile ters düşmüştür."²⁶ Şefik Hüsnü, tarafından TKF'ndan faaliyete geçirmesi istenen planlar arasında: İşçiler arasında örgütlenme ve eğitim faaliyetlerine ağırlık verilmesi, TKF'nin bağımsız varlığının güçlendirilmesi, işçilere grev yaptırılması gibi eylemler yer almaktadır. Vedat Nedim ise her fırsatta koşulların, bu tarz eylem ve faaliyetler için uygun olmadığını dile getirmiştir. Şefik Hüsnü, kişisel görünümünde bazı değişiklikler yaparak İstanbul'a gelmiş; Vedat Nedim ve TKF merkez komitesini hiçe sayarak demiryolları ve tütün şirketlerinin işçilerinin greve sevk edilmesini, İstanbul başta olmak üzere pek çok Anadolu kentinde sol içerikli broşür dağıtılmasını sağlamıştır. Vedat Nedim kendisinin haberi olmadan yapılan bu eylemler karşısında TKF ve sol ile olan tüm ilişkisini keser. "...1927 yılının ikinci yarısında İstanbul'da Arcos Şirketi'nin memuru ve aynı zamanda Türkiye Komünist Partisi Genel Sekreteri Vedat Nedim Bey, elindeki belgelerle birlikte gidip polise teslim oluyor."²⁷ Vedat Nedim, bununla yetinmeyerek TKF ve sol ile ilgili tüm bildiklerini polise anlatır. 1927 tevkifatında yaptığı bu eylemlerle sol çevreler tarafından muhbirlik ve gammazlık ile suçlanmıştır.

Vedat Nedim, bu şekilde davranmasını şüphesiz Şefik Hüsnü'nün parti çıkarlarını yerine kişisel çıkarlarını öne çıkarması, Türkiye koşullarına uygun olmayan eylemsel faaliyetler ve Mustafa Kemal liderliğindeki hareketin kendisinde yarattığı coşkuya bağlamıştır. Bu açıklamaların doğruluk payı olmasına karşın, tam olarak gerçeği yansıttığını söylemek doğru olmaz. Zira Şefik Hüsnü ve bazı arkadaşlarının başlattığı faaliyetlerin TKF'na mal edilmemesi için hiçbir sebep yoktur. Bu faaliyetler ile ilgili olarak başlatılan soruşturmaların Vedat Nedim'e dokunmaması mümkün değildir;

²⁶ Ertan, Temuçin Faik, a. g. e. , s. 42-43

²⁷ Küçük, Yalçın, **Türkiye Üzerine Tezler**, II. Cilt, Tekin Yayınevi, 3. Basım, İstanbul, 1980, s. 68

haliyle tutuklanma korkusu parti ve sol ile olan tüm bağlarını koparmasına neden olmuştur.

1927 yılında gerçekleşen tutuklanmalarda Vedat Nedim çalıştığı ACROS şirketinde gözaltına alınmıştır. Yargılanmış ve dört ay cezaya mahkûm edilmiş; ancak ceza tutuklu kaldığı süreden düşürüldüğü için serbest bırakılmıştır. Bu olayların ardından bir süre Balya'daki maden işletmesinde, bir süre de Amasra'daki kömür işletmesinde ticaret müdürü olarak çalışmıştır. Bu görevleri sırasında ekonomik ve sosyal konularda yazıları yayımlanmıştır. 1929 yılında babası Nedim Servet Bey'in Harbiye Nezaret-i günlerinden beri tanıdığı İsmet Paşa'nın da desteğiyle Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti'nin müşavir müdürlüğü görevi için Ankara'ya davet edilmiştir. Bu dönemde yaptığı faaliyetlerin ve yazdığı yazıların temel sloganı "İlk hedef Akdeniz'di, ikinci hedef iktisat" olmuştur. Aynı dönemde Hâkimiyeti Milliye gazetesinde benzer içerikli yazılar yazmış; hatta yazıları sebebiyle İsmet Paşa tarafından tebrik edilmiştir. Vedat Nedim, bu fikirlerini üç yıl sonra Kadro Dergisi'nde sistemli olarak savunacaktır.

1.4. İsmail Hüsrev Tökin

İsmail Hüsrev, 14 Mart 1922'de İstanbul'da doğmuştur. Babası Hüsrev Bey, İmalat-ı Harbiye'de silah üretiminde çalışan uzman bir askerdir. İsmail Hüsrev ilk, orta ve lise öğrenimini İstanbul Avusturya Lisesi'nde tamamlamıştır. Babası Hüsrev Bey'in yoğun ısrarına dayanamayarak lise eğitimi devam ederken bir yandan da Rûfai Tekkesi'ne gitmiştir. Lise yıllarından itibaren sol harekete ilgi duymuş ve sol bir grup içinde yer almıştır.

Lise öğrenimini tamamladıktan sonra Kayseri'de bulunan Talas Amerikan Koleji'nde öğretmenlik yapmıştır. Kayseri'de öğretmenlik görevini sürdürürken sol ideolojiye sahip olan Türkiye Halk İştirakiyûn Fırkası'nın (THİF) çalışmalarına katılmıştır. İsmail Hüsrev kısa süre içinde Anadolu'daki komünist örgütlenmenin genç ve istekli isimlerinden biri haline gelmiştir. Ankara ve Eskişehir'de etkili olan THİF'in faaliyetlerine katılmıştır. THİF'nin sözcüsü olan Yeni Hayat dergisinde Nizamettin Nazif ile yazılar yazmıştır. Nizamettin Nazif, İstanbul'un işgalinin ardından Ankara'ya geçmiş Hâkimiyeti Milliye gazetesinde çalışmıştır. Nizamettin Nazif, Ankara'daki sol hareketin en önemli isimlerinden biri olarak kabul görmüş biridir.

İsmail Hüsrev ve Nizamettin Nazif dönemin pek çok solcusu gibi Moskova'ya giderek eğitim almak ister; ancak babası Hüsrev Bey, Moskova'ya gitmelerine karşı çıkar. İsmail Hüsrev'in yoğun ısrarı neticesinde Hüsrev Bey, oğlunun Moskova'ya gitmesine izin verir. "İhtilalden sonra bütün tesislerin bozulması ve harap olması nedeniyle Tıbbiye'ye girememiştir."²⁸ İsmail Hüsrev, babasına tıp eğitimi alacağını söylemesine karşın asıl maksadı Marksist ideolojiyi derinden öğrenmektir. İsmail Hüsrev ve Nizamettin Nazif'in Moskova'ya gitmek amacıyla pasaport müracaatında bulunurlar; ancak başvuruları geri çevrilir. Sol çevreler üzerindeki baskının artması, İsmail Hüsrev ve Nizamettin Nazif'in yasal olmayan yollardan Moskova'ya gitmesiyle sonuçlanmıştır.

İsmail Hüsrev, Moskova'da 4. Komintern Kongresi'ne katılmış ve burada Vedat Nedim ile tanışmıştır. Vedat Nedim'in elinde bulunan Sombart ile ilgili broşür sonraları fikir dünyasını değiştirecektir. 1922 yılından itibaren KUTV'da (Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi) öğrenim görmeye başlamıştır. Üç yıllık eğitimi boyunca KUTV'un en gözde öğrencilerinden biri olan İsmail Hüsrev; ayrıca Şevket Süreyya, Nazım Hikmet ve Vala Nurettin ile sıkı dostluklar kurmuştur. KUTV'da aldığı eğitimler neticesinde para teorisi ve tarımsal sorunlar ile ilgili çalışmaları takdir toplamıştır. "Doğu Üniversitesi'nde "Bilimsel yardımcı" (Okutman, Lektör) olarak da görev yaptı."²⁹ Kısa süre sonrada KUTV yöneticilerinin tavsiyesi üzerine bu konularda KUTV bünyesinde konferanslar vermiştir. "Hiçbir yerde yazılmayan bir şey var. Onu söyleyeyim size: beni Kızıl Profesörler Enstitüsü'ne vermek istediler. Bu enstitü idi. Bu enstitü üniversitelere Marksist profesör yetiştiren bir enstitü idi. Ben buna karşı çıktım, gitmek istemedim ve üç sene kâfi dedim. Ülkeye dönüyorum diyerek bunu kabul etmedim. Eğer enstitüye girmiş olsaydım, Rusya'da bir süre daha kalacak ve üniversitelerden birine profesör olacaktım."³⁰ İsmail Hüsrev, 1925 yılında KUTV'dan mezun olmuştur.

İsmail Hüsrev, 1926 yılında yasadışı yollardan İstanbul'a dönmüş ve Galata'da solcu arkadaşlarının yanında kalmaya başlamıştır. Bu evde birkaç ay kaldıktan sonra, ev polis tarafından basılır ve İsmail Hüsrev yasadışı yollardan ülkeye girdiği için tutuklanır. Babası Hüsrev Bey ve babasının asker arkadaşlarının devreye girmesiyle bir hafta sonra serbest kalmıştır. İsmail Hüsrev hapiste kaldığı süre boyunca Türkiye'de sol hareketin

²⁸ Ertan, Temuçin Faik, a. g. e. , s. 44

²⁹ Tökin, İsmail Hüsrev, **Türkiye'de Köy İktisadiyatı**, İletişim Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul, 1990, s. I

³⁰ Ertan, Temuçin Faik, a. g. e. , s. 290

geleceği, bu geleceğin içinde kendisine düşen rol hakkında değerlendirmelerde bulunmuş ve komünist hareketten tümüyle ayrılmaya karar vermiştir. İsmail Hüsrev, TKF Genel Sekreteri Vedat Nedim'e ayrılma isteğini bildirmesine karşın bu istek kabul görmez; ancak İsmail Hüsrev'in kararlılığını gören Vedat Nedim ayrılma isteğini kabullenmek zorunda kalır. İsmail Hüsrev'in bu kararının arkasında Sovyetler'in Türkiye'yi köylü bir ülke olarak görmesi, Türk halkının milli ve dini değerlerine düşkün olması, babasına dürüst davranmamış olması ve Türkiye'de iktidarın muhalefete nefes alacak alan bırakmaması gibi nedenler vardır.

İsmail Hüsrev TKF'dan ayrıldıktan sonra Ankara'ya ailesinin yanına gelmiş ve Joseph Becker adlı bir Alman firmasında çalışmaya başlamıştır. Joseph Becker, Anadolu'dan aldığı yumurta ve tiftikleri Avrupa'ya ihraç eden bir firmadır. "Bu iş Anadolu'yu tanımam bakımından çok faydalı oldu. Halkı, köylüyü tanıdım. Köy iktisadiyatı kitabı bu sayede yazdım. Müşahedelerim oldu. Köy ağalarını tanıdım, köy tüccarlarını tanıdım, köyü tanıdım. Nasıl iş yapıyorlar onları öğrendim. Yani köy ekonomisini öğrenmiş oldum."³¹ Bu şirkette yaklaşık bir kadar çalıştıktan sonra, şirketin kapanması üzerine Demiryolları İdaresi Ticaret Şubesi'nde çalışmaya başlamıştır. Bu dönemde Hâkimiyeti Milliye gazetesinde siyasi bağımsızlığın, iktisadi bağımsızlıkla sağlanması gerektiğini vurgulayan yazılar ve ekonomi ile ilgili makaleler kaleme almıştır. Rejimin yayın organı olan biri olan Hâkimiyeti Milliye'de makaleler yazması İsmail Hüsrev'in rejim tarafından desteklendiğinin kanıtıdır. "Böylece Moskova'daki öğrenimi nedeniyle Komünizme meyil etmiş gibi görünen İsmail Hüsrev, siyasal tercihini kesin olarak Kemalizmden yana yapmıştır."³² İsmail Hüsrev, 1931 yılında Demiryolları İdaresi'ndeki görevinden ayrılarak Ziraat Bankası'nda göreve başlamıştır. Ziraat Bankası'nda kooperatifler bölümünde şef olarak çalışan İsmail Hüsrev aynı zamanda Ankara Ticaret Mektebi'nde ekonomi dersleri vermiştir. Akabinde 1932 yılında Kadro Dergisi'nin yayımlanmasında görev alacaktır.

1.5. Burhan Asaf Belge

Burhan Asaf, 1899 yılında Osmanlı İmparatorluğu'na bağlı Şam ilinde doğmuştur. Babası Mehmed Asaf Bey, Suriye'nin çeşitli şehirlerinde, Mardin'de, Osmaniye'de

³¹ Ertan, Temuçin Faik, a. g. e. , s. 291

³² Ertan, Temuçin Faik, a. g. e. , s. 45

kaymakamlık ve mutasarrıflık görevlerinde bulunmuş yüksek rütbeli bir memurdur. Burhan Asaf'ın çocukluğu babasının görevleri sebebiyle şehir değiştirerek geçmiştir.

Burhan Asaf, lise eğitimine İstanbul'daki St. Joseph Lisesi'nde başlamıştır. I. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla St. Joseph Lisesi kapatılmış, Burhan Asaf ise Galatasaray Sultanisi'nde lise eğitimine devam etmiştir. Daha sonra babası Mehmed Asaf Bey'in Beyrut'a gönderilmesi üzerine Beyrut'taki Amerikan Lisesi'nde lise eğitimini tamamlamıştır. Lise eğitimini çeşitli okullarda tamamlamak zorunda kalan Burhan Asaf, bu okullarda iyi derecede Fransızca ve İngilizce öğrenmiştir.

Burhan Asaf, yükseköğrenim görmek amacıyla Almanya gitmiştir. Almanya'da Technische Hochschule'de (Teknik Yüksekokulu) mimarlık eğitimi almıştır. Burhan Asaf, mimarlık eğitimini tamamladıktan sonra sosyoloji eğitimi almaya başlamıştır. Almanya'daki sosyoloji eğitimi boyunca Almanca ve Arapça öğrenerek siyasi ve sosyal alanlarda kendini geliştirmiştir. Almanya'da eğitimi boyunca pek çok Türk öğrenci gibi ülke sorunlarına çözüm aramış, ülkeyi içinde bulunduğu buhrandan çıkaracak çare arayışlarının peşine düşmüştür. Burhan Asaf'ta tıpkı diğer Kadrocular gibi tüm Avrupa'da geniş kitlelere ulaşan sol ideolojik harekete ilgi duymuş; ülkesi için aradığı çözüm yollarını da sol hareket içerisinde bulmuştur. Burhan Asaf'ın sol harekete sempati ve yakınlık duymasında şüphesiz Berlin'de bulunan Vedat Nedim'in etkisi fazlaca olmuştur. Burhan Asaf, Vedat Nedim vasıtasıyla TİÇSF'na girmiş ve komünist fikir hareketlerini yakından takip etmiştir.

Burhan Asaf, 1923 yılında eğitimini tamamlayarak İstanbul'a dönmüştür. Önce Demiryolları İdaresi'nde çalışmış; kısa süre sonrada Anadolu Ajansı Bükreş temsilciliğine atanmıştır. Burhan Asaf, İstanbul'da bulunduğu süre içerisinde TKF'nin yayın organı olan Aydınlık dergisinde yazılar yazmıştır. Aydınlık'ta faaliyette bulunduğu süre içinde Şevket Süreyya ve İsmail Hüsrev ile tanışmış ve beraber çalışma fırsatı bulmuştur. Burhan Asaf'ın İstanbul'daki ilişkileri yalnız Aydınlık dergisindeki çevresiyle sınırlı kalmamıştır. Bir vapur yolculuğu esnasında Ahmet Haşim vasıtasıyla Yakup Kadri ile tanışır; Yakup Kadri, Burhan Asaf'ın bilgi ve kültür birikiminden çok etkilenmiştir. Bu tanışmadan sonra Burhan Asaf, sık sık Yakup Kadri'yi ziyaret ederek; siyasi, sosyal ve kültürel konularla ilgili tartışma olanağı bulmuştur. Bir süre sonra Yakup Kadri, Burhan Asaf'ın kız kardeşi Lemana Asaf ile evlenmiştir. Böylece ikili

arasındaki yakınlık daha ileri boyutlara taşınmıştır. Burhan Asaf ise Falih Rıfki'nin kayınbiraderinin eski eşi Hayrinüsa Hanım ile evlenmiştir.

1925 yılında çıkan Takrir-i Sükûn Kanunu ile Aydınlık dergisi kapatılmıştır. TKF bünyesinde faaliyet gösterenlerin çoğu ya tutuklanmış ya da yurtdışına kaçmıştır. Burhan Asaf ise tutuklananlar arasında yer almamıştır. Akabinde Hariciye Vekâlet'inde bakanlık kaleminde işe başlamıştır. Yakup Kadri'nin Burhan Asaf'ı Ankara'ya tanıtması onun hayatında mühim bir kırılma noktası olmuştur. Bu sayede Mustafa Kemal ile tanışmış; bilgi birikimi ve saygısı sayesinde Mustafa Kemal'in beğenisini kazanmıştır. Kısa süre sonra cumhurbaşkanlığı kaleminde doğrudan Mustafa Kemal'e bağlı olarak çalışmaya başlar. Ayrıca yabancılarla yapılan görüşmelerde sık sık Mustafa Kemal'e tercümanlık yapmıştır. Bunun yanında Burhan Asaf kısa sürede Çankaya sofralarının değişmez isimlerinden biri haline gelmiştir.

1927 yılında Burhan Asaf, hiç beklemediği bir şekilde tutuklanır. Bu durum karşısında büyük bir kaygı duyan Burhan Asaf, Yakup Kadri ve Leman Hanım Avrupa'da olduğu için Falih Rıfki'dan yardım ister. Falih Rıfki, durumu Mustafa Kemal'e bildirince polisten alınarak Çankaya Köşkü'ne getirilmiştir. Mustafa Kemal ile uzun bir görüşme yapan Burhan Asaf, Aydınlık dergisindeki yazılarının ve sol hareketteki geçmişinin hepsini Mustafa Kemal'e anlatır. Daha sonra görüşme, Almanya'nın siyasi, ekonomik ve sosyal durumu; Sovyet İhtilali'nin Avrupa'ya etkilerine kayar. Bu görüşmeden çok memnun olan Mustafa Kemal'in isteği üzerine tutuklanmaktan kurtulur.

Bu olay sonrasında cumhurbaşkanlığı kalemindeki görevinden alınarak, Hariciye Vekâlet'indeki görevine verilmiştir. Bir yıl daha bu görevi sürdürdükten sonra istifa etmiştir. 1929 yılında Hâkimiyeti Milliye gazetesinde çeşitli yazılar yazmaya başlamış. "Hâkimiyeti Milliye'de Batılılaşma ve Atatürk devrimlerinin lehinde yazılar yayınlamıştır. Böylece, Hâkimiyeti Milliye'de yazmak suretiyle Kemalizmin hizmetine girme yolunda ilk önemli adımını atmıştır."³³ Ancak Burhan Asaf, bu işi kendisi için tatmin edici olarak görmemiştir. Nitekim Kadro Dergisi için ilk çalışmalar yapılmaya başladığında, Kadro içinde yer almaya hazır olmuştur.

³³ Ertan, Temuçin Faik, a. g. e. , s. 46

1.6. Mehmet Şevki Yazman

Mehmet Şevki, 1895 yılında Elazığ'da doğmuştur. 1905 yılında Elazığ'daki mahalle mektebini tamamladıktan sonra 1908 yılında askeri rüştiyeye başlamıştır. Daha sonra İstanbul'a giderek Kuleli Askeri İdadisi'ne kayıt olmuştur. 1914 yılında Harbiye'de okurken I. Dünya Savaşı'na katılmak üzere Çanakkale Cephesi'ne gönderilmiştir. Çanakkale Savaşı'nın ardından Galiçya Cephesi'nde görevlendirilmiştir. Galiçya yolculuğu, Mehmet Şevki'nin Avrupa kültürünü yakından tanınmasına fırsat vermiştir. Galiçya Cephesi'nin ardından Filistin'de İngiliz birliklerine karşı savaşmıştır. Osmanlı birliklerinin Filistin'den geri çekilmesi sonucunda Konya'da görevlendirilmiştir.

Mehmet Şevki, Kurtuluş Savaşı'nın tüm aşamalarında yer almıştır. Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasından sonra 1924 yılında yarım bıraktığı eğitimini tamamlamak üzere Harbiye'ye döner. Harbiye'deki eğitimi sona erdikten sonra İstanbul Darülfünun'de Elektrik ve Makine Mühendisliği bölümüne kayıt yaptırmıştır.

Kadrocular arasında en az bilgiye sahip olduğumuz kişi Mehmet Şevki Yazman'dır. "Kadro Dergisi'nin öncüsü ve teorisyeni Ş. Süreyya kendisini söz konusu dergiyi çıkaran çekirdek kadro içinde sayar."³⁴ İsmail Hüsrev ise kendisi ile yapılan bir görüşmede Mehmet Şevki'nin Kadroculuğu ile ilgili şunları söylemiştir: "Şevki Yazman bir seferinde yazı verdi. Beğendik bu yazıyı ve sonrasında yazmaya devam etti. Kadro fikriyatına katıldı. Ama asıl hazırlayanlar arasında yoktu. Şevki Yazman sonradan katıldı ama. Kadrocu olarak katılmadı. Bizim fikirlerimizi benimsedi."³⁵ Anlaşılacağı üzere, Mehmet Şevki'nin Kadroculuğu tartışmaya açıktır. Zira Şevket Süreyya dışında ne diğer Kadrocuların ne de Kadrocular üzerine yapılan çalışmalarda Mehmet Şevki'nin Kadroculuğu ile ilgili net bir bilgi yoktur. Bu çalışmada Mehmet Şevki'yi Kadrocular arasında değerlendirmemin temel nedeni ise Kadro Dergisi'nin lideri Şevket Süreyya'nın bu şahıs hakkındaki düşünceleridir. Bunun yanında çekirdek ekip dışında dergide 20 adet makalesinin yayınlanmış olmasıdır.

Mehmet Şevki, hem asker hem de mühendis unvanlarına sahip olarak 1931 yılında Ankara'ya tayin olmuştur. Ankara'da Şevket Süreyya ile başlayan arkadaşlığı, kısa süre

³⁴ Yanardağ, Merdan, **Türk Siyasal Yaşamında Kadro Hareketi**, Siyah Beyaz Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2008, s. 91

³⁵ Ertan, Temuçin Faik, a. g. e. , s. 293

sonra diğer Kadrocular ile yakın ilişkiler kurmasının önünü açmıştır. Mehmet Şevki'nin yazıları 1933 yılında çıkan on üçüncü sayı ile birlikte yayımlanmaya başlamıştır. “Subay Olan Mehmet Şevki Yazman'ın bir yıl sonra sürekli yazarlar kadrosuna katılımı dönemin asker ve sivil bürokratik sınıfın siyasal dayanışması ve otosansür anlayışına uygun düşmektedir.”³⁶ Ayrıca Mehmet Şevki'nin subay sıfatıyla Kadrocular arasında yer alması bir bakıma Kadrocular için bir tür teminat göstergesidir.

1.7. Ara Değerlendirme ve Sonuç

Kadro Dergisi'nin incelemesine geçmeden önce, Kadrocuların yaşam öykülerinin benzerliklerini ve farklılıklarını ortaya koymakta fayda vardır. Bu değerlendirme oluşturulan harekette hangi işlerin kimler tarafından yapılacağını, Kadrocuların kendilerine ne gibi sınırlamalar getirdiklerini ve derginin işleyiş düzeni anlamamızı kolaylaştıracaktır. Nitekim Kadrocuların hepsi farklı bir hayat öyküsüne sahip olmakla birlikte ortak bir payda da buluşabilmesini bilmiştir.

Kadrocuların hayatları 1930'lu yılların başlarında Ankara'da bulunmalarıyla değişime uğrayacaktır. Bu yıllarda tüm dünyada olduğu gibi, genç Türkiye'de büyük bir ekonomik buhranın içerisindeyiz. “...şehirlerde 25.000.000 işçi ailesini işsiz ve köylerde, dünyanın bütün kıtalarına dağılmış yüz milyonlarca köy halkını sıkıntı ve ızdırıp içinde bırakan bu dünya ölçüsündeki baskı ve depresyon içinde, ne var ki inkılabımız gene de yaşamak, tutunmak ve yerini almak zorundadır. Bütün görünen şartlar aleyhimize olsa bile.”³⁷ Anlaşılacağı üzere, dünya iktisadi buhranı yeni Türkiye için hayal ve hamle kırıcı bir salgın olmasına karşın Cumhuriyet kadroları yoğun bir çözüm arayışı içinde olmuştur.

Bilindiği gibi Kadro Dergisi, 1932 yılının Ocak ayında yayımlanmaya başlamıştır. Derginin imtiyaz sahibi Yakup Kadri Karaosmanoğlu, ideoloğu ve önderi ise Şevket Süreyya Aydemir'dir. Kadro Dergisi altında yer alan diğer üyelerin aktif ve düşün kapasiteleri yüksek olmasına karşın liderlik vasıflarının olmadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Hakikaten Kadrocuların yaşam öykülerine baktığımızda hareketin liderinin Şevket Süreyya olması anlaşılır bir durumdur.

³⁶ Türkeş, Mustafa, “Kadro Dergisi”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce-Kemalizm**, 2. Cilt, (Ed. Ahmet İnel), İletişim Yayınları, 6. Baskı, İstanbul, 2009, s. 461

³⁷ Aydemir, Şevket Süreyya, **İnkılap Ve Kadro**, Remzi Kitapevi, 6. Basım, İstanbul, 2011, s. 54

Kadrocuların hepsi Osmanlı İmparatorluğu'nun farklı coğrafyalarında dünyaya gelmiştir. Her biri farklı yaşam kültürüne sahiptir. Avrupa, Ortadoğu ve Sovyetler Birliği'nin siyasi, ekonomik ve kültürel yapılarına ve değişimlerine yakından tanıklık etmişlerdir. Kadrocuların hepsi de orta sınıf olarak adlandırabileceğimiz ailelere mensup bireylerdir. Şüphesiz bu durum hemen hepsinin iyi bir eğitim almasına olanak tanımıştır. Kadrocular iyi eğitim alan bireyler olmanın yanı sıra birkaç yabancı dili ileri düzeyde bilen, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin pek çok alanda yetişmiş eleman açığını kapatacak niteliklere sahiptirler. Kadrocuların farklı yabancı dillere hâkim olmaları dünyadaki gelişmeleri, Türkiye'ye aktarabilmelerine ve ülke imajının dışarıda nasıl görüldüğünü içeriye anlatabilmelerine imkân sağlamıştır. Kadrocuların bir bölümü, I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu'nun Almanya ile ittifak içinde olmasının da etkisiyle yükseköğrenimlerini Almanya'da tamamlamışlardır. Özellikle Rusya ve Almanya Kadrocuların yabancı ülke deneyimlerini edindikleri ülkelerin başında gelmektedir. Kadrocuların bir başka ortak özellikleri ise hepsinin yaşamlarının belli dönemlerinde aktif olarak yazarlık faaliyeti içinde bulunmuş olmalarıdır. Yakup Kadri ve Mehmet Şevki dışında tüm Kadrocular sol hareketin çeşitli yayın organlarında makaleler kaleme almıştır. Yine Yakup Kadri ve Mehmet Şevki Yazman haricindeki Kadrocular sol hareket içerisinde büyük ve derin bir geçmişe sahiptir; ancak yaşam deneyimleri hepsine ulusalcı bir kimlik kazandırmıştır. Neticede Kadrocuların hepsi farklı yollardan geçerek Türk milliyetçisi olmuştur. Kadrocuların bir diğer ortak yanı ise Şevket Süreyya, Yakup Kadri ve İsmail Hüsrev'in çocukluk ve gençlik dönemlerinde Mevlevi veya Bektaşî tekkelerine gitmiş olmasıdır. Bu üç isim ya kendi istekleriyle ya da aile fertlerinin tesiriyle tasavvufa yönelmiş; yaşadıkları sıkıntılara tekkelerde çare arayışına girmişlerdir.

Kadrocuların TKF'ndan kopuş süreci ayrıntılı olarak yaşam öykülerinde belirtilmiş olmasına rağmen Şevket Süreyya, Vedat Nedim, Burhan Asaf ve İsmail Hüsrev sosyalizmi savunmuş ve TKF'nda aktif olarak faaliyetlerde bulunmuşlar, Aydınlık Dergisi'nde yazarlık yapmışlar, ülkenin kurtuluşunun sınıf mücadelesinden geçtiğine inanmışlardır. Yukarıda da belirtildiği üzere Kadrocular farklı yollardan geçerek TKF ile olan ilişkilerini sonlandırmış ve CHF'nın çizimini benimseyerek yaşamlarını devam ettirmeye çalışmıştır. Bu yol ayrımı Kadrocuların, çeşitli çevrelerce döneç veya hain olarak suçlanmasına sebep olmuştur. Kadrocuları döneçlik ile suçlayanların başında sol

hareketin ileri gelenlerinden olan Şefik Hüsnü gelmektedir. Şefik Hüsnü, Kadro Dergisi'nin ilk sayısının yayımlanmasının ardından Şevket Süreyya'ya bir mektup göndermiş ve açıkça Kadrocuları hainlik ile suçlamıştır. "Kadro'nun komünistlikle hayata atılmış muharrirleri pekâlâ bilirler ki sınıflara müstenit cemiyetlerde inkılap, bu sınıfların arasındaki mücadelelerden tecerrüt ederek havada sübjektif, enfüsi bir hayal, bir kelimeden ibaret kalmaz. İnkılap doğrudan doğruya bu sınıf mücadelesinin neticesidir..."³⁸ Şefik Hüsnü, Kadrocuların hayal peşinde koştuğunu dile getirmekle kalmamış, Şevket Süreyya ağır hareketlerde bulunmuştur. "Kadro'nun ikinci makalesi pesimizm hakkındadır..... Şevket Süreyya.... safsatlarıdır. Şevket Süreyya, bu makalesinde pesimizm ile sükûtu hayale uğramış bir optimizm mefhumlarını birbirine karıştırmaktadır."³⁹ Şefik Hüsnü'nün bu mektubunun dışında Kadrocuları döneklilik ile suçlayan bir başka isim ise Bulgar tarihçi Dimitir Şişmanov'dur. "Şevket Süreyya ve Vedat Nedim gibi sağcı oportünistler daha sonra burjuvazinin ve polisin hizmetine girmişler ve parti içinde onlar adına yaptıkları hizmetlere karşılık mevkilere getirilerek mükâfatlandırılmışlardır."⁴⁰ Bu değerlendirmenin evrensel sosyalist hareketin, Kadroculara bakışını yansıttığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Dünya ekonomik buhranın etkilerini derinden hissedenden Türkiye gibi Kadrocularda çözüm arayışı içinde olmuşlardır. "Kadroculara göre 1929 krizi ile kapitalizm artık çökmenin eşiğine gelmiş bir sistemdir. Öte yandan sosyalizm de kapitalizm gibi sınıf kavramını esas alan bir sistemdir. Bu nedenle Kadrocu anlayışa göre dünya genelinde çökmekte olan ve sınıf esasına dayanan kapitalizm ile yine sınıf esasına dayanan ve ulusal kurtuluş savaşlarına ikinci planda yer veren sosyalizm gibi sistemlerin örnek alınması doğru değildir."⁴¹ Kendine özgü bir devrim yapan genç Türkiye yine kendine özgü bir çare olarak üçüncü yol olarak adlandırabileceğimiz devletçilik modeli ile dünya ekonomik buhranına çare aramıştır. Kadrocular bu özgün model uygulaması ile inkılabı hedefe ulaştırmak için çalışacaktır. Kadrocular, yöntem olarak tarihsel materyalizmi seçmiş ülkenin yaşadığı ekonomik buhranı ve emperyalizm ile mücadeleyi yeniden yorumlayarak materyalist temelli ulusalcı bir yaklaşım oluşturmuşlardır. Bu

³⁸ Küçük, Yalçın, **Türkiye Üzerine Tezler**, I. Cilt, Tekin Yayınevi, 3. Basım, İstanbul, 1980, s. 206

³⁹ Küçük, Yalçın, a. g. e. , s. 207

⁴⁰ Şişmanov, Dimitir, **Türkiye İşçi ve Sosyalist Hareketi**, Belge Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 1990, s. 99

⁴¹ Ertan, Temuçin Faik, a. g. e. , s. 99

bakış biçimi Mustafa Kemal'e ve iktidara ideolojik esasları oluşturmuş bir gelecek vadedmiştir.

Kadrocular, Türkiye'de sol hareket içerisinde farklı bir yere sahiptir. "Kadrocular ülkemizde sıkça rastlanan devlet solculuğunun ilk örneklerini vermiştir."⁴² Türk siyasi tarihinde kritik ve özgün bir yapı oluşturmuş; ayrıca Türk solu için hainliğin, dönecliğin ve uzlaşının karşılık bulduğu bir oluşum halini almıştır.

⁴² Yanardağ, Merdan, a. g. e. , s. 119

İKİNCİ BÖLÜM

KADRO DERGİSİ YAYIN HAYATINA BAŞLIYOR

2.1. Ankara Buluşması

1928 yılı başlarında Kadrocuların hepsi farklı işlerle iştigal ederek yaşamlarını idame ettirmektedirler.

Şevket Süreyya, 1927 komünist tevkifatından sonra İstanbul'u terk ederek Ankara'ya yerleşmiştir. Ankara'da KUTV'da öğretmeni olan Ahmet Cevat vasıtasıyla Milli Eğitim Bakanlığı Yüksek ve Teknik Öğretim Genel Müdür yardımcılığı görevine getirilmiştir. Bu yıllarda Ahmet Cevat, Muhit isimli bir dergi çıkarmaktaydı; Şevket Süreyya'da bu dergide Kemalist rejim ile ilgili görüşlerini belirten bazı yazılar kaleme almıştır. Şevket Süreyya 1928 yılında Ankara'ya yerleştiğinde kendi çalışması olan Türk parasının periyodik dalgalanması ile ilgili araştırmalarını da yanında getirmiştir. Araştırmanın ilgili kurumlar tarafından beğenilmesi üzerine İktisat Meclisi Alisi'nde muavin sıfatıyla çalışmaya başlamıştır. Burada başarılı çalışmalara imza atan Şevket Süreyya kısa süre sonra Ankara Ticaret Mektebi müdürlüğü görevine atanmıştır.

Yakup Kadri 1923 yılından beri Ankara'da yaşamakta ve Mardin mebusu olarak çalışmalarına devam etmekteydi. Şevket Süreyya'nın yanı sıra Muhit'te Yakup Kadri'nin de yazdığı makaleler yayımlanmıştır. "Yakup Kadri bir yazısında Mustafa Kemal'e olan hayranlığını dile getirirken, İsmail Hüsrev kooperatifleşmenin önemini işlemiştir."⁴³ İsmail Hüsrev ise TKF ile ilişkisini kestikten sonra Ankara'ya ailesinin yanına dönmüştür. Joseph Becker adlı bir Alman firmasının Ankara şubesinde çalışmıştır. Alman firmasının kapanmasından sonra Demiryolları Ticaret Şubesi'nde ve Ziraat Bankası'nda çalışmıştır.

⁴³ Ertan, Temuçin Faik, a. g. e. , s. 59

Burhan Asaf, eniştesi Yakup Kadri'nin desteğiyle Mustafa Kemal ile tanışmış ve Hariciye Vekâleti'nde özel kalem muaviniği görevine getirilmiştir. Vedat Nedim ise 1929 yılında babasının eski arkadaşı İsmet Paşa sayesinde Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti müşavir müdürü olarak Ankara'da göreve başlamıştır. Mehmet Şevki 1931 yılında Ankara'ya hem mühendis hem de asker olarak tayin edilmiştir.

Böylece Kadro Dergisi'ni yayın hayatına sokacak altı kişinin yaşamı Ankara'da kesişmiş olur.

2.2. Kadro Dergisi'nin Ana Temaları ve Sorunsalları

Ankara'da bulunan altı kişilik aydın grubun birlikteliklerini ilerletmesinde ve dergi çıkarma kararını vermelerindeki en önemli etkenlerden biri Şevket Süreyya Aydemir'in 1931 yılı başlarında Ankara Türk Ocakları Genel Merkezi'nde verdiği İnkılap ve Kadro isimli konferans olmuştur. "Türkiye bir inkılap içindedir... İnkılabımız bir ihtilal safhasında dursaydı, kısır kalırdı. Hâlbuki o genişliyor, derinleşiyor. O henüz son sözünü söylemiş, son eserini vermiş değildir. Bu düzeltilmiş zemin üstünde Türk toplumunun yarınki kendine hâs, kendine özgü ve kendine uygun yapısını kurabilmek için, inkılabımızın genişlemesi, derinleşmesi lazımdır."⁴⁴ Şevket Süreyya, bu konferansta CHF'nin ileri gelen isimleri arasında yer alan Recep Peker, Vasıf Çınar ve Saffet Arıkan gibi isimlerin aksine inkılabın bitmediğini, halka tam manasıyla anlatılması ve aşılması gerektiğini vurgulamıştır. Şevket Süreyya'nın konferansta üzerinde durduğu bir diğer konu ise inkılabı yapanlar ile halk arasındaki ilişkiye yöneliktir. "İnkılap tarafsız bir nizam değildir. Onun içinde yaşayanların, taraftar, yani inkılaptan yana olsunlar veya olmasınlar, ona intibak etmeleri, uymaları lazımdır... İnkılabın irade ve menfaati, inkılabı duyan ve yürüten azınlık, fakat şuurlu bir Avangard'ın, azınlık, fakat ileri ve disiplinli bir öncü Kadronun iradesinde temsil olunur."⁴⁵ Şevket Süreyya, açıkça inkılabın ideolojik alt yapısının bir grup bilinçli aydın vasıtasıyla gerçekleşebileceğini, halkında taraf olsun veya olmasın inkılabı uymasının zorunlu olduğunu dile getirmiştir. "...parça parça işlenip incelendikçe görüleceği gibi, gerek milli etkileri, gerekse milletlerarası manası bakımından tarihin en geniş ve kapsayıcı hareketlerinden biri olan inkılabımızın fikir ve prensip unsurlarının,

⁴⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, a. g. e. , s. 73

⁴⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, a. g. e. , s. 73

şimdi inkılabın akışı içinde işlenmesi, izahı işi, bugünkü inkılap aydınlarına düşen görevlerin en acele ve en önemlisidir.”⁴⁶ Aydemir’in konferansta dile getirdiği bu cümleler, Türk devriminin ideolojisinin belirlenmesiyle milli kurtuluş hareketleri arayan yarı sömürge ve sömürge ülkelerine örnek teşkil edecek olması bakımından da öneme sahiptir.

İnkılap ve Kadro isimli konferans, Ankara’da büyük bir yankı uyandırır. Türk Ocağı’nın önde gelen isimlerinden olan Ahmet Ağaoğlu, Fazıl Ahmet Bey ve Hamdullah Suphi Tanrıöver’in istekleri doğrultusunda İnkılap ve Kadro isimli metnin çoğaltılarak tüm yurttaki Türk Ocakları şubelerine gönderilmesine karar verilmiştir. Metnin çoğaltılan nüshaları, sistemin tartışmasız lideri Mustafa Kemal ve Cumhuriyet kadrolarının beğenisini kazanmıştır. Şevket Süreyya’nın kaleme aldığı bu metin daha sonra bazı düzenleme ve eklemeler yapılarak İnkılap ve Kadro adlı bir kitap haline getirilmiştir. Kadro Dergisi’nin yayın hayatına başlaması için uygun ortam ve zaman net bir şekilde oluşmuştur. Kadro Dergisi’nin çıkış süreciyle ilgili İsmail Hüsrev şunları dile getirmiştir: “Aslında Kadro’yu biz Şevket ve Vedat Nedim ile üçümüz düşündük. Biz karar verdik. Ondan sonra Şevket, Yakup Kadri ve Burhan Belge ile konuştu. Yakup Kadri’de uygun gördü. Gitti, Atatürk’ten, İnönü’den izin aldı. Şevket’in Türk Ocağı’nda verdiği konferans var. Konferansı ikimiz beraber düşündük. O, hazırladı, bana okudu ve münakaşasını yaptık. O münakaşadan sonra kalktık, orada okudu.”⁴⁷ Kadro Dergisi’nin yayına başlamasına karşı çıkan isimlerin başında CHF Genel Sekreteri Recep Peker gelmektedir. Zira Recep Peker, inkılabın ideolojisinin oluşturulması ve halka anlatılması işini kendi görevi olarak görmüştür. Haliyle Kadrocular, derginin yayımladığı süre boyunca Recep Peker’i karşılarına almışlardır.

Kadrocular, Yakup Kadri’nin Ankara’daki evinde dergi için çalışmalarına başlamışlardır. Kadrocuların çok iyi eğitim almış, birkaç lisanı birden bilen, genç Türkiye’nin yetişmiş eleman açığına her bakımdan karşılayabilecek niteliğe sahip olduklarını daha evvel belirtmiştik. Ancak Kadrocular içinde Şevket Süreyya’nın yeri oldukça farklıdır. Şevket Süreyya, bu grubun lideri ve ideoloğu konumundadır. Nitekim dergi yayın hayatında olduğu süre boyunca polemiklerde başı çekmiş, dergiye yöneltilen eleştirileri

⁴⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, a. g. e. , s. 84

⁴⁷ Cılga, İbrahim, “İsmail Hüsrev Tökin”, **Türk Toplum Bilimcileri 1-2**, (Ed. Emre Kongar), Remzi Kitabevi, İstanbul, 2012, s. 152

karşılamaştır. Yakup Kadri, derginin imtiyaz sahibidir. “Yakup Kadri dışındaki diğer Kadrocuların 1932 yılında, yani Kadro yayınlandığı sırada resmi görevlerde bulunmaları ünlü yazarın derginin sahipliğini üstlenmesinde etkili olmuştur.”⁴⁸ Bunun yanında iktidar çevrelerinden ve diğer cephelerden gelen eleştirilere karşın kalkan görevi üstlenmiştir. Aynı zamanda iktidar ile kadrocular arasındaki iletişim kanalı ve köprü vazifesindedir. Derginin edebiyat yazıları da Yakup Kadri tarafından oluşturulmuştur. Vedat Nedim ise dergide yazı işleri müdürü olarak görev almıştır. “Vedat Nedim’in Kurtuluş ve Aydınlık gibi dergilerde ki deneyimlerinden dolayı Kadro’nun yazı işleri müdürlüğüne getirilmiş olması akla gelmektedir.”⁴⁹ Bu görevinin yanında Vedat Nedim dergide ekonomi yönetimi ve planlı kalkınma modelleri ile ilgili konularda yazılar kaleme almıştır. İsmail Hüsrev, ekonomik analizlerde bulunmuş; özellikle tarım, kooperatifleşme ve para konularında makaleler yazmıştır. Burhan Asaf’a ise diğer Kadroculara göre daha serbest bir alan bırakılmıştır. Burhan Asaf daha çok dönemin sosyal, siyasal ve kültürel konuları ile ilgili çalışmalarda bulunmuştur. Mehmet Şevki’den istenen ise mühendislik ve enerji konularında incelemelerde bulunması, bu konularda yazmasıdır.

Kadro Dergisi’nin yayın hayatına atılması için yazarlar arasında iş bölümü yapılmış, düşünce birliği sağlanmış ve Mustafa Kemal’den izin alınmıştır. Artık tek sorun işin finansman boyutudur; ancak dergi için finansman bulmakta çok zor olmamıştır. Önce Maarif Vekâleti 600 aboneyi dergiye kayıt etmiş daha sonra Ziraat Bankası bir miktar abone kaydetmiştir. İsmail Hüsrev ise dergi için parasal kaynağın nasıl ve nereden sağlandığını şöyle açıklar: “...çok büyük bir para gerekmiyordu. O zamanlar ucuzluk vardı. Parayı Yakup Kadri verdi.”⁵⁰ Neticede devlet desteğiyle veya Yakup Kadri’nin şahsi çabalarıyla Kadro Dergisi için gerekli finansman sağlanmıştır.

2.2.1. Sayı: 1, Ocak 1932

Derginin ilk sayısı 1932 yılının Ocak ayında yayımlanmıştır. Birinci sayının ilk yazısı Kadro⁵¹ ismini taşımaktadır. Bu yazı şüphesiz Kadrocuların ve derginin çıkış

⁴⁸ Ertan, Temuçin Faik, a. g. e. , s. 62

⁴⁹ Ertan, Temuçin Faik, a. g. e. , s. 62

⁵⁰ Ertan, Temuçin Faik, a. g. e. , s. 293

⁵¹ Türkiye, bir inkılâp içindedir. Bu inkılâp durmadı. Bugüne kadar geçirdiğimiz hareketler, şahit olduğumuz muazzam kıyam manzaraları, onun yalnız bir safhasıdır. Bir ihtilâl geçirdik. İhtilâl

manifestosu niteliğindedir. Kadro başlıklı yazı, derginin çıkış amacını anlatmaktadır. Şevket Süreyya'nın hazırladığı bu yazı Kadro Dergisi'nin görev alanını belirtmiştir. İnkılâp durmadı derken, inkılâbın henüz tamamlanmadığını, inkılabın teorik temellerinin oluşmadığını ve devrimlerin durmaması gerektiğini belirtir. 1929 dünya ekonomik buhranı ve SCF deneyimlerinin halkta yarattığı olumsuz havanın farkında olan Kadrocular inkılâbı sürekli kılmak için kendilerine iki görev edinmişlerdir. Bunlardan birincisi inkılâbın ilkelerini düzenleyip sistemleştirmek ve ideoloji haline dönüştürmek, ikincisi ise inkılâp heyecanını diri tutmak ve yaygınlaştırmaktır.

inkılâbın gayesi değil, vasıtasıdır. Bu ihtilâl safhasında dursaydık inkılâbımız akim kalırdı. Hâlbuki o, genişliyor, derinleşiyor. O henüz son sözünü söylemiş, son eserini vermiş değildir. Tesviye edilmiş bir zemin üstünde yarınki Türk cemiyetinin, kendine has ve kendine uygun binası kurulabilmek için, inkılâbımız, derinleşme ve genişleme istikametindedir. İnkılâp bitaraf bir nizam değildir. Onun içinde yaşayanların, taraftar olsunlar veya olmasınlar, ona intibak etmeleri lâzımdır. İnkılâp, ona taraftar olanların iradelerine, taraftar olmayanların iradelerinin, kayıtsız ve şartsız, bağlanması demektir. İnkılâbın irade ve menfaati, inkılâbı duyan ve yürüten azlık, fakat şuurlu bir avangardın, azlık fakat ileri bir KADRO'nun iradesinde temsil olunur. Bu kadro, inkılâbın şeniyetinden çıkarılan ve onun seyrine uygun bir şekilde izah edildikçe şekillenir ve nazariyeleşen prensipleri kendine şuur edinir. İnkılâbın derinleşmesi demek, her şeyden evvel, bu prensiplerin ve onların ifadesi olan inkılâp ahlâk ve disiplinin, ileri kadronun dimağından genç neslin, şehir halkının ve köylünün dimağına inmesi ve yerleşmesi demektir.

Türkiye bir inkılâp içindedir. Bu inkılâp kendine prensip ve onu yaşatacaklara şuur olabilecek bütün nazarî ve fikrî unsurlara maliktir. Ancak bu nazarî ve fikrî unsurlar inkılâba İDEOLOJİ olabilecek bir fikriyat sistemi içinde terkip ve tedvin edilmiş değildir. Gerek millî mahiyeti gerek beynelmilel şümül ve tesirleri itibar ile, tarihin en manalı hareketlerinden biri olan inkılâbımızın, zatında mündemiç bu ileri fikir ve prensip unsurlarını, şimdi inkılâbın seyri içinde ve onun icaplarına uygun bir şekilde izah işi, bugünkü Türk inkılâp münevverliğine düşen vazifelerin en acil ve en şerefliisidir. İnkılâbımızın, her biri ayrı ayrı kıymettar ve orijinal olan bu fikir ve nazariye unsurları birer birer izah edildikçe, bu esaslar inkılâp nesli için kriteriyumlar olacak, yeni ve standartlaşmış inkılâpçı tip böyle doğacaktır. Bu tip her nerede, her ne şerait altında olursa olsun, karşılaştığı her inkılâp sahasında, aynı hadiseyi aynı kriteriyumlara vuracak, aynı ölçülerle düşünecek, aynı neticelere varacak ve İnkılâbın kendisine has CİHANİ TELÂKKİ TARZI böyle vücut bulacaktır.

Hülâsa; Cihanın bin bir çeşit hadisata gebe olan bugünkü esrarengiz gidişi içinde, mukadderatını kendi inkılâbının mukadderatına bağlayan inkılâp neslimizin muhtaç olduğu inkılâp şevkini her zaman uyanık tutmak ve inkılâbımızın bir bakışta idrakimizi durdurur gibi görünen coşkun ve mürekkep cereyanına daima hâkim alabilmek için, onun prensiplerini hududu muayyen kriteriyumlar şeklinde bilmeye, benimsemeye ve benimsetmeye mecburuz.

KADRO, BUNUN İÇİN ÇIKIYOR.

Kadro'nun kendisine edindiği birinci görev daha sonraları sömürülen ülkelerin sömürüden kurtulması için izlemeleri gereken yol olarak değerlendirilecektir. Yani sömürü ülkelerinin içinde buldukları durum ancak Türk inkılâbını örnek almaları ile mümkün olacaktır. İnkılâp bitaraf bir nizam değildir. Onun içinde yaşayanların taraftar olsunlar veya olmasınlar, ona intibak etmeleri lazımdır derken Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'na ve SCF'na atıf yapılmakta, muhalefetin taraf olsun ya da olmasın inkılâbı desteklemesi gerektiğini savunur. Aslında bu cümle, Kadro'nun demokrasiye karşı olan ve otoriter bir rejim yanlısı olduğunu açıkça göstermektedir. Derginin ilk yazısı aynı zamanda yapılan devrimlerin elitist bir kadro tarafından gerçekleştiğini; ancak bu kadronun öncü ve ilerici olduğunu beyan eder. Kadro'nun amacı ise inkılâbı köylünün, genç neslin ve şehir halkının belleğine yerleştirmektir. Dergi Türk aydınını göreve çağırarak, inkılâbın uluslararası bir çerçeveye bürünmesi için ideolojik temellerinin atılması gerektiğini belirtmekte, böylece inkılâpçı bir nesil yetişeceğini savunmaktadır. İnkılâbın cihanı telâkki tarzı böyle vücut bulacaktır derken, dünyaya bakış açısının kendine has olacağını, bilinen evrensel bir ideoloji olmayacağını vurgulamaya çalışır. Nitekim Kadro'nun ekonomik kalkınmada alternatif bir söylem olarak devletçiliği ilke edinmesi bunun en açık göstergesidir. Bunun yanında derginin izleyeceği ideolojinin ne olacağına dair açıklık yoktur. İnkılâbın ideolojisinin zaman içerisinde Kadro'nun çalışmalarıyla ortaya çıkacaktır. Şüphesiz Kadrocuların Marksist düşünce geleneğinden gelmeleri ve buna bağlı olarak ortaya çıkabilecek olan tepkiler onların bu konuda çekingen davranmasına neden olmuştur. Neticede inkılâbın teorik ve felsefi dayanak noktalarını bulmak, inkılâbı anlayabilmek ve inkılâp heyecanını korumak Kadro Dergisi'nin temel prensibidir.

Derginin birinci sayısında, İnkılâbın Psikolojisi adlı bölümde hareketin ideoloğu olan Şevket Süreyya Aydemir'in Pesimist başlıklı makalesi yer almaktadır. Bu kısımda Şevket Süreyya, inkılâbın bittiğini düşünenleri pesimist olarak adlandırmış. “İnkılapta çarpışan iki taraftan biri, diğerini kendi iradesine ve cebrüzor ile mahkûm kılacak, bir rejim diğer rejime, bir keyfiyet diğer keyfiyete istihale edecek, hulâsa cemiyetin bütün bünyesinde bir şeyler dağılacak ve bir şeyler yeniden yapılacaktır.”⁵² Aydemir, bu sözleri ile halka rağmen halk için inkılâbın gerçekleştiğini belirtmiş ve inkılâbın hala devam ettiğini vurgulamıştır. Pesimizmin bazı özellikleri üzerinde duran Şevket

⁵² Aydemir, Şevket Süreyya, “Pesimist”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1, Ocak 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 6

Süreyya böylece inkılapın beklenenleri de sıralamıştır. Bu tutum, iktidar için yol gösterici bir tavidir. Nitekim, pesimistin sahip olduğu kaderciliğe, isteksizliğe, iradesizliğe ve ferdiyetçiliğe inkılabın psikolojinde yer yoktur. Aksi takdirde “...böyle bir cemiyette bütün kıymet hükümleri donmuş, içtimai normlar, artık bütün cemiyetin vücudunu nefyüinkar eden bir hal almış demektir.”⁵³ Aydemir, pesimistlere karşı inkılap heyecanının diri tutulması ve canlılığını yitirmemesi gerektiğini dile getirdiği; “İnkılap aleyhtarlığının pesimist psikolojisine karşı; kendi inkılabına inanışımızın en yenilmez ve müessir kuvvetlerini seferber ediyoruz. Bu kuvvetlerin ismi: OPTİMİZM ve İNKILAP HEYECANIDIR.”⁵⁴ Bu cümleleriyle devrime muhalefet olanlara karşı psikolojik üstünlüğü ele geçirmeyi amaçlamıştır.

Millet İktisadiyatı adlı bölümde, Vedat Nedim Tör’ün Müstemleke İktisadiyatından Millet İktisadiyatına isimli yazısı yer almaktadır. Tör, bu yazısında Osmanlı ekonomik sisteminin Osmanlı İmparatorluğu ile beraber yok olduğunu; genç Türkiye’nin kendine özgü bağımsız bir ekonomik model inşa etmesi gerektiğini dile getirerek bu konuda bir misyon yüklenmiştir. “Müstakil bir millet iktisadiyatı kurabilmek için er geç aynı yoldan geçmek mecburiyetinde kalacak olan müstemleke ve yarı müstemleke milletlerine örnek olmak mevkiindeyiz... İnkılabın heyecanını ve mihverini artık iktisadi sahaya nakletmek zamanı geldi.”⁵⁵ Vedat Nedim, ekonomik alanda atılması gereken adımları iktisadi Dumlupınar olarak nitelendirmiştir.

Vedat Nedim’e göre yabancı uzmanların Türkiye için görüşleri önemli olmakla birlikte, Türkiye kendi hedefleri ile örtüşen tavsiyelere kulak vermelidir. Aksi halde emperyalizmin kucağına tekrar düşmek kaçınılmaz olacaktır. “İktisadi Türkiye’yi bir inşaat yerine benzetmek kabildir: Binayı kurmak için lazım gelen bütün malzeme ortada yığılı.. Fakat elde mühendislerin, kalfaların, ustaların ve işçilerin zekâ ve iş kuvvetini bir hedefe doğru sevk edecek bir plan yoktur. Bu plansızlık yüzünden Avrupalı mütehasıslar, Türkiye’de inşa edilen yeni iktisat binasının alacağı şekli göremiyorlar... Devletin, bir millet iktisadiyatı yaratmak cehdini, bir millet işi haline sokamadık. Bütün dünya anarşik iktisattan planlı iktisada doğru yürüyor. Belli başlı sanayi şubelerinde

⁵³ Aydemir, Şevket Süreyya, “Pesimist”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1, Ocak 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 8

⁵⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “Pesimist”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1, Ocak 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 9

⁵⁵ Tör, Vedat Nedim, “Müstemleke İktisadiyatından Millet İktisadiyatına”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1, Ocak 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 11

gördüğümüz tröstler, karteller, konsernler, sonra konjonktür tetkikat müessesleri, kooperatifleşme teşebbüsleri vs. hep bu hareketin neticeleridir. Biz, böyle planlı faaliyete her milletten daha ziyade muhtacız. Çünkü iktisadi bünyemizi değiştiriyoruz. Şuursuz iktisat siyasetinden, şuurlu iktisat siyasetine geçiyoruz. Şuurun en canlı nişanesi ise program ve plandır.”⁵⁶ Vedat Nedim’in bu sözleri Türkiye’nin, Kurtuluş Savaşı’nda Avrupalı emperyalist ülkelere karşı savaşmış olmasına rağmen savaş sonrasında ekonomik olarak Avrupa’ya uyum sağlamaya çalıştığının kanıtıdır.

Cihan İktisadiyatı bölümünde ise İsmail Hüsrev Tökin’in Ham Madde Memleketlerindeki Para Buhranının Karakteri isimli makalesi yer almaktadır. İsmail Hüsrev, istatistiki verilere yer verdiği yazısında 1929 dünya ekonomik buhranın önce dünyadaki etkilerini değerlendirmiş daha sonra dünya buhranının bir neticesi olarak ham madde ülkelerinde meydana gelen para buhranını incelemiştir. Dünya ekonomik ilişkilerinin karanlık bir çağ yaşadığının altını çizen İsmail Hüsrev, hükümetin alacağı tedbirlerin radikal ve inkılapçı nitelikte olması gerektiğini savunmuştur. “Milli istiklalini garbın finans emperyalizmine karşı müdafaa eden bir memleketin, parasını korumak için istikraz yoluna sapacağını aklımıza bile getirmiyoruz. Esasen istikraz edilen paraya mukabil her sene ödemeye mecbur olacağımız faizler, ticaret bilançomuz aktif olmadığından, tediye bilançomuzun açıklarını artırmaktan başka bir işe yaramayacaktır. Binaenaleyh her açığı kapatmak için yeni bir istikraz akdi mecburiyetinde kalınacağı aşikârdır.”⁵⁷ Bu cümlelerden anlaşılacağı üzere İsmail Hüsrev, derginin çıkış misyonlarından biri olan iktidara yol gösterme işlevini dolaylı olarak gerçekleştirmiştir.

İktisadi Kronik isimli bölümde yine İsmail Hüsrev’in Dünya Buhranı Ne Halde? başlıklı makalesi yer verilmiştir. “1920 senesinden sonra Avrupa iktisatçıları, Amerikan seri inkişafına bakarak, kapitalizmin artık buhransız, daimi bir yükseliş devrine girdiği hükmüne gelmişlerdi. Marksist geçinen sosyal-demokratlar bile ‘American prosperite’ karşısında kapitalizmin kurtuluşunu alkışlamışlardı. Fakat dünya iktisadiyatının için için işleyen yarası, 1929 senesinde birdenbire bütün cerahatını dışarı kusunca, bütün bu

⁵⁶ Tör, Vedat Nedim, “Müstemele İktisadiyatından Millet İktisadiyatına”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1, Ocak 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 13

⁵⁷ Tökin, İsmail Hüsrev, “Ham Madde Memleketlerindeki Para Buhranının Karakteri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1, Ocak 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 19

prosperite nazariyecileri bin bir türlü tevil yollarına kaçtılar.”⁵⁸ İsmail Hüsrev bu yazısında Avrupalı iktisatçıları eleştirerek; Avrupalı iktisat ulemalarının aksine dünya buhranın yüzeysel değil, çok derin bir etkiye sahip olduğunu vurgulamıştır. I. Dünya Savaşı sonrasında dünya ekonomik sisteminin milli kurtuluş hareketleri neticesinde oluşan inkılapçı iktisat nizamı, kapitalist iktisat nizamı ve sosyalist iktisat nizamı olmak üzere üç parçaya ayrıldığını belirten İsmail Hüsrev, Avrupalı iktisatçıların bu durumu görmek istememelerini eleştirmiştir.

Bu bölüm içerisindeki bir diğer başlık ise Amerikan Sanayinde Buhranın Tesirleri adlı kısa makaledir. İsmail Hüsrev, Berliner Tageblatt isimli gazeteden naklettiği bu yazıda Amerika'nın çeşitli alanlarda üretim yapan şirketlerinin kâr oranlarının bulunduğu bir tabloya dergide yer vermiştir. Amerikan şirketlerinin, 1929-1930-1931 yıllarında elde ettiği kâr oranları ve oranların yıllara göre düşüşleri okuyucuya aktarılmıştır. Dünya buhranın etkilerinin oldukça derin olduğu sayılar ile gösterilmeye çalışılmıştır. Buna ilaveten bu kısa yazı, Kadro Dergisi'nin dünyada olup bitenleri, ülkeye ve halka anlattığının açık bir kanıtıdır. Böylece dergi, çıkış gerekçelerinden birini daha yerine getirmiştir.

Cihan İçinde Türkiye bölümünde, Çökmekte Olan Cihan Nizamı isimli yazı Burhan Asaf tarafından kaleme alınmıştır. Asaf'a dünya harbi göre; “Cihan harbi mahreçlerinin ve pazarların yeni bir taksime tâbi tutulmaları için, büyük kapitalist bünyelerin çarpışmaları hareketidir.”⁵⁹ Savaş neticesinde Amerika'nın müstemleke memleketlere uyguladığı yaptırımlar Avrupa'nın pazar payının küçülmesine yol açmıştır. Türkiye'nin istiklakının sistemli ve düzenli olması gerektiğini belirten Burhan Asaf, Batı'dan istihsal vesaitlerinin alınmasının şart olduğunu dile getirmiştir. “İşte bunun için iddia edilebilir ki, mevcut buhran, kapitalist bünyenin kendisine has olan inkişaf seyrinde vücut bulmuş ritmik ve periyodik duraklama, yani alelâde ve geçici buhran değil, kapitalist bünyenin çözülmesinden kuvvet alan onun için ric'î ve reaksiyoner, fakat bizler için ileri ve inkılabı bir bünye tahavvülü safhasıdır. Bu görüş, Türk inkılabının görüşü olduğu gibi aynı zamanda, bütün bizim gibi milletlerin gözlerini açacak, gayretlerini

⁵⁸ Tökin, İsmail Hüsrev, “Dünya Buhranı Ne Halde?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1, Ocak 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 20

⁵⁹ Belge, Burhan Asaf, “Çökmekte Olan Cihan Nizamı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1, Ocak 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 24

istikametlendirecek ve şuurlandırarak yeni ve orijinal bir hadisedir.”⁶⁰ Burhan Asaf’ta tıpkı diğer Kadrocular gibi dünya sistemleri içindeki Türkiye’nin durumunu ve ülkeye bakışı okuyucuya aktarmaya çalışmıştır. Bunun yanı sıra derginin çıkış manifestosu olan Kadro başlıklı yazıda yer verildiği üzere Kadrocular kendi dünya görüşlerini de dolaylı olarak ifade etmişlerdir. Nitekim bu durum, derginin ideolojik temellerinin de atılmaya başlandığının göstergesidir.

Derginin Edebiyat bölümünde Yakup Kadri Şairin; Bize Anlatacağı Şey Kaldı Mı? başlıklı bir yazı yazmıştır. Yakup Kadri yazısında Avrupa’yı ve Avrupa toplumunu eleştirmiştir. “Yeni bir nizam olmalıdır. Lâkin, bunun için önce yeni neslin şu münkirlik, yıkıcılık, didikleyip dağıtıcılık hummasından yakayı ayırması lazım. Bu da kolay değil. Çünkü kaos devam ediyor. İmkan deryasından bir ilâh çıkıp ta bu kaosa dur dediği gün, yeni dünyanın, yeni insanlığın Homiros’u doğmuş olacaktır.”⁶¹ Yakup Kadri, bu sözleriyle inkılabın ideolojik eksiliğini açıkça dile getirmektedir. Cihan Harbi sonunda dünya değişmiş; yeni hayatlar, yeni insan tipleri oluşmuştur. İnsanlık bir istihale krizi içindedir. “Üç telli sazı atıp bir nikel boru içine üflemekten bir şey çıkmaz. Nefesin başka bir nefes, melodinin başka bir melodi olması lazım gelir.”⁶² Bu cümleleri hem dünya hem de genç Türkiye için hiçbir şeyin eskisi olmayacağını ifade eder. Bu cümleleri okumak yanlış olmayacaktır.

Derginin ilgi çeken bir diğer bölümü ise Polemik adlı kısımdır. Bu bölümde Şevket Süreyya’nın Bir Ruh Fantazisi Yahut Yerli Peygamber isimli yazısıdır. Aydemir, bu bölümde Hilmi Ziya Ülken’in Aşk Ahlakı kitabını eleştirmektedir. Şevket Süreyya’nın aktardığına göre; kitabın amacı aydınlar ile halk arasında fikir ve eylem birliği sağlayacak bir aşk ahlakını tesis etmektir. Eserde, tüm meseleler tertipli, mantıklı bir şekilde ifade edilmesine karşın kesin ifadelere yer verilmesi Aydemir’in eseri eleştirmesinin ana sebebidir. “Fakat daha bu mütaleadan itibaren hakikatte eserin methal kısmı ile metin arasında artık hiçbir alaka kalmamıştır: Bu metin artık, methal kısmında işaret olunan garip eklektizm ile dahi hiçbir rabitası olmayan serbest bir ruh fantazisidir. Burada müellif, artık kendisini kendi ruhunda yaşattığı marazî bir âlemin cezbisine

⁶⁰ Belge, Burhan Asaf, “Çökmekte Olan Cihan Nizamı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1, Ocak 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 30

⁶¹ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Şairin; Bize Anlatacağı Şey Kaldı Mı?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1, Ocak 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 31-32

⁶² Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Şairin; Bize Anlatacağı Şey Kaldı Mı?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1, Ocak 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 32

kaptırmış gibidir: Aşk Ahlakı artık bir dindir. Müellif de artık bir müellif değil, bir din vazusu!”⁶³ Şevket Süreyya’ya göre eser dejenere bir mistisizm içerisindedir. Bunun yanı sıra Aydemir, Hilmi Ziya Ülken’i bu eser üzerinden pesimist, inkılabın kenarında kalmış bir münevver olarak nitelendirmektedir. “Kadro sayfalarında çalışan ve telakkilerinin esas noktası, mistisizmin pasif ruh esareti yerine, cemiyetin yaratıcı kudretinin doğurduğu dinamik inkılap felsefesi olan münevverler kadrosunun bu miskin ruh irticai ile ne ahlaki ne de fiili sahada bir zerre bile iştiraki olmayacağını ilan etmeyi borç biliriz... Bu itibarla inkılabın ideolojisi, cemiyetin içtimai-iktisadi seyrinin, ferdi temayüllerimizden mücerret olarak, şeniyetin seyrine göre izah ve idrak edilişi demektir.”⁶⁴ Anlaşılacağı üzere, Aydemir’e göre inkılabın ideolojisini yaratacak olan cemiyet şuuru ve cemiyetin kendisidir. Bu cümleler, Şevket Süreyya’nın Ziya Gökalp’ten etkilendiğinin açık göstergelerinden biridir. Nitekim Aydemir’de tıpkı Ziya Gökalp gibi, birey ve birey bilinci yerine; cemiyet ve cemiyet şuurunu ön plana çıkarmıştır.

Kronikler bölümünde Burhan Asaf Belge’nin İnkılabımız ve Hilafet isimli yazısı yer almaktadır. Belge’ye göre emperyalist çeşitli kuvvet ve nevilere müstemleke memleketleri ele geçirmişlerdir. Emperyalist güçler Türkiye’ye vakıf olabilmek için hilafeti tekrar canlandırmak istemektedirler. “Türk inkılabı, istismar mekanizmasını, tecrit etmiş ve binaenaleyh onu dişsiz ve pençesiz bırakmış olan cihanşümül hadisedir. Yalnız teokrasiyi tasfiye olan ileri düşünce ve ileri duygu malzemesini vermekle kalmamış aynı zamanda, müstemlekenin bir müstakil ve milli pazara inkılabı için üzerinden yürünmesi elzem iktisadi prensipleri de ilan etmiştir... Türkiye ferdiyetçi bir iktisat nizamını, gittikçe ikinci plana ve devletçi bir iktisat nizamını da gittikçe birinci plana almaktadır.”⁶⁵ Belgenin dile getirdiği bu sözler, iktidarın iktisadi kalkınmayı gerçekleştirmek için devletçiliği ilke edindiğini göstermektedir. “İnkılabımızın hakikaten cihanşümül olduğunu ve hakikaten dünya da ne kadar ümmet varsa, onların millet olmaları prensiplerini verdiğini ve müdafaa ettiğini, müteaddi bir iman hamlesi

⁶³ Aydemir, Şevket Süreyya, “Bir Ruh Fantazisi Yahut Yerli Peygamber”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1, Ocak 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 36

⁶⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “Bir Ruh Fantazisi Yahut Yerli Peygamber”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1, Ocak 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 39

⁶⁵ Belge, Burhan Asaf, “İnkılabımız ve Hilafet”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1, Ocak 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 41

halinde ilan etmektedir.”⁶⁶ İnkılabın evrensel bir nitelik kazanmadığı, milli kurtuluş mücadelesi veren ülkeler için örnek teşkil ettiği belirtilmiştir. Haliyle Burhan Asaf, milli kurtuluş hareketlerinde Türkiye’ye liderlik görevi vermiştir.

Bir sonraki yazı Vedat Nedim tarafından kaleme alınmıştır ve Kitap Günü adını taşımaktadır. “Son iktisadi buhran neticesinde kitap satışında da buhran var. Ve bu buhran her yerde hissedilmektedir! Biz de ise kitap satışı ezeldir.”⁶⁷ Bu kısa yazısında kitap buhranının sebeplerine değinen Vedat Nedim, çözüm önerilerinde de bulunmuştur. “O halde diğer memleketteki meslektaşlarımız gibi biz de kendi kitaplarımızı caddelerde, meydanlarda bizzat satabilmek için bir (Kitap günü), hatta haftası tertip etmeliyiz.”⁶⁸ Kadrocular yalnızca inkılabın ideolojisini oluşturmak istememiş, kültürel alanlarda da söz sahibi olduğunu göstermiştir.

Vedat Nedim bir diğer yazısı ise Ümmîlikle Mücadele İçin Köy Kampları: Harf İnkılabı! başlıklıdır. “İşte inkılabımızın orijinal ve bakir bir cephesi daha.. Harf inkılabı tamamı ile Türk inkılabına has bir hamledir, Türk dehası, ameli ve cezri bir dehadır... Milli kurtuluş hareketleri ile kendini bulan ve Gazi Mustafa Kemal şahsında en kuvvetli mümessilini yaratan Türk dehası, derhal ıslahçılık zihniyetinden inkılapçılık zihniyetine geçti.”⁶⁹ Vedat Nedim, aslında Osmanlı İmparatorluğu döneminde yapılan iyileştirme çalışmalarını eleştirerek, mevcut rejimin yaratıcılığını övmüş; ümmîliğin sanılanın aksine çok fazla olduğunu dile getirmiş ve köy kamplarını çözüm olarak sunmuştur. “Tatil aylarında şehir kenarlarında kamp kuran, avarelikten canları sıkılan, kahvelerde pinekleyen mekteplileri seferber edip köylere gönderemez miyiz? Kamplarını köylerde kursunlar ve her okuma yazma bilen mektepli bir ümmî köylüye okumak ve yazmak öğretmek mecburiyetinde olsun... Hele kamplarda birkaç muallim, ziraatçı, doktor da bulunursa köyün yalnız okuma yazma vaziyetinde değil sıhhat, ziraat, hayvan bakımı işlerinde de bir değişiklik olacak.”⁷⁰ Vedat Nedim’de tıpkı Burhan Asaf gibi dolaylı olarak kültürel bir devrimi işaret etmektedir. Bunun yanında bu çözüm önerisi inkılabın

⁶⁶ Belge, Burhan Asaf, “İnkılabımız ve Hilafet”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1, Ocak 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 42

⁶⁷ Tör, Vedat Nedim, “Kitap Günü”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1, Ocak 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 44

⁶⁸ Tör, Vedat Nedim, “Kitap Günü”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1, Ocak 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 44

⁶⁹ Tör, Vedat Nedim, “Ümmîlikle Mücadele İçin Köy Kampları: Harf İnkılabı!”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1, Ocak 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 45

⁷⁰ Tör, Vedat Nedim, “Ümmîlikle Mücadele İçin Köy Kampları: Harf İnkılabı!”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1, Ocak 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 45-46

halkın tüm kesiminde yayılması da sağlamayı amaçlamaktadır. Vedat Nedim'in dile getirdiği fikirler, 17 Nisan 1942 yılında kurulan Köy Enstitüleri ile vücut bulmuştur. Elbette Köy Enstitülerinin kuruluşunda Vedat Nedim'in katkısı yadsınamaz diyemeyiz; ancak Kadrocuların ileri görüşlü politikalara sahip olduklarını söyleyebiliriz.

Çin ve Hindistan isimli yazı Burhan Asaf'a aittir. Burhan Asaf, bu yazısında emperyalist güçlerin maşaları olan generalleri ve Gandhi'yi eleştirmiştir. Burhan Asaf, Çin ve Hindistan'ın Batılı emperyalist ülkeler tarafından sömürülme nedenini milli şuurdan yoksun olmalarına ve ümmet olmalarına bağlamıştır. “Çin kayıyor. Parçalanıyor. Parçalanması, çok iyi. Çünkü ümmet olan Çin parçalanıyor. Parçaların her birinden bir millet doğacaktır. Ancak ondan sonradır ki, istismar mekanizmasının karşısına şuurlu aksülâmel, yani millet mukabelesi çıkaracaktır. Bu hususta Çinlilerin bizden öğrenecekleri çok şeyler vardır.”⁷¹ Burhan Asaf, milli kurtuluş hareketlerinin öncülüğünü bir kez daha Türkiye'ye vermiştir. Buna ek olarak Kadrocular oluşturmaya çalıştığı ideolojik çerçeveye göre dünyadaki sömürge ülkelerle ilgili bilgileri okuyucuya aktarmaya çalışmıştır.

Birinci sayının son yazısı Tasarruf ve yerli Malı Haftası başlığını taşımaktadır. Bu yazıda tasarruf ve yerli malı haftasında yapılan müsabaka, konferans ve müsamerelerle ilgili bilgi verilmiş ve iktisat seferberliğindeki önemi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Derginin birinci sayısı yayımlandıktan sonra hem olumlu hem de olumsuz manada pek çok eleştiri yapılmıştır. Olumsuz eleştirilerin başında Vâ-Nû'nun 26 Kânunusani (Ocak) 1932'de Akşam gazetesindeki yazısı yer almaktadır. “Ankara'da Kadro isimli bir mecmua çıkarılıyor. Çıkaranların halis ve saf bir niyet perverde ettiklerine şüphe yok: Derin bilgileri ile milleti feyziyap eylemek istiyorlar. Fakat ifadeleri azıcık çarpışık! Kadro ilk sayısının ilk yazısında, mesleğini ve bizzat kendi isminin manasını şöyle ifade ediyor: İnkılabın iradi ve menfaati, inkılabı duyan ve yürüten azlık, fakat şuurlu bir avangardır, azlık fakat ileri bir KADRO'nun iradesine temsil olunur. Bu kadro, inkılâbın şeniyetinden çıkarılan ve onun seyrine uygun bir şekilde izah edildikçe şekillenmiş ve nazariyeleşen prensipleri kendine şuur edinir. İnkılâbın derinleşmesi demek, her şeyden evvel, bu prensiplerin ve onların ifadesi olan inkılâp ahlâk ve

⁷¹ Belge, Burhan Asaf, “Çin ve Hindistan”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1, Ocak 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 48

disiplinin, ileri kadronun dimağından genç neslin, şehir halkının ve köylünün dimağına inmesi ve yerleşmesi demektir. Bir şey anlayan varsa elini kaldırsın.”⁷² Vâ-Nû’ya göre Kadrocuların dili oldukça ağır ve kapalı olarak değerlendirilmektedir. Kadrocular ise bilinçli olarak böyle bir üslupla okuyucuyla buluşmuştur; çünkü Kadrocuların inkılabı ideolojik alt yapı kazandırmaktan öte ilk olarak iktidara kendi meşruiyetlerini kabul ettirmeleri gerekmektedir.

Birinci sayı yayımlandıktan sonra gelen olumlu eleştirilerden biri Neşet Halil tarafından kaleme alınmıştır. Neşet Halil’e göre; Kadro ve Kadrocuları küçümsemek, bu önemli fikir hareketinin önemini azaltmayacaktır. Nitekim verilen tepkilere bakıldığında inkılabın sadece halka değil, aydın geçinenlere de anlatılması gerektiğini dile getirmiştir.

Bu dönemde dikkat çeken bir diğer ayrıntı ise 19 Şubat 1932 tarihinde Ankara başta olmak üzere 14 şehirde halkevlerinin açılmış olmasıdır. Bu gelişme, Kadro Dergisi’nin inkılabın ideolojisinin belirlenmesi ve tabana anlatılmasını dile getirdiği ilk sayıdan sonra gerçekleşmesi derginin, iktidar kanadında kabul gördüğünün delili niteliğindedir. Buna ek olarak birinci sayıda derginin görev alanı Kadrocular tarafından belirlenmiş ve büyük dünya buhranının kendine has yorumu yapılmıştır.

2.2.2. Sayı: 2, Şubat 1932

İkinci sayıda da Kadro isimli bir başyazı bulunmaktadır. Bu yazı büyük ihtimalle dergiye ve yazarlarına gelen eleştirileri karşılamak niyetiyle kaleme alınmıştır. Buna ek olarak tıpkı ilk sayıda Kadro adlı manifestoda olduğu gibi bu yazıda isimlidir. Yazının başlangıcında Alman edebiyatçı Lessing’in Nathan der Weise piyesinden üç yüzük hikâyesi anlatılmıştır. Bu hikâyeye bağlı olarak Kadroculara göre Türkiye’de herkes milliyetçilik yüzüğüne kendisinin sahip olduğunu iddia etmektedir. Oysa Kadrocular gerçek yüzüğün kimde olduğuna Türk aydını ve Türk tarihinin cevap vereceğini savunmuştur. Bu cevaptaki temel ölçüt ise bilinçli ve imanlı bir şekilde milli davaya sahip olunmasından geçmektedir. “İnkılabın öylece fikriyatını yapmak lazım ki, cihana tezatsız milleti vermek için canından kanamaya katlanmış olan Türk milleti, bu işte herhangi bir taşşış teşebbüsünün kale duvarına çarpan bir zehirli ok gibi ikiye

⁷² Nureddin, Vâlâ, “Son Neşriyattaki Garabetler”, **Akşam**, 26 Kanununisa 1932, s. 3 <http://gazeteler.ankara.edu.tr/dergiler/2399/171030/28746.pdf>, E.T: 14 Mart 2017

bölüneceğinden emin olsun.”⁷³ Tezatsız millet fikri inkılabın ideolojisini oluşturmak isteyen Kadrocuların yüklendikleri misyonu göstermektedir. Ancak tezatsız millet fikri, CHF’nin ortya koyduğu halkçılık ilkesinin de bir yansımadır. Şüphesiz bu fikir Durkheimci anlayışa sahip olan Ziya Gökalp’ten gelmektedir.

İnkılabın Psikolojisi bölümünde İnkılap Heyecanı (Antuziasm) isimli yazı Şevket Süreyya’ya aittir. Aydemir bu yazısında inkılap heyecanını canlı tutmaya çalışmıştır. “İnkılap yapan ve bir inkılap içinde yaşayan cemiyet, durgun bir cemiyet değildir.”⁷⁴ diyen Şevket Süreyya’ya göre hem içeride hem de dışarıda inkılabı karşı duran kuvvetler vardır. Bu kuvvetleri mağlup etmenin birinci koşulu inkılap antuzyazmdır. Fransız İhtilali ile harp sonu Türk ihtilalini karşılaştıran Şevket Süreyya “Antuzyazm ne anarşik bir ruhun, ne de teşkilatsız bir cemaatin kendi insiyaklarına tabi olarak coşması ve taşması demek değildir... Fransız İhtilali’nde heyecan, sokakta bir sel gibi akardı. Fakat bu heyecan selinde sokağın, yani endividüalizmin ve insicamsızlığın silinmez bir damgası vardı.”⁷⁵ Aydemir, Türk inkılabının kolektif bir şuura duyduğunu dile getirmiştir. Bu kolektif şuur heyecanlı, istekli ve müteaddi bir inkılap neslini yaratabilir. “İnkılap nesli, lâalettayin bir cemmigafir değildir. Severek inanmanın ve inanarak kendini vermenin bir inkılap nesline vereceği ruh emniyeti ve heyecanı, lâalettayin bir sürülüp itilme arasında doğamaz ve yaşayamaz.”⁷⁶ Aydemir böylece hem CHF’yi dolaylı yollardan eleştirmekte hem de iktidara vazife tayin etmektedir. Nitekim bu durum ileri ki dönemlerde Kadro Dergisi’ne karşı olanların elini güçlendirecektir.

İkinci sayının Millet İktisadiyatı kısmında Vedat Nedim’in birinci sayıda yer alan Müstemleke İktisadiyatından Milli İktisadiyata II başlıklı yazısının ikinci bölümünü yayımlanmıştır. Vedat Nedim’e göre inkılap, inkılapçı hamlelerle tekâmül eder. Milli iktisadiyatın ilk örneğini genç Türkiye verecektir. Bu sebeple iktisadi hamlelerimiz yeni ve özgün bir niteliğe sahip olmalıdır. Özgünlüğü ve yeniliği getirecek olan yegâne kuvvet ise devlettir. “Avrupa sanayi emtiasının memleketimize serbestçe girebilmesi için ‘Bırakın yapsın! Bırakın geçsin...’ prensibinin de beraber girmesi şarttı. Fakat

⁷³ Y.Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 57-58

⁷⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “İnkılap Heyecanı (Antuziasm)”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 59

⁷⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, “İnkılap Heyecanı (Antuziasm)”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 60

⁷⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, “İnkılap Heyecanı (Antuziasm)”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 62

şimdi kapılarımız kontrolümüz altındadır. Kafalarımızın da gümrük kapılarını yabancı, çürük ve zararlı fikir emtiasına karşı kapatalım. İktisat siyasetimiz, yerli prensipler istiyor!”⁷⁷ Anlaşılacağı üzere Kadrocular dünyanın ve ülkenin içinde bulunduğu şartlara uygun olan ekonomik politikaların devletçi nitelikte olmasını istemektedir. Vedat Nedim, cihan buhranını fırsata çevirmenin şart olduğunu dile getirmiş ve “Türkiye’de fert, dünya iktisadiyatının bugünkü şartları içinde yapabileceğinin azamisini yapmıştır. Ondan daha çok şey beklenemez. Bu, ferdin bereciksizliğinden değil, davanın münferit cehidlerle, münferit teşebbüslerle hallolunamayacak kadar mürekkep olmasından ileri gelmektedir.”⁷⁸ diye belirterek ekonomik politikaların devlet tekelinde olması gerektiğini savunmuştur. “Kendiliğine terkedilmiş bir iktisat bize bugünkünün devamından başka bir şey vermeyecektir.”⁷⁹ Vedat Nedim, ülke ekonomisinin içinde bulunduğu durumu özetlemiş, çare olarak planlı ve şuurlu bir ekonomik sistemin inşa edilmesinin gerekliliğini dile getirmiştir. Şüphesiz, Vedat Nedim’in inşa edilmesini istediği sistemi kuracak olan bireyler değil devletin kendisidir.

İkinci sayının üçüncü yazısı Cihan İktisadiyatı bölümünde İsmail Hüsrev’in kaleme aldığı Köy İktisadiyatında Teknik İnkılap isimli yazıdır. İsmail Hüsrev’e göre köy iktisadiyatı içtimai ilişkiler dışında gelişen teknik bir hadise değildir. Yazısında istatistiki bilgilere yer veren İsmail Hüsrev, Amerika’daki teknik gelişmelerin tarımsal alana nasıl aktarıldığını ve sonuçlarını tablolar halinde okuyucuya aktarmıştır. “Türkiye köy iktisadiyatının da henüz mühim bir kısmı mahalli ihtiyaçlar nispetinde istihsal tarzından ve derebeylik bakayasından kurtulamamıştır.”⁸⁰ Tarımsal üretimi değerlendiren İsmail Hüsrev’e göre ülkenin tarımsal durumu, Amerika’nın 19. yüzyıl başındaki tarımsal durumuna benzemektedir. “Binaenaleyh Türkiye köy iktisadiyatında teknik inkılap için evveleminde içtimai zemini hazırlamak, yani derebeyliği ve bunun istihalesi olan geri içtimai şekilleri tasfiye suretiyle toprak meselesini milli inkılabın ileri menfaatlarına uygun bir şekilde halletmek lazımdır.”⁸¹ Köy ekonomisinin

⁷⁷ Tör, Vedat Nedim, “Müstemele İktisadiyatında Millet iktisadiyatına”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 64-65

⁷⁸ Tör, Vedat Nedim, “Müstemele İktisadiyatında Millet iktisadiyatına”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 66

⁷⁹ Tör, Vedat Nedim, “Müstemele İktisadiyatında Millet iktisadiyatına”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 67

⁸⁰ Tökin, İsmail Hüsrev, “Köy İktisadiyatında Teknik İnkılap”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 73

⁸¹ Tökin, İsmail Hüsrev, “Köy İktisadiyatında Teknik İnkılap”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 74

kurulması ve kalkınması için çözüm önerilerini belirten İsmail Hüsrev'in geri içtimai şekiller dediği amiller tarımda makineleşmenin olmasını istemeyen kuvvetlerdir. İsmail Hüsrev tarafından kaleme alınan bu yazı Marksist yöntemin ifade edildiği ilk yazı olması bakımından önem taşımaktadır.

Cihan İçinde Türkiye bölümünde Merhumun Dolaşık İşleri başlıklı yazı Burhan Asaf'a aittir. Burhan Asaf yazısında Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılma sürecini hikâyeleştirerek anlatmış ve Osmanlı İmparatorluğu'nun borçları ile ilgili siyasi bir analiz yapmıştır. “Dava nedir? Osmanlı borçları. Davacı kim? Hamiller. Borçlu kim? Osmanlı İmparatorluğu. İyi ya, bulsunlar Osmanlı İmparatorluğu’nu ve alacaklarını tahsil etsinler. O İmparatorluktan ve onun cinayet noktalarından, biz de davacıyız. Bizim de alacağımız var.”⁸² Anlaşılacağı üzere Burhan Asaf, siyasi manada Türkiye’yi Osmanlı İmparatorluğu’nun varisi olarak görmemektedir. Buna ilaveten genç Türkiye’nin yaşadığı siyasi, ekonomik ve sosyal buhranların sebebi olarak Osmanlı İmparatorluğu’nu sorumlu tutmaktadır. “...ondan alacaklı olduklarını iddia edenler, yalan söylüyorlar. Alacaklarını, belki 5, belki de 500 defa tahsil etmişlerdir... Yalancı alacaklılar, ceplerini yoklasınlar. Yelek ceplerinden bile, en aşağı Mısır yahut Tunus, yahut Kıbrıs büyüklüğünde parçalar çıkar... Osmanlı İmparatorluğu’nun varisi addediliyorsak, merhumun mallarını iade etsinler. BİN SEKİZ YÜZ ON BEŞ teki demirbaşa göre, çalınanı iade etsinler... Borç senedini tecdit ederiz.”⁸³ Burhan Asaf, Batılı emperyalist güçlerin yalancı ve açgözlü olduklarını söylemiştir. Bunun yanında 1815 yılında yapılan Viyana Kongresi’ne atıfta bulunarak Osmanlı İmparatorluğu’nun dağılmasında kongrede alınan kararların, Osmanlı İmparatorluğu’na uygulanan çifte standartların ve Şark meselesinin ortaya çıkış nedenlerinin sorumlusu olarak yine Batılı emperyalist ülkeleri göstermiştir.

Edebiyat köşesinde Yakup Kadri’nin Milli Tasarruf ve Halk Edebiyatı isimli yazısı yer almaktadır. Karaosmanoğlu, yazısında milli tasarruf hareketlerinin halkın yüreğinde akisler uyandırdığını söylemiş ve bu durumu halk edebiyatının yalınlığı ile birleştirmiştir. “Türk entelektüeli, sahte, cılız ve çorak bir âlem içinde, bu âlem kadar sahte, cılız ve çorak bir dille, aldatan kadının, aldatılmış kızın, dar ihtiraslar içinde

⁸² Belge, Burhan Asaf, “Merhumun Dolaşık”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 78

⁸³ Belge, Burhan Asaf, “Merhumun Dolaşık”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 78-79

çırpınan delikanlının, züppe şehir beyinin psikolojisiyle meşgulken, engin deniz gibi uzak, engin deniz gibi yakın halk bin bir türlü sesle derin ve nihayetsiz ıstıraplarını terennüm ediyor.”⁸⁴ Türk aydını üzerine tespitler yapan Yakup Kadri, Türk aydınının kendisi ile halkı eşit görmediğini, halkın gerçekliğine yabancı kaldığını ve halktan kopup olduğunu dile getirmiştir. Yakup Kadri’nin Türk entelektüeli ile ilgili düşünceleri Kadro Dergisi’ne karşı olan cephede Kadroculara karşı eleştirilerin artmasına sebep olacaktır.

Polemik bölümünde Şevket Süreyya, Ali Nüzhet Bey’in yazdığı Ziya Gökalp’in Hayatı ve Malta Mektupları isimli kitapla ilgili bir yazı kaleme almıştır. Aydemir, Ali Nüzhet Bey’in üç kısma ayırarak incelemiştir. Birinci kısımda, Ziya Gökalp’in hayatı anlatılmıştır. İkinci kısımda ise Malta mektupları vardır. “Bu mektuplar Ziya Gökalp’in eseri değil, fakat ahlaki ve seciyesi hakkında en güzel vesikadır... Ziya Gökalp’in Malta mektuplarında da, bu hayattan tecerrüt edişin ve hükümlerde subjektifleşmenin sayısız misalleri vardır: Malta’da Ziya Gökalp, artık kendi ruhunda yaşadığını ve kendi ruhunun kendini tatmin edişini anlatır. Malta’da Ziya Gökalp, artık her şeyden evvel bir insanıyetçidir. O güne kadar mevcut olanın doğru olmadığına, artık yıkıldığına emin olarak, harpsiz, darpsız, istismarsız yeni bir beşeriyet hayatının muhayyele tarihiyle tasvirini yapar.”⁸⁵ Şevket Süreyya, başta olmak üzere sol hareketin içerisinde yer alan Kadrocular gibi Ziya Gökalp’te Malta sürgününde fikri bir değişime uğramıştır. Aydemir’in Türk milliyetçiliği konusunda Ziya Gökalp’ten etkilenmesi ve aynı fikri dönüşümleri yaşaması Kadrocuların görüşlerinde Gökalp’in önemini ortaya koymaktadır. Şevket Süreyya, Gökalp’i fikir işçisi olarak değerlendirmiş ve Türk münevverinin Ziya Gökalp’i unuttuğunu Gökalp’e sırt çevrildiğini dile getirmiştir. “Münevverin borcu, memlekette cihan seviyesinden hiç te geri kalmayan ve cihanın bütün fikri terakkileri ile beslenen bir münevverlik yaşatırken bu seviyeyi, milletin içinden gelmiş olan milli fikir unsurları ile daima zenginleştirmeye çalışmaktadır.”⁸⁶ Nitekim Aydemir’in Türk aydınları için belirlediği ölçütler Kadrocular için de geçerlidir. “...Ziya Gökalp, tarihimizin bir devrinde bir ideolojinin en ileri

⁸⁴ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Milli Tasarruf ve Halk Edebiyatı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 81

⁸⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, “Ziya Gökalp’in Hayatı ve Malta Mektupları”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 83-84

⁸⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, “Ziya Gökalp’in Hayatı ve Malta Mektupları”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 87

mümessilidir. Ondan evvel ne ahlâk, ne hukuk, ne sanat telakkileri milli idi. İlk tasfiye onunla başlar. Bir cemiyet hayatının bütün ağıyarından tasfiye edilip tecanüsünü alışının ise bir müceddidin hayatına sığabilen bir misali yoktur... Bu itibarla Ziya Gökalp, Türk fikriyatının terakki seyri içinde, geri dönülüp dayanılacak tefekkür sistemi değil, ileri gidip işlenecek ve tamamlanacak bir telakki tarzıdır.”⁸⁷ Aydemir, bu sözleriyle hem Gökalp’i hem de Gökalp milliyetçiliğini yüceltmıştır. Şevket Süreyya’ya göre Ziya Gökalp’in çare bulmaya çalıştığı soruların büyük bir kısmı gerçekleştirilen Türk inkılabı ile kendiliğinden çözüme kavuşmuştur. Aydemir’e göre Gökalp içtimai olayların izahında tarihsel materyalizmi ve pozitivist yöntemleri esas almıştır. “Ziya Gökalp Türkçülüğün esaslarında bu iki telakki sistemini karşılaştırarak tarihi materyalizmayı ret ve Durkheim’in cemiyeti tetkik tarzını ve bilhassa içtimai zümrelerin (zümrelerin, sınıfların, milletlerin) şuurlaşmasını, kendi kıymet hükümlerini bulmasını alarak kendi (İlmi mefkûreciliğine) varır. Ziya Gökalp’in içtimai telakki tarzlarını bu şekilde ikiye ayırarak, Durkheim’i bütün idealist telakkilerin istikamet verici mümessili gibi tarihi materyalizmaya karşı koymasının mavakaa uygun olduğunu zannetmiyorum.”⁸⁸ Şevket Süreyya, Gökalp’in tarihi materyalizm anlayışını sorgulamış ve yetersiz olduğunu belirtmiştir. Buna ilaveten, Gökalp’in millet tanımlamasını da bugünkü hayat şartlarına uygunluğunu sorgulayarak eksik olarak nitelendirmiştir. “Binaenaleyh, bazı yazılarında perakende bazı unsurlarına temas edilmiş olmakla beraber, bu iktisadi unsurun, yani iş birliği ve iktisadi mukadderat iştirakinin, Ziya Gökalp’in milleti tarifinde hiç yer almaması, onun telakkilerinin, eksikliği gün geçtikçe anlaşılacak noktalarından biridir.”⁸⁹ Kadrocuların, Ziya Gökalp ile benzerlik gösterdikleri bir diğer konu ise iktisadi Türkçülüktür. Ali Nüzhet Bey’in yazdığı kitapta yer alan Gökalp’in solidarizm anlayışını özetleyen Şevket Süreyya’ya göre: “Ziya Gökalp’in harp sonundaki iktisadi telakkilerini veren bu solidarist tasvir ile günün iktisat edebiyatına mevzu olan devletçilik arasında büyük müşabehet vardır.”⁹⁰ Aydemir, iktisadi devletçiliğin Gökalp’in iktisadi Türkçülüğü ile paralel bir anlayışa sahip olduğunu savunmuştur; ancak iktisadi Türkçülüğün temelinde solidarizm varken, Kadrocuların iktisadi

⁸⁷ Aydemir, Şevket Süreyya, “Ziya Gökalp’in Hayatı ve Malta Mektupları”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 88-89

⁸⁸ Aydemir, Şevket Süreyya, “Ziya Gökalp’in Hayatı ve Malta Mektupları”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 90

⁸⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Ziya Gökalp’in Hayatı ve Malta Mektupları”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 92

⁹⁰ Aydemir, Şevket Süreyya, “Ziya Gökalp’in Hayatı ve Malta Mektupları”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 92

devletçiliği dünya ekonomik sisteminin açmazları neticesinde meydana gelmiştir. Ziya Gökalp için yapılan bu değerlendirmeler, Kadrocuların düşünceleri ile Gökalp'in fikirleri arasındaki benzerliği dile getirmesi bakımından önemlidir. Bu benzerlik Marksist geçmişleri ile gündemde olan Kadrocuların CHF ve iktidar çevreleri tarafından kabul edilmesine ön ayak olmuştur.

İkinci sayının Kronikler bölümünde ilk yazı Şevket Süreyya'nın yazdığı Türk Tütüncülüğü ve İktisadi Devletçilik adlı yazıdır. Aydemir'in, Türk tütüncülüğünü ele aldığı bu bölümde tütün üretimi ve ihracatı Türkiye, Yunanistan ve Bulgaristan karşılaştırılmıştır. İstatistiki bilgi ve tabloların yer aldığı bu yazıda millet iktisadında temel yapı taşlarından biri olarak tütün üretimi gösterilmiştir. Aydemir'e göre dünya ekonomik buhranı Türk tütüncülüğünü etkilememiştir; ancak sektörün en büyük sıkıntısı teknik yetersizlik ve teşkilatlanamayıdır. "Türkiye'de tütüncülük meselesi diğer birçok milli iktisat meselelerimiz gibi artık bir (İKTİSADİ DEVLETÇİLİK) meselesidir."⁹¹ Ankara'da toplanan tütün kongresinin yetersiz olduğunu vurgulayan Aydemir, bu alanda da devletçiliği savunmuştur.

Kronikler kısmının ikinci yazısı Gümüş Para Meselesi başlığını taşımakta ve İsmail Hüsrev tarafından kaleme alınmıştır. Tökin, İstanbul gazeteleri ve ekonomi dergilerinde son günlerde fazlaca tartışılan gümüş para ile ilgili görüşlerini okuyucuya aktarmıştır. "Altının yanında gümüşe yer ayırmak, yani 'Bimetalizm' yahut altını tahtından indirmek, yani kıymetlerin umumi ölçülüğü işini münhasıran gümüşe vermek gibi taleplerin bir nazariye teşevvüşünden başka bir şey olmadığını zannediyoruz."⁹² Anlaşılacağı üzere İsmail Hüsrev, piyasaya sürülmesi istenilen gümüş para taleplerini desteklememektedir. İsmail Hüsrev'e göre yeryüzünde kıymet ölçüsü olan tek madde altındır. "Gümüş tedavülü lehinde Avrupa ve Amerika'da yapılan propagandanın arkasında, ellerinde azim gümüş stokları kalmış olan trustların menfaati gizlidir. Bilhassa Şarkta gümüşün idamesi veya ihyası yolunda ortaya atılan her fikrin ve her teklifin, gümüşlerini satmak isteyen trustların menfaatine hizmet etmekten başka bir

⁹¹ Aydemir, Şevket Süreyya, "Türk Tütüncülüğü ve İktisadi Devletçilik", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 99

⁹² Tökin, İsmail Hüsrev, "Gümüş Para Meselesi", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 99

faidesi yoktur. Avrupa ve Amerika sermayedarları bize gümüş stoklarını sürmek istiyorlar. Dikkat edelim!”⁹³

Bu kısmın üçüncü yazısı Yakup Kadri’ye ait olan Mutahassis isimli yazıdır. Karaosmanoğlu, önce doğu ve batı milletlerinin birbirinden çok farklı olduğunu belirtmiş ardından Darülfünun meselesine değinmiştir. “Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti büyük bir hüsnü niyetle bizde de bir Darülfünun tesisini istiyor. Ve bunun için, son günlerde İsviçre’den bir de mutahassis getirtti.”⁹⁴ Yakup Kadri, hükümet tarafından getirilen bu uzmanın faydasız olacağını savunmuştur. Zira bu uzmanın gelmesiyle Darülfünun bir anda değişmeyecektir. Bunun yanında yabancı bir uzman tarafından dizayn edilen Darülfünun’da eğitim görenlerin halkına yabancı olacağını, kendi halkı ile öğrendikleri ilimler arasında bocalayacaklarını belirtmiştir. Yakup Kadri’ye göre Batılı bir uzman yerine kendi içimizden gelen, halkını bilen bir mütehassis daha iyi neticeler almamıza sebep olacaktır. Karaosmanoğlu’nun isim vermeden eleştirdiği kişi Cenevre Üniversitesi’nden gelecek olan uzman İsviçreli Albert Malche’dir.

İkinci sayının son yazısı Dünya Buhranı Hakkında Bazı Rakamlar isimli yazıdır ve İsmail Hüsrev’e aittir. Tökin, Amerikalı iktisatçı İrwing Fisher’in yaptığı toptan meta fiyatlarıyla ilgili tabloları okuyucuyla buluşturmuştur. Bu tablolarda Amerika ve bazı Avrupa ülkelerindeki üretim alanları ve işsizlik oranlarına yer verilmiştir. “Bu birkaç rakam, Dünya iktisadiyatının 1932 senesine hiç te yüz güldürecek bir hamule ile girmediğini gösteriyor. Düşük bir sanayi istihsalı, gittikçe kabaran bir işsizler kitlesi, Pazar arayan memleketlerin birbirlerine pazarlarını kapaması, Dünya ticaretinin sönmesi, Aksayı şarkta harp gibi hadiseler, 1932 senesinde de cihan karışıklığının durulması istidadında olmadığına birer delildir.”⁹⁵ Böylece Kadrocular evrensel tavrını sürdürerek dünyada olup bitenlerden okuyucularını haberdar etmiştir.

Derginin ikinci sayısında yayımlanan üç yüzük hikâyesi, başta CHF Genel Sekreteri Recep Peker ve bazı CHF yöneticilerinin tepkisine yol açmış hatta derginin kapanması gündeme gelmiştir. Recep Peker ve bazı CHF yöneticilerine göre Kadrocular, CHF’nin

⁹³ Tökin, İsmail Hüsrev, “Gümüş Para Meselesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 100

⁹⁴ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Mutahassis”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 101

⁹⁵ Tökin, İsmail Hüsrev, “Dünya Buhranı Hakkında Bazı Rakamlar”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 2, Şubat 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 102

uygulama alanına girmekte ve gerçek yüzüğün kendilerinde olduğunu dile getirmektedir. Bu durum kısa süre içinde Mustafa Kemal'in akşam sofralarında da tartışılır hale gelmiştir. Peker ve arkadaşlarına göre Kadro, iktisadi siyaseti baltalayan ve rejimin temellerini sarsan neşriyatta bulunmaktadır. “İki yıl önce, bir sabah, Ankara'daki evimde, tıpkı bunun gibi ve hatta bundan daha ehemmiyetli bir sofraya başı tezvirene dair Falih Rıfkı'nın bir telefon mesajını almıştım. Falih, yarı uykusuzluktan, yarı telaş ve endişeden kısılan bir sesle bana şöyle demişti: Dün akşam, Çankaya'da Parti Divanı içtimamı andıran gayet ciddi bir toplantı oldu. Umumi Kâtip, yanında birkaç Merkez Heyeti azasıyla beraber Kadro'da çıkan bir yazıyı saatlerce münakaşa ettiler ve senin hakkında mutlaka bir disiplin kararı verilmesini istediler. Bugün, sanırım akşama doğru, Parti'den ultimatomsu bir tebliğ alacaksın. Bizzat Gazi tarafından dikte edilmiş olan bu tebliğde ‘Ya vaziyetini tasrih et, ya Partiden çekil’ denilmektedir. Vakit kaybetmeden hemen gidip Gazi’yi görürsen çok iyi edersin. Fakat akşama kalayım deme. Öğleden sonra en geç saat üç dördte bu işin çaresine bakmalısın.”⁹⁶ Yakup Kadri, Falih Rıfkı'nın tavsiyesi üzerine başyaver Celal Bey'in yanına çıkarak Mustafa Kemal ile görüşmek istediğini bildirmiştir; ancak Gazi'nin müsait olmadığı kendisine iletilmiştir. Bunun üzerine yakın dostu Ruşen Eşref Bey'in evine giden Yakup Kadri, burada Mustafa Kemal'den gelecek haberi beklemeye koyulur. Saat altı sularında Mustafa Kemal ve yaveriyle beraber Yakup Kadri ile görüşmek için Ruşen Eşref Bey'in evine gelmiştir. Yakup Kadri, büyük bir şaşkınlıkla Mustafa Kemal'e derginin CHF'nin prensiplerinden sapmadığını, Kadrocuların maksadının yanlış anlaşıldığını, bu sebeple Kadro Dergisi'ni kapatmaya karar verdiğini iletmıştır. “Gazi'nin şen çehresi üstünden ciddi bir düşüncenin bulutu geçti. Hayır, dedi. Mecmuanı kapamayacaksın. Ancak dün akşam bahis mevzuu olan herhangi bir iltibaslı yazı gözüme ilişti mi, senden ve arkadaşlarından rica edeceğim; bana gelip o yazıyla ne demek istenildiğini anlatacaksınız. Mutabık mıyız? Şimdi, gelelim dün akşam bahsi geçen yüzük hikâyesine... Bunun üzerine başyaver ikiye katlanmış bir Kadro nüshasını cebinden çıkardı ve yanıma yaklaşarak altları kırmızı kalemle çizili bir takım satırlar gösterdi. Bunlardan çıkarılabilecek mana, ancak şu olabilirdi: İnkılap, yalnız bir şahsın veya zümrenin eseri halinde kaldıkça millete mal edilemez. Burhan Belge tarafından yazılmış bu makaleye Gazi'nin yüzük hikâyesi demesine sebep de muharririn, maruf bir

⁹⁶ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, **Zoraki Diplomat**, Bilgi Yayınevi, İkinci Basım, Ankara, 1967, s. 6-7

Germen masalını yazısına başlık almasıydı. Parti arkadaşlarımız, bunu neden kötüye yormuşlar? anlayamadım; dedim. Birçok nutuklarınızda, siz de inkılabın milli iradeden doğduğunu buyurmamış mıydınız? Bu sözüme, o vakit Gazi'nin ne cevap verdiğini pekiyi hatırlamıyorum. Sanırım ki hiç cevap vermeden başka bahislere geçmiş ve akşam beni sofrasına çağırarak suretiyle Parti erkânına artık hadisenin kapanmış olduğunu bildirmişti.”⁹⁷ Böylece Kadro Dergisi kapanmanın eşliğinden dönmüştür. Nitekim bu gelişmeler Kadrocuların bundan sonraki yazılarında daha dikkatli ve çatışmadan uzak kalacağına da göstergesidir.

İkinci sayıda Şevket Süreyya tarafından Ziya Gökalp ile ilgili yazılan yazı milliyetçi cephede de yankı uyandırmıştır. Başta Namık Kemal olmak üzere pek çok milliyetçi Kadro Dergisi'nin iktisadi alandaki eleştirileri ve tavsiyelerine katılırken; Ziya Gökalp'in bazı fikirlerinin olumsuz eleştirilmiş olmasına karşı çıkmıştır. Milliyetçi cepheye göre dergide, Gökalp'in bazı düşüncelerinin sığ ve dar olarak değerlendirilmesi bu ülkenin kendi çocuklarına yaptığı yüz çevirmeden başka bir şey değildir; çünkü Ziya Gökalp her şeyden evvel bir dava adamıdır.

Kadrocuların, derginin ikinci sayısında üzerine eğildiği temel mesele tezatsız millet anlayışıdır. Nitekim tezatsız milletin inşa edilmesi ekonomik kalkınmada izlenecek olan devletçilik ilkesine bağlanmıştır. İktisadi alanda atılacak olan devletçi adımlar, tezatsız milleti oluşturacak yegâne kuvvettir.

2.2.3. Sayı: 3, Mart 1932

Üçüncü sayının ilk yazısında, ilk iki sayıda olduğu gibi kime ait olduğu bilinmeyen Kadro başlıklı yazı yer almaktadır. “Yuhanna'nın İncili şöyle başlar: İptidada kelam var idi. Faust, on dokuz, yirmi asır sonra: ‘İptidada fiil (action) vardı.. diyecektir. Yuhanna ile FAust, bin dokuz yıl fasıla ile, hemen aynı mefhumu ifade etmişlerdir. Her ikisi de, tabiatın, vücudun, yani, maddenin evveline mutlaka bir şey getirip koymak istemiştir.”⁹⁸ Kadroculara göre, tarihteki büyük hata ve didişmelerin sebebi insanlığın yüzyıllardır maddenin önüne bir şey getirememiş olmasından kaynaklanmaktadır. “Kadim ve batıl teolojinin bir temadisi demek idealizmandaki eski, dinlerde olduğu gibi bir takım mitleri

⁹⁷ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, **Zoraki Diplomat**, Bilgi Yayınevi, İkinci Basım, Ankara, 1967, s. 9
⁹⁸ Y.Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 109

vardır. Bunlar, zavallı insan üzerinde, istedikleri gibi, hükümlerini sürerler... İnsan, eşya ile fikir üzerindeki hükümlerini kaybetmemelidir. Descartes'in 'Düşünüyorum demek ki varım' sözünü 'Varım demek ki düşünüyorum' hakikatine çevirmelidir."⁹⁹ Anlaşılacağı üzere Kadrocular, idealizme karşı durduklarını açıkça belirtmektedir. "İptidada vücut vardı. İptidada madde vardı. Kelâm, fikir ve fiil onun mahsulüdür. Bunlar, ne bir prensip, ne bir illet, ne de bir gayedir. Aslında pençe ne ise insanda fikir odur."¹⁰⁰ Bu cümleler Kadrocuların, Marksist felsefeyi içselleştirdiklerini ifade etmiş olması bakımında önemlidir.

Üçüncü sayının önemli olmasının bir başka sebebi ise İnkılabın İdeolojisi isimli yeni bir bölümün açılmış olmasıdır. İlk iki sayıda İnkılabın Psikolojisi bölümünde yazan Şevket Süreyya bu kez İnkılap Bitti mi? adlı yazısı ile karşımıza çıkmaktadır. "Ara sıra inkılabın bittiğinden ve her işin artık tabii seyrine bırakılması lazım geldiğinden bahsedenlere tesadüf olunur. Bu görüş tembel, yorgun ve cesaretsiz ruhların görüşüdür... Biz, tedricî tekâmül kaidelerini yolumuzun üstünde çiğneyerek ve irfan yolunda tekâmülümüzü inkılaplar sürat ve şiddetiyle yapmak, içtimai kanunlara yeni bir kanun ilave etmek mecburiyetindeyiz."¹⁰¹ Aydemir, yazısına Dr. Reşit Galip Bey'in Halkevleri açılışındaki nutkundan aldığı bu sözlere yer vererek başlamıştır. Reşit Galip Bey'in bu sözleri Kadro düşünce sistemi ile birebir örtüşmektedir. Haliyle bu konuşma, hareketin ideoloğu olan Şevket Süreyya tarafından dergiye konulmuştur. "Bir inkılap, biter mi? Bitebilir. Müdafaa ettiği bütün gayeler artık tabii kaideler haline gelen; ahlakını, hukukunu, sanatını yapan; tezatlarını ve reaksiyonlarını yenen, hulâsa getirdiği cemiyet şekilleri artık tabiileşen inkılaplar görülmüştür."¹⁰² Aydemir, bir kez daha inkılabın bitmediğini; inkılabın nizamlarını, esaslarını ve ideolojisini bulamadığını dile getirmiştir. "Şüphe edilemez ki cihan yeni bir cemiyetler muvazenesine doğru gidiyor. Türkiye bu yeni dünya nizamında, bu nizama uygun bütün iktisat ve cemiyet şartlarıyla müstakil bir iktisadi ve siyasi cüzütam olmak mecburiyetindedir. Cihanda

⁹⁹ Y.Y. , "Kadro", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 109-110

¹⁰⁰ Y.Y. , "Kadro", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 110

¹⁰¹ Aydemir, Şevket Süreyya, "İnkılap Bitti mi?", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 111

¹⁰² Aydemir, Şevket Süreyya, "İnkılap Bitti mi?", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 111

inkılap devam ediyor ve Türkiye’de inkılap bitmemiştir!”¹⁰³ Şevket Süreyya başta olmak üzere Kadrocular dünyanın tek bir düzen üzerine yeniden kurulacağı fikrine karşı çıkmakta ve her milletin ayrı kadere sahip olduğunu vurgulamaktadır. “Harpten evvel cihan, Avrupa’nın iktisat ve fikir hegemonyası altında yaşarken, cihanın mukadderatı, âleme Avrupa’nın mukadderatı gibi görünürdü. Avrupa hangi tesirler altında ve nereye giderse, cihan aynı tesirlere tabi olarak oraya gider sanılırdı. Âlemin cihanı telakki tarzı, Avrupa’nın cihanı telakki tarzından ve âlemin rüyet ufku, Avrupa’nın cihanı rüyet ufkundan ibarettir zannedilirdi. Dünya cemiyetlerinin inkişaf kanunlarının, Avrupa cemiyetlerinin inkişaf kanunlarının aynı; dünya mukadderatının Avrupa mukadderatıyla bir olduğuna inanılırdı... Bir buçuk milyar müstemleke halkı, Avrupa için çalışır, dünya kaidesinin ortasında yükselen Avrupa ehramı bu bir buçuk milyar insanı ve Avrupa ehramının tepesinde yerleşen bir avuç ekaliyet, ehramın bütün alt tabakalarını kendi arzusuna göre harekete getirirdi.”¹⁰⁴ Dünyanın içinde bulunduğu bu düzen, kendi içinde iki zıtlığı ortaya koymuştur. Birincisi, Avrupa’da keskinleşen sınıf kavgalarıdır; ikincisi ise Avrupa’nın siyasi ve iktisadi baskılarına boyun eğmeyen milli kurtuluş hareketleridir. Bu tezatlık içerisinde Türkiye, milli kurtuluş hareketlerinden yana olduğunu göstermiştir. “Yeni Türkiye, geçen asrın müstemleke ve metropol münasebetlerine karşı, yeni cemiyetler muvazenesinin kaydüşartsız müstakil milletini ve geçen asrın tabii ve metbu milletler nizamı yerinde, siyaseten masun ve iktisaden kendine yeten milleti temsil ediyor.”¹⁰⁵ Aydemir, aslında bu cümleleriyle bir idealin peşinde olduğu göstermek istemiştir. Nitekim genç Türkiye henüz ürettiği metalleri dünya pazarına yeni yeni dâhil etmeye başlamıştır. “Biz büyük istihsal vasıtalarını elinde tutan memleketlerde bu istihsal vasıtaları üstündeki mülkiyet münasebetlerinin değişmesinden ziyade, büyük sanayi memleketleriyle, sanayiden mahrum edilmiş memleketler, yahut iktisadi müstemlekeler arasındaki iktisadi tabiiyet ve metbuiyetin tasfiyesini istiyoruz. Cihan içinde Türk inkılabının, hatta yalnız Türkiye için değil, Türkiye’ye benzer bütün memleketler için asıl olan, karakteristik olan büyük manası buradadır.”¹⁰⁶ Kadrocuların, Marksizm’den Türk milliyetçiliğine evrilmesindeki en

¹⁰³ Aydemir, Şevket Süreyya, “İnkılap Bitti mi?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 112

¹⁰⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “İnkılap Bitti mi?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 113

¹⁰⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, “İnkılap Bitti mi?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 114

¹⁰⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, “İnkılap Bitti mi?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 114-115

büyük açmaz bu satırlarda karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’de temelde sermaye birikim olmadığı için toplumsal sınıflar ortaya çıkmamıştır. Kadrocular, Marksist ideolojideki sınıf çelişkilerini sömürge-yarı sömürge ülkelerle, kapitalist ülkeler arasındaki bir çelişki olarak değerlendirmiştir.

Bu çelişkileri yok edecek kuvvet ise milli kurtuluş hareketleridir. Kadrocular, milli kurtuluş hareketlerinde Türkiye’ye dünyada öncülük etmek gibi bir misyon yüklemiştir. Bu durumda temel çelişki kapitalist ülkeler ve milli kurtuluş hareketlerinde bulunan ülkeler arasında olacaktır. Bunlara ek olarak Kadrocuların hala materyalist oldukları kullandıkları terimlerden açıkça anlaşılmaktadır. Temel çelişkinin bu hale gelmesi Kadrocuların, CHF iktidarı ve sistemin lideri olan Mustafa Kemal’in de hayal ettikleri ile paralellik göstermesi bakımından ayrıca önemlidir. “Türk inkılabı, Türkiye’nin içinde yaşadığımız zamanın şartlarına ve kanuniyetlerine göre yeniden yapılaş ve kuruluşudur ki, bu hareket ancak sistemli hamleler, hedefleri evvelden muayyen sıçrayışlar ve bir zerresi bile boş yere israf edilmeyen mütemerkez bir milli enerji ile inkişaf edebilir... İşte, yine bunun içindir ki, cihanın yeni muvazenesi ve Türk cemiyetinin müttekâmil ahengi henüz oluş seyrinde bulunduğu içindir ki, cihanda inkılap devam ediyor ve Türkiye’de inkılap bitmemiştir diyoruz.”¹⁰⁷

Cihan İçinde Türkiye yer alan Asya isimli yazı Burhan Asaf tarafından kaleme alınmıştır. “Bir buçuk asırdan beri, kürenin üzerinde bulanık canlı ve cansız her şey, Avrupa’nın etrafında ve Avrupa’nın arzusuna göre döndü. Tarihin devreleri bile, Roma’yı tasfiye eden barbarların medenileşmelerine göre taksim edildi. İlk çağ, Orta çağ dendi. İlk çağdan evvel doğup geçen Asya medeniyetleri, Aztek medeniyetleri tarih ötesi devrin ardına atıldı... Neler olmadı ki? Avrupa, ortada idi. Ve her şey, onun etrafında, onun arzusuna göre dönüyordu.”¹⁰⁸ Burhan Asaf’ta tıpkı Aydemir gibi Avrupa merkezli sistemin eleştirisini yapmıştır. Belge’ye göre bütün Asya ülkeleri, makineyi ve makine insanlığını istemekte ve buna inanmaktadır. “Bize gelince, milli kurtuluş hareketini temsil eden inkılabımızın son derece karakteristik bir devresine varmış bulunuyoruz. İmparatorluktan mevrus tanzimat sonu görüş ve telakkilerini tamamıyla tasfiye ederek, inkılabımız için, milli şeniyetlerden başka kaynak tanımamak.

¹⁰⁷ Aydemir, Şevket Süreyya, “İnkılap Bitti mi?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 115

¹⁰⁸ Belge, Burhan Asaf, “Asya”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 117

Tanzimat'ın Avrupa hayranlığı yerine, milletin verimliliğine inanmak fikrini ikame etmek, millet davalarını hal için, kamusta kelime arar gibi, Avrupa mevzuatını döke saça beriye taşımak yerine, o davalar üzerine eğilerek onları bilgili ve müstakil bir tetkike tabii tutmak itiyadını koymak. Hükümlerin ve kaidelerin milletlere ve zamanlara göre değiştiğini unutmayarak eskicilikten ve taklitçilikten sakınmak. Bütün cihanın, yeni bir dönüm noktası üzerinde, yeni yollar aramakta olduğunun farkına vararak, bunun sebeplerini kendimize göre izah etmek ve yabancı görüşlerin uysal abonesi olmamak. Yani inkılabımızın fikir sistemini kurmak.”¹⁰⁹ Yeni Türkiye inkılabını sistemleştirebilirse ve milli gerçeklerini tanırsa Asya ülkelerine milli kurtuluş hareketleri noktasında öncü olacaktır. Bunun yanı sıra Burhan Asaf'ın bu yazısı aynı zamanda Avrupa'nın oryantalist bakış açısını da özetlemektedir.

Üçüncü sayının Edebiyat kısmında Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun, Ham madde ve Halkla Sanatkâr isimli yazısı yer almaktadır. “Biz, her hususta olduğu gibi, fikir sahasında da ham maddeciyiz. Hislerimizi, heyecanlarımızı hiçbir süzgeçten, hiçbir elekten geçirmeksizin hiçbir kontrole, hiçbir disipline tabi tutmadan, tıpkı tabiatın verdiği gibi meydana atıyoruz.”¹¹⁰ Yakup Kadri, bir yandan Türk sanatçısını eleştirirken öte yandan “Halk, neyi kabul tasdik eder? Yalnız kolektif olan duyguları, heyecanları... Filan ve filanın, cılız bir saz üstünde mırıldandığı bir takım şahsi ve hususi neşvelerden, hırslardan, öfke veya ıstıraplardan; filan kadınla filan erkek arasında geçen gönül maceralarından ona ne?”¹¹¹ Anlaşılacağı üzere Kadroculara göre sanat halk içindir.

Millet İktisadiyatı bölümündeki Tabiata Tehakküm isimli Şevket Süreyya tarafından yazılmıştır. İlk iki sayıda, bu bölümün içeriği Vedat Nedim tarafından oluşturulmuştu; ancak üçüncü sayıda Vedat Nedim'in Almanya'da bulunması sebebiyle Şevket Süreyya'nın yazısı yayımlanmıştır.

Aydemir, yazısında sömürge ekonomisinin yıkılarak, milli bir ekonominin kurulmasında teknolojinin önemini vurgulamıştır. “Bir yarı müstemlekedeymiş, cemiyetle tabiatın, cemiyet lehine inkişaf eden bir mücadelesi yoktur. Bunun içindir ki yarı

¹⁰⁹ Belge, Burhan Asaf, “Asya”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 120

¹¹⁰ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ham madde ve Halkla Sanatkâr”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 123

¹¹¹ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ham madde ve Halkla Sanatkâr”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 124

müstemlekedeki teknik daima geridir ve bunun daima geri kalması matluptur. Yarı müstemlekedeki cemiyet bünyesi, daima tabiatın kör kuvveti elinde esirdir. Cemiyet hayatı, ya müterredî bir hiyerarşi, ya iptidâî bir takım din ve dünya müeyyideleri ile bağlanmış, terakkiden kalmıştır. Böylece bir cemiyetin siyaset ve iktisat şeklini ise, milli icaplar değil, harici ve yabancı menfaatlerin icapları tayin eder. Eski Osmanlı Türkiye'si, kendi mukadderatına kendi hâkim olamayan böyle bir yarı müstemleke, böyle bir İKTİSADEN TABİ MEMLEKETti.”¹¹² Osmanlı İmparatorluğu'ndaki sömürgeleşmiş ekonomik sistemi okuyucuya aktaran Aydemir, genç Türkiye'nin milli ekonomik sisteminin nasıl olması gerektiğini söyleyerek iktidara yol göstermiştir. “Yeni Türkiye'nin iktisat bünyesi köyde yeni bir toprak işleme sistemi ve şehirde yeni bir sanayi tekniği ile teşkilatlanmış, bütün yarı müstemleke şartlarından itici ve büyük kümelere rehberlik edici, bir inkılap kadrosunun zoru ile temizlenmiş ileri bir iktisat bünyesi olmak zaruretindedir. Yeni Türkiye'de köy, artık yalnız ecnebi sanayine ham madde membaı ve ecnebi sanayi mamulâtına pazar olan kötü bir müstemleke unsuru kalamaz... Cihan iktisadiyatının, bugünkü Türk bünyesi üstündeki ölçsüz tahakkümüne ve Türk bünyesinin, bugünkü cihan iktisadiyatı karşısındaki ölçsüz aczine ve hükümsüzlüğüne rağmen, iktisat bünyemizin bu yeni teknik inkılabına sahne kılınışını, bizzat inkılabımızın mahiyeti bize emreder.”¹¹³ Bu sözler Osmanlı Türkiye'sinin içinde bulunduğu durumun fotoğrafını çekmesi bakımından önemlidir. 1929 Dünya Buhranının etkileri hem iç hem de dış piyasalarda devam etmektedir. Batılı güçlerin ekonomik alanda Türkiye üzerinde baskı ve zorlamalarının olduğu, Türkiye'nin ise bu tahakküme cevap verecek nitelikte olmadığı açıktır. “Yeni Türkiye'nin tabiatla mücadelesi her şeyden evvel, toprağı istismar tarzını; yani toprak işleme tekniğini değiştirmekle başlayacaktır.”¹¹⁴ Aydemir, sadece tarımsal alanda değil; hayvancılık ve madencilik alanlarıyla ilgili fikirlerini de okuyucuya aktarmaya çalışmıştır. “Tencerede iplik boyayan ve el tezgâhında kumaş dokuyan çulha; dere kenarında deri işleyen dabağ, kara dükkâncığında kara demir döven demirci modern Türkiye'nin tipi değildir: Fabrika demek, metruk Haliç sahillerinde tozu dumana katan ve bu toz, duman içinde bir taraftan milli sayı ve sıhhati en geri, en randımsız ve en himayeye değmez bir şekilde

¹¹² Aydemir, Şevket Süreyya, “Tabiata Tehakküm”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 125

¹¹³ Aydemir, Şevket Süreyya, “Tabiata Tehakküm”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 126

¹¹⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “Tabiata Tehakküm”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 126

israf eden, havaya savuran bir kötü teknik demek olmaz!”¹¹⁵ Şevket Süreyya, bu yazısında her ne kadar CHF iktidarı için yol gösterici olsa da, iktidarı da açıkça eleştirmektedir. Buna ek olarak Türkiye’nin tabiata hükmetmesi için iş disiplinine de sahip olması gerekmektedir.

Millet iktisadiyatı bölümünün ikinci makalesi İsmail Hüsrev Tökin tarafından kaleme alınmıştır ve Türkiye Köy İktisadiyatında Borçlanma Şekilleri başlığına sahiptir. Bu makale, dergide köy üzerine yapılan ilk analiz olması bakımından önemlidir. Nitekim ilerleyen sayılarda köy üzerine yapılan analizler devam edecektir. “Türkiye köy iktisadiyatında iktisat münasebetleri noktai nazarından mütecanis bir manzaraya tesadüf edemeyiz. Bir taraftan muhtelif tarihi devirlerin bakayası, diğer taraftan yeni doğan iktisat tarzlarının unsurları, Türk köyünde yer yer ve yan yana yaşamakta ve bu hal Türk köyünde henüz şümulü bir sistem vahdetinin tesis edemediğini ve köyün bir intikal safhasında bulunduğunu göstermektedir: Ticaret yollarından veya şehirlerinden uzak mıntikalarda iktisat faaliyetleri henüz geniş Pazar için istihsal safhasına (münkeşif mübadele nizamına) girmemiş, istihsalâtın mühim bir kısmı mahalli ihtiyaçların hududunu aşmamıştır.¹¹⁶ Tökin, Türk köylüsünü iki gruba ayırmıştır. Birinci grup kendine yeten, ihtiyaçlarını kendi içinden karşılayabilirken; ikinci grup ise köylülük özelliğini kısmen kaybetmiş, üretim organizasyonunu şehir ve kasabaların ihtiyaçlarına göre şekillendirmiştir yani müteşebbis üretici konumundadır. “Köydeki içtimai farklılaşmanın tevhit ettiği ikinci tip, köy amelesidir. Bizde üç nevi köy amelesine tesadüf olunur: 1- muhtelif amillerin tesiri altında mülkiyetinden tecerrüt etmiş ve müteşebbis köylü nezdinde amelelik eden köylü. 2- köyündeki toprağını terk ederek ameleliğe çıkmış ve her zaman köyüne tarlasının başına dönmek arzusu besleyen köylü. 3- mevsim icabı ticari mahsulât mıntikalarına gelerek çalışan ve mevsim sonunda köyüne dönen köylü. Bunları Şarkî ve Orta Anadolu ihraç eder.”¹¹⁷ İsmail Hüsrev’e göre Ticaretin yapılmadığı kapalı köylerde toprak ağalığı ve ortakçılık bulunmaktadır. Kapalı köylerde toprak ağaları ve ortakçılar, ticarete açık köylerdeki girişimci nitelikte bulunan üretici köylü konumuna dönüşmektedir. Tökin, kırsal yapının borçlanma

¹¹⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, “Tabiata Tehakküm”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 129

¹¹⁶ Tökin, İsmail Hüsrev, “Türkiye Köy İktisadiyatında Borçlanma Şekilleri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 131

¹¹⁷ Tökin, İsmail Hüsrev, “Türkiye Köy İktisadiyatında Borçlanma Şekilleri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 135

yapıları üçe ayırır: 1- Nakit üzerinden borçlanma. 2- Mal üzerinden borçlanma. 3- İş üzerinden borçlanma. Borçlanma yapılarıyla ilgili uzun örneklere yer veren Tökin, köy ekonomisinde sermaye birikiminin sağlanmadığını, tarımsal üretim ve mübadele usulünün köylü için verimsiz olduğunu vurgulamıştır. “Bu hal Türk müstahsilinin alım ve tediye kabiliyetini gittikçe düşürmekte ve köylü iktisadi manasıyla kül halinde fakirleşmekte binnetice milli iktisadiyatın kaidesi mukavemet ve rasetini kaybetmektedir. Hâlbuki inkılabın mevzuu, her şeyden evvel milli iktisat sistemimizin yeniden ve kül halinde verimli bir şekilde kuruluşunu temin etmektedir. Bu kuruluşta köyün en müterakki teknik teçhizat ve teşkilatlarla tanzimi, köylünün yarattığı kıymetlerin şu veya bu istikamette heba olmayarak köyde kalması, hayati bir zarurettir. Hâlbuki bugünkü şekli ile köy ve hakiki müstahsil adeta meflûç bir vaziyettedir. Onun ne buhrandan ne de fiyat temevvüçlerinden haberi vardır.”¹¹⁸ Türk köylüsünün yalnızca üretim alanında yoksun bırakılmadığı açıktır. Köylü tarafından üretilen ürünün tekrar köylüye dönmesi köy kalkınmasının ilk şartıdır, bunun yapacak olan kuvvet ise kuşkusuz devlettir. İsmail Hüsrev’in bu makalesi ülke gerçeklerinin dile getirildiği ilk yazı olması bakımından önemlidir. Bunun yanında Tökin’in köy borçlanmasını incelediği çalışmasında Marksist yöntemden faydalanılmıştır.

Şevket Süreyya Aydemir, Halkevleri’nin açılışı sebebiyle üçüncü sayıda Halk Evleri başlığı ile ilgili bir makale yazmıştır. Bu yazısında içtimai iş kavramı üzerinde durmuştur. “Yeni Türkiye’de fert, evvela memleketin, sonra kendidir. Günümüzün yarısı bizim, yarısı devletindir. Bütün saatlerimi kendi nef’ime aldığım, bütün gün kendi köşemde kendim için kapanıp kaldığım zaman, devletin yarı hakkını çalmış adam gibi olurum! Sessiz sedasız köşesinde çalışan, kendi çerçevesinde kendisi için yaşayan vatandaşın; muhassalasının bir kısmını vergi şeklinde tahsildara ödemekle, ne vazifesi, ne de borcu bitmiş değildir. Onun daha vermeye mecbur olduğu bir şey ve alacağı daha birçok şeyler vardır. Ondan istenen; bugüne kadar kendi menfaatine mevkuflanan; ya tarlası, ya tezgâhı, ya hususi veya resmi masası başında, sadece hayatını kazanmak için ayırdığı zamandan gayri bir fazla vakittir. İçtimai işe, yani başkaları ile beraber başkaları için çalışmaya vakfedilecek bu zaman işte bizim anladığımız hakiki İŞ içindir. Bu başkaları için, başkalarına vakfedilen zamanda vatandaş, millet şeklinde yaşamının ve milletin umumi davaları içinde haşır-neşir olmanın zevkini duyacaktır. Yeni

¹¹⁸ Tökin, İsmail Hüsrev, “Türkiye Köy İktisadiyatında Borçlanma Şekilleri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 140

Türkiye’de her vatandaşın bir de İÇTİMAİ İŞ sahibi olması ve bu işin onun ruhunu doyurması lazımdır.”¹¹⁹ Aydemir, içtimai iş kavramı ile genç nesilde inkılabın devam etmesini sağlayacak olan kolektif bir bilinç oluşturma çabası içindedir. “Bu işin şümül ve manasını tamamı ile takdir eden ve inkılabımızın yüksek esaslarından ilham alan Halk evleri rehberlerinin, tahammül ettikleri büyük vazifenin muvaffakiyetle başarılacağına eminiz. Gençliğin inkılap esaslarına göre hazırlanması ve daima inkılabın emrinde kalması şiarları büyük şefimiz tarafından her vesile ile işaret olunmuştur. Halk evleri, bu işaretin tahakkuku için müracaat edilebilecek en emin vasıtalarından biridir.”¹²⁰ İçtimai iş kavramı halk evleri vasıtasıyla genç nesillerde kolektif bir şuur meydana getirecektir. “Bu mahiyette bir Halk evi teşkilatını bütün halk için esas olarak yetiştirecek olgun insanlardan mürekkep bir rehber unsuruna ihtiyaç vardır. Şuurlandırılacak, yetiştirilecek büyük tabakanın önüne düşecek bu rehber unsurun yokluğunda, kifayetsizliğinden şikâyet edenleri her zaman görürüz. Bu şikâyetçiler her zaman, bu götürücü, yetiştirici, büyük kümelere rehberlik edici insan unsuru nerededir? diye sorarlar. Bizim kanaatimize göre en yanlış zihniyet Türkiye’de insan olmadığı davasıdır. Arkadaşlar! Arzu ediş, isteyiş değildir. Fakat memlekette hakikaten mevcut bütün anasırı bizzat görmüş bir adam kanaatiyle ve bir görüş, inanış neticesi olarak arz ederim ki; Türkiye’de Halk evlerini idare edecek, yetişmiş insan unsuru mevcuttur.”¹²¹ Şevket Süreyya, yazısının sonunda CHF Umum Kâtibi Recep Peker’in Ankara Halk Evi açılışındaki konuşmasından bir bölümü alarak makalesine son vermiştir. Daha önceki bölümde Recep Peker ve Kadrocular arasındaki gerginlikten söz etmiştik. Peker’in, bu sözleriyle Kadrocuları kastettiği bir gerçektir. Nitekim Kadro Dergisi’nin çıkış maksadı inkılabın ideolojisinin rehber bir kadro ile oluşturulabileceğiydi. Buna ilaveten Kadrocular, ülkede yetişmiş eleman sayısının da yeterli olmadığını her fırsatta dile getirmekteydi. Aydemir, CHF Genel Sekreteri Recep Peker’in sözlerine makalesinde yer vererek, Kadrocuların iktidar ve yöneticileriyle ters düşme niyetinde olmadıklarının mesajını vermiştir.

¹¹⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Halk Evleri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 141

¹²⁰ Aydemir, Şevket Süreyya, “Halk Evleri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 142-143

¹²¹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Halk Evleri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 143

Kronikler köşesinin ilk makalesi Leipzig Sergisinde Türk Sesi isimli başlığa sahiptir ve Vedat Nedim Tör'ün Almanya'da katıldığı Leipzig sergisindeki konuşmalarından bazı bölümleri içermektedir; ancak makalenin kim tarafından kaleme alındığı bilinmemektedir. “Evvvela yeni Türkiye ile eski Türkiye arasında siyasi ve içtimai bulunmadığını tespit edelim. Nasıl ki zeytinyağı ile su birbirine kaynaşamaz ise yeni Türkiye ile eski Türkiye’yi de birbirleriyle birleştirmenin imkânı yoktur. Hasta adam öldü. Şimdi arada bir uçurum vardır. Bir çöküş ve bir yeniden yaratılış vardır. Kısaca yeni Türkiye vardır. Biz yeni Türkiye’imiz ile gurur duyuyoruz. Yarı müstakil bir memlekettten diğer milletlerle aynı haklara malik, kayıtsız ve şartsız müstakil bir millet canlandı. Kurunu vustai ve Asyayi bir sultan ve halife devletinden modern ve laik bir devlet çıkıttı. Haremi ve fesi ile medeni dünya için bir garibeler diyarı olan eski Türkiye’den hala hürriyet ve istiklallerini kazanmamış yüz milyonlar için bir istiklal timsali doğdu.”¹²² Vedat Nedim hem Türkiye’yi Batı dünyasına tanıtmaya çalışmış hem de Osmanlı İmparatorluğu’nun siyasi mirasını reddetmiştir. Türkiye’yi bağımsızlığını kazanmak isteyen ülkeler için öncü ve örnek olarak göstermiştir. “İptidai bir ziraat memleketinden müterakkiye muntazam işleyen bir millet iktisadiyatına geçmek istiyor... Fakat maddi vasıtalar itibarı ile fakiriz... Türkiye sanayi memleketleri için şayanı dikkat bir mahreçtir. Aynı zamanda ecnebi sermayesi için de kazanç vadeder bir plasman memleketidir. Fakat yalnız bir şartla: Yaşamak ve yaşatmak...”¹²³ Tör, genç Türkiye’nin Batı dünyasında propagandasını yapmıştır. Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik ve teknik sıkıntıyı dile getirmekle kalmamış, yabancı sermayeyi Türkiye’ye davet ederek iktisadi kalkınmada rol almalarını istemiştir; ancak bu davetin iktisadi devletçilik ile çeliştiği de bir gerçektir.

Kronikler köşesindeki ikinci makale Cumhuriyet Merkez Bankası isimlidir. Bu makale Mümtaz Ziya tarafından kaleme alınmıştır ve M. Z. mahlasıyla yayımlanmıştır. “Eski Türkiye’de milli bir sermaye hareketi yoktu. Ve ecnebi sermayesi hareketleri, devlet siyasetinin iktisadi kontrolü altında değil, hiçbir müspet iktisat fonksiyonu olmayan devletin, bütün mali ve siyasi faaliyetleri ecnebi sermayesinin kontrolü, altında cereyan ederdi. Yeni Türkiye’de devletin, siyaseten kaydı şartsız müstakil olduğu kadar, iktisaden de cüz’ü-tam olan yeni bir vatan yaratmak gibi geniş bir iktisadi fonksiyonu

¹²² Tör, Vedat Nedim, “Leipzig Sergisinde Türk Sesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 144-145

¹²³ Tör, Vedat Nedim, “Leipzig Sergisinde Türk Sesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 145

vardır.”¹²⁴ Mümtaz Ziya, Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki ekonomik aksiyonları, yeni Türkiye'nin ekonomik faaliyetleri karşılaştırmıştır. “Yeni bir millet iktisadi kurmak davasını güden ve onu bütün şartlara ve müsaadesizliklere rağmen tahakkuk ettirmek mecburiyetinde olan bir memlekette para ve sermaye hareketlerinin başıboş cereyanına imkân olamaz.”¹²⁵ Anlaşılacağı gibi, yalnızca Kadrocular değil devlet katında mühim görevlere sahip olanlarda milli kalkınmada iktisadi devletçiliği desteklemektedir. “...evvela şanj piyasasının tamamıyla devlet kontrolü altına alınışı, ecnebi bankalarının gölgesi altında işleyen spekülörlerin tavassutunun izalesi, nihayet bu tarik ile Türk parasına, evvela nispi, daha sonra iktisat faaliyetlerimizin istikrarından gelen fiili bir istikrar temini şarttı. İşte Cumhuriyet Merkez Bankası bu zaruretlere doğmuştur.”¹²⁶ Merkez Bankası'nın amaçlarını dile getiren Mümtaz Ziya, bankanın üç aylık faaliyetlerini, altın ve döviz hareketlerini inceleyen detaylı bir çalışma yapmıştır. Ayrıca Merkez Bankası'nın 1932 yılındaki mevcut kaynağı 15 milyon lira olarak belirtilmiştir. Mümtaz Ziya, Kadrocular dışında dergide yazan biri olması bakımından önemlidir. Bunun yanında, Mümtaz Ziya'nın makalesinin dergide yayımlanmış olması, derginin geniş bir okuyucu kitlesine sahip olduğunu kanıtlar.

Kronikler köşesinin ve derginin son yazısı Birkaç Söz başlıklı yazıdır ve kim tarafından yazıldığı bilinmemekle birlikte Kadrocuların düşüncelerini yansıtmaktadır. “Bazı insaflı ve fikir hareketlerine karşı hürmetkâr kimseler bizi takdirlerine layık buldu. Bazıları, açık sözlü ve açık yürekli insanlara mahsus bir civanmertlikle kusurlarımızı yüzümüze vurmaktan çekinmedi. (Kadro) bütün bu dostluk ve iyilik tezahürlerine, samimiyetle teşekkürü kendisine tatlı bir vazife bilir. Lakin (Kadro) yalnız bu mülayim hava ile karşılaşmamıştır... İstanbul'un gündelik matbuatında, bir iki gazetenin sütunları arasından, birkaç kısık ve boğuk sesin, o köhne Babı Ali caddesi şivesiyle bize bazı şeyler söylemek istediğini sezdik. Bunlar kendilerine cevap vereceğimiz zannında bulunmasınlar. Her şeyin fevkinde, inkılapçılığı şiar edinen (Kadro) Baba Tahir ananelerine dönmeyi bir manevi iflas telakki eder.”¹²⁷ Kadrocular, dergi ve kendileriyle

¹²⁴ Ziya, Mümtaz, “Cumhuriyet Merkez Bankası”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 145

¹²⁵ Ziya, Mümtaz, “Cumhuriyet Merkez Bankası”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 146

¹²⁶ Ziya, Mümtaz, “Cumhuriyet Merkez Bankası”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 146

¹²⁷ Y.Y. , “Birkaç Söz”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 154

ilgili eleştirilere ilk cevap vermiştir. İlk üç sayı göz önüne alındığında Kadrocular, genel olarak açık seçik, net bir üsluba sahip olmamakla ve kaleme aldıkları makalelerde yabancı sözcüklerin fazlaca kullanılması sebebiyle eleştirilmiştir. Kadroculara göre; yabancı terimlerin fazla kullanılmasının temel nedeni fikirlerinin net olarak anlaşılmasıdır. “Biz mutlaka, yabancı ıstihlahların Türkçede tam ve munis mukabillerini buluncaya kadar uydurma Arapçalarından sakınmayı Türk dilinin sıhhat ve asaletine daha muvafık görüyoruz.”¹²⁸ Böylece Kadrocular harf inkılabına da sahip çıkarak hem halkın hem de Türk aydınının tekrar Arapçaya meyil etmemesi gerektiğini ifade etmiştir.

Üçüncü sayıda Kadrocular, ideolojik duruşlarını netleştirmiş ve temel savını tüm çıplaklığı ile anlatmaya çalışmıştır.

2.2.4. Sayı: 4, Nisan 1932

Dergini dördüncü sayısının ilk yazısı Kadro başlığına sahiptir. “Biz inkılabımız ilerledikçe ve derinleştikçe, onun nazari mahiyeti ve ideolojik esasları etrafında büyüyen fikir taharrilerinin de genişleyeceğine ve derinleşeceğine eminiz. İdeoloji nedir? İdeoloji, bizi ihata eden cemiyet şartlarının, bizim dimağımıza in’ikâsı ve bu in’ikâsların muayyen formüller ve doktrinler şeklinde ifadesidir. Bizi ihata eden cemiyet şartları, başlıca iki şekil ve istikamette bize tesir ederler: 1- Bu şartların bir kısmı, insanla tabiatın münasebetleri şartlarıdır. Bunlara teknik şartlar derler. Teknik, cemiyet hayatının bakası için, insanla tabiatın temasına vasıta olan (istihsal vasıtaları) demektir. 2- İkinci nevi şartlar, insanların kendi aralarında, yani insanlarla, insanlar arasındaki münasebet şartlarıdır. Bunlara da sosyal şartlar denir.”¹²⁹ Kadrocular, Marksist bir dil kullanmadan, Marksist bakış açısıyla görüşlerini materyalist pencereden açıklamıştır. Zira Kadrocular, konuya ilişkin görüşlerini Marksist yöntem üzerinden dile getirmiştir. Yani inkılabın ideolojik içeriğinin meydana getirilmesi ülke içi şartlara bağlıdır. Haliyle Kadrocular, Marksist yöntem bağlamında kendi ideolojilerinin oluşumunu zamana bırakmıştır. Nitekim Kadrocuların yaptığı açıklamalarda Marksist terminolojiye has kavramlar kullanıldığından Marksist kuram ile ilişkilendirme yapılabilir. “Biz

¹²⁸ Y.Y. , “Birkaç Söz”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 3, Mart 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 154

¹²⁹ Y.Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 161

inaniyoruz ki, Türk İnkılabı kendi ideolojisini tedvin etmekte ve Türk cemiyetinin âlemi telâkki tarzı, hiçbir içtimai telâkki sistemi karşısında, zayıf, mücadeleye elverişsiz ve mücadeleden müçtenip kalmamaktadır.”¹³⁰

İnkılabın İdeolojisi bölümünde Genç Nesil Meselesi adlı makale Şevket Süreyya Aydemir tarafından kaleme alınmıştır. Aydemir makalesinde İtalyan gençliğinin ve Türk gençliğinin ideolojik bakımdan yetiştirilmesini örnekleriyle beraber okuyucuya sunmuştur. “Genç neslin yetiştirilmesi bahsinde, üstünde en mutabık kalınan terbiye kaidesi, *telkin edilecek mücerret mefhumların muhakkak maddede bir harekete raptedilmesidir.*”¹³¹ Aydemir’e göre somutlaştırılmayan kavramlar ve düşünceler Türk gençliği üzerinde yapıcı bir etkiye sahip değildir. Nitekim bu durum, gençliğin inkılabın esaslarını kavrayamamasına ve kolektif bilincin oluşturulamamasına sebep olacaktır. “4 Nisan Cuma günü Ankara Halkevinde verilen konferans bu hareketin hayırlı bir başlangıcı olabilir. Gençliğin yetiştirilmesi işine müdahale etmenin, genç neslin müttehit bir terbiye sistemi altına alınmasının esbabı mucibesini ve bu terbiyenin milli mahiyetini tespit eden bu konferansı geniş ve planlı bir gençlik faaliyetinin takip etmesi kabildir.”¹³² Şevket Süreyya, bir önceki sayıda kaleme aldığı Halkevleri il ilgili yazısını bir bakıma devam ettirmiştir. “Millet içindeki kültür hareketlerini merkezleştirmek ve istikametlendirmek gayesini istihdaf eden Halkevleri programının böyle geniş manalı bir ‘Gençliği yetiştirme’ faaliyeti için kâfi olmadığı tabiidir. Genç nesli inkılap esaslarına göre hazırlama ve yetiştirme işinin, memleketin en yüksek idare ve kontrol cihazlarına merbut, müstakil bir faaliyet halinde teşkilatlandırılması ve genç neslin siyasi terbiyesinin bu teşkilattan istenilmesi zarureti vardır.”¹³³ Halkevleri konusunda Kadrocuların düşünceleri, CHF’nin fikir ve faaliyetleriyle örtüşmesine rağmen yetersizliği de dile getirilmiştir. Haliyle bu durum Kadrocuların farklılığının da ispatı niteliğindedir.

Dördüncü sayının üçüncü makalesi İsmail Hüsrev Tökin’in yazdığı Türkiye Köy İktisadiyatında Toprak Rantı başlığını taşımaktadır. Bu makale, ikinci sayıda

¹³⁰ Y.Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 162

¹³¹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Genç Nesil Meselesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 165

¹³² Aydemir, Şevket Süreyya, “Genç Nesil Meselesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 166

¹³³ Aydemir, Şevket Süreyya, “Genç Nesil Meselesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 166

yayımlanan, Türkiye Köy İktisadiyatında Borçlanma Şekilleri adlı makalenin devamı niteliğindedir. Tarımsal alandaki ortakçılık tiplerini analiz eden Tökin'e göre toprak rantı ikiye ayrılmaktadır. "1- Ortakçının toprak sahibine mahsul olarak verdiği rant, 'aynî ortakçılık' rantı deriz. 2- Toprak sahibine rant, verilecek mahsulün muadili kadar para halinde tediye edilir. Buna da 'naktî ortakçılık rantı' deriz."¹³⁴ İsmail Hüsrev, Türkiye'deki toprak rantının Avrupa memleketlerine benzediğini savunmuştur. "Bizde toprak sahipleri ekseriyetle şehir ve kasabalarda oturan tüccar, esnaf, serbest meslek erbabı yahut şehir veya kasabada oturmayı tercih etmiş hal ve vakti yerinde köylülerdir. Büyük toprak sahibinin köyde oturduğu nadirdir. Onun şehirde muhtelif alakaları vardır. Tüccar, esnaf, serbest meslek erbabı ise, ekseriya tediye edilmeyen borçlar mukabilinde köyde toprak sahibi olmuşlardır. Bu vaziyete göre köyde vücuda gelen rant ve diğer kıymetler şehir ve kasabalarda toplanmaktadır."¹³⁵ Haliyle köylerde birikmesi gereken sermaye şehir ve kasabalara kaymaktadır. Nitekim ürettiği artı ürüne sahip olmak isteyen köylü, ihtiyacını kasaba veya şehirlerden karşılamak zorunda kalır. "Binaenaleyh Türk köyünde toprak rantı meselesini memleketin her mıntkasında aldığı hususi şekillere göre tetkik etmek lazımdır. Ancak bu suretledir ki, milli iktisadiyatımızın en mühim unsurunu teşkil eden köyün toprak işlerini ve bunların tevhit ettiği menfî neticeleri emin şe'niyete uygun bir siyasetle nizama sokabiliriz."¹³⁶ İsmail Hüsrev'in makalesi, dördüncü sayının başyazısı olan Kadro'da geçen sosyal şartların açıklamasını ve tanımını yapmaktadır.

Dördüncü sayının Edebiyat bölümünde Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Hâile Unsuru adlı makalesi yer almaktadır. Yakup Kadri, makalesinde çeşitli metaforlar kullanarak büyük sanatçıların özelliklerini tanımlamıştır. "...sanat, her şeyden evvel ve her şeyden fazla, bir cehit, bir cidal ve bir inkılap unsurudur. Bir ruh ihtilali, ruhta bir kanlı mübareze, haykırışmalar, düşüp kalkmalar, can çekişmeleri... Korkmayın. Sanat eseri doğuyor. O, düzgün, duru ve berrak bünyesi içinde bu cehennemi âlemin bütün uğultularını hapsedilmiş bir ses yığını gibi taşıyarak, size, yeni bir nizamını, düsturlarını

¹³⁴ Tökin, İsmail Hüsrev, "Türkiye Köy İktisadiyatında Toprak Rantı", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 171

¹³⁵ Tökin, İsmail Hüsrev, "Türkiye Köy İktisadiyatında Toprak Rantı", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 172

¹³⁶ Tökin, İsmail Hüsrev, "Türkiye Köy İktisadiyatında Toprak Rantı", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 172

getirmektedir.”¹³⁷ Karaosmanoğlu, Türk inkılabını sanat eserine benzetmekte ve inkılabı sessiz yığınların sesi olarak betimlemektedir.

Bir önceki sayıda İktisadi kronik bölümünde makalesi bulunan Mümtaz Ziya bu sayıda Afyon Meselesi başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Mümtaz Ziya, teknik yönü ağır basan bu makalede Türkiye'nin dünya alkoloit pazarının üçte ikisini elinde bulundurduğunu ve hammadde bakımından zengin olduğunu dile getirmiştir. “İstihsalâtı 925 den itibaren ehemmiyetli bir nispette ziyadeleşen Yugoslav afyonları Avrupa pazarlarında yegâne rakibimiz idi. Fakat Yugoslavya afyonları, maliyet fiyatının yüksekliği nazarı itibare alınırca hariç pazarlarda afyonlarımız için ciddi bir rakip sayılmaz. Fiyatların yüksek olduğu zamanlarda Avrupa piyasalarında İran afyonları da görülmüştür. Fakat İran afyonlarının kalite itibarı ile düşüklüğü İran'da afyon ihracatının gayet ağır vergiye tabi oluşu bunların Türk afyonlarına etmesine mani olmaktadır. Afyonlarımız için Avrupa pazarlarında asıl tehlike Rus afyonlarıdır.”¹³⁸ Mümtaz Ziya Türk afyonunun, Rus afyonu ile rekabet etmesi ve birinci tedarikçi olarak kalması için şu önerilerde bulunmuştur: “1- Tek cephe almış alıcılara karşı Türk afyonunu tek elden arz etmek suretiyle ihracattaki perakendeciliğe nihayet vermek. 2- Avrupa pazarlarına mal veren memleketlerle anlaşmak suretiyle piyasalara arz edilecek afyon miktarını kontrol altında bulundurmak. 3- Şimdiye kadar bağladığımız pazar haricinde ve bunlara ilaveten yeni pazarlar taharri etmek.”¹³⁹ Anlaşılacağı gibi, Mümtaz Ziya'da tıpkı Kadrocuların tarımsal alanda önerdiği iktisadi devletçilik modelini savunmaktadır.

Cihan İçinde Türkiye bölümünde Burhan Asaf yerine Vedat Nedim Tör'ün Kreuger Hitler Göthe isimli makalesi yer almaktadır. Vedat Nedim'e göre kibrit kralı Kreuger'in intiharı, dünya ekonomik sisteminin çöküşünün bir örneğidir. Tör, Oswald Spengler'in İnsan ve Teknik adlı eserinden bölümü makalesinde yer vermiştir. “Geçen asrın son yarımında garbi Avrupa'nın ve şimali Amerika'nın iktisadi, siyasi, askeri, mali kısaca her sahadaki hâkimiyeti sanayi monopolüne dayanır. Büyük sanayi ancak bu şimal memleketlerindeki kömür madenlerinden doğdu. Dünyanın diğer kısımları sadece bir mahreçti. Ve müstemleke siyaseti daima yeni istihsal sahaları değil, sürüm ve

¹³⁷ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Hâile Unsuru”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 175

¹³⁸ Ziya, Mümtaz, “Afyon Meselesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 179

¹³⁹ Ziya, Mümtaz, “Afyon Meselesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 180

hammadde mıntıkları aramak istikametinde inkişaf etti.”¹⁴⁰ Vedat Nedim’in Oswald Spengler’den aktardığı bu cümleler, Kadrocu fikirlerin evrenselliğini ifade etmektedir. Tör, Leipzig sergisi için bulunduğu Almanya’da çeşitli tabakalardan kişilere kime oy verdiklerini ve sebebini sormuştur. Herkes farklı partilere ve şahsi çıkarları için oy verdiğini söylemiştir. “*Bir Almanya, bir Alman milleti yok. Otuz fırka var. Otuz fırkaya bölünmüş bir millet, otuz fırkaya ayrılmış bir memleket var.*”¹⁴¹ Vedat Nedim bu sözleriyle Almanların kolektif bilinç yoksunu olduğunu dile getirmeye çalışmıştır. “Liberal iktisat devrinin siyaset sahasındaki ifadeleri olan fırka, intihabat mücadeleleri, parlamento gibi bütün müesseselerin de Avrupa’da tereddisine şahit oluyoruz.”¹⁴² Bu cümleler, parti-devlet sistemini olumlamakta ve liberalizm yanlısı muhalefete mesaj vermektedir. Buna ek olarak Vedat Nedim makalesinde, Goethe’nin 100. ölüm yıldönümü için yapılan etkinliklerden de bahsetmiştir.

Polemik bölümünün yazarı Şevket Süreyya Aydemir tarafından yazılan makale Benerji Kendini Niçin Öldürdü? başlığını taşımaktadır. Aydemir makalesini, Nazım Hikmet’in manzum hikâyelerden oluşan Benerji Kendini Niçin Öldürdü? adlı kitabını tanıtmak için yazmıştır. Şevket Süreyya ilk olarak 1920 yılı sonlarına doğru Moskova’da tanıştığı Nazım Hikmet ve şiirlerinin 12 yıllık süreçte nasıl değişime uğradığını ele almıştır. Aydemir, KUTV’da bulunduğu süre boyunca hem Nazım Hikmet’in hem de kendisinin tanıdığı Benerji’yi şöyle tasvir etmiştir: “Hintli bir genç doktor tanırdık. Adı: Benerji. Benerji ağır bir münevver ve iyi bir adamdı. Fakat onunda, Moskova’ya ya okumak, ya görmek için gelen her Hintli gibi, sakın, lakin kapalı, aradığını bulmamış, tatmin edilmemiş insanların, acıklı hali vardı... Hintli doktor başka memleketlerde doyuramadığı idealist ruhuna yeni gıdalar bulmak, yeni bir şeye inanmak için geldiği bu yeni memlekette, geldiğinden daha perişan, geldiğinden daha müttekâsız bir gün çıkıp gitmiştir.”¹⁴³ Daha sonra Nazım Hikmet’in manzum hikâyelerinden oluşan eserini inceleyen Aydemir, eserin açıkça anlaşılması için Hindistan hakkında da okuyucuya bilgi vermiştir. “Nazım’ın eserindeki Hindistan, bizim bildiğimiz Hindistan’a benzemez

¹⁴⁰ Tör, Vedat Nedim, “Kreuger Hitler Göthe”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 184

¹⁴¹ Tör, Vedat Nedim, “Kreuger Hitler Göthe”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 186

¹⁴² Tör, Vedat Nedim, “Kreuger Hitler Göthe”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 187

¹⁴³ Aydemir, Şevket Süreyya, “Benerji Kendini Niçin Öldürdü?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 191

ve Nazım'ın Benerji'si, bizim tanıdığımız Benerji değildir... Kalküta'nın nakliyat ameleleri mahallesinde yaşayıp, bu mahalleler halkını ayaklandırırsa, Hindistan'ın kurtulacağını sanan Benerji, ayakları toprak üstünde olmayan bir köksüz tiptir... Nazım'ın eserindeki Benerji böyle bir blankisttir. O, fıkvaki Kalküta'da bir Hintli inkılapçı tipinde tasvir olunmuştur. Fakat bu tasvir olunan tipin, ne cemiyetin realitesi, ne de Hint'in kurtuluş davalarıyla hiçbir alakası yoktur."¹⁴⁴ Şevket Süreyya'ya göre Benerji'nin fikirleri bir fanteziden ibarettir. Dünya devriminin, sömürge ve yarı sömürgelerin gelişimine bağlı olarak gerçekleşeceğini anlamamaktadır. "İdealist bir aksiyon adamı ve beynelmilel sanatkar demek, muhitinden mücerret bir istiğrak adamı, rüyada gezer gibi kafasındaki odalarda gezen bir somnanbul mu demektir?... Onun elinde bu kadar güzelleşen, bu kadar erkekleşen Türkçe, bugünkü genç nesle 'benimdir!' diyebileceği bir ses veremez mi?"¹⁴⁵ Aydemir, büyük şaire yönelik dile getirdiği eleştirileri tatlıya bağlamaya çalışmış, aynı zamanda Nazım Hikmet'in dizelerine makalesinde yer vererek onu Türk inkılabının saflarına davet etmiştir. "Benerji kimdir? Kimdir o bütün bağlandıkları tarafından terk olunmuş adam ki, bize yalnızlığının, bize müttekâsızlığının ıstırabını bir mukaddes meczupluk şeklinde göstermek istiyor?... Benerji'de Nazım Hikmet kendisini konuşturdu ve Benerji, Nazım'ın kendisidir!"¹⁴⁶ Şevket Süreyya Aydemir bir yandan Nazım Hikmet'i eleştirirken öte yandan Kadroculara yöneltilen hainlik ve döneklik suçlamalarına cevap vermiştir.

Nazım Hikmet Ran, Benerji Kendini Niçin Öldürdü? adlı manzum eserinde Türkiye'de yaşadığı olayları ve kişileri değiştirerek Hindistan'da yaşanan olaylar ve kişiler üzerine kurgulamıştır. Benerji Kendini Niçin Öldürdü? isimli eser incelendiğinde Nazım Hikmet'in Benerji, Şevket Süreyya'nın ise Roy Dranat olduğu anlaşılmaktadır. "Okuyucularıma, ismiyle ilk defa karşılaştıkları ROY DRANAT hakkında kısa bir malûmat vermeyi münasip buldum. Roy Dranat, Benerci'nin eski bir kavga arkadaşıydı. Fakat sonra, galiba korktu, galiba sabrı tükendi ve galiba ruhunu satıp rahatı bulmak fırsatını ele geçirdi. Kavgadan ayrıldı. Şimdi ROY DRANAT, İngiliz emperyalizminin

¹⁴⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, "Benerji Kendini Niçin Öldürdü?", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 193

¹⁴⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, "Benerji Kendini Niçin Öldürdü?", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 196

¹⁴⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, "Benerji Kendini Niçin Öldürdü?", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 197

emrinde, sakalsız, pelerinsiz ve kılıçsız, rahatını arayan zavallı, mustarip bir Faust'tur."¹⁴⁷ Ran, bir dönem TKP içinde beraber oldukları Şevket Süreyya ve Vedat Nedim'i eleştirmiştir. Nazım Hikmet'e göre Aydemir ve Tör kendisine ve bağlı oldukları davaya ihanet eden döneçlerdir.

Kronikler kısmının ilk makalesi Zeytindağı isimlidir ve Yakup Kadri tarafından kaleme alınmıştır. "Falih Rıfki'nın bize hatırlattığı devir, Türk milletinin geçirdiği ve geçirebileceği felaket devirlerinin en facialısı, en dehşetlisi ve ruha en çok bezginlik verenidir... Her memleketin muharirleri kendilerine göre Cihan Harbi'nin fecaatlerinden bahsetmişlerdir. O cehennem kapısı kapanalı on iki yılı geçiyor. Fakat Cihan Harbi mevzuu, hala üstünden dumanı tüten taze ve en sıcak mevzulardan biridir. Buna dair en güzel kitap, daha geçen yıl Almanya'da çıktı. Buna dair en güzel ikinci kitabın doğuş şerefi de bizim memlekete düştü."¹⁴⁸ Yakup Kadri hem Falih Rıfki Atay'ın son eseri olan Zeytindağı'nı tanıtmış hem de esere evrensel bir değer biçmiştir. "Gene bunun içindir ki, insan Falih Rıfki'nın kitabını okuyup bitirdikten sonra –eserin edebi kısmının bütün tadına rağmen- adeta kâbustan uyanmış gibi oluyor. Çöl, Mekke yolu, namazda su satan Arap, hacılar, Buharalı çocuk, Ortodoks patrikinin tacı, Havran şeyhlerinin kokusu, bir sürpüntü arabasından sarkan kol, Şefikül Müeyyed'in sakalı, gözyaşları duvarı, Kamame kilisesinin kapısı, anahtarlı hoca, urban elinden parçalanmış Türk zabiti, bir ziyafet gecesinin sonunda siyah örtülü kadının tayfi ve kıldan maskeli adam... Ve daha bilmem ne ve daha bilmem ne... Bütün bu haşin ve korkunç tezatlarla dolu, bu karmaşık âlemden şimdi ne kadar uzağız! Hamdolsun uyandık. Bu bir fena rüya idi."¹⁴⁹ Karaosmanoğlu, imparatorluk dönemi ile cumhuriyet devrini kıyaslamış ve devrin güzellemesini yapmıştır.

İktisadi Kronik bölümünde, İsmail Hüsrev'in Asya'da Nüfus Hareketleri yazısı yer almaktadır. Tökin'e göre Asya ülkeleri oğul veren bir arı kovanıdır. "Garp tekniğin, garp kültürünün Asya'ya girmesi, nüfus hareketleri üzerinde çok müessir olmuştur."¹⁵⁰ İsmail Hüsrev Japonya, Çin Hindistan ve Sovyet Rusya'daki nüfus hareketlerini Batı

¹⁴⁷ Ran, Nazım Hikmet, **Bütün Şiirleri**, Yapı Kredi Yayınları, 13. Baskı, İstanbul, 2017, s. 317

¹⁴⁸ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, "Zeytindağı", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 198-199

¹⁴⁹ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, "Zeytindağı", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 200

¹⁵⁰ Tökin, İsmail Hüsrev, "Asya'da Nüfus Hareketleri", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 201

tekniki ve kültürüne bağlı olarak incelemiştir. “Türkiye’ye gelince, biz 1927senesinde yapılan tahrirde Türkiye nüfusunun 14 milyon olduğunu öğrendik. Bu miktarın azalıp veya çoğaldığını ancak ileride yapılacak bir tahrirle anlayabiliriz. Fakat şu muhakkak ki, Türkiye’de teknik seviye yükselmedikçe, istihsal fazlası temin edilmedikçe, en kuytu yerlere kadar modern kültürün icabatı girmediği, nüfusun seri bir tezayüdünü beklemek manasız olur.”¹⁵¹ Anlaşılabacağı gibi, İsmail Hüsrev Tökin, ülke nüfusunun artması için Batı teknik ve kültürünün hızlı bir şekilde yaygınlaşmasını şart koşmaktadır.

Kronikler kısmının üçüncü yazısı Yakup Kadri’nin tarafından yazılmıştır ve Eskileri Almayalım! başlığını taşımaktadır. “Avrupa’da bir nizamın çöktüğüne dair alametler çoğalıyor. Bunları görmeyen bir biz varız. Tanzimat’tan beri gözlerimizi kamaştırıp garp medeniyetinin, bütün debdebe ve tantanasıyla artık tarihe karışmak üzere olduğunu itiraf etmekte, hakikaten nefse giran gelen bir şey var.”¹⁵² Karaosmanoğlu bu sözleriyle ülke içindeki aydınları ve CHF iktidarını eleştirmiştir. “Mekteplerimizde hala Bonfis’in eserlerinden memleketler arasındaki münasebetin şeklini öğrenmek veya Charles Gide’den iktisadi cihan strüktürüne dair ahkâm çıkarmaya çalışan hocaların vaziyetini ufak bir mübalağa ile eski müneccim başlıkların yıldızlardan siyasi hadiselerle dair istidlallerde bulunanlarına benzetebiliriz.”¹⁵³ Yakup Kadri, İsviçre’den Darülfünun’u yeniden yapılandırılması için çağrılan uzmana yönelik eleştirilerini devam ettirmiş ve Avrupa’nın eski ve köhne eğitim sistemini almaktansa; milli ve yerli bir sistemin kurulması gerektiğini savunmuştur.

Kronikler bölümünün son yazısı Dünya Konjonktürüne Umumî Bir Bakış isimlidir ve kim tarafından kaleme alındığı bilinmemektedir. “1932 ilk dört ayı zarfında dünya buhranının vasıfları: Kredi darlığı, para (valuta) piyasalarında teşevvüş, muhtelif memleketlerin birbirlerine kapılarını kapamaları, dünya ticaretinin azalması, işsiz ordularının yeniden artması.”¹⁵⁴ Anlaşılabacağı üzere, 1932 yılının ilk dört ayında da dünya buhranının yıkıcı etkileri geçmemiş ve olumsuzlukları hala devam etmektedir.

¹⁵¹ Tökin, İsmail Hüsrev, “Asya’da Nüfus Hareketleri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 202

¹⁵² Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Eskileri Almayalım!”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 202

¹⁵³ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Eskileri Almayalım!”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 203

¹⁵⁴ Y.Y. , “Dünya Konjonktürüne Umumî Bir Bakış”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 203

“Birçok memleketlerde altın esasının kaldırılması, dünya iktisadiyatının bağlayıcı tellerini kırmıştır.”¹⁵⁵ Batı Avrupa ülkeleri altına dayalı ticaret esasını kaldırmış ve altın stoku yapmaya başlamıştır. Nitekim bu durumda dünya buhranı etkisini artırarak gösterecektir.

Derginin dördüncü sayısı yayımlandıktan sonra Nazım Hikmet, Şevket Süreyya’ya cevaben Gece Gelen Telgraf kitabını yayımlatmıştır. “Benerci Kendini Niçin Öldürdü ?’de Sühulet Kütüphanesi’nce yakında yayımlanacağı duyurulan Gece Gelen Telgraf nedense 1933 yılı başında Muallim Ahmet Halit Kütüphanesi’nce yayımlanmıştı. Kitabın kapağı ile üçüncü sayfasında 1932 tarihi vardı, ama sondaki beş şiirin altına 1933 tarihi konmuştu.”¹⁵⁶ Anlaşılacağı üzere kitap yayımlanmadan önce bazı tedirginlikler söz konusu olmuştur. Kadrocuların iktidar ile kısmen olsa iyi ilişkilere sahip olması, kitabın basım tarihini bir yıl kadar ötelemiştir. Nitekim 5 Mart 1933 tarihinde hem Nazım Hikmet hem de kitabı yayımlayan Muallim Ahmet Halit Bey’e halkı rejim aleyhine kışkırtmak suçundan dava açılmıştır. Nazım Hikmet’in Cevap Numara Dört¹⁵⁷ başlıklı şiiri Kadroculara karşı yazılmıştır. Nazım Hikmet’in bu eleştirilerine Kadrocular cevap vermemeyi seçmiştir.

Dördüncü sayıda Kadrocular materyalist anlayışlarını, Marksist dili kullanmadan ifade etmeye çalışmıştır. Bu karmaşık durumun ortaya çıkışında Kadrocuların sol geçmişinin, dergiye muhalif olanlar tarafından sorgulanmaya devam edilmesi ve Kadrocuların kendi varlığını kabul ettirme çabası yatmaktadır.

2.2.5. Sayı: 5, Mayıs 1932

Beşinci sayının ilk yazısı daha önceki dört sayıda olduğu gibi Kadro başlığını taşımakta ve imzasız bir yazı olarak karşımıza çıkmaktadır. “Werner Sombart, en son eserinde Almanya’nın Gazi, Lenin, Mussolini çapında bir irade adamına muhtaç olduğunu, aksi takdirde kaosa doğru yuvarlanacağını söylüyor... O Türk milleti ki, her türlü vasıta ve imkânlardan mahrumdu; bolluk içinde değil, kıtlık içinde idi; varlık içinde değil,

¹⁵⁵ Y.Y. , “Dünya Konjonktürüne Umumî Bir Bakış”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 4, Nisan 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 204

¹⁵⁶ Fuat, Mehmet, **Nazım Hikmet**, Adam Yayınları, İstanbul, 2000, s.133

¹⁵⁷ Bkz: Ek: 1

yoksulluk içinde idi; fakat bir tek iradenin etrafında birleşmesini bildi.”¹⁵⁸ Kadrocular, Sombart’ın son eserinden bazı çıkarımlarda bulunarak hem Almanya’nın hem de Türkiye’nin siyasi kargaşalarına atıf yaparak parti-devlet düzenini savunmuştur. “Muhakkak ki, dünya buhranı var. Fakat irade adamı buhranı daha keskindir... İnsanlığın daha kurnaz politikacılara değil, acar kahramanlara hasreti var!... İrade2adamının yakın ve cezri bir müdahalesi olmazsa, korkulur ki, yeni bir âleme gebe olan insanlık bir cenin düşürsün; irade adamının nazım kudreti, mevcut objektif imkân ve şartları kanalize edemezse, korkulur ki, müzminleşen tereddidi ve anarşinin sonu bir katastrof olsun...”¹⁵⁹ Kadrocular, dünyanın ve ülkenin içinde bulunduğu şartlar neticesinde demokrasiyi geri plana iterek, tek adam yönetimini övmüştür.

İnkılabın İdeolojisi bölümünde yine Şevket Süreyya’nın Plan Mefhumu Hakkında isimli makalesi yer almaktadır. Ülkelerdeki teknik gelişmeler, toplumlarda işsizlik, sokak savaşları ve bu gibi büyük felaketlere yol açmaktadır. “İşte şimdi bunun içindir ki, harp sonrası devrinin bütün inkılaplarının ve hareketlerinin en evvel göze çarpan ciheti, her şeyden evvel, cemiyet içindeki tezatların ve bu tezatları doğuran muharrik kuvvetlerin (bilhassa teknik üstündeki münasebetlerin) bir nizam, yani planlı bir murakabe altına alınabilmesidir.”¹⁶⁰ Aydemir’e göre teknolojik gelişmeler başı boş bir şekilde gelişirse cemiyet hayatında bir kaos doğacaktır. “Plan, bir *direktif* (yani cemiyetin gidişine hariçten ve şeraite rağmen bir müdahale ediş) midir, yoksa *önceden görüş* (yani cemiyet kuvvetlerinin inkişaf merhalelerinin evvelden müşahede ve tespiti) midir?”¹⁶¹ Bu soruya Sovyet Rusya ve Avrupa ülkeleri üzerinden cevap arayan Şevket Süreyya, her iki görüşü de doğru olarak değerlendirmiştir. “Mamafih, biz ‘planı’ ister bir direktif, ister inkişaf merhalelerinin bir takım şartlar ve muvazeneler içinde önceden tespiti diye alalım, ve planlı bir cemiyet nizamını, ister Rusya’da olduğu gibi bir ihtilal mevzuu, ister Avrupa’da düşünüldüğü gibi muslihane bir Rönesans, ister bizim gibi memleketler için aslolan *tanzim olunmuş bir milli işbirliği* şeklinde anlayalım, muhakkak olan şudur ki, plan mefhumu artık devrin en karakteristik mefhumudur ve yarının cemiyet nizamı, -

¹⁵⁸ Y.Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 213

¹⁵⁹ Y.Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 213-214

¹⁶⁰ Aydemir, Şevket Süreyya, “Plan Mefhumu Hakkında”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 215

¹⁶¹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Plan Mefhumu Hakkında”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 216

sosyal mahiyeti ne olursa olsun- ancak *planlı bir cemiyet nizamı* olabilir.”¹⁶² Aydemir, Sombart’ın son eserinde tartışmaya açtığı plan bir milli iktisat mevzuu mu, yoksa sosyalist iktisat mevzuu mu? sorusuna yanıt aramıştır. “Klasik Marksizm’e göre plan, büyük istihlal vasıtaları üstündeki mülkiyet münasebetlerinin bir ihtilal ile tasfiyesi tarihi ile istihlal anarşisinin ve bütün iktisat sirkülasyonlarının tanzimi demektir. Bu telakkiye göre planlı iktisat, ancak bir ‘Dünya iktisadiyatı’ olabilir. Sombart’a göre ise plan, bir milli iktisat mevzuudur. Ve yeni manası ile millet iktisadiyatı, ancak bir planlı iktisadiyat ve planlı iktisadiyatta ancak bir millet iktisadiyatı olabilir.”¹⁶³ Aydemir, hem Marksist görüşün hem de Sombart’ın plan konusundaki görüşlerini okuyucuya aktarmıştır. Kadrocular, Werner Sombart’ın planlı iktisat modelini savunmaktadırlar. Nitekim Kadrocuların Sombart’ın planlı iktisadi modelini savunmalarının temelinde muhalefet ve dergi karşıtları tarafından tekrar Marksist ve komünist olarak damgalanmak istememeleri yatmaktadır. Aydemir’e göre Türkiye asırlardır modern tekniğe sahip olamamıştır, bu sebeple plansız bir cemiyet düzeni var olmuştur. “Milletler arasında mevcut olan ve bizi tarihimizin son asırlarında o kadar bedbaht kılan iktisadi tabiiyet ve metbuiyet tezadının müstemlekecilik antagonizminin tasfiyesi ve bu suretle, tekniğin irrasyonel inkişafından doğan pazar ve müstemleke cereyanlarının kalkabilmesi için her tarafta tekniğin planlı bir murakabe altına alınması, milli kurtuluş hareketlerinin inkişaf ve selameti için şarttır.”¹⁶⁴ Böylece Türk toplumu tezatsız ve mücadelesiz bir yapıya kavuşacaktır.

Millet İktisadiyatı bölümünde Vedat Nedim Tör, Değişen Cihan Münasebetleri İçinde Türkiye başlığı ile okuyucuyu ile buluşmuştur. Tör’e göre dünyada liberal ekonomi düzeni çökmüştür. “Tacir denilen mahlûk, şimdi, kafeste hapsedilen aslan gibi, etrafına örülen tedbirlerin demir çubukları arasında salınıp durmakta ve geçmişin hürriyetine hasret çekmektedir... Ve biz, demir kafes içinde hürriyetimizi kurmaya çalışalım.”¹⁶⁵ Kadrocular, iktisadi devletçiliği olumlu ve iktisadi devletçilik üzerine kurulan bağımsız ekonomik bir sistem arzulamıştır. Vedat Nedim, Türkiye ticaret bilançosunun

¹⁶² Aydemir, Şevket Süreyya, “Plan Mefhumu Hakkında”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 218

¹⁶³ Aydemir, Şevket Süreyya, “Plan Mefhumu Hakkında”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 218-219

¹⁶⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “Plan Mefhumu Hakkında”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 221

¹⁶⁵ Tör, Vedat Nedim, “Değişen Cihan Münasebetleri İçinde Türkiye”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 223

1931 senesinde serbest ticaretin kalkmasıyla dengelendiğini savunmuştur. “Şimdi gaye, serbest ticaret devrinde irademizin haricinde cereyan eden ihracat ve ihracat münasebetlerini bir zabtu rabt altına almaktır.”¹⁶⁶ İhracat ve ithalatın devlet kontrolünde olması gerektiğini vurgulayan Vedat Nedim, devletçilik politikalarını çare olarak görmektedir. Türkiye’nin iktisadi kalkınmasını tüccarların keyfiyetine bırakmama gerektiğini dile getiren Tör, “Mensucat sanayi, şeker sanayi gibi milli iktisadiyatımızın bünye tahavvülünde mühim roller oynamaya namzet olan sanayi şubeleri, küçük esnaf sanayi değildir.”¹⁶⁷ Vedat Nedim, büyük sanayi faaliyetlerinin büyük sermaye ve yüksek uzmanlık gerektiren alanlar olduğunu, küçük esnafın bu hamleleri kendi başına yapamayacağını ifade etmiştir. İhraç edilen malların düşüşünde: fiyatların düşmesi, rekabetin artması ve pazarların kapanması gibi sebepler etkilidir. Nitekim böyle büyük sorunların çözümünü sağlayacak olan devlet ve iktisadi sahada uygulanacak olan devletçilik politikalarıdır. “Bu itibarla umumî iktisat faaliyetlerimizin bir muhassalası ve bir neticesi olan harici ticaretimiz hakkında alınacak tedbirlerin hayatiyet ve müessiriyeti, her şeyden önce, bütün iktisat hayatımızın bir plan içinde taazzuvuna ve teşkilatlandırılmasına tabidir.”¹⁶⁸ Anlaşılacağı gibi, Vedat Nedim’de beşinci sayıda yer alan Kadro başyazısı ve Şevket Süreyya gibi plan kavramı üzerinde durmuştur. “Tacir, rolünü yapmış bir aktör gibi, sahneden çekiliyor. Onun yerini devlet ve millet teşkilatı alıyor. Bu değişen dünya şartlarına kendisini en çabuk uydurmaya muvaffak olan milletler, davayı kazanacaklardır.”¹⁶⁹

Beşinci sayıda Milli İktisat Etütleri isimli yeni bir bölüm açılmıştır. Türkiye’de El Sanayi başlıklı makale İsmail Hüsrev Tökin tarafından kaleme alınmıştır. “Garpta kapitallsit iktisat sisteminin zuhur ve inkişafı, Türkiye’nin milli iktisadiyatı üzerine üç büyük bünye tahavvülüne tekabül eden üç büyük tesir yaptı. Biz bunlara 1- *yıkıcı*, 2- *yapıcı*, 3- *bağlayıcı* tesirler ismini verebiliriz.”¹⁷⁰ Avrupa’da makinenin üretime girmesi Türkiye gibi ülkelerde yıkıcı bir etki bırakmıştır. Yerli piyasalar, Türk mensucat

¹⁶⁶ Tör, Vedat Nedim, “Değişen Cihan Münasebetleri İçinde Türkiye”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 224

¹⁶⁷ Tör, Vedat Nedim, “Değişen Cihan Münasebetleri İçinde Türkiye”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 225

¹⁶⁸ Tör, Vedat Nedim, “Değişen Cihan Münasebetleri İçinde Türkiye”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 227-228

¹⁶⁹ Tör, Vedat Nedim, “Değişen Cihan Münasebetleri İçinde Türkiye”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 228

¹⁷⁰ Tökin, İsmail Hüsrev, “Türkiye’de El Sanayi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 229

sanayisini tarumar etmiştir. Türkiye’de kapitalist sistemin yapıcı tesirlerine uygunluk gösteremeyerek köylü bir memleket olarak kalmıştır. Kapitalist ülkelere hammadde veren Türkiye, kapitalizmin kapislerine esir olmuş ve Batı ülkelerinin pazarı haline gelmiştir. Tökin’e göre Türk el sanayi girift bir yapıdadır. Buna bağlı olarak Türkiye’deki el sanayini gerçek üreticiler ve aracilar olmak üzere ikiye ayırmıştır. “Birinciler satış piyasasıyla kendileri temasa gelirler. İstihsal ve ticaret fonksiyonları ayrılmamıştır. İkinciler, mutavassıt tüccar vasıtasıyla piyasadan tecrit edilmiştir. İstihsal fonksiyonu müstahsilde kalmış, ticaret fonksiyonu mutavassıt tüccara intikal etmiştir.”¹⁷¹ İsmail Hüsrev, el sanayinin orta çağa özgü yöntemlerle devam ettiğini dile getirmiş ve çözüm önerilerini sıralamıştır. “1- Ya el sanayi küçük esnaf teşkilatlarıyla (kooperatifler, ilh.) modern iktisat nizamının rasyonel kaidelerine intibak ettirilir. 2- Yahut ta inkılapçı bir hareketle büyük modern teknik kurularak el sanayinin kurunu vustaî mevcudiyeti tasfiye edilir.”¹⁷² İsmail Hüsrev’de Tör ve Aydemir gibi planlı iktisat politikalarını el sanayinde de uygulamak gerektiğini dile getirmiştir. El sanayinin belli bir plan dâhilinde gelişmesi, planlı ve düzenli cemiyet hayatının da inşasına yardımcı olacaktır.

Cihan İçinde Türkiye kısmında Burhan Asaf Belge’nin Emtia Kredileri ve Türk’ün Alın Teri başlıklı makalesi yer almaktadır. Burhan Asaf, dönemin Türk neslini inkılapçı, büyük ve yapıcı bir nesil olarak değerlendirmiştir. Batılı kapitalist ülkelerin bir buçuk asır boyunca Türk milletinin alın terinin karşılığını vermediğini; malı malla, alın terini alın teri ile ödediğini savunmuş ve bu dünya düzeninin yıkıldığını dile getirmiştir. “Sovyet Rusya, dost bir memleketle yaptığı bu ilk anlaşmaya, milletler arasında teesüsü lazım istismarsız mübadelenin mahiyetini vermek istiyorsa, yani bu anlaşma ile Rusya ve Türk milletlerinin bütün dünyaya gıllüğüssız mübadelenin ilk numunesini göstermelerini istiyorsa, bizimle bir piyasa anlaşması değil, bir istihsal anlaşması yapar.”¹⁷³ Sovyet Rusya ile yapılan anlaşmayı emtia kredisine değerlendiren Burhan Asaf, Sovyet Rusya’dan aldığımız emtia kredisine karşılık ödeyeceğimiz tarımsal ürünlerin sadece bugün değil her zaman Rusya tarafından alınması gerektiğini

¹⁷¹ Tökin, İsmail Hüsrev, “Türkiye’de El Sanayi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 232

¹⁷² Tökin, İsmail Hüsrev, “Türkiye’de El Sanayi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 234

¹⁷³ Belge, Burhan Asaf, “Emtia Kredileri ve Türk’ün Alın Teri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 236-237

dile getirmiştir. Nitekim Türkiye'nin Sovyet Rusya'ya bağlı olduğu kadar, Sovyet Rusya'da Türkiye'ye bağlıdır. Türkiye'nin Sovyetler Birliği ile yapacağı mübadele belli bir plana ve prensiplere uygun olmalıdır. “Çünkü böyle bir mübadele, sadece bir mal mübadelesi değil, iki memleket milli iktisadiyatına ait prensipler ve program noktalarının karşılıklı ve samimi takviyesidir. Bundan başka da, cihana, hakiki millet anlaşmaları hakkında, bir derstir.”¹⁷⁴ Belge, Türk ve Rus inkılaplarının cephe gerisindeki dostluğunun, iktisadi alanda da olması gerektiğini savunmuştur.

Edebiyat köşesinde Yakup Kadri'nin Maxim Gorki ile Mülakat başlıklı makalesi yer almaktadır. Yakup Kadri'ye göre Gorki, yarının Rus edebiyatının proletarya sınıfından çıkacağını söylemektedir. “ Şu halde Gorki, bize yeni bir şeyin tekevvününden haber vermiş olmadı. Yalnız gelecekteki sanatkâr veya muharririn, artık müterreddi asilzadenin zevkine hizmet etmeye; karnı şişmiş görgüsüz bankerin takdirini kazanmaya, yufka yürekli ve yufka beyinli burjuva karısının gözlerini yaşatmaya mahkûm olmaktan kurtulacağını söylemek istedi.”¹⁷⁵ Karaosmanoğlu, inkılap edebiyatında sanat eserlerinin toplumsal düzeninin inşa edilmesini kolaylaştırdığını ve halkın ihtiyaçlarını karşılayacağını savunmuştur.

Beşinci sayının polemik bölümü yine Şevket Süreyya Aydemir tarafından yazılmıştır. Çok Nüfuslu Anadolu başlığını taşıyan makalede Aydemir, Neşet Halil Bey'in yazdığı Davamız adlı eseri incelemiştir. “Davamızın tezi şudur: Türk kadını dünyanın en velût kadınıdır. Fakat medeni dünyada çocuk, en çok Türkiye'de israf edilir. Şu halde Türk nüfusunu çoğaltmak için, Türk çocuğunu korumak lazımdır. Fakat Türk çocuğunun korunuşu ve bu suretle Türk milletinin zinde, şen ve kalabalık bir hale gelişi, öyle bir milli davadır ki, bu dava ancak, bütün millet işlerinin, milli bir devlet ve siyaset sisteminin, içinde ve onlarla beraber kül halinde alınabilir.”¹⁷⁶ Aydemir, Davamız adlı eseri ana hatlarıyla okuyucuya sunduktan sonra çözüm önerilerini dile getirmiştir: “Aşık bir şey ki, Anadolu Türk müterreddi bir ırk değildir ve Türk kadını çok doğuran ve doğurmayı seven bir kuvvettir... Çocuğuna karşı şefkatsiz olan ana tipi, bizim memleketimizin tanımadığı, işitmediği bir şeydir. Fakat doğuran ananın elinden

¹⁷⁴ Belge, Burhan Asaf, “Emtia Kredileri ve Türk'ün Alın Teri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 238

¹⁷⁵ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Maxim Gorki ile Mülakat”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 240

¹⁷⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, “Çok Nüfuslu Anadolu”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 241

çocuğunu hastalık, bakımsızlık, fakirlik vaktinden evvel kapıyorsa, bunda müttehim olan, o ananın kendisi değildir. Büyük şehirlerin, hatta Türkiye haricindeki büyük merkezlerin pahalı laboratuvarlarında keşfolunan pahalı aşuları, temiz ve mikropsuz sütü, güneşli bahçeyi, temiz mektebi, güzel ve sıhhi hayat şartlarını, buldukları yerlerde arayıp, çocuğu üstüne titreyen Türk anasına getirecek olan, o ananın kendisi değildir.”¹⁷⁷ Aydemir’in bu sözleri, kendisinin sosyal devlet anlayışını göstermekle beraber iktidarın bu alandaki eksikliğini de ortaya koymaktadır. “Bu ülke, Türk milletinin kalabalıklaşmasını ve çoğalmasını bekliyor. Hedefimiz, ileri teknikli, tok, şen ve kalabalık bir Türk milletidir.”¹⁷⁸

Kronikler bölümünde Vedat Nedim’in Kadro’yu Teyit Eden Bir Eser: Die Zukunft des Kapitalismus başlıklı yazısı yer almaktadır. Sombart’ın Almanya’da Para ve Kredi İktisadiyatını Tetkik Cemiyeti’nde verdiği konferanstan sonra kitap haline getirdiği eserini tanıtmıştır. “Sombart’a göre kapitalizma, bilhassa harpten sonra hakim vasıflarını kaybetmiş bulunmaktadır: Evvela, kapitalizma nizamına has iktisadi zihniyette bir tahavvül olmuştur. Müteşebbis fertlerin atılgan ve cesur iradesi gevşemiştir. Ferdi teşebbüsler yerini teşkilatlı müesseselere terk etmiştir... Saniyen kapitalizma nizamına has hudutsuz hürriyet, gittikçe tahdidata maruz kalmıştır. Erken ve yüksek kapitalizma devirlerinde müteşebbis, bütün hareket ve fiillerinde serbestti. Hâlbuki şimdi, ya (içtimai sigorta, ücret tarifeleri, devlet mürakabası gibi) bir takım kanuni yahut ta (Kartel, Birlik vs. gibi) bir takım ihtiyari tanzim edici kuyudata tabi bulunmaktadır. Sombart, planlı iktisadın esas vasıflarını şöyle tespit ediyor: Planlı iktisadın ilk vasfı, (Umfassenheit) kavrayıcılık, (Totalitaet) bütünlüktür. Yani plan, iktisat hayatının bütün parçalarını kavramak, içine almak mecburiyetindedir. Planlı iktisadın ikinci vasfı, vahdettir. Yani plan bir tek merci tarafından tanzim edilmelidir. Bu da ancak milli vahdeti temsil eden Devlet olabilir... Planlı iktisadın üçüncü vasfı, tenevvüdüdür. Yani plan, mekanik bir şema olamaz; her milletin iktisadi ve içtimai şartlarına göre değişir.”¹⁷⁹ Vedat Nedim, Sombart’ın eserinden her milletin kendi siyasi ve ekonomik düzeninin doğacağını, milli kurtuluş hareketleri neticesinde dünya

¹⁷⁷ Aydemir, Şevket Süreyya, “Çok Nüfuslu Anadolu”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 245

¹⁷⁸ Aydemir, Şevket Süreyya, “Çok Nüfuslu Anadolu”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 246

¹⁷⁹ Tör, Vedat Nedim, “Kadro’yu Teyit Eden Bir Eser: Die Zukunft des Kapitalismus”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 247-248

ekonomik sisteminin sarsıldığını ve geleceğin ekonomik düzeninin planlı iktisat olduğu sonuçlarını çıkartmıştır. “Sombart’ın bu kronikte bahse mevzuu olan eseri, Kadro’nun milli kurtuluş hareketi tezinin ve ideolojisinin kısmi bir teyididir.”¹⁸⁰ Anlaşılacağı üzere, Kadrocuların ekonomik tezleri evrensel bir yapıdadır. Böylece Kadrocular, kendilerine yöneltilen Marksist oldukları iddialarına da cevap vermiştir. Bunun yanında Tör, Sombart’ın Kadro Dergisi için yazdığı mektubun ileri ki sayılarda paylaşılacağı mesajını okuyucuya aktarmıştır.

Bu bölümün ikinci yazısı 1932=1933 başlığını taşımaktadır ve imzasız bir yazıdır. Berliner Tageblatt isimli, Alman gazetesinden alınan yazıda dünya sanayi üretiminin 1932 yılında, 1913 yılı seviyesine gerilediğinden söz edilmektedir. Yalnızca Japonya, Rusya, İsveç ve Kanada’da sanayi üretimi artmıştır. “Bütün vesikalar, dünya iktisadiyatının geçirmekte olduğu bünye istihsalesinin mütemadi bir derinleşme seyrinde bulunduğunu gösteriyor”¹⁸¹

Kronikler kısmının üçüncü yazısı Türkiye’de Zirai Kooperatifler’dir ve kim tarafından kaleme alındığı bilinmemektedir. “Türkiye’de zirai kooperatifler hareketini iki kısma ayırmak lazımdır; 1- Hususi kooperatif hareketi. 2- Ziraat Bankası’nın idaresi altındaki kooperatif hareketi.”¹⁸² Hususi kooperatif hareketi, köy üreticilerinin kendi girişimleri neticesinde oluşmuştur. Üzüm, incir, tütün ve pamuk gibi malların üretiminin yapıldığı Ayfın, Bursa, Balıkesir, Denizli, İzmir ve Manisa gibi şehirlerde hususi kooperatifler fazlaca görülmektedir. “Ziraat Bankası’nın idaresi altındaki kooperatif hareketinin üç cephesi vardır: a- Kredi kooperatifleri. b- Kredi kooperatifleri birlikleri. c- Satış kooperatifleri.”¹⁸³ Türkiye’de kredi kooperatiflerinin bulunduğu tek il Giresun’dur. Henüz faaliyete geçmiş kredi kooperatifler birliği bulunmamaktadır. Kurulmuş olan satış kooperatifi ise Adana, Mersin, Giresun ve Tarsus’ta olmak üzere dört tanedir. Bu makaleye ek olarak Türkiye Ziraat Bankası’ndan alınan zirai kooperatif tablosu makale sonunda yer almaktadır. Bu tabloya göre kooperatifçilik faaliyetlerinin en fazla

¹⁸⁰ Tör, Vedat Nedim, “Kadro’yu Teyit Eden Bir Eser: Die Zukunft des Kapitalismus”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 247-248

¹⁸¹ Y.Y. , “1932=1933”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 249

¹⁸² Y.Y. , “Türkiye’de Zirai Kooperatifler”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 250

¹⁸³ Y.Y. , “Türkiye’de Zirai Kooperatifler”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 250

görüldüğü bölge toplam 195 kooperatif ile Ege Bölgesi'dir. Ege Bölgesi'ni 71 kooperatif ile Karadeniz Bölgesi izlemektedir. Marmara'da 52, İç Anadolu'da 47, Akdeniz'de ise 28 adet kooperatif faaliyette bulunmaktadır. Doğu Anadolu Bölgesi'nde yalnızca Kars ilinde 3 adet, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ise Gaziantep ilinde 3 tane kooperatif bulunmaktadır.

Kronikler bölümünde Burhan Asaf'ın Ottawa Konferansı isimli bir makalesi yer almaktadır. Burhan Asaf'a göre bu konferansın diğer adı imparatorluklar konferansıdır. Britanya, dünya buhranının etkilerini hafifletmek için dünya ahretliği olan iki yavrusu Kanada ve Hindistan'a sırtını yaslamak istemektedir. Bu aşamada Kanada'nın ABD ile olan yakınlığı, Britanya'da önceliğin Kanada'ya kaymasına sebep olmuştur. "Londra'daki cereyanlara bakılırsa, Britanya, bütün müstemleke ve yarı müstemlekelerini sanayi ile teçhiz etmeye hazırdır."¹⁸⁴ Britanya'nın sömürgelerine teknoloji götürmesinin tek şartı sermayenin Londra'da toplanmasını istemesidir. Burhan Asaf, konferansın takip edileceğini ve gelişmelerin okuyucuya aktarılacağını bildirmiştir. "Şimdilik şunu tespit edebiliriz ki, cihanın en eski emperyalisti, sanayi monopolünden vazgeçmek ıztırarını bugün bilfiil itiraf ediyor. Yani müstemleke veya müstemlekeler, istiklallerine doğru bir adım daha ilerlemiş bulunuyorlar... Ve Kadro için ne mutludur ki, bütün bunları önceden görmüş ve önceden haber vermiştir."¹⁸⁵

Burhan Asaf'ın bu bölümde yayımlanan bir diğer makalesi Japonya ve Mançuri Meselesi'dir. Belge, Japonya'nın Mançuri'yi neden işgal ettiği sorusuna cevap aramıştır. "İşte Japonya: Bir taraftan nüfusunun çoğalmakta olduğunu ve bir taraftan da eski pazarlarının daralmakta, hatta kopup gitmekte olduğunu görünce, 'kudretin tevessüü' kaidesine göre, kendine karşısında arazi tahsis etmeye kalkmıştır."¹⁸⁶ Burhan Asaf'a göre Japonya, Mançuri'yi işgal ederek Amerikalı ve Avrupalı emperyalistler gibi davranmıştır. Belge makalesinde, Japonya Başvekilinin öldürülmesi ve Japon Dışişlerine bomba koyulması olaylarını da değerlendirmiştir. "Kahrolsun mali oligarşi ve imtiyazlı sınıflar! Memleketi kurtarmak için doğrudan doğruya harekete geçmekten başka çare yoktur. Biz, nasyonalistiz. Ne sağın ne de solun malıyız! İstedığımız şey,

¹⁸⁴ Belge, Burhan Asaf, "Ottawa Konferansı", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 253

¹⁸⁵ Belge, Burhan Asaf, "Ottawa Konferansı", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 254

¹⁸⁶ Belge, Burhan Asaf, "Japonya ve Mançuri Meselesi", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 255

imparatorun otoritesini yeniden tesisi etmektir!”¹⁸⁷ Belge, bu söylemlerde bulunan Japon gençliğini faşist olarak değerlendirmiştir.

Kronikler kısmının son yazısı Vedat Nedim’e ait olan Üçüncü Milli Sanayi Sergisi Münasebetiyle’dir. Vedat Nedim, Ankara’da gerçekleşen serginin önemini vurgulamış ve Türkiye’nin sanayi üretiminde 1913 yılına oranla müspet bir ilerleme kaydettiğini belirtmiştir. “Bu farkın yüzde nispeti nedir? Bu suale cevap vermemek mevkiinde bulunmak cidden acıdır. Çünkü dünyanın hiçbir memleketinde bu sual cevapsız kalmaz. Bu sualin cevabını istemek hakkımızdır. Onu vermekte güç bir iş değildir. Hele masraf bakımından hiçbir külfeti yoktur. Yalnız onu (iş edinmek) lazımdır.”¹⁸⁸ Tör, CHF iktidarını bu konuda açıkça eleştirmiştir. Milli kurtuluş hareketinin başarıyla sonuçlanması neticesinde Türkiye milli ve yerli sanayi hamleleri yapmaya başlamıştır. Ne yazık ki yeknik bakımdan henüz istenilen seviyede değildir. “Şimdi mesele, sanayimizi, paramızın kıymetini koruyabilmek için tatbiki zaruri olan kontenjan dolasıyla memleketimizde başlayan (mal açığını) doyuracak bir hale getirmektedir. Sanayi memleketlerinde fabrikalar kapanırken, mal bolluğundan ve sürüm darlığından şikâyet edilirken, Türkiye’de (mal açığından) bahsedilebilmesi, dünya buhranının içindeki müsait mevkiimizin en kuvvetli bir delilidir. Türkiye buhrana rağmen ve hatta buhran sayesinde milli sanayiini kurabilecektir. Bu fırsatı kaçırmayalım.”¹⁸⁹

Beşinci sayının yayımlanmasının ardından, Ahmet Hamdi Başar¹⁹⁰ tarafından çıkartılan Kooperatif Dergisi’nde Aydemir’in kaleme aldığı Plan Mefhumu Hakkında yazıya

¹⁸⁷ Belge, Burhan Asaf, “Japonya ve Mançuri Meselesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 255

¹⁸⁸ Tör, Vedat Nedim, “Üçüncü Milli Sanayi Sergisi Münasebetiyle”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 257

¹⁸⁹ Tör, Vedat Nedim, “Üçüncü Milli Sanayi Sergisi Münasebetiyle”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 258

¹⁹⁰ Ahmet Hamdi 1897’de İstanbul’da doğdu. Annesi tarafından Karamanoğlu sülalesindedir. İstanbul Darülfünunu matematik şubesinde iki yıl okuduktan sonra coğrafya bölümüne girmiş ve Prof. Obst’un öğrencisi olarak 1919’da Edebiyat Fakültesi’ni bitirmiştir. Dârülfünuna girdiği sırada öğretmenlik ve yazarlık hayatına atılmıştı. 1921 yılında Türkiye İktisat Mecmuasını çıkarmış ve 1925 yılında İstanbul Liman Şirketi’ni kurarak 1934 yılına kadar bu şirketin genel müdürlüğünü yapmıştır. A. H. Başar’ın fikir hayatı 1930’da Serbest Parti’nin kuruluşu ve feshi dolayısıyla yurtta yaptığı büyük seyahat sırasında Gazi Mustafa Kemal’e müşavirlik yapması ile başlar. Geziyle ilgili Mustafa Kemal’e hazırladığı rapor bazı siyasi zümreler tarafından engellenir. Fikirlerini ve izlenimlerini İktisadi Devletçilik adlı iki ciltlik eserinde dile getirmiştir. Ahmet Hamdi Başar, 1932 yılında Kooperatif Dergisi’ni çıkartmıştır. 1944 yılında ise Barış Dünyası dergisini yayımlamıştır. 1950 seçimlerinde Demokrat Parti İstanbul Milletvekili olarak parlamentoya girmiştir. 27 Mayıs 1960 ihtilalcileri kendisini müşavir olarak aralarına almışlarsa da, rejim konusunda fikirlerini Milli Birlik Komitesi’ne kabul ettiremediğinden bu müşavirliği devam etmemiştir. Ahmet Hamdi Başar,

eleştiriler gelmiştir. Ahmet Hamdi Başar'da tıpkı Kadrocular gibi 1930'lu yılların başında iktisadi alanda devletçi politikaları savunmuştur. Ahmet Hamdi, hem çıkardığı Kooperatif adlı dergide hem de İktisadi Devletçilik adlı kitabında devletçilik ile ilgili görüşlerini ortaya koymaya çalışmıştır. Kadrocular ve Ahmet Hamdi'nin devletçilik görüşleri birbirine pek çok alanda paralellik göstermiştir. Nitekim hem Kadro Dergisi'nde Ahmet Hamdi'yi ve Kooperatif'i öven yazılar yazılmıştır hem de Kooperatif'de Kadroculara ve devletçilik anlayışlarına övgü dizilmiştir. Buna rağmen Ahmet Hamdi ve Kadrocuların özellikle Şevket Süreyya Aydemir'in fikirlerinin tam manasıyla uyumluluğundan söz edilemez. “Evvvela şunu söylemeliyim ki, Şevket Süreyya Bey, yazılarında epey ağdalı bir lisan kullanmaktadır. Cümleleri uzundur; birçok esaslı münakaşaya tahammülü olan meseleleri hülasa şeklinde bu uzun cümlelere serper.”¹⁹¹ Ahmet Hamdi, her şeyden önce Aydemir'in dilini ağır ve karmaşık bulmuştur; ancak asıl ayrıldıkları nokta devletçiliğin yorumu ve demokrasi konularında ortaya çıkmaktadır. Kadrocular, devletçiliği toplumun ileride ulaşabileceği devamlılık arz eden bir yapı olarak görürken; Ahmet Hamdi, misyonunu tamamladıktan sonra ortadan kalkması gereken bir pratik olarak değerlendirmiştir. Başar, devletçiliği özel mülkiyetin ve şahsi teşebbüslerin var olması, bireyin iktisadi bağımsızlığını kazanabilmesi için geçici bir pratik olarak değerlendirmiştir. Başar'ın devletçiliği hem devlete hem de bireylere çeşitli sorumluluklar yükleyen yapıdayken; Kadrocular devletçilik konusunda daha katı bir tutum sergilemiştir. Kadrocular ise iktisadi devletçiliği bir toplumsal düzen olarak görmekte ve ideolojilerinin temelini buna dayamakta, tezatsız toplum anlayışını iktisadi devletçilik üzerine kurmuştur. Yani Kadrocular için iktisadi devletçilik amaç, Ahmet Hamdi için araç konumundadır.

Ahmet Hamdi Başar ve Kadrocuların plan kavramı ile ilgili görüşleri de tıpkı iktisadi devletçilik gibi temelde benzeşmesine rağmen bir takım farklılıklar içermektedir. Ahmet Hamdi, planın ağırlıklı olarak tarımsal alanda uygulanması gerektiğini savunmuştur; çünkü Türkiye bir tarım ülkesidir. Kadrocular ise, plan kavramını sanayi, tarım ve sosyal düzeninin inşası gibi hemen her alanda gerekli görmüş ve planın devlet tarafından inşa edilmesini savunmuştur. Yani Ahmet Hamdi için plan kavramı sınırlı bir

22 Haziran 1971 yılında İstanbul'da hayatını kaybetmiştir. Ülken, Hilmi Ziya, **Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi**, 3. Baskı, Ülken Yayınları, İstanbul, s. 472-473

¹⁹¹ Başar, Ahmet Hamdi, “Plan Mefhumu Hakkında”, **Kooperatif**, S: 2, Temmuz 1932, s.11 (Akt: Temuçin Faik Ertan, a. g. e. s. 205)

alandanda icra edilmesi gereken bir mefhumken; Kadrocular içinse geniş bir alanda uygulanması gereken bir kavramdır.

Ahmet Hamdi'ye göre Şevket Süreyya, Plan Mefhumu Hakkında adlı makalesinde Avrupa ve Sovyet Rusya'daki plan uygulamalarını olduğu gibi ülkeye ithal etmeye çalışmış, özgünlüğü olmayan bir fikir beyan etmiştir. Nitekim Avrupa'nın ve Sovyet Rusya'nın planı ile Kadrocuların ortaya koyduğu plan arasındaki tek fark Kadrocuların şahsi teşebbüs yerine devleti koymaları olduğunu savunmuştur. Ahmet Hamdi Başar'ın bu değerlendirmeleri başta Şevket Süreyya Aydemir olmak üzere, Kadrocuların hemen hepsinin tepkisine sebep olmuştur.

Kadro Dergisi'nin beşinci sayısında Werner Sombart'ın fikirlerini ön plana çıkarılmıştır. Nitekim bu hareket, Kadroculara evrensel bir dayanak sağlamış olması bakımından önemlidir. Buna ek olarak bu sayıda temel olarak üzerinden durulan konu plan kavramı olmuştur. Plan kavramına yönelik fikirlerini açıklayan Kadrocular, planlama anlayışını üzerine devletçiliği kurmaya çalışmıştır.

2.2.6. Sayı: 6, Haziran 1932

Altıncı sayının ilk yazısı Kadro başlığını taşımaktadır ve imzasız bir yazıdır. Altıncı sayısının başyazısında Ankara, Moskova ve Roma arasında ortak olan nedir? Sorusunun cevabı aranmaktadır. Kadrocular bu soruya şöyle yanıt vermiştir: “Dar ve manasız görüş, su sualin cevabının derhal, dar ve manasız bir politika kombinezonu içinde aramak ister. Hâlbuki bizce her üç harekette de asıl olan, bu hareketlere sahne olan her üç memleketin, klasik yollar ve kaideler haricinde yeniden ve teknik kuruluşudur. Bu kuruluş cidalinde şart olan inkılap idealizmi nefis feragati, her üç hareketin rehber kadrosu için, zaruri bir ahlak iştirakini ifade eder.”¹⁹² Kadrocular, hükümetin yaptığı Moskova ve Roma seyahatlerini olumlama ve CHF iktidarını bu görüşmelerden dolayı takdir etmiştir. “Yeni Türkiye'nin ahlak, tecrübe, metot ve teknik mübadelesi yapabileceği memleketler, ancak cemiyetin maddi bünyesinin yeniden ve teknik kuruluşu mücadelesi içinde ilerleyen ve bu cidalde silahı, her şeyden evvel, inkılap

¹⁹² Y.Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 265

entuzyazmı ve nefis feragatinde kahramanlık olan yeni memleketler olabilir.”¹⁹³ Kadrocular, genç Türkiye'nin tıpkı kendisi gibi yeniden inşa olan ülkelerle münasebetlerde bulunmasını olumlu karşılamıştır.

Altıncı sayının ikinci yazısı, Kadro ve Die Tat'dır. Alman Die Tat Dergisi yazarı olan Hans Zehrer ile yapılan kısa söyleşiden oluşmaktadır. Kadrocular, söyleşiye geçmeden önce hem Kadro hem de Die Tat dergilerinin ortak yönlerini okuyucuya aktarmıştır. “Hans Zehrer, harp sonunda siyasi ve iktisadi istiklali kayıtlı altına alınan Almanya'nın ne istismar eden, ne de istismar edilen bir nizam altında olmadan kurtuluşunu ve yeniden doğuşunu gündün güne geniş bir içtimai hareketin en tanınmış mümessilidir. Bu hareket, ideolojisini Die Tat mecmuasıyla neşreder.”¹⁹⁴ Die Tat'ta tıpkı Kadro Dergisi gibi ülkesi Almanya için çare olarak liberal ve sosyalist ekonomi modellerinden arınmış, toplumsal sınıfların olmadığı, tekniğin planlı bir şekilde ülke kalkınmasında kullanılmasını önermektedir. Kadrocular, Hans Zehrer'e yedi soru sormuştur. “Müstemleke ve yarı müstemleke memleketlerdeki kurtuluş hareketlerinin cihan iktisadiyatının bünye tahavvülünde oynadığı rol nedir? Müstemleke ve yarı müstemleke memleketlerdeki kurtuluş hareketlerinin rolünü en katî bir amil olarak telakki ediyorum. Garp kapitalizması kendine daima yeni pazarları istismar ederek yaşayabildi ve inkişaf edebildi. Şimdiye kadar ki, kapitalist buhranların hemen hepsi yeni pazarlar bulmak suretiyle bertaraf edilebildi. Fakat bu ihtimal şimdiye kadar iktisaden tabi bulunan ve istismar olunan memleketlerde başlayan kurtuluş hareketleriyle gittikçe azalmaktadır. Çünkü bu memleketler, eğer milli istiklallerini tamamen kazanmak istiyorlarsa, her şeyden evvel kendilerini yabancıların mali ve iktisadi bağlarından kurtarmak mecburiyetindedirler.”¹⁹⁵ Zehrer'in görüşlerinin Kadrocularla örtüştüğü hatta Kadrocuların fikirlerini desteklediği açıktır. “Milli kurtuluş hareketleri iktisat sistemi olarak kapitalizmi ve içtimai rejim olarak da demokrasiyi örnek telakki edebilirler mi? İktisaden tabi memleketlerdeki milli kurtuluş hareketleri kapitalizmayı ve demokrasiyi örnek olarak alamazlar. Çünkü bizzat bu hareketler, arkasından siyasi tabiiyeti de beraber getiren bir ecnebi iktisat ve maliye hâkimiyetine karşı meydan almış

¹⁹³ Y.Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 266

¹⁹⁴ Y.Y. , “Kadro ve Die Tat”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 267

¹⁹⁵ Y.Y. , “Kadro ve Die Tat”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 268

cephel şmelerdir. Milli kurtuluş hareketleri, milli iktisat kuvvetlerinin büyük bir kısmını devlet idaresine ve devlet murakabesine tabi kılan kuvvetli bir devletçi sistemi zaruri kılmaktadır.”¹⁹⁶ Zehrer’de Kadrocular gibi milli ve yerli bir iktisadi kalkınma modelini önermiş, bunun yanında milli kurtuluş hareketlerini gerçekleştiren ülkeler için demokrasiye geçişi erken bulmakta ve parti-devlet anlayışının devam etmesi gerektiğini düşünmektedir. “Türk milli kurtuluş hareketinin harp sonu hareketleri arasındaki mevki nedir? Türk istiklal cidali ecnebi hâkimiyetlerine karşı ilk muzaffer bir hareket olmak itibarıyla, bence harp sonu inkılaplarının en mühimidir. Türk milli kurtuluş inkılabı, tamamıyla sınıfı ve içtimai mahiyette olan Rus inkılabından tamamıyla ayırdır. Bu itibarla, inkılabınız, diğer müstemleke ve yarı müstemleke milletlerin kurtuluş hareketleri için numune olmaya daha ziyade müsaittir. Yalnız, siyaseten muzaffer olan milli kurtuluş hareketlerinizin iktisaden de idamesi, yani yabancı iktisadi tesirlere karşı koyarak, kendi iktisadi kuvvetlerinizin müstakilen inkişafının temini şarttır.”¹⁹⁷ Anlaşılacağı üzere, Kadrocuların Türkiye için dile getirdiği fikirler uluslararası bir yapıdadır. Kadrocular, bu söyleşiye dergide yer vererek, bir bakıma önerilerinin doğru olduğunu kanıtlamaya çalışmıştır.

İnkılabı İdeolojisi bölümünde Şevket Süreyya’nın Geri Teknik ve Sayın Sefaleti başlıklı makalesi yer almaktadır. “Bizim fikri telakki ile hükümlerimizi tayin eden, kendi felsefi kültürümüzdür... Binaenaleyh Türkiye’nin yeni inkişaf istikametlerinin izahı davasında bizim ilk mücadele ettiğimiz şey, Türk münevverinin, eski bir âlemin telakki tarzına istinat eden felsefi kültürüdür.”¹⁹⁸ Aydemir, Kadroculara ve kendisine yöneltilen üslupta açık olmama ve Avrupa felsefesini dayatma suçlamalarına cevap vermiş ve yeni felsefi bir bakışın inşa edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Avrupa emperyalistlerinin, Çin ve Meksika gibi ülkeleri nasıl sömürge haline getirdiğini söyleyen Aydemir, “Garptaki sanayi inkişafının neticesi, bütün müstemleke ve yarı müstemlekelerde sayın kıymetsizleştirilmesi oldu. Milli kurtuluş hareketlerinde ve o meyanda bu hareketlerin en ileri örneğini veren Türkiye’de, sinai inkişafının gayesi sayın kıymetlendirilmesi

¹⁹⁶ Y.Y. , “Kadro ve Die Tat”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 269

¹⁹⁷ Y.Y. , “Kadro ve Die Tat”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 270

¹⁹⁸ Aydemir, Şevket Süreyya, “Geri Teknik ve Sayın Sefaleti”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 271

olacaktır. *Kıymetsiz say, geri tekniğin ve geri teknik müstemleke rejiminin ifadesidir.*¹⁹⁹ Aydemir, emeğin kıymetlenmesini ileri teknikli üretime bağlamıştır. “Buhran diye anlatılan şey, hakikatte, eski istismar nizamına göre kurulmuş eski metropol hegemonyasının teknik bazının bir sarsıntısından başka bir şey değildir.”²⁰⁰ Dünya buhranının sebebi, tekniğin el değiştirmesidir. Buhranın devam etmesi, Türkiye gibi milli kurtuluş hareketlerini zafere ulaştıran ülkelerin iktisadi atılımını kolaylaştıracaktır. “İleri teknik, kıymetli say ve planlı inkişaf, Türk inkılabının bugünkü merhalesini karakterize eden ve bize bu inkılabın, kendine has inkişaf istikametini veren üç sembolüdür. Binaenaleyh bizim için milli iktisadiyat demek: her türlü müdahalelerden masun bir milli hudut içinde bir milli hükümet + ileri teknik + planlı inkişaf + kıymetli say demektir.”²⁰¹ Yani planlı ekonomi, ileri tekniğin temelidir. İleri teknik ise emeğin değerlendirilmesini sağlayacaktır. Şevket Süreyya’ya göre emek kıymet kazandığında, Türk inkılabının milli iktisat sistemi de kurulmuş olacaktır. Bu yazı, emek sorununa değinen ilk makale olması bakımından önemlidir.

Millet İktisadiyatı kısmında Vedat Nedim’in Niçin ve Nasıl Sanayileşmemiz Lazım? başlıklı makalesi yer almaktadır. “Osmanlı İmparatorluğu’nda Düyunu Umumiye, kapitülasyon ve gümrük esareti rejimini kuranlar bu rejimin devamını temin edecek mükemmel bir de formül bulmuşlardı: Türkiye, bir ziraat memleketidir ve bir ziraat memleketi kalmalıdır. Bu formül, Türkiye’yi emtia ve sermayeleri için açık pazar olarak kullanmak isteyenlerin menfaatlerine, hiç şüphesiz ki, çok uygundur. Onun için Lozan Sulhu’nun, ilk hedefi Türkiye’yi açık pazar vasfından siyaseten kurtarmak oldu.”²⁰² Vedat Nedim hem Lozan Barış Antlaşması’nı savunmuş hem de emperyalist kuvvetlerin Türkiye için oynamak istedikleri rolü eleştirmiştir. Tör’e göre Avrupalı emperyalistler, Osmanlı İmparatorluğu’nu yalnızca iktisadi alanda değil; edebiyat, sanat, eğitim gibi alanlarda da açık pazar haline getirmiştir. Türk inkılabının iktisadi gayesi, Türkiye’yi hem ziraat hem de sanayi memleketi haline getirmektir. “Ziraati sanayiye, sanayiye ziraate pazar yapacak ve ziraatla sanayinin birbiri için ahenkli

¹⁹⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Geri Teknik ve Sayın Sefaleti”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 272

²⁰⁰ Aydemir, Şevket Süreyya, “Geri Teknik ve Sayın Sefaleti”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 273

²⁰¹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Geri Teknik ve Sayın Sefaleti”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 274

²⁰² Tör, Vedat Nedim, “Niçin ve Nasıl Sanayileşmemiz Lazım?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 275

inşaafını evvelden tespit edilmiş bir plana göre tanzim edecek bir milli iktisat siyaset... Davamız budur.”²⁰³ Vedat Nedim, Kadrocuların iktisadi alandaki amacını açıkça belirterek, iktidar içinde öneride bulunmuştur. Tör, Türkiye’nin ihracat ve ithalat değerlerinin analizini yapmış ve ülkenin ihracatının tarıma, ithalatının ise sanayi mamullerine dayandığını tespit etmiştir. Teşvik-i sanayi ve gümrük himayesi alanlarında iktidarın attığı olumlu adımları dile getiren Vedat Nedim, “Yalnız şunu açıkça itiraf edelim ki, bizim sanayi siyasetimiz bütün bu himayeci ve koruyucu idari tedbirlere rağmen, tamamen liberaldir.”²⁰⁴ öte yandan CHF iktidarını eleştirtirmiştir. Anlaşılacağı üzere, Kadrocular iktisadi devletçiliği ideolojik piramidin tepesine yerleştirmiştir. Vedat Nedim, ekonomik kalkınmanın belli bir plan dahilinde yapılması gerektiğini belirtmiştir. “Hesapsız bir tarzda kurulan sınaî teşebbüslerin daha açılmadan veya bir müddet işledikten sonra birer birer kapandıklarını biliyoruz. Kısaca bugünkü başıboş tesisat devrinde memleketimizin sermaye, say ve malzeme fakirliğiyle acı bir tezat teşkil eden müthiş bir israfın mevcudiyetini biliyoruz. Bu vaziyet karşısında ferdiyetçi bir zihniyetle herkesin zararı kendisine deyip işin içinden çıkamayız... Elimizdeki sermaye, iş ve malzeme kuvvetlerinden en kısa zamanda en çok randıman alabilmemiz için, sanayi tesisi ve işletme işlerimizi bir zapturapt altına koymak zarureti vardır.”²⁰⁵ Görüldüğü gibi Kadrocular hem planlı hem de devletin egemen olduğu ekonomi politikalarının uygulanmasını istemiş ve bunu gerçekleştirecek gücün devlet olduğunu dile getirmiştir.

Altıncı sayını Edebiyat bölümünde, Yakup Kadri’nin kaleme aldığı Bedî Heyecan isimli yazı yer almaktadır. Karaosmanoğlu, estetik heyecan üzerinde durmuştur. “O el, yalnız bir halaskarın değil, bir muammayı halledenin, bir davayı fasletenin elidir. Bizim, bazı kendi kendimizle bazı içinde yaşadığımız cemiyetle, bazı da kâinatla bir takım hükme ermemiş davalarımız vardır ki biz onları tek başımıza fasıl ve halledemeyiz. Ne dinde, ne mantıkta, ne hukukta bunları çözen kudreti bulamayız.”²⁰⁶ Yakup Kadri, bu

²⁰³ Tör, Vedat Nedim, “Niçin ve Nasıl Sanayileşmemiz Lazım?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 277

²⁰⁴ Tör, Vedat Nedim, “Niçin ve Nasıl Sanayileşmemiz Lazım?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 278

²⁰⁵ Tör, Vedat Nedim, “Niçin ve Nasıl Sanayileşmemiz Lazım?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 279-280

²⁰⁶ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Bedî Heyecan”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 281

cümleleriyle sanat metaforu üzerinden Mustafa Kemal'in ve inşa edilen yeni düzenin güzellemesini yapmıştır.

Dünya İktisadiyatı bölümünde İsmail Hüsrev'in Cemiyeti Akvam İstikrazları ve Mali Müdahaleler başlıklı makalesi yer almaktadır. İsmail Hüsrev, Milletler Cemiyeti'nin uluslararası borçlanma ve ülke içi iktisadi müdahalelerini değerlendirmiştir. Milletler Cemiyeti'nin Avusturya, Estonya, Macaristan ve Yunanistan gibi ülkeleri kendisine dolayısıyla kapitalist ülkelere borçlandırdığını ve borçlanmanın bu ülkelerde ekonomik, siyasi ve sosyal istikrarsızlıklara yol açtığını savunmuştur. “Verdiğimiz bu birkaç karakteristik misalde ve burada mevzu bahis etmediğimiz diğer müstakriz devletlerde (Finlandiya, Danzig, Romanya ilâh.) müşterek olan cihet, istikrazlar sayesinde ve Cemiyeti Akvam vasıtasıyla küçük ve iktisaden geri ve mağlup memleketlerin bütün maliye işlerinin büyük ve galip devletlerin kontrolü altına girmiş olmasıdır.”²⁰⁷ Tökin, istatistiki analizlere yer verdiği bu makalesinde dolaylı olarak genç Türkiye'yi uyarmış ve iktisadi kalkınmayı devletin tek başına yapması gerektiğini vurgulamıştır.

Altıncı sayının Cihan İçinde Türkiye adlı bölümünde daha önceki sayılarda olduğu gibi Burhan Asaf'ın imzası yoktur. Bu bölümde Bir İcmal başlıklı yazı imzasız olarak okuyucuyla sunulmuştur. “Arada bir buçuk asırlık zaman fasılasına sığmış öyle muazzam bir teknik inkılabı karışmıştır ki: insanı kol ve beygir kuvvetiyle işleyen iptidai aletlerden ayırarak 200.000-900.000 beygir kuvvetlik kudret cüzütamlarının yardımlarıyla teçhiz eden bu inkılab, cemiyetin bütün uzviyetini ve bütün nesçlerini hüküm ve iradesi altına almıştır.”²⁰⁸ Kadrocular, Fransız İhtilali ve milli kurtuluş hareketlerini aynı şekilde değerlendiren sosyal bilimcilere köhne kafalar olarak bakmaktadır. “Modern tekniğe eski cemiyet görüşleriyle hâkim olmak arzusunun ifade ettiği gafleti, bir millet, bize en iyi bir şekilde ispat ediyor. Bu millet Amerikan milletidir... 1929 sonuna kadar, bütün insanlığın gözleri önünde, modern istihsalin ziraat ve sanayideki en tam ve en kusursuz nevilerine varan ve bunu yaparken yeni yeni kaide ve kanunlar vazeden Amerikalı, iyi düşünürsek, makine bilgisini, noksansız

²⁰⁷ Tökin, İsmail Hüsrev, “Cemiyeti Akvam İstikrazları ve Mali Müdahaleler”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 289

²⁰⁸ Y.Y. , “Bir İcmal”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 292

olarak, ilk idrak etmiş olan adamdır.”²⁰⁹ Kadroculara göre Amerika tekniği geliştirerek tarım ve sanayi alanlarında gelişme kaydetmiştir. Artı ürünü elinde tutan Amerika, yeni içtimai görüşler sayesinde yeni pazarlar bulmuştur. “Amerika, modern teknik üzerinde o kadar büyük bir anlayışla çalışmıştır ki onu bir taraftan sanayide ki rasyonalizasyon ve bir taraftan topraktaki fabrikalaşma ile hiç olmazsa 2-3 misli kudretli kılmıştır... Pazarlar, içtimai bir uyanışa mazhar olmuşlar ve cihan harbinin metropolleri zayıf düşürmüş olmasından istifade ederek isyan etmişlerdir.”²¹⁰ Kadrocular, Amerika’nın bu tutumunun dünya buhranını büyüttüğünü savunmuştur. “Amerika’nın teknik inkılabı yapması ve Sovyet Rusya’nın onu devamlılığa mazhar kılacak sosyal görüşleri hazırlaması arasında, milli kurtuluş inkılabımızın müstakil ve onların fonksiyonları kadar ileri bir mevki vardır. O da, eski şekildeki kapitalizmin tasfiyesi ilerler ve yeni şekilde bir devlet kapitalizmi gittikçe salabet kazanırken, birinden diğerine devredilmesi pek tabii bulunan emperyalizmi mutlak surette reddetmektir... Sovyetler ne derlerse desinler, bizim görüşümüze göre Karl Marx’tan bütün muhafaza ettikleri şey, bir taraftan diyalektik görüş yani hadiselerin seyir halinde iken izah edilmişlerinin mantığı (dinamizm) ve bir taraftan da geniş bir halkçılıktır.”²¹¹ Kadrocular oluşan yeni dünya düzeninin eski dünya düzeni ahlakına göre yorumlanmasına karşı çıkmıştır ve iktisadi devletçiliğin yeni dünyanın nizamı olduğunu savunmuştur. Ayrıca kendilerine yöneltilen Marksist suçlamalarına bir kez daha yanıt vermişlerdir.

Edebiyat kısmında Yakup Kadri’nin Ankara Moskova Roma isimli makalesi yer almaktadır. Karaosmanoğlu, Fransız İhtilali’ni hikâyeleştirerek okuyucuya aktarmıştır. “Bu inkılabın hakiki akislerini Türk entelektüellerinin ruhunda keşfedebilmek için, yarım asırdan fazla beklemek lazım gelir. Bugün de, o akisler halk tabakalarına kadar sirayet etmemiştir. Hâlbuki Fransız inkılabının doğurduğu prensipler yeni cemiyetleri kurmuş, onlara hususi şekil ve mahiyetlerini vermiş ve bu cemiyetler o inkılabın ruhuna göre tekamüllerini bitirip, şimdiden, eskimeye ve çökmeye yüz tutmuştur... Hele umumi harpten sonra bizi Fransız inkılabından ayıran zaman uzaklığı aklın almayacağı kadar genişlemiş, derinleşmiştir... Her cemiyet kendi bünyesini bir yeni esasa göre

²⁰⁹ Y.Y. , “Bir İcmal”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 292

²¹⁰ Y.Y. , “Bir İcmal”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 294

²¹¹ Y.Y. , “Bir İcmal”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 296-297

kurmak istiyor. Faşist İtalya artık 1793 prensiplerine göre kurulmuş bir devlet değildir. Alman demokrasisi tamamıyla başka türlü temeller üzerine bina edilmiştir. Rusya ise, dünyanın altıda biri kadar geni bir kıta üstünde insanların hiç görmedikleri, bilmedikleri bir hayat tecrübesi yapmakla meşguldür.”²¹² Anlaşılacağı üzere Yakup Kadri, Fransız İhtilali neticesinde oluşan ilkeleri eskimiş olarak değerlendirmekte ve dünya düzeninin yeni prensiplere göre yeniden inşa olduğunu savunmaktadır. Fransız İhtilali'nin sonuçlarının liberal ekonomi politikaları ve I. Dünya Savaşı'na sebep olduğunu dile getiren Yakup Kadri, Milletler Cemiyeti'ni ise emperyalist ülkelerin çıkarlarını koruyan bir kurum olarak değerlendirmiştir. “İşte biz, çürüyerek, kokarak, çözülerek, nihayet Cemiyeti Akvamda son galiz şeklini şu müesseseler karşısında S.S.C.B ile yeni bir dünya, yeni bir insanlık, yeni bir cemiyet nizamının doğmakta olduğunu müşahede ediyoruz ve bu hadiseyi 1789-1793'deki Türk entelektüelleri gibi garip bir lakaytlık ve gafletle değil, ta içten gelen bir dikkat ve alaka ile takibe koyuluyoruz. İçten gelen bir alaka ile dedik. Çünkü biz, Rus inkılabını lakayt bir gözle tetkik edemeyiz.”²¹³ Bilindiği gibi Kemalist rejim Drukheimci anlayışa sahip olan Ziya Gökalp'in fikirlerinin üzerine inşa edilmiştir. Kadrocular ise Fransız İhtilali neticesinde ortaya çıkan ilkelerin değiştiğini ve yeni dünya düzeninde olmayacağını ifade etmiştir. Nitekim Kadrocuların belirttiği bu görüş, Kemalist rejime cephe almaktan ziyade yeni bir ideolojik felsefenin benimsenmesi için yapılan savunma niteliği taşımaktadır. Bunun yanı sıra Ankara, Moskova ve Roma şehirlerinin ortak yönü savaş sonrası yeni rejimlerin inşa edilmiş olmasıdır. Bu bağlamda Karaosmanoğlu'nun bu rejimler arasında benzerliklere ulaşması komünizm ve faşizm gibi savaş sonrası oluşan Kemalizmin kabul edilmesi ihtiyacının karşılanmasıdır.

Altıncı sayının Polemik kısmında Şevket Süreyya'nın Derebeyi ve Dersim başlıklı makalesi bulunmaktadır. “Derebeyi ve Dersim inkılap münevverinin, hem ücra vatan bucaklarını hem bu bucaklarda gizli kalan geniş inkılap davalarını görme ve tanıma cehdinin, kitap şekline inkılap etmiş bir eseridir.”²¹⁴ Aydemir, polemik köşesinde Naşit Hakkı Bey'in Derebeyi ve Dersim adlı eserini incelemiştir. “Hâlbuki derebeylik deyince

²¹² Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ankara Moskova Roma”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 300-301

²¹³ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ankara Moskova Roma”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 302

²¹⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “Derebeyi ve Dersim”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 303

biz, Türk inkılabının getirdiği bütün siyaset, iktisat ve hukuk usulleri haricinde ve bu usullere karşı cebren tagallüp etmek isteyen geri bir cemiyet tarzının müesseselerini (yani feodal toprak mülkiyetini) ve bu müesseselerin meşruyetini müdafaa eden ruhani kuvvetleri (yani şeyh ve tekke nüfuzunu) anlıyoruz.”²¹⁵ Şevket Süreyya, Osmanlı İmparatorluğu’nun asırlardan beri Van ve Diyarbakır vilayetlerinde derebeylerin Kürt feodalizminin yanında yer alarak Türk köylüyü Kürtleştirdiğini iddia etmiştir. “Türk köyünün Kürtleşmesi, Türk köyünde küçük çiftçiliğin serbest toprak mülkiyetinin tasfiyesiyle başlar.”²¹⁶ Dersim’in Oğuz Türklerinin vatanı olarak gören Aydemir, Dersim’de Kürt geçinen; ancak Kürtçe bilmeyen köyler olduğunu dile getirmiştir. “Derebeylik nizamının tasfiyesi, Türk inkılabının tabii bir mevzuudur. Bunun içindir ki Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı İmparatorluğu’nun zıttına olarak, daha ilk adımdan itibaren derebeyinin karşısında açık cephe almış bulunuyor. Yeni Türkiye’nin ahlakı, ne şoven, ne de emperyalisttir.”²¹⁷ Aydemir’in bu makalesi Kürt sorununa eğilmiş olması bakımından önemlidir.

Kronikler ilk yazısı Şevket Süreyya’nın Kadro ve İzvestiya başlıklı makalesidir. Bu makalede Aydemir, Moskova’da çıkan İzvestiya gazetesinin Kadro Dergisi ile ilgili görüşlerine açıklık getirmiştir. “İzvestiya, bu fikirlerin, gerek cihan buhranının, gerek bu buhranın Türkiye’deki tesirlerinin en ziyade keskinleştiği bir zamanda meydana almasına bilhassa işaret ederek Kadro’nun temsil ettiği fikri hareketi, bu buhrandan çıkmak için müstakil bir çıkış noktası aramak cehdi olarak kaydetmektedir.”²¹⁸ Aydemir, Kadro’nun henüz altı sayısının çıktığını ve fikirlerinin tamamını ifade etmediğini belirtmiştir. Ayrıca Türkiye dünya buhranın dışında kalmıştır ve buhranın kurbanı değil, sebebidir. “Hulasa buhran, bize dolasıyla bazı tesirleri dokunan bir âlemşümül bünye istihalesi olmakla beraber, Türkiye ve Türkiye’ye benzer memleketler bu buhranın, temsil ettikleri milli kurtuluş hareketlerinin mana ve mahiyetleri itibarıyla haricindedirler. Bu milli kurtuluş hareketlerinin objektif inkişaf istikametlerini ve ideolojik esaslarını izah için çalışan ve bu esasların objektif unsurlarını kendine prensip edinen Kadro’nun fikri

²¹⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, “Derebeyi ve Dersim”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 303-304

²¹⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, “Derebeyi ve Dersim”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 305

²¹⁷ Aydemir, Şevket Süreyya, “Derebeyi ve Dersim”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 307

²¹⁸ Aydemir, Şevket Süreyya, “Kadro ve İzvestiya”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 308

cehdi, bittabi sadece, bu buhrandan kurtulmak için müstakil bir çıkış noktası taharrisi cehdi olarak tarif edilemez.”²¹⁹ Aydemir’in belirttiği gibi Kadro’nun gayesi, ülkeyi içinde bulunduğu buhrandan kurtarmaktan öte bir gayedir. Kadro, inkılabın ideolojisini şekillendirirken, ekonomik, siyasal ve sosyal alanlarda ülke kalkınmasına katkı sağlamak amacındadır. Ayrıca Almanya’da sonra Sovyet Rusya’da da Kadro Dergisi yankı uyandırmıştır.

Kronikler bölümünün ikinci yazısı da Şevket Süreyya tarafından kalem alınmıştır ve Kadro ve Elmuhadenet başlığını taşımaktadır. Aydemir, Mısır merkezli Elmuhadenet isimli gazetenin Kadro Dergisi’ne gösterdiği ilgiye teşekkür etmiştir. “Kadro’nun cehdi, yalnız türk inkılabının değil, muasır iktisat nizamı içinde herhangi bir suretle iktisaden tabii vaziyette bulunan bütün memleketlerdeki milli kurtuluş mücadelelerinin - cihanın bugünkü seyri ve yarın ki mukadderatı için pek ziyade haizi tesir olan – mana ve ehemmiyetlerini tebarüz etmektedir.”²²⁰ Kadrocuların milli kurtuluş hareketlerine ideolojik öncülük ettiği ve evrensel kabul gördüğü açıktır.

Altıncı sayı özelinde Kadrocular savaş sonrası inşa olunan rejimlerin Fransız İhtilali’nin ortaya koyduğu ilkeleri aştığını ve yeni dünya nizamının savaş sonrası rejimler etrafında şekilleneceğini savunmuştur. Bunun yanında yeni ve teknik kuruluşların iktisadi kalkınmadaki önemini vurgulamışlardır.

2.2.7. Sayı: 7, Temmuz 1932

Yedinci sayının başyazısı Kadro başlığını taşımaktadır. Kadrocular bu yazıda daha öncekilerden farklı olarak Türkiye’de yapılması gerekenler icraatlar değil, sonuçlanmış başarılarından söz etmiştir. Kadrocular göre Sivas ve Lozan arasındaki yolu sökmüş, kendi kaderini emperyalist ülkelerin elinden alarak kendi yazmaya başlamıştır. “İstismarcı garp medeniyetinin istismar mekanizmasındaki sırrı, onun liberal ve ferdiyetçi iktisat nizamında teşhis ederek, bu nizam ile olacak karşılaşmalarında devletçi iktisadın tek el ve tek görüşle ve her defasında milletin ileri menfaatlerine uygun olarak sevk ve idare edilen kontrolünü kabul etmekle ve ziraatçı ve ham maddeci bir yarı müstemleke bünyesinden en ileri teknikle takviye edilecek bir ziraatçı, ham maddeci,

²¹⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Kadro ve İzvestiya”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 309

²²⁰ Aydemir, Şevket Süreyya, “Kadro ve Elmuhadenet”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 6, Haziran 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 310

sanayici ve milli sermayeci bir muasır milli iktisat bünyesine geçmek kararını vermekle, millet, iktisadi mücadelesinin ve iktisadi kurtuluşunun destanını yazmaya başladı.”²²¹ Temmuz ayı içinde CHF iktidarı iktisadi kalkınmayı sağlamak amacıyla katı devletçilik politikalarını yasalaştırmıştır. Kuşkusuz Kadrocular, savundukları görüşlerin yasalarla desteklenmesini olumlu karşılamış ve bunu iktidarın bir başarısı olarak dile getirmiştir. “Siyasi ve iktisadi cüzütam olmanın fikri istiklale bağlı olduğunu bilen Türk milleti, hem kendi ve hem de dünya tarihini hem kendi ve hem de dünya iktisadiyatını müstakil bir görüşle tetkik ve tedvin etmek yoluna girerek <<ilmi görüşte istiklal>> ve <<ilmi görüşteki her türlü tağşişleri teşhir>> kaidesini tatbik etti.”²²² Görüldüğü gibi Kadrocular, bu başarıyı iktidar ile devlet organlarına değil; Türk milletinin kendisine bağlamıştır. Böylece Kadrocular, halk ile aralarındaki bağı istemiştir.

İnkılabın İdeolojisi kısmında Şevket Süreyya’nın kaleme aldığı Europacentrisme’in Tasfiyesi’dir. “Menşei, daha ilk Yunan ukulasından alan ve zamanımıza kadar gelen bu telakkiye göre de, Avrupa tarihi, hakikatte geniş cihan tarihinin küçük ve tabii bir unsuru olduğu halde, bu tarihin mihver-i ve merkezi gibi sayılır. Bütün teharriler, bütün hükümler ve bütün hakikatler, yalnız Avrupa’dan itibaren ve yalnız Avrupa içindir... Europacentrisme de Avrupa haricindeki Avrupa’ya tabi saymakla beşerin tefekkür tarihinde o kadar geri ve o kadar menfi bir rol oynamıştır.”²²³ Makalenin başlığından da anlaşılacağı üzere Aydemir, Avrupa tarihini, dünya tarihinin merkezi olarak gören Avrupa aydınının bakış açısını eleştirmiştir. Şevket Süreyya, Europacentrisme temelli İlkçağ, Ortaçağ, Yeniçağ ve son zamanlar ayrımını Avrupa merkezli olması ve dünyanın diğer coğrafyalarını kapsamaması nedeniyle kabul etmemiştir. “<<Michlee>>nin İlkçağ, Ortaçağ, Yeniçağ ve Son zamanlar tasnifi, Avrupa tarihinin inkişaf merhalelerine belki bir hadde kadar uyabilir. Fakat aşikâr olarak görünüyor ki, bu tasnif, gerek cihan medeniyetinin umumi inkişaf hatları ve merhaleleri, gerek Türk tarihinin karakteristik devirlerini ifade edebilmek itibarı ile tamamıyla uygunsuz ve elverişsizdir.”²²⁴ Şevket Süreyya, Kavimler Göçünün Avrupa için çok şey ifade ettiğini;

²²¹ Y.Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 7, Temmuz 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 317

²²² Y.Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 7, Temmuz 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 318

²²³ Aydemir, Şevket Süreyya, “Europacentrisme’in Tasfiyesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 7, Temmuz 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 319

²²⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “Europacentrisme’in Tasfiyesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 7, Temmuz 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 322

ancak Türk tarihi için çok şey ifade etmediğini savunmuştur. “Türk tarihinin bir tarih ötesi, yani tarihten evvelki devri hiç şüphe yok ki, mevcuttur. Fakat bu devir, daha <<Europacentrisme>>in mebdai tarihinin bile asırlarca evvelinde kalan bir dönüm noktasında bitmiş ve Türk tarihinin tarih devirleri ise, tarihin Europacentrik tasnifine hiçbir suretle uymayan kendine has bir mecra içinde inkişaf edip gitmiştir.”²²⁵ Türk tarihinin, Avrupa’nın merkezli anlayışına göre sınıflandırılması durumunda, Türkün kendine has sanat, teknik ve fikir unsurları kaybolmaktadır. “Türk tarihi, cihan tarihinin başı ve Türk inkılabı Avrupa tarihinin yirminci asırda inkişafını bulmuş bir tarihi reaksiyonu olmak itibarıyla, biz o mazi ile bu halin birbirine bağlanışında geniş bir milli heyecanın bütün unsurlarını buluyoruz. Bu hareketin kül halinde ve bütün bu manası ile tebarüz ettirilmesi ve <<milli tarih tezi>>mizin bütün usul ve vasıtalarıyla her gün biraz daha takviyesi inkılap münevverliğinin vazifesi ve borcudur.”²²⁶ Kadrocular Türk Tarih tezine sahip çıkmış ve halk üzerinde etki bırakarak Türk Tarih tezine katkı yapmayı arzulamıştır. 11 Temmuz 1932 tarihinde Ankara Halkevinde tarih kongresi düzenlenmiştir. Kadro Dergisi’de bu makaleyle tarih tezine katkı yapmayı ve geniş kitlelere aktarılmasını sağlamaya çalışmıştır. Nitekim Kadrocular, inkılabı ideolojik alanda yardımcı olmaya çalışmıştır.

Millet İktisadiyatı kısmında Vedat Nedim’in Donan Ziraat Kredilerine Karşı isimli makalesi yer almaktadır. Tör, köy iktisadiyatında istihsal kazançlı mıdır? sorusunun yanıtını aramıştır. Vedat Nedim’e göre Türk köylüsü ürettiği ürünü ya zararına satmakta ya da elinden hiç çıkaramamaktadır. Bunun sebebi, köy ekonomisinde sermaye birikimi olmamasıdır. “Görüyoruz ki, zirai kredilerin donmaması keyfiyeti, köy iktisadiyatında sermaye terakümünün olmamasından doğan neticelerden biridir. Bu vaziyet karşısında, kredilerin tecili -sebepler aynı kalmadığı takdirde- müstahsilin faiz borçlarını arttırmaktan başka bir şeye yarayamaz... Sermaye terakümü, bir taraftan maliyet fiyatlarının indirilmesi, diğer taraftan satış fiyatlarının daha doğrusu, müstahsilin eline geçen kıymetlerin, yükseltilmesi ile mümkün olabilir.”²²⁷ Borcunu ödeyemeyen çiftçinin, borcunu ötelemesi çözüm değildir. Tör, maliyet fiyatlarının tarımda modern

²²⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, “Europacentrisme’in Tasfiyesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 7, Temmuz 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 322

²²⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, “Europacentrisme’in Tasfiyesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 7, Temmuz 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 324

²²⁷ Tör, Vedat Nedim, “Donan Ziraat Kredilerine Karşı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 7, Temmuz 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 326

teknikğin uygulanmasıyla düşeceğini, üreticinin eline geçen kıymetlerin arttırılmasının ise tarımda teşkilatlanma sayesinde olacağını savunmuştur. Böylece Türk çiftçisinin ürettiği mal, iç ve dış piyasada gerçek değerini bulacaktır. “Zirai kredilerin, ancak rantabl bir ziraat bünyesinde, rantabl bir iş olabileceği aşikâr bulunduğu göre, Türkiye’de başlı başına hallolunacak bir zirai kredi meselesi yok, belki ziraatın müstahsil için rantabl bir hale getirilmesi davası vardır.”²²⁸ Dolayısıyla ziraatçının tarımdan gelir elde edebilmesi tek başına yapabileceği bir şey değildir. Bu sebeple tarımda üreticinin kooperatifleşmeye gitmesi, her şeyden önce elinin kuvvetlenmesini sağlayacaktır.

Milli iktisat Tetkikleri bölümünde İsmail Hüsrev’e ait olan Türkiye’de Derebeylik Rejimi başlıklı makale yer almaktadır. İsmail Hüsrev, Osmanlı İmparatorluğu’nda toprak üzerine inşa edilmiş içtimai-iktisat münasebetlerinin amacı ve şekillerinin ne olduğunu, bugün ki münasebetlerin nasıl meydana geldiğini ve bu münasebetlerin maziye dair neleri koruduğu gibi sorulara cevap vermiştir. “Tarihte Osmanlı saltanatının cemiyet nesci çok renkliydi. Birbirinden farklı birçok cemiyet münasebetlerinin saf veya muhtelit bir halde veya rüşeym olarak yaşadığı görülüyordu: Bir patriarkal aşiret nizamının yanında mütekâmil bir şehir lonca sistemine, toprak köleliğine müstenit bir cemiyet tarzının yanında geniş ticari münasebetlere ilh... tesadüf etmek mümkündü. Fakat mahiyet itibarıyla birbirinden ayrı olan bütün bu içtimai münasebetlerin fevkinde ve bütün Osmanlı cemiyetine damgasını vuran tek ve hâkim bir nizam vardı: Derebeylik rejimi. Bütün diğer müesseseler, en iptidaisinden en mütekâmiline kadar bu rejimin içinde ve bunun kanunlarına tabiydi.”²²⁹ İsmail Hüsrev, Osmanlı derebeyliğini; sipahi derebeylik (tımar ve zeamet usulü), ruhani derebeylik (tekkeler ve dini kurumlar) ve serbest derebeylik (malikâne ve çiftlikler) olarak üçe ayırmış, incelemiş ve örnekleriyle okuyucuya sunmuştur. Tökin’e göre Osmanlı derebeylik düzeni, Avrupa’ya kıyasla daha vahşi ve daha geri bir yapılanma sistemine sahiptir. Buna ek olarak, bu makalede Şevket Süreyya’nın bir önceki sayıda işlediği Derebeylik ve dersim adlı makalesini hem desteklemiş hem de daha detaylı bir şekilde ele almıştır.

²²⁸ Tör, Vedat Nedim, “Donan Ziraat Kredilerine Karşı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 7, Temmuz 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 329

²²⁹ Tökin, İsmail Hüsrev, “Türkiye’de Derebeylik Rejimi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 7, Temmuz 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 331

Yedinci sayının Edebiyat bölümünde Yakup Kadri'nin Ferdiyet ve Şahsiyet isimli makalesi yer almaktadır. “Her sanat eseri onu vücuda getiren sanatkârdan evvel cemiyetin malıdır. Çünkü sanatkârın kendisi, bir tesadüfün veya esrarengiz bir takım kudretlerin meydana attığı bir mahlûk değil, doğrudan doğruya cemiyetin mahsulü bir insandır. Sanatkâr kendi yarattığı sanat eserinde ve cemiyet kendi doğurduğu bu insanda şuura erer.”²³⁰ Karaosmanoğlu, sanatçının toplumun bir ürünü olduğunu ve her ne kadar ferdiyetçi gibi görünse de eserlerini içinde yaşadığı toplumdan güç alarak kaleme aldığını savunmuştur. Nitekim sanatçı ne kadar uğraşırsa uğraşsın ferdiyetçi olamaz; çünkü içinden bulunduğu toplumdan kopamaz.

Cihan İçinde Türkiye kısmında Burhan Asaf'ın Makina Medeniyeti başlıklı makalesi bulunmaktadır. Burhan Asaf, Fransız Temps gazetesi yazarı Lucien Romier'in “<<Maliye ve iktisat hadiselerinin sevk ve idaresinde hatalar işlemek hususunda en ziyade ısrar gösteren memleketler, teknik sahasındaki icat ve muvaffakiyetlerin insan karihasını en ziyade heyecan ve taşkınlığa sürüklediği memleketler: Amerika ve Almanya olmuştur. Refahın devamlı şartlarına karşı gösterilecek ihtiyat ve basireti en ziyade ihmal edenler, Amerika ve Almanya yani gerek makine medeniyetinin ve gerekse rasyonelleştirmenin, standartlaştırmanın ve Taylorculuğun inkişafında en büyük hisse sahibi olan memleketler olmuştur.>>”²³¹ bu sözlerini gülünç ve manasız bulmuştur. Belge'ye göre Lucien Romier, modern tekniğin ileri düzeyde olduğu Almanya ve Amerika'yı cihan buhranının sebebi olarak görmektedir. Bunun yanında bazı Türk aydınları da bu görüşü desteklemektedir. “Muasır medeniyetin itibari isimlerinden biri de (machinizme) makine medeniyetidir. Ve bunun içindir ki, bu medeniyeti ıstıraplı ve sarsıntıda görenler, kusuru <<Makine>>ye atfeylemekte ve en ileri garp memleketlerinde bile bir nevi Gandhiciliğe meyil eylemektedirler.”²³² Burhan Asaf'a göre dünya buhranının asıl sebebi teknik sayesinde gelişen sanayi ülkelerinin daha fazla kazanç elde etmek istemeleridir. Daha fazla kazanç isteyen emperyalist güçler, sömürge ve yarı sömürge ülkeleri paylaşmaya başlamış neticede I. Dünya Savaşı patlak vermiştir. Milli kurtuluş hareketlerinde başarılı olan ülkeler, kendi tekniğini

²³⁰ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ferdiyet ve Şahsiyet”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 7, Temmuz 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 338

²³¹ Belge, Burhan Asaf, “Makina Medeniyeti”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 7, Temmuz 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 340

²³² Belge, Burhan Asaf, “Makina Medeniyeti”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 7, Temmuz 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 342

kurmaya başlayınca tüm dünyada üretim fazlası oluşmuş, pazarlar daralmış ve dünya buhranı yaşanmıştır. “Makina medeniyeti hiç te batmak üzere değildir. Bu medeniyet, hakiki inkişafına ancak bundan sonra mazhar olacak ve hakiki meyvelerini ancak bundan sonra verecektir.”²³³ Bu noktada Burhan Asaf’ın sözlerine yerellik bağlamında baktığımızda Türkiye’de makine medeniyetine geçiş kuşkusuz devlet eliyle olacaktır.

Yedinci sayının, yedinci makalesi Yakup Kadri’nin bir önceki sayıda işlediği Ankara Moskova Roma isimli makalesinin devamıdır ve aynı başlığı taşımaktadır. Karaosmanoğlu, makalesine kendi hatıralarından birini anlatarak başlamıştır. 1917 yılında Yakup Kadri, İsviçre’de bir hastanede tedavi görmektedir ve bu sırada Çarlık Rusya’da devrim olmuştur. “Bende Avrupa’nın ortasında her yandan hakaret ve istiskal gören, vatani taraf taraf istilaya uğramış bir garip ve avare yabancı olmakla beraber, cihan hadisatını gene Avrupalının, Avrupa burjuvasının kendine göre icat ettiği bir dürbünün adesesinden başka bir aletle göremiyordum.”²³⁴ Yakup Kadri, Rus devrimini bir Avrupalı değerlendirmiş ve anlamakta güçlük çekmiştir. Bu durumu bir anomali olarak nitelendiren Karaosmanoğlu, Kurtuluş Savaşı’nın kazanılmasıyla Rus ihtilalini daha net anladığını belirtmiştir. “İstiklal harbi esnasında Rus inkılapçılarıyla aramızda teessüs eden dostluk tesadüfi bir şey değildir. Rus internasyonalistleriyle Türk nasyonalistleri arasında –nazari sahada mevcut derin tezatlarla rağmen- iki taraf inkılapçıların ilk gününden birbirlerine el uzatışlarına siyasi ve askeri zaruretlerden doğmuş bir hadise nazariyle bakamayız. Her iki cephenin düşmanları olmasaydı, memleketlerimiz birbirine bitişik bulunmasaydı, biz, gene inkılap platformunda yan yana mevki alacaktık... Moskova’daki komunizma şefi, <<Dünya yüzünün bütün milli istiklal davaları bizim davamızdır.>> derken, Ankara’daki nasyonalist Şef, düşman kelimesi yerine <<Avrupa emperyalistleri>> tabirini ikame ederken öbürü berikin, dilini konuşmuş, beriki öbürünün yerine söylemiş oluyordu... Türk nasyonalist inkılap edebiyatıyla, Rus komünist inkılap edebiyatı arasındaki bu benzeyiş rasgele bir şey değildir.”²³⁵ Karaosmanoğlu, tıpkı önceki sayıda işlediği Ankara Moskova Roma isimli makalesinde olduğu gibi Fransız İhtilali neticesinde oluşan ilkelerle Türkiye arasındaki

²³³ Belge, Burhan Asaf, “Makina Medeniyeti”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 7, Temmuz 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 345

²³⁴ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ankara Moskova Roma”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 7, Temmuz 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 348

²³⁵ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ankara Moskova Roma”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 7, Temmuz 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 349

bağı zayıflatarak, yeni bir ideolojik felsefenin benimsenmesini kolaylaştırmak istemiştir.

Yedinci sayının Polemik kısmı bu kez İsmail Hüsrev tarafından oluşturulmuştur ve Plan Mefhumu Hakkında isimlidir. “İstanbul Liman Şirketi Müdürü Ahmet Hamdi Bey, yeni neşretmeye başladığı Kooperatif mecmuasının ikinci sayısında Şevket Süreyya’nın beş numaralı Kadro’da çıkan ‘Plan Mefhumu Hakkında’ isimli yazısını tenkit mevzuu olarak almıştır. Şevket Süreyya kampta bulunduğu için bu tenkide bizzat cevap veremeyecektir. Kadro’nun tezlerinden birini alakadar eden bu tenkide verilecek cevabın gecikmesini de muvafık bulmadık. Hamdi Bey ile biz konuşacağız. Şevket Süreyya avdetinde veya ilerde lüzum görüldüğü takdirde bu meseleye tekrar avdet edecektir.”²³⁶ Bu durum Kadrocular arasındaki organik bağı göstermesi bakımından oldukça önemlidir. “Şevket’in kastettiği plan sosyalist bir plan değildir. Yani cemiyette mülkiyeti tasfiye ederek istihsal vasıtaları üzerinde içtimai mülkiyeti tesis eden bir nizamın iktisat planı değildir. Milli kurtuluş hareketlerinin böyle bir davası yoktur. Büyük sermayenin kâr zihniyetiyle muayyen istihsal branşlarını kartelleştirmesi veya tröstleştirmesi şeklinde de bir teknik plan milli kurtuluş hareketlerinin mevzuu olamaz... Türkiye’deki planlaşma fikri ne münkeşif istihsal kuvvetleriyle (teknikle) mevcut istihsal münasebetlerinin bir sınıf lehine tasfiyesi zaruretinden, ne de büyük şahsi sermaye menfaatlerinin inhisarcı temayüllerinden gıdasını alır. Müstemlekeciliğe karşı bir isyan olan milli kurtuluş hareketlerinde planı, hem milli bünye içinde ileride doğabilecek veya mevcut tezatları, milletin yüksek menfaatleri namına tasfiye ve hem de bütün millete şamil bir iş birliği yani bir iş iştiraki temin etmek davası olarak anlamalıyız. Bu iş birliğinin tesisinde iktisadi hayata müdahale eden ana faktör devlettir... Hamdi Bey, Şevket Süreyya’nın yazısında yalnız plan telakkisinin ve bunun prensiplerinin verilmiş olduğunu ve bunu haricinde plana ait her hususun mevzuu dışında bırakıldığını kabul ederse, o zaman yazıda her lazım olanın söylenmiş olduğunu kolaylıkla görür. Hamdi Bey, plan mefhumu hakkındaki fikirlerin sekiz sahifeye sığmadığını söylüyor. Biz de aynı kanaatte olmasaydık, plan telakkimizi izah edecek olan ‘Planlı Türkiye’ isimindeki bir cildin telifini Vedat Nedim’e havale etmiş olmazdık. Hamdi Bey’in makalesinde kendisiyle aramızda bazı iktisat ıstılahları ve mefhumları üzerinde bir mutabakat bulunmadığını gördük. Bu mutabakatsızlık Hamdi Bey’i

²³⁶ Tökin, İsmail Hüsrev, “Plan Mefhumu Hakkında”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 7, Temmuz 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 350

kullandığımız ıstıhlara başka manalar vermeye sevk etmiştir... Hamdi Bey bu cevabımızdan yazısını fena telakki etmiş olduğumuz manasını çıkarmamalıdır. Biz Hamdi Bey’le hem konuşarak, hem yazışarak güzel münakaşalarda bulunmayı her zaman severiz.”²³⁷ İsmail Hüsrev, plan kavramı ile ilgili dergiye yöneltilen bütün eleştirilere cevap vermiştir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta Kadrocuların kendilerine yakın gördükleri, fikirlerinin paralel olduğunu düşündükleri Ahmet Hamdi ile dahi sert tartışmalara girmekten kaçınmamış olmalarıdır.

Yedinci sayının son makalesi, Burhan Asaf’a aittir ve Lausanne’daki Anlaşmaların İç Yüzü başlığını taşımaktadır. Temmuz 1932’de Londra, Paris ve New York finans merkezleri birleşmiştir. Belge’ye göre finans merkezlerinin birleşmesinin nedeni dünya ekonomik buhranının oluşturduğu dar boğazdır. “Buhran başlangıçta finans merkezlerinin anladıkları manada bir buhrana benzememiş olabilir. Şu var ki, çok geçmeden, diğer buhranlarla bütün benzeyiş noktalarını gittikçe kaybetti ve üç yeni vasıf gösterdi: a) Serbest müdahale esası kalktı. b) Para esası yıkıldı. c) Bir taraftan alacak ve borç arasındaki taahhüt esası sarsılırken bir taraftan da, gittikçe artan devlet müdahaleleri neticesinde, faiz ve fiyatın serbestçe teşekkülü ve dolayısı ile ‘mülkiyet mefhumu’ şiddetli darbeler yedi.”²³⁸ Bu üç nokta buhranın yapısını değiştirmiş pazarların, metropollere karşı isyanına ve sanayileşmesine yol açmıştır. “...siyaseten hür ve iktisaden cüzütam milletlerin, müsavi şartlar dâhilinde karşılaşmaları ve ‘milletler arasında tesanüt’ şiarını, müsavi hak zaviyesinden tahakkuk ettirmelidir.”²³⁹ Burhan Asaf, bu cümleleriyle dünyanın özlediği ve ihtiyaç duyduğu nizamın özelliklerini dile getirmiştir.

Yedinci sayı yayımlandıktan sonra Ahmet Hamdi, kendi çıkardığı Kooperatif adlı dergide İsmail Hüsrev’e cevap vermiştir. Ahmet Hamdi, Şevket Süreyya’ya yönelttiği eleştirilere İsmail Hüsrev’in cevap vermesinden rahatsız olmuştur. Kadrocuların yetenekli ve kültürlü kişiler olduğunu vurgulayan Ahmet Hamdi, buna rağmen Kadrocuların anlaşılması güç kavramlar ortaya koyduğunu belirtmiştir. Ayrıca

²³⁷ Tökin, İsmail Hüsrev, “Plan Mefhumu Hakkında”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 7, Temmuz 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 351-352-353-357

²³⁸ Belge, Burhan Asaf, “Lausanne’deki Anlaşmaların İç Yüzü”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 7, Temmuz 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 360

²³⁹ Belge, Burhan Asaf, “Lausanne’deki Anlaşmaların İç Yüzü”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 7, Temmuz 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 362

Kadrocuların birey yerine devleti başat olarak görmelerini tekrar eleştirmiştir. Nitekim bu düşüncenin Kadro Dergisi'nin özgünlük savını ortadan kaldırdığını dile getirmiştir.

Yedinci sayıda Kadrocular, daha önceki sayılarda olduğu gibi Türk inkılabının yapması gerekenleri değil, yaptıklarını kaleme almış ve CHF iktidarını övmüştür. Bunun yanı sıra Türk inkılabının gücünü lider kadrolar yerine, milletten aldığını vurgulamıştır. Böylece Kadrocular kendi fikirleriyle, Türk milletinin düşüncelerinin benzer olduğunu ortaya koymaya çalışmış ve milletin Kadro Dergisi'ni gözetken bir malik olduğunu iddia etmiştir.

2.2.8. Sayı: 8, Ağustos 1932

Sekizinci sayının ilk makalesi Kadro başyazısıdır. “1922, 30 Ağustosundan şimdi bizi ayıran, tam on yılın zaman mesafesidir. Zaman her an biraz daha yürüyor. Bu mesafe her gün biraz daha açılıyor. Fakat bu ne garip tecelli ki, bu zaman mesafesi bizi, 1922, 30 Ağustosundan ne kadar uzaklaştırırsa, uzaklaştırın, biz manen ona her an biraz daha dönüyor, biraz daha yaklaşıyoruz.”²⁴⁰ Kadro başyazısı, 30 Ağustos'un onuncu yılını kutlamak maksadıyla yazılmıştır. Kadroculara göre Türk Kurtuluş Savaşı, bir sokak savaşı değil, sömürgeciliğe karşı verilmiş bir mücadeledir ve Dumlupınar milli kurtuluş hareketlerini ihtilal safhasından, inkılap safhasına geçiren bir vasıtaadır. “Fakat gün geçtikçe, nesiller değiştikçe nazarların ihatası artacak ve o zaman 30 Ağustos 1922 tarihinin, hatta yalnız milli tarihimiz için değil, istiklalleri takyit olunmuş bütün milletlere verdiği maddi misal ile bütün cihan tarihinin seyri üstündeki âlemşümül mana ve tesiri hakkında, pek çok söylenecek ve pek çok yazılacaktır.”²⁴¹ Kadrocular 30 Ağustos vesilesiyle bir kez daha Türk inkılabına evrensel ve öncü bir kimlik vermiştir.

İnkılabın İdeolojisi bölümünde Şevket Süreyya tarafından yazılan Milli Kurtuluş Hareketlerinin Ana Prensipleri isimli makale yer almaktadır. Bu yazı, Aydemir'in İnkılap ve Kadro adlı kitabından alınmıştır. Şevket Süreyya, milli kurtuluş hareketlerinin prensiplerini 11 madde halinde sıralamıştır.

²⁴⁰ Y.Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 369

²⁴¹ Y.Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 370

“1- Milli kurtuluş hareketleri, tarihi orijinleri itibarıyla beynelmilel bir tarzda, yani müstemlekeci memleketlerle, müstemlekeler ve yarı müstemlekeler arasındaki iktisadi ve siyasi tezdadın bir neticesidir.

2- Milli kurtuluş hareketlerinin mebdde noktası beynelmilel bir tezat olduğu gibi, gaye ve hedefi de bu beynelmilel tezdadın, yani bir kısım memleketlerin diğer kısım memleketlere karşı iktisadi ve hatta siyasi tabiiyeti şeklinde tecelli eden müstemlekecilik tezdadının halidir.

3- Tarihi mahiyetleri itibarıyla milli kurtuluş hareketleri, cihan iktisat vahdetini inhilal ettirmeye ve cihan iktisadiyatını teşkil eden unsurların birer birer kendi kabukları içine çekilmeleri suretiyle gittikçe iptidaileşmelerine müteveccih menfi ve irticai birer hareket değildir. Bu hareketler filvaki, milli istiklal cidaline giren müstemleke ve yarı müstemlekelerle iktisaden tabii memleketlerin kötü birer madde müstahsili ve pasif birer mahreç olmaktan kurtulmalarını istihdaf eder.

4- İstihsal vasıtalarıyla, tekniğe tahakküm tarzı, yani istihsal münasebetleriyle teknik arasındaki uygunsuzluk, muasır cemiyette yaşayan bütün tezatların ve bu meyanda müstemlekecilik tezdadının unsuru aslisidir. Yüksek tekniğin, büyük istihsal vasıtalarının, büyük iktisat faaliyetlerinin içtimai bir murakabe ve tanzim altına alınmamış olması yüzünden muasır cemiyette tekniğin her terakki adımı kendi peşinden bir sürü içtimai tezatları sürüklüyor. Yüksek tekniği ve büyük iktisat faaliyetlerini cemiyetin kontrolü altına alması, milli kurtuluş hareketlerinin objektif mahiyet ve inkişaf istikametlerine iki sebeple tevafuk eder: A- Milletler arasındaki iktisadi tabiiyet ve metbutiyet tezdadının tasfiyesi. B- Millet içindeki iktisadi menfaat tezdadının tasfiyesi.

5- Tekniğin tekâsüf ve terakki etmiş olduğu büyük sanayi memleketlerinde, en baş tezdadı temsil eden sınıf mücadelesi bakımından cemiyet içindeki tezatların halli, istihsal vasıtaları üstündeki mülkiyet münasebetlerinin bir ihtilal ile tasfiyesine bağlıdır. Milli kurtuluş hareketleri bakımından ise, keskin bir sınıf mücadelesi, yani hakiki manasıyla cemiyetin mahiyetini tayin eden ve istihsal vasıtalarına sahip olanlarla bu istihsal vasıtalarından mahrum olanların kavgası, ancak büyük istihsal vasıtalarının inkişaf ve tekâsüf etmiş olduğu memleketlere mahsus bir hadisedir.

6- Büyük sanayinin mütekâsif olduğu memleketlerde sanayiden mahrum ham maddeci ve ziraatçı memleketler arasındaki iktisadi ve siyasi tabiiyeti idame edecek bir içtimai inkılap, milli kurtuluş hareketleri bakımından menfi ve ric'î bir cemiyet hareketidir. Bize göre bu günün şartlarına uygun progressist bir hareket ancak, bir taraftan millet içinde, diğer taraftan milletler arasındaki tabiiyet ve metbuiyet tezatlarını tasfiye edecek bir harekettir.

7- Milli kurtuluş hareketleri, nizamı âlemin bugünkü çarkından mustarip bütün milletlerin, siyasi ve iktisadi hakları kaydû şart altına alınmış bütün memleketlerin müşterek davasıdır. Bu itibarla milli kurtuluş hareketlerine giren veya girmeye namzet bulunan millet ve memleketlerin, aralarında ne kadar mesafe veya ne kadar lisan, kan veya mahiyet farkı olursa olsun, mücadelelerinin mevzuu ve gayeleri itibarıyla aralarında manevi bir mukadderat iştiraki vardır. Bu manevi mukadderat iştirakinin idraki ve milli kurtuluş hareketlerinin bütün cihana şamil ehemmiyetinin her vesile ile ilanı, bu hareketlerin şümül ve itibarını bulması için şarttır.

8- Bir milli kurtuluş hareketi, ne münhasıran siyasi, ne de münhasıran hukuki bir hadisedir. Bu hareket, milletin siyasi ve iktisadi istiklalini ve bu istiklale müstenit müstakil bir devlet sisteminin ve bu sistemin bütün ideolojik unsurlarını ihtiva eden bir <<yeniden doğuş ve kurtuluş>> hadisesidir. Bir inkılaptır. Bu dava milli kurtuluş cidaline giren bir milletin, müstemlekecilik şartlarını müdafaa veya temdit eden bütün harici kuvvetlere karşı fiilen silaha sarılması ve esaret şartlarının dâhilde mümessili olan saltanat hukukuna, feodal münasebetlere, hülâsa bütün köhne ve kurunu vustaî müesseselere karşı fiilen isyanı şeklinde bir ihtilal hadisesidir.

9- Milli kurtuluş hareketleri <<millet>>in <<millet>> olarak istiklalini istihdaf eder. Bu istiklalini yalnız kazanılması için değil, muhafaza ve idame edilebilmesi için de, millet vahdetini zedeleyen ferdiyetçi, zümrevî ve sınıflı şarlara bu davada yer verilmemesi lazımdır.

10- Muasır nizamın zaruri bir tezadı olan milli kurtuluş hareketleri, cihanın bugünkü seyri ve mukadderatı üstünde tesirleri gittikçe barizleşen müstakil amiller halinde şekilleniyor ve manalarını buluyorlar. Binaenaleyh bu hareketler şümüle ve kemale doğru daimi bir akış ve bir istihale seyri içindedir. Bu hareketlerin yarın, her birinin kendi mahalli ve mili şartları içinde alacağı istikrarlı mahiyeti şimdiden ve teferruatla

mütalaaya imkân yoktur. Bu hareketlere karışan her millet yarın kendi şeklini, hadisatın seyri içinde, fakat o milletin, onu idrak eden rehber kadronun irade ve içtihatlarının müdahalesiyle, yine kendi bünyesinden çıkaracaktır.

11- Milli kurtuluş hareketlerinin tam ve hakiki mümessili Türkiye'dir. Bir taraftan muasır nizamın en şamil tezadı olan müstemleke şartlarına, diğer taraftan bu tezadın dâhilde mümessil ve müdafî olan müesseselere ve kaidelere karşı milletin fiilen ve müsellahan kıyamı ilk defa Türkiye'de görüldü. Gerek millet içinde, gerek milletler arasındaki tezatların kül halinde tasfiyesini güden ve bir taraftan cihanda siyaseten müstakil ve diğer taraftan iktisaden tezatsız yeni bir millet nizamını getirecek olan Türk inkılabı, yalnız milli tarihimizin değil, bütün beşer tarihinin en nadir, en şamil ve en manalı hareketlerinden biridir.²⁴²

Bu, on bir madde Kadrocuların milli kurtuluş hareketleriyle ilgili fikirlerini sistemleştirdiklerinin kanıtıdır. İlk üç madde milli kurtuluş hareketlerinin niteliği ve hangi temeller üzerine inşa edildiğini açıklamıştır. Dördüncü ve beşinci madde de Kadrocular Marksist bir söylem kullanmışlardır yani materyalist anlayışlarını açıkça dile getirmişlerdir. Sekizinci ve dokuzuncu maddelerde, milliyetçilik, Türkçülük gibi kavramalardan söz ederek ulusalcı bir dil geliştirmişlerdir; yani Marksist üsluplarını milliyetçilik ve Türkçülük mefhumları üzerine bina etmişlerdir. Yedinci ve on birinci maddeler ise Kadrocuların milli kurtuluş hareketleri içinde Türkiye'ye evrensel ve önderlik rolü yüklediğinin kanıtıdır; ancak bu önderlik rolünü kısıtlı bir önderlik olarak değerlendirmeliyiz. Zira Kadrocuların umduğu yeni dünya düzeni, Türkiye'yi örnek alan ülkelerin artmasıyla mümkün olacaktır; fakat Kadrocular gerçekçi davranarak milli kurtuluş hareketlerini uluslararası bir teşekkül haline getirme çabası içinde olmamışlardır.

Millet İktisadiyatı kısmında Vedat Nedim'in Mefhum Teşkilatı Değil Madde Teşkilatı isimli makalesi yer almaktadır. "Tabiat monopolleri ehemmiyetlerini kaybetmeye ve ananevi ziraat yerini rasyonel, ilmi ziraata terk etmeye başlamasıyla, Türk ziraat

²⁴² Aydemir, Şevket Süreyya, "Milli Kurtuluş Hareketlerinin Ana Prensipleri", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 372-373-375-376-377-378

emtiyasının da sürüm davası karşımıza dikilmiştir.”²⁴³ Tör, Türk zirai ürünlerinin dünya piyasasında değer kaybetmekte olduğunu dile getirmiş ve bu durumun dünya buhranı ile ilgisi olmadığını savunmuştur. “Henüz bir türlü tatbik olunamayan men’i taşıma kanunu, Âli İktisat meclisinin ruznamesine alınan ihracat kredisi mes’alesi, yer yer kurulan zirai kredi kooperatifleri, ihracat ofisi, ticaret mümessillikleri gibi teşkilat davanın unsurlarıyla perakende olarak uğraştığımızı gösteren emarelerdir.”²⁴⁴ Bu problemin çözümü için fikirlerini dile getiren Vedat Nedim İsmet İnönü’nün İzmir Nutku’nda izah ettiği gibi “<<İktisatta milli varlığı müdafaa etmek ve iktisatta geri bırakıldığımız mesafeleri kapatmak mecburiyeti iktisadi devletçiliğimizin izahıdır”²⁴⁵ devletçiliğin bir plan etrafında yapılması gerektiğini belirtmiştir. “Devlet ordusunun yanında başıbozuk teşkilata nasıl müsaade edilmezse, iktisadi hayatımızı da başıbozukluktan kurtarmalıyız.”²⁴⁶ Anlaşılacağı üzere, Kadrocular iktisadi alanda devletçilik politikalarını, tarımsal alandaki örgütlenme içinde şart koşmuştur.

Cihan İçinde Türkiye kısmında Burhan Asaf’ın 592-inci Konferansın Zabıtlarından Çıkarılmış Bir Parçadır başlıklı makalesi yer almaktadır. Burhan Asaf, makalesinde uluslararası hayali toplantıdaki Türk delegesini konuşturmuştur. Türk delegesi, milli kurtuluş hareketlerini ve Avrupa’nın emperyalist güçlerinin gerçek yüzünü gözler önüne sermiştir. “Arkadaşlar, biz buraya birbirimizi kandırmak için toplanmadık. Buhran, bir hakikat ise, onu hakikatler ile izale edebiliriz. Samimi olalım ve hakikatleri, gözden geçirelim. Hakikat, burada iki karargâhın temsil edilmekte olmasıdır. Burada, öyle belîğ cümlelerle anlatmak istediğiniz gibi menfaatleri müşterek olan milletler yoktur. Burada, menfaatleri bir buçuk asırlık muntazam ve usulü dairesinde bir çapulla gasp olunmuş bir karargâh, bir de bu gasp ettiği menfaatleri idame etmemek çareleri arayan ve bu çareleri yaldızlayarak müşterek diye yutturmak isteyen bir diğer karargâh vardır... Merkezi Avrupa’nın en medeni devletlerini Afrika’nın en kötü müstemlekeleri vaziyetine düşürdüğümüzü ihmal etsek dahi, zavallı tasarruf erbabının sermayelerini çarçur ettiğinizi, büyük bankalarınızın zararlarını ancak küçükleri iflas ettirmek suretiyle

²⁴³ Tör, Vedat Nedim, “Mefhum Teşkilatı Değil Madde Teşkilatı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 380

²⁴⁴ Tör, Vedat Nedim, “Mefhum Teşkilatı Değil Madde Teşkilatı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 380-381

²⁴⁵ Tör, Vedat Nedim, “Mefhum Teşkilatı Değil Madde Teşkilatı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 382

²⁴⁶ Tör, Vedat Nedim, “Mefhum Teşkilatı Değil Madde Teşkilatı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 383

kapattığınızı görmemek kabil midir?... Arkadaşlar! Dediğim gibi, burada güzel ve heyecanlı nutukların birleştireceği bir takım milletler değil burada davacı karargâh ve bir de töhmet altında bulunan karargâh vardır. Davacı karargâh, her şeyi karşısındaki kadar bilen bir karargâhtır. Yapılan haksızlıktan haberdardır ve bunu ispat etmeye muktedirdir. Bunun içindir ki itham ediyor! Eğer bu iki karargâh arasında, o güzel ve tumturaklı nutukların makes olduğu bir <<yüksek beşeri vicdan>> varsa, mes'elenin kendiliğinden de hallolması mümkündür. Eğer yoksa hayatın halledebileceği bir işi, konferansların cılız omuzlarına nafiye yere yüklemeyiniz.”²⁴⁷ Belge, bir önceki sayıda kaleme aldığı Lozan Antlaşması'nın iç yüzünü bu sayıda bir tiyatro haline getirmiştir. Burhan Asaf'ın hayali bir toplantıda konuştuğu delege şüphesiz Kadrocuların fikirlerini haklı çıkarmaktadır.

Edebiyat bölümünde Yakup Kadri'nin Edebiyat Buhranına Dair isimli makalesi bulunmaktadır. Karaosmanoğlu, Osmanlı İmparatorluğunu yaşlı bir ejderhaya benzetmiştir. Garp medeniyeti Osmanlı'yı ikiye bölmüştür, bu yaşlı ejderhadan geriye kalan istiklalsiz ve yarı sömürge bir Türkiye'dir. “Türk cemiyeti, istiklalsiz ve tabi bir cemiyet haline girerken Türk dehası da pasifleşiyor ve kendisine hâkim olan kudretin adı bir mukallidi derekesine düşüyordu. <<Edebiyatı Cedide>> namı verilen bir devrede, bu pasifliğin gülünç ve acıklı bir şekil aldığını görüyoruz. <<Edebiyatı Cedide>> tam bir müstemleke edebiyatıdır.”²⁴⁸ Milli edebiyat hareketleri, henüz netice alamamıştır. Türk sanatında, Tanzimat edebiyatının etkileri hala devam etmektedir. “Her yeni edebi hareket bir yeni hayat telakkisinin, hiç değilse yeni bir zevk ölçüsünün mahsulüdür. Türk cemiyeti, Türk inkılabının ortaya attığı prensiplere göre şekillenmedikçe, yani milli hayatın üslubu bu prensiplere intibak etmedikçe, verimli, sıhhatli, orijinal bir san'at ve edebiyat hareketinin doğuşuna intizar beyhudedir.”²⁴⁹ Karaosmanoğlu, milli ve yerli bir Türk edebiyatının doğuşunu beklemekte ve bu bekleyişte acı çekmektedir. Milli Türk edebiyatının, inşasında Türk sanatçısı ve aydınına büyük bir görev düşmektedir.

²⁴⁷ Belge, Burhan Asaf, “592-inci Konferansın Zabıtlarından Çıkarılmış Bir Parçadır”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 389-390-391-392

²⁴⁸ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Edebiyat Buhranına Dair”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 394

²⁴⁹ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Edebiyat Buhranına Dair”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 395

Milli İktisat Tetkikleri bölümünde İsmail Hüsrev, Türkiye’de Derebeylik Rejimi başlıklı makalesiyle bir önceki sayıda işlemeye başladığı konuyu devam ettirmiştir. Tökin, bir evvelki sayıda üçe ayırdığı derebeylik şekillerinin geçmişten günümüze ne gibi şekiller aldığı okuyucuya sunmuştur. İsmail Hüsrev’e göre geçmişten günümüze kadar mali sebepler dolayısıyla en çok değişime uğrayan sipahi derebeyliğidir. “Tarihlerimiz Osmanlılarda derebeyliğin bir tasfiyesi devrinden bahsederler. Bu devir Sultan Mahmut devridir... Fakat bu temizlik hiçbir zaman derebeylik rejiminin kül halinde tasfiyesi değildi. Devlet içtimai bir temizlik değil, tamamen siyasi bir temizlik yapmıştı. Zorba ve asi derebeylerinin yerine uslu ve devlete muti derebeyleri gelmişti. Derebeylerinin tasfiyesi esnasında beylerin, ayanların, voyvodaların, mültezimlerin vesairenin ellerinden gayri meşru yollarla edindikleri toprakları alınarak köylüye tevzi edilmişti. Bunların mülkiyetleri aynen muhafaza edilmişti.”²⁵⁰

Sekizinci sayının Polemik kısmında Burhan Asaf tarafından yazılan Faşizm ve Türk Milli Kurtuluş Hareketleri isimli makale yer almaktadır. “Dr. Ettore Rossi –Giornale di Politica e di Letteratura’da- (Politika ve Edebiyat Gazetesi) nde Türkiye’nin milli kurtuluş inkılabı hakkında ufak bir tetkik neşretmiştir... Dr. Ettore Rossi, bazı Türk muharrirlerinin de düştükleri hatadan kurtulmayarak inkılabımızı sadece <<garplılaşma>> hareketi ile vasıflandırdıktan sonra irtibatsız olarak, onun muhtelif ana hatlarını saymaktadır.”²⁵¹ Burhan Asaf, Rossi’nin bu fikirlerine karşı çıkararak, Türk inkılabının Avrupa’yı taklit etmediğini, taklit devrinin Tanzimat ile başlayıp Serbest Fırka’nın kapanmasıyla son bulduğunu dile getirmiştir. Türk inkılabının orijinal, yaratıcı ve evrensel olduğunu savunmuştur. Burhan Asaf, Rossi’nin Kemalizmi faşist düzenin genç bir üyesi olarak değerlendirmesini eleştirmiş ve Faşizm ile Kemalizmin ayrıldığı noktaları sıralamıştır. “1- Faşizm, yarı kapitalist bir İtalya’yı kapitalizmin sınıf tezadından ve bu tezadın doğurduğu dâhili anarşi ile bu anarşinin makesi olan demagojinin ve bürokratik idare cihazından (demokrasi ve parlamentoculuk) kurtarmak hareketidir... Milli kurtuluş inkılabı ise, bir yarı müstemleke olan Osmanlı İmparatorluğu’nun yerine müstakil Türk vatanının bu günkü tarihi şartlara göre ikamesidir. 2- Faşizm demokratik zaruretler dolayısıyla, müstemlekecilğin zevali devresi olan harp sonrasında; müstemlekeciliği başlıca şiarlarından biri olarak ilana

²⁵⁰ Tökin, İsmail Hüsrev, “Türkiye’de Derebeylik Rejimi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 400

²⁵¹ Belge, Burhan Asaf, “Faşizm ve Türk Milli Kurtuluş Hareketi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 402

mecbur kalmıştır. Bu sebeptendir ki, iç iktisatta devletçi olan faşizm, dış iktisatta, yani beynelmilel iktisatta liberal olmak tezadına düşmüştür. Kemalizm, müstemlekeciliğe karşı bir isyandır... Müstemlekeciliğe karşı bir aksülameli bütün şuurunu ile temsil ettiği içindir ki, Kemalizm, samimi olarak, iç iktisatta da, dış iktisatta da devletçidir. 3-Faşizm, bir yarı kapitalist bünyeye has bir hareket olduğu için, gerek tam kapitalist, gerekse henüz kapitalistleşmemiş bünyelere uygun gelmemektedir. Kemalizm ise milli kurtuluş hareketlerini henüz tahakkuk ettirememiş milletler için daima bir ideal ve ideoloji kaynağı teşkil edecektir.”²⁵² Anlaşılacağı üzere Burhan Asaf, Kemalizmin faşist ilkelerle bağdaşmadığını savunmuştur. Kadrocular, bu üç madde ile aslında kendi ideolojik görüşlerini ifade etmiştir yani Kadrocuların Kemalizm anlayışı, şahsi ideolojilerinin Kemalizme yansımasıdır. Faşizmi, emperyalist tandansları nedeniyle benimsemeyen Kadrocuların iç politikada faşist uygulamalara yöneldiği bir gerçektir. Nitekim Kadro Dergisi’nin çıkış manifestosunda geçen halka rağmen halk için; rehber kadro, düzene bağlılık, devlet ve birey ilişkisinde devletin başat hale getirilmesi gibi söylemler bunun bir kanıtıdır. Ayrıca Kadrocuların, faşizmi mutlak bir dille benimsememelerinin bir diğer nedeni Batı kökenli bir ideoloji olmasıdır.

Polemik kısmının ikinci makalesi Şevket Süreyya’nın kaleme aldığı Yarı Münevverler Kulübü’dür. Şevket Süreyya makalesinde Nurullah Ata’nın milliyet gazetesinde çıkan Kadro’yu anlamıyoruz isimli yazısına itiraz etmiştir. “İstanbul’da yaşayan bir kısım okuryazarların seviyesi, İstanbul gazetelerinin, günlük vakayisinin darlığında hapsolünmüş hazin vaziyetiyle hemseviye olduktan sonra, orada yarı münevverlik adeta iyi bir karakter ve binaenaleyh <<fikri hiffet>> adeta bir ahlak haline geldi.”²⁵³ İstanbul aydınını, dar görüşlü olarak değerlendiren Aydemir, yarı münevverliği ise şahsi veya zümrevi fakat muayyen bir cihan telakki tarzında yoksunluk olarak tanımlamıştır. “Yarı münevverler kulübü, devrine göre, bazen şu ismin, bazen bu ismin peşinden sürüklenir durur. Bunu da hoş görmek lazımdır. Çünkü anlaşılmayan, fakat bir defa sahneye çıkan isimler peşinde kervana katılış, bir <<sürü psikolojisi>> dir ve sürü psikolojisi yarı münevverlerin yarım seciyesini karakterize eden ruhi hallerden biridir.”²⁵⁴ Yarı

²⁵² Belge, Burhan Asaf, “Faşizm ve Türk Milli Kurtuluş Hareketi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 404-405

²⁵³ Aydemir, Şevket Süreyya, “Yarı Münevverler Kulübü”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 407

²⁵⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “Yarı Münevverler Kulübü”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 407-408

münevverin ruh halini ifade eden Aydemir, Kadro'nun mahiyetini ve inkılap münevverinin özelliklerini bir kez de Nurullah Ata için dile getirmiştir. "İstanbul'da yarı münevverler kulübünün alacalı kalabalığı içinde, <<Kadro'yu anlamıyoruz>> diyenlerin yarısından çoğu, şüphe yok ki Kadro'yu fiilen okumayanlardır. Fakat buna rağmen onlardan böyle bir iddianın kanaat halinde duyulduğu, yarı münevverler kulübündeki havanın sâri ciddiyetsizliğindedir. Binaenaleyh onların, bu anlayışsızlık rollerini de o kadar ciddiye almasanız daha iyi olur... Nurullah Ata Bey, banan kalırsa, burada asıl üstünde durulacak dava, Kadro'nun anlaşılıp anlaşılmamasından ziyade, İstanbul'un okuryazarları arasında günden güne derinleşen ve karanlıklaşan fikri laubaliliğin ve fikri hiffetin dehşet ve fecaatindedir."²⁵⁵

Bu sayının dokuzuncu makalesi Üzüm Meselesi başlığını taşımaktadır ve kim tarafından yazıldığı bilinmemektedir. Kadroculara göre Türkiye'nin inkâr edilemeyecek düzeyde bir üzüm meselesi vardır. "En mühim ihracat mahsullerimiz gibi üzüm de satış imkânsızlıkları ile karşılaşmaktadır. Fakat bütün bu imkânsızlıklar tıpkı diğer mahsullerimizde olduğu gibi bir organizasyon fikrinden doğmaktadır."²⁵⁶ Kadrocular daha önce iktisadi sahada uygulanmasını elzem gördükleri plan ve teşkilatlanma konusunu bir kez daha vurgulamıştır. İstatistiki tabloların yer aldığı makalede Türkiye'nin 1913-1931 yıllarında ihraç ettiği üzüm miktarı; ABD, Yunanistan, İspanya, İran ve Avustralya gibi ülkelerle karşılaştırılmıştır. "Rakiplerimiz iyi ambalaj, iyi fiyat, iyi organizasyonla bizim üzümümüzü daima piyasa harici bırakmaya çalışıyor."²⁵⁷ Kadrocular, devletin afyon meselesine müdahale ettiği gibi üzüm meselesinin de çözüme kavuşturulmasını talep etmiştir.

Sekizinci sayının Kronikler bölümünde Burhan Asaf'ın kaleme aldığı Arkada Kalan Darülfünun makalesi bulunmaktadır. "İstanbul Darülfünunun ıslahı hakkında İsviçreli mütehassıs M. Malche bir rapor vermiştir. Bu raporun metni, şu ana kadar, bizim gibi bütün memleketinde meçhulüdür."²⁵⁸ Belge daha önceki sayılarda gördüğümüz üzere, İsviçreli uzmana yönelik eleştirileri devam ettirmiştir. "Darülfünunun manevi ıslahı

²⁵⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, "Yarı Münevverler Kulübü", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 409

²⁵⁶ Y. Y. , "Üzüm Meselesi", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 410

²⁵⁷ Y. Y. , "Üzüm Meselesi", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 412

²⁵⁸ Belge, Burhan Asaf, "Arkada Kalan Darülfünun", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 413

hakkında hiçbir yabancı mütehasşısın mütalaa beyan etmesine imkân olamaz. İnkılap safhasında bulunan bir millet camiasına en uygun gelecek bir Darülfünun, Avrupa'daki nazirlerinin en iyi kopyası değil, inkılap davasının en seri ve en tam bir şekilde tahakkukuna yardım edecek, belki de bambaşka evsafa ve muhakkak ki yepyeni bir ilmi görüşle mücehhez bulunacak olan bir hareket ocağı olacaktır.”²⁵⁹ Belge, Darülfünun'un kendi milli ve yerli değerlerini oluşturacağını vurgulamış ve sözü Ankara'da toplanan Türk Tarih Tezi çalışmalarına getirmiştir. “Bu tez ilan edilirken, İstanbul Darülfünunu hazır bulunuyordu. Bundan elli sene sonra, kongrenin zabıtlarını tetkik edecek bir adam, kongrede söz alan İstanbul profesörlerinin hakikaten İstanbul Darülfünun hocaları olduklarına inanmayacaktır... Darülfünun hocaları, Ankara'nın yarattığı hareketlerin, sözle olsun, peşi sıra gelmekte hususi bir hareketsizlik göstermişlerdir... Arkada kalan bir Darülfünun vardır. Ona yeni bir isim değil, yeni bir cisim ve yeni bir ruh vermek, Darülfünun gençliğine ve dolayısıyla inkılabımıza karşı ödeyeceğimiz müterakim borçların başında gelse gerekir.”²⁶⁰ Burhan Asaf, inkılabın yürüdüğünü; ancak Darülfünun'un geride kaldığını savunmuştur.

Bu dönemde gerçekleşen önemli olaylardan birisi Mustafa Şeref Özkan'ın iktisat vekilliğinden istifa ederek, yerine Celal Bayar'ın atanması olmuştur. Temmuz ayında devletçiliği destekleyen kanunların yasa olarak meclisten geçirildiğini bir önceki sayıda dile getirmiştik. İktisat vekili Mustafa Şeref Özkan, bu süreçte İş Bankası'nın taleplerini reddetmiş ve kontenjan kararnamele yayımlatmıştır. Bu durum hem İş Bankası hem de İstanbul'daki iş çevrelerinin tepkisine neden olmuştur. Tepkilere daha fazla dayanamayan Mustafa Şeref Özkan, istifa etmiştir. Yeni iktisat vekili Celal Bayar, liberal ekonomi yanlısı ve devletçiliği destekleyen biri olmadığı için, Kadrocular ve İsmet İnönü tarafından tepkiyle karşılanır; ancak Celal Bayar, devletçiliğin iktisadi alanda uygulanmaya devam edeceğini ilan eder.

Derginin sekizinci sayısında Kadrocular, milli kurtuluş hareketlerini sistemleştirme gayesiyle on bir maddeden oluşan bir bildiriye imza atmıştır. Bu on bir madde, milli kurtuluş hareketleri ideolojisinin ilanı niteliğindedir ve bu ideolojinin liderliği Türkiye'ye verilmiştir.

²⁵⁹ Belge, Burhan Asaf, “Arkada Kalan Darülfünun”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 413

²⁶⁰ Belge, Burhan Asaf, “Arkada Kalan Darülfünun”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 413-414

2.2.9. Sayı: 9, Eylül 1932

Dokuzuncu sayının başyazısı Kadro başlığını taşımaktadır. Kadrocuların başyazısı kazanç ve inkılap matbuatı üzerinedir. “Kazanç matbuatı, piyasada tutunabilmek için geri, fakat kalabalık kütlenin seviyesine ve zevkine düşmek, onun sevki tabiielerini istismar etmek ve hatta halkın fikir ve şahsiyet sahibi kısımlarının seviyesini de bu kalabalığın seviyesine indirmek cehdindedir... İnkılap matbuatı için asıl olan, geri fakat kalabalık kütlenin menfi sevki tabiiilerine uymak değil, onun şuurunu uyandırmak ve günlük hayatın basit maceraları yerine inkılabın ileri menfaatlerini onda ahlak haline getirmektir.”²⁶¹ Kadrocular hem kazanç hem de inkılap matbuatının vasıflarını belirledikten sonra Türkiye’nin bir inkılap memleketi olduğunu ve inkılap memleketinin ise inkılap matbuatına hasreti olduğunu savunmuştur.

İnkılabın ideolojisi kısmında İş Hasreti ve 500.000.000 Liralık Türk Bütçesi isimli makale Şevket Süreyya tarafından kaleme alınmıştır. Aydemir’e göre Türk milletinin bir iş hasreti vardır. Türk milletinin milli iş kabiliyeti, para şeklindeki sermayeden üstün ve merkezi bir konumda olmalıdır. “Hulasa, yeni Türkiye’nin iktisadi kuruluşunda para şeklinde sermaye, memleketin seri ve mucizeli inkişafı için kifayetsizdir ve bu şekil sermayenin inkişaf imkânları, gerek milli, gerek beynelmilel sebeplerle mahduttur ve mukayyettir.”²⁶² Şevket Süreyya, milli işlerin para miktarına değil, paranın miktarının milli işlere bağlı olduğunu ve genç Türkiye’nin para sermayesinin sınırlı olmasına karşın iş sermayesinin kuvvetli olduğunu savunmuştur. “Paramızdan evvel işimizi çoğaltalım ve paramızın miktarını, işlerimizin miktarına tabii kılalım.”²⁶³ Aydemir, milli işlerin ve ihtiyaçların hacminin, paranın hacmine esir olmaktan kurtarılması gerektiğini dile getirmiştir. Nitekim devletin ülkenin tanzimi için ayırdığı 160 milyon liralık bütçenin yetersiz olduğunu dile getirmiştir. “Şimdi inkılabımızın mevzuu, milli kuvvet unsurlarımızın, milli bir <<iş ve inşa planı>> içinde hesap ve olunuşudur.”²⁶⁴ Türk inkılabının eseri, Türk toprağı ve insanındaki verim ve kabiliyete hayat vermektir.

²⁶¹ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 421

²⁶² Aydemir, Şevket Süreyya, “İş Hasreti ve 500.000.000 Liralık Türk Bütçesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 423-424

²⁶³ Aydemir, Şevket Süreyya, “İş Hasreti ve 500.000.000 Liralık Türk Bütçesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 424

²⁶⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “İş Hasreti ve 500.000.000 Liralık Türk Bütçesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 428

Aydemir bu makalesinde, CHF iktidarının var olan uygulamalarını eleştirmiş ve yetersiz bulmuştur.

Millet İktisadiyatı bölümünde Vedat Nedim tarafından oluşturulan Fındıkta Devlet Kooperatifi Devletle Müstahsilin İşbirliğine Doğru isimli makale yer almaktadır. Tör, makalesinde tarımda planlama modeli ve kooperatifleşmenin fındık üretimindeki önemini belirtmiştir. Fındık ihracatını, tütün, üzüm ve pamuk ihracatları ile karşılaştırmış ve ayrıntılı istatistikî tablolara yer vermiştir. Vedat Nedim'e göre bütün milli mahsullerde olduğu gibi, fındıkta da milli ve yerli bir iktisat modeline ihtiyaç vardır. Türkiye'nin fındık sahası İspanya'dan yaklaşık üç kat, İtalya'dan ise beş kat daha büyüktür; ancak dönüm başına alınan hasılat 158-160 kg arasında değişmektedir. "1- Fındık havzasının birçok yerlerinde fındık ziraatına müsait olmayan topraklar fındığa tahsis edilmiştir. 2- Toprak, fındık ziraatının icap ettirdiği gibi hazırlanmaz. 3- Fidanlar iyi cinslerden seçilmez. 4- Fidan dikme usulümüz sakattır. 5- Fındıklarımız her türlü tımar ve bakımdan mahrumdur. 6- Hastalıklarla ve haşerelerle mücadele edilmediğinden ağaçlar haşere ve hastalık yuvası halinde bulunmaktadır. 7- Başka memleketlerde fındıklar birer tarh edilmiş bahçe halinde iken, bizde yabancı bir orman manzarası arz eder. Diz kapaklarına kadar yükselen yabancı otlar, hasat tarzı üzerinde müessir olmaktadır."²⁶⁵ Anlaşılacağı gibi Vedat Nedim fındık üretimindeki azlığı, uygulanan tekniğin geriliğine bağlamaktadır. Fındık işinin, devlet işi olduğunu savunan Vedat Nedim, "...devlet kooperatifi, devletle müstahsilin ortaklığıdır. Devlet kooperatifinde müstahsil, gelirinden ve hatta mülkiyetinden kaybetmez. Bu teşkilatta devlet, istihsal işini mili miyasta tanzim ve idame eder. Milli menfaatlerin en ileri ve layık mümessili olan devletin bu tanzim ve idare işi yanında, müstahsilde kendi sanayi ve mülkiyetini işe katan bir yaratıcı unsur olarak çalışır. Devlet kooperatifinde istihsal işinin milli miyasta ve en elverişli bir teknikle tanzim edilmesinden doğan yüksek nemalar, bu işe, biri tanzim ve himaye kudretini, diğeri sanayi ve mülkiyetini koyan iki ortak, yani devlet müstahsil arasında taksim olunur."²⁶⁶ demektedir devletçi milli tarım politikasının fındıkta da uygulanması gerektiğini savunmuştur. "Zirai hayatımızda

²⁶⁵ Tör, Vedat Nedim, "Fındıkta Devlet Kooperatifi Devletle Müstahsilin İşbirliğine Doğru", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 432

²⁶⁶ Tör, Vedat Nedim, "Fındıkta Devlet Kooperatifi Devletle Müstahsilin İşbirliğine Doğru", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 434

özlediğimiz teknik inkılap, ancak müstahsilleri, bilfiil teşkilatı ve idaresini altına alan müesseseler sayesinde doğacaktır.”²⁶⁷ Vedat Nedim’de tıpkı Şevket Süreyya gibi iktidarın uygulamalarının yetersizliğini dile getirmiştir.

Dokuzuncu sayının Edebiyat bölümünde Yakup Kadri’nin Türkçe isimli makalesi yer almaktadır. Karaosmanoğlu, İstanbul’da gerçekleşecek olan I. Dil Kurultayı sebebiyle bu makaleyi yazmıştır. “Bizce, bugün edebiyat sahasında milli Türk dehasının geçirmekte olduğu buhranın başlıca sebebi, işte Türkçe’nin bu esaslar dâhilinde tasfiye ve tedvin edilmemiş olmasıdır. Yetmiş yıldan beri, sade Türkçe’ye doğru attığımız bütün adımlara rağmen melezliğinden, çetrefilliğinden ve hantallığından hiçbir şey kaybetmeyen bu ham maddenin, bu gayrisafî külçenin adı ve mahiyeti gene Osmanlıcadır.”²⁶⁸ Yakup Kadri’ye göre Türkçe’den, Arapça ve Farsça terimleri çıkarmak ve hece veznini kullanmak Türk diline milli dil unvanını getirmeyecektir. Türk aydınının uzun, şuurulu ve sürekli tespitlerde bulunarak, Türkçe’yi milli bir dil haline getirmesi gerektiğini sanmıştır

Milli İktisat Tetkikleri köşesinde İsmail Hüsrev’in Türkiye’de Toprak Ağalığı başlıklı makalesi yer almaktadır. İsmail Hüsrev’in bu makalesi derginin yedinci ve sekizinci sayılarında işlediği Türkiye’de derebeylik adlı makalelerinin devamı niteliğindedir. Tökin, toprağı mülk edinenlerle devlet arasında hukuki münasebetleri iki ayrı devirde değerlendirmiştir. Birinci devir Tanzimat öncesi dönemdir, ikinci devir ise Tanzimat sonrası devirdir. Sipahi derebeylerinin, devlet otoritesinin zayıflamasıyla serbest derebeyi vasfını aldığını belirten İsmail Hüsrev, serbest derebeyini toprak ağası olarak nitelendirmiştir. “Toprak ağalığının mümeyyiz vasıfları şunlardır: 1- Toprak ortakçılıkla işletilir. 2- Ortakçı ile toprak sahibi arasındaki istihsal münasebetleri nakit değil ayniyat tariki ile cereyan eder. 3- Ortakçı toprak sahibine kurunu vustaî hukuk bağları ile değil, borç (iş üzerinden borçlanma) gibi iktisadi rabıtalarla bağlıdır.”²⁶⁹ Toprak ağalığından kalan unsurlar ise ortakçılık tarzı, toprak sahibi üretici arasında para dışında borçlanma ilişkileri ve topraksız veya toprağı yetersiz gelen köylüye karşılığında geniş arazi tahsis

²⁶⁷ Tör, Vedat Nedim, “Fındıkta Devlet Kooperatifi Devletle Müstahsilin İşbirliğine Doğru”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 436

²⁶⁸ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Türkçe”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 438

²⁶⁹ Tökin, İsmail Hüsrev, “Türkiye’de Toprak Ağalığı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 446

edilmesidir. Para ticaretinin veya ticari ilişkilerin geliştiği yerlerde ise toprak ağalığında çiftlik işletmesine geçiş yapılmaya başlanmıştır.

Cihan İçinde Türkiye bölümünde Burhan Asaf tarafından kaleme alınan, Fırka Mektebi başlıklı makale yer almaktadır. “Hulasa idareci ve idarei-maslahatçı Tanzimat, gayelerine göre bir teşkilat ve teşkilatına göre eleman yetiştirme meselelerini pekâlâ halletmişti.”²⁷⁰ Tanzimatçılar, Mülkiye-i Şahane ile Tanzimat düzeninin devam etmesini sağlayacak elemanlar yetiştirmiştir. “Bir tarafta devlet otoritesi ve bir tarafta merkezi umumi otoritesi diye bir ikilik hâsıl olunca, az sonra, bunlardan birini diğzerinin üstüne geçirmek mecburiyetini hissetti... Yani siyasi otorite, inkısam ile vahdet formülleri arasında, şahıslara göre türlü şekiller almış ve türlü tezebzüplere sebep olmuştu.”²⁷¹ Meşrutiyet döneminde ise devlet otoritesi ve merkezi-yerel otorite arasında ikilik meydana gelmiş, idareciler ile politikacılar arasındaki çatışma, düzenin devamlılığını sağlayacak bürokrasi elemanı yetiştirememiştir. “... milli kurtuluş inkılabımız <<vahdet>>prensibini başa geçirdiği için, idare ile firkada ikiliği kabul edemez. Binaenaleyh, kadroyu yetiştirecek olan müessese, Mülkiye mektebi yahut mevcut Hukuk Fakülteleri ile yan yana yaşayamaz.”²⁷² Burhan Asaf’a göre Türk inkılabının yayılması ve devamlılığı için Fırka Mektebi kurulmalı ve buradan mezun olanlar aynı ekonomik, siyasi ve sosyal görüşlere sahip olmalıdır. “Ankara’da bulunması şart olan böyle bir mektep, inkılabımıza göre bir <<cihan telakki tarzı>>nı verdikten sonra, bize; idari, iktisadi ve mali sahalardaki teşkilatçı ve tuttuğunu koparıcı ileri elemanı; harici sahadaki siyasi ve iktisadi tahsil ve terbiyesi yerinde çalışkan unsuru; kitabi ve mercii inkılabın prensipleri olan adliyeciyi ve nihayet, inkılap devletlerini inkılap prensipleri namına kontrol eden ileri görüşlü gazeteciyi yetiştirecektir.”²⁷³ Burhan Asaf, yalnızca yetiştirilecek bürokratik elemanların değil, halkın tüm kesimlerinin fırka mektebinde tedrisattan geçirilmesi gerektiğini önermektedir. Şüphesiz bu düşünce Kadrocuların iç siyasette otoriter politikalara yatkın olduklarının göstergesidir.

²⁷⁰ Belge, Burhan Asaf, “Fırka Mektebi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 448-449

²⁷¹ Belge, Burhan Asaf, “Fırka Mektebi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 449

²⁷² Belge, Burhan Asaf, “Fırka Mektebi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 450

²⁷³ Belge, Burhan Asaf, “Fırka Mektebi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 451

Sekizinci sayıda yer alan Ankara Moskova Roma adlı makalenin devamı Yakup Kadri'nin rahatsızlığı sebebiyle bu sayıda yer almıştır. “Rusya, Çarlık Rusya’sı bütün o haşmet ve debdebesine rağmen Avrupa nazarında iktisaden geniş bir müstemleke, tabii bir pazar olmaktan başka bir kıymet ve ehemmiyeti haiz bulunmuyordu. Fransız bankalarının en hovarda müşterisi, İngiliz emtiasının en sadık alıcısı Rusya idi... Vahşi ve kanlı Rus inkılapçıları (!) zavallı halkı kırıp geçiriyor, köyleri, şehirleri yakıp yıkıyor, en iptidai hayat haklarını tanımıyor, zulüm ve şenaat, masum ve alicenap Çarların (!) ülkesinde tüyler ürpertici bir raddeye varıyormuş. Bu afet ve felaket karşısında, hiç, medeniyet alemi hissiz ve lakayt kalabilir miymiş?... Bir an geldi ki, bu düzme mürai edebiyatına Avrupa milletlerinin kendileri de inanır olmuşlardı. Amerika’da sinema perdeleri üstünde Ermeni katliamlarına dair bir takım korkunç masallar gösterilirken elleri zenci kanı kokan Yankilerin bile gözleri yaşarıyor ve bu mezalimi gazetelerde okuyan müstemlekeci İngiliz zabitlerinin yüreği bir ihtiyar hanım içliğiyle titriyordu. Öbür yandan <<guillotine>> mucidi Fransızlar hepsinden ziyade mesihî şefkat cazibesine tutulup, bu yeni Ehlisalip hareketine de ordu halinde Pierre l’ Hermite’ler yetiştiriyordu.”²⁷⁴ Anlaşılacağı üzere Karaosmanoğlu, Çarlık Rusya’ya eleştirirken, Sovyet Rusya’ya sahip çıkmıştır. Rus devriminin gerçekleşmesi en çok pazarlarını kaybeden Batılı emperyalist güçleri rahatsız etmiştir. “Birkaç yıldan beri Rusya hakkındaki neşriyat tamamıyla değişmiş olmasına rağmen, itiraf edelim ki, gene hepimiz, beynimizin içinde bu damganın izini taşımakta devam ediyoruz ve komünist inkılabı hailesinin büyük, müheyyiç, beşeri ve tarihi manasını anlamakta güçlük çekiyoruz. Bu kozmik hadiseyi, garptaki liberal burjuvalığın dar, küçük ve hasis ölçüleri ile tanıyoruz.”²⁷⁵ Türk aydınını da eleştiren Yakup Kadri, bu yazı dizisinde daha evvelde dile getirdiğimiz üzere Rus devrimini olumlama ve Türkiye’yi Sovyet Rusya’ya yakınlaştırmaya çalışmıştır. Yakup Kadri, Rusya yolculuğundaki ilk izlenimlerini şöyle tarif etmiştir: “Rus inkılapçıları hiçbir şey yapmamış olsalar bile kendilerine mahsus, muayyen bir inkılap iklimi vücuda getirmiş olmakla övünebilirler.

²⁷⁴ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ankara Moskova Roma”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 452-453

²⁷⁵ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ankara Moskova Roma”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 454

Bu inkılabın iklimi çok serttir. Bunun şeraitine uymayan her yabancı unsur er geç mahvolup gitmeye mahkûmdur.”²⁷⁶

Polemik köşesinde Burhan Asaf’ın Milli Kurtuluş Hareketleri ve Bunların İnkılap Nazariyeleri isimli makalesi yer almaktadır. Belge, makalesinde G. Safarof’un Milli Kurtuluş İnkılapları adlı eserine yanıt vermiştir. “Gerek Lenin ve gerekse Stalin, milli kurtuluş davalarını, proletarya davasının kapitalizme karşı mücadelesinde başta gelen birer yardımcı (Stalin, <<rezerv>> kelimesini kullanıyor) kuvvet telakki etmekten ve bu suretle bu hareketlerin müstakil, yani ne kapitalizme ne de sosyalizme gayri-tabii bir ileriliği temsil ettiklerini ne vama reddetmekten başka ne yapmışlardır?”²⁷⁷ Burhan Asaf, Lenin ve Stalin’in milli kurtuluş hareketlerini asıl unsur olarak görmemelerini, yardımcı kuvvet olarak değerlendirmelerini eleştirmiştir. “Milli kurtuluş hareketlerine girişmiş her hangi bir millet, davasını başarabilmek için: 1- Sınıf diyalektiğini başa geçirmek, 2- Amele diktatorasını esas tanımak, 3- Amele içinden yetişen rehberleri köylünün başına getirmek yani amele sınıfı ile köylü sınıfını bir tek teşkilata raptetmek, 4- Böyle bir teşkilat ile hem dâhildeki hem de hariçteki istismarcılara karşı mücadele etmek mecburiyetindedir.”²⁷⁸ Safarof, Milli kurtuluş hareketleri bu kuvvetlere malik olduğu takdirde başarıya ulaşabileceğini iddia etmiştir. Burhan Asaf ise bu tespitlere karşı çıkmıştır; çünkü milli kurtuluş hareketlerinde bulanık ülkelerde işçi sınıfı gelişmemiştir ve sınıf bilinci yoktur. “Milli kurtuluş hareketleri, nerede inkişaf ederlerse etsinler, o memleketin münevverleri, intelligensyası o hareketin en ileri düşünüşlü ve en feragatli kadrosunu verecektir.”²⁷⁹ Burhan Asaf, milli kurtuluş hareketlerinde rehberin Safarof’un belirttiği işçi sınıfı olmadığını, liderin entelektüeller olduğunu ve bu entelektüellerin her hangi bir sınıfın değil doğrudan doğruya milletin kendi malı olduğunu savunmuştur. “Milli kurtuluş inkılabının fiili ve nazari bütün prensiplerini nefsinde cemedden Türk Milli Kurtuluş İnkılabı, sınıf davasına, ne çıkış ne de varış noktaları bakımından başrol vermektedir. Bilakis, bu inkılabın muharriki metropoller ile müstemlekeler arasında

²⁷⁶ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ankara Moskova Roma”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 456

²⁷⁷ Belge, Burhan Asaf, “Milli Kurtuluş Hareketleri ve Bunların İnkılap Nazariyeleri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 457-458

²⁷⁸ Belge, Burhan Asaf, “Milli Kurtuluş Hareketleri ve Bunların İnkılap Nazariyeleri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 458-459

²⁷⁹ Belge, Burhan Asaf, “Milli Kurtuluş Hareketleri ve Bunların İnkılap Nazariyeleri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 459

olan tezat olduğu gibi, gayesi de bu tezadın tasfiyesidir.”²⁸⁰ Burhan Asaf hem Kadrocu düşüncenin savunmasını yapmış hem de Kadro Dergisi’nin gayesini bir kez daha dile getirmiştir.

Dokuzuncu sayının, dokuzuncu makalesi Falih Rıfki ve Son Eseri başlığını taşımaktadır ve Şevket Süreyya tarafından kaleme alınmıştır. Aydemir, Falih Rıfki’nın Moskova Roma adlı kitabını tanıtmıştır. Şevket Süreyya makalesine Falih Rıfki’yı tanıtarak başlamıştır. “Milli mücadelenin zaferinden sonra da Falih Rıfki, her sahada libasını değiştiren, fakat ahlakını ve silahlarını hiçbir zaman değiştirmeyen fesat ve muhalefet muharrirlerinin, daimi kin ve gayzlarının ilk hedefi olarak kalmıştır... Şüpheli ve zayıf imanın ifadesi olan opportunizm, vaziyete intizar ve kara kalabalığa hoş görünmek endişesi, Falih Rıfki’nın bilmediği bir şeydir.”²⁸¹ Şevket Süreyya Aydemir’e göre Falih Rıfki, inkılabın emir adamı ve sayfa başı muharrirlerinden biridir. Aydemir’in Moskova roma adlı eser ile ilgili görüşleri şöyledir: “Moskova ve Roma’da biz, taklit olunmaz bir yazı tekniği ile bütün ölçüleri kemalini bulmuş hür ve engin bir görüşün hayret verici imtizacını görüyoruz. Olgun san’atkar, olgun mütefekkir ve olgun vazife adamı, bir yazı eserinde, ancak bu kitapta olduğu kadar birbiriyle kaynaşabilir. Moskova - Roma bir kütle kitabı değil, bir rehber ve münevver kitabıdır.”²⁸²

Kronikler kısmında Falih Rıfki’nın İnkılap Ve Kadro isimli makalesi yer almaktadır. Bu makale, Eylül 1932 tarihinde Hâkimiyeti Milliye gazetesinden alınmıştır. “Türk inkılabı için en faydalı fikir eserlerinden başlıcası, Şevket Süreyya’nın yeni çıkan <<İnkılap ve Kadro>>su olduğuna şüphe yoktur... İnkılap ve Kadro’nun hiçbir sayfası ve satırı üstünde bedbinlik, tereddüt ve şüphe gölgesi görünmez. Şikâyeti açık, davası açık, sözü ve düşüncüsü açıktır: Bunlar düsturlar değil, münakaşalardır. Şevket Süreyya bir tercüme –kafa olmadığı gibi, kalp- fikirlerinde de ölüm korkusu ile kaçır. İnkılap ve Kadro’da donmuş ve şekillenmiş düsturlar yok değildir: Bunlar Türk inkılabının temel prensipleridir. Şevket Süreyya bu prensiplerde başkası ile değil, kendisi ile de münakaşa

²⁸⁰ Belge, Burhan Asaf, “Milli Kurtuluş Hareketleri ve Bunların İnkılap Nazariyeleri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 460

²⁸¹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Falih Rıfki ve Son Eseri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 461-462

²⁸² Aydemir, Şevket Süreyya, “Falih Rıfki ve Son Eseri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 463

kabul etmez.”²⁸³ Aydemir’in kendini Türk inkılabının ideolojisini hazırlamaya ne kadar motive ettiği açıktır. Falih Rıfki, hem İnkılap ve Kadro adlı eserden hem de Şevket Süreyya’dan övgü ile bahsetmiştir. “Büyük davalar, büyük iddialar ister. Şevket Süreyya’nın da iddiası büyüktür. Muharrir iddia ve heyecanının öz ateşini, Türk kurtuluş hareketinin irade kaynağından alır... Şevket Süreyya İnkılap ve Kadro’sunu bir nizamname olarak vermiyor; bir anahtar projesi olarak veriyor.”²⁸⁴ Falih Rıfki, Kemalist rejimin tartışmasız en gözde isimlerinden biridir. Kadro Dergisi’nde son eserinden söz edilmesi ve makalesinin dergide yayımlanması Falih Rıfki’nin dolayısıyla CHF iktidarının Kadroculara ve fikirlerine destek verdiğini kanıtlamaktadır.

Bu dönemde dikkat çeken ayrıntı Şevket Süreyya Aydemir’in İnkılap ve Kadro isimli kitabının yayımlanmasıdır. İnkılap ve Kadro, o dönemde oldukça olumlu tepkiler almıştır. Bunların başında Kadroculara sempatik bakmayan Vâlâ Nurettin’de vardır. “Bu eserin müellifi olan Şevket Süreyya, elyevm Ankara Ticaret Mektebi’nin müdürüdür... Son zamanlarda, Ankara’da çıkan Kadro mecmuasını neşredenler arasında bulunuyor. Cihan İktisadiyatında Türkiye isimli diğer büyük kıymetli istatistiklere müstenit bir eseri daha vardır ki, şayanı tavsiyedir. Şevket Süreyya yukarıda tarifini yaptığımız son eserinde inkılabın istinat edeceği mücadeleci münevver kadronun nasıl yetiştirilmesi lazım geldiğini anlatıyor.”²⁸⁵ Vâ-Nü önce Şevket Süreyya’nın daha sonrada İsmail Hüsrev’in Türkiye’de Zirai Kooperatifler Hareketi adlı eseri hakkında değerlendirmelerde bulunmuştur. Bunun yanında Yakup Kadri’de İnkılap ve Kadro’yu dünyanın yeni nizamı üzerine en mühim eserlerden biri olarak gördüğünü dile getirmiştir.

Bir önceki sayıda İktisat Vekili Mustafa Şeref Özkan’ın devletçi uygulamaları nedeniyle İş Bankası ve İstanbul iş çevrelerinin baskılarına daha fazla dayanamayıp istifa ettiğini ve yerine Celal Bayar’ın atandığına değinmiştir. Bu sayıda dikkat çeken bir başka ayrıntı ise Kadrocuların iktisat vekilliği değişikliğine değinmemiş olmasıdır. Kadrocular, bu konuda sessiz kalmayı tercih etmişlerdir. Şüphesiz Kadrocuların sessiz

²⁸³ Atay, Falih Rıfki, “İnkılap ve Kadro“, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 465

²⁸⁴ Atay, Falih Rıfki, “İnkılap ve Kadro“, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 9, Eylül 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 466

²⁸⁵ Nureddin, Vâlâ, “Yeni Bir İçtimaiyat Nesli”, **Akşam**, 12 Eylül 1932, s. 3 <http://gazeteler.ankara.edu.tr/dergiler/2399/171066/29082.pdf>, E. T: 22 Mart 2017

kalışının nedeni Celal Bayar'ın, sistemin tartışmasız lideri Mustafa Kemal'in emriyle İktisat Vekilliği görevine getirilmiş olmasıdır.

Dokuzuncu sayıda Kadrocular bütçe ve iş temelinde yazılar kaleme almıştır. Ülkenin yeniden yapılandırılması için ayrılan bütçenin yetersiz olduğunu iddia etmişlerdir. Türk inkılabının, Rus inkılabından farklı olduğunu savunmuşlar ve kendilerine muhalif olan CHF yöneticileri ile ilişkileri aynı düzeyde kalmıştır. Bunlara ek olarak tarımsal üretimde kooperatifleşme ve devletçiliğin önemi bir kez daha vurgulanmıştır.

2.2.10. Sayı: 10, Ekim 1932

Onuncu sayının ilk makalesi Kadro baş yazısıdır. Kadrocular, bu sayıdaki başyazıda İstanbul'da gerçekleşen dil kurultayını konu edinmiştir. “Şimdi yeni dil doğuyor. Biz hala bir parçacık olsun, eskiyi yazıyoruz. Bundan sonra yazmayacağız. Yazmamak için de konuşmayacağız. Bu ne çetin bir karardır. Titreyenler ve bu kararda daha ileri gidilmemesi için yalvaranlar, kararın çetinliği hakkında tam fikir sahibi olanlardır.”²⁸⁶ Kadrocular, milli kurtuluş hareketlerinde entelektüellerin topluma rehber olduğunu savunmuştur. Dil bağlamında da topluma rehber olma görevini üstlenerek, yeni Türkçe'nin savunucusu olmuşlardır. Kadrocular, Türk dilinin büyük bir kültür dili olması gerektiğini belirtmiştir. “Yeni dil, büyük dil, kültür dili Türkçe ne İstanbul saksısında ne de Anadolu bahçesinde gelişebilir. Onun mevcut boyunu ve ihtişamını idrak edeceği saha, onun çocukluğunu ve haşarıklarını kucaklamış olan sahanın kendisidir. Yeni dil, daha bugünden, 60 milyona göre kesilmesi lazım bir han ve kültür bağıdır.”²⁸⁷ Kadrocular, Türk dilinin, Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar uzanan coğrafyadaki tüm Türkleri kapsaması gerektiğini dile getirmiştir. Kadrocuların, bu makalede dile getirdikleri fikirler Yakup Kadri'nin bir önceki sayıda işlediği Dil kurultayı konusunu genişlettiklerinin kanıtıdır. Buna ek olarak Kadrocular, dil hususunda Turancı bir bakış açısı geliştirmişlerdir.

Onuncu sayının ikinci makalesi, Şevket Süreyya'nın İç Pazar ve İktisatta Bütünlük isimli yazısıdır. “Türk inkılabı, Türk teşkilatçısından bir <<İş Planı>> bekliyor. Bu iş planının ilk adımda hedefi; Türkiye'de <<İç Pazar>>ın yaratılması ve tanzim

²⁸⁶ Y. Y. ,”Kadro” , **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 473

²⁸⁷ Y. Y. ,”Kadro” , **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 474

edilmesidir. İç pazar deyince biz, her şeyden evvel, Türkiye’de Türk emtiası arz ve talebinin ve bu suretle de Türkiye’de Türk emtiasının mübadelesi ve paraya tahvili imkânının bütün memleket mikyasında bir genişlik almasını, yani milli iktisat işlerinin <<Memleket şümulleşmesi>>ni anlıyoruz. Bütün hudutlarımızı saran ve memleketin her bucağını birbirine bağlayan <<vatan – şümul>>bir iktisat birliği, şimdi milli bir iş planının, hem tezi hem mevzuudur.”²⁸⁸ Şevket Süreyya, bir önceki sayıda iş planı konusunu devam ettirmekte ve CHF iktidarından iç pazarın oluşturulmasını ve düzenlenmesini beklemektedir. “Büyük Türkiye geniş, fakat iptidai bir köylü memleketidir... İnce bir sahil parçası müstesna olmak üzere hemen bütün Anadolu’da *tekniksizlik, mübadelesizlik yahut pazar tıkanıklığı* <<sayı>> semeresizleştirme ve <<sayın semeresizliği>> buralarda Türk vatandaşının ihtiyaç derecesini inanılmaz bir iptidailiğe indirmiştir. Birçok yerlerde petrol bilinmez. Şeker ancak mahdut kasaba ve köyler ve bu kasaba ve köylerin ancak mahdut evlerine girebilmiştir, ayakkabı henüz çarığın yerini tutamamıştır. Hulasa vatanımızın geniş parçalarında Türk vatandaşı henüz ne bir *emtia müstahsili*, ne de bir *emtia müstehliğidir*. Buralarda müstahsilin bütün endişesi ancak kendisinin ve ailesinin asgari hadde indirilmiş ihtiyaçlarını teminden ibarettir.”²⁸⁹ Aydemir’in bu tespitleri ülkenin içinde bulunduğu durumu ortaya koymaktadır. Şevket Süreyya, bir entelektüel olarak ülke sorunlarına sırtını dönmemiş ve çözüm arayışları içinde olmuştur. Aydemir, iç pazarın yaratılmasında, iş bölümünün temel alınması gerektiğini savunmuştur. Yani Durkheimci bir anlayışla iş bölümünün, uzmanlaşmayı getireceğini ifade etmiştir. “Türk inkılabı, Türk teşkilatçısından bu <<Plan>>ı bekliyor.”²⁹⁰ Aydemir, iktidardan beklentisini bir kez daha dile getirerek makalesine son vermiştir.

İktisat İşlerinde Devlete Veto Hakkı ve İktisat Vekâleti adlı makale Vedat Nedim tarafından kaleme alınmıştır. Vedat nedim İktisat Vekâleti’ni iki tipe ayırmıştır. “Osmanlı İmparatorluğu gibi bir yarı müstemlekenin Ticaret ve Ziraat Nezareti, işte bu kadar lüzumsuz, bu kadar faydasız bir teşekküldü ve başka türlü olmasına da imkân yoktu. Çünkü Osmanlı İmparatorluğu’nun pasif bünyesi, pasif bir iktisat siyasetini ve bu

²⁸⁸ Aydemir, Şevket Süreyya, “İç Pazar ve İktisatta Bütünlük”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 475

²⁸⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, “İç Pazar ve İktisatta Bütünlük”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 475-476

²⁹⁰ Aydemir, Şevket Süreyya, “İç Pazar ve İktisatta Bütünlük”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 482

siyasetin taşıyıcısı olmak üzere de, pasif bir Ticaret ve Ziraat Nezaretini zaruri kılıyordu. Hâlbuki Dumlupınar ve Lozan'da başlayan yeni Türkiye Devleti müstemleke iktisadiyatından müstakil millet iktisadiyatına geçmek cehdinin timsalidir. Bu cehdin ifadesi ise, ancak aktif bir iktisat siyaseti olabilir. İşte İktisat Vekâleti'mizin bugüne kadar geçirdiği değişiklikler, onun bu zarurete uymak ihtiyacının insiyaki birer tezahürüdür.”²⁹¹ Tör, Osmanlı İmparatorluğu İktisat Vekâleti'ni pasif olarak nitelendirmiş, Türkiye Cumhuriyeti İktisat Vekâleti'ni ise genç Türkiye'nin aktif bir uzvu olması gerektiğini belirtmiştir. Liberal iktisadi siyaseti uygulayan memleketlerde umumi müdürlük teşkilatlarının yeterli olduğunu savunan Vedat Nedim, “Devlet kredi temin etsin, devlet satılmayan malları satın alsın, devlet düşük fiyatlara karşı çare bulsun, devlet sürüm pazarları arasın, devlet gümrük himayesi koysun, devlet muafiyetler bahşetsin, devlet şunu yapsın, devlet bunu yapsın dendi mi, o takdirde devlete, iktisat işlerinde bir (veto) hakkı tanımak icap eder.”²⁹² demektedir; ancak ülke içinde durumun farklı olduğunu, başı sıkışan tüccarın, çiftçinin ve sanayicinin devletten yardım istediğini belirtmiştir. Bu tarz bir uygulamanın liberal ekonomi politikalarına uygunluk göstermediğini savunmuştur. “İktisat Vekâleti'nin ve ona tabii bütün müesseselerin reorganizasyonu bahsinde ana prensip, memleket iktisat hayatının ihtiyaçlarına göre <<İhtisas büroları>> <<Madde teşkilatları>> tesisidir.”²⁹³ Vedat Nedim, iktisadi devletçiliği kanunlaştıran bir ülkede İktisat Vekâleti'nin yeniden teşkilatlanmasıyla bu tarz sorunların ortadan kalkacağına inanmaktadır. “...eleman, ancak muayyen iş sahalarında kökleşir. O halde eleman meselesi, yapılacak işler için bir engel teşkil etmemelidir. Eleman yetişmesi ve kökleşmesi ancak makinenin kurulmasıyla ve iş sahasının yaratılmasıyla kabildir. Her iş için lazım gelen elemanın önceden ve kendiliğinden yetişmesini istersek <<elaman yok>> nakaratını torunlarımızın torunlarına da miras bırakacağımızdan emin olabiliriz.”²⁹⁴ Vedat Nedim, İktisat Vekâleti'nin yeniden yapılandırılması işinin başarılması için yeterli sayıda ve olgunluğa erişmiş bürokratik elemanlarında olduğunu belirtmiştir. Tör, mevcut İktisat

²⁹¹ Tör, Vedat Nedim, “İktisat İşlerinde Devlete Veto Hakkı ve İktisat Vekâleti”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 483-484

²⁹² Tör, Vedat Nedim, “İktisat İşlerinde Devlete Veto Hakkı ve İktisat Vekâleti”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 485

²⁹³ Tör, Vedat Nedim, “İktisat İşlerinde Devlete Veto Hakkı ve İktisat Vekâleti”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 487

²⁹⁴ Tör, Vedat Nedim, “İktisat İşlerinde Devlete Veto Hakkı ve İktisat Vekâleti”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 489

Vekâleti düzenini bir müessese olarak görmüş ve bir an önce bu halinden kurtularak planlı ve teşkilatlı bir yapıya bürünmesi gerektiğini dile getirmiştir.

Sekizinci sayının değerlendirmesinde, İktisat Vekilliği görevine Mustafa Kemal'in isteğiyle Celal Bayar'ın getirildiğini dile getirmiştik. Kadrocular, iktisat vekilinin değişikliğini, olay gerçekleştirildikten yaklaşık iki ay kadar sonra dolaylı olarak yorumlama yolunu seçmiştir. Nitekim Kadrocular, iktisadi alandaki devletçi uygulamaların ve İktisat Vekâleti'nin yediden yapılandırılması işinin yeni İktisat Vekili Celal Bayar tarafından uygulanmayacağını bildikleri için, bu görevlerin genç Türkiye'nin kalkınması için şart olduğunu vurgulamıştır.

Millet İktisadiyatı köşesinde İsmail Hüsrev'in Türkiye'de Milli Sermaye Hareketi isimli makalesi yer almaktadır. "Türkiye'de istihlal şubeleri arasında milli sermayelerin hareketi henüz tamamıyla liberal iktisat sisteminin kanuniyetlerine tabiidir... Liberal iktisatta iktisadi teşebbüslerin cemiyet için faydalı bir şekilde tesisi zihniyeti yoktur. Sermayelerin hareketine cemiyetin şuuru hâkim değildir. Kimse kimseyi sen şu işe sermaye yatırma diye icbar edemez. Bunun içindir ki liberal iktisatta istihlal şubelerinin mütevazın inkişafını göremeyiz."²⁹⁵ Bu değerlendirmelerini değirmencilik, vapurculuk ve sanayi sektöründeki örneklerle pekiştiren İsmail Hüsrev, ülke sanayisinde yanlışlıkları ve hataları da "1- Fabrika mevkiinin fena intihabı (nakliyat, işçi, mevaddı iptidaiye ve mahreç noktai nazarından). 2- Fabrikaların rantabl olabilmesi için asgari vüs'atinin yanlış tayini. 3- Müteşebbisin sermayesinden büyük teşebbüslere girişip gayri müsait şeraitle para istikrazı. Sermaye ile faiz yekûnunun fabrika kıymetini geçmesi. 4- Ne imalatında ne de satışında ihtisas. Vazifeyi hüsnü ifa edebilecek adamların intihabından evvel işe girişilmesi. 5- İhtiyaca tekabül edecek bir fabrika mevcut iken sırf kâr bıraktığını görerek ihtiyacı tespit etmeden aynı yerde diğer bir fabrika tesisi. 6- Malzeme evsafını ve mamulât hususiyetlerini tetkik etmeden muvafık olmayan makinenin celbi."²⁹⁶ sıralamıştır. Tökin, bu maddeleri, sanayi kongresinin raporlarından çıkartarak okuyucuya aktarmıştır. Tökin'e göre bilgisizlik ve plansızlık iktisadi alanda başıbozuk bir düzene sebebiyet vermektedir. Buna bağlı olarak İsmail Hüsrev, devletin iktisadi alana müdahalesini üçe ayırmıştır. "1- Fiskal devletçilik, devletin sırf bütçe

²⁹⁵ Tökin, İsmail Hüsrev, "Türkiye'de Milli Sermaye Hareketi", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 490-491

²⁹⁶ Tökin, İsmail Hüsrev, "Türkiye'de Milli Sermaye Hareketi", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 493-494

varidatı temin etmek için iktisadi teşebbüslere girmesi veya iştirak etmesidir. Bu şekil devletçilikte iktisadi faaliyetler yine liberal esaslar dâhilinde cereyan eder. Ekseri garp memleketlerinde ve bilhassa Türkiye’de gördüğümüz devletçilik bu mahiyettedir... 2- Sosyalist devletçilikte devlet, iktisat işlerinin müstakbel sosyalist cemiyetini kurmak maksadıyla bir sosyalist plana göre tanzim eder. Bütün istihsal vasıtalarına devlet tesahup etmiştir. Devlet, muayyen bir sınıf namına yeni bir cemiyet kurmak davasındadır. 3- Hâlbuki nasyonalist (milliyetçi) devletçilikte devlet, şu veya bu sınıfın emrinde değildir. Devleti milletin ileri menfaatlerini temsil eden teşkilatçı bir rehber kadro, iktisadi faaliyetleri milletin ileri menfaatleri hesabına tanzim ve idare eden bir teknisyenler kadrosu teşkil eder.”²⁹⁷ Nitekim bu şartlarda Türkiye için uygun olan model nasyonalist devletçiliktir. Nasyonalist devletçilik modeli yalnızca Türkiye için değil, milli kurtuluş hareketlerini başarıya ulaştıran tüm ülkeler için geçerli bir modeldir. Nasyonalist devletçilikte, milli sermaye bilgisizlik, yanlış rekabet ve plansızlık neticesinde yok olmaz. Tökin’in bu makalesinin muhatabı muhakkak ki, liberalizm yanlısı yeni İktisat Vekili Celal Bayar’dır. Celal Bayar’ın, İktisat Vekili olduktan sonra devletçi politikaların devam edeceğini beyan etmiş olmasına rağmen; İş Bankası ve İstanbul iş çevrelerinin isteklerini gerçekleştirmeye çalışması, Kadrocular safında İktisat Vekiline karşı bir güvensizlik oluşmasına neden olmuştur.

Edebiyat bölümünde Yakup Kadri’nin Enderun Şairleri ve Halk Edebiyatı başlıklı makalesi yer almaktadır. “Dokuz gün süren Dil Kurultayı’nda dinlediğimiz nutuk ve konferansların bir hulasasını yapmak lazım gelirse diyebiliriz ki, Âşık Paşa’dan Fikret’e kadar devam eden ve adına Osmanlı edebiyatı denilen bir nevi dil ve kültür mahsulü artık, bir daha gün yüzüne çıkmamak üzere tarihin karanlığına gömülmüştür.”²⁹⁸ Yakup Kadri, bir önceki sayıda olduğu gibi Dil Kurultayı’nın faaliyetlerinden söz etmiştir. Türk edebiyatının, klasik bir edebiyat akımı haline gelmesi gerektiğini belirtmiş ve bu oluşumun temelini Türk edebiyat tarihinde araması gerektiğini savunmuştur. “Divan Edebiyatı, nevi şahsına münhasır bir zümre sanatı olarak öğretilbilir. Çünkü kültürümüzde ne kadar yabancı olursa olsun, Divan Edebiyatı, bizim milli fikir hayatımızda bir hadisedir ve onun edebi tenkit sahasında hiç değilse bir antitez olarak

²⁹⁷ Tökin, İsmail Hüsrev, “Türkiye’de Milli Sermaye Hareketi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 494-495

²⁹⁸ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Enderun Şairleri ve Halk Edebiyatı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 496

yaşamısına ihtiyaç vardır.”²⁹⁹ Kadrocular, şimdiye kadar Osmanlı İmparatorluğu’nun kurumlarını ve uygulamalarını eleştirmiş ve Osmanlı’nın siyasi mirasını reddetmiştir; ancak kültürel alanda Türkiye’nin Osmanlı İmparatorluğu’nun devamı olduğunu kabul etmiştir.

Cihan İçinde Türkiye bölümünde Cihan Buhranı Bitti mi? başlığıyla Burhan Asaf’ın makalesi yayımlanmıştır. Burhan Asaf, makalesinde bazı ham madde fiyatlarının yükselmesi ve bazı borsaların yükselmesi üzerine buhran hakikaten bitti mi sorusuna cevap aramıştır. Belge, dünya buhranını üç ayrı görüşe göre sınıflandırmıştır. “1- Konjonktür bakımından. Bu görüş, klasik iktisat mektebinin görüşüdür. Buna göre, buhran tabii ve mukadder bir duraklama devresidir ki, sebeplerini, fazla miktarda kredilerin istihsal sahasına yatırılması dolayısıyla istihsal ile istihlak arasındaki uygunsuzluktan alır. Periyodik ve siklik bir hadisedir. Her 6-8 senede bir baş gösterir. Neticede, çürük müesseseler, çürük matluplarla birlikte tasfiye edilir ve bu tasfiyeyi kendi kendine yapan piyasa, yeniden canlanmaya başlar.”³⁰⁰ 1929 ekonomik buhranı serbest mübadele sistemini, para esasını, piyasadaki otomatik görüşleri ve devletleri parçalaması sebebiyle kendinden önceki buhranlardan farklıdır. “2- İllî ve dogmatik bakımdan: Bu görüşü koyan Karl Marx’tır. Bu görüşe göre de, buhran tabii bir haldir. Her zaman tekerrür edecektir, çünkü kapitalizm bir plansız ve ölçsüz iktisat rejimidir. İstihsal vasıtalarının alabildiklerine inkişaf etmeleri esas tanındıktan sonra, 6-8 senede bir istihsal ile istihlak arasında uygunsuzluklar belirmesi, bu uygunsuzlukların iktisatça çöküntülere yol açması elbette ki hem tabii hem de mukadder bir haldir.”³⁰¹ Marx, buhranın ortadan kalkmasını kapitalist düzenin son bularak, sosyalizmin gelmesine bağlamıştır; ancak 1929 buhranı henüz sosyalist düzen yokken, herkes tarafından tasfiyesi zaruri ve tekrarı son derece tehlikeli bir hal olarak görülmüştür. “3- İktisadi strüktür bakımından ve diyalektik görüşle. Bu görüş milli kurtuluş inkılabının yani Türk inkılabının görüşüdür. Bu görüşe göre, bu buhran, klasik ve periyodik buhranlar devrini kapatmakta olan cihanşümul bir hadisedir. Sarsıntılarını hala yapmakta olan ve daha uzun seneler yapacak olan ve kapitalizmin tasfiyesini değil istihalesini istihdaf eden bir

²⁹⁹ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Enderun Şairleri ve Halk Edebiyatı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 497

³⁰⁰ Belge, Burhan Asaf, “Cihan Buhranı Bitti mi?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 498

³⁰¹ Belge, Burhan Asaf, “Cihan Buhranı Bitti mi?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 499

inkılabî hadisedir.”³⁰² Burhan Asaf’a göre tarihte daha önce görülmeyen bir durum söz konusudur. 1929 buhranı sadece piyasa şartlarına göre değil, milletlerin bağımsızlık kazanma isteklerine ve iktisadi bağımsızlıklarını elde etmelerinin bir sonucudur. “Milli kurtuluşcuların buhran telakkilerini vasıflandıran bir diğer nokta, kapitalist iktisat rejimine tabii memleketlerin: A- Mütesaviyen inkişaf edememeleri, B- Sermaye ve teknikte faik mevkide olan memleketlerin teknikte ve sermayede geri olan memleketleri şu yahut bu şekilde fakat mutlaka istismar etmeleridir.”³⁰³ Belge’ye göre dünya ekonomik buhranı piyasa bakımından iktisadi, milli kurtuluş hareketleri bakımından içtimai, dünya iktisadi piyasası bakımından ise bünyevi bir buhrandır. Burhan Asaf, buhrana çare arayan finans merkezlerinin programlarını şöyle ifade eder: “...finans merkezlerinin programları şu olmuştur: piyasaları devlet eli ile ve devlet parası ile tasfiye etmek. Cihan ölçüsünde mal mübadelelerinin hem imkansız hem de tehlikeli (teknik farkları yüzünden plasman sermayelerinin donması yani batması) olduğunu görerek, teknik şartlarına göre sahalar tefrik etmek ve mübadele mekanizmasını bu ayrı sahalar dahilinde ve ayrı denebilecek tedbirlerle işletmeye çalışmak.”³⁰⁴ Burhan Asaf, bu programın buhranı kuvvetlendireceğini ve buhranın sürekliliğini sağlayacağını iddia etmiştir. Burhan Asaf, Türkiye’nin 1929 buhranını fırsata çevirmesi gerektiğini belirtmiştir. Yani iktisadi bu dönemde sağlanabileceğini savunmuştur.

Yakup Kadri’nin altıncı sayıda yayımlanmaya başladığı Ankara Moskova Roma adlı makalesi bu sayıda da yer almıştır. “Rusya’yı kaplayan bu inkılap atmosferi içinde artık bütün tezatlar ortadan kalkmıştır. Her halde, tam bir komünist nizamına girmemiş olan ve kendi tabirlerine göre henüz (précommuniste) bir safhadan geçmekte bulunan bugünkü Rus cemiyetinin bünyesindeki kargaşalığı görüp meydana çıkarmak o kadar zor bir şey değildir. Zaten hiçbir inkılapçı Rus komünisti bunu inkâr etmez. Onlarca ve gene onların kullandıkları bir tabire göre bugün, Kızıl Rusya’da cari olan hukuk, hala (Burjuva Hukuku)dur. Engin köylü tabakası, henüz mülkiyet ve kazanç haklarına bağlı müstakil bir sınıf halinde yaşamaktadır. Entelektüeller, hele edebiyat ve sanat sahasındakiler kolektivize ve proleterize olmaktan uzak, eski hayatın, eski burjuvalığın

³⁰² Belge, Burhan Asaf, “Cihan Buhranı Bitti mi?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 500

³⁰³ Belge, Burhan Asaf, “Cihan Buhranı Bitti mi?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 501

³⁰⁴ Belge, Burhan Asaf, “Cihan Buhranı Bitti mi?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 505

şekleri, tereddütleri, zaaf ve temayülleri içinde bocalamaktadırlar.”³⁰⁵ Yakup Kadri, Sovyet Rusya’da tüm çelişkilerin kalkmadığını, her ne kadar komünist bir devrim gerçekleşse de henüz komünist faaliyetlerin başlamadığını dile getirmiştir. Karaosmanoğlu’nun Rus devrimi adına yaptığı bu tasvir Türk devrimi için uyarıcı bir nitelik taşımaktadır. “Bunlar kendilerini beğenmişlikleri, yani ferdiyetçilikleri, havailikleri, hatta belki birazda snopluklarıyla hemen her yerin entelektüellerine benziyorlar. Bunlarla, bulunduğumuz meclislerde –biz milli, burjuva, Türk entelektüelleri!- kendilerini asla yadırgamadık. Bütün kusurlarımız, zaaflarımız, dağınıklıklarımızla, kendimiz onlardan ayrı bulmadık.”³⁰⁶ Yakup Kadri bu sözleriyle hem Türk entelektüelini eleştirmiş hem de onlardan kendimizi ayrı bulmadık diyerek iki ülke entelektüellerini birbirine yakınlaştırmaya çalışmıştır. Yakup Kadri, Rus devriminin yarattığı düzendeki aksaklıkları, inkılap havası içinde birer teferruat birer normal arıza olarak görmüştür. “Rusya’nın bu prensipleşmiş, fikirleşmiş, şuurlaşmış inkılap havası içinde, çok defa, kendi inkılap havamızı düşündüğüm olmuştur... Doğrusu bunu Rusya’daki kadar kolaylıkla tayin edemiyorum. Bu hava tahlilini inkılabımızın mihrakı olan Ankara’da bile yapmak güçtür. Çünkü Ankara’da manevi atmosfer yer yer, semt semt değişir. Tahtakale’de koyu bir ortaçağ havası hüküm sürer. Yeni şehir, gittikçe alafrangalaşmaktadır. Meclis ve hükümet mahafiline gidelim. Oralarda hâkim olan hava ekseriyetle, donmuş bir bürokrasi havasıdır.”³⁰⁷ Yakup Kadri, Türk inkılabının tamamlanmadığını açıkça dile getirmiş ve CHF iktidarını eleştirmiştir. Türk inkılabının içinde bulunduğu durumu, Rus devrimi ile kıyaslayarak Türk devriminin üst yapısal bir nitelikte olduğunu savunmuştur.

Kronikler kısmında yer alan ilk makale Neşet Halil’e aittir ve İnkılap ve Kadro başlığını taşımaktadır. Neşet Halil’in bu makalesi, 6 Eylül 1932 tarihli Hâkimiyeti Milliye gazetesinden alınmıştır. “Türk inkılabı <<İnkılap ve Kadro>>da milli bir çerçeve içine alınmıştır. Şevket Süreyya bu inkılabı ile Türk inkılabını her sahada millileştirmiş, onu eski ve yeni dünyanın muhtelif merkezlerinde yer alan fikir cereyanlarından ayrı ve inkılabın bizzat temsil ettiği fikirlere göre bir kül halinde ortaya koymuştur... Hakikat

³⁰⁵ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ankara Moskova Roma”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 510

³⁰⁶ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ankara Moskova Roma”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 510

³⁰⁷ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ankara Moskova Roma”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 512

Şevket; ne Paris'in, ne Moskova'nın, ne Roma'nın, ne de Berlin'in hayranı idi. Onun inandığı bir tek fikir, Türk inkılabı ve beğendiği bir tek hareket, Türk milli kurtuluş hareketi idi... <<İnkılap ve Kadro>>da Türk inkılabının bu büyük hamlesinin, Türk cemiyetinin zümresiz, sınıfsız, tezatsız milli bir inkılap camiası haline intikalinin prensipleri vardır. Ve bu kabımdan <<İnkılap ve Kadro>> 1932 Türkiye'sinin kitabıdır."³⁰⁸ Neşet Halil hem Şevket Süreyya'yı hem de fikirlerini desteklemiş ve methetmiştir.

Kronikler kısmının son makalesi İsmail Hüsrev tarafından kaleme alınan Bir Eser başlıklı yazıdır. İsmail Hüsrev, makalesinde Akşam gazetesi yazarlarında Hüseyin Avni Şanda'nın Bir Yarım Müstemleke Oluş Tarihi adlı yeni kitabını tanıtmıştır. Hüseyin Avni, eserinde Osmanlı İmparatorluğu'nun nasıl sömürge ülkesi haline geldiğini, sömürgeleşirken nasıl sınıflara ayrılmaya çalışıldığını ve nasıl fakirleştiğini ele almıştır. İsmail Hüsrev, Hüseyin Avni'nin kitabındaki eksikleri şöyle sıralamıştır: "1- Hüseyin Avni Bey, Türkiye'nin müstemlekeleşmesi seyrini kapitalizmin inkişaf safhalarına göre mütalea etmemiştir. Bunun için fikirler bir parça kronolojik bir mahiyet alıyor... 2- Aile iktisadiyatı tabiriyle muayyen bir devirdeki iktisat sistemini karakterize edemeyiz. İstihsalatının kısmı azami, mahallinde müstahsili tarafından istihlak edilen iktisat tarzına <<zati iktisat nizamı>> demek lazımdır... 3- Hüseyin Avni Bey'den kitabına bir bahis daha ilave etmesini isterdik. Bu bahis müstemlekeleşen Türkiye'nin milli kurtuluş cidalidir. Tebarüz ettirmek lazımdır ki, Türkiye'nin milli istiklali bu yarım müstemlekelikten halas hareketidir."³⁰⁹

Onuncu sayıda Kadrocular iç pazarı millileştirme ve plan mefhumunun uygulanmasının önemi üzerinde durmuştur. Bu sayıda dikkat çeken en önemli konu iktisat vekili değişikliğinin, olay gerçekleşikten yaklaşık iki ay sonra dolaylı olarak dile getirilmesidir. Şüphesiz Kadrocuların bu tavrında CHF iktidarı ile çatışmamak ve siyasi kargaşaya sebebiyet vermemek gibi nedenler vardır.

³⁰⁸ Atay, Neşet Halil, "İnkılap Ve Kadro", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 514-516

³⁰⁹ Tökin, İsmail Hüsrev, "Bir Eser", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 10, Ekim 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 517-518

2.2. 11. Sayı: 11, Kasım 1932

On birinci sayının başyazısı Kadro başlığını taşımaktadır. “Torino’da yükselen ve Avrupa’nın dört büyük devletine Avrupa’yı bu dört büyük devletin emrine vermek teklifini yapan seste, biz, cihana ders vermek isteyen tarihten hiçbir ders almadığını görüyoruz... Dışarı doğru yayılabilmek için içindeki tezatları bir nevi içtimai antiseptik ile tahammürden, kokmaktan koruyan bu rejim, bu gibi görüşleri ve bu gibi teklifleri ile antiseptiğin gittikçe tesirsizleşmekte olduğunu ifşa etmektedir... On seneye kadar dünyanın faşist olacağını, hoş görülebilmesi dünyanın hakikaten daha rahat ve daha şen olmasına bağlı bir şaka gibi ilan etmekteki yegâne mana, buhranlara karşı faşizmin liberal rejimlerden de daha az mukavim olmasıdır... Buna muvazi olarak, millet bünyesi içinde zayıf ferdi kuvvetli ferdin tagallübünden koruduğunu ilan edip dururken, insanlık bünyesi içinde zayıf milleti kuvvetli millete çiğnetmek prensibini kabul ettirmeye yeltenmesidir.”³¹⁰ Kadrocular, İtalya’da ortaya çıkan faşist rejimin tutarsızlıklarını eleştirmiştir.

İnkılabın İdeolojisi bölümünde Şevket Süreyya’nın Şeker İstiklali ve 160.000 Ton Türk Şekeri isimli makalesi yer almaktadır. “Türkiye’de bir şeker sanayi meydana getirmek teşebbüslerinin elli senelik bir mazisi vardır. Fakat bu sanayinin fiilen tesisi hareketi ancak 1925 Nisanında neşrolunan şeker kanunu ile başlar.”³¹¹ Aydemir, Türkiye’de şeker sanayinin kuruluşunun Cumhuriyet döneminde başladığını dile getirmiştir. Şevket Süreyya, 1925 yılında yürürlüğe giren kanunlardan sonra 1932 yılına kadar geçen sürede Türk şeker sanayisinin durumunu incelemiştir. “Türkiye’nin senevi şeker ihtihlaki 80-85 bin ton arasında hesap olunmaktadır... Türk şeker sanayi, Türkiye şeker ihtiyacının henüz ancak (%14,5)ini temin ediyor. Binaenaleyh Şeker kanununun yedinci yılında milli şeker istiklali hedefi yolunda geçilen mesafe, bu günkü vaziyete nazaran, geçilecek mesafenin ancak (%14,5)idir.”³¹² Aydemir, Türkiye’nin şeker üretiminin az olduğunu söylemiş, bunun sebebi olarak da şeker üretiminde hala devam eden liberal politikaları göstermiştir. Bu tezini, liberal iktisadi sistemin uygulandığı Uşak ve Apullu şeker fabrikalarını örnek vererek desteklemiştir. Türkiye’deki pancar üretim oranlarını

³¹⁰ Y. Y. ,”Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 525-526

³¹¹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Şeker İstiklali ve 160.000 Ton Türk Şekeri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 527

³¹² Aydemir, Şevket Süreyya, “Şeker İstiklali ve 160.000 Ton Türk Şekeri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 528

Amerika ve Avrupa ülkeleri ile karşılaştırmış ve Türkiye'nin dünya pancar üretiminde geri olduğunu belirtmiştir. “Türk şeker sanayi bir tanzime muhtaçtır. Bu tanzimin mevzuu bu sanayinin rantabilitesini temin etmektir. Bu işin başında her şeyden evvel şeker sahalarında toprağın fennin icaplarına göre işlenmesi gelir. Şeker sahasında toprağın fenni işlenmesi bir küçük çiftçilik veya sadece bir zirai rehberlik işi değildir.”³¹³ Şevket Süreyya, şeker üretiminde bir yandan plan ve teşkilatlanma işinin esas alınmasını, öte yandan şeker üretiminde ülkenin kendi kendine yeten bir yapıya kavuşturulmasını istemektedir. “Memleketimizin şeker siyaseti, iki kademeli bir planı istihdaf edebilir. Bu planın birinci kademesi Türkiye'nin bugünkü ihtiyacı dâhilinde şeker istihsalini temindir... Şeker sanayinin ikinci kademesi de, Türk milletinin bugünküne nazaran hiç değilse iki misli şeker istihlak eden bir müreffeh müstehlik haline getirilişi ve binaenaleyh Türkiye'nin bugünkü ihtiyacına nazaran hiç değilse iki misli şeker istihsal edebilecek bir şeker memleketi haline getirilebilmesi işini ihtiva eder.”³¹⁴ Şevket Süreyya'nın teknik vasfı yüksek olan bu makalesinin yazımında o dönemde yaşanan şeker krizi etkili olmuştur. Türkiye'deki şeker sanayinin büyük bir bölümü İş Bankası ve çevrelerinin etkin olduğu bir alandır. Nitekim şeker sanayine devletin dâhil olmasını da istememektedir. İsmet İnönü Moskova gezisinde, Rus yetkililerle Türkiye'de şeker fabrikası kurulması için mutabık olmuş; ancak İş Bankası ve çevrelerinin girişimleri neticesinde Eskişehir'de kurulması planlanan şeker fabrikası Alman bir şirketine yaptırılmıştır. Olayların bu şekilde gerçekleşmesi Kadrocuların, İktisat Vekili Celal Bayar'a karşı tepkilerin artmasına neden olmuştur.

Millet İktisadiyatı bölümünde Vedat Nedim'in kaleme aldığı Sınıflaşmak ve İktisat Siyaseti aslı makalesi yer almaktadır. “Sınıfsız ve tezatsız millet olmak gayemizdir. Fakat henüz, sınıfsız ve tezatsız bir millet değiliz... Türk milletinin ileri menfaatleri, sınıfların gittikçe keskinleşen ayrıcalıklarla birbirlerinden uzaklaşmalarını ve bu uzaklaşma neticesinde millet gövdesini yıpratana sınıf kavgalarının doğmasını icap ettiren bir iktisatça inkişafın önüne geçmeyi emrediyor... Türk inkılabı ise, hem Fransız inkılabına, hem de Rus inkılabına karşı bir reaksiyondur. İdeali, ne bir burjuva, ne de bir proletarya hâkimiyetidir. Türk inkılabı, bir sınıf inkılabı değil, sınıfsız ve tezatsız millet

³¹³ Aydemir, Şevket Süreyya, “Şeker İstiklali ve 160.000 Ton Türk Şekeri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 534

³¹⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “Şeker İstiklali ve 160.000 Ton Türk Şekeri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 536

oluş inkılabıdır.”³¹⁵ Tör’e göre Türk inkılabının bu vasıflara sahip olmasının iki nedeni vardır. Birincisi, sınıf ayrılıklarının olmaması tekniğin imkânlarını geri bırakmıştır haliyle ülke yoksullukla boğuşmak zorunda kalmıştır. İkincisi ise, ekonomik seviyemizde var olan geriliktir. Bu iki sebep Türk inkılabının doğuşunu müjdelemiştir. “Hususi sermaye terakümü yolunun Türkiye iktisadiyatına vuracağı damga, daima gerilik ve tabiiilik damgası olacaktır.”³¹⁶ Vedat Nedim, şahsi sermaye birikiminin, Türkiye’yi Osmanlı İmparatorluğu’nun iktisadi kargaşasına geri döndüreceğini savunmuştur. Nitekim şahsi sermaye birikimi, Türk inkılabının gayelerinden olan tezatsız millet anlayışının oluşturulmasına mani olacaktır. “Nasıl ki, bugünkü Rus iktisat siyasetinin Bolşevik ihtilalinden önce, ne tarihte, ne de kitapta yeri yok idiyse; yine nasıl ki, bugünkü İtalyan iktisat siyasetinin faşist ihtilalinden önce ne tarihte, ne de kitapta yeri yok idiyse, Türk inkılabına has milli iktisat siyasetimizin ilk eşsiz örneğini de biz, kendi kendimize yaratmak mecburiyetindeyiz.”³¹⁷ Şüphesiz Vedat Nedim’in tarif ettiği Türk inkılabına has iktisat sistemi devletçiliktir ve Türk inkılabını gayelerine taşıyacak olan da iktisadi devletçiliktir.

Milli İktisat Tetkikleri kısmında Şark Vilayetlerinde Derebeylik isimli makale İsmail Hüsrev tarafından kaleme alınmıştır. “İşlenmemiş bakir mevzulardan biri de şark vilayetlerimizdeki <<derebeylik>>tir. Bu mevzua ait şimdiye kadar ne muntazam monografiler yazılmış ne de tetkikler yapılmıştır. Elimizde malumat olarak Şeyh Sait isyanı münasebeti ile şark vilayetlerinde muhabirlik etmiş iki muharririn ve oralarda yaşamış zevatın kıymetli müşahedeleri vardır. Erzincan Valisi Ali Kemali Bey’in son neşrettiği <<Erzincan>> hakkındaki eseri de şarktaki derebeylik münasebetleri hakkında kıymetli materyaller vermektedir.”³¹⁸ İsmail Hüsrev’in övgüyle söz ettiği eserlerden biri Şevket Süreyya’nın altıncı sayıda tanıttığı Naşit Hakkı’nın Derebeyi ve Dersim adlı eseri, diğeri ise Yusuf Mazhar’ın şark vilayetlerindeki seyahatlerine ait mektuplarıdır. İsmail Hüsrev, şarktaki derebeyliği coğrafi bir saha üzerinde yaşayan bir içtimai-iktisat ünitesi olarak ele almıştır. “1-İçtimai istihlal nizamı. İnsanlar maişetlerini

³¹⁵ Tör, Vedat Nedim, “Sınıflaşmak ve İktisat Siyaseti”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 539-540

³¹⁶ Tör, Vedat Nedim, “Sınıflaşmak ve İktisat Siyaseti”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 541

³¹⁷ Tör, Vedat Nedim, “Sınıflaşmak ve İktisat Siyaseti”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 542-543

³¹⁸ Tökin, İsmail Hüsrev, “Şark Vilayetlerinde Derebeylik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 545

temin ederken tabiatla mücadele ederler. Bu mücadelede birçok vasıta ve tecrübelerden istifade olunur. Bu vasıta ve tecrübelerin heyeti mecmuası <<teknik>> ismi verilir. 2- İstihsal vasıtaları (teknik). Fakat insanlar maişetlerini temin etmek için tabiatla mücadele ederlerken kendi aralarında da bir takım münasebetlerde bulunurlar. Bu münasebetler bir nizam ve kaide altında teessüs eder. Bu nizam ve kaideler, istihsal faaliyetlerinin nasıl organize edileceğini, istihsal organize edenlerle istihsale doğrudan doğruya iştirak edenler arasındaki münasebetlerin şeklini, istihsal olunan kıymetlere muhtelif zümrelerin sureti iştirakini ilh. tayin eder... Bu kaidelerin heyeti, mecmuası, <<içtimai istihsal nizamı>> dediğimiz unsuru vücuda getirir. İçtimai istihsal nizamında biz, cemiyetin sınıfı nescini görürüz. 3- İnsanlar istihsal faaliyetlerinde bulunurken muayyen maksatlar, muayyen gayeler arkasında koşarlar. Bu maksat ve gayeler, tekniğin ve içtimai istihsal nizamının inkişaf seviyesine göre şekil alır. İnsanlar ya zatî ihtiyaçlarının teminini yahut para kazanmayı düşünürler.”³¹⁹ İsmail Hüsrev, şark derebeyliğindeki içtimai-iktisat sisteminin metodolojik esasların bu şekilde izah etmiştir. Bu metodolojik esasın materyalist bir görüşe dayandığı açıktır. “Şark vilayetlerimiz, Türkiye’nin ticaret ve münakale yollarına pek sapa düşen bir parçasıdır. Bu vilayetler, deniz yollarından uzak olduğu gibi kendi zemin arazileri itibarı ile de kara yollarına müsait değildir... Münakale imkansızlıklarından dolayı alemleri hariciye karşı olan bu kapalılık neticesi, muntikanın pek mümbit çukur ovalarında yetişen mahsulatın kısmı azamı mahalli ihtiyaçlara hasredilir. Ancak fazlası şehir ve kasaba çarşısında satılır. Bunun için istihsal ile istihlak birbirinden ayrılmamıştır... Köy müstahsili kendi içine çekilmiş kendi kendine yeten bir müstahsil tipidir... Şark vilayetlerimizde istihsal vasıtaları iptidai olduğu gibi topraktan istifade tarzları da münkeşif değildir. İstihsal faaliyetlerinde mütevessî (ekstansif) bir yerleşme, mütevessî bir ziraat görülür. Fakat bu mütevessî ziraat ve yetiştirme müstakil branşlar halinde olmayıp aynı işletme (Betrieb) dâhilinde bulunur. Müstahsiller hem hayvancılık ve hem ziraatla meşguldür... Müstahsilin üzerinde çalıştığı toprağı ve kullandığı istihsal vasıtalarını, içtimai-istihsal münasebetleri yani fertlerin mülkiyeti bakımından mütalaa edersek görürüz ki istihsal vasıtaları ile toprak, istihsale doğrudan doğruya iştirak eden müstahsillerin değil, mahdut bir zümrenin mülkiyeti altındadır. Bu zümre aşiret reisleri, beyler, ağalardan mürekkeptir... Tarlada çalışan köylü maraba ve azap ismini alır. Maraba mülkiyeti

³¹⁹ Tökin, İsmail Hüsrev, “Şark Vilayetlerinde Derebeylik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 546-547

olmayan fakat istihsal ettiği mahsulden kendisine bir hisse alan müstahsildir. Bazı yerlerde marabaların kendi toprakları varsa da bundan istifade edemez. Ya toprağı verimsizdir yahut beye borçludur. Azap, ırgattır, ücretle çalışır.”³²⁰ Tökin’in sarf ettiği bu sözler, Anadolu’nun içinde bulunduğu durumu ortaya koymasından bakımından önemlidir.

Edebiyat bölümünde Yakup Kadri’nin Yalın Söz adlı makalesi yer almaktadır. “Edebiyattan kaçınmak, edebiyat yapmamak, çıplak sözün sırrına ermiş bulunmak, işte sahici edebiyat ana şartları...”³²¹ Yakup Kadri, makalesinde edebiyatta yalınlığı savunmuş ve Türk edebiyatının en yalın örneklerini Yunus Emre ve halk türkülerinden aldığını dile getirmiştir.

Cihan İçinde Türkiye bölümünde Burhan Asaf’ın İnkılabımızın Sesi başlıklı makalesi bulunmaktadır. “İnkılabımızın sesi. (Ne çok çehreler görür gibi oluyorum ki, uzun tren yolculuğunun serseme çevirdiği adamların arada bir uyanıp <<daha gelmedik mi?>> demeleri gibi her <<inkılap>> kelimesi geçtikçe, sıkıntıda oldukları gizlemeyerek, soracaklardır: <<Daha bitmedi mi?>> Hayır daha bitmedi. Hayır, daha inkılap, gene inkılap ve hep inkılap bahsedeceğiz. Bu bahsin zaten bu gibileri, ne muhatabı ne de mevzuudur. İnkılabımızın sesi. Bu sesin, biz gür olmasını istiyoruz. Hem içeri, hem dışarı doğru gür.”³²² Burhan Asaf, Kadro Dergisi’ne muhalif olanlara cevap vererek, inkılabın sesinin içeride ve dışarıda daha gür çıkacağını belirtmiştir. “Moskova inkılabı, on beş seneden beri, Rusya dışındaki sınıf kavgalarını ve kavga namına çarpışan amele teşkilatını ve amele mebuslarını birer yedek kuvvet gibi kullanmış ve harici emniyetini en çok bu hesaba istinat ettirmiştir. Roma ise, birkaç şehirde tramvay işletmek ve bir iki sokak kargaşalığı ile başlamış olan hareketini, gerek Krala ve gerekse Papa’ya karşı bir takım *sadakat senetleri* imzalayarak sağlama bağladıktan sonra, faşizme zorla bir inkılabın ebadını verebilmek için dünyayı velveleye vermiştir. Bu iki hareketin yanında İnkılap mucizesini erce başlamış ve erce bitmiş bir cephe harbi ve bir millet kıyamı ile başaran Türk milleti, nasıl olurda, milyonların davasını milyonlara işittirmek hususunda

³²⁰ Tökin, İsmail Hüsrev, “Şark Vilayetlerinde Derebeylik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 548-549-550-551

³²¹ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Yalın Söz”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 552

³²² Belge, Burhan Asaf, “İnkılabımızın Sesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 555

bir takım tereddütlere düşer?³²³ Belge, Türk inkılabının sesinin, Rus ve İtalyan devrimleri gibi fazla çıkmadığı için yakınmıştır. Burhan Asaf'a göre Türk inkılabının sesini duyuracak olan tek cihaz fırkadır; çünkü bütün iletişim vasıtaları firkanın emrindedir. "Fakat biz, sesimizi duyuralım derken, daha başka şeyleri de anlıyoruz. Bir kere, bir İnkılap Kütüphanesi istiyoruz. 1933 senesinin sonuna kadar, Türk inkılabı hakkında hiç olmazsa 100 eser yazılmalıdır. Bunların bir kısmı iç el bir kısmı da dış eller için olmalıdır. Dış eller için olan kitaplar, birkaç dile çevrilmeli, basılmalı ve dağıtılmalıdır... Bundan başka, Ankara radyosu, sandukaları ile beraber ayağa kalkmış hicazkârî-kürdî gurultular ve bunaltı veren cazbant konservaları değil, Ankara'nın inkılapçı sesini işittirmelidir."³²⁴ Burhan Asaf'ın bu önerilerinin muhatabı kuşkusuz CHF iktidarındır. Türk inkılabı, dünya genelinde meşruluğunu bu şekilde daha kolay ve daha çabuk kabul ettirebilir. Bu önerilerin gerçekleşmesi Çin, Hindistan, Mısır ve Suriye gibi sömürge ya da yarı sömürge halinde olan Doğu ve Avrupa ülkelerine milli kurtuluş hareketlerinde öncü ve yardımcı olmak anlamına gelmektedir

On birinci sayıda da Yakup Kadri, Ankara Moskova Roma adlı makalesini sürdürmektedir. "...Faşizm yeni bir devlet tekniğinden veya teknik bir devletten başka bir şey midir? Faşizmde ne bir siyasi mezhep, ne bir felsefi oturum, ne de fikri bir sistem kokusu vardır. Eğer ondaki ideolojik unsurları bir tahlile girişecek olursak bulacağımız şeyler herkesin malumu olan yıllanmış bir takım akidelerden ve şimdiye kadar bütün klasik <<Hukuk-esasiye>> kitaplarında yer almış, düsturlaşmış bir takım siyasi şekillerden ibaret olacaktır... Rus inkılabının, eski Çarlık ülkesinde her şeyi kökünden söküp atmış bulunmasıdır. Rus inkılapçıları, Faşistler gibi, iktidar mevkiine geldikleri vakit bütün evvelden mevcut kuvvetlerden istifade yolunu tutmamıştır, bilakis, her şeye sıfırdan başlamıştır... Rus inkılapçıları, gerçi, Çarlık Rusya'sının birikmiş servetlerinden istifade etmiştir. Hatta denilebilir ki bugüne kadar istifade edip durmaktadır. Fakat siyasi ve içtimai müesseselerin hiç birini muhafaza etmemiştir, eski Rejimin idare sistemlerinden hiç birini kullanmamışlardır. Sovyet Rusya temellerinden itibaren inkılabın orijinal eseridir."³²⁵ Karaosmanoğlu, faşist İtalya'yı ve Sovyet

³²³ Belge, Burhan Asaf, "İnkılabımızın Sesi", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 556-557

³²⁴ Belge, Burhan Asaf, "İnkılabımızın Sesi", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 559

³²⁵ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, "Ankara Moskova Roma", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 560-561

Rusya'ya karşılaştırmıştır. Faşist İtalya daima içten gelecek tehlikeler karşı, Sovyet Rusya ise dışarıdan gelecek tehlikelere karşı güvenlik güçlerini kuvvetlendirmektedir. “Türk inkılapçıları ise her iki tehlikeyi aynı derecede ve aynı ehemmiyetle göz önünde tutmalıdır. Bizde dâhili irtica hareketleri daima harici teşvik ve himayelerle vuku bulmuştur... İnkılap Türkiye'sine harici tehlike türlü türlü şekil ve kıyafette kendini gösterebilir. O bize yeşil bayraklı bir şeyh veya kırmızı bayraklı bir ihtilalci suretinde görünebileceği gibi bir beyaz bandıralı liberal şeklinde de görünür. Ve maatteessüf bu liberallerin büyük bir kısmı bugün yalnız aramızda bulunmakla kalmıyor, İstiklal ve Milliyet aşkının çocuğu olan Gazi Türkiye'sinde, rey, salahiyet, nüfus ve vazife sahibi oluyor.”³²⁶ Yakup Kadri, liberal ekonomik sistemini savunanları, inkılabın en büyük düşmanı olarak görmektedir. Bu dolaylı ithamın sahipleri liberal politika yanlısı olan İstanbul iş çevreleri ve Celal Bayar'dır; ancak bu hususta Yakup Kadri'nin sesi Şevket Süreyya'ya göre daha gür çıkmaktadır. Nitekim Yakup Kadri'nin, Mustafa Kemal'in sofra arkadaşları arasında yer alması bunun başlıca sebeplerinden biridir.

On birinci sayıda Behçet Kemal'in milli kurtuluş hareketlerini methettiği Milyonların Marşı adlı şiir yayımlanmıştır. Bu şiir, dergide ilk kez manzum bir esere yer verilmiş olması bakımından önemlidir.

On birinci sayıda yer alan bir diğer yazı Bir Tenkit Münasebeti İle başlığını taşımaktadır ve imzasız olarak yayımlanmıştır. “Memleketimizin fikri keyfiyetiyle alakadar olan zevat daha ilk sayısından itibaren neşriyatımızı alaka ile takip ettiler ve ona karşı mütalaalarını söylemek lüzumunu duydular. Ağaoğlu Ahmet Bey'in Cumhuriyet'te çıkan <<Devlet ve Fert>> isimli yazı dizisi bunun delilidir.”³²⁷ Kadrocular, Ahmet Ağaoğlu'nun Kadro ile ilgili düşüncelerine cevap vereceklerini belirtmiştir. Bu yazı, Kadrocular ile Ağaoğlu arasında ciddi münakaşaların yaşanacağı habercisidir.

Polemik köşesinde Şevket Süreyya tarafından kaleme alınan Bergsonizm Yahut Bir Korkunun Felsefî İfadesi başlıklı makale yer almaktadır. Şevket Süreyya, derginin sekizinci sayısında yer alan kendisinin yazdığı Yarı Münevverler Kulübü ve Burhan Asaf'ın kaleme aldığı Arkada Kalan Darülfünun adlı makalelerine cevap veren Mustafa

³²⁶ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ankara Moskova Roma”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 561-562

³²⁷ Y. Y. , “Bir Tenkit Münasebeti İle”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 564

Şekip'in kendisine gönderdiği mektuba yanıt vermiştir. Aydemir, Mustafa Şekip'in mektubunu şöyle özetlemiştir: “Daha ilk sayıdan beri gerek üslubu, gerek fikirlerinin tazelik, sıcaklık ve olgunluğu ile ideoloji tarihimizde ilk defa cihanşümul bir ideolojiye doğru gitmeye beliren Kadro'nun, doldurulması icap eden bir boşluğu vardır. Kadro, inkılaplar karşısında ideolojiye yarayabilecek unsurları, teknik ihtiyaç ve rasyonalizm zihniyeti üzerine kurulmuş ilimlerden alıyor. Hâlbuki birbirinden bariz vasıflarla ayrılacak bir teknik ve onun halesi olan rasyonalizmin, bir de saf felsefe ve sanat vardır. İlim dediğimiz şey bir teknik ve rasyonalizmden ibarettir ki, ondan alet ve vasıttan başka bir şey, yani hakikat ve şeniyet tercümanlığı beklemek kabil değildir. İlim vasıtası ile bildiğimiz, hakiki, tabii, şeni bilgiler değil, sadece suni ve pratik ihtiyaçlarımıza tekabül eden bir takım mekanik yapmacıklar, yani bir takım alet ve vasıtalar yahut bir takım zihni faraziyelerdir. Binaenaleyh bilgilerimizin bir kısmını ilme, hendese ve mekaniğe ve diğerini hadse, yani hayatın yaratmaları ile hem hallolacak ve bunları oluşları içinde kavrayacak bir saf felsefeye mal etmek lazımdır. Kadro'nun kendi telakkilerine esas kıldığı rasyonalizmden kurtularak, esasen bir felsefi görüşle ısınmış olan kendi telakkilerini böyle saf bir felsefi idrak üzerine kurması ancak Bergson'un zihniyeti istikametinden gitmekle kabil olur.”³²⁸ Mektuptan da anlaşılacağı üzere bu münakaşa yalnızca iki makaleden ziyade Kadrocu fikirlerin eleştirisidir. “Biliyoruz ki, Bergson, idraklerimizin bir kısmını ilme, yahut zihne, tecrübeye, tekniğe, amele ve maddeye müteallik idrakler, diğer kısmını felsefi, hadsî yahut ruhi idrakler diye ikiye ayırmış ve yalnız bu noktada da kalmamıştır. Bu idraklerimizin birinci kısmında muayyeniyetin ve zaruretin, diğer kısmında ise muayyeniyetsizliğin ve kendi tabirince hür tekevvünlerin cari bulunduğunu müdafaa etmek suretiyle bütün materyalist mekteplerde tezahürünü bulan ve Kadro'nun ise bütün telakkilerine esas olan <<tarihi zaruretçiliği>> reddetmiş ve idraklerimizin şeniyete uygun olanlarını da zihin ve tecrübe haricinde tekevvün, eden ruhi hadiseler, daha doğrusu metafizik sahasına almakla, bütün cemiyet hareketlerinin ve bu meyanda <<inkılap>>ların kanuniyetlerini isabetsizlikler sahasına atmıştır.”³²⁹ Aydemir, Bergson'un fikirlerini açıklamış ve Bergson felsefesinin Avrupa'yı ne hale getirdiğini izah etmiştir. “Yeni Türk cemiyeti

³²⁸ Aydemir, Şevket Süreyya, “Bergsonizm Yahut Bir Korkunun Felsefi İfadesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 565-566

³²⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Bergsonizm Yahut Bir Korkunun Felsefi İfadesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 566-567

ancak kurulan bir cemiyettir ve bu kurulan cemiyetin inşa planına muasır Avrupa'nın hezali, tereddiyi ve yaşanılmış bir sistemin teyidini ifade eden, ne içtimai ne de fikri bir tek malzeme zerresi olamayacaktır.”³³⁰ Aydemir, Bergson'un felsefi anlayışıyla kadrocuların ideolojik farklılıklarını ifade etmeye çalışmıştır.

Derginin on birinci sayısı yayımlanmadan önce Ahmet Ağaoğlu'nun Kadrocuları, özellikle Şevket Süreyya Aydemir'in İnkılap ve Kadro adlı eserini hedef alan makaleleri Cumhuriyet gazetesinde Kasım ve Aralık ayları boyunca yayımlanmıştır. Ahmet Ağaoğlu³³¹ tarafından yazılan bu makaleler 1933 yılında kitap haline getirilmiş, Devlet ve Fert ismini alarak Sanayiinefise Matbaasından tarafından yayımlanmıştır. Şevket Süreyya ve Ahmet Ağaoğlu arasında geçen polemikler Türk basın dünyasında uzun süre yankı bulmuştur. İkili arasındaki bu polemikleri üç aşamaya ayırmak gerekmektedir. Birinci aşama Ahmet Ağaoğlu'nun İnkılap ve Kadro isimli eser üzerinden Şevket Süreyya'ya yönelik eleştirileri ve Şevket Süreyya'nın Ağaoğlu'na cevaplar verdiği aşamadır. İkinci aşama ise Ahmet Ağaoğlu'nun Şevket Süreyya'ya yönelik verdiği cevaplar ve Aydemir'in açıklamalarını kapsamaktadır. Son aşamada Yakup Kadri ve Ahmet Ağaoğlu arasında devam eden tartışmalar şeklindedir. Bu bölümde hem

³³⁰ Aydemir, Şevket Süreyya, “Bergsonizm Yahut Bir Korkunun Felsefi İfadesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 572

³³¹ Türkiye siyasi hayatında rol oynamış fikir adamlarındandır. Üniversite profesörlüğü, gazetecilik, mebusluk ve siyasi faaliyeti ile Meşrutiyet'in başından beri sosyal hayatımızda büyük etkisi olanlardandır. Ahmet, Azerbaycan'ın Şuşa 1869 yılında şehrinde doğdu. 1888 yılında Petersburg'ta Politeknik Enstitüsüne girdiği halde sıhhi durumu tahsiline engel olduğu için memleketine döndü. İyileştikten sonra Paris'e giderek 1889'da Sorbonne'un Tarih ve Filoloji bölümüne devam etti. Aynı zamanda Hukuk Fakültesi'ne girdi. 1894'te yükseköğrenimini bitiren Ahmet, Azerbaycan'a döndü. Önce Tiflis'te sonra Şuşa'da, daha sonra da Bakû'da öğretmenliğe ve yazarlığa başladı. Türklerin haklarını korumak için kurulmuş olan, Kapsi gazetesinde yazılar yazmıştır. Azerbaycan'ın uyanış hareketleri için önemli bir şahıs olan Ahmet Ağaoğlu; İrşat, Terakki gibi gazeteleri çıkarmış; Diafi adında siyasi bir dernek kurarak Türk halkının hukukunu savunma işine girişmiştir. 1909'da Ağaoğlu Türkiye'ye geldi. Bir süre Şehbenderzade'nin Hikmet Gazetesi ile Sebiliirreşat' ta yazdı. Maarif müfettişliği ve Süleymaniye Kütüphanesi müdürlüğü yaptı. Aynı sıralarda Fransızca Jetine Turc'de çalışıyordu. Kısa bir süre sonra Terciman-ı Hakikat'in başyazarı oldu ve yine o yıl, temeli Ağaoğlu'nun evinde atılan Türk Yurdu dergisinin yazarları arasında bulunuyordu. Türk Ocağı da kurulmuş ve Ağaoğlu için en faal bir telkin ve çalışma çevresi meydana gelmişti. 1909'da Darülfünun Rusça muallimliğine, aynı yıl yeni kurulan Türk Tarihi müderrisliğine getirildi. 1919 yılında İngilizler tarafından Malta'ya dürülmüş, 1921 yılında Ankara dönmüş ve Hâkimiyeti Milliye'de başyazarlık yapmıştır. Dumlupınar zaferinden sonra mebus seçildi, aynı zamanda Ankara Hukuk Fakültesi'ne esasi hukuk profesörü tayin edildi. 1931'e kadar bu vazifelerde çalıştı. O yıl kurulan Serbest Parti'ye geçtikten sonra İsmet İnönü ile arası açıldı, mebus seçilmedi ve İstanbul'a gelerek yeniden İstanbul Üniversitesi'nde hukuk profesörü oldu. 1933 yılında Akın gazetesini çıkarmıştır; ancak gazete İnönü'nün demiryolları politikalarını eleştirdiği için kapatılmıştır. Ahmet Ağaoğlu 1939 yılında İstanbul'da ölmüştür. Ülken, Hilmi Ziya, **Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi**, Ülken Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 1992, s. 408-409

kronolojik hem de anlamayı kolaylaştırması bakımından birinci aşamanın ilk bölümü olan Ahmet Ağaoğlu'nun İnkılap ve Kadro'ya yönelik eleştirilene yer vereceğiz.

Ahmet Ağaoğlu'na göre, devlet ve fert arasındaki ilişki insanlığı Eflatun zamanından beri meşgul eden bir sorundur; ancak harp sonu gelişmelerinden sonra bu sorun daha önemli hale gelmiştir. Bu meselenin önem arz etmesinin iki sebebi vardır. Birincisi, I. Dünya savaşı sonrası dünya düzeninin değişmesi faşizm ve sosyalizmi temel alan devletlerin kurulmasıdır. İkincisi ise, bu yeni nizamlar arasında yapılan emri vakilerdir, yani diktatörlük rejimlerinin inşasıdır. Ağaoğlu, Kadrocuların ve çıkarttıkları derginin parlamenter sistemi ve ferdi hürriyeti göz ardı ettiğini; mesai serbestliğine ve kapitalizme saldırdığını savunmuştur. Buna rağmen kitabı büyük bir keyifle okuduğunu dile getiren Ahmet Ağaoğlu'na göre İnkılap ve Kadro'da ve Kadro Dergisi'nde taze ve temiz bir havanın esintisi vardır ve ciddi meseleleri incelemektedir. “Kitabın ifade tarzı ile taşıdığı zihniyet dahi beni ilk satırdan itibaren ürküttü. Ben zannediyorum ki bu yirminci asırda artık peygamberane ifade tarzlarının modası geçmiştir ve bilhassa <<rakam>> ve <<vak'a>> gibi biaman mütalere dayanan iktisadiyat ve içtimaiyat sahalarında bu tarza yer kalmamıştır.”³³² Anlaşılacağı üzere, Ağaoğlu Kadrocuların üslubundan rahatsız olmuştur; çünkü rakamlara ve olaylara dayanan ekonomik ve toplumsal alanlarda bu tarz bir dil kullanılamaması gerektiğini düşünmektedir.

Ağaoğlu, Türk inkılabının ideolojinin Kadrocular tarafından inşa edileceği görüşüne, inkılabın irade ve menfaatlerinin Kadrocular tarafından temsil edileceği anlayışına karşı çıkmakta ve bu cesareti kendinde bulan Kadrocuları tevazu sahibi olmadıklarını dile getirmiştir. “Fakat bunlarla da kalmıyorlar. Kitap diyor ki: <<Şekilleşen ve nazariyeleşen prensipler etrafında tetkik ve stratejik zikzaklar yapabilir, fakat ricatlar yapılamaz!>> Ve bir sayfa sonra da: <<Prensipieri idrak ve ihtiva edenler bir tarafa, idrak ve ihata edemeyenler diğer tarafa ayrılacak, onları kabul edenler iradeleri ile kabul etmeyenler iradeleri haricinde bu prensiplere tabii olacaklardır!>> İşte canımı sıkın, hoşuma gitmeyen zihniyet!”³³³ Ağaoğlu, Kadro'nun İslam dini kadar toleranslı olmadığını dile getirmiştir. Ahmet Ağaoğlu, Şevket Süreyya'nın kitabında inkılabın dayanak noktalarının, inkılabın kendi seyrinden çıkarması gerektiğini dile getirmiş

³³² Ağaoğlu, Ahmet, “Kadrocu'lar”, **Cumhuriyet**, 13 Kasım 1932, s. 3

<http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 19 Ağustos 2017

³³³ Ağaoğlu, Ahmet, “İnkılabımızın İdeolojisi”, **Cumhuriyet**, 14 Kasım 1932, s. 3
<http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 19 Ağustos 2017

olmasına rağmen bu prensibi kendisinin uygulamadığını, inkılabın tarihini, inkılap liderlerinin ve kurumlarının faaliyet ve yazılarını inceleyip yorumlamadığını öne sürmüştür; Aydemir'in inkılap ideolojisi söyleminin kendi düşünce sistemini yansıttığını dile getirmiştir. “Kadro ve İnkılap sahibi, evvela inkılabımızı cihan buhranı ile alakadar gösteriyor ve sonra bu buhranın garp âleminde tahrik ettiği içtimai cereyanlarda inkılabımızın ideolojisi için temeller arıyor.”³³⁴ Ağaoğlu, Aydemir'in bu görüşünün dar ve sınırlı olduğunu iddia etmiştir; buna karşın Türk inkılabının Batılı iktisadi tahakküme karşı geldiğini ifade etmiştir. Türk inkılabının, cihan buhranı ile hiçbir alakası olmadığını savunmuştur. “Türk inkılabının muhteviyatına gelince: Bu inkılabın harici cephesi olduğu gibi gayet mühim dâhili cephesi de vardır. Kadrocuların nazarından kaçan işte bu ikinci muazzam cephe! Bütün eserde ne saltanatın ilgasından, ne hilafetin iskatından, ne Cumhuriyet'in teessüsünden, ne Lozan sulhundan ve ne dini, ailevi, hukuki tahadülden bahis var! Kadrocuların bu ihmalleri pek tabiidir. Çünkü Marksist ve tarihi maddiyatçı olduklarından nazarlarında saltanat, hilafet, aile, hukuk, ahlak ve hatta hükümet şekli bir takım ikinci derecede ehemmiyeti haizlerdir.”³³⁵ Ağaoğlu'na göre Kadrocular, Türk inkılabını yalnızca iktisadi açıdan değerlendirmiştir; ancak sistem ve fikir taklitçiliği yüzünden kendilerini garip ve karışık tezatlarla sevk etmişlerdir. “Bunlar sosyalist değildirler. Çünkü: Zahiren mülkiyet usulünü tanıyorlar. Fakat aynı zamanda Marksist olduklarından sosyalist metodun taraftarıdır. Yani istihsal vasıtalarının ve yüksek tekniğin devlete ait olmasını istiyorlar. Aynı zamanda bunlar ferdi de inkâr etmiyorlar. Fakat ferdi mesainin devletin planlı ve iradeli müdahalesi altına alınmasını talep ediyorlar. Hakikatte Kadrocular kelimeyi muhafaza, manayı kaldırıyorlar. Mülkü muhafaza, maliki hafzediyorlar. Ferdiliyeti kabul, ferdi kaldırıyorlar. Kendilerince bu bir kombinezondur. Fakat muvaffakiyetli bir kombinezon olduğu şüphelidir.”³³⁶

Ahmet Ağaoğlu, Kadrocuların demokrasi kavramının tanımını doğru yaptığını; ancak demokrasi taraftarı olmadıklarını dile getirmiştir. “Bunlar bir iki memleketi misal göstererek demokrasi nizamının her tarafta çürümekte ve terkedilmekte olduğunu iddia

³³⁴ Ağaoğlu, Ahmet, “İnkılabımızın İdeolojisi”, **Cumhuriyet**, 14 Kasım 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 19 Ağustos 2017

³³⁵ Ağaoğlu, Ahmet, “İnkılabımızın İdeolojisi”, **Cumhuriyet**, 14 Kasım 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 19 Ağustos 2017

³³⁶ Ağaoğlu, Ahmet, “İnkılabımızın İdeolojisi”, **Cumhuriyet**, 15 Kasım 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 19 Ağustos 2017

ediyorlar. Bunların Fransa, İngiltere, Amerika ve bütün şimal devletleri gibi sağlam ve salâbetli cemiyetleri bırakıp da misali bin bir keşmekeşler içinde yuvarlanan ve bir türlü muvazenelerini bulamayan muhitlerde aramaları ayrıca dikkati calip bir noktadır. Mamafih, gösterdikleri memleketlerde dahi demokrasinin çürümüş olduğunu ve terkedildiğini ispat için Kadrocular esaslı ve mukni deliller getiremiyorlar... Sanki klasik demokrasiler cihan içinde millete hak vermiyorlarmış? Sanki İngiltere, Fransa, Amerika, İsviçre, İskandinavya vesair demokrat devletler cihan içinde milletlerini haktan mahrum ediyorlarmış.”³³⁷ Ağaoğlu, Kadrocuların demokrasi kavramına yönelik fikirlerinin hiç birini doğru ve yeterli bulmamıştır. Ayrıca Kadrocuların, demokrasinin çürüdüğüne yönelik iddialarını da ispatlayamadıklarını dile getirmiştir. Kadrocuların, hürriyetin, ferdi cemiyetten ayrıldığını savunan görüşlerini de karşı çıkmış; hürriyetten mahrum bırakılmış fertlerin nasıl birleşik bir toplum oluşturacağını sormuştur. Kadrocuları, millet sözcüğünü çok kullanmış olmalarına rağmen bu sözcüğün anlamının ne ifade ettiğini bilmemekle itham etmiştir.

Ahmet Ağaoğlu'na göre Kadrocular, dünyanın ikiye bölünmüş olduğunu dile getirmelerine rağmen Batı'nın tekniğinin ileri, Doğu tekniğinin ise geri kaldığını incelememişlerdir. “Kadrocuların durmadan bahsettikleri garptaki teknik inkişaf bile ferdin açılma seyri ile mütevazın olarak yürümüştür. Rönesans devri, reformasyon cereyanları, din kavgaları, köylü isyanları garbe an'enenin, kilisenin derebeylerin istibdatlarından ferdi tedricen kurtararak onun serbest düşüncesine ve serbest çalışmasına yol açmakla birçok yeniliklerin mesela: Amerika keşfine, barutun icadına ve matbaanın kurulmasına medar olmuştur.”³³⁸ Ağaoğlu'na göre Batı'da tekniğin gelişmesinin nedeni ferdi hürriyetin varlığıdır; Kadrocular eğer bu alan girmiş olsalardı, neticeler ileri sürdükleri fikirlerin tamamen yanlış çıkacağını görecektirdi. Ağaoğlu'na göre Türk inkılabının ilk görevi, Şarkı her türlü inzibattan kurtarmaktır.

Ağaoğlu, Kadrocuların devletçilik anlayışına da karşı çıkmıştır. Ağaoğlu'na göre devlet doğası gereği devletçidir; devletçilik, devlet kavramının içinde gizlidir; fakat mühim olan devletin yetki sınırlarını tayin etmektir. “... cemaatlerin ve devletlerin ileriye doğru yürümeleri ve inkişafı için birinci şart dinamik kuvvet olan fertler için hareket ve

³³⁷ Ağaoğlu, Ahmet, “Kadrocular ve Demokrasi”, **Cumhuriyet**, 17 Kasım 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 19 Ağustos 2017

³³⁸ Ağaoğlu, Ahmet, “Dünyanın İkiye Bölünmesi: Şark ve Garp”, **Cumhuriyet**, 18 Kasım 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 19 Ağustos 2017

inkişaf imkanıdır. Fertlerini bu imkândan mahrum eden muhitler kendi kendilerini de durgunluğa mahkûm ederler.”³³⁹ Ahmet Ağaoğlu ferdin gelişmesinin devletin yetkilerinin genişlemesinin önünü açacağını vurgulamış ve Kadrocuların devleti başat yapan fikirlerine karşı durmuştur.

Ağaoğlu’na göre tezatsız millet yaratmayı amaç edinen Kadrocular, çatışmaların ve tezatların kapitalist ülkelere has olduğunu dile getirerek yanılmaktadırlar. Zira çatışmalar ve tezatlar ezelden beridir beşeriyetin kaderidir. Nitekim Fransız İhtilali tezatları ortadan kaldırmak için başlamıştır; ancak neticede yeni tezatlar ve çatışmalar meydana getirmiştir. Tezatları, çatışmaları ve ahenk ihtiyacını oluşturan ferdi faaliyetlerdir. Ferdi faaliyetlerin, devletin yetkilerinin artmasına neden olduğunu savunan Ağaoğlu, devletin yetkilerinin artmasının masrafları da arttırdığını dile getirmiştir. “Devlet, bu masrafları nasıl temin edecekti? Devletin karşısında iki hazır memba vardı. Birisi ferdi teşebbüsler ile tezayüt olan servetler ve iratlar üzerine vergiler vazetmek, diğeri de irat veren teşebbüsleri kendi eline almak.”³⁴⁰ Ahmet Ağaoğlu, I. Dünya Savaşı’ndan sonra ortaya çıkan dünya ekonomik buhranının, demokratik rejimlerin son bulduğunu düşündüğünü savunmuş; savaş sonrası kurulan yeni ülkelerin birbirinden farklı devletçilik politikalarını uygulamaya koyduğunu dile getirmiştir. İtalya’da faşist devletçiliğin, Sovyet Rusya’da sosyalist devletçiliğin uygulandığı belirtmiş ve Kadrocuların hangi devletçilik usulünü tercih ettiklerini sormuştur. “Bir kere bunlar, demokrasi devletçiliğini kabul etmiyorlar ve demokrasiye karşı derin bir nefret duymaktadırlar. Sonra bunlar ne komünist, ne sosyalist ne de faşisttirler. O halde Kadrocular nedirler ve ne gibi bir devletçilik sistemini iltizam ediyorlar? Bunların kendilerine mahsus ve nevi şahsından ibaret olan bir devletçilik sistemleri vardır. Bu hususi devletçilik nazariyesini <<güya inkılabımızın revişinden alarak>> tanzim etmeye çalışıyorlar.”³⁴¹ Kadrocuların devletçilik ve devlet kavramlarını karıştırdığını dile getiren Ahmet Ağaoğlu, devletin her alanda yer almasının mümkün olmadığını belirtmiştir. “Bunlara göre devlet, milli hayatın her sahifesine müdahale edecek, onu tanzim ve idare edecek! Ve yalnız idare ve tanzim etmekle kalmayacaktır. Aynı zamanda kendisi bizzat müteşebbis olacaktır. Büyük iktisat terakümelerini

³³⁹ Ağaoğlu, Ahmet, “Basitten Mürekkebe, Sürüden Millete Doğru”, **Cumhuriyet**, 20 Kasım 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 19 Ağustos 2017

³⁴⁰ Ağaoğlu, Ahmet, “Asrî Devlet Salahiyetlerinin Genişlemesi”, **Cumhuriyet**, 23 Kasım 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 19 Ağustos 2017

³⁴¹ Ağaoğlu, Ahmet, **Devlet ve Fert**, Sanayiinefise Matbaası, İstanbul, 1933, s. 52

yaratacak ve benimseyecek ve nihayet milli iş birliği cihazını tabakkuk ettirecektir ve bunu yaparken tabiatı ile sınıf tezatlarının husule gelmesine, yani büyük sermayelerin vücut bulmasına meydan vermeyecektir. Ve bu suretle memleketi ve milleti bu tezatlardan çıkan müstakbel buhranlardan, kurtarmış olacaktır.”³⁴² Ağaoğlu’na göre Kadrocular ne tam faşist ne tam komünist değildir, onlar her iki görüşten de beğendiklerini almışlardır. “Bu kadar tezatlar arasında yürüyen Kadrocuların hakiki mahiyetleri nedir? Bu sual kendilerinden sorulduğu zaman bunlar kendilerini şu üç kelime ile ifade ediyorlar: Kemalist, inkılapçı ve devletçi.”³⁴³ Kadrocuların kendini bu şekilde ifade etmiş olmalarına karşı çıkan Ağaoğlu, kendisinin de Kemalist, devletçi ve inkılapçı olduğunu savunmuştur. Kadrocuların kendi iradelerini ve anlayışlarını Türk inkılabının anlayışı ve iradesi gibi göstermelerine karşı çıkan Ahmet Ağaoğlu, devlet ve hükümet kavramlarının ayrı olduğunu vurgulamıştır. Devlet mefhumu içinde hükümetin olduğunu, hükümetin üstünde ise milletin olduğunu dile getirmiştir. Devleti meydana getiren temel unsur millettir; hiçe sayılan, değer verilmeyen bir millet ne bir hükümet kurabilir ne de devleti meydana getirebilir. “Kadrocular kendileri itiraf ediyorlar ki: Türkiye’de ne sınıf var, ne sınıf mücadelesi, ne büyük sermaye var, ne de say ile sermaye arasında çarpışma; yani muasır devletlerde, devletin azami müdahalesini icap ettiren tezatlardan hiç birisi Türkiye’de yoktur. Buna rağmen aynı Kadrocular bu tezatların doğmuş olduğu yerlerde yapılan müdahale ve tedbirlerin şimdiden Türkiye’de de alınmasını, yani devletin azami müdahalesini talep etmektedirler.”³⁴⁴ Ağaoğlu, Kadrocuların tezatları doğuran unsurların doğmasına meydan verilmemesini yani şahsi teşebbüslerin gelişiminin şimdiden önüne geçilmesini istediğini dile getirmiştir.

Ahmet Ağaoğlu, son zamanlarda Sovyet Rusya’da dahi devletçi politikaların sürdürülebilirliğinin tartışıldığını dile getirmiştir. Stalin, Radek ve Molotov’un devletçi politikaların sona ermesi gerektiğini savunurken; Troçki, demokratik manada zayıf olan ve kapitalist sınıfların olmadığı toplumlarda devletçiliğin uygulanabileceğini savunmaktadır. “Azami devletçilik nazariyesini kurmuş olan Marks ve Engels, devletçiliğin geniş bit mikyasta tatbiki yalnız sanayisi azami derecede inkişaf etmiş olan muhitlerde mümkündür derken derin bir hakikatı ifade etmişlerdir. Fakat bu büyük mütefekkirlerin kurmuş oldukları tarihi maddiyecilik nazariyesinden ilham alan bizim

³⁴² Ağaoğlu, Ahmet, a. g. e. , s. 54

³⁴³ Ağaoğlu, Ahmet, a. g. e. , s. 56

³⁴⁴ Ağaoğlu, Ahmet, a. g. e. , s. 62

Kadrocular, bizim gibi teknik ve sanayi bakımından iptidai denilecek kadar geri kalmış olan memlekette dahi devletçiliğin azami derecede tatbiki imkânı olduğunu iddia etmektedirler.³⁴⁵ Ağaoğlu, Kadrocuların düşüncelerinin kuramsal ve pratik hiçbir gerçeğe dayanmadığını savunmuştur.

Ahmet Ağaoğlu, Kadrocularla aralarındaki farkları şöyle ifade etmiştir: “Farklardan birisi inkılabı karşı takılan vaazı ve tavra aittir. Biz bütün inkılapçı Türklerin inkılapla aynı derecede alakadar olmak ve binaenaleyh inkılapçı Türkiye'nin mukadderatı hakkında düşünmek ve söylemek hak ve salahiyetini haiz olduklarına tanımayı bir vatandaşlık hakkı diye telakki ederiz. Hâlbuki Kadrocular bunun hilafına olarak inkılabı benimseyerek inhisar altına almak ve güya inkılabın irade ve menfaatlerini yalnız onlar temsil ediyorlarmış gibi tavır alarak herkese <<ister istemez>> kendi iradelerini kabul ettirmek iddiasındadırlar... İkinci ve derin fark devletçilik ve Kemalist mefhumları hakkındaki anlayış etrafındadır. Filhakika bizde devlet için, icap ettiği ve ihtiyaç olduğu zamanlar tezatları bertaraf etmek ve içtimai nizamı korumak için müdahale eylemek salahiyetini tanıyoruz. Fakat bu icap ve ihtiyacı takdir hususundadır ki aramızda ayrılık başlıyor. Kadrocular garpta çıkmış olan, garp hayatının tabii neticeleri bulunan cereyanlardan mülhem olarak şimdiden devletin ferdi kaldırarak yüksek tekniği ve iktisat terakümelerini eline almasına iltizam ediyorlar. Biz ise bu cereyanlar için bizde henüz zemin hazırlanmamış olduğundan ferdin kaldırılmasını ve devletin müteşebbis sureti ile iktisadiyatla uğraşmasını memleket için pek tehlikeli addediyoruz ve bu endişelerimizi garptaki cereyanların ne gibi amillerin mahsulü olduğunu ve bu amillerin bizde henüz mevcut olmadığını göstermekle teyit ediyoruz... Bizim kanaatimize göre kuvvetli cemaatler yalnız kuvvetli fertlerden mürekkep olanlardır. Şark tarihi ile, idaresi ile, kanunları ile, dini ile, ahlakı ile, felsefesi ile ferdi mütemediyen ezmiştir. Kemalist inkılabın birinci hedefi ferdi bu ezici ve öldürücü amillerden kurtarmaktır... Binaenaleyh Kemalist devrimin birinci hedefi ferdi himaye ve teşvik ve ferdin inkişaf ve yükselmesini temin etmektir. Bunun yanı başında ferdin yetişemediği ve yapamadığı mübrem ve lüzumlu işleri devletin üzerine almasını ben de Kadrocular kadar kabul ederim.”³⁴⁶ Bundan sonraki bölümü Şevket Süreyya'nın Ahmet Ağaoğlu'na verdiği cevapları, bir sonraki sayıda inceleyeceğiz.

³⁴⁵ Ağaoğlu, Ahmet, a. g. e. , s. 72

³⁴⁶ Ağaoğlu, Ahmet, a. g. e. , s. 73-74-75-76

Kadrocular on birinci sayıda genel olarak tezatsız millet anlayışının inşa edilmesi üzerinde durmuştur. Sınıfsız millet olmanın yolunun da iktisadi alanda uygulanacak olan devletçilik politikaları ile mümkün kılınabileceğini dile getirmişlerdir. İnkılabın propagandasının daha kuvvetli olması gerektiğini savunmuşlar ve faşizme karşı açıkça cephe almışlardır. Bunun yanı sıra Kadrocuların, İstanbul iş çevreleri ve İş Bankası ile olan soğuk savaşı da devam etmektedir.

2.2.12. Sayı: 12, Aralık 1932

On ikinci sayının ilk makalesi Kadro başyazısıdır. Kadrocular, Cumhuriyet Türkiye'sinden önce Türk'ün ruhunun Acemleştiğini, beyninin ise Araplaştığını; Osmanlı'nın son döneminde ise tekniğin, sanatın ve bilginin Frenkleştğini belirtmiştir. “Ne mutlu bu ihtirashlı ve tehlikeli işten muzaffer çıkanlara!... İşte, İstiklal harbini yapan onlardır. <<Lausanne>> onların eseridir. <<Nefsimize güvenerek söyleyebiliriz ki, Türkiye'ye taallük eden işlerin ana ve temel esasları ne olduğunu biz biliriz.>> diyen adam onlardan biridir. Tarihte, dilde, sanatta, bizi, kendi kendimizi arayıp bulmaya sevk eden büyük iradenin Sahibi ise, onların birincisidir.”³⁴⁷ Kadrocular, Türk inkılabıyla Türk insanının öz ruhunu bulduğunu savunmuş ve lidere mutlak bağlı olduklarını, saygı duyduklarını belirtmiştir.

İnkılabın İdeolojisi kısmında Şevket Süreyya'nın Enflasyon Değil İş Bolluğu başlıklı makalesi yer almaktadır. Aydemir, makalesinde dokuzuncu sayıda yayımlanan İş Hasreti ve 500.000.000 Liralık Türk Bütçesi adlı makalesindeki iş, plan, para ve millet kavramlarını daha kapsamlı bir şekilde izah etmeye çalışmıştır. “<<500.000.000 Liralık Türk Bütçesi>> yazımızın istihdaf ettiği maksat, para piyasamızın lâalettayin bir para iptizaline sevk edilmesi değildir. Memleketimizde iş hacmini açarak, köyün ve şehrin alım ve verim kabiliyetinin genişletilmesi ve bu suretle de devletin idare ve imar kudretinin arttırılması arzusudur.”³⁴⁸ Şevket Süreyya milli iş hacminin genişletilmesinin, milli bir iş planına göre olacağını böylece paranın tek elde toplanarak, arz ve talep esası gereğince idare edilmesi gerektiğini savunmuştur. Nitekim bu durum klasik bir enflasyon hadisesi değildir. Buna ek olarak enflasyon ve deflasyon

³⁴⁷ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 12, Aralık 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 579

³⁴⁸ Aydemir, Şevket Süreyya, “Enflasyon Değil İş Bolluğu”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 12, Aralık 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 581

kavramlarını açıklamıştır. “Kadro’nun <<9>>uncu sayısındaki 500.000.000’lük Türk Bütçesi yazısını gören okuyucularımız kolaylıkla hatırlayacaklardır ki, o yazıda müdafaa edilen teze istinatgâh kılınan esas fikirde, Türkiye’de para hacmini mücerret bir şekilde arttırılması değil, iş ve istihsal hacminin, yani dolayısıyla mübadeleye arz olunacak emtia hacminin arttırılmasıdır. Memleketimizde bugün kısmen mevcut olan iş sahalarının genişletilmesi, kısmen de hiç mevcut olmayan iş sahalarının yeniden yaratılması, <<iş>>i ve işle beraber istihsal o nispette arttıracaktır. Bir taraftan bu istihsalin yürüyebilmesi, diğer taraftan istihsal olunan emtianın realizasyonu için pazara çıkarılacak yeni para, -emtia fiyatı ile para hacmi arasındaki nispet mahfuz kaldığı takdirde- bir fazlalık arz etmeyecek ve <<enflasyon>> ne bilfiil, ne de binnazariye husul bulmayacaktır.”³⁴⁹ Aydemir, bu sözleriyle Türkiye’yi bekleyen bir enflasyon tehlikesinin mümkün olamayacağını anlatmaya çalışmıştır.

Millet İktisadiyatı köşesinde Vedat Nedim’in Serbest Ticaretten Bağlı Ticarete başlıklı makalesi yer almaktadır. “Harp sonu âlemi bambaşka bir âlem olduğu gibi, bu bambaşka âlemin milletler arasındaki ticaret münasebetleri de tamamı ile bambaşkaşmıştır... Liberal iktisat sisteminin milletler arası ticaret münasebetlerini tanzim eden ticaret mukaveleleri <<en ziyade mazharı müsaade millet>> prensibine dayanırdı. Bu prensip, cihan iktisadiyatının demirbaş prensiplerinden biridir. Emperyalistçe bir yayılma için biçilmiş kaftan olan bu prensip, harice karşı müstakil, kayıtsız ve şartsız bir ticaret siyaseti takibine engel oluyordu... Bu itibarla tam manası ile müstakil bir gümrük siyaseti gütmenin imkânı yoktu. İşte bugün bu prensibin tedricen iflasına şahit oluyoruz.”³⁵⁰ Liberal ekonomi sisteminin çöktüğünü iddia eden Vedat Nedim’e göre bütün milletler, iktisadi faaliyetlerinde devletçi politikalar uygulamaya başlamıştır. “... Milletler arasındaki ticaret münasebetleri, artık sadece hususi fertlerin ve teşebbüslerin işi olmaktan çıkmış ve araya devlet denilen, tanzim ve idare edici bir müessese girmiştir. Devlet icap ederse fertlerin hakkını ve menfaatlerini bir kalemde sıfıra indirebilir.”³⁵¹ Devletçiliğin tüm dünyada yaygınlaşmasıyla Türkiye basit kontenjan siyasetinden çıkıp, ülkenin şartlarına uygun kontenjan siyasetine

³⁴⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Enflasyon Değil İş Bolluğu”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 12, Aralık 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 585-586

³⁵⁰ Tör, Vedat Nedim, “Serbest Ticaretten Bağlı Ticarete”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 12, Aralık 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 588

³⁵¹ Tör, Vedat Nedim, “Serbest Ticaretten Bağlı Ticarete”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 12, Aralık 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 590

gececektir. İleri safhada ise klering ve takas usullerine daha fazla önem verilecektir. “Bütün devletler, cihan ticaretinin yeni şartlarına uygun şekillerde birbirleriyle anlaşmalar yapıyorlar. Her millet, ihracatı bakımından alakadar bulunduğu memleketlerin muayyen maddeler üzerindeki ithalat ihtiyaçlarının mümkün olduğu kadar büyük bir parçasını kendi ihraç malları ile kapatmaya çalışıyorlar. Ve buna karşılık kendi mallarını alan memleketlerin ihraç mallarını da diğer rakip memleketlerinkine tercihen ithal ediyorlar... Dış ticaretimiz tercihli, imtiyazlı ticaret mukaveleleri ile takas ve klering uzlaşmaları ile yeniden tanzim ettiğimiz gün, milli paramızın da istiklalini kazanmış olacağız. Ve ancak o vakit, memlekette yeni iş sahaları açmak için, para hacmini genişletmek imkânlarına da kavuşacağız.”³⁵² Vedat nedim, Şevket Süreyya'nın iş ve milli para kavramları ile ilgili düşüncelerini genişleterek okuyucuya aktarmıştır. Klering anlaşmalarıyla beraber ülkeler arasındaki alışverişin takas usulüne dönüşeceğini ve ülkelerin döviz külfetinden kurtulacağını savunmuştur. Şüphesiz bu durum Kadrocuların beğenisini kazanmıştır. Kadroculara göre bu yeni ticaret nizamı daha adaletli ve daha eşit bir dünyanın inşa olacağını göstergesidir.

Milli İktisat Tetkikleri bölümünde İsmail Hüsrev, bir önceki sayıda yayımlanan Şark Vilayetlerinde Derebeylik adlı makalesinin ikinci kısmını okuyucuya sunmuştur. İsmail Hüsrev'e göre şark vilayetlerinde köylü ile toprak ağası arasındaki ilişkilerin maddi unsurları şunlardır: “1- Angarya mesaisi. 2- İstihsal olunan mahsule muayyen nispetlerde iştirak. 3- Cizye tediyesi.”³⁵³ Kürt isyanlarını da değerlendiren İsmail Hüsrev'e göre Kürt milli hareketi olmadığına göre bir Kürt milleti de yoktur. “Şark vilayetlerinde henüz taazzuv etmiş bir Kürt milleti değil, Kürtçe konuşan aşiretler ve Kürtçe konuşmaya icbar edilmiş Türk ana sırrı vardır. Bu Kürtçe konuşan aşiretlerde bir milletin taşıdığı vasıfları henüz bulamayız”³⁵⁴ İsmail Hüsrev, bu tespitlerini Ali Kemali'nin Erzincan adlı eserinden ve Yusuf Mazhar'ın İsyân Sahasında 1800 Kilometre adlı makalesinden verdiği örneklerle kuvvetlendirmeye çalışmıştır. “Bugün derebeylik münasebetlerinin ittisadan kalmış olduğunu iddia edemeyiz. Bu rejim,

³⁵² Tör, Vedat Nedim, “Serbest Ticaretten Bağlı Ticarete”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 12, Aralık 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 591-592

³⁵³ Tökin, İsmail Hüsrev, “Şark Vilayetlerinde Derebeylik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 12, Aralık 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 594

³⁵⁴ Tökin, İsmail Hüsrev, “Şark Vilayetlerinde Derebeylik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 12, Aralık 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 597

hudutlarında tesadüf ettiği bütün Türkleri kendi çerçevesi içine çekerek coğrafi sahasını genişletmek cehdini bırakmış değildir. Milli inkılabın burada derebeyliği tasfiye ederek kurtaracağı ve milli mikyasta iş birliğine alacağı iki unsur vardır: biri köle haline getirilmiş iş kuvvetleri, diğeri de Kürt aşiretleri içinde eriyen Türk unsurudur.”³⁵⁵ İsmail Hüsrev, derebeylik düzeninin ortadan kalkmasını derebeyliğin içtimai münasebetlerinin ve derebeylik sınıfının tasfiyesinde görmektedir. “Bugün devletin toprakları derebeylerinden alarak köylüye satması, derebeylik rejiminde yalnız bir istihale yapmakla kalmamıştır. Toprağı satın alan beylerin hepsi, derebeyi olmaktan çıkarak birer toprak ağası haline gelmiştir.”³⁵⁶ Derebeyinden toprak alan köylü üretim araçlarına ve sermayeye sahip değildir. Köylünün bu ihtiyaçlarını toprak ağası karşılamaktadır. Nitekim köylü toprak ağasının maddi ve manevi tesiri altında kalmaktadır. “Şarkta derebeylik nizamı ile yapılacak mücadele ancak inkılapçı bir tasfiye hareketi olabilir. Bu nizam, nizam olarak kül halinde ortadan kaldırıldığı takdirde Türk inkılabı daima yani başında ceraha fişkırın ve harici müdahalelerle takviye edilen bir irtica kaynağını kökünden temizlemiş olacaktır.”³⁵⁷

On ikinci sayının Edebiyat bölümünde Yakup Kadri'nin Eski ve Yeni isimli makalesi yer almaktadır. “Ve yeni-eski münakaşaları geçmiş zamanlardaki akademik mahiyetinden çıkıp hayati bir dava, hayati bir mübareze şeklini aldı... Bütün eski kıymetler altüst oluyor. Eski hacimler, eski sıkletler yerlerini henüz mesahaları tayin edilemeyen hacimlere, sıkletlere terk ediyor. On dokuzuncu asırdan arta kalan ölçülerle, artık bunlar tartılıp ölçülemez.”³⁵⁸ Yakup Kadri'de tıpkı diğer Kadrocular gibi yeni dünya sisteminin eski kurumlar ve fikirler ile yorumlanamayacağını; edebiyat alanında yeninin eski edebiyat ölçüleri ile değerlendirilemeyeceğini savunmuştur.

Cihan İçinde Türkiye köşesinde Burhan Asaf tarafından kaleme alınan Rejimler Nasıl Niçin Değişiyor? başlıklı makale yer almaktadır. Burhan Asaf'a göre I. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'da demokrasinin hasta olduğu ilan edilmiştir. Nitekim faşist hareketin başı çektiği Almanya ve İtalya yeni düzeni demokrasinin hasta olduğu savı

³⁵⁵ Tökin, İsmail Hüsrev, “Şark Vilayetlerinde Derebeylik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 12, Aralık 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 599-600

³⁵⁶ Tökin, İsmail Hüsrev, “Şark Vilayetlerinde Derebeylik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 12, Aralık 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 600

³⁵⁷ Tökin, İsmail Hüsrev, “Şark Vilayetlerinde Derebeylik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 12, Aralık 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 600

³⁵⁸ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Eski ve Yeni”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 12, Aralık 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 601-602

üzerine kurmuştur. “Demokrasi hakkında şüpheler, itirazlar, hücumlar ve mukabil hücumlar devam ededursun, hayat yürüyordu. İşte bu yürüyen hayat, günü birinde; bütün demokrasi münakaşalarını art plana atarak, ortaya yeni ve çok daha mühim bir hastayı serdi. Bu hasta kapitalizmdi... Ve anlaşıldı ki: 1- Demokrasi, haddi zatinde ve kendi manası içinde mevcut bir şey değildir. 2- Demokrasi, kapitalizmin siyasi ve idari kılıfından ibarettir. 3- Hasta olan demokrasi değil, kapitalizmdir. 4- Demokrasinin hasta gözükmesinin sebebi daha derinde yani bünyede olan illetin kendisine yani demokrasiye ârazını taşıtmasından ibarettir. 5- Cemiyetin seyri üzerinde başlıca müessir, iktisadi olan yani infrastructurel (alt-yapıya ait) sebeplerdir.”³⁵⁹ Burhan Asaf, I. Dünya Savaşı sonrasında oluşan yeni düzeni açıklarken tarihi materyalist yöntemi kullanmıştır. “Hastalığın demokraside değil de kapitalizmde olduğunu ispat eden bir diğer misal de, kapitalist rejimleri henüz sağlamlık gösteren memleketlerde demokrasinin daha doğrusu parlamenter idarenin henüz mevcut olmasıdır... 1929’a kadar kapitalizmin oldukça sağlamlık gösteren <<ihtibas>> kabiliyeti şu son aylar zarfında, denilebilir ki, artık eriyip gitmiştir. Buhranın görülmedik derecede şiddetli olduğu ve çare bulunmayacak olursa esaslı rejim değişikliklerine yol açacağı açıktır.”³⁶⁰ Burhan Asaf, okuyucularından makalesinin Ahmet Ağaoğlu’nun Devlet ve Fert isimli çalışmasında ortaya koyduğu fikirler ile karşılaştırılmasını da tavsiye etmiştir.

On ikinci sayıda Yakup Kadri’nin kaleme aldığı Ankara Moskova Roma isimli yazı dizisinin altıncı bölümü yayımlanmıştır. “Ankara Moskova Roma... bu üç harp sonrası inkılabı arasında, her üçünün kullandıkları sisteme dair yaptığımız mukayese, bize şunu ispat eder: Bu üç inkılap, menşe itibarı ile eştir. Yani her üçü de müesses bir nizama karşı birer reaksiyondur. Fakat gaye itibarı ile birbirinin tamamen zıttı olduğu kadar kullandıkları sistemlerce de birbirine pek o kadar benzemezler.”³⁶¹ Karaosmanoğlu, komünizm ve faşizmin ortak yönlerinin halktan aldıkları iman ve itimat olduğunu belirtmiştir. Her iki rejimde de plan ve teşkilatlanma kavramları geliştirilerek uygulanmaktadır. Sovyet Rusya’da uygulamaya konulan beş yıllık plana da değinen Yakup Kadri, bu plan başarıya ulaştığı takdirde Rusya’nın serbest piyasa pazarlarını

³⁵⁹ Belge, Burhan Asaf, “Rejimler Nasıl Niçin Değişiyor?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 12, Aralık 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 604-605

³⁶⁰ Belge, Burhan Asaf, “Rejimler Nasıl Niçin Değişiyor?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 12, Aralık 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 607-608

³⁶¹ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ankara Moskova Roma”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 12, Aralık 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 609

altüst edeceğini ve dünya buhranı yaşayan cemiyetleri dağıtacağını savunmuştur. “Beş yıllık planın bizim hesap ve kitaplarımıza hiç uymayan tarafları da derhal anlaşılır. Filan matah veya mahsulün maliyet fiyatı nedir? Her hangi bir teşebbüse konulan sermayenin faizi ne kadardır? Sayı ve istihsal hacmi ile kâr ve istifade hacmi arasındaki nispet ne derecededir? gibi suallerin artık hiçbir kıymeti kalmaz.”³⁶² Yakup Kadri, plan ve teşkilatlanma hususunda Türkiye ve Sovyet Rusya’yı karşılaştırmış ve CHF iktidarını eleştirmiştir. Nitekim Sovyet Rusya’nın uygulamaya koyduğu beş yıllık plan iktisadi bir plan değil, harp ve inkılap planıdır.

On ikinci sayının sekizinci makalesi Burhan Asaf’ın Kötürüm isimli yazısıdır. Burhan Asaf, bu kısa metinde sanat, sanat içindir anlayışına karşı çıkmış ve sanatın halk için yapılan bir faaliyet olduğunu savunmuştur.

Polemik köşesinde Şevket Süreyya tarafından kaleme alınan Milli Kurtuluş Hareketleri ve Bizim Tezimiz adlı makale yer almaktadır. Şevket Süreyya, bu makalesinde Ahmet Ağaoğlu’nun Cumhuriyet gazetesinde çıkan yazı dizisine cevap vermek amacıyla yazmıştır. Ağaoğlu hem İnkılap ve Kadro adlı eseri hem de Kadro Dergisi’ni eleştirmiştir. Aydemir’e göre Türk münevveri, kendi cemiyetine ait olmayan görüş ve anlayışları benimsemekte ve yeni hayatın arkasında kalan görüşlerle bugünü yorumlamaya çalışmaktadır. “Ağaoğlu’nun yalnız kendisine has olmamak ve onun mensubu olduğu münevver neslin –bilhassa Darülfünun münevverliğinin- umumi idrakini teşkil etmekle beraber bugün bilhassa Ağaoğlu’nun kaleminde ifadesini bulan cihan telakki tarzını şu şekilde düsturlaştırabiliriz: Kurunu kadimede bir Yunan ve Orta Çağda bir Rönesans medeniyeti vardır ki, devirlerinde cihan medeniyetinin mihverini bunlar teşkil eder. Bugün muasır medeniyetin mihveri de Avrupa’dır... Şu halde Avrupa nizamı bu günün beşeri yahut üniversal nizamıdır. Onun iktisat, hukuk, siyaset, sanat, muaşeret vesaire bütün içtimai şekilleri bütün insanıyet için doğrudur ve makuldür. Başka memleketler için ilim ve hakikat denilen şey, Avrupa’nın bu içtimai şekillerini tetkik etmekten ve benimsemekten başka ne olabilir? Mesela Ağaoğlu’na göre Avrupa’nın inkişaf yolu, Avrupa haricindeki bütün cemiyetlerin tabii inkişaf yoludur. Ve bizim milli inkılap dediğimiz şey ancak dâhili bir reformasyon ve bir taraftan da Avrupa’nın klasik demokratik bünyesine uyma cehdinden başka bir şey

³⁶² Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ankara Moskova Roma”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 12, Aralık 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 611

değildir. İnkılap ideolojisi dediğimiz şey de, harp sonrasında Avrupa’da – o da bazı memleketlerde- görülen fikri hercümercin bizim hudutlarımız içine sirayetinden ibarettir. Binaenaleyh Türkiye için inkişaf, Avrupa’yı kavuran tezatların bizde de inkişafına çalışmak demektir. Bunun aksi memleketi iptidailiğe götürmek olur. Vs... vs...”³⁶³Şevket Süreyya, Ağaoğlu’nun görüşlerine 10 madde halinde cevap vermiştir:

“1- İnsaniyet tarihinin bir Yunan medeniyeti, bir Rönesans mihveri etrafına bağlanması ve bu suretle bütün medeniyetlerin nihayet <<Miracle Grec= Yunan mucizesi>>etrafına toplanışı gibi, bu günkü Avrupa’nın bütün cihanın seyrini ve mukadderatını tayin eden bir mihver gibi alınması da yanlıştır.

2- Harbe kadar kapitalizmin gerek müdafileri (yani Burjuva iktisatçılar), gerekse muarızları (yani Sosyalist iktisatçılar) bu sistemi (yani muasır nizamını) bütün aksiyon ve reaksiyonları ile cihanşümül saymışlar ve onun getirdiği bütün kaideleri, mahiyet ve tesir itibarı ile cihan mikyasında tabii ve zaruri kaideler addetmişlerdi. Hâlbuki muasır Avrupa nizamı, büyük sanayii, büyük sermayeyi, büyük kültür hareketlerini yalnız Avrupa’da veya cihanın mahdut noktalarında biriktirmek sureti ile öyle bir cemiyet tarzına vücut vermiştir ki, bu cemiyet tarzının cihanşümülleşmesine, yani bütün büyük sermayelerin ve müterakki kültür hareketlerinin bütün cihana yayılmasına bu nizamın kendi bünyesi manidir.

3- Avrupa’da tabii olan büyük sermaye hareketleri gibi, antikapitalist hareketler, yani büyük sınıf ve sosyalizm mücadeleleri de ancak kapitalizmin kendi içinde cereyan eden birer strüktür mücadelesidir. Bu mücadele büyük sermayelerin mütemerkiz olduğu memleketlerde şu veya bu sınıf lehinde bir değişme yapabilir; fakat kapitalizmin müstemleke ve geri memleketlerden gelen gelirlere istinat eden istismarcı vasfını tadil edemez. Binaenaleyh, sınıf mücadelesi şeklinde tecelli eden tezat, ancak kapitalizmin yani büyük sanayi ve sermaye kesafetinin ve ancak o memleketler için mukadderat tayin edici olan bir eseridir.

4- İş bu bakımdan tetkik olunduğu zaman görülür ki, bu günkü Garp ilmi için hatta tipik antikapitalist hareket gibi görülen Sovyetizm bile, büyük istihsal vasıtalarını, büyük

³⁶³ Aydemir, Şevket Süreyya, “Milli Kurtuluş Hareketleri ve Bizim Tezimiz”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 12, Aralık 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 615-616

sermaye- bu sermaye kimin mülkiyeti altında olursa olsun- yalnız muayyen merkezlerde tekâsûf ettirmek ve bu yüksek tekniği, bir takım tekniksizleştirilmiş memleketler hesabına yaşamak şeklinde bulduğça, nihayet bir tezadın diğer tezada istihsalinden başka bir netice veremez... Binaenaleyh muasır nizamı, içinde yalnız bir tezadı, yani sınıf tezadını ihtiva eden bir sistem olarak almak ve cihanın mukadderatını, ya sermayenin yahut antikapitalist sınıf hareketlerinin mukadderatına bağlamak doğru değildir. Çünkü büyük sermaye hareketleri cihanın yalnız mahdut noktalarında tekâsûf etmiştir ve sınıf cidali bu anormal sermaye kesafetinin eseridir. Fakat diğer bir tezat vardır ki, o hakikaten bütün cihana sâridir. Bu tezat büyük teknikli memleketlerle geri teknikli memleketler arasındaki müstemleke tezadıdır. Milli kurtuluş hareketleri ve o meyanda Türk inkılabı, cihan bakımından bu tezadın ifadesidir.

5- Mamafih bugün cihanın gidişini, mesela Marks'ın üzerinde durduğu gibi, münhasıran sınıf tezadı bakımından değil de, münhasıran müstemleke ve teknik tezadı bakımından izah edersek bu da tek cepheli bir izah olur. Tekniğin muayyen merkezlerde tekâsûf kadar, tekniği bütün cihana dağıtan, fakat bu teknikle beraber sınıf mücadelesini de bütün cihana yayan bir keyfiyet değişmesi, keza ancak bir ıstırap rejimi olur. Sınıf mücadelesi cihanşümül bir mahiyet alır ve o zaman Avrupa nizamı illetlerini adeta cihana teşmil etmiş bulunur. Binaenaleyh bu günkü cihanın gidişine uygun ve fakat onun bütün davalarını kavrayan bir izah tarzı, ancak muasır cemiyetin bütün tezatlarını birden koyan ve onların hepsi hakkında ayrı ayrı teşhisini koyan bir izah tarzı olabilir. Böyle bir izah tarzı harpten evvel taazzuv edemezdi.

6- Kapitalizmin âlemşümüllüğü ve binaenaleyh Avrupa'nın cihanın mukadderatına hâkim bulunduğu bu suretle şüphe altına girince, kapitalizmin siyasi ve içtimai enstitüyonlarının, yani Avrupaî rejimin kaide ve müesseselerinin de ancak Avrupa'ya has ve uygun olan müesseseler olacağı tabiatı ile anlaşılmaya başladı. Ve bu suretle bizim gibi memleketler içinde milli kurtuluş hareketlerimizin bünyesine ve mahiyetlerine uygun kaide ve müesseseler taharrisi başladı. Bu taharri, böyle memleketlerde, bu zamana kadar tenkit olunamaz sanılan kaide ve müesseseleri teknik ve tenkit neşteri altına yatırmaya başladı.

7- Bir taraftan kapitalizmin maddi rejiminin ve hegemonyasının tetkik mevzuu kılınarak hakiki mikyasına ircaı, diğer taraftan klasik Avrupa kültürünün ve içtimai telakkilerinin,

tetkik mevzuu kılınarak tenkidi; bu devre kadar kendilerini, idrak tarzı itibarı ile ancak tabii ve pasif bir fikri itaat içinde hissetmiş olan memleketlerin ideologları için yeni idrak genişliği ve fikir hürriyeti temin etti.

8- Bu zikrolunan telakki istihalelerinin adım adım aksiyonlaşması için lazım olan maddi şartları harp sonu tarihi süratle hazırladı. Bir taraftan kapitalizmin cihanşümul hegemonyasına, diğer taraftan fikir ve ruh esaretine karşı duyulan tehevür, nihayet Türkiye’de, fiilen ve müsellehan bir cephe ihtilali şekline aldı: İstiklal Harbi.

9- Milli istiklal harbi ile maddeten tecelli eden milli kurtuluş hareketinin kendi ideolojisini kısa bir zaman içinde ve müdevven bir fikir sistemi halinde meydana getireceği tabii idi. Ve bu fikri verim, Türk inkılap münevverliğinin mukadder bir vazifesi olacaktı. Çünkü milli kurtuluş hareketlerinin tarihi neşrini teşkil eden tezatlar en evvel ve en ziyade Türkiye’de keskinleşmiş, bu hareket ilk idare edicisini Türkiye’de bulmuş ve ilk zaferini Türkiye’de kazanmıştı. Bu tarihi şartların fikri bir sentezi olan milli inkılap ideolojisinin de ilk evvela Türkiye’de tedvinine çalışmamak, bizzat bu tarihi şartların Türk milletine, maddi sahada olduğu gibi fikri sahada da, hazırladığı rehberlik vazifesini görmemek demek olurdu.

10- Binaenaleyh şimdi memleketimiz, bir taraftan kendi iktisat bünyesini, kendi cemiyet kaidelerini, kendi hayat tarzını, diğer taraftan da kendi yaşattığı ve temsil ettiği milli kurtuluş cidalinin âlemi telakki tarzını, tamamı ile kendine has ölçüler ve telakkiler içinde işlemek ve yaratmak mevkiinde bulunuyor.”³⁶⁴ Şevket Süreyya, Ağaoğlu’na bu on madde ile cevap vermiştir. Böyle detaylı bir açıklama yapmasını ise Türk inkılap neslini eski düşünce dünyasından uzaklaştırmak istemesinden ötürü yazdığını belirtmiştir. Buna karşın Ahmet Ağaoğlu’nun Kadroculara yönelttiği eleştiriler, Kadrocuların görüşlerinin sistemleşmesini sağlamıştır.

Kronikler kısmında Burhan Asaf’ın çeşitli makaleleri yer almaktadır. Burhan Asaf bu bölümde yer alan kısa yazılarında Amerika ve Avrupa ülkelerinde olup bitenler hakkında okuyucuya bilgi vermiştir.

³⁶⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “Milli Kurtuluş Hareketleri ve Bizim Tezimiz”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 12, Aralık 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 616-617-618-619

Aralık ayında da Şevket Süreyya Aydemir ile Ahmet Ağaoğlu arasındaki tartışmalar devam etmiştir. Bu bölümde, Şevket Süreyya'nın Ağaoğlu'na verdiği cevapları inceleyeceğiz. Şevket Süreyya, Ağaoğlu'nun eleştirileri ve ithamlarına Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan ve dokuz bölümden oluşan bir yazı dizisi ile yanıt vermiştir.

Aydemir, İnkılap ve Kadro'da geçen fikirlerin Ahmet Ağaoğlu gibi eski bir ilim ve siyaset adamı tarafından ele alınışını, Türk fikir dünyası için müspet bir adım olarak değerlendirmiştir. Ahmet Ağaoğlu'nun üslubunu hafif ve laubali olmasıyla nedeniyle eleştiren Aydemir, İnkılap ve Kadro'ya yöneltilen eleştirilerin Ahmet Ağaoğlu'nun ilim ve siyasi hayatını yansıttığını dile getirmiştir. Aralarındaki farklılığı mekân ya da zaman ayrılığından daha büyük olan devir ayrılığı olarak nitelendiren Şevket Süreyya, bu ayrılığın sebebi olarak cihan telakki tarzını yorumlamadaki farklılık olarak değerlendirmiştir. Şevket Süreyya'ya göre Ahmet Ağaoğlu, İnkılap ve Kadro'da savunulan fikirlerin yani inkılabın ideolojisinin, I. Dünya Savaşı sonrası Avrupa'daki karışıklıklardan ötürü oluştuğunu savunmaktadır; ancak Kadrocular, inkılabın ideolojisinin Avrupa'daki fikir karmaşıklığına karşı oluşan milli bir tepki olduğunu iddia etmişleridir. Aydemir'e göre Ağaoğlu, insanlığın bütün görüş ve anlayışlarının, toplumların varoluş ve düzenlerinin dayanak noktalarını Fransız İnkılabı'na, 18. yy felsefesine ve 19. asrın demokrasi anlayışlarını esas alarak değerlendirmiştir. “On sekizinci asrın felsefi telakkileri haricinde bir telakki, Fransız İnkılabı'nın devamı ve taklidi olmayan bir inkılap ve on dokuzuncu asır demokrasisinde gayri bir cemiyet nizamı nasıl düşünülebilir? İş buraya varınca âlemi tenkit çok kolaylaşır. Ruhta adeta bir hafiflik başlar. Evvela bizzat inkılap mefhumu manasını kaybeder. Türk milletinin milli davası ancak basit bir Avrupalılaşmak yani şimdi bizzat Avrupa'da ret ve cerh edilen hukuk ve siyaset kaidelerini aynen iktibas etmekten ibarettir fikri meydan alır. O zaman bir on dokuzuncu asır penceresinden harp sonu hadiselerinin en dikkate şayan olan bir takım manalarını temsil eden Türk inkılabının tetkiki gibi acayip bir temaşa başlar. Ahmet Bey'in yaptığı da budur”³⁶⁵ Aydemir, Ağaoğlu'nun hala sahip olduğu bu telakkilerin Avrupa'da dahi yok olduğunu dile getirmiş ve Türk inkılabını klasik devlet ve birey tartışmalarına indirgememesi gerektiğini savunmuştur.

³⁶⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, “Ağaoğlu Ahmet Bey'e Cevap 1”, **Cumhuriyet**, 11 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017

Şevket Süreyya, Ağaoğlu'nun İnkılap ve Kadro'nun dilini peygamberane, mistik ve modası geçmiş bulduğuna yönelik eleştirilere karşı çıkmıştır. Aydemir'e göre Ağaoğlu'nun asıl eleştirisi üsluba değil İnkılap ve Kadro'nun ortaya koyduğu fikirleredir; eğer İnkılap ve Kadro peygamberane ve biblik bir üsluba sahip olsaydı Ağaoğlu'nun sürekli arkasında durduğu kanunu esasiye gibi olması gerekir demiştir. İnkılap ve Kadro'nun üslubunun Kuran'ı, İncil'i ya da Zebur'u hatırlattığını dile getirmenin dürüst bir hareket olmadığını vurgulayan Aydemir; İnkılap ve Kadro'nun dilinin genç nesli inkılabın koruyucusu yapmak ve anarşik matbuat sistemini inkılap safına çekmek niyetinde olduğunu savunmuştur. Şevket Süreyya, Ağaoğlu'nun kitapta rakam ve vaka bulamadığına yönelik eleştirilerine karşılık şunları söylemiştir: "İnkılap ve Kadro tahlili analitik bir etüt kitabı değil, fikri ve nazari – yahut ideolojik- terkip yahut sentez kitabıdır. Burada Türk inkılabının nazari orijinleri aranmış ve bunların nazari tertipleri yapılmaya çalışılmıştır. Fakat şunu da işaret edelim ki rakamın manasını ve ehemmiyetini hiçbir zaman mukaddesleştirmemekle beraber Kadro neşriyatı, cemiyet tahlillerinde rakamı ve vesikayı –bizim memleketimizde- en çok kullanan neşriyattır denilebilir."³⁶⁶ Aydemir, Türkiye'nin cihan içindeki yerini ve iktisadi üretimini rakam ve vakaya dayanarak ele alan ilk eserin kendileri yani Kadrocular tarafından yayımlandığını da belirtmiştir.

Aydemir, Ağaoğlu'nun Kadro'yu Türk inkılabını kendi şahsıyla özdeşleştirmesine, kendi öznel görüşlerini Türk inkılabına aitmiş göstermesine ve Türk inkılabını herkese zorla kabul ettirme çabası içinde olduğuna yönelik eleştirileri ciddiyetsizlik olarak değerlendirmiştir. İnkılap ve Kadro adlı eserin, yalnızca önsöz bölümünden alınan cümleler, Ağaoğlu'nun ciddiyetten uzak olduğunun kanıtıdır. Şevket Süreyya, İnkılap ve Kadro'nun iki kısımdan oluştuğunu, hatta ikinci bölümün kadro kavramına ve ilkelerine ayrıldığını söylemiştir. Aydemir, kadro mefhumunun, inkılapçı nesli ve rehber kadroyu ifade ettiğini dile getirmiş ve bu açıklamanın defalarca eserde yer aldığını belirtmiştir. Şevket Süreyya, Ahmet Ağaoğlu'nun inkılapçı kimdir, izahını kim yapacak gibi sorularına şu yanıtı vermiştir: "Bu suallerin cevabı İnkılap ve Kadro'da verilmiştir: İnkılapçı münevver yapacak. Genç nesil yapacak. Kadro, inkılabın prensiplerini kendine şuur edinen, kendi mukadderatını inkılabın mukadderatına bağlayan, şuurulu insanların heyeti mecmuasıdır! Gerek İnkılap ve Kadro'nun müellifi,

³⁶⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, "Ağaoğlu Ahmet Bey'e Cevap 2", **Cumhuriyet**, 12 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017

gerek Kadro mecmuasında yazı yazan ve Ağaoğlu'nun her tenkidinde bin bir istihza neşteri ile yaralanmaya layık görülen birkaç münevver, asil bir inkılap ve münevverlik heyecanı ve duygusu ile bu vazifeyi bir köşeciğinden yapmaya çalışıyorlarsa ve Ağaoğlu Ahmet Bey gibi tenkit yerine espri spekülasyonları yapan ve istihza neşteri ile konuşan bir ses ki müderris, bugün inkılap ideolojisi için iyi veya kötü bir eser yazan değil, yazılmış bir eseri tenkit eden mevkide kalmışsa, bunun mesulü biz miyiz?"³⁶⁷ Aydemir, Ağaoğlu'nun yazmak ve söylemek imkânından mahrum olmadığını; kendi tahlillerin Ağaoğlu'na göre eksik ve kötü gelebileceğini dile getirmiş ve Ağaoğlu'nu inkılap ideolojisini izah etmek için sahaya davet etmiştir.

Şevket Süreyya, Ağaoğlu'nun İnkılap ve Kadro'da yer alan görüşleri yalnızca iktisat temelli ve taklitçi fikirler olarak görmesine karşı çıkmış; kitabın değişen iktisadi ilişkileri ana sebep olarak gördüğünü dile getirmiştir. Aydemir'e göre nasıl ki Türk inkılabının oluşunu yalnızca iktisadi temelde aramak yanlışsa, Ağaoğlu gibi münevverlerin ele aldığı Avrupa merkezli doktrinlerde aramakta yanlıştır. Aydemir, milli kurtuluş hareketlerinin dayanak noktalarını, evrensel bir bünye istihalesinde aramalarını ve milli kurtuluş hareketlerini evrensel bir tezadın oluşu gibi görmelerini taklitçilik değil, kuramsal bir sentez olduğunu belirtmiştir. "Mukallit o adamdır ki, onda, kendi telakkileri için müstakil bir zemin bulmamak aczi, yani ruh şahsiyetsizliği bir ahlak haline gelmiştir. Başka yerlerin ve başka membarın, bizzat artık kendi membarlarında bile neyf ve inkâr edilen cemiyet ve hayat şartlarını kendine ahlak eden ve millete mefkûre kılmak isteyen bir <<mukallit>> denilebilir. Fakat kendi milletini, kendine has bir hayat ve cemiyet tarzını yaratma kabiliyetinde gören, kendi milli inkılabı bütün inkılaplar tarihinde müstakil bir ve tarihin seyri içinde bir takım müstakil prensipler ve istikametler seçmeye çalışan ve bunu kendine ahlak ve kendi nesline de telakki sistemi kılmak isteyen bir endişede taklit şemmesi aramak asla kabil değildir."³⁶⁸

Şevket Süreyya, Ağaoğlu'nun demokrasi kavramı ile ilgili yönelttiği eleştirilere de yanıt vermiştir. Ağaoğlu'nun üzerinde durduğu mukaddes fert ve beşeri tesanüt kavramlarının artık Ağaoğlu'nun hayran olduğu Batı Avrupa ülkelerinde bile sona erdiğini dile getiren Aydemir; demokrasinin beşiği ilan edilen İngiltere'de bile millet menfaatinin, şahsi

³⁶⁷ Aydemir, Şevket Süreyya, "Ağaoğlu Ahmet Bey'e Cevap 3", **Cumhuriyet**, 13 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017

³⁶⁸ Aydemir, Şevket Süreyya, "Ağaoğlu Ahmet Bey'e Cevap 4", **Cumhuriyet**, 17 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017

menfaatlerin önüne geçtiğini belirtmiştir. “Bize göre demokrasi mefhumu, ideolojik esaslarını parça parça tarihin derinliklerinden almakla beraber, onun bir içtimai nizam halinde taazzuv edişi, on dokuzuncu asrın işidir. Vakıa felsefi bazını on sekizinci asrın ikinci nısfında yapmakla beraber mücadelesini ve taazzuvunu on dokuzuncu asırda bitiren bu nizam, o vakitten beri gittikçe mürekkepleşen ve hatta birçok memleketlerde, bizzat cemiyet bünyesini inhilale sürükleyen bugünkü içtimai münasebetlerin nazımı ve çerçevesi olmaktan çıkmıştır.”³⁶⁹ Aydemir, siyasi demokrasiyi liberal ve ferdiyetçi kapitalizmin hukuki ve idari ifadesi olarak değerlendirmiştir. Kapitalist sistem kendi tezatlarını doğurmaya başlayınca, demokrasinin ideal işleyiş nizamı da bozulmuştur. Ferdiyetçi ve liberal rejim nerede ise, klasik demokraside o rejimlerde tutunmaya çalışıyor diyen Aydemir’e göre siyasi ve iktisadi demokrasilerin bünyesinde, içtimai tezat ve müstemlekecilik ayrılmaz unsurlar olarak varlığını devam ettirmektedir. Demokrasinin, evrensel bir nizam olmadığını belirten Şevket Süreyya sınıfsız ve müstemlekesiz bir cemiyet için demokrasinin olanaklı olmadığını savunmuştur. “Bizim idealimiz, bizim milli rejimimizdir. Bu rejimde prensiplerimizi bize, bizzat kendi inkılabımızın mahiyeti ve harp sonu dünyasının dikkate şayan istikameti verir. Bu sahada ne misale ne de örneğe ihtiyacımız vardır. Bu rejim, iktisaden ve siyaseten cüzütam olan, yani ne eski Türkiye gibi müstemleke, ne de muasır demokratik devletler gibi müstemlekeci olmayan, ileri teknikli, fakat tezatsız bir millet rejimidir.”³⁷⁰ Aġaoġlu’nun klasik demokrasilerin hâkim olduġu Amerika, İngiltere, Fransa gibi ülkelerin milletlerini haklarından mahrum bırakıyorlar mı soruna Aydemir şöyle cevap vermiştir: “Evet muhterem Aġaoġlu Ahmet Bey! Klasik demokrasiler, şu birer birer saydığınız demokratik devletler cihan içinde millete hak vermiyorlar. İngiltere, Fransa, Amerika gibi hakkın ve hürriyetin harisi saydığınız devletler cihan içinde milletleri haktan mahrum ediyorlar. İlmi meşguliyetiniz arasında mesela, daha dün Türk milletinin, bu klasik demokrat devletlerden hakkını ve hürriyetini almak için nasıl kanlı bir istiklal muharebesini belki unutmuş olabilirsiniz. Bu harbin bu millete, nasıl en genç neslinin kanı ve vatanın, nasıl en şen parçasının yangınlara verilmesi pahasına mâl olduġu belki hatırlınızdan çıkmıştır.”³⁷¹ Şevket Süreyya, dünya nüfusunun hala dörtte

³⁶⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Aġaoġlu Ahmet Bey’e Cevap 5”, **Cumhuriyet**, 18 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017

³⁷⁰ Aydemir, Şevket Süreyya, “Aġaoġlu Ahmet Bey’e Cevap 5”, **Cumhuriyet**, 18 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017

³⁷¹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Aġaoġlu Ahmet Bey’e Cevap 6”, **Cumhuriyet**, 20 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017

üçünün Ağaoğlu'nun dilinden düşürmediği demokratik devletlerin esareti altında olduğunu dile getirmiş ve milli kurtuluş hareketlerinin bu devletlerin diğerlerini mahrum etmesinden dolayı vücut bulduğunu söylemiştir. Çin, Hindistan, Pakistan gibi ülkelerin kendi haklarından mahrum bırakılışını demokrasinin bakası namına olduğunu belirten Aydemir; İngiliz demokrasisinin Hindistan'ı içinden çıkılmaz bir hale getirdiğini örnekleriyle birlikte okuyucuya sunmuştur. “Muhterem Ağaoğlu Ahmet Bey! Sizin dilinize teşbih ettiğiniz, o ideal İngiliz demokrasisi, o filan tarihli ve filan unvanlı charte ve <<ferman>>larınız, şimdi her hangi bir inkılap memleketinin, hatta ilk mekteplerinde bile, hatta bir tarih vesikası olarak, bile okutulmuyorsa, burada birazda zamanı itham ediniz. Ya zamanı size göre ilerlemiş, ya kendinizi zaman göre geri kalmış sayınız. Hatta siz bile bunları iki yıl evvel, Ankara Türk Ocağı salonunda bir defa daha tekrar edeyim dediğiniz zaman, dinleyicileriniz sizi dinlemediler ve evvela talebeniz tarafından terk edildiniz... Milli hayatımızın seyrinde müdahaleniz ve harbi umumi gençliğinin terbiyesinde eliniz ve emeğiniz vardır. Biz, o zaman sizin, her sözünüzde <<milli>> telakkini damgasını sezerdik. Fakat şimdi, neden misalleriniz ve işaretleriniz münhasıran gayri milli görünüyor? Size hürmette kusur etmeyi, kendi vicdanımız için bir nakise biliriz.”³⁷² Aydemir, İngiltere, Fransa ve Amerika gibi devletlerin demokratik rejimlerine yönelik açıklamaların tatmin edici bulunulmaması halinde; Ağaoğlu'na 18. ve 19. asrın, harp öncesi ve harp sonrası dönemin tarihini önüne sermesini tavsiye etmiştir. “Dolar emperyalizmden, Frank emperyalizmden, Londra'da işsizlerin Londra üzerine yürüyüşünden ve zatı hazreti kralının muhalefet partisinin, bütün madenlerin, bankaların, gemilerin ve sanayinin devletleştirilmesi için hazırladığı raporlardan bahsedelim. İsterseniz Amerika'yı alalım ve açların (ki bunlar aynı zamanda Amerika hesabına harp eden eski muhariplerdir) Washington'a yürüyüşünden ve General Pershng'in, bu hakları mahfuz hür ve muhterem <<fertler>> üzerine kazandığı zaferden hikâyeler anlatalım. Yahut Çin'e, Mançuri'ye, Hindistan'a geçelim. Sonra yirmi beş milyon işsize, ulvi insaniyetinden günde birer çürük elma dağıtan Avrupa nizamının tasvirine geçelim. Hürriyetlerine dokunulmayan fertleri, hakları gasp olunamayan milletleri birde bizim gördüğümüz gibi göstermeye çalıştıktan sonra, isterseniz, Kadro zihniyeti dediğiniz ve iptidailiğe, istibdada, hürriyetsizliğe

³⁷² Aydemir, Şevket Süreyya, “Ağaoğlu Ahmet Bey'e Cevap 6”, **Cumhuriyet**, 20 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017

götürüyor diye tasvir ettiğiniz, telakkilere, yani bize göre fert, hürriyet ve millet mefhumunu da tahlile geçelim!”³⁷³

Şevket Süreyya, İnkılap ve Kadro’da geçen millet görüşünün, milli kurtuluş hareketlerini başarıya ulaştırmış Türkiye gibi ülkelerde, yeni ve birleşik millet bünyesinden meydana geldiğini belirtmiş; tezatların olmadığı ve iş birliğinin yüksek olduğu bir bünye üzerine inşa edildiğini vurgulamıştır. Ahmet Ağaoğlu için bu anlayış tarzının geçerli olmamasının nedeni, kendisinin Avrupa’nın tezatlı millet gelişim seyrine uygun bulmayışındandır. Aydemir, 19. yy kadar milleti meydana getiren unsurların koşul birliğini temel alan ırk unsurları tarafından oluştuğunu söylemiş; ancak zaman içinde bu temelin iktisadi kader birliğine dönüştüğünü dile getirmiştir. “Binaenaleyh ideal millet, bakaya namzet millet, ırk ve kültür unsurlarını tarihin derinliklerinden alan, milli bünyesi müstakil ve masun kalan, fakat bu bünyede bir takım tezat ve inhilal unsurları taşımayan ve hem siyasi iktisadi bir mukadderat birliği arz eden millettir. İşte biz, milli inkılabımızın ve umumiyetle milli kurtuluş hareketlerinin mahiyetinde, böyle mütecanis, müstakil, cüzütam ve tezatsız bir millet mefhumunu bizatihi temsil edilmiş görüyoruz. Çünkü bu milli kurtuluş hareketleri, evvelce yalnız ırk ve zayıf bir kültür birliği arz eden ve bu suretle inkişafının bir noktasında kalan milletimizi, hakiki bir kan, dil, sanat ve siyaset birliğine götürüyor. Saniyen bu kan, siyaset ve kültür birliği içinde, teşkilatlı ve tezatsız bir iktisadi mukadderat birliğinin bütün şartlarını yaratıyor.”³⁷⁴ Aydemir, Avrupa’nın millet anlayışı ile kendilerinin millet anlayışlarının farklı olduğunu dile getirmiş; İnkılap ve Kadro’nun inkılabın seyrine ve mahiyetine uygun millet anlayışını ve sosyal milliyetçiliğini Ağaoğlu’nun umumi ve sıradan millet anlayışından üstün olduğunu söylemiştir.

Şevket Süreyya, Ağaoğlu’nun devletçilik bahsindeki düşüncelerini gerçeklikten uzak ve Avrupa’dan nakil edilmiş olarak değerlendirmiştir. Bunu sebebi olarak Ağaoğlu’nun bilenen örnekler ve emrivakiler dışına çıkamayışını göstermiştir. Aydemir’e göre Kadro’nun savunduğu milli iktisat rejimi henüz örneği olmayan ve emrivakilere dayanmayan; mübadele ve üretim tekniği devletin elinde olan, milli esaslardan gücünü

³⁷³ Aydemir, Şevket Süreyya, “Ağaoğlu Ahmet Bey’e Cevap 6”, **Cumhuriyet**, 20 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017

³⁷⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “Ağaoğlu Ahmet Bey’e Cevap 7”, **Cumhuriyet**, 22 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017

alan bir düzendir. Bu nizamın, planlı ve teşkilatlı olacağını dile getiren Şevket Süreyya; devletin kurucu niteliğinin, müdahale etme zorunluluğunu meydana getirdiğini söylemiştir. “Ağaoğlu Ahmet Bey, yazılarının bir yerinde, bizim Avrupa’nın liberal devlet bünyesinde de kuvvetle seçtiğimiz müdahaleci karaktere hayret ediyor. Filhakika İnkılap ve Kadro’da bu devlet <<zahiri bir ahenk altında gizlenen şiddetli ahenksizliğin ideolojik bir maskesi>> olarak tasvir olunmuş ve bu devletin yalnız bu sınıf lehine aldığı müdahale tedbirlerinin bazı misalleri kitapta tasvir olunmuştur. Fakat orada devletin bazı muayyen zümreleri lehine müdahalesini nasıl korkunç hudutlara kadar götürebileceği hakkında yalnız umumi harbin tarihi bize bin bir misal verebilir. Hulasa, bize göre, bugünün hayat şartları içinde doğan yeni Türk devletine, bir geniş vazife düşüyor. Bu vazife, Türk vatanının ve Türk cemiyetinin bugününün şartlarına yeni esaslara göre tanzim ve teşkilidir.”³⁷⁵

Aydemir, Ağaoğlu’nun Türk inkılabı yapılırken Türkiye’nin dünyadan soyutlandığı görüşüne karşı çıkmış; Türk inkılabının, emperyalist memleketlerin saldırılarına karşı iktisadi ve siyasi olarak menfaatlerini korumak amacıyla kendi içine çekildiğini söylemiştir. Ağaoğlu’nun devlet her zaman devletçidir sözüne katıldığını dile getiren Aydemir, tarihin tüm devirlerinde devletin cemiyet hayatına müdahale ettiğini; ancak cemiyeti şekillendirmediğini belirtmiştir. İnkılap ve Kadro’da devlete kurucu, teşkilatlandırıcı ve milleti gözeten bir vasıf verildiğini beyan etmiştir. Ağaoğlu’nun, Kadrocuların tarihi maddeci olmalarına rağmen tarihi tezatları inkâr ettiklerine yönelik eleştirilerini garip bir iddia olarak değerlendiren Aydemir; 19. asrın sonunda demokratik cemiyetlerin parçalandıklarını gördükleri için milli menfaatleri, ferdi menfaatlerin önünde gördüklerini belirtmiştir. Ağaoğlu’nun Kadrocuların Marks’a sadık kalmadığını ve tam sosyalist olmadıklarını belirten görüşlerine ise teşekkür eden Şevket Süreyya; kendilerinin sosyalist olduklarını iddia etmediklerini, Marks’ın kapitalist toplumun bir tezadını yani sınıf kavgasını analiz ettiğini, kendilerini ise bu cıalden milli kurtuluş hareketlerini anladıklarını dile getirmiştir. Şevket Süreyya, Ağaoğlu’nun devletçilik, Kemalistlik ve inkılapçılık ilgili eleştirilerine şu yanıtı vermiştir: “Eğer Türkiye’de eski fikirlerle yeni fikirlerin, eski kaidelerle yeni kaidelerin çarpışması ermiş olsaydı Ağaoğlu’nun dediği gibi, herkesi aynı derecede ileri görüşlü birer yetişmiş vatandaş olarak kabul ederdik. Fakat vatanımızın üstünde bu mefhumları mütalaada bütün

³⁷⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, “Ağaoğlu Ahmet Bey’e Cevap 8”, **Cumhuriyet**, 24 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017

Türkler hep aynı derecede ileri görüşlü olsaydı, mesela daha dün inkılabı yürütenlerin iki ayrı fırka halinde, kendi telakkilerini karşı karşıya müdafaaya çalıştıklarını görmezdik.”³⁷⁶

Kadro Dergisi, on ikinci sayının yayımlanmasıyla beraber bir yıllık yayın hayatını tamamlamıştır. On ikinci sayı özelinde Kadrocular, Türk inkılabının nitelik ve özelliklerini belirtmeye çalışmıştır yani Türk inkılabına kimlik arayışını sürdürmüşlerdir. Bu sayıda dikkat çeken bir başka ayrıntı ise Ahmet Ağaoğlu ile girilen söz dalaşı olmuştur. Hareketin ideoloğu olan Şevket Süreyya ile Ahmet Ağaoğlu arasındaki kalem kavgası bir süre daha gündemde kalacaktır.

2.2.13. Sayı: 13, Ocak 1933

Derginin on üçüncü sayısının başyazısı Kadro başlığını taşımaktadır. “Kadro ikinci iş yılına giriyor. İnkılap şevki ve inkılaba inanış, onun bu geçen bir yıllık yolunda eşi ve kuvveti idi. Bu kuvvet bundan sonra da, bütün millet meselelerinin bir inkılap objektifi önünde tetkiki ve yeni Türkiye’nin, ileri bir mili inkılap esaslarına göre kuruluşu davasında, onun, yine eşi ve kuvveti kalacaktır.”³⁷⁷ Anlaşılacağı gibi Kadrocular, gücünü inkılap şevkinden ve inkılaba olan inançlarından almaktadır. “İkinci iş yılına giren Kadro’nun ruhunu bu idealist heyecanı dokuyor. Bu heyecan, kaynağını, inkılabımızın derin manasından alır. Bu kaynak, yalnız bizim neslimize değil, bizden sonra geleceklere de şuur olacak, ahlak olacak kadar derindir ve mürekkeptir. Biz umuyoruz ki, gelecek sene bugün, üçüncü yılımıza basarken, bu kaynağın başında, kalemini onun alevinde yıkayan bir kalabalık bulacağız. Bütün prensiplerini inkılabımızın derin manalarında çıkararak ve inkılap aşkını kendisine eş yapan, kuvvet yapan hesapsız Türk yazıcıları, hesapsız Türk mecmuaları, yurdumuzun her tarafını saracak. Çünkü inkılap ideolojisi meydanında Kadro’nun tek kalışı, neslimizin kuvveti değil, zaafıdır.”³⁷⁸ Kadrocular bu durumundan yakınmış ve yalnız kalmaktan şikâyet etmiştir. Bunun yanı sıra Kadrocuların bu makalesinin, muhataplarından biri de kuşkusuz Ahmet Ağaoğlu’dur.

³⁷⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, “Ağaoğlu Ahmet Bey’e Cevap 9”, **Cumhuriyet**, 27 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017

³⁷⁷ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 631

³⁷⁸ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 632

İnkılabın İdeolojisi kısmında Şevket Süreyya'nın Ergenekon Efsanesi isimli makalesi yer almaktadır. “Hayat mücadelesi her zaman serttir. İnkılap ise bu mücadelenin bir millet miyasında sertleşmesi, bütün bir milletin hayat ve baka mücadelesi şeklini alması demektir. Bu kadar şümulleşmiş bir mücadelenin sertliği ve ağırlığı, eğer ruh ve fikir kuvvetlerinin şiiri ve cazibesi ile süslenmezse, o zaman bu mücadele, onu yürüten nesil için kaba bir boğuşma olur. Bu nesli huşumete ve egoizme sürükler. Bunun içindir ki, bir inkılap nesline, yalnız inkılabın sert kanunları değil, bu kanunların şiirini ve idealini de vermek lazımdır. <<Tarih yapar, fakat efsane güzelleştir.>> Tarih bize maddenin hareketini, efsane ise bu hareketin şiirini ve cazibesini verir. Hareketini efsaneleştirmeyen cemiyetler, hareketten mahrum kalan cemaatler kadar akim ve iptidaidir. Türk milletinin bir <<Ergenekon>> efsanesi vardır ki, bu efsanede maddenin hareketi ve hareketin şiiri, şimdi içinde yaşadığımız inkılap devri ve inkılap nesli için de şiir ve sembol olacak kadar güzel ve manalıdır.”³⁷⁹ Şevket Süreyya Türk inkılabının tıpkı Ergenekon gibi efsaneleşmesini ve bunun gelecek nesillere aktarılmasını istemiştir. “Şimdi Türk inkılabının beş unsuru vardır: 1- Asi tabiat, 2- İnsan kudreti, 3- Teknik, 4- Kahraman yahut milli irade, 5- Rehber fikir.”³⁸⁰ Aydemir’e göre Ergenekon efsanesinin beş unsuru Türk inkılabı için de geçerli ve aynıdır. Türkiye’de tıpkı Ergenekon efsanesinde olduğu gibi asi ve esir tabiata sahiptir; yüzyıllar boyunca tekniksiz bırakılmış, Türk insanı bu asi tabiatın bağrında güçsüzleştirilmiş ve yoksullaşmıştır. Ergenekon’da dağı eriten demirci, Türk inkılabının şefi ve lideri olan Mustafa Kemal’dir. Efsanede Türk halkına yol gösteren börtocene ise Türk inkılabının ideolojisini ve rehber fikirlerini simgelemektedir. “Şef yolları açacak ve modern tekniğin bütün silahları ile teçhizatlanan Türk insanı, Türk tabiatının önümüzde eğilen ve ateşimize ram olan sertliğini aşarak Börtecenenin şevk veren ve bütün zahmetleri kabili tahammül kılan izleri peşinde yayılmaya doğru akıp gidecektir.”³⁸¹

Millet İktisadiyatı köşesinde yer alan Bizde Hususi Teşebbüsün Zaferi adlı makale Vedat Nedim tarafından kaleme alınmıştır. Vedat Nedim, devletçi iktisat siyasetinin karşısında yer alanları iki gruba ayırmıştır: “1- Devletin iktisat işlerine karışmasından

³⁷⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Ergenekon Efsanesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 633

³⁸⁰ Aydemir, Şevket Süreyya, “Ergenekon Efsanesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 636

³⁸¹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Ergenekon Efsanesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 637

zarar görecek olanlar. 2- An'anevi bir liberal terbiyenin tesiri altında kalarak hususi teşebbüsün tılsımına inana gelmekte olanlar.”³⁸² Vedat Nedim, liberal ekonomik sistemin getirilerini ziraat, sanayi ve ticaret alanlarında ayrı ayrı incelemiştir. “1931 senesinde Ankara’da toplanan birinci ziraat kongresine verilen ihtisas raporlarına ait iki büyük cildi okumak, Türkiye’de münhasıran şahsi teşebbüse dayanan ziraat işlerinin acı ve acıklı vaziyeti hakkında en salahiyettar mütehasşsılarımızın düşüncelerini öğrenmek için kâfidir. Kısaca diyebiliriz ki, Türkiye’de hususi teşebbüs prensibine dayanan ziraat istihsal işleri, umumiyet üzere geri teknikli, az verimli ve kararsızdır... Bizde hususi teşebbüs, ancak küçük ve kolay esnaf sanayiine yanaşabiliyor. Yüksek sermaye, ileri teknik, ihtisaslı bilgi, ince hesap isteyen işlerde, hususi teşebbüs duraklıyor. Bu müşahede, hususi teşebbüsün bu sahada da aczinin ve kısırlığının en canlı bir ifadesi değil midir? O halde şimdiye kadar hususi teşebbüs lehine yapılan himaye ve teşvik tecrübelerinden lazım gelen dersi çıkararak diyebiliriz ki, Türkiye’nin sanayileşmesi de ancak Devletin eseri olacaktır... Ziraat ve sanayi sahalarında olduğu gibi, ticaret hayatımızın da talihi tamamen hususi ve ferdi teşebbüsün elinde bulunmaktadır. Gerek ithalatta, gerekse ihracatta büyük ticaret, hemen umumiyet üzere, yabancı ve gayri milli unsurların hâkimiyeti altındadır. Bu itibarla ticaret kanalı ile yapılan sermaye terakümleri memleketimizde kalmıyor. Gayri milli olan büyük ticaret, Türkiye’nin yarı müstemleke devrindeki vasfını muhafaza etmektedir.”³⁸³ Vedat Nedim’e göre liberal ekonomik iktisadın araçları bir istismar cihazıdır; nitekim hususi teşebbüsün ülke kalkınmasında kurucu ve kurtarıcı olması mümkün değildir.

Milli İktisat Tetkikleri bölümünde İsmail Hüsrev’in Anadolu’da Bir Köy Tipi başlıklı makalesi yer almaktadır. Tökin, makalesinde Türkiye’de zati iktisatça kurulmuş köy tipinden ve bu tip köylerdeki toprağı işleme tarzından söz etmiştir. “Türkiye’de zati iktisat tarzına iki şekilde tesadüf olunur. Bu iki şekil bize aynı zamanda iktisat sisteminin tarihi safhaları hakkında da bir fikir verebilir. Bu şekillerden birine <<basit zati iktisat tarzı>> diğerine de <<münkeşif zati iktisat tarzı>> ismini verebiliriz. Basit tarzda müstahsil, bizzat kendi hesabına ve kendi ailesi efradı ile istihsalde bulunur. Münkeşif tarzda ise istihsal faaliyeti, bir beyin veya ağanın hesabına yabancı

³⁸² Tör, Vedat Nedim, “Bizde Hususi Teşebbüsün Zaferi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 638

³⁸³ Tör, Vedat Nedim, “Bizde Hususi Teşebbüsün Zaferi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 639-642-643-644

müstahsiller marifeti ile cereyan eder.”³⁸⁴ Tökin, basit zati iktisat tarzına Kars vilayetini örnek göstermiş; Kars vilayetinde arazilerin, şahsi sahipleri yoktur ve köylü toprakları her üç sene bir paylaşarak değerlendirdiğini belirtmiştir. Köy arazisinin müşterek bir arazi olarak görüldüğünü dile getiren İsmail Hüsrev, arazinin kime verileceğine ve ne ekileceğine köy büyüklerince karar verildiğini söylemiştir. İsmail Hüsrev’e göre basit zati iktisat tarzının olduğu yerlerde sınıf kavramı yoktur ve buna bağlı olarak da toprak ağalığı ya da derebeylik gelişmemiştir. Sınıfsal münasebetler, üretici ile bakkal, manifaturacı veya tefeci arasındadır. “Anadolu’nun diğer köylerinde meralardan müştereken intifa edilmesi usulü, burada zikrettiğimiz tarzın bir bakiyesi olabilir. Zer edilen tarlalarda şahsi mülkiyet teessüs etmiş olmasına rağmen arazinin mebzul, nüfusun az olmasından yahut meraların şahsi mülkiyet altına girmemesinden meralar, müştereken istifade edilen arazi halinde kalmıştır. Mamafih, Anadolu’nun birçok yerlerinde köyler civarındaki meralar üzerinde mülkiyet iddia edenler çoktur. Köylüler bu meralarda hayvanlarını muayyen bir ücretle otlatırlar.”³⁸⁵

Cihan İçinde Türkiye kısmında Mübadelenin Rolü ve Karakteri isimli makale yer almaktadır. Burhan Asaf, makalesinde mübadele kavramının tarih içindeki değişimini ele almıştır. Burhan Asaf, Osmanlı İmparatorluğu’nun kendine yeten bir imparatorluktan, nasıl müstemleke bir imparatorluk haline geldiğini; Batı’da makinanın ve tekniğin ilerlemesinin dünya mübadele şartlarını nasıl değiştirdiğini dile getirmiştir. “Sermayelerin sirkülasyonu prensibi iflas etmiştir çünkü sermaye bir remizden ibarettir. Hayatta matlup olan şey, sermayelerine değil, istihsal vasıtalarının tevessüüdür. Çünkü dünya nacak her tarafı teknikleşirse ahenkli ve muvazeneli olacaktır. Aksi takdirde bütün sermayeler, bugün olduğu gibi, tekniğin tekâsüf ettiği noktalarda toplanacak ve bir <<ihtinakı dem>> hadisesi yapacaktır. Teknik dağılmadıkça ve bütün insanlığın malı olmadıkça, sermayeler sopa ile haydanacak olsa (Amerika’nın 1929’a kadar yaptığı ikrazların misali meydandadır) yine gelip gelip birikecekleri noktalar, tekniğin

³⁸⁴ Tökin, İsmail Hüsrev, “Anadolu’da Bir Köy Tipi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 645-646

³⁸⁵ Tökin, İsmail Hüsrev, “Anadolu’da Bir Köy Tipi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 649

tekâsüf noktaları olacaktır. Binaenaleyh, müteharrik sermayeleri iyice devrettirmek için, sabit sermayelerin cihan uzviyeti dâhilinde tevzi şarttır.³⁸⁶

Yakup Kadri, bu sayıda da Ankara Moskova Roma yazı dizisine devam etmiştir. Karaosmanoğlu, harp sonu inkılabını gerçekleştiren üç ülke arasında Moskova ve Roma'nın yapıcı-kurucu bir inkılap tipini gerçekleştirdiğini belirtmiştir. “Eğer Türkiye bu yapıcılık işinde, diğer iki inkılap memleketinin gösterdiği akıl durdurucu neticelere varmamış ise bunda iki sebebin tesirini aramak lazımdır. Bunlardan biri, sistemsizlik (yani plansızlık); öbürü de memleketin umumi verim kabiliyetindeki halsizliğidir.”³⁸⁷ Yakup Kadri'de tıpkı diğer Kadrocuların defalarca dile getirdiği üzere, CHF iktidarından planlı ve sistemli kalkınma hamlelerinin faaliyete geçmesini istemiştir. “Gosplan yani devlet planı dairesinin riyaset odasında, plan heyetiyle yaptığımız bir içtima sonunda, arkadaşlarımızdan biri, Rusya'da gördüğümüz kolektif çalışma manzarasından aldığımız intibai: <<Bir siperde askerler gibisiniz!>> sözüyle hulasa etmek istemiştir. Hakikaten beş yıllık plan Rusya'sı muharebe halinde bir memlekette başka bir şeye benzetilemez... Bu şehirlerde, başımızı dinlemek için bir sakin köşe bulamaz mıyız ki, orada ayaklarımızı bir iskemlenin üstüne uzatıp, saatlerce sigaramızın dumanlarını tavanlara savurabilelim? Yahut dört beş kafadar, bir arada, nükteler, şakalar, boş ve havî bahislerle şöyle iyi bir vakit geçirebilelim? Ne gezer! Burada oturan adamı yalnız tiyatrolarda görebiliyorum: Esneyen veya gülen çehreye ise hiç rast gelemedim. Hele üç beş arkadaşın bir araya gelip sohbet ettiğini asla bilmiyorum.”³⁸⁸ Yakup Kadri, Türk inkılabı ve Rus inkılabının kendi halkalarında uyandırdığı devinimleri karşılaştırmış Rusya'da gördüğü inkılap devinimine hayran kalarak dolaylı olarak Türk insanını eleştirmiştir.

On üçüncü sayının Edebiyat bölümü ilk kez Burhan Asaf tarafından oluşturulmuştur ve Niçin Sanatsızız? başlığını taşımaktadır. “İçinde yaşadığımız asrın sanat eserlerine bakınca, bütün cephe boyunca ancak seviyesizlik ve tereddidi görüyoruz. On dokuzuncu asrın sanat demirbaşı ise hem suni hem de muayyen bir sınıf ideolojisinden kuvvet aldığı için ancak mahdut bir ölçüde insani olduğunu bizlere gittikçe hissettirmekte ve

³⁸⁶ Belge, Burhan Asaf, “Mübadelenin Rolü ve Karakteri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 656

³⁸⁷ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ankara Moskova Roma”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 658

³⁸⁸ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ankara Moskova Roma”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 658-659

gözümüzden gittikçe düşmektedir... Fakat on dokuzuncu asrın başlangıcında, makinenin keşfi ile insanın asli bünyesinde yani aklının ve ruhunun bünyesine bir değişiklik olmuştur. Gerçi, ilk adımda ortaya atılan madde ya bez, ya kumaş yahut çanak gibi sade ve bayağı bir ihtiyaç maddesidir. Fakat bunların hepsi, derin bir hadisenin delilidir. İnsan artık doğrudan doğruya yani yalnız kendi maddesinin yardımı ile yaratan değildir. Onda bir dışlaşma (exteriorisation) seyri başlamıştır. O artık her maddeyi makine vasıtası ile yaratmaktadır.”³⁸⁹ Burhan Asaf’a göre makinenin sanat alanına girişi sanatçının aklını ve ruhunu körleştirmiştir. “Kadro’nun sanat telakkisine göre, yirminci asrın büyük davalarından biri, pagan bir makine medeniyeti yerine akide ve imana dayanan bir makine medeniyetinin ikamesi olacaktır.”³⁹⁰ Belge, Kadro’nun sanat anlayışının yirminci yüzyıl sanat algısından farklı olduğunu, sanatçının akli ve ruhunun sanat eserlerinde esas olduğunu savunmuştur.

On üçüncü sayıda teknik isimli yeni bir bölüm açılmıştır. Bu bölümde Mehmet Şevki’nin Elektrikli Türkiye adlı makalesi yer almaktadır. “Türkiye’nin elektrikleşmesini istiyoruz. Çünkü Türkiye Zonguldak’ta toprak altında duran kömürün veya Toros’ta yüksek kayalardan düşen suyun Türk iktisadiyatına hizmetçi kılınması demektir. Biz elektriği yalnız Türk şehrinin süslenmesi değil, karanlık Türk köyünün ışıldaması, geri teknikli Türk tezgâhının ileri teknikli bir fabrikaya çevrilmesi, Türk malının elektrik ile işlenerek daha temiz, daha ucuz çıkarılmasını istiyoruz.”³⁹¹ Mehmet Şevki’nin bu önerisi ülke gündemine yeni bir konunun girmesini sağlaması bakımından önemlidir. “Bu hedefe hangi yoldan varacağız? Bu yol herhalde yalnız kendi kârını düşünen ve koyduğu asgari sermayeye azami faiz temin istemek isteyen, imtiyaz müddetini alabildiğine uzattığı halde sermayenin itfasını en kısa bir zamanda yapan ve bu yüzden kilovat fiyatını elektriğin memleket dahilinde yayılmasına müsait olmayacak seviyede tutan imtiyazlı yabancı şirketler veya kıt sermayeli yerli müteşebbisler yolu değildir... Bu ancak milli iktisat planı yanında ve ona yardımcı olarak tanzim olunacak bir <<elektrikleşme planı>> ile ve bu iktisadiyatın koruyucusu olan devlet ile tatbik

³⁸⁹ Belge, Burhan Asaf, “Niçin Sanatsız?” **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 660-661

³⁹⁰ Belge, Burhan Asaf, “Niçin Sanatsız?” **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 662

³⁹¹ Yazman, Mehmet Şevki, “Elektrikli Türkiye”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 663

olunur.”³⁹² Mehmet Şevki’de diğer Kadrocular gibi bu hususta planlı bir ilerlemeyi ve devletçi yapılanmayı savunmuştur. Yazman, Türkiye’deki elektrik üretimini ve tüketimini Avrupa ülkeleri ile karşılaştırmış ve şu sonuca varmıştır: “Türkiye’de adam başına senevi elektrik sarfiyatı 6 kilovat isabetle Avrupa’daki bütün memleketlerin sonunda gelir. Türkiye’de istihlak olunan elektriğin takriben %94’ü ecnebi şirketler tarafından %4’ü belediyeler tarafından %2’si eşhası hususiye tarafından istihsal olunur. İstihsal olunan elektriğin %40’ı kuvvei muharrike olarak %32’si tenvirat olarak %28’i sair maksatlarla kullanılır. Elektrik santraline malik şehirlerin nüfusu takriben iki milyondur ve bu suretle nüfusu umumiyenin ancak % 14’ü bundan istifade etmektedir. Mamafih bu nazari bir hesaptır. Haddi zatında 1930’daki tekmil memlekette tenvirat aboneler adedi 75.000’dir. Vasati olarak beher abonenin nüfus miktarını 5 olarak kabul edersek hakikaten istifade edenlerin miktarı 375.000 eder ki bu nüfusu umumiyenin ancak %2,7’sidir.”³⁹³ Teknik analizlerin ağır bastığı bu makalede Mehmet Şevki, henüz yeni kurulmuş olan elektrik sanayisinin nitelik ve nicelik olarak beklenen seviyelerde olmadığını belirtmiştir.

Polemik köşesinde Şevket Süreyya’nın Bergson Bahsi ve Hürriyet Telakkimiz başlıklı makalesi yer almaktadır. Şevket Süreyya bu makaleyi Mustafa Şekip Bey’in ikinci mektubuna cevap olarak kaleme almıştır. “İkinci mektubunuzun ilk işareti benim, aramızda münakaşa mevzuunu derhal bir Bergson karşılaşmasına inhisar ettirdiğim hakkındadır.”³⁹⁴ Aydemir, geniş bir Bergson eleştirisine girmediğini, Bergsoncu görüşün inkılabı açıklamakta yetersiz olduğunu dile getirmiştir. “İkinci cevabınızda, Şevket Süreyya Bey <<kanuniyet>>, <<tarihi zaruret>> tabirlerini çok sık kullandığı halde bunların ne olduğunu izah etmiyor buyuruyorsunuz.”³⁹⁵ Aydemir, bu kavramların diyalektik materyalizmde açık olduğunu ve bir madde hareketi olduğunu, hadiselerin esasında sebeplerin zincirlemesi olduğunu savunmuştur. “Bu noktayı işaret ederken, bir cümlelerinizi de ayrıca gözden geçirmek lazımdır: Bizim hürriyeti, <<idrak derinliği ve teknik ilerliliği>> diye anlatmamıza mukabil, bu tarihin felsefedeki hürriyet mefhumu ile

³⁹² Yazman, Mehmet Şevki, “Elektrikli Türkiye”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 663

³⁹³ Yazman, Mehmet Şevki, “Elektrikli Türkiye”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 667-668

³⁹⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “Bergson Bahsi ve Hürriyet Telakkimiz”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 670

³⁹⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, “Bergson Bahsi ve Hürriyet Telakkimiz”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 672

hiçbir münasebeti olmadığını yazıyorsunuz.”³⁹⁶ Aydemir, hürriyet görüşlerinin soyut ve spekülatif mahiyette olmadığını, felsefi hürriyetin yani maddeye hakim olmanın teknik dışında bir ölçü olmadığını belirtmiştir. “Çünkü biz bütün cehdimizi bir tabiata tahakküm cidaline ve bir cemiyet fetişizmini tasfiyeye teksif etmiş bulunduğumuz için, madde ve idrak haricinde bir şey bizim için hakikaten <<gayri kabili idrak>>dır.”³⁹⁷

Kronik kısmında Vedat Nedim’in Bir Rüya adlı kısa yazısı yer almaktadır. Tör, 1932 yılında ham madde fiyatlarındaki yükselişin geçici olduğunu belirtmiştir. “Neticede: Cihan buhranın seyri hakkında milli iktisadiyatımız için neticeler çıkarmak isteyen müesseseler Avrupa ve Amerika’nın aldatıcı neşriyatına kapılmadan, hadiselerin objektif seyrini takip etsinler ve kendilerini aldatmasınlar.”³⁹⁸

Bu kısımda, Şevket Süreyya ve Ahmet Ağaoğlu arasındaki tartışmaların ikinci bölümünü değerlendireceğiz. Şevket Süreyya’nın Ahmet Ağaoğlu’nun eleştirilerine yönelik yanıtları Cumhuriyet gazetesinde yayımlandıktan sonra; Ağaoğlu’da yine aynı gazetede Cevaba Cevap adlı altı bölümden oluşan makale dizisini yayımlamıştır.

Ahmet Ağaoğlu, Aydemir’in verdiği cevaplar karşısında hayal kırıklığına uğradığını belirtmiş; Aydemir’in kendisine yönelttiği fikirlerini 18. ve 19. asırlardan aldığına yönelik deliller sunmadığını dile getirmiştir. Ağaoğlu, Aydemir’in kendisi ile değil, ortaya koyduğu fikirle hesaplaşması gerektiğini savunmuş; planlı devletin, teknik ve iktisadi terakümlerin nasıl bertaraf edileceğini, bu süreçte milletin ve ferdin rolü üstlenmesi gerektiği gibi soruların yanıtızsız kaldığını söylemiştir. Ağaoğlu, Şevket Süreyya’nın fikirlerinin ve kıymet ölçülerinin akıcı ve elastik bir oluş halinde olmasına rağmen Türk inkılabının ideolojisini yaratma işine girmesinin büyük cesaret istediğini, Aydemir’in de dile getirdiği üzere kendisinin bu kadar cesur ve hadsiz olmadığını belirtmiştir. Ağaoğlu’na göre Aydemir, kendisinin ileri sürdüğü fikirlerle değil, şahsıyla ilgilenmiş ve telakkilerinin Aydemir nazarında köhneleşmiş olmasını anlayabileceğini; ancak bunun kanıtının ihtiyar olmasından kaynaklanmadığını söylemiştir. “Ben itiraf ederim ki, bütün bilgilerimi garpten aldım fakat bu bilgilerden kendime mahsus

³⁹⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, “Bergson Bahsi ve Hürriyet Telakkimiz”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 672

³⁹⁷ Aydemir, Şevket Süreyya, “Bergson Bahsi ve Hürriyet Telakkimiz”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 673

³⁹⁸ Tör, Vedat Nedim, “Bir Rüya”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 13, Ocak 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 676

muayyen ve sarıh fikirler ve kıymet ölçüleri edinebildiğimi de kitap sahibi kendisi itiraf ve kabul ediyor. Şimdi sorarım, Kadro ve İnkılap sahibi bilgilerini nereden almıştır?”³⁹⁹ Ağaoğlu, Aydemir’in bu fikirlerinin hepsini kendi içinden çıkarttığını belirtmiştir.

Ağaoğlu, Aydemir’in sistem dediği şeyin üç kelime ile ifade edilebileceğini bunların; planlı devlet, bu devletin tekniği yaratması ve iktisat terakümleri olduğunu söylemiştir. “Bu tenkit karşısında peygamberane sistem, kurmak iddiasında bulunan zata düşen vazife, evvela sistemin Marksizm’le alakası olmadığını ve saniyen ideolojinin Türk inkılabının siyasi, içtimai, hukuki sahalardaki müspet tezahürlerinden alınmış olduğunu ispat etmektir! Fakat muhterem yazıcı bu cihetlere temas bile etmiyor, o yalnız naslar yağdırıyor ve sistemler kuruyor! Ne yapsın? Kimse başından yüksek sıçrayamaz ki!”⁴⁰⁰ Kendisinin her fırsatta hürriyet taraftarı olduğunu belirten Ağaoğlu; İnkılap ve Kadro’da geçen <<İdeal, fertlere hürriyet vermek değil iş bulmaktır>> cümlesi üzerinden Aydemir ve onun gibilerin haysiyet ve şereften ziyade midelerini düşündüğünü söylemiştir. Aydemir’in hürriyetten anarşi çıkacağı fikrini eleştiren Ağaoğlu’na göre hürriyetten anarşi değil, nizam ve intizam doğacağını dile getirmiştir.

Ahmet Ağaoğlu, ikinci makalesinde kendisini korkaklıkla itham eden Aydemir’in altıncı makalesinde kendisini hürriyet kahramanı olarak görmesini eleştirmiş ve Aydemir’in hafıza ve hatıra yoksunu olduğunu söylemiştir. “Kime ve neye karşı? Kahramanlık cumhuriyeti kurmaktır. Cumhuriyet kurulmuştur. Cumhuriyet içinde ise artık hürriyet için kahramanlığa yer kalmamıştır. Kadro sahibi bunu böylece bilsin ve bundan sonrada kimseye ne korkaklık ne de kahramanlık isnat etmesin.”⁴⁰¹ Ağaoğlu, Aydemir’in İnkılap ve Kadro adlı eserinde belirgin bir millet kavramından söz edilmediğini belirtmiş, millet seyrini iktisadi mukadderat birliğine götürmek için ferdi ve milleti hiçe sayarak devlete mistik bir görev yüklediğini söylemiştir. Aydemir’in bu görüşlerinin tarihi maddecilik nazariyesinin milli ölçekte bir uydurması olduğunu dile getiren Ağaoğlu; bu sistemin tarihin seyrine ve Türk milletinin kendisine aykırı olduğunu söylemiştir.

³⁹⁹ Ağaoğlu, Ahmet, “Kadro Münakaşası: Cevaba Cevap 1”, **Cumhuriyet**, 1 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017

⁴⁰⁰ Ağaoğlu, Ahmet, “Kadro Münakaşası: Cevaba Cevap 2”, **Cumhuriyet**, 3 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017

⁴⁰¹ Ağaoğlu, Ahmet, “Kadro Münakaşası: Cevaba Cevap 3”, **Cumhuriyet**, 5 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017

Ağaoğlu, Aydemir'e yönelik eleştirilerini şöyle devam ettirmiştir: “İşte bunun içindir ki, Kadro’yu ilham eden <<Marksizm>> ve <<tarihi maddiyecilik>> nazariyesini kabul edenler nazariyenin son neticelerini de kabul etmişlerdir ve milliyeti inkâr ederek <<vatanım dünya, milletim beşeriyettir.>> şiarını benimsemişlerdir.”⁴⁰² Kadro’nun savunduğu sistemin eşi benzeri olmayan garipliklerle dolu olduğunu söyleyen Ağaoğlu, bu sebeple Aydemir’in son iki makalesini romantik ve mistik bulduğunu dile getirmiştir. Ağaoğlu’na göre Aydemir’in özgün bir sistem diye adlandırdığı görüşlerine, sorulan sorulara Cumhuriyet gazetesinde yanıt vermediğini, sürekli olarak kendisini tekrarladığını belirtmiştir.

Ahmet Ağaoğlu, Aydemir’in Cumhuriyet gazetesinde çıkan yazılarında kendisinin Serbest Fırka’ya mensup olduğunu hatırlatmasına şöyle cevap vermiştir: “Ben Serbest Fırka’ya inkılapçı, demokrat, liberal devletçi ve Kemalist olarak geçtim. Çünkü inkılabın ta ilk günlerinden inkılap reislerinin maiyetlerinde çalışmış, inkılap matbuatını senelerce idare etmiş, inkılabın resmi organının başında senelerce bulunmuş, inkılap fırkasının ilk nizamnamesini kaleme almış ve müdafaa etmiş, teşkilatı esasiye kanununun tanzimine iştirak etmiş, inkılap fırkasının sekiz sen mebusu sıfatını taşımış, inkılap fırkası grubunun idare heyetinde bulunmuş bir adam sıfatı ile diyorum ki: Ben, Serbest Fırka kurulduğu zamana kadar Cumhuriyet Halk Fırkası’nın tamamen liberal, demokrat ve benim kadar devletçi bir fırka olduğu kanaatinde idim. Binaenaleyh bende değişmiş hiçbir şey yok. Bunu da ilave etmek isterim ki ben inkılap fırkasına, inkılap mahkemesi koridorlarından geçerek dehalet etmedim ve bugün dahi şu kanaatheyim ki Cumhuriyet Halk Fırkası’nın devletçiliği, benim devletçilik hakkındaki tarzı telakkime Kadro’nun telakkisinden kat kat daha yakındır, daha munistir...”⁴⁰³ Ahmet Ağaoğlu, Aydemir’in dile getirdiği fikirlerden şunları çıkarmıştır: “1-Bu ideolojinin bizim inkılabımızla alaka ve münasebeti yoktur. 2- Bizde ne teraküm etmiş sermaye ve ne de tekâsüf etmiş say var. Binaenaleyh Avrupa cemaatlerinde içtimai tezatları doğuran ve geniş miyasta devletin müdahalesini icap ettiren sınıf mücadelesi yoktur. 3- Bizde fen, teknik ve iş fazileti inkişaf etmediğinden, devletin geniş miyasta müdahalesi hem imkânsızdır ve hem de bu amillerin bizzat doğmalarına mani olur. 4- Bizde devlet – yalnız ferdin yapamadıklarını üzerine almalı ve mütebakisini ferdi mesaiye

⁴⁰² Ağaoğlu, Ahmet, “Kadro Münakaşası: Cevaba Cevap 4”, **Cumhuriyet**, 7 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017

⁴⁰³ Ağaoğlu, Ahmet, “Kadro Münakaşası: Cevaba Cevap 5”, **Cumhuriyet**, 9 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017

bırakmalıdır- çünkü yalnız bu tariklerdir ki diğer cemaatler inkişaf edebilmişlerdir.”⁴⁰⁴ Ağaoğlu’na göre Kadro, kendisinin tezlerini teker teker reddetmek yerine dayanak noktaları ve tarif ile meşguldür.

Ağaoğlu, kendisine Cumhuriyet gazetesinde cevap veren Şevket Süreyya’nın tahrifat yaptığını söylemiştir. “Benim yazdığım cümle şu idi: (Cumhuriyet 17 teşrinisani) <<sabki klasik demokrasiler cihan içinde millete hak vermiyorlarmış! Sanki İngiltere, Fransa, Amerika, İsviçre, İskandinavya vesaire demokratik devletler cihan içinde milletlerine hak vermiyorlarmış.>> Kadro sahibinin kaleminde bu cümle şu şekli alıyor: <<Sanki klasik demokrasiler; İngiltere, Fransa, Amerika vesaire gibi demokratik milletler cihan içinde milletleri haktan mahrum ediyorlar mı?>> Bu suretle benim cümledeki <<millete>> ve <<milletleri>> kelimeleri <<Kadro>> sahibinin kaleminde <<milletleri>> şeklini almış ve <<ediyorlarmış>> kelimesi de <<ediyorlar>>a tahavvül etmiş! Bu tahrif cümlelerin tamamen manasını değiştiriyor.”⁴⁰⁵ Buna benzer örnekleri sıralayan Ağaoğlu’na göre Şevket Süreyya dürüst davranmamaktadır. Ağaoğlu, Aydemir’in müstemlekeciliği tasvip ettiği algısı yaratmasını gülünç bulmuş ve şu cevabı vermiştir: “Fransızların, İngilizlerin, Amerikalıların hak sahibi, hür milletler olduklarını elbette ki bizim gencimizde inkâr edemez. Bu milletler bu hak ve hürriyeti bin bir fedakârlıklar ile kendileri almışlar ve kendileri temin etmişlerdir. Neden Hindistan vesaire müstemleke halinde bulunan milletlerde aynı fedakârlıklara katlanarak hak ve hürriyetlerini temin etmiyorlar? Neden İngiltere yanı başındaki küçük Hollanda ile küçücük Danimarka’yı tahakkümü altına almıyorlar da; kendinden on kere büyük olan Hindistan’ı tahakkümü altında tutuyor? Neden Fransa yanı başındaki Belçika ve İsviçre gibi zengin yerlere el uzatamıyor da ta Hindi Çine kadar gidiyor? Çünkü her ikisi de biliyor ki, her Hollandalı, her Danimarkalı, her İsviçreli, her Belçikalı, her İngiliz’in ve Fransız’ın boğazına bir kemik gibi tıkanır, onu ölünceye kadar boğar! Neden Hindu’lar, Hind-Çin’lerde böyle bir kemik olamıyorlar? Büyük Millet Meclisi’nin küçücük devletidir ki, Türkiye’yi yedi devlete karşı asırdide zincirlerinden kurtardı ve müstakil, hür bir memleket yaptı. Bunun da yegâne şiiirini Mustafa Kemal’in şu sözlerinde bulabiliriz: <<İcap ederse memleketimin son kayası üzerine çıkıp oradan tek başıma vatanımın istiklal ve hürriyetini müdafaa edeceğim>>

⁴⁰⁴ Ağaoğlu, Ahmet, “Kadro Münakaşası: Cevaba Cevap 5”, **Cumhuriyet**, 9 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017

⁴⁰⁵ Ağaoğlu, Ahmet, “Kadro Münakaşası: Cevaba Cevap 6”, **Cumhuriyet**, 10 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017

Yarın Gandhi de ve Gandhi'nin hemşerileri de bu kararı versinler; öbür gün Hindistan hak sahibi, hür ve serbesttir. Bütün mesele bu kararı verebilmekte ve onu icra edebilmektedir.”⁴⁰⁶ Ağaoğlu, müstemele meselesinde asıl eleştirinin müstemele olmaya katlananlar olduğunu belirtmiş ve bu mücadelede başkalarından hak ve hürriyet beklemenin dilencilik yapmaya benzediğini dile getirmiştir.

Şevket Süreyya, Cumhuriyet gazetesinin sahibi ve yayın müdürü Yunus Nadi'ye bir mektup göndererek Ahmet Ağaoğlu'na yanıt vermek istediğini dile getirmiştir. Aydemir'in bu talebi Yunus Nadi tarafından olumlu karşılanmış; Şevket Süreyya'nın Ahmet Ağaoğlu'nun son eleştirilerine karşı yanıt verdiği ilk makalesi 21 Ocak 1933 tarihinde Cumhuriyet'te yayımlanmıştır.

Şevket Süreyya, Ağaoğlu'nun ununu elemiş ve eleğini rafına asmış; memlekete faydalarını azami oranda vermiş olduğunu dile getirmiştir. Oysa Kadrocuların bu işin henüz başında olduklarını söylemiştir. “Sizin ve sizin gibilerin şimdi beylik bir itham ile tezyife çalıştığı adam, sizin olduğu kadar <<Biz halis komünistleriz!>> diyenlerinde aynı şiddet ve tehevürle hücum ve tezyifine maruzdur. Her iki tarafından kastı ve hedefi, onun beylik telakkilerine uymayan kendi devrine ve kendi nesline has olan inkılap görüşü, yani manevi şahsiyetidir. Bana, sen inkılap yoluna, inkılap mahkemeleri tarihi ile geldin, diyorsunuz. Bunun sinsi manasını size reddederim. Bu memlekette sığıntı olan, mülteci olan ben değilim sizsiniz. Bu memlekette çalışmak emeği ile, fikri ile, reyi ile çalışmak hakkı bana bu memleketin öz oğlu olmamdan gelir. Bu arada, hatalarımız ve sevaplarımız olabilir. Fakat memleketimize bağlı kalmak ve ancak onun harı için çalışmak seciyemizin salabeti bizi terk etmedikçe, yerimiz işte böyle gördüğünüz gibi, memleket hizmetleri safındadır.”⁴⁰⁷ Şevket Süreyya, Ağaoğlu'nun Serbest Fırka'da yer almasında hiçbir yanlışlık olmadığı ve kendisinin alıngan davrandığını belirtmiştir. “Buna alınmanız ve sonra bize mebusluklarınızı, encümen azalıklarınızı, meclisi idare azalıklarınızı saymanız ve bunları kendi vatanperverliğinizin ve bizim de vatana alakasızlığımızın misalleri gibi almanız, sınırlarını tabiiğini muhafaza edebilen bir adamın işi değildir... Peki, ama Ahmet Bey, şimdi o saydığınız yerlerde niçin değilsiniz? Niçin Hâkimiyeti Milliye'ye başmakale yazmıyorsunuz?

⁴⁰⁶ Ağaoğlu, Ahmet, “Kadro Münakaşası: Cevaba Cevap 6”, **Cumhuriyet**, 10 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017

⁴⁰⁷ Aydemir, Şevket Süreyya, “Kâfir ve Bolşevik”, **Cumhuriyet**, 21 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017

Niçin Büyük Millet Meclisi'nde aza değilsiniz? Niçin Teşkilatı Esasiye Encümeninde artık yeriniz yok? Niçin Ankara'dan gittiniz?.. vs"⁴⁰⁸ Aydemir, daha atılgan bir adamın bu soruları ve daha fazlasını Ağaoğlu'na soracağını; ancak kendisinin vazifesinin ne Ağaoğlu'nun Serbest Fırka'daki rolünü ne de bu sualleri sormak olmadığını söylemiştir. Aydemir, Ağaoğlu'nun dile getirdiklerinin ve yazdıklarının istidadan başka bir şey vasfı olmadığını da dile getirmiştir. Ayrıca Aydemir'in kaleme aldığı bu makale ikinci sırada yer alması gerekirken; gazetedeki yanlışlık sebebiyle ilk makale olarak yayımlanmıştır. Yani ilk makale Bir Münakaşanın Bilançosudur.

Şevket Süreyya, bu polemiklerin başlangıçta laf cambazlığına bürünmeyeceğini söyleyen Ağaoğlu'nun bu sözünü tutmadığını, haliyle asıl unutkanlığın Ağaoğlu'nda olduğunu söylemiştir. Aydemir, Ağaoğlu'nun Kadrocular sorularına cevap veremiyor demeden önce Kadro Dergisi'nin on ikinci sayısını incelemesi gerektiğini dile getirmiş ve Ağaoğlu'nun suallerine cevap bulamamasını aynı dili konuşmuyor olmamalarına bağlamıştır. Aydemir, Ahmet Ağaoğlu'nun yaşına hürmet duyduğunu ancak anlaşamama noktalarının yaş ile ilgili olmadığını, fikir farklılıklarından ileri geldiğini beyan etmiştir. Ağaoğlu'nun, Şevket Süreyya fikirlerini ifade etmek yerine şahsıyla ilgileniyor eleştirisine yanıt olarak Aydemir şu cevabı vermiştir: “Vakıa fikirler şahsa çok merbuttur. Ve fikrin üstünde şahsın damgası vardır. Binaenaleyh fikri tenkit işine şahsi tenkit adeta kendiliğinden girebilir. Fakat o sizin tenkitleriniz için değildir Ahmet Bey! O fikirlerine şahsının damgasını vuranlar içindir. Yoksa sizin fikir sisteminizi sizde itiraf edersiniz ki, size ait olmayan bir tefekkür tarzının, sizde basitleşmiş, yani sizde manasını kaybetmiş olarak sadece bize naklinden ibarettir.”⁴⁰⁹

Şevket Süreyya, görüşlerini harp sonu ve öncesi dünya nizamının değişmesine dayandırdıklarını; ancak Ahmet Ağaoğlu'nun bu durumu anlamakta ısrar ettiğini belirtmiş ve artık Ağaoğlu'nu ikna etmek için çaba göstermeyeceklerini dile getirmiş; Ağaoğlu'nun günlük gazete ve ajansları takip etmesi halinde belki bir nebze Kadro'yu ve telakkilerini anlayabileceğini tavsiye etmiştir. Ağaoğlu'nun Kadro'nun düşünce ve görüşlerini nereden aldığı soruna Aydemir şu cevabı vermiştir: “Kadro muharriri de bilgilerinin bir kısmını sizin gibi garpten almıştır ve garpten bilgi almayı cürüm gibi

⁴⁰⁸ Aydemir, Şevket Süreyya, “Kâfir ve Bolşevik”, **Cumhuriyet**, 21 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017

⁴⁰⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Bir Münakaşanın Bilançosu”, **Cumhuriyet**, 22 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017

gören ve gösteren insanlarla bizim aramızda epey zaman mesafesi vardır. Fakat Kadro muharririnin garpten aldığı bilgiler usule müteallik bilgiler ve materyallerdir. Cemiyet ilimlerinde usul bir tekniktir ki, biz onunla bizi sarmış olan cemiyetin hareketini ve kanuniyetlerini müşahede ederiz... Usul beynelmileldir. Bütün beşeriyetin malıdır... Biz garpten tetkik usulümüzü alıyoruz. Fakat bu usulün garp cemiyetine çıkan tatbikinden çıkan neticeleri ve hazır hükümleri almıyoruz. Çünkü hüküm ve ideoloji demek hazır elbise demek değildir. Hâlbuki hem tetkik usulleriniz, hem de hükümleriniz aynen garpten alınmıştır... Bizim cemiyeti tetkik usulümüz <<tarihin materyalistçe telakkisi>>ismini alan ve adına her tarafta <<tarihi materyalizm>> denilen monist ve diyalektik bir usuldür.”⁴¹⁰ Aydemir, bu usulün Avrupa'nın sınıf kavgalarına uygulandığında sosyalizme götürdüğünü; Avrupa ile müstemlekelerine uygulandığında ise milli kurtuluş hareketleri teorisinin ortaya çıktığını belirtmiş ve kendilerinin Türk inkılabına bu usule göre ele aldıklarını söylemiştir.

Şevket Süreyya, inkılap ideolojisinin ölçülerinin dinamik ve akışkan olması gerektiğini savunmuş; Ahmet Ağaoğlu'nun fikirlerini ve görüşlerini belirgin olmaması hususundaki eleştirilerine ise gerçek ilmin vasfının dinamizm ve göreceli gerçeklik olduğunu yanıtını vermiştir. “Elbette ki bugünkü bir inkılabı, dünün ahlak ve cemiyet kaideleri ile idrak edemeyiz. Elbette ki, Fransız İnkılabı ve on dokuzuncu asır şartları için çok ileri ve yeni olan J. J. Rousseau ve Montesquieu nazariyeleri, Türk inkılabını izaha tatbik olunamaz. Çünkü Avrupa müstemlekeçiliği kendine birer mesnet yapabilmek için bunları, dinamik vasıflarında tecrit etmiştir. Ve çünkü Türk inkılabı, aynı Avrupa müstemlekeçiliğine karşı bir reaksiyondur. İnkılabımız bir seyir ve tekâmül içindedir. Onun siyasi ve içtimai müesseseleri de bu seyir ve istihale içinde katî şekillerini bulacaklardır sözümüzü siz bir fikirsizliğin ve kararsızlığın misali olarak alırsanız, ne yapalım buna karşı biz sadece: İdrakinizle hoşça kalın der, geçeriz.”⁴¹¹ Anlaşılan Aydemir, Ağaoğlu'nun bu eleştirilerini ciddi olmayan bir yarenlik olarak görmüştür. Ağaoğlu'nun cümlelerimde tahrifat yapılarak, müstemlekeçiliği tasvip ettiğimi gösteriyorlar eleştirisine Şevket Süreyya İngiltere dışındaki ismi zikredilen diğer ülkelerinden hem kendi vatandaşlarının hem de müstemlekelerinin haklarına tecavüz ettiğini İsviçre ve İsveç'te yaşanan olayları

⁴¹⁰ Aydemir, Şevket Süreyya, “Bir Görüş Tarzı Nasıl İptizale Uğrar?”, **Cumhuriyet**, 23 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017

⁴¹¹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Ciddi Olmayan Bir Yarenlik: Fikirsizlik ve Kararsızlık Bahsi”, **Cumhuriyet**, 26 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017

örnek göstermiş ve her hangi bir tahrifin söz konusu olmadığını dile getirmiştir. Ağaoğlu, Kadrocuların Türk inkılabını öncü ve evrensel bir rol vermesini de eleştirmiştir; Aydemir ise bu eleştirileri şöyle yanıtlamıştır: “Fakat bu dava sizin telakkinizde ve kaleminizde sizin hacminize ve ebadınıza uygun bir şekil alıyor. Ve getirip getirip de Kadro’yu, milletin istiklalini başkalarına satmak için çalışan ve hatta Estonya’nın, Litvanya’nın tekrar esaretini isteyen, hulasa sizin istiklalciliğinize ve vatanperverliğinize karşı esareti, müstemlekeliği, hürriyetsizliği müdafaa eden bir kara kuvvet şekline koyuyorsunuz. Ahmet Bey, bunun bu kadarına isnatta demezler, tasrihte demezler... Bir başka şey derler ki onun tabirini ben burada söylemeyeyim, fakat siz vidanız da duyunuz ve muazzep olunuz!”⁴¹²

Kadrocular, dergini on üçüncü sayısında Türk inkılabının tıpkı Ergenekon efsanesi gibi, efsaneleştirilmesinin gerekliliği üzerinde durmuştur. Ayrıca Mehmet Şevki Yazman’ın ilk makalesi de bu sayıda yayımlanmıştır; böylece dergi teknolojik meselelere de bünyesinde yer vermeye başlamıştır. Nitekim on üçüncü sayıda iktisadi kalkınmada elektrikli Türkiye vurgusu yapılmış ve elektrik sanayinin planlı ve programlı bir şekilde inşa olması gerektiği belirtilmiştir.

2.2.14. Sayı: 14, Şubat 1933

On dördüncü sayı Kadro başyazısı ile başlamaktadır. “Faşist İtalya, buğday harbinin zafer rakamlarını kara gömleklilerin genç yığınlarına birer bayrak gibi, birer ihtilal kokardası gibi taşıttı. Sovyet Rusya, birinci beş yıllık planın soluğu dinlemeden ikinci beş yıllık planın hamle hesabına geçti. Yeni Almanya, iktidara geçtiği gün, radyolarının ağzını dünyaya çevirdi ve sesin değiştiğini haykırdı. Biz ise, inkılap aleyhine yürümek küstahlığını gösterenlerin karşısına Evkaf müdürleri ve zabıta belediye memurları sevk ediyoruz. Aynı gün, Bursa münevverleri, mutlaka ya bir piyesin sahneye konulması yahut da bir konserin tertibi ile meşguldü.”⁴¹³ Şubat ayı içerisinde Bursa’da Türkçe ezan karşıtı gösteriler yapılmıştır. Kadrocular, on dördüncü sayının başyazısında bu hassas konuyu işlemiştir. “İnkılaplarda en büyük tehlike, düşmanın kalmaması ile başlar. Denilebilir ki hatta inkılaplar yaşamak ve gayelerine varmak için, düşman yoksa icat

⁴¹² Aydemir, Şevket Süreyya, “Ciddi Olmayan Bir Yarenlik: İsnat ve Tahrif Bahsi”, **Cumhuriyet**, 27 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017

⁴¹³ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 14, Şubat 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 683

etmeye mecburdurlar... Bütün gençliğe bunlar gösterilecek, bunlar anlatılacak ve genç yumruklar bunların kafasına inecek. Fakat gençliğin bu kuvvetlere, saldırması için rejimin siyasi görüşünü alması ve bu görüşün içinde pişmesi lazımdır.”⁴¹⁴ Anlaşılacağı üzere, Kadrocular CHF iktidarını açıkça eleştirmiştir. Daha önceki sayılarda Burhan Asaf'ın dile getirdiği Fırka mektebi hususunda adımlar atılması istenmiş ve Halkevlerinin faaliyetleri sorgulanmıştır.

İnkılabın İdeolojisi kısmında Şevket Süreyya'nın Darülfünununun İnkılap Hassasiyeti ve Cavit Bey İktisatçılığı başlıklı makalesi yer almaktadır. Aydemir, makalesinde Türk İktisatçılar Cemiyeti İstanbul Şubesi'nde devlet ve fert konulu bir konferans veren Ahmet Ağaoğlu'nun tezlerine cevap vermiştir. Aydemir'e göre Ağaoğlu, 1910 yılından beri aynı notları tekrar etmekte; Batı Avrupa ülkelerinde demokrasinin, insanların yardımlaşma ve dayanışmasının nasıl etkilediğini ve insanın ilkel toplumlardan gelişmiş nasıl dönüştüğünü ele almaktadır. Türk münevveri Ağaoğlu'nun fikirlerini şu cümlelerle ifade etmektedir: “Bu konferansta Ağaoğlu Ahmet Bey'i harcıalem bir takım malumatı tekrarlamış ve davasını Türk inkılabı meselelerine raptetmemiş olmakla itham edenler, mevzuların yalnız zahiri teselsülüne aldanmışlardır. Fakat bu mevzuları böyle saf bir alaka ile anlamaya çalışanların ağzına mukabil, gene hepsi Darülfünun müderrisleri ile mensuplarından olan daha kalabalık bir kısım bu konferansı tamamı işle yerinde ve maksada uygun bulmuşlar, Ağaoğlu Ahmet Bey'in zahiri bir ilim edası altında ifade etmeye çalıştığı inkılap ideolojisi aleyhtarlığını, iktisadi teşkilatlılık aleyhtarlığını anlamışlar ve onu heyecanla benimsemişlerdir. Fert, aile, tesanüt, iş bölümü vesaire gibi hakiki maksada perde kılınmış zararsız mevzular arkasından, yeni Türk devletinin kendi programına mevzuu kıldığı <<İnkılapçılık ve Devletçilik>> prensiplerine karşı hıçkırıklarını haykırmışlardır.”⁴¹⁵ Şevket Süreyya, Darülfünun mensuplarının Ağaoğlu'nun devletçilik karşıtı görüşlerini benimsemelerini ve bu görüşlere destek vermelerine karşı çıkmıştır. “Hâlbuki bizim Darülfünunumuzun kürsüleri, Türk inkılabının ilk gününden bu güne kadar bütün cemiyet ilimleri sahasında, inkılabın kuruluş ve yaratış davalarını işleyen, reel olan, orijinal olan bir tek

⁴¹⁴ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 14, Şubat 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 684

⁴¹⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, “Darülfünununun İnkılap Hassasiyeti ve Cavit Bey İktisatçılığı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 14, Şubat 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 686

eser, bir tek broşür, hatta bir tek sayfa vermemiştir.”⁴¹⁶ Aydemir’in açıkça eleştirdiği kesim akademik çevrelerdir, daha öncede dile getirildiği gibi Kadrocuların akademik çevrelerin görüşlerine itibar etmediği ve bu durumu bir eksiklik olarak değerlendirmedeği açıktır. “İnkılabımızın onuncu senesine bastığımız halde Darülfünunumuzun ilim, ilim diye bize sunacağı şey, hala bir kötü tercüme veya bir kötü adaptasyondan ibaret kalacaksa, bu şahsiyetsiz sermayeyi, onu bize sunanların kendileri için saklamaları çok daha hayırlı olur. Çünkü böyle bir sermaye ile teçhizatlanıp inkılap sahasında mücadeleye çıkarılacak unsurun evvela şahsiyeti yoktur... Rusya’da ve İtalya’da Darülfünunların Rusya ve İtalya’nın yeniden kuruluşu davalarına bütün enerjileri ile bağlanması acaba sebepsiz mi?.. İnkılabın davalarına emniyet için ve bu davalara genç neslin vakfı nefis edebilmesi için, yani bir gün cemiyetin ruhi hezali karşısında istikametleri kaydedip (acaba genç nesle nasıl bir mefkure gösterelim?) dememek için bu hassasiyet şarttır.”⁴¹⁷ Daha önceki sayılarda hatırlanacağı gibi İsviçreli Albert Malche Darülfünunda reform yapmak maksadıyla iktidar tarafından ülkeye davet edilmişti ve hem CHF iktidarı hem de Malche Kadrocuların eleştirilerine maruz kalmıştı; ancak Kadrocular bu kez Darülfünunda reform yapılması gerektiğini savunmuştur. Nitekim Kadrocular, kendi ortaya koydukları fikirlerle çelişkiye düşmüştür. Aydemir, Ağaoglu’nun görüşlerine karşı çıkan iktisat müderrisi Fazıl Bey’e “Bizim sizin gibi iktisat hocalarından istediğimiz, gayri resmi içtimalarda dolambaçlı ve zikzaklı yollardan inkılap devletçiliğine tarizler yollamak değil, hadisetin çetin seyri içinde hem bir takım okumuşların sabotajına, hem de bir takım okumamışların mukavemetine rağmen inkılapçı devletçiliği milli siyasetimize mesnet kılan inkılap şeflerine bu sahada taharrileriniz ve izahlarınızla yardım etmektir. Biz bu kürsüden milli iktisat tarihimizin orijinal bir tahlilini ve bir milli kurtuluş devleti iktisatçılığının kendi orijinal unsurlarına göre tedvinini de bekliyoruz”⁴¹⁸ diye seslenmiş ve ne sömürge ne de sömürgeci olmayan milli ve bağımsız millet iktisatçı olmaya davet etmiştir.

⁴¹⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, “Darülfünunun İnkılap Hassasiyeti ve Cavit Bey İktisatçılığı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 14, Şubat 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 688

⁴¹⁷ Aydemir, Şevket Süreyya, “Darülfünunun İnkılap Hassasiyeti ve Cavit Bey İktisatçılığı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 14, Şubat 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 690

⁴¹⁸ Aydemir, Şevket Süreyya, “Darülfünunun İnkılap Hassasiyeti ve Cavit Bey İktisatçılığı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 14, Şubat 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 691

Millet İktisadiyatı kısmında Vedat Nedim'in Türk İktisadiyatının Erkânı Harbiye Dairesi: Âlî İktisat Meclisi isimli makalesi yer almaktadır. Tör, Türkiye'de bir Âlî iktisat meclisinin kurulmasını istemiştir. Bu meclis I. Dünya Savaşı sonrasında Fransa, Almanya, Sırbistan ve Yunanistan gibi bazı Avrupa ülkelerinde bulunmaktadır. Âlî iktisat meclisinin amacı iktisat siyasetini, fırka kavgalarından ve sınıf veya zümrelerin menfaatlerinden kurtarmak olduğunu dile getirmiştir. "Türk Âlî iktisat meclisi ancak Türk iktisadiyatının bir nevi <<Erkânı harbiye dairesi>> olduğu takdirde, bizim ihtiyaçlarımıza cevap veren bir müessese mahiyetini alabilir... Milli kurtuluş hareketlerini muvaffakiyetle başarmış olan Türkiye'nin, bugünkü garp medeniyetinin içinde bocaladığı sınıf kavgaları ve iktisat anarşisi çukurlarına düşmeden, en az zaman, en az emek sarf ederek, en rasyonel bir millet iktisadiyatına varabilmesi hedefi ile bütün tabiat ve iş kuvvetlerimizi planlı, muvazeneli ve hesaplı bir tarzda sevk ve idare etmenin esaslarını hazırlamak."⁴¹⁹ Vedat Nedim'in iktisadi siyasette, askeri bir terim kullanması bu önerinin kabul görme ihtimalini arttıracakını düşünmüş olmasından kaynaklanmaktadır. "1- Olanı tespit ve takip etmek. Mesela tütün şubesi, Türkiye'de ve diğer memleketlerdeki tütün işlerini en küçük teferruatına kadar bilecek ve takip edecektir. 2- Olması lazım geleni her işin icabına göre birkaç senelik planlar dâhilinde senelere göre taksim etmek. Mesela tütün işlerimizin en az zaman, en az emek sarfı ile en az rasyonel bir hale gelmesi için devletçe ve milletçe alınması lazım gelen tedbirleri bir program dâhilinde tespit etmek."⁴²⁰ Anlaşılacağı gibi Vedat Nedim, Âlî iktisat meclisini bürolara ayırmış ve vazifelerini de yukarıdaki gibi özetlemiştir. Vedat Nedim, böyle bir müessesenin kurulduğunda hem Büyük Millet Meclisi'nin hem de ilgili vekâletlerin iş yükünün azalacağı ve bütçe tasarruflarının artacağını dile getirmiştir.

Milli İktisat Tetkikleri köşesinde İsmail Hüsrev tarafından kaleme alınan Anadolu Köyünde Bünye Tahavvülü isimli makale yer almaktadır. İsmail Hüsrev, dünya buhranının Türk köy iktisadiyatına etkilerini konu edinmiştir. "Bu göze batacak kadar sivrilmiş olan hadisenin birincisi köylünün kendi içine çekilişidir."⁴²¹ Tökin'e göre

⁴¹⁹ Tör, Vedat Nedim, "Türk İktisadiyatının Erkânı Harbiye Dairesi: Âlî İktisat Meclisi", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 14, Şubat 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 693

⁴²⁰ Tör, Vedat Nedim, "Türk İktisadiyatının Erkânı Harbiye Dairesi: Âlî İktisat Meclisi", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 14, Şubat 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 693

⁴²¹ Tökin, İsmail Hüsrev, "Anadolu Köyünde Bünye Tahavvülü", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 14, Şubat 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 698

Pazar için üretim yapmaya başlayan köylü, toprak ağasına borçlanmıştır; dünya buhranı neticesinde borcunu ödeyemeyen köylü toprağın bir kısmını toprak ağasına satmakta ve kalan toprağında yalnızca kendisi için üretim yapmaktadır. “İkincisi ise, içtimai farklılaşmadır. İçtimai farklılaşmada müstahsilin mühim bir kısmı istihsal vasıtalarından yani mülkiyetlerinden tecerrüt ederek iş kuvvetini satan müstahsiller haline gelmektedir.”⁴²² Yalnızca kendisi için üretim yapan köylü ya toprağının hepsini borcuna karşılık kaybetmekte ya da üretim araçlarını satarak borcunu kapatabilmektedir. Bu durumda köylü, şehir veya kasabalara göç ederek, kol kuvvetini satmaktadır. “Görülüyor ki, dünya buhranının köy iktisadiyatımızda tevhit ettiği bünye tahavvülleri, tesirlerini köy hudutlarından taşırarak bir taraftan devlet bütçesinde diğer taraftan da milli sanayide göstermektedir.”⁴²³

On dördüncü sayının Edebiyat köşesinde Yakup Kadri'nin Bir Kıssa ve Bir Hisse isimli makalesi yer almaktadır. Karaosmanoğlu, Fecri Ati topluluğuna nasıl girdiğini, sanat şahsi ve muhteremdir düsturunu nasıl benimsediğini ele almıştır. “Bu coşkunuğum, sanat perisi yolunda bu serdengeçtiliğim, ilk milli felaketimiz olan Balkan Harbi'ne kadar bütün ateşi ile devam etti... Balkan Harbi'ni daha bir sürü milli felaketler takip etti. Ben gene <<sanat şahsi ve muhteremdir>> diyordum. Fakat onun yanı başında, hiç değilse onun kadar şahsi ve muhterem şeyler olabileceğini de düşünmeye başlamıştım. Nihayet 1914, 1918 geldi. Garp emperyalizminin kandan ve yağmadan gözü dönmüş kurt sürüleri, bütün vahşeti ile bizim zavallı ağıllarımızın üstüne de saldırdı ve ortada ne edebi cemiyetlerden ne mukaddes sanat davalarından eser kaldı. O zaman artık bütün acı salahiyetiyle anladım ki, istiklali uğrunda o derecede ter döktüğüm sanat, evvela bir cemiyetin, bir milletin malıdır. Sonra da nihayet devrin ifadesidir. Bunlardan tecrit edilmiş bir sanatın ne manası, ne kıymeti vardır. Müstakil sanat müstakil vatanda olabilir.”⁴²⁴ Anlaşılacağı gibi, Yakup Kadri için sanat şahsi ve muhteremdir düsturu artık hiçbir şey ifade etmemektedir ve hayatında yaşadıkları veya tanık oldukları sanat anlayışının değişmesine yol açmıştır.

⁴²² Tökin, İsmail Hüsrev, “Anadolu Köyünde Bünye Tahavvülü”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 14, Şubat 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 702

⁴²³ Tökin, İsmail Hüsrev, “Anadolu Köyünde Bünye Tahavvülü”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 14, Şubat 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 704

⁴²⁴ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Bir Kıssa ve Bir Hisse”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 14, Şubat 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 706

Cihan İçinde Türkiye kısmında Burhan Asaf'ın Para Tezimi ve Prof. Wagemann isimli makalesi yer almaktadır. Burhan Asaf, Şevket Süreyya'nın dokuzuncu sayıda yayımlanan İş Hasreti ve 500.000.000 Türk Bütçesi adlı makalesinin etkisi üzerine Kadrocuların para tezini geliştirmeye çalışmak için Prof. Wagemann'ın Was ist Geld? (Para Nedir?) kitabını tanışmıştır. “Profesör, bize evvela, paranın ustaca bir tarihçesini yapıyor. Bu kısımları her hangi bir iktisat ve maliye kitabında da bulmak mümkündür. Yeni olan şey, muhtelif devirlerdeki muhtelif paraların kanuniyetlerini tespit ederek bu kanuniyetler arasında yapılan şaşırtıcı mukayeselerdir. Kitabın sıklet merkezini, bugün bizim <<kredi>> ismini verdiğimiz <<defter ve hesap parasının>> hakiki paradan başka bir şey olmadığını ispat eden kısımlar teşkil ediyor.”⁴²⁵ Profesör Wagemann'a göre dünya buhranı, defter ve hesap parasının kontrol altına alınmayışından dolayı patlak vermiştir. Bu şartlara göre banka kredilerinin, devlet tarafından kontrol edilmesi zaruri bir sonuçtur. “profesör bundan sonra gerek mummyalaşmış kemiyet nazariyesine gerek ise bunun taht-minderi olan altına şiddetle hücum ediyor ve bu maddenin kalkması lüzumunda ısrar ediyor. Sonra yine, dümenli-para esasına dönüyor. Ve plan içine alınmış bir istihsalin hesaplı ihraçlara müsait olduğunu ispat ediyor. Bu kısımları almıyoruz çünkü bu noktayı hem Şevket Süreyya'nın <<İş hasreti ve 500 milyonluk Türk bütçesi>> ve <<Enflasyon değil iş bolluğu>> isimli yazılarında bulacaksınız.”⁴²⁶ Burhan Asaf, ne yapmalıyız sorusuna “Mademki, paranın hakiki mana ve rolü anlaşılmalıdır. Ve mademki iktisadiyatını henüz kurmamış ve iç pazarını henüz işlememiş bir memleket, daha uzun yıllar için sonsuz iş ve istihsal imkânlarına malik demektir, şu halde iş ve istihsaline paraya değil, parayı iş ve istihsale tabii kılarız. Muayyen bir istihsalin muayyen bir hesap neticesinde kârlılığı anlaşıldıktan sonra bunun eshamını bekleyip ağzımızı havaya açacağımıza, bunu devlet planının içine alır ve devlet kredisine besletiriz.”⁴²⁷ cevabını vermiştir. “Prof. Wangemann'dan, Prof. Wangemann olduğu içiçn bahsettik. Malum ya bizde bir iddianın ciddi sayılabilmesi için bir Frenk tarafından ortaya atılmış olması şarttır... Almanya'da Prof. Wangemann'ın tezi, iktisat ve istihsal bakımından ancak yeni Alman iş sahaları zaviyesinden kuvvetli yahut zayıf addedilebilir. Hâlbuki biz cihan içinde şeniyyetlerin

⁴²⁵ Belge, Burhan Asaf, “Para Tezimi ve Prof. Wagemann”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 14, Şubat 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 709

⁴²⁶ Belge, Burhan Asaf, “Para Tezimi ve Prof. Wagemann”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 14, Şubat 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 711

⁴²⁷ Belge, Burhan Asaf, “Para Tezimi ve Prof. Wagemann”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 14, Şubat 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 717

çözülüşünü aynı dikkat ve aynı sistemlilik ile takip ettiğimiz için, daha <<Was ist Geld?>> kitabı gelmeden evet hatta daha bizde tediye muvazenesi ve Türk parasının korunması henüz karar halinde değilken, aynı görüşü, çok daha büyük bir cesaretle benimsemiştik, çünkü Türkiye’de, hemen bütün istihlal sahasının %100 bakir olduğunu biliyorduk.”⁴²⁸ Anlaşılacağı gibi, Kadrocular haklı olduklarını dile getirmekte ve hem iktidar hem de diğer iş çevreleri açısından daha fazla ciddiye alınmak istemiştir. Nitekim Prof. Wangemann’ın fikirlerinin Kadro Dergisi’nde yayımlanması bir tesadüf değildir.

Yakup Kadri’nin altıncı sayıdan beri devam eden Ankara Moskova Roma adlı yazı dizisinin sekizinci bölümü bu sayıda yer almaktadır. Yakup Kadri, Bolşeva Köyü’nde eski suçluların topluma kazandırılmasına hayret etmiştir. “Bize refakat edenlerden birine soruyorum: <<Nasıl muvaffak oluyorsunuz? Biz diyor; ferdin ne kabahatine, ne faziletine ehemmiyet veririz. Her şey cemiyete ve muhite bağlıdır. İyi kurulmuş bir cemiyette ve kötülüğe müsait olmayan bir muhitte her fert iyi ve faydalı bir unsur olur... Belli ki kadın meselesi kökünden halledilmiş, kökünden kesilip atılmış bir memleketteyiz. Ve bu memlekette atmosfere bütün manası ile erkeğin dengi, yeni ve sert bir kadın tipi hâkimdir. Her yerde, her işte, onu, aynı kuvvet ve aynı salâhiyetle erkeğin yanı başında durur ve yürür görürüz. Hatta silahlı saflar arasında bile ona sık sık rast gelmek mümkündür... Faşist İtalya’da kadını bulmak güçtür. Mussolini, kadın hususunda tamamı ile Napoleon’u hatırlatır. Kadında yalnız bir meziyet arar: Analık... Her halde şu var ki, bugünkü İtalya kadını, öbür Avrupalı hemşerilerine benzemekten epeyce uzaklaşmıştır. Yeni İtalyan kadını fazla israftan, fazla süsten çekinir, idareli, tutumlu olmasını öğrenmiştir. Milli iktisat şuuru bütün hareketlerine hâkimdir.”⁴²⁹ Yakup Kadri, İtalya ve Sovyet Rusya’da var olan kadın profillerini karşılaştırmış ve Rusya’nın kadın erkek ilişkilerinde eşitliği yakaladığını savunmuştur.

Teknik kısmında Mehmet Şevki’nin Elektrikli Türkiye II: Türkiye’de Elektrik Sanayi Nasıl Olmalıdır? isimli makalesi yer almaktadır. Mehmet Şevki, bir önceki sayıda işlediği konuyu devam ettirmiştir. “En iyi bol kömürlerden birine sahibiz. Anadolu’nun her tarafında çok güzel linyit madenleri vardır. Beyaz kömüre (su kuvveti) gelince,

⁴²⁸ Belge, Burhan Asaf, “Para Tezimi ve Prof. Wagemann”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 14, Şubat 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 718

⁴²⁹ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ankara Moskova Roma”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 14, Şubat 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 719-720-723-724

Anadolu yarımadası coğrafi vaziyeti dolayısıyla bu hususta çok istisnai, çok bahtiyar bir vaziyettedir... Elektrik tesisatının takriben %20 sermayesini bel eden bakır madeninin en zenginlerinden birisi bizdedir.”⁴³⁰ Mehmet Şevki, Türkiye'nin elektrik üretebilecek ve kuvvete ve malzemeye sahip olduğunu ifade etmiştir. Mehmet Şevki, elektriğin yalnızca sınırlı sayıda vatandaş tarafından değil, tüm ülke vatandaşı tarafından kullanılması için ucuz olması gerektiğini savunmuştur. Bunun içinde nüfus dağılımının temel alınarak, elektrik sanayisini inşa edilmesi gerektiğini dile getirmiştir.

On dördüncü sayının Kronik kısmında İsmail Hüsrev'in Dördüncü Buhran Senesine Gिरerken Yahut Üç Senede Otuz Sene Geri isimli kısa yazısı yer almaktadır. “1932 senesi, dünya buhranının daha derinleştiği bir sene oldu. Konjonktür müesseselerinin kehanetlerine rağmen bütün kapitalist memleketlerde dehşetli bir gerileme müşahede edilmiştir.”⁴³¹ İsmail Hüsrev Almanya, Amerika ve İngiltere'deki üretimlerin 1902 yılı seviyelerine düştüğünü belirtmiş. Yine bu ülkelerin demir, çelik ve otomobil üretimlerini istatistiki tablolara aktararak yer vermiş ve Batı memleketlerinde buhranın sanayi ve ziraat alanlarında iflasları her yıl arttırdığını dile getirmiştir. İsmail Hüsrev, kapitalist sistemin geçici bir buhran yaşamadığını ve dünya buhranının etkilerinin kalıcı olacağını söylemiştir.

Bu bölümde Şevket Süreyya ve Ahmet Ağaoğlu arasında devam eden münakaşaların üçüncü ve son kısmını ele alacağız. Şevket Süreyya ve Ahmet Ağaoğlu arasındaki münakaşaya Yakup Kadri, Kadro Dergisi'nin imtiyaz sahibi olması sebebiyle dâhil olmuştur. Karaosmanoğlu'na göre Ağaoğlu, Kadrocuların Marksist geçmişleri nedeniyle Kadro Dergisi'ne ve Kadroculara ön yargılı baktığını; Marksist felsefenin Kadro'nun ileri sürdüğü görüşler ile ilgisi bulunmadığını dile getirmiştir. Yakup Kadri, Ağaoğlu'nun I. Dünya Savaşı sonrası yaşanan dünya değişikliklerinden haberi olmadığını; Kadro'nun, Ağaoğlu gibi Türk inkılabını 18. ve 19. asrın telakkilerine göre yorumlamadığını, tüm dünya gençleri gibi kendi fikirleri ve tarihi dayanakları neticesinde Türk inkılabına katkıda bulunmaya çalıştığını söylemiştir. Karaosmanoğlu, bugün ki dünyanın bu hale gelmesinde liberal iktisat sisteminin etkili olduğunu,

⁴³⁰ Yazman, Mehmet Şevki, “Elektrikli Türkiye II: Türkiye'de Elektrik Sanayi Nasıl Olmalıdır?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 14, Şubat 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 726

⁴³¹ Tökin, İsmail Hüsrev, “Dördüncü Buhran Senesine Gिरerken Yahut Üç Senede Otuz Sene Geri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 14, Şubat 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 731

Ağaoğlu'nun da bu gerçeği kabul etmesi gerektiğini; ancak Ağaoğlu'ndan bu tarz bir davranış beklemediklerini çünkü Ağaoğlu'nun Dünya'ya Avrupa merkezli bir dürbün ile baktığını söylemiştir. Yakup Kadri'ye göre Ağaoğlu Türk inkılabından heyecan duymamaktadır, Onu asıl heyecanlandıran Fransız inkılabıdır. Bunun yanı sıra Karaosmanoğlu, Aydemir ve Ağaoğlu arasındaki münakaşaların çıkış noktası olarak tarihe ve olaylara farklı ideolojilerden bakmaktan kaynaklandığını; bu durumda her iki taraf açısından Türk inkılabının farklı yorumlanmasına neden olduğunu dile getirmiştir. Yakup Kadri, Aydemir'in Ağaoğlu'nu Türk inkılapçısı olarak görmediği fikrine katılmış ve Ağaoğlu gibi düşünenleri Türk inkılabının asıl tehlikesi olarak değerlendirmiştir.

Ahmet Ağaoğlu, Yakup Kadri'nin bu eleştirilerine karşın ilk cevabını 2 Şubat 1933 tarihli Cumhuriyet gazetesinde vermiştir. Ağaoğlu, Yakup Kadri'nin Şevket Süreyya ile aralarında olan münakaşaya girmesinden rahatsız olmuştur. Ağaoğlu eski dostu Yakup Kadri'ye cevap vermekle vermemek arasında kaldığını; ancak eski dostunu cevapsız bırakmanın nezaketsizlik olacağını düşündüğü belirtmiş ve Yakup Kadri'ye cevap vermeyi tercih ettiğini söylemiştir. Ağaoğlu, Yakup Kadri'nin ateş altına aldığı manganın içinde benim de olduğumu görmediniz mi? Bizi hiç mi zannettiniz? ve Kadro mecmuası sahibi ile İnkılap ve Kadro sahibini neden karıştırıyorsunuz? suallerine şu yanıtı vermiştir: “Nasıl olur dostum, sizi görmemek kabil mi? Gördüm ve hayret ettim. Sizin gibi septik bir şahıs bu mangada ne yapıyor diye kendimden sordum. Romancıdır observasyon yapıyor zannı ile müteselli oldum... Fakat bu soruların cevabını kendisi veriyor. Çünkü Yakup Kadri Bey kendisi Şevket Süreyya Bey'in Kadro mecmuasının müessislerinden ve muharrirlerinden olduğunu öğretiyor. Bununla beraber Şevket Süreyya Bey'in, manganın fikir lideri olduğunu da kabul ediyor. O halde müessis ve lider olan bir zata sahip demek hata mıdır? ”⁴³² Ağaoğlu, Yakup Kadri'nin kendisine yönelttiği eleştirileri dikkatle okumasına rağmen Şevket Süreyya'nın kaleme aldıklarından farkı olmadığını dile getirmiş ve Kadroculardan Türk inkılabına yamaya çalıştıkları görüşleri için hesap sorduğunu belirtmiştir. “Fakat inkılabın ideolojisini yapmak ve yeni nesli arkasından sürüklemek iddiasında bulunan her hangi bir adamdan hesap sormakta hem sizin, hem benim ve hem de vatandaşın sarıh hakkıdır. Ben bu hakkımı kullanmak için ne sizden, ne de kimseden müsaade istemem. Bu hakkı

⁴³² Ağaoğlu, Ahmet, “Yakup Kadri Bey'e 1”, **Cumhuriyet**, 2 Şubat 1933, s. 3
<http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 22 Ağustos 2017

kullanırken de her iddia sahibini alkışlamak mecburiyetinde değilim. İddia hakkındaki fikirlerimi meydana koymakta tamamen serbestim. Buna kimsenin, ne kızmak, ne de gücenmek hakkı vardır.”⁴³³ Ağaoğlu, Yakup Kadri'nin kendisi için Türk inkılabına Avrupa merkezli bakıyor iddiasına yönelik şu cevabı vermiştir: “Doğru değil Yakup Kadri Bey, ben bunun tamamen aksisini iddia ediyorum. Yalnız benim iddiamla sizin iddianız arasında bir fark vardır ki, benim iddialarımı Türkiye'nin şeniyetinden ve Türk inkılabının realitelerinden alıyorum. Siz ise iddialarınızı edebiyat yaparak, söz kalabalığına boğmaya çalışıyorsunuz. Ben Türkiye'ye Türk inkılabının vücuda getirmiş olduğu müesseselerden: Mesela teşkilatı esasiye kanunu, Türk hukuki ammesi, cumhuriyet ve parlamentarizmin tesisi, hilafetin ve saltanatın ilgası, Lozan sulh namesi, din ve aile, harf ve lisan inkılabı, Avrupa'dan alınan medeni, ceza kanunları ve muhakeme usulleri ve ilâahir gibi Türk inkılabının şeniyetleri dürbünü ile bakıyorum.”⁴³⁴

Ahmet Ağaoğlu'nun, Yakup Kadri'nin kendisine yönelttiği Fransız inkılabından daha büyük heyecan duyuyor ifadelerine karşı “Hayır Yakup Kadri Bey! Türk inkılabı hakkında benim kadar heyecan ve ciddiyetle yazı yazmış başka birini gösteremezsiniz. Yüzlerce makalelerim, Türk inkılabını ifade eden teşkilatı esasiye kanununun şerh ve tefsirine ait eserim <<Serbest İnsanlar Ülkesi>> namındaki kitabın meydandadır.”⁴³⁵ Ağaoğlu, Cumhuriyet'te yayımlanan ikinci makalesinin sonunda bir daha Yakup Kadri'ye cevap verme lüksünde bulunmayacağını belirtmiştir.

Ahmet Ağaoğlu, Cumhuriyet'te yayımlanan son makalesinde Şevket Süreyya ve Yakup Kadri ile girdiği münakaşaların genel bir değerlendirmesini yapmıştır. “Bir seneden beridir Ankara'da <<Kadro>> namında bir mecmua çıkıyor. Bu mecmuanın <<Fikir Lideri>> Şevket Süreyya Bey adlı birisidir. Aynı adam bilahare <<İnkılap ve Kadro>> isminde bir kitap çıkartıyor. Kitap zaten mecmuada dağınık olarak yazılmış fikirlerin toplu bir şekilde ifadesidir... Makalelerimi Yunus Nadi Bey'e verirken kendisine aynen söylemiştim: <<Bir müddetten beri memleketimizde fikir hayatı bir durgunluk manzarası gösteriyor. İnkılap ve Kadro sahibi ise bana ciddi ve dolu bir adam hissini

⁴³³ Ağaoğlu, Ahmet, “Yakup Kadri Bey'e 1”, **Cumhuriyet**, 2 Şubat 1933, s. 3
<http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 22 Ağustos 2017

⁴³⁴ Ağaoğlu, Ahmet, “Yakup Kadri Bey'e 1”, **Cumhuriyet**, 2 Şubat 1933, s. 3
<http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 22 Ağustos 2017

⁴³⁵ Ağaoğlu, Ahmet, “Yakup Kadri Bey'e 2”, **Cumhuriyet**, 3 Şubat 1933, s. 3
<http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 22 Ağustos 2017

veriyor. Meydana attığı mühim meseleler etrafında kendisi ile bir münakaşa açılırsa, fikir hayatımızda belki uyanıklık nasıl olur.>> Yunus Nadi Bey, bu fikrime iştirak etti. Kendisi ile beraber bütün makaleleri okuduk. İlmi mahiyette olduğu ve taşkınlığa yer verilmemiş olduğunu kabul edilerek makaleler neşredildi... Şevket Süreyya Bey inkılabımızın ideolojisini kurmak iddiası ile meydana birkaç mühim fikirler atıp duruyordu. Fikirler şunlardır: 1- İnkılap namına hürriyeti inkâr, 2- İstihsal vasıtaları ile iktisat terakümlerinin devlet elinde toplanması, 3- İnkılap namına bu esasları bütün vatandaşlara ister istemez kabul ettirmek... Buna mukabil ta ilk makalesinden işi şahsiyete döktü. Uzun uzadıya benim ihtiyarlığımdan, fikirlerimin eskimiş olduğundan, harp sonu cereyanlarından, harp sonu fikriyatından, benim yalnız bir ilim ve bilgi nâkili olduğundan, kendisinin ise inkılabımızın ve muhitimizin ta içlerine kadar hulûl ederek oradan dâhiyane bir <<intuition>> ile tamamen yeni ve orijinal ve yaratıcı nazariyeler çıkardığından bahsedilip durdu... Anlaşıldı ki, hürriyeti inkâr ve istihsal vasıtaları ile iktisat terakümlerinin devlete aidiyeti, Kadro diktatörlüğü gibi fikir kırıntıları, harp sonu fikriyatı diye alınmış ve bunların Türk sahasına nakli de orijinal ve dâhiyane bir İntuition mahsulü gibi reklam veriyor... Mesela bana jurnalci diyor; delil olmak üzere de güya kendisine komünist demiş olduğumu söylüyor. Bu da bir iftiradır. Zira hiçbir yerde kendisine komünist demedim... Metodun komünist olduğunu söylemek bir jurnalcilik mi? Zaten ben, Şevket Süreyya Bey'in ne olduğunu anlayamadım ki onu filansınız diye tarif edeyim... Sonra güya tahkir maksadı ile bana sığıntı ve mülteci diyor. Ben sığıntı isem büyük Türk milletinin mültecisi ve sığıntısıyım. Uzun mücadelelerden sonra ecnebi boyunduruğundan kaçarak kendiminki olan müstakil Türk milletine sığınmayı ve iltica etmeyi ben kendim ve bütün evladım için şeref addederim. Bununla ben tahkir edilemem. Ve bununla beni tahkir etmek isteyen avarelere acırım. Ne gariptir ki, bana diyorlar ki bu adam da Bulgaristan Türk'lerindenmiş ve benim gibi mülteci imiş. O halde bu adam, kendi vaziyetini şerefsiz addetmelidir ki başkalarını da aynı vaziyet dolayısıyla tahkir etmeye kalkıyor... Bütün bunlardan anladım ki, karşıma dikilen adam sadece bilgisi hiç, fakat yüksekte atıp tutan bir adam imiş. Aldanıp böyle birisi ile haftalarca meşgul olduğuma ve efkârı umumiyeyi meşgul ettiğime cidden müteessifim.”⁴³⁶ Şevket Süreyya ve Ahmet Ağaoğlu arasında yaşanan münakaşalar son bulmuştur; ancak yazılan makalelerden ve kullanılan üsluptan da anlaşılacağı gibi

⁴³⁶ Ağaoğlu, Ahmet, “Son Söz”, **Cumhuriyet**, 5 Şubat 1933, s. 3
<http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 22 Ağustos 2017

Şevket Süreyya ve Ahmet Ağaoğlu arasındaki münakaşalar oldukça kırıncı bir dilde gerçekleşmiştir. Nitekim bu durumun ortaya çıkışında her iki isimde bilimsellikten uzak ve sert bir tutum sergilemeleri etkili olmuştur. Bunun yanı sıra Kadrocuların hiçbir zaman akademik bir kaygı gütmemediğini hatta bu durumu bir noksanlık olarak görmediklerinin bilinmesinde fayda vardır.

Kadrocular, on dördüncü sayıda özellikle Bursa'da yaşanan Türkçe ezan karşıtı gösteriler üzerinden CHF iktidarına yüklenmiştir. Türk inkılabının her zaman düşmanlarının olacağını ve bunun önüne geçilmesi gerekliliğini ifade eden Kadroculara göre icap ettiğinde Türk inkılabı sürekliliğini devam ettirmek için kendine düşman yaratmalıdır. Şüphesiz bu üslup Kadrocuların ülke içinde faşist ve demokrasi yanlısı olmadıklarının da bir kanıtı niteliğini taşımaktadır.

2.2.15. Sayı: 15, Mart 1933

Derginin on beşinci sayısının Kadro başyazısında Fransa'da yayımlanan Lu ve Vu dergilerinin makinacılığın Avrupa medeniyetinin sonunu getirdiği iddiasına yer verilmiştir. "Türk inkılabını candan kavrayıp candan duyanlar, iyi bilmelidirler ki, Garp daha eski yapısında kalmak yahut yenilerden birini geçmek kararını vermeden, bizler ileri teknik ile ileri bilgiyi, yangından çocuğunu kurtaran bir ana kahramanlığı ile Anadolu'ya almalıyız."⁴³⁷ Kadrocular Avrupa'nın yaşadığı buhranı fırsat olarak görmüş ve Türkiye'nin buhrandan faydalanması gerektiğini savunmuştur.

İnkılabın İdeolojisinde Şevket Süreyya'nın Türkiye'nin İktisadi Mıntikalara Bölünmesi: <<Rayonlaşma>> adlı makalesi yer almaktadır. Şevket Süreyya, Mustafa Kemal'in yurt seyahatleri sırasında ortaya atılan rayonlaşma tartışmasını dergiye taşımıştır; ancak Aydemir, rayonlaşma kavramını ülkeyi mıntikalara bölme anlamında kullanmıştır. "Bir ülkenin iktisadi mıntikalara ayrılması bahsinde başlıca iki telakki tarzının yaşadığı görülmektedir. Bunların birincisine <<jenetik telakki tarzı>> diyebiliriz. Jenetik telakki tarzına göre bir ülkenin rayonlara bölünmesinde göze alınacak en baş müessirler tabii-tarihi müessirlerdir... Mıntıkanın iktisadi yapısını, istihsal münasebetlerini vücuda getiren bu tabii-tarihi şartlardır. İkinci telakki tarzına da biz inkılapçı noktai nazar diyebiliriz. Bu telakki tarzına göre, bir mıntıkanın iktisadi karakterini tayin eden

⁴³⁷ Y. Y. , "Kadro", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 15, Mart 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 740

amillerin başına, o mntıkada yaşayan cemiyet parçasının, iktisadi teşkilatlanma tipini (organizasyon) koymak lazımdır.”⁴³⁸ Aydemir, rayonlaşmayı ikiye ayırmıştır. Tekniğin geliştiği bölgelerde inkılapçı rayonlaştırma, doğal ve tarihi iktisadi faaliyetlerin yapıldığı bölgelerde ise jenetik rayonlaştırmanın uygulanması gerektiğini belirtmiştir. “Bugünkü manası ile rayonlaştırma, evvelden hesap ve tayin olunan bir enerji planı, bir münakalat planı, bir sanayi planı, bir mübadele planı... vs ile ve her halde tekniğin kat’i mübadelesi altında bir ülkenin hudutları muayyen iktisat mntıklarına bölünmesi demektir.”⁴³⁹ Aydemir, rayonlaştırma hususunda Sovyet Rusya örneğini incelemiş ve yukarıdaki sonuca varmıştır. Kadroculara göre, iktisadi kalkınmada devletçi bir model inşa eden Türkiye için rayonlaştırma planlı bir iktisadın baş aktörüdür. “Türkiye’nin rayonlaştırılması işinde bizim için ilk hareket noktası jenetik bir telakki ile sadece mevcudu tespit etmek değil tabii şartlarımızı, kudret membalarımızı, nüfusumuzu, bugünkü iktisat bünyemizi ve gelecekteki sanayi inkişaflarımızı kül halinde hesap eden inkılapçı bir görüş altında yarınki Türkiye’nin iktisadi manzarasının şemasını çizmektir. Halk iktisadiyatını kül halinde görmek, seyir halinde görmek, hem inkişaf istikametleri, hem de hedefleri ile görmek, inkılapçı enerji, inkılap disiplini ve plan, rayonlaştırma hareketinin şartlar ve unsurlarıdır.”⁴⁴⁰

Millet İktisadiyatı köşesinde Vedat Nedim’in Devletın Yapıcılık ve İdarecilik Kudretine İnanmak Gerekir başlıklı makalesi yer almaktadır. “Her inkılap, yeni bir devlet tipi yaratma ve kurma savaşıdır. Türk inkılabının bir şahsiyeti varsa, onun da kendine has bir devlet ideali olmak gerekir. Türk inkılabının bir şahsiyeti vardır. İnkılabımız, bu şahsiliğini, tarihte oynadığı rolün eşsizliğinden alıyor: Cihanda müstemlekeci ve müstemleke milletler tezdının tasfiyesi tarihini, Türk inkılabı açmıştır.”⁴⁴¹ Vedat Nedim, Türk inkılabını Fransız İhtilali’nin taklidi olarak görenlere karşı çıkmış; Türk inkılabının Avrupa’dan yalnızca tekniği alabileceğini fakat sistem, kurum ve siyaset

⁴³⁸ Aydemir, Şevket Süreyya, “Türkiye’nin İktisadi Mntıklara Bölünmesi: <<Rayonlaşma>>”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 15, Mart 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 743

⁴³⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Türkiye’nin İktisadi Mntıklara Bölünmesi: <<Rayonlaşma>>”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 15, Mart 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 746

⁴⁴⁰ Aydemir, Şevket Süreyya, “Türkiye’nin İktisadi Mntıklara Bölünmesi: <<Rayonlaşma>>”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 15, Mart 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 748

⁴⁴¹ Tör, Vedat Nedim, “Devletin Yapıcılık ve İdarecilik Kudretine İnanmak Gerekir”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 15, Mart 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 749

alanlarında her hangi bir şeye muhtaç olmadığını dile getirmiştir. “Türk milleti devlet otoritesine inanan ve hürmet eden bir millettir. Bu saygı duygusu, onun cibilliyetinden fişkirir. Başa yani Şefe ve Devlete o kadar büyük bir kıymet verir ki, darbı meselini bile yapmıştır. <<Balık baştan kokar>>, <<Baş olmazsa, aş olmaz>>, <<Devlet kuşu>>, <<Allah devlete zeval vermesin>> gibi sözler, Türk’ün Başa ve Devlete izafe ettiği değerlerin en canlı birer remizleridir. Türk, tarihte de, daima devlet kurucu ve idare edici bir millet olarak tanınmıştır”⁴⁴² Vedat Nedim’e göre Fransız İhtilali devlet kavramının itibarını düşürmüştür; çünkü Fransız İhtilali sınıf kavgasına dayanmaktadır yani devlet bir sınıfın devletidir. Bizde ise devlet sınıflaşmanın değil, millet olmanın ifadesidir. “Türk inkılabına inanmak demek, devletin yapıcılık ve idarecilik kudretine inanmak demektir. İktisattan başka her hangi bir sahada devletin inkılap prensiplerine karşı gösterilen küçük bir şüphe ve ufak bir itimatsızlık derhal cezalandırılan bir irtica telakki olunurken, iktisat sahasında devletçilik aleyhinde ulu orta ağız açmak şimdi moda oldu. Devletçilik aleyhinde sistematik yapılan bu propagandaların ilk hedefi: devletin yapıcılık ve iradecilik kabiliyetine karşı şüphe uyandırmaktır.”⁴⁴³ Anlaşılan, Vedat Nedim bu sözleri dönemin Darülfünun hocaları ve İktisat Vekaleti’nin devletçilik karşıtı beyanları ve raporlarına karşı söylemiştir.

Dünya İktisadiyatı kısmında İsmail Hüsrev’in Müstemleke ve Yarı Müstemlekelerde Buhranın Tesirleri isimli makalesi yer almaktadır. Tökin’e göre dünya buhranı dünyayı üç büyük karargâha ayırmıştır: “1- Müstemlekeci memleketler, 2- Müstemlekecilğe isyan eden milletler. 3- Sosyalist bir rejim kuran memleketler.”⁴⁴⁴ İsmail Hüsrev Amerika, Fransa ve İngiltere’deki buhrana rakamlarla bakmış; emperyalist devletlerin kurtuluşu müstemleke ve yarı müstemleke devletlerin sömürsünde gördüklerini dile getirmiştir. Tökin, milli bilincini oluşturan, milli kahramanlarına sahip olan müstemleke ve yarı müstemlekelerin kurtuluşunun yakın olduğunu iddia etmiştir.

⁴⁴² Tör, Vedat Nedim, “Devletin Yapıcılık ve İdarecilik Kudretine İnanmak Gerekir”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 15, Mart 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 750

⁴⁴³ Tör, Vedat Nedim, “Devletin Yapıcılık ve İdarecilik Kudretine İnanmak Gerekir”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 15, Mart 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 751

⁴⁴⁴ Tökin, İsmail Hüsrev, “Müstemleke ve Yarı Müstemlekelerde Buhranın Tesirleri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 15, Mart 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 756

Edebiyat köşesinde Yakup Kadri tarafından kaleme alınan Kültür ve Medeniyet başlıklı makale yer almaktadır. Yakup kadri, makalesinde Ziya Gökalp'in kültür ve medeniyet ayırımına karşı çıkmıştır. Bilindiği gibi Gökalp medeniyeti evrensel, kültürü ise millibir kavram olarak açıklamıştır. “Medeniyet ve kültür mefhumlarını ayrı ayrı tarife giriştiğimiz vakit bunlar arasındaki bitişik noktaların çokluğu bizi şaşırtıyor. Eğer medeniyet, insan iradesinin tabiata galebesi gücünde bir derecenin, bir merhalenin adı ise, kültürde nihayet, (bu galebeyi mümkün kılan akli vasıtaların, birikip toplanması hadisesinden) başka ne diyebiliriz? Bir yerdeki, bir medeniyet kurulmuştur, yani tabiatın kör ve asi kuvvetleri, insanın şuurlu iradesinin hükmü altına girmiştir, orada, mutlaka uzun bir mücadele devresinin tecrübeleri teraküm etmiş olacaktır. İşte bu teraküm denen tecrübeler, kültürdür.”⁴⁴⁵ Yakup Kadri, Türk milletinin eski bir medeniyeti olduğunu; ancak medeniyetten mahrum olduğunu iddia etmiştir. “Bizde de bir Rönesans devrinin başlamasını bekleyenler var. Fakat hiç kimse bu devreye bir préculturel- kültür öncesi safhasından sonra girilebileceğini kabul etmek istemiyor. Bu safhanın adı (ileri teknikli bir cemiyet taazzuvu)dur. Yüksek kültür sarayının yolu mutlaka buradan geçer ve başka yerden ona yol yoktur.”⁴⁴⁶ Anlaşılacağı üzere, Yakup Kadri Marksist bir bakış açısıyla alt yapının üst yapıyı şekillendirdiğini savunmuştur; alt yapıyı teknik temsil etmektedir, gelişen teknik ise üst yapıyı yani kültürü oluşturacaktır.

Cihan İçinde Türkiye kısmında Burhan Asaf'ın İman Teşettütü Dalgası, Şimdi Fransa'nın Üzerinde başlıklı makalesi yer almaktadır. Burahan Asaf 6 Şubat 1933 tarihinde Fransız Temps gazetesinde George Suarez'in Alman Efkârı Umumiyesi ve Fransa başlıklı yazısını değerlendirmiştir. George Suarez, yazısında Fransız demokrasisine yönelik kaygılarını dile getirmiştir. Burhan Asaf'a göre George Suarez, Fransa'nın faşist rejimlerle anlaşması gerektiğini aksi takdirde Fransa'da faşist bir grubun iktidara geleceğini iddia etmiştir; ancak Burhan Asaf, Suarez'in bu görüşüne karşı çıkmıştır. Nitekim Avrupa'nın üç büyük devletinin kader birliği etmesine, Avrupa meydanında istedikleri gibi at koşturmalarına, birbirlerine müstemleke kolaylığı göstermelerine sebep olacaktır. Bu şartlar altında tüm Avrupa, bu üç devlete düşman olacaktır, haliyle bu üç devlet zayıf düşecektir. “Binaenaleyh, katiyetle iddia edilebilir ki, emperyalist temayüllerini tasfiye edememiş olan bir müttefik Alman- Fransız –

⁴⁴⁵ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Kültür ve Medeniyet”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 15, Mart 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 761

⁴⁴⁶ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Kültür ve Medeniyet”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 15, Mart 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 763

İtalyan faşizmi dahi zannettiğimden çok daha fazla zayıf ve umduğumdan çok daha az korkunçtur... Eğer sermayedarlık rejimi iflas etmeseydi faşizme lüzum olmazdı. Fakat müstemlekecilik iflas etmiş olmasaydı, acaba sermayedarlık rejimi iflas eder miydi? Bunu anlamadıkları içindir ki, müstemlekecilikte devam edebilmek imkânını faşizme geçmekte buluyorlar. Fakat gün gelecek, iflas eden şeyin müstemlekecilik olduğunu, fiilen tespit edeceklerdir.”⁴⁴⁷ Burhan Asaf’ın bu sözlerinden de anlaşılacağı gibi, Kadrocular dünyada faşist yönetimlere veya iktidarlara karşı çıkmıştır; ancak ülke içinde faşist uygulamalardan yanadırlar.

Yakup Kadri’nin Ankara Moskova Roma adlı yazı dizisinin dokuzuncu bölümü, bu sayıda yer almaktadır. “Gerek Rusya ve gerek İtalya dönüşü, memlekette yadırgadığım yalnız birer lüks eşya gibi dolaşan kadınlarımız olmadı. Şehir sokaklarının tenhaliğundan, durgunluğundan, yüreğime bir derin gariplik çöktü. Bu sokaklarda görülen tek tük inşalarda da öyle bir avarelik, öyle bir nereye gideceğini, ne yapacağını bilmez kimselerin sersemliği vardı ki... Her adım başında bir sinema. Duvarda, havada boyalı insan resimleri. Kimi dudak dudağa yapışmış başlar; kimi maskeli bir hırsız suratını; kimi avcunun içinde bir hançer kabzası sıkın katilin kolunu gösteriyor. Mektep çocukları, genç kızlar, analar, babalar bu feci levhalar önünde biri birini ite kaka kaynaşıp duruyorlar. Birde Rusya’daki duvar ilanlarını hatırlıyorum. Hepsi inkılabın yeni bir meselesini, yeni bir davasını, bir muvaffakiyetini veya bir hatasını ifade eder. Lenin’in yirmi metre boyundaki resmi etrafında beş yıllık planın, bu öpüşen kafalardan, bu bıçak sallayan kollardan daha müheyyiç rakamları... Ve gece gündüz kapılarının önü hınca hınç dolu tiyatroları düşünüyorum. Her birinin içi bir sanat mabedidir.”⁴⁴⁸ Yakup Kadri, üç devriminde halklarını karşılaştırmış inkılaba bağlanma ve inkılap terbiyesi hususunda Türk halkının, İtalyan ve Rus halklarına göre geri olduğunu savunmuştur. Yakup Kadri, 1 Mayıs günü Kızıl Meydan’dan bir milyon insanın geçtiğini ve bu bir milyonluk yığınım kendiliğinden mi harekete geçtiği sorusuna şu yanıtı vermiştir: “... bu

⁴⁴⁷ Belge, Burhan Asaf, “İman Teşettütü Dalgası, Şimdi Fransa’nın Üzerinde”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 15, Mart 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 767

⁴⁴⁸ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ankara Moskova Roma”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 15, Mart 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 769

inkılabın ne kadar hesaplı, şuurlu bir sistem dairesinde yürüdüğüne başlıca misallerinden biridir. Spontane hareketlerin hiçbir içtimai kıymeti yoktur.”⁴⁴⁹

On beşinci sayıda Sanat İsimli yeni bir bölüm açılmıştır. Bu bölümde Burhan Asaf'ın Sanat ve Teknik adlı makalesi yayımlanmıştır. Burhan Asaf, on üçüncü sayıda yayımlanan Niçin Sanatsız? başlıklı makalesinin Nurullah Ata'nın ilgisini çektiğini belirtmiştir. Burhan Asaf bu makalesinde hem Nurullah Ata'nın eleştirilerine yanıt vermiş hem de kendi sanat görüşünü ifade etmiştir. “Benim 13 numaralı Kadro'daki yazım, yeni sanat mefhumu ile eski sanat mefhumunu sadece sanat tekniği bakımından kavırıyordu. Nurullah Ata, bu noktaya dikkat etmemiş olacak ki, yaptığın tenkidin kuvvetli olmasına mukabil getirdiğim konstruktif teklifkerimin zayıf kaldıklarını ve benim <<Hayatı telakki tarzı>> ile <<machinisme>>i bir tutmakla <<escamotage>> yaptığımı yani işin içinden sıyrılmaya çalıştığımı iddia ediyor... 13 numaralı Kadro'da kısaca şunu anlatmak istedim: Sanatın temeli zanaattır. Yani her devrin tekniği, her devrin sanatını yaratır... Bu böyle olduğu, yani bütün on dokuzuncu asır zarfındaki teknik inkılap dünyanın ve hayatın çehresini tamamen değiştirdiği halde, garp sanatı, hayatı ferdiyetçi bir görüşle telakki ettiği için, tekniğin sanat bahsindeki büyük yaratıcılık kabiliyetini anlayamadı. Eski sanat şekillerini eski sanat telakkisi ile sürükledi durdu. Nihayet bugün bütün yarattığı medeniyet ile beraber, sanatın da ölümüne şahit oluyoruz... Sanatın meydana gelmesinde teknik ne kadar esassa, sadece tekniğin doğuruğu bir sanatta o derece masaldır. Tabii bir şeydir ki, sanat eserinin meydana gelmesinde daha birçok amiller mevcuttur. İşte bütün bu amilleri, Kadro'nun 13üncü sayısında çıkan yazımda <<Hayatı telakki tarzı>> mefhumu etrafında topladım. Machinisme, elbetteki, bir hayatı telakki tarzı olamaz fakat bir hayatı telakki tarzı işinde machinismenin muayyen bir yeri ve muayyen bir telakkisi olmak lazım değil midir? On dokuzuncu asır tekniği bildiğimiz bayağı şekilde telakki etti ve sanatı yani imanı öldürdü. İman derken modern insanın yegâne akidesini teşkil edecek doğru, iyi ve güzeli kastediyoruz. Bu unsurlar makine tekniğine göre tadil edilmedi, bilakis, bütün hayat şekilleri üzerinde el işi tekniği ve el işi tekniğinin şartları hâkim olduğu zamanlardaki manaları ile devam ettirildi. Yani eş işi devrine ait bir hayatı telakki tarzı

⁴⁴⁹ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ankara Moskova Roma”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 15, Mart 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 771

ile makine tekniği medeniyeti kurulmak istendi. Böyle bir medeniyetin günün birinde ortasından kopması mukadderdi. Bugün buna şahit oluyoruz.”⁴⁵⁰

Teknik köşesinde Mehmet Şevki'nin Elektrikli Türkiye III: Elektriklenme Hakkında Bir n Proje başlıklı makalesi yer almaktadır. Mehmet Şevki makalesinde evvelki sayıda işlediği elektrik üretiminde bölgesel merkezileşme konusuna yönelik açıklamalarına devam etmiştir. Bu konuda Adana – Tarsus – Mersin bölgesini ele alan bir n projeyi okuyucuya sunmuştur. Mehmet Şevki, bu bölgelerde kömür ve linyit madenlerini olmadığını, elektrik üretiminin hidrolik santrallerden karşılanması gerektiğini savunmuştur. Buna ilaveten Mehmet Şevki, Adana – Tarsus – Mersin bölgesi elektrikleme n projesini harita üzerinde göstermiş ve teknik bir çalışma ortaya koymuştur.

Polemik kısmında Tahir Hayrettin'in (Ta. Hay) Türk Edebiyatının İlk Orijinal Eseri: Yaban adlı makalesi yer almaktadır. Kadrocular, Afyon'da Taşpınar Dergisi'nde yayımlanan makaleyi bu sayının polemik köşesine taşımıştır. “Bizim gibi yabanın biri; yani Türk okumuşu. Niçin garip buluyorsunuz? Bu toprakta okumuşların yabandan farkı ne? Alfabe yi skenlerin hepsi birden, kendilerini kümeden üstün ve bütünden ayrı görmüyor mu? İşte Yakup Kadri, bu romanı ile bizim diyarda ilk defa bu mevzuu üzerinde, hem de dokunaklı konuşandır... Şimdi ne görüyorum: düşmana akıl öğreten müftülerin, düşmana yol gösteren köy ağalarının, her gelen gaspla bir olup komşusunun malını talan eden kasaba eşrafının, asker kaçağını koynunda saklayan zinacı kadınların, frengiden burnu kmş sahte sofuların, camii avlusunda oğlan kovalayan ak sakallı dersiamların yetişip ürediği yer burasıdır. Bunu sebebi, Türk münevveri yine sensin! Bu viran ülke ve yoksul insan kütlesi için ne yaptın? Yıllarca, yüzyıllarca onun kanını emdikten ve onu bir posa halinde katı toprak üstüne attıktan sonra, Şimdi de gelip ondan tiksilmek hakkını kendinde buluyorsun. Anadolu halkının bir ruhu vardı, nüfuz edemedin. Bir kafası vardı, aydınlatamadın. Bir vücudu vardı, besleyemedin. stnde yaşadığı bir toprak vardı, işleyemedin. Onu, behimiyetin, cehlin, yoksulluğun ve kıtlığın eline bıraktın. O, katı toprakla kuru göğün arasında bir yabani ot gibi bitti. Şimdi elinde orak, buraya hasada gelmişsin. Ne ektin ki, ne bieceksin? Bu ısırganları, kuru dikenleri mi? Tabii ellerine batacak. Tabii ayaklarına batacak. İşte her yanın şerha şerha kanıyor

⁴⁵⁰ Belge, Burhan Asaf, “Sanat ve Teknik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 15, Mart 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 772-773-774

ve sen acıdan yüzünü buruşturuyorsun, yumruklarını sıkıyorsun. Sana ıstırap veren bu şey, senin kendi eserindir, senin kendi eserindir.”⁴⁵¹ Tahir Hayrettin’de tıpkı Kadrocular gibi Türk aydınını eleştirmiştir.

Kronikler kısmında Kadrocular, Lord Melchett’in İlimler Terakkis, Ortodoks Nazariyeleri Nakzediyor başlıklı çevirisine yer vermiştir. “Ortodoks para nazariyesine göre paranın kıymeti, miktarına vaz olunan tahdidata tabiidir ve bu miktara göre değişir. Bu tez kabul edildiği takdirde, parayı, umumiyetle emtianın kıymetini tayin eden (aşağı yukarı böyle farz olunan) arz ve talep kanuna tabii bir meta olarak telakki etmek iktiza eder... Bugünkü para sistemimiz bizi, miktarı tamamen mahdut bir para hacminden istifade ederek, hadsiz ve hesapsız eşya mübadelelerini temine uğraşır bir vaziyete irca etmiş bulunuyor. Halkın para meselelerinde, devlete karşı gösterdiği itimat hakikaten şayanı hayrettir. Halk, hemen her zaman, her şekilden, her renkten ve her cinsten kayme kullanmaya amadedir. Hiçbir zaman hatta bu kaymelerin kıymeti – mesela altın esasının kabul veya terki halinde – deyişse bile, ciddi bir muhalefete bulunmaz. Asıl mühim nokta, halkın kısmı azamı bunu idrak etmemiş olsa bile, her hangi bir para – mutat gündelik muamelelerini icraya kifayet edecek kadar – cebinde buldukça sesini çıkarmamasıdır... Diğer mahsulatin hadsiz hesapsız istihsaline bilkuvve imkân temin eden bir devrede, insanlığın, mahdut bir meta olan altına istinat eden bir para sistemi ile idare edilmesine daha fazla müsaade edemeyiz. Eğer altın ve gümüş olarak, para membalarımız kâfi olsaydı, bugünkü para sistemimizi muvaffakiyetle muhafaza edebilirdik... Bana kalırsa istikbal için, altın esasından ayrılmamız ve halk ile tüccar arasındaki muamelat hacmine istinat eden bir dâhili para esasına hazırlanmamız lazımdır.”⁴⁵² Şüphesiz, Kadrocuların Lord Melchett’in görüşlerine yer vermesinin nedeni kendilerinin de aynı düşüncelere sahip olmaları ve para miktarının yetersizliği hususunda öncü olduklarını kanıtlamak istemeleridir.

On beşinci sayıda Kadrocular, Türkiye’nin iktisadi atılımını gerçekleştirebilmesi için rayonlaşma yani bölgelere ayrılması gerektiğine yönelik fikirleri geliştirmiştir.

⁴⁵¹ Hayrettin, Tahir, “Türk Edebiyatının İlk Orijinal Eseri: Yaban”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 15, Mart 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 783-784-785

⁴⁵² Melchett, Lord, “İlimler Terakkis, Ortodoks Nazariyeleri Nakzediyor”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 15, Mart 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 785-786-787

2.2.16. Sayı: 16, Nisan 1933

On altıncı sayının başyazısı Kadro ismini taşımaktadır. Kadroculara göre Batılı emperyalist güçler, emperyalizmin kendileri için tehlike oluşturmaya başladığını anlamışlardır. “Bunun içindir ki, şimdi harp Avrupa’sını dolaşan parola: disiplindir. Emperyalist milletler, bu parolaya doğru, kendi bünyelerine göre değişik yollardan yürüyorlar. Fakat mutlaka bu parolaya doğru yürüyorlar. Kimi milli kabine sahanlığından, kimi faşizm patikasından, kimi de ırkçılık katakomplarından.”⁴⁵³ Kadrocular, liberal ekonomik sistemin emperyalizmi yıktığını; Avrupa’nın devlet öncülüğünde üretimde, ticaretle, sanayide disiplinli bir iktisadi geçtiğini savunmuştur.

İnkılabın İdeolojisi kısmında Şevket Süreyya’nın Emperyalizm Şahlanıyor mu? adlı makalesi yer almaktadır. Aydemir, makalesinde emperyalizmi istilacılık anlamında kullanmıştır. “Emperyalizm tarihin iki safhasında bilhassa müteaddidir. Bu safhaların birincisi, emperyalizmin doğuş çağı, ikincisi de çöküş ve dağılıp safhasıdır.”⁴⁵⁴ Aydemir’e göre emperyalizmin doğuşu yeni kıtaların keşfi ile başlar, emperyalistler gittikleri yerleri sömürge haline getirmiştir ve emperyalist Avrupa için sermaye birikim süreci başlamıştır. Bu yağma ve sömürgeleştirme emperyalizmin çocukluk dönemidir. Emperyalizmin genç çağı, on sekizinci yüzyılın sonunda makinenin icadı ile başlar; nitekim makinenin icadı emperyalizmi, evrensel bir iktisadi ve siyasi sistem haline getirmiştir. “Evvela İngiltere’de ve sonra bütün Garbı Avrupa’da kurulan makineli sanayinin ortaya döktüğü çok ve harcâlem emtia dalgaları, bu defa yalnız yeni keşfolunmuş kıtaları kapmakla kalmadı. Bu kıtalarla beraber uzak Şarkın, yakın Şarkın setlerini de zorladı. Tedricen yarı müstemlekeleşen Şark memleketlerinin de büyük limanlarından başlayarak dâhili merkezlerine doğru yayılan bu harcâlem emtia istilasını her rastladığı yerde mahalli zanaatı, el işçiliğini, ev ve esnaf sanayini adım adım körletti. Bu körlenen mahalli sanayinin yerini Garp memleketlerinde olduğu gibi müterakki manifatur atölyeleleri, buharlı fabrikalar tutacağı yerde, bilakis bütün vazifesi Garbın sanayi mamulatına mutavassıttık etmekten ibaret olan kötü bir çarşı alışverişciliği tuttu ve Şark şehirlerinin bütün köşe başlarında vaktini güneşe karşı

⁴⁵³ Y. Y. “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 16, Nisan 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 795

⁴⁵⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “Emperyalizm Şahlanıyor mu?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 16, Nisan 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 797

pineklemele geçiren sefil aylak orduları peyda oldu.”⁴⁵⁵ Aydemir’e göre sömürgeler yağma edilmeseydi ve makineler icat olmasaydı bugün ki Avrupa ortaya çıkmazdı. “Yeryüzünde insanlar muhakkak ki iki ayrı ve zıt karargâha ayrılmıştır: 1- Makineleri, yani büyük sanayi elinde toplayan ve müstemlekeci karargâh. 2- Makinelerden, yani sanayiden mahrum olan yahut müstemleke karargâh.”⁴⁵⁶ Aydemir’e göre emperyalizm, sermaye, sanayi ve müstemleke hâkimiyetini elinde tutanların, sermayeden ve sanayiden mahrum geri memleketler üzerinde kurdukları düzenin adıdır. Şevket Süreyya, emperyalizmin çöküş safhasındaki saldırganlığını sırnaşık, bütün zaafı ortaya dökülmüş ve enerjisini kaybetmiş bir ihtiyara benzetmiştir.

On altıncı sayıda Falih Rıfki’nın Kuvayı Milliye başlıklı makalesi yer almaktadır. Falih Rıfki makalesinde Türk inkılabının, ne İtalyan ne de Rus inkılaplarına benzediğini, kendine has bir inkılap olduğunu belirtmiştir. “Bizi rahvan gidişimizde bırakınız. Ne faşistler gibi eski Roma’yı diriltmek, ne nasyonalist-sosyalistler gibi Kayzer Almanya’sını geri getirmek, ne de Bolşevikler gibi yeni bir insanlık yaratmak davasındayız. Daha Ankara’yı bile kuramadık. Demir yolumuzu Erzurum’a bile yaklaştıramadık, daha kendi kendimizi bulamadık. Tanzimat ve Meşrutiyet böyle konuşuyor. Onların kocamış demagojisi ile böyle yarım sahife değil, bir cilt kitap doldurabilirsiniz. İyi bir Tanzimat ve Meşrutiyet marşı da ancak şu cümle ile başlayabilir. <<Biz rahat etmek istiyoruz.>> ve şöyle uzatılabilir: <<Deri çarık değil, dövme köseleden pabuç istiyoruz. Dekolte, ütü, çek, rant, asfalt, zil, kübik, klak, maroken istiyoruz.>>”⁴⁵⁷ Falih Rıfki, Türkiye’nin yeni bir düzen kurduğunu, eskiyi diriltmek gibi bir amacanın olmadığını savunmuştur. Türk inkılabının ismi Kuvayı Milliye’dir. Kuvayı Milliye’ci ne Tanzimatta ne de Meşrutiyet’te olduğu gibi rahat ve rantçı değildir. “Kuvayı Milliye’de bir milli kurtuluş ihtilalinin hiçbir unsuru eksik değildir. Şuuru tamamdır: NE kurtaracağını, neyi ve kimi kurtaracağını, nasıl ve niçin kurtaracağını bilir. Kuvayı Milliye, coğrafya için, saray ve kapı için değil, bir halk için dövüşen ihtilalin adıdır... Kuvayı Milliye için <<milli>> demek, büyük ihtilal ihtirası ile yapıp kavrulmuş olan, olandan veya olanın demektir... Kuvayı Milliye Türkiye’de

⁴⁵⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, “Emperyalizm Şahlanıyor mu?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 16, Nisan 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 798

⁴⁵⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, “Emperyalizm Şahlanıyor mu?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 16, Nisan 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 799

⁴⁵⁷ Atay, Falih Rıfki, “Kuvayı Milliye”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 16, Nisan 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 803

bir şey değil, Türk bir şey, Türkiye’de rahat değil Türk’te rahat ister... Sınıfsızlık davasının en iyi kelimesi, Kuvayı Milliye’dir... İhtilalci metot, ihtilalci metot, bunu ne Rus mağazasında hazır olarak alacağız, ne de Roma mağazasına ısmarlayacağız. Bu metodu Kuvayı Milliye bilir. Hesap, kitap, her şey imkânsızlıktan dem vurduğu vakit, büyük davayı imkânlaştıran Kuvayı Milliye’nin ihtilalci metodu olmuştur.”⁴⁵⁸ Falih Rıfkı, Türk inkılabının ideolojisini, Kuvayı Milliye olarak görmekte ve bu düşüncesini inkılabın ideolojisini oluşturma gayesi ile yola çıkan Kadro’da dile getirmektedir. Nitekim Falih Rıfkı’da Kadrocular gibi milli ve özgün bir ideolojinin Türk inkılabına yön vermesini istemiştir.

Millet İktisadiyatı köşesinde Vedat Nedim’in Gene Fındıkta Devlet Kooperatifi isimli makalesi yer almaktadır. Vedat Nedim’in dokuzuncu sayıda yayımlanan Fındıkta Devlet Kooperatifi adlı makalesi Trabzon’da çıkan Akın Dergisi’nin 15. sayısında yer almıştır. Buna ilaveten Akın Dergisi’nin 16. sayısında fındık uzmanı Kasım Bey ve ziraat mühendisi Hakkı Mahir Bey’in tarımda devletçi iktisadi politikaları destekleyen yazıları çıkmıştır. Vedat Nedim, Kasım Bey ve Hakkı Mahir Bey’in Akın Dergisi’nde çıkan yazılarının bir bölümüne makalesinde yer vererek, teknik ve tarımsal alanlarda siyasi görüşlerinin ortaklığını ortaya koymuştur. Vedat Nedim, fındık işini iyi bilen uzmanlara sahip olduğumuzu ve mevcut şartlar altında fındık üretiminin en geri şartlarda yapıldığını dile getirmiş; fındık işinde birbirini tamamlayan unsurların birleştirilmesinin yalnızca devlet kooperatifleri vasıtasıyla olacağını savunmuştur. “İlk yapılacak iş, fındık sahasının tespitidir... Evvela saha içindeki her fındığın mülkiyet vaziyetini tespit etmek icap eder. Eğer fındıklık, istihisalle doğrudan doğruya alakadar olmayan herhangi bir rantiyenin malı ise, mal sahibi işinin başında çalışmaya davet olunur. Çünkü kooperatif bir devlet ve müstahsil ortaklığıdır. Eğer rantiyeye, istihisale dönmeyi kabul etmezse, fındıklığı, kooperatif namına, muayyen taksitlerle ödemek şartıyla, istimlak olunur. Bizzat fındıklığın içinde çalışan ve ekmeğini bundan çıkaran müstahsillere ait fındıklıkların büyüklüğü, toprak vaziyeti, işletme tarzı, kemiyet ve keyfiyet itibarı ile ağaçların kıymeti, randıman kabiliyeti, sahibinin ve ailesinin işe yarar ve yaramaz unsurları vs ayrı ayrı tespit edilmelidir. Çünkü ancak bu sayede kooperatif, kendine bir <<çalışma planı>> ve bir <<iş planı>> tanzim edebilir. Çalışma planından maksat, kooperatifin hududu içinde alınan fındıklıkların rasyonel bir istihisale

⁴⁵⁸ Atay, Falih Rıfkı, “Kuvayı Milliye”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 16, Nisan 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 805

girebilmesi için, yapılması lazım gelen işlerin birer birer tespiti ve bunların mevsimlere ve yıllara göre tevzidir. İş planından maksat, çalışma planına göre, muayyen findıklıklarda, muayyen zamanlarda yapılması lazım gelen muhtelif ameliyelerin ortaklar arasında tevzidir.”⁴⁵⁹ Vedat Nedim makalesinde findıkta kooperatifleşme işinin, ana fikirlerini işaret etmiş; bu işin geniş ve kapsamlı bir hal almasının findık uzmanları ve devletin elinde olduğunu savunmuştur.

Milli İktisat kısmında İsmail Hüsrev’in Türk Parasının Kıymeti ve Kemmiyetçiler başlıklı makalesi yer almaktadır. İsmail Hüsrev, makalesinde Talat Geveci’nin Irving Fisher ve Gustav Cassel’e dayanan para düşmesi tediye muvazenesi bozukluğunun sebebi midir yoksa neticesi midir? Gümüş ve kontenjan para kıymetini düşürür mü, yükseltir mi? adlı kitabına karşı dile getirmiştir. İsmail Hüsrev’e göre Talat Geveci, Fisher ve Cassel’in para kuramlarını Türkiye’ye uyarlamaya çalışmaktadır. Bunlara ek olarak İsmail Hüsrev, Fisher’in para miktarı değişirken, diğer etkenlerin sabit kaldığı fikrine Tugan Baranovsky ve Othmar Spann’ın çalışmalarını örnek vererek karşı çıkmıştır. “Binaenaleyh kemmiyetçilerin para miktarında vuku bulan her tahavvülün mutlaka akislerini emtia fiyatlarında göstereceği ve para miktarı değişmeyince fiyatlarında değişmeyeceği hakkındaki delilleri şeni hadiselerle teyit edilmiş oluyor. <<Paranın amillerinden biri olan tedavül sürati, para miktarına makûsen mütenasip olarak değiştiği zaman para miktarının değişmesinden mütevellit tesirleri telafî etmekte ve diğer bir amil olan kredi ise, para miktarına tabii olmadan müstakillen değişmektedir.”⁴⁶⁰

Edebiyat kısmında Yakup Kadri’nin Samimiyete Davet isimli makalesi yer almaktadır. Yakup Kadri, makalesinde sanat eserlerindeki şahsiyetsizliğin, solukluğun ve cansızlığın sebebini aramıştır. “Türk şairi, Türk sanatkârı, Garp kültürüyle temasa gelir gelmez kendi ruhundan utanmıştır. Bilmem, onu nereye kapamıştır? Zavallı ruh, bilmem hangi mahzende, hangi kovukta, hangi deliğin içinde tıkmış duruyor? Biz onun nerede olduğunu unuttuk bile. Zira yarım asırdan beri pekâlâ şunun bunun ruhuyla da yaşayabiliyoruz. Hatta öyle ki, bazı, bir adam, kendi ömrü sürümünce muhtelif ruhlarla haşır neşir olabiliyor. Onun içindir ki, Türk edebiyatında, hiç kimseyi, beş yıl

⁴⁵⁹ Tör, Vedat Nedim, “Gene Findıkta Devlet Kooperatifi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 16, Nisan 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 813-814

⁴⁶⁰ Tökin, İsmail Hüsrev, “Türk Parasının Kıymeti ve Kemmiyetçiler”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 16, Nisan 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 820

sonra, bıraktığınız noktada, bıraktığınız gibi bulamazsınız. Çünkü o, bu zaman zarfında bir Garp müellifinin derisinden çıkıp başka bir Garp müellifinin derisi içine girmiştir ve bunlar Türk edebiyatının gene en canlılarıdır... Sanatkâr, kendi ruhunu bir ayıp gibi saklıyor; kendi ruhundan utanıyor.”⁴⁶¹ Yakup Kadri’ye göre sanattaki şahsiyetsizliği yok edecek olan samimiyettir. Bu sebeple Türk şairini ve sanatkârını samimi olmaya davet etmiştir.

Cihan İçinde Türkiye’de Burhan Asaf’ın Liberal Emperyalizmden Dirije Emperyalizme Doğru isimli makalesi yayımlanmıştır. Burhan Asaf, emperyalizmin güdümlü hal alarak, dörtler kulübüne hizmet etmeye başladığını savunmuştur. Amerika, İngiltere, Almanya ve İtalya zayıf ve güçsüz bir emperyalizm yerine kendi güdümlerinde olan bir emperyalizm istemektedir. “Liberal iktisat yerine dirije iktisat; liberal devlet yerine otoriter devlet yani Mac Donald kapitalizmi yahut Roosevelt demokrasisi yahut faşizm; liberal kapitalizmin yerine dirije kapitalizm. Bütün bunlar, SERMAYE bakımından nihayet sermayenin muhafazasıdır... Kabul etmek lazım ki, adına <<harp öncesi emperyalizmin harp sonrası şartlarına göre restorasyonu>> diyebileceğimiz bu şamil hareketi, emperyalist devletler, şahane bir muvaffakiyetle hazırlamışlardır. Birinci basamak olarak, kendi memleketleri içinde otoriter devleti şu yahut bu formüle göre tahakkuk ettirmeleri, ikinci basamak olarak da, kendilerini dâhili siyaset bakımından az çok toparlayabilmiş bu muazzam varlıkları, kendi aralarında bir uzlaşmaya doğru sürüklemeye başlamaları, sadece bir zekâ, politika ve irade değil aynı zamanda bir zevk eseridir.”⁴⁶² Burhan Asaf’a göre dirije bir emperyalizm siyaseti gütmenin temelinde Almanya, Amerika, İngiltere ve İtalya’nın ülke menfaatleri vardır. Burhan Asaf, mızrağın çuvala sığmaması gibi, dörtler kulübünün de emperyalizme sığmayacağını, bu ülkelerin menfaatlerinin çelişeceğini ve dörtler kulübünün dağılacağını savunmuştur.

Yakup Kadri’nin Ankara Moskova Roma adlı yazı dizisi on altıncı sayıda da devam etmiştir. “Kızıl Rusya’da yeni bir sanat ve edebiyat meydana çıktığını iddia etmek vakti henüz gelmemiştir. Fakat Sovyet rejimi, beş yıllık planın muvaffakiyeti kadar, bir katıksız proletarya sanatının vücut bulmasına da çalışmaktadır... Marksist Rusya’da

⁴⁶¹ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Samimiyete Davet”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 16, Nisan 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 822

⁴⁶² Belge, Burhan Asaf, “Liberal Emperyalizmden Dirije Emperyalizme Doğru”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 16, Nisan 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 826-828

sanat ve edebiyat tarihi, dünya sanat ve edebiyat tarihinin tamamıyla zıddına olarak, zanaattan sanata doğru değil, sanattan zanaata doğru bir seyir ve istikamet almaktadır.”⁴⁶³ Karaosmanoğlu’na göre Sovyet Rusya’da sanat halk içindir ve sanatın halkı temel alarak inkılap lehine olması her şeyden önemlidir. Sovyet Rusya gezisinde Gorki ile sohbet etme fırsatı bulan Yakup Kadri şunları aktarmıştır: “Gorki, Sovyet rejiminin muhafaza ettiği; hatta ihtimamla muhafaza ettiği yegane eski abidedir. Fırkadan olmamasına ve belki inkılabın ilk yıllarında yapılan bazı aykırılıklara karşı muhalif bir vaziyet almış olmasına rağmen, bugün, Gorki, Moskova’da tek başına bir büyük ev işgal eden; Moskova civarında geniş bir villası olan yegâne talihli bir adamdır... Gorki, bu yeni Rusya’yı hazırlayan adamlardan biridir ve bugünkü Rus edebiyatı, hele roman ve hikâyede, henüz onun eserlerine bir şey ilave etmemiştir.”⁴⁶⁴

Teknik köşesinde Mehmet Şevki’nin Elektrikli Türkiye IV: Evvela Enerji Planı başlıklı makalesi yer almaktadır. Mehmet Şevki, makalesine ülkenin neden yarı sömürge konumuna düştüğünü anlatarak başlamıştır. “Çünkü sanayinin enerji membanını mahdut ve pahalı insan kudretinden, bununla kabili kıyas olmayacak derecede geniş ve ucuz olan diğer tabii kuvvetler üzerine nakledemediler.”⁴⁶⁵ Mehmet Şevki’ye göre siyasi birliğini geç tamamlamış olmasına rağmen Almanya ve İtalya’nın milli egemenlikten önce enerji kaynaklarına hâkim olması bunun en iyi örneğidir. Enerji demek elektrik demek diyen Mehmet Şevki’ye göre 1930 yılında ülke genelinde elektrik abone fabrika sayısı 2836 iken 1931 yılında 3597’ye yükselmiş; elektrik sarfiyatı ise, 1930 yılına göre %19,5 artmıştır. Mehmet Şevki, yalnızca fabrikaların değil, halkında elektriği kullanması için maliyeti ucuzlatacak doğru ve rasyonel bakış açısıyla enerji planlaması yapılması gerektiğini dile getirmiştir.

On altıncı sayının Polemik bölümünde Vedat Nedim’in kaleme aldığı İşte Bir Roman <<Yaban>> isimli makale yer almaktadır. Yakup Kadri’nin yeni romanı Yaban’ın uyandırdığı etki devam etmektedir. Vedat Nedim makalesinde Yakup Kadri’ye ve eserine övgü dolu sözler sarf etmiştir. “Sanatını inkılabın emrine vakfeden sanatkar; ancak böyle bir eser yaratabilirdi. Şımarık, avare ve köksüz Türk münevverinin suratına

⁴⁶³ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ankara Moskova Roma”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 16, Nisan 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 831-832

⁴⁶⁴ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Ankara Moskova Roma”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 16, Nisan 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 833

⁴⁶⁵ Yazman, Mehmet Şevki, “Elektrikli Türkiye IV: Evvela Enerji Planı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 16, Nisan 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 834

ancak böyle bir sille aşk edebilirdi: Yaban!.. Yaban trük inkılabının dövüşmek ve mutlaka yenmek mecburiyetinde olduğu bütün menfi unsurları içinde taşır. Yaban, inkılabın hedeflerine doğru uzanmış plastik bir işaret parmağıdır... Türk köyündeki insanı, tabiatla dövüşmesinde iki kolu, kara sapanı, lâgar öküzü, bozuk tohumu ve üvendiresi ile yüzüstü ve yapayalnız bırakamayız artık. Ona teknik aşısı yapacağız. Teknikle aşılana köyün karşısında, tabiat, efendisinin kamçısı altında sinen bir yabani kaplan gibi, kıvrınacaktır... İleri tekniğin olgun yemişlerini elleri ile toplayan, gözleri ile gören köylü, artık yobazların ve softaların safsatalarına kulak asar mı? İnkılapçı aklın, an'ane ve görenek karşısındaki üstünlüğünü gören köylü, artık ileri münevvere (Yaban) diyebilir mi?"⁴⁶⁶ Vedat Nedim'e göre Türk aydını vazifesini yapmadığı için, Türk köylüsünün softaların ve yobazların eline düştüğünü düşünmüştür; ancak Türk köylüsünün ileri tekniği kullanmaya başladıktan sonra softaların ve yobazların elinden kurtulacağını savunmuştur. "Yaban bizce ilk orijinal Türk romanıdır. Bu eser, herhangi yabancı bir dile çevrilirse, yine zevkle ve alaka ile okunur... Motifleri bu kadar orijinal olan, tekniği bu kadar ustaca olan bir eser, Türkiye dışındaki sanat sevenleri de doyurabilir... Varol! Yakup usta, ellerin nurdan kopsun!..."⁴⁶⁷

On altıncı sayıda ilk kez Dil Köşesi açılmıştır. İbrahim Necmi, Türk Dilinin Ana Çizgileri isimli makalesinde Türk dilinin kaynağını bulma çalışmalarını okuyucuya katarmıştır. İbrahim Necmi Türk dilinin tüm dillerin anası olabileceğini belirtmiş ve Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin büyük dil anketi çalışmasını duyurmuştur. "Büyük dil anketi, dilimizde bugün konuşurken, yazarken kullanılmaktan kurtulmadığımız Arapça, Farsça sözlere karşılık aramak için açılmıştır. Bu ankete bugün kullanılmayan, eski kitaplarda rastlanan sözler girmeyecektir. Doğrudan doğruya Türkçe karşılığı bilinen, herkesçe kullanılan sözlerde girmeyecektir. Bu iki ucun ortasında kalan sözler, bunların üremeleri ve birleşikleri hesaba konulmayınca, aşağı yukarı 1000 kadar tutabilir. İşte bu 1000 kadar söze Türkçe karşılık aranmaktadır. Ankete gelen karşılıklar, halk ağzından, eski kitaplardan derlenen sözler, hep bir araya konarak bunlarla bir <<Osmanlıca'dan Türkçe'ye karşılık kılavuzu>> yapılacaktır."⁴⁶⁸ Mustafa Kemal ve İsmet İnönü Türk

⁴⁶⁶ Tör, Vedat Nedim, "İşte Bir Roman <<Yaban>>", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 16, Nisan 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 840-841

⁴⁶⁷ Tör, Vedat Nedim, "İşte Bir Roman <<Yaban>>", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 16, Nisan 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 841

⁴⁶⁸ Necmi, İbrahim, "Türk Dilinin Ana Çizgileri", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 16, Nisan 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 843

Dili Cemiyeti'nden eski sözcüklere karşılık gelecek bir çalışma yapılması istemişlerdir. Kendini inkılabı ve liderlere yakın gören Kadrocular ise bu makale ile yapılanları desteklediklerinin mesajını vermiştir.

Kronikler kısmında Burhan Asaf'ın Bizdeki Azınlıklar isimli makalesi yer almaktadır. Burhan Asaf'ın ülkede yaşayan azınlıklara değindiği bu makalede Almanların Yahudilere uyguladığı politikalar okuyucuya aktarılmıştır. "Biz kendi azınlıklarımıza, doğru dürüst ve mesela bir manavdan alışveriş edecek kadar bile dilimizi kabul ettirmek yollarını aramadık... Bir manavdan alışveriş edemeyecek kadar dilimizin dışında oturanlar, daha dilimizi öğrenecekler, daha kendi dillerini unutacaklar, daha bizim harsımıza girecekler ve daha Galata'dan ve Galatalılıktan vazgeçecekler! Almanya'daki Yahudi aleyhtarlığı, umarız ki, bizimkilere bir ders olur."⁴⁶⁹ Anlaşılacağı gibi, Kadrocuların ülke içi politikalarda faşist uygulamalardan yana oldukları bir gerçektir. Bunun yanı sıra iktidarın dolaylı yoldan sözcülüğünü ve yandaşlığı yapan Kadro Dergisi'nde böyle bir makalenin yazılması dramatik bir durumdur.

Müderri İbrahim Fazıl Bey, 13 Nisan 1933'de Akşam gazetesinde İnkılap Devletçiliği İhtilal Devletçiliği Değildir adlı makale yayımlamıştır. İbrahim Fazıl, makalesinde devletçilik kavramının yanlış anlaşılmaya başladığını savunmuştur. İbrahim Fazıl'a göre iki tür devletçilik vardır. Bunlardan birincisi, ihtilal devletçiliğidir. "İhtilal devletçiliği sosyalist komünist devletçiliğidir. Bunun gayesi bugünkü cemiyetin nizamını esasından yıkmak, hususi teşebbüsü hiçe indirerek yarınki cenneti münhasıran devlet sinesinde kurmaktır... Onlar için devletçiliğe hiçbir hudut yoktur. Bütün istihsal yavaş yavaş devletleştirilince belki de şimdilik diğer vasıtayı kullanmaya hiç hacet kalmayacak, maksat çarçabuk tahakkuk edecektir."⁴⁷⁰ İbrahim Fazıl'a göre inkılap devletçiliği bambaşka bir şeydir; ferdiyetçi devletçiliğe savaş açmıştır, devlet aktif bir göreve sahiptir ve devlet önceliğini ferdi faaliyetlere vermiştir. "Bu devletçilik bugünkü cemiyetin esas istinatgâhlarını yıkmaya hiç taraftar değildir. Şahsi teşebbüs, rekabet ve mülkiyeti, yani devletle beraber cemiyet binasını ayakta tutan direklerin, hiçbirisi ortadan kaldırılmamıştır. Bilakis inkılap devleti bunları teşkilatı esasiye kanunlarının himaye ve müdafaası altına almıştır... Bununla inkılap devletçisi körü körüne hususi

⁴⁶⁹ Belge, Burhan Asaf, "Bizdeki Azınlıklar", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 16, Nisan 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 844

⁴⁷⁰ Fazıl, İbrahim, "İnkılap Devletçiliği İhtilal Devletçiliği Değildir", **Akşam**, 13 Nisan 1933, s. 1-7 <http://gazeteler.ankara.edu.tr/dergiler/2399/171081/29243.pdf>, E. T: 24 Ağustos 2017

teşebbüslerin esiri değildir. Rekabetin, muhassenat yanında birçok mahzurları olduğunu bilir... İnkılap hareketi sermayesizlik, görgüsüzlük, cesaretsizlik dolayısıyla hususi teşebbüsün giremediği bir an evvel girebilmesi için, devlete vazife tahmil edecek yarın kemale geldiği zaman gene hususi teşebbüsün eline iade etmek üzere bunları tesis hususunda lazım gelen ilk adımı kendisi atacaktır.”⁴⁷¹ İbrahim Fazıl, inkılap devletçiliği kavramından devletin sınırsız ve keyfince iş yapabilme kabiliyetini anlayanların, yanlış düşündüğünü; nitekim bu sınırın CHF tarafından da defalarca dile getirildiğini savunmuştur. İbrahim Fazıl’ın bu makalesinde hedefi şüphesiz ki, Kadrocular ve onun gibi sınırsız devletçi politikalarını savunanlardır; ancak Yakup Kadri’nin İbrahim Fazıl’ın dostu olması ve diğer Kadroculardan İbrahim Fazıl’a cevap verilmemesini rica etmesi sebebiyle münakaşa büyümeden sonlanmıştır. Kuşkusuz, Şevket Süreyya ve Ahmet Ağaoğlu arasında yaşanmış olan sert ve kırıcı münakaşalar neticesinde basınla ilişkilerin gerilmiş olması ve Kadrocuların tekrar aynı konuma gelmek istememeleri de, İbrahim Fazıl’a cevap verilmemesinin dayanak noktalarından biridir.

On altıncı sayıda Kadrocular emperyalizm kavramı üzerinde fazlaca durmuştur; hem Şevket Süreyya hem de Burhan Asaf’ın temel savı emperyalizmin güç kaybettiği ve güdümlü bir hale geldiğidir. Bunun yanı sıra tarım, sanayi ve iktisadi alanlarda Kadrocu fikirlerin savunulmasına ve sistemleştirilmesine devam edilmiştir.

2.2.17. Sayı: 17, Mayıs 1933

20 Nisan 1933’te Bulgar milliyetçiler, Razgrat şehrindeki Türk mezarlığına saldırmıştır. Bunun üzerine Milli Türk Talebe Birliği büyük bir protesto eylemi düzenlemiştir. Öğrenciler, Bulgar Konsolosluğu önünde izinsiz gösteri yapmışlar ve Bulgar mezarlığına çelenk koymuşlardır. Olaylar iki gün sürmüş ve Milli Türk Talebe Birliği kapatılmıştır. Kadrocularda bu sayının başyazısını Razgrat olayları sebebiyle Türk gençliği üzerine yazmıştır. “Başka memleketlerin gençlik teşkilatları hakkında çok şeyler, burada bile söylendi: Yalnız geçerken şunu kaydedelim ki, Rusya İle İtalya’da, teşkilat içine alınmış gençlik inkılap bekciliği yaparken, Almanya’da teşkilatlı gençlik bütün bir siyasi hareketi başarmıştır. Böyle bir gençliğin lüzumundan, bir İngiltere ve bir Fransa bir müddet daha şüphe edebilirler ama Türkiye için bu dava kıvamına

⁴⁷¹ Fazıl, İbrahim, “İnkılap Devletçiliği İhtilal Devletçiliği Değildir”, **Akşam**, 13 Nisan 1933, s. 7 <http://gazeteler.ankara.edu.tr/dergiler/2399/171081/29243.pdf>, E. T: 24 Ağustos 2017

gelmiştir... İnkılabımızın bütün esaslarını, bütün gayelerini, teşkilatına kafası ile bağlanmış bir Türk gençliğine belletmek. Üzerine aldığı mesuliyeti Büyük Nutuk'taki son cümle ile ve Başbuğun dediklerini tekrar ettirmek sureti ile anlatmak. Ve sonra, ona vazife vermek. Yığın halinde vazifeler vermek. Bu vazifelerin millete yaptırılan büyük kalkınma işi ile niçin ve nasıl alakadar olduklarını anlatmak. Bu vazifelerin memleket yapısında nasıl plan, iş ve ideal mafsallaşmaları yaptıklarını göstermek. Cephede seçme kıta ve seçme zabitin vazifesi nasıl zaferi bir manivela oyunu ile bu tarafa atmak ise, böyle bir gençliğe verilen vazifenin de tıpkı onun gibi olduğunu ispat etmek. İşte kurtuluş inkılabının genç nesline, akıncı nesline, serden geçti nesline böyle bir terbiye verilmelidir... Gençliğin kendi kendine yaptığı hareketler olmuştur. Suç işlediği iddia ediliyor. Daha tabii ne olabilir? Bir tünelin iki ayrı ucundan girip aradıklarını kaçıran ve birbirleri ile çarpışan iki insan gibi, geçen Razgrat vakasında, Türk gençliği ile Türk zabıtası, biri yalın heyecan öteki yalın inzibat, karşı karşıya kalıvermişlerdir. Gençliğin bütün bu hareketleri, vazife ve rol almak için çırpındığını gösterir. Onu teşkilat içine alarak istediğini vermekte gecikmeyelim.”⁴⁷² Razgrat olaylarında hem basın hem de Kadrocular Türk gençliğini desteklemiştir.

On yedinci sayıda İnkılap Tahlilleri isimli yeni bir bölüm açılmıştır. Bu bölümde Şevket Süreyya'nın Bir Münakaşanın Manası isimli makalesi yer almaktadır. Aydemir, Milliyet gazetesinin Millici mahlasına sahip yazarı ile Kazım Karabekir arasında yaşanan tartışmayı okuyuculara aktarmıştır. Aydemir'e göre parti basını Türk inkılabına sahip çıkamamaktadır. “Kazım Karabekir Paşa'nın milli mücadeleye iştirak ettiği aşikârdır. O, bu iştirakını, bin bir mektup, telgraf, ordu emri vs. ile tevsik edebilir. Fakat bu vesikaların her biri Kazım Karabekir Paşa'nın mücadelenin herhangi bir anındaki coğrafi mevkiini gösterebilir. Bu mücadeleye sürüklenen, Karabekir Paşa'nın ruhu değildir. Maddesidir... Kazım Karabekir Paşa ise, milli mücadeleye iltihak etmiş, ona maddesini vermiş fakat ruhunu her zaman, tereddüdün ve oportünizmin elinde esir bırakmıştır. O, bu mücadeleye, itilmiş, bunun peşinden koşabildiği kadar koşmuş, fakat hiçbir zaman, nefsinde rütbesinden ve resmi salahiyetlerinden geçmek feragatini gösterememiş, ruhunda kendinden bir inkılap yaratmanın doğum ağrılarını, hiçbir zaman duymamıştır... Dün olduğu kadar bugün Wilson'cu olan Kazım Karabekir Paşa'nın inkılabına ne vakit karıştığını ve ondan ne vakit uzaklaştığını, bahse mevzuu

⁴⁷² Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 17, Mayıs 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 851-852

etmemelidir... Bu mücadelenin daha ilk adımında, Erzurum'daki İngiliz nöbetçilerinin elinden cephaneye kaçırılmak için bir takım haysiyet kırıcı kombinezonlara girişen, bütün idrak ufkunu Erzurum topraklarının yaylaları ile hapsedip <<Aman! Mücadele etrafa taşmasın! Aman! Sivas'a varmayalım! Kızılırmak'ı aşmayalım!>> <<Aman! İstanbul'daki Meclisi Milli'ye her şeyi bırakıp mukadderata tevdi edelim!>> diyen, her zaman sürüklenen ve her zaman arkadan koşan Kazım Karabekir Paşa'da, milli irade, hiçbir zaman merkezleşmemiş, fakat her zaman parçalanmıştır.”⁴⁷³ Anlaşılacağı üzere, Kadrocular Kazım Karabekir'i Türk inkılapçı olarak görmemektedir.

İnkılabın İdeolojisi kısmında Şevket Süreyya'nın Don Kişot'un Yel Değirmenleri İle Muharebesine Kürsü Politikacılığına ve Cavit Bey İktisatçılığına Dair isimli makalesi yer almaktadır. Aydemir, makalesinde İbrahim Fazıl'ı eleştirmekte ve İbrahim Fazıl'ı Don Kişot'a benzetmekte, fikirlerinin ise çağın gerisinde olduğunu savunmuştur. “Fakat Fazıl Bey, kendi ahlak haline gelmiş liberalliğini ve Devletçilik aleyhtarlığını, iş başa düşünce pek ala maskeleyişini biliyor. Çünkü günün modası bunu icap ettirir. Bu maskeleyiş taktiği ise gayet basittir: <<Bir ihtilal, bir de inkılap devletçiliği vardır. Ben ihtilal devletçisi değil, inkılap devletçisiyim>> diyor.”⁴⁷⁴ Kadrocuların asıl tepkisini çeken şey İbrahim Fazıl'ın devletçilikle ilgili gerçek düşüncelerini dile getirememiş olmasıdır. Şevket Süreyya'ya göre inkılapta ihtilalde ayrı şeyler değildir. Aydemir, İbrahim Fazıl'ı bir iktisatçı olarak görmemektedir; çünkü İbrahim Fazıl, Avrupa menşeli, milli olmayan, vizyonsuz ve sömürgeci bir iktisatçılığı savunmaktadır. Şevket Süreyya, makalesinin sonunda İbrahim Fazıl'a şöyle seslenmiştir: “Ne inkılap devletçiliği, ne ihtilal devletçiliği; kısaca AÇIK VE CESARETLİ DEVLETÇİLİK. Açıklık ve fikir cesareti... İşte sizinle bizim aramızda müşterek olmayan asıl budur!”⁴⁷⁵

Millet İktisadiyatı bölümünde Vedat Nedim'in Türk Devletçiliği İhtibas Devletçiliği Değildir isimli makalesi yer almaktadır. Vedat Nedim'de tıpkı Şevket Süreyya gibi İbrahim Fazıl'a yanıt vermiştir. “<<Kırk yıllık Yani, olur mu Kâni?>>denildiği gibi,

⁴⁷³ Aydemir, Şevket Süreyya, “Bir Münakaşanın Manası”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 17, Mayıs 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 854-855-856

⁴⁷⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “Don Kişot'un Yel Değirmenleri İle Muharebesine Kürsü Politikacılığına ve Cavit Bey İktisatçılığına Dair”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 17, Mayıs 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 859

⁴⁷⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, “Don Kişot'un Yel Değirmenleri İle Muharebesine Kürsü Politikacılığına ve Cavit Bey İktisatçılığına Dair”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 17, Mayıs 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 863

liberal mektebin herhangi bir sadık misyonerinin de su katılmamış, integral bir devletçi olmasına imkân var mıdır? Fakat ne çare ki, liberal mektep, iflas borusunu çoktan cihan mikyasında çalmış bulunuyor. İktisadi inkişaf, liberal nazariyeleri çiğneyip geçince, ferdi menfaatin en iyi ve en tabii bir nazım olduğu iddiası hadiselerle tekzip olunca, devletin iktisat işlerine karışmamasından fayda değil, zarar, intizam değil, anarşi doğunca liberalizmde ithibas devri başlamıştır.”⁴⁷⁶ Vedat Nedim, kapitalizmin yani liberal ekonomik sistemin çökmesi neticesinde müdahaleciliğin ve sosyalizmin doğduğunu dile getirmiştir. Tör’e göre Türkiye kapitalizmin geliştiği bir ülke değildir, bu sebeple kapitalist sistemin teorileri ile Türkiye’nin gerçekleri farklıdır. “Türk şeniyetine has bir devlet telakkisine, Türk şeniyetine has bir millet telakkisine, Türk şeniyetine has bir iktisat telakkisine dayanmayan görüşle, daima yanma, daima taklit, daima sahte, daima makyaj kalmaya mahkûmdur. Türk devletçiliği (millet) şeniyetine dayanır. Garp devletçiliği – ister kapitalist ister sosyalist olsun - sınıf şeniyetine dayanır.”⁴⁷⁷ Vedat Nedim, İbrahim Fazıl’ın inkılap devletçiliğinin müdahalecilik olduğunu belirtmiş ve CHF devletçiliğinin basit bir müdahaleciliğin ötesinde olduğunu vurgulamıştır. “Hâlbuki Türk devletçiliği, İbrahim Fazıl Beyefendi’nin takmak istedikleri maskelere ihtiyaç hissetmeyecek kadar şahsiyet ve vakar sahibi başlı başına bir sistemdir. Biz ne komünist, ne de kapitalist devletçiliği istiyoruz. Biz sadece ve apaçık bir millet devletçiliğinin müdafaasını yapıyoruz.”⁴⁷⁸ Vedat Nedim, CHF programında yer alan yer alan devletçiliği açıklamış ve Türk devletçiliğinde ferdi mesai ve faaliyetin esas olduğunu dile getirmiştir. “Okuyucularımız! Açık bir irtica hareketi karşısında bulunduğumuzun her halde farkındasınızdır. Saflar, artık kesin çizgilerle ayrılmalı: İnkılabımızın prensiplerine sadık hakiki Türk devletçileri bir yana, ihtibasa uğramış liberaller bir yana!”⁴⁷⁹ Anlaşılacağı üzere Kadrocular ve İbrahim Fazıl, CHF programında yer alan devletçiliği kendi telakkilerine göre farklı yorumlamıştır; hem Kadrocular hem de liberal ekonomik sistemden yana olanlar devlet üzerinde kendi anlayışlarını domino etmeye çalışmıştır.

⁴⁷⁶ Tör, Vedat Nedim, “Türk Devletçiliği İhtibas Devletçiliği Değildir”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 17, Mayıs 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 864

⁴⁷⁷ Tör, Vedat Nedim, “Türk Devletçiliği İhtibas Devletçiliği Değildir”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 17, Mayıs 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 865-866

⁴⁷⁸ Tör, Vedat Nedim, “Türk Devletçiliği İhtibas Devletçiliği Değildir”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 17, Mayıs 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 866-867

⁴⁷⁹ Tör, Vedat Nedim, “Türk Devletçiliği İhtibas Devletçiliği Değildir”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 17, Mayıs 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 869

Milli İktisat kısmında İsmail Hüsrev'in kaleme aldığı Türk Parasının Kıymeti ve Kemmiyetçiler II başlıklı makale yer almaktadır. İsmail Hüsrev, bir önceki sayıda işlemeye başladığı konuyu bu sayıda da devam ettirmiştir. Talat Geveci'nin fiyatların değişmesini, para miktarının değişmesine bağlayan fikirlerine karşı çıkan İsmail Hüsrev; İrwing Fisher'in para teorisinin devletin çok fazla paraya ihtiyacı olduğunda kullanılması gerektiğini savunmuştur. Tökin, Talat Geveci'nin aktardığı gibi Türkiye'nin çok paraya ihtiyacı olmadığını düşünmektedir. "Türkiye'de paranın işira kuvvetinin yüksek olması ne ithalatın azlığından ne de para miktarının şu veya bu miktarlarda olmasındandır. Fiyatları düşüren faktör, milli ve beynelmilel konjonktürün depresyon halinde bulunmasından mütevellittir."⁴⁸⁰ İsmail Hüsrev, Türkiye'nin asıl sorununun parasının da meydana gelen dalgalanma hareketleri olduğunu dile getirmiştir. "Talat Bey paranın kıymetini korumak için şeniye dayanmayan bir nazariyeye istinaden ithalatın tahdit edilmesini istemiyor. Bizce bunların hepsi bir maskedir. Bütün bu nazariye dolambaçlarının arkasında biz Avrupa istismarı politikasının kirli suratını sezer gibi oluyoruz. Kemmiyet nazariyesi, liberal politika bilmem ne gibi büyük sözler, milli iktisat istiklaline kasteden bir zihniyetin ifadelerinden başka bir şey değildir."⁴⁸¹

Cihan İçinde Türkiye bölümünde Burhan Asaf'ın Washington – Londra başlıklı makalesi yer almaktadır. Burhan Asaf, makalesinde iki hafta sonra toplanacak olan Londra İktisat ve Para Konferansı'nı işlemiştir. Toplantı öncesi İngiltere, Amerika ve Fransa devlet başkanları Washington'da görüşmelerde bulunmuşlardır. Bu görüşmelerde ele alınan konuların başında I. Dünya Savaşı borçlarının temizlenmesi ve para esası gelmektedir. Burhan Asaf'a göre bu üç ülkede Washington'da borçların temizlenmesi ve para esası konularında birbirlerinin mağduriyetlerini gidererek anlaşmışlardır. "Besbelli bir şey ki, bu türlü bir karar, kısa tarifi ile sermayedarlık nizamının restorasyonu demektir. Ve yine besbelli bir şey ki, bu nizamı idare eden büyük maliye ve siyaset merkezlerinin buhrandan aldıkları yegâne ders, kendi aralarındaki rekabet ve mücadelenin tehlikeliliğidir. Bunun içindir ki, kendi aralarında anlaşmayı ve kendi kendilerine bir takım sermaye fedakârlıklarını göze almayı, buhranı kaldırmak için kâfi görüyorlar. Her taraftaki gümrükleri ve her taraftaki türlü türlü

⁴⁸⁰ Tökin, İsmail Hüsrev, "Türk Parasının Kıymeti ve Kemmiyetçiler II", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 17, Mayıs 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 873

⁴⁸¹ Tökin, İsmail Hüsrev, "Türk Parasının Kıymeti ve Kemmiyetçiler II", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 17, Mayıs 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 879

takyidatı (döviz takyidatı, takaslar, kontenjanlar vs.) ancak tediye ve ticaret muvazeneleri ve para esasını müdafaa edebilmekteki müşkülât bakımından izah etmeyi tercih ediyorlar.”⁴⁸² Burhan Asaf, iki hafta sonra Londra’da yapılacak olan para ve iktisat kongresinde Amerika, İngiltere ve Fransa’nın kendi çıkarları için diğer ülkelere bir takım kararlar dikta edeceğini dile getirmiştir.

Polemik bölümünde Şevket Süreyya’nın İktisadi Devletçilik başlıklı makalesi yer almaktadır. Şevket Süreyya, Ahmet Hamdi Başar’ın İktisadi Devletçilik adlı kitabının tanıtımını yapmıştır. “İktisadi Devletçilik her şeyden evvel, Kadro’nun ilk sayısında beri izaha çalıştığı (İnkılap ve Kadro)da esas hatları ile tezleştirmeye gayret ettiği inkılap ideolojisinin müdafaa ve teyididir. Binaenaleyh, bu kitap bizim için, nihayet <<aynı cinsten>> bir fikir sistemini izaha tahsis olunmak itibarı ile her şeyden evvel bir kardeş eseridir.”⁴⁸³ Kadrocular, hem Ahmet Hamdi’yi hem de İktisadi Devletçilik adlı eseri kendilerine yakın bulmuştur. “Ahmet Hamdi Bey’e göre: <<İnkılapçı kendisindeki heyecan kaynaklarını tamamen tarif ve tespit edebildiği ve artık onun altında onun hissettiği, fakat ifade edemediği, bir şey kalmadığı zaman, inkılap bitmiş yahut bizzat inkılapçıda ondan uzaklaşarak inkılabın yürüyüşünü takip edememiş, arkada kalmış olur.”⁴⁸⁴ Aydemir, bu hususta Kadrocuların Ahmet Hamdi’den farklı düşündüğünü söylemektedir. Aydemir’e göre inkılap heyecanının bir idrak haline gelmesi içi zamana vardır ve zaman heyecanın düşmanı değildir. Şevket Süreyya’ya göre Ahmet Hamdi ile inkılabın tarifi ve izahı yönünden aralarında farklılık yoktur. Nitekim Ahmet Hamdi’de Kadrocular gibi, Avrupa merkezli görüşlerin dünyayı içinde bulunduğu konuma getirdiğini, buhranın bir bünye istilası olduğunu, milli kurtuluş hareketlerinin metropollerdeki pazar savaşları sonrasında çıktığını savunmuştur. “Yalnız Ahmet Hamdi Bey’in buhranı izahında kendisi ile aramızda bazı metot farkları vardır. Bize göre buhran: <<İstihlak eşyası yapan istihsal aletlerinin imalatı ve terakkisi ile istihlak maddelerinin sürümü arasındaki nispetin bozuluşudur.>> Habuki Hamdi Bey, buhranı (kâr)ın durması ve (fiyat) kanalı ile izah ediyor. Fakat kâr seviyesi ve fiyat kanalı hareketleri sebep değil, neticedir. Bu neticenin altında istihlak eşyası yapan istihsal

⁴⁸² Belge, Burhan Asaf, “Washington – Londra”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 17, Mayıs 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 883

⁴⁸³ Aydemir, Şevket Süreyya, “İktisadi Devletçilik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 17, Mayıs 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 886

⁴⁸⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “İktisadi Devletçilik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 17, Mayıs 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 887

aletleri imalatı ile istihlak eşyası sürümü arasındaki nispet vardır.”⁴⁸⁵ Şevket Süreyya’ya göre Ahmet Hamdi ile farklı düşündükleri bir diğer konu yeni kurulan ülkelerin düzenine yöneliktir. “Hamdi Bey diyor ki, <<sermaye, tabiat kuvveti ile insan kuvvetinin bir araya gelmesinden doğmuştur.>> Sonra bir yerde de <<İnsan ile tabiat arasında mutavassıt olan sermayedir.>> buyuruyorlar.”⁴⁸⁶ Kadrocular, insan ve tabiat arasındaki ilişkinin ilk insandan beri olduğunu, sermaye kavramının ise on beş ve on altıncı asırlarda oluştuğunu dile getirmiştir. Buna ek olarak Kadroculara göre insan ve tabiat arasında aracı olan sermaye değil, tekniktir. Şevket Süreyya, ferdi ekonomiden millet iktisadiyatına geçme hususunda Ahmet Hamdi ile tam mutabık olmamaların karşın, temel amacının kendileri gibi iktisadi devletçilik olduğunu belirtmiştir. “İktisadi Devletçiliğin son faslı <<millet iktisat rejiminde para meselesi>>ne tahsis olunmuştur... Fakat paranın telakkisi bahsi ve inkılapçı bir para tezi bizim Ahmet Hamdi Bey ile uzun şifahi münakaşalarımızı davet eden pürüzlü bir mevzuudur. Ve iktisadi devletçiliğin diğer sahalarında aramızda tespit edebildiğimiz hüküm mutabakatları bu para tezi üstünde derhal parçalanıyor. Ve evvela bir metot ihtilafı içinde kaybolan fikir birliği daha sonra hükümler ve neticelerde de tamamı ile ayrı ve hatta birbirine aykırı noktalara varıyor.”⁴⁸⁷ Kadrocular, Ahmet Hamdi ile bazı noktalarda uyuşmazlık göstermiş olduklarını beyan etmelerine rağmen; İktisadi Devletçilik adlı eseri okuyucuya önermiştir. Bu eser, bazı noktalarda Kadrocuların fikirleri ile uyuşmazlık göstermesine karşın Kadrocuların haklılığını göstermesi sebebiyle değerli görülmüştür.

Sanat bölümünde, Burhan Asaf’ın Sanatın Salamurası Karşısında isimli makalesi bulunmaktadır. Burhan Asaf, makalesinde Ankara Halkevinde açılan resim sergisini onu edinmiştir. “Birkaç tablo bir yana, teknik dahi göz doyurmuyor. Buna göz yummamız lazım, çünkü Akademimizin hoca kadrosu zayıftır, galerimiz yoktur, görenek ile tesirin münhanisi, bir türlü başını doğrultamamıştır... Evet, bütün sanat mensuplarımızı tedirgin yapan bir kuvvetli sebep vardır ki, buna karşı boğuşmak hemen hiçbirisinin elinde değildir. Evet, sanat eserini tanımayan bir memlekette, sanatkâr kutusunda çürüyen bir etten ibarettir. Gezemez ki görsün, göremez ki intiba alsın ve

⁴⁸⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, “İktisadi Devletçilik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 17, Mayıs 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 889

⁴⁸⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, “İktisadi Devletçilik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 17, Mayıs 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 890

⁴⁸⁷ Aydemir, Şevket Süreyya, “İktisadi Devletçilik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 17, Mayıs 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 893

intiba versin. Bütün sermayesi zekâsından ibarettir. Onu zorlar, ona intibalar uydurtur, eskilerin kariha yenilerin fantezi dediği kelebek kanadı kadar nazik ve uçarı vasıtayı, yukarıdan aşağıya kadar uydurma olduğu için kayaması mevzua bir öküz gibi koşar ve bir iki yıl içinde, onu çatlatır. Sanatkâr bizde, bütün bir hayat denizinin ortasındaki sabit duba gibidir. Her şeyi memleket ölçüsünde görmek istediğimiz bu devirde, oturduğu şehrin uzak semtlerine bile taşınamayan sefil adam, imkânların züğürdü adam, böyle bir ölçüye nasıl el uzatabilsin? İşte bunu bildiğimiz için, Türk sanatkârlarını, kendi kendisi yüzünden suçlu olmaktan tenzih ederiz.”⁴⁸⁸ Burhan Asaf, sergideki resimleri teknik bakımdan zayıf bulmakta ve bu durumu normal olarak değerlendirmektedir. Sergideki ressamın, resimlerini satmak umuduyla sosyal temalı resimler çizdiğini savunmuştur.

On yedinci sayıda yer alan bir diğer makale ise A. Şefik’in 12.000.000 Liralık Dâhili İstikraz Tahvilleri Neden En Sağlam Bir Plasmandır? isimli yazısıdır. A. Şefik, makalesinde devletin iç borçlanma ile iktisadi kalkınmaya geçeceğini savunmuştur. A. Şefik’e göre Osmanlı İmparatorluğu, Şark Demiryollarının inşasında iç borçlanma ile hedefine ulaşmıştır. Nitekim genç Cumhuriyet’te iç borçlanma suretiyle Fevzipaşa – Diyarbakır demiryolunun faaliyete geçmesini sağlayabilir. A. Şefik, bu demiryolu hattının yapımında kullanılan iç borcun, Ergani bakır madeninden gelecek bakır satışı ile kapatılabileceğini savunmuştur.

Kronikler bölümde, T. mahlasını kullanan yazar Fen’de İstiklal adlı makalesinde; Maarif Vekaleti’nin yüksek fen müesseseleri ile sanat mekteplerinde yapmak istediği ıslahatları konu edinmiştir. Yazar, makalesinde ilim ve fen alanlarında devam eden, yabancı hayranlığını anlatmıştır. Yazara göre Osmanlı döneminden gelen kötü bir mirastır. “Türkiye’nin havası ve suyu gibi, Türk’ün kafası da en ince fenni tetkikleri yapmaya, öğrenmeye ve tatbika ecnebilerininki kadar müsaittir. Dünyanın en muğlak, en anlaşılmaz makinesi olan insan ilminde bilgili insanlar yetiştirebilen Türk, ondan çok mahdut ve basit olan makine, inşaat ve diğer teknil fen işlerinde de önlü fenciler yetiştirebilir, hatta yetiştirmiştir. Elverir ki, ondan ne istendiği sarahatle meydana konsun, ona göre teşkilat yapılınsın ve meydana geldiği zamanda <<Sen bu memleketin adamısın yahut sen bu memlekette yetişmişsin, diye arka plana atılmasın!>>”⁴⁸⁹ Yazar,

⁴⁸⁸ Belge, Burhan Asaf, “Sanatın Salamurası Karşısında”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 17, Mayıs 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 894

⁴⁸⁹ T. , “Fen’de İstiklal”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 17, Mayıs 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 905

Maarif Vekâleti'nin sanat mektepleri ve fen tedrisatı yapan okullarda ıslahat yapılacağını duyunca bir yandan memnun olurken, öte yandan ıslahatların isteklerine uygun olmayacağı korkusu ile üzüldüğünü belirtmiştir. “Gazetelerin neşriyatından anlıyoruz ki (Hâkimiyetin baş makalesi) İktisat Vekâleti, sanat mektebi mezunlarını kendi fabrikalarına almak istemiyormuş, çünkü istediği gibi yetişmemişmiş. İyi ama İktisat Vekâleti kendi istediği talebelerin nasıl olması lazım geldiğini bundan evvel Maarif Vekâleti'ne ve bu mekteplere bildirmemiş mi? Bunun için icap eden yeni dersler konmuş, yeni tedris şekilleri düşünülmüş mü? Bunu pek zannetmem.”⁴⁹⁰ Yazara göre sanat ve fen mekteplerinde İktisat, Ziraat, Nafia ve Milli Müdafaa Vekâletleri iş birliği yaparak bir plan ve teşkilatlanma işine girmelidir. “Fizik kaidelerinde değişiklikler yapacak allameler varsın bir müddet daha bizden çıkmasın, fakat bu ülkeyi yapacak fencinin ve ustanın başka diyarlardan gelmesini artık bekleyemeyiz.”⁴⁹¹ Kadrocular her alanda savunucusu olduğu milli ve yerli kavramlarına bu sayıda fen ve sanat okullarını da dâhil etmiştir.

Kadrocular on yedinci sayıda özellikle Türk gençliğinin teşkilatlanması zorunluluğunun üzerinde durmuştur. Bunun yanı sıra inkılabın ideolojisinin oluşturulması ve iktisadi devletçilik alanlarında Ahmet Hamdi'den destek bulmuşlar ve Ahmet Hamdi'yi ve çıkardığı Kooperatif adlı dergiyi kardeş ilan etmişlerdir. Bu sayıda Yakup Kadri, hasta olduğu ve tedavi gördüğü için makalelerine yer verilmemiştir.

2.2.18. Sayı: 18, Haziran 1933

Derginin on sekizinci sayısı bir ara sayı olarak hazırlanmıştır. Bu arasının ilk makalesi, Kadro başyazısıdır. “Bu ara sayıda, iki nokta, gözünüze çarpacaktır. Biri, yeni ve taze imzaların iltihakı, öteki de, Milli Kurtuluş inkılabımız ile diğer fikir cereyanları arasında bütün cephe boyunca yapılan karşılaştırmalardır”⁴⁹² anlaşılan Kadrocular, Türk inkılabının sistemli bir görüşü olduğu kanısına varmıştır. Kadrocular yeni isimlere dergiyi açarak hem derginin kapsamını ve içeriğini genişletmiş hem de kendilerine karşı olan görüşleri azaltmaya çalışmıştır.

⁴⁹⁰ T. , “Fen’de İstiklal”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 17, Mayıs 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 906

⁴⁹¹ T. , “Fen’de İstiklal”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 17, Mayıs 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 907

⁴⁹² Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 915

İnkılabın İdeolojisi bölümünde Şevket Süreyya'nın Fikir Hareketleri Karşısında Türk Nasyonalizmi I: Faşizm başlıklı makalesi yer almaktadır. Aydemir, bu bölümde sonraki dört sayı boyunca devam edecek olan bir konu işlemiştir. Şevket Süreyya, hem Kadro Dergisi'ne karşı yapılan, haksız olduğunu düşündüğü hiçbir ideolojiyi yansıtmayan eleştirilere hem de Türk milli kurtuluş hareketinin orijinalliğini ispat etmek amacıyla böyle bir makale kaleme almıştır. Nitekim seçilen ilk konu faşizmdir. Aydemir'e göre faşizm İtalya'da I. Dünya Savaşı sonrası meydana gelen karşılıkların bir reaksiyonu olarak ortaya çıkan, milli ve bazı teorik esasları bulunan bir telakki sistemidir ve faşizm İtalya'da doğmasına karşın, Hitler Almanya'sında formüleleşmiştir. Şevket Süreyya, faşizmi dört ana fikir üzerinde toplamıştır. Bunlardan birincisi milli bütünlük fikridir. "Mili bütünlük fikri, enerjisini bilhassa Marksizm ve Komünizm aleyhtarlığından alan faşizmin, Marksizm ile mücadelesinin hareket noktasıdır. Gerek Alman, gerek İtalyan faşizminde müşterek olan iki ana prensiptir... Faşizmin ilk nazari ve fikri prensibi <<sınıfların mücadelesi>> yerine <<sınıfların birliği>>dir... Hulasa faşizme göre, ahenkli bir milli bütünlük ve yüksek milli menfaatler etrafında birleşmiş bir millet, ilk nazari hareket noktasıdır... Faşizme göre ise cemiyette birbirini tamamlayan ve birbirleri ahenkli bir şekilde ihtilat eden <<hizmetler>> vardır. Burada asıl milletin bütünlüğü ve umumi menfaatidir. Sınıflar ve zümreler mevcut değildir. Bunlar arasında tearuz yoktur."⁴⁹³ Faşizmin ikinci temel fikri ise hizmet nazariyesidir. "Faşizmde mili bütünlük tezi, tabiatlı ile <<milli menfaat birliği, milletin umumi menfaati>> fikrine münker oluyor... Bu itibarla küllün içinde birbirini tamamlayan faaliyetler olduğu gibi, bu faaliyetler içinde de her şahsın yani bu küllün ayrı ayrı halkalarını teşkil eden unsurların o külle karşı <<hizmet- leistung>>leri vardır... Alman faşizminde hizmet mefhumunun evvela iki kategorisi vardır: 1- Cemiyet içinde her vatandaşın külle karşı bir hizmeti vardır. 2- Cemiyet içinde hizmetler çeşitlidir ve derece derecedir."⁴⁹⁴ Aydemir'e göre faşizmin üçüncü ana fikri ise faşist emperyalizmidir. "Faşizmde, (bilhassa Hitler'de) millet içinde fertlerin külle karşı hizmeti ve hizmetlerinde muhtelif oluşu fikri, milletin yalnız içinde kalmıyor. Aynı zamanda, bu garip prensip, milletlerin diğer milletlerle olan münasebetine de teşmil olunuyor. Hitler'e göre, yalnız millet

⁴⁹³ Aydemir, Şevket Süreyya, "Fikir Hareketleri Karşısında Türk Nasyonalizmi I: Faşizm", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 921-922

⁴⁹⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, "Fikir Hareketleri Karşısında Türk Nasyonalizmi I: Faşizm", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 923

dâhilindeki fertler arasında değil, milletler ve memleketler arasında da bir hizmet taksimi vardır. Ve bu taksim, bazı milletlere yüksek ve bazı milletlere de aşağı hizmetleri bir nevi tabiiyetle tahsis etmiştir. Bu zata göre <<İleri memleketler (yani kapitalist memleketler) kapitalizmin yaratıcılığının ve kültürün yüksek ocaklarıdır. Ve bunlar insanlığa itiraz kabul etmez derecede farklı hizmetler ifa etmektedirler. Binaenaleyh bu memleketler, kendilerine bizzat tabiatın tabii kıldığı geri memleketlere nazaran ölçüsüz derecede>> fazla kıymetler <<çekmekte tamamen haklıdır.>> Hizmet ve farklı hizmet mefhumunun bu suretle milletler münasebetine (bilhassa sanayici memleketlerde sanayiden mahrum memleketler münasebetine) teşmil edilmesi yeni ve kudurgan bir faşist emperyalizminin <<maskesiz ve planlı emperyalizm>> şiarı altında nazari temeli oluyor.⁴⁹⁵ Aydemir’e göre faşizmin son ana fikri ise faşist devlet, otoriter devlettir. Aydemir, bu son fikri Hitler’den alıntılarını yapıyor. “<<Ben iki prensip bilirim ki ekseriya birbirine karşı konuluyor. Bunlardan biri demokrasidir ki, mevcut olduğu yerde fiilen bir harâbî amildir. Diğer şahsiyetin otoritesi prensibidir ki, - bunu ben hizmet prensibi diye alıyorum – bu prensip, bütün beşeri sayın ve kültürün amilidir. Bu suretle faşizmde devlet halkın ve halk hâkimiyetinin değil, otoriteli bir ekalliyetin teşkilatı oluyor. Bu ekalliyet iktisat sahasında <<iktisat rehberi>> (yani kapitalistler, büyük sanayi adamları vesaire) ve siyasi sahada da Faşist kadrosunu teşkil eden teşkilatçılar vesairedir. Bu ekalliyetin şiddete müstenit, yani liderlerin münakaşa edilemez emrine ve kütlerinde münakaşasız mutavaatına istinat eden idaresine Faşizmin <<Otoriter devleti>> ismi veriliyor... <<Hakiki halk hâkimiyeti, halkın kendi kendini idaresinde değil, en layık olan cüzütamın (yani Faşist Partisinin>> mutlak hâkimiyetinde tecelli eder.>>”⁴⁹⁶ Şevket Süreyya, faşizm ile milli kurtuluş hareketli arasındaki farklılıkların anlaşılacağı ümit etmiş ve sonraki makalesinde Marksizm’in dayanak noktalarının ele alınacağını okuyucuya aktarmıştır.

İnkılap İdealleri kısmında Falih Rıfkı’nın Bizim Köy adlı makalesi bulunmaktadır. Falih Rıfkı, Kemalist rejimin, Osmanlı İmparatorluğu’ndan her alanda farklı olduğunu, bu farkın ise, birbirinin devamı olmayan, tamamen yeni nitelikler olduğunu savunmuştur.

⁴⁹⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, “Fikir Hareketleri Karşısında Türk Nasyonalizmi I: Faşizm”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 924-925

⁴⁹⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, “Fikir Hareketleri Karşısında Türk Nasyonalizmi I: Faşizm”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 926

Türk köyünün, İsviçre'nin ya da Hollanda'nın herhangi bir köyünden farklı olmadığını belirtmiştir. “Bizim köy, Kemalist köy, Türk ihtilalinin köyü, baştanbaşa bir dinamo gibi cihazlanmış, kilovat ışığı ile bakan, tulü mevç ile dinleyen, ocağı başında gazetesinin köy saatini okuyan Hamburg piyasasının zahire fiyatlarını soran Kemalist köylü. Bu bir hayal değildir.”⁴⁹⁷ Falih Rıfkı, yetiştirme ve büyütme aşkına olan inançla Türk köyünün ve köylüsünün Kemalist köylü olacağını dile getirmiştir.

Millet İktisadiyatı bölümünde Vedat Nedim tarafından kaleme alınan Milli Kurtuluş Hareketleri ve Buhran başlıklı makale bulunmaktadır. Vedat Nedim, Marx'ın öngörülülerinin neden gerçekleşmediğini açıklamıştır. “Karl Marx, kapitalizmin talihini sınıf mücadelesine bağladı. Ona göre, sermayenin gittikçe artan merkezleşme hareketi neticesinde, istihsalinde gittikçe cem'î bir mahiyet alması ile istihsal vasıtaları üzerindeki mülkiyetin şahsi kalması arasındaki tezat, nihayet bir gün patlak verecek ve kapitalizm, cem'î istihsalini temsil eden proletarya sınıfı ile istihsal vasıtaları üzerindeki şahsi mülkiyeti temsil eden burjuva sınıfı arasında gittikçe keskinleşen mücadelenin sonunda, proletarya sınıfının diktatorası ile tasfiye edilerek, yeni bir nizam âlem – sosyalizm- teessüs edecek ve insanlık, <<zaruretler dünyasından kurtulup hürriyet cihanına>> kavuşacaktı. Karl Marx, bu tahmininde haklı çıkabilirdi, eğer bütün millet iktisadiyatları aynı nispette ve aynı zamanda onun tasavvur ettiği gibi inkişaf etmiş olsalardı... Millet içinde sınıf farklılığı ile yaşayan kapitalizm, cihan içinde sanayi ve ziraat memleketleri –metropol ve müstemleke- farklılığından kuvvet alarak serpildi. Avrupa'da kapitalizmin kuvvet farklılıklarında biri, amele sınıfının istismarı ise; diğer ve daha verimli de müstemleke milletlerinin istismarı oldu. Bu itibarla kapitalizmin talihini, sınıf farklılığına bağlayan ve millet farklılığını ikinci plana atan Marksizm, artık değil yalnız, millet farklılığından doğan milli kurtuluş hareketlerinin, hatta kapitalist memleketlerdeki sınıf farklılığından doğan sınıf mücadelelerinin bile izahına kâfi gelmemektedir.”⁴⁹⁸ Vedat Nedim'e göre kapitalist düzen, sınıf farklılığını millet farklılığına bağlamıştır; yani Marx'a göre kapitalizm sınıf farklılığı gücünü, millet farklılığından almaktadır. Nitekim sınıf farklılığı doğal bir sonuçtur. Vedat Nedim, Kadrocuların başından beri savunduğu buhranın millet farklılığı neticesinde olduğu fikrini tekrar ele almıştır. “Buhranlar, istihsal vasıtaları sanayi ile istihlak emtiası

⁴⁹⁷ Atay, Falih Rıfkı, “Bizim Köy”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 927

⁴⁹⁸ Tör, Vedat Nedim, “Milli Kurtuluş Hareketleri ve Buhran”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 930

sanayindeki sermaye nispetliliğinden doğar. Kapitalizm, şimdiye kadar devrevi bir surette maruz kaldığı buhranları iki tarzda yenebilmiştir: Yeni pazarlar bulmak, yeni teknik inkılapları yapmak. Yeni pazarlar bulmak demek, istihlak emtiasına yeni sürüm sahaları temin etmek, yani istihlak emtiası sanayinin genişlemesi demektir. İstihlak emtiası sanayinin genişlemesi ise, istihsal vasıtaları sanayinin genişlemesine bağlıdır. Yeni pazarlar bulmak demek aynı zamanda, demiryolu, liman inşası, elektrik santrali, tramvay, hava gazı, su tesisatı, maden, işletimi vs. gibi bir takım işler için sermaye yatırımları yapmak demektir. Bu da ana vatanda yine istihsal vasıtaları sanayinin sermaye bünyesini kuvvetlendirmeyi icap ettirir.”⁴⁹⁹ Vedat Nedim, milli sınırlar dışına taşan kapitalizmin karşısında tam kapitalist, yarı kapitalist ve hiç kapitalist yani sömürge memleketler bulunduğunu dile getirmiştir. “Yüksek veya tam kapitalist memleketlerin iktisadi bünyeleri birbirine benzedikleri için aralarındaki ticari münasebet gittikçe azalmaya, yarı kapitalist memleketlerin ise gittikçe sanayileşerek bir taraftan yüksek kapitalist memleketlere pazar olmaktan kurtulmaya, diğer taraftan bunlara rakip olarak cihan piyasalarına atılmaya başlaması, yeni mahreçler, müstemlekeler bulmak zarureti bir kat daha şiddetlendirmiştir... Bir taraftan artık cihanda keşfolunacak yeni müstemlekeler kalmamış, diğer taraftan da mevcut müstemlekelerde yani hiç kapitalist memleketlerde, milli kurtuluş hareketleri başlamamıştır.”⁵⁰⁰ Vedat Nedim’e göre bu durum dünya buhranının kördüğümüdür. “Sanayinin birkaç imtiyazlı memlekette yerleşmesi, kapitalizmin yüksek çağını vasıflandıran bir safha idiye, bugün, sanayinin dağılışı ve bu seyir içinde cihan iktisadiyatının da çözülüşü, kapitalizmin son çağını damgalamaktadır. Metropollerde kapanan fabrikalar; müstemlekelerde açılıyor... Kendi ham maddesini kendi işlemeye başlayan müstemleke.. İşte cihan buhranını, devrevi ve geçici bir buhran olmaktan çıkararak ve cihan iktisadiyatına yeni bir istikamet verecek olan büyük kuvvet... Kapitalist nizamın talihini, Marx’ın tahmin ettiği gibi, kapitalist memleketlerdeki sınıf mücadeleleri değil, kapitalist memleketler dışındaki <<milli kurtuluş hareketleri>> tayin edecektir. Tarih, Marx’ı tekzip etmiştir.”⁵⁰¹

⁴⁹⁹ Tör, Vedat Nedim, “Milli Kurtuluş Hareketleri ve Buhran”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 931-932

⁵⁰⁰ Tör, Vedat Nedim, “Milli Kurtuluş Hareketleri ve Buhran”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 934

⁵⁰¹ Tör, Vedat Nedim, “Milli Kurtuluş Hareketleri ve Buhran”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 936

On sekizinci sayıda İsmail Hüsrev'in Milli Kurtuluş Devletçiliği I adlı makalesi yayımlanmıştır. “Kadro'nun devlet ve devletçilik telakkisine yapılan hücumlardan karşı cephenin tecanüssüzlüğünü, ilmi teçhizatının noksanlığını öğrenmiş olduk.”⁵⁰² İsmail Hüsrev, makalesinde, iktisadi devletçiliği özellikle Darülfünun'dan gelen eleştirilere karşı savunmuştur. Tökin, liberal iktisadi sistemi savunan Darülfünun üyelerinin metotsuz ve sistemsiz olduğunu iddia etmiştir. Devlet kavramının tarihsel süreçler içindeki tanımı ve gelişimini inceleyen İsmail Hüsrev, devlet ile kapitalizm arasındaki ilişkiyi Almanya ve Fransa üzerinden örnekler vererek okuyucuya aktarmıştır.

Cihan İçinde Türkiye kısmında Burhan Asaf'ın, Milli Kurtuluş İnkılabının Cihanşümul Ehemmiyeti, Anlayan Anlayana isimli makalesi bulunmaktadır. Burhan Asaf, makalesinde milli kurtuluş hareketlerine ilişkin kapitalist ve sosyalist görüşlerin fikirlerini incelemiştir. “Milli kurtuluş hareketlerini, kapitalist dünya, hiçbir zaman tecviz etmemiştir. Müstemlekeçiliğin bir <<temdin işi>> olduğunun bayrağına yazan bu rejim, on sekizinci ve on dokuzuncu asırlar zarfında milli kurtuluşlarını yapmış olan memleketlerde, Japonya ve Amerika Birleşik hükümetleri müstesna, bu hareketleri dumura uğratmasını bilmiş ve onların elinde, şekilden ibaret bir istiklal bırakmıştır... Kapitalist dünyanın milli kurtuluşu tecviz etmemesi yani milletlerin tam bir istiklale varmalarına daima ve sistemli surette engel olması onun iyiliğinden ve kötülüğünden yani ahlaki bir görüşten değil, onun aslında yatan vasıflardan yani onun bünyesinde yatan iktisadi- içtimai hususiyetlerden doğmuş bir haldir... Kapitalizmin milli kurtuluş prensibini tecviz etmeyeceğinin bir delili de şudur ki, milliyetçiliğin en büyük düşmanları, şimdi büyük sermaye merkezleridir. Ve Mac Donald ile Roosevelt gibi devlet adamları, milliyetçi cereyanları, resmi beyanatlarında ayıplamakta artık zerre kadar çekinmemektedirler. Milliyetçiliği, en yüksek bir ideal gibi müdafaa etmekte devam edenler, ya Almanya gibi milli bir sosyalizme sarılmak ıztırarında kalan sermayesiz ve müstemlekesiz memleketler yahut Türkiye gibi milli kurtuluş hareketinin bizzat başında bulunan memleketlerdir.”⁵⁰³ Burhan Asaf sosyalist görüşün, milli kurtuluş hareketlerine ilişkin düşüncelerinin de kapitalist görüşten farklı olmadığını savunmuştur. “Milli kurtuluş hareketleri hakkındaki sosyalist görüşlere gelince: <<Milli

⁵⁰² Tökin, İsmail Hüsrev, “Milli Kurtuluş Devletçiliği I”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 937

⁵⁰³ Belge, Burhan Asaf, “Milli Kurtuluş İnkılabının Cihanşümul Ehemmiyeti, Anlayan Anlayana”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 950

mesele, umumi proleter inkılabının bir cüzüdür. Bu meselenin mevzuu, mazlum milletlerin inkılapçı kabiliyetlerinden proletarya inkılabı hesabına istifade ve onları bu uğurda istimal etmek, müstemlekeleri ve yarı-tabii memleketleri burjuvazinin rezervi (yani ihtiyat kuvveti, kuvvet kaynağı pazarı) olmaktan çıkararak proletarya inkılabının rezervi haline getirmektedir.>>”⁵⁰⁴ Burhan Asaf’a göre birbirine tamamen zıt olan iki görüşün tek yanları milli kurtuluş hareketlerine ilişkin fikirleridir. Bu sebeple milli kurtuluş hareketlerini kazanan ülkeler, bu iki görüş dışında kalan ve bağımsız olan bir ideolojiye sahip olmalıdır. “Bu üç kuvvetten bahsederken, faşizmden bilerek uzaklaşıyoruz. Çünkü bizce, faşizm, kapitalizm ile sosyalizm arasında tezada düşmüş olan garp emperyalizminin, Hristiyanlık ve ırkçılık (yani imtiyazlı beyazlar) masalları ile takviye edildikten sonra müstemleke ve yarı müstemlekeleri bir anlaşma dâhilinde toptan ele geçirmek hareketidir.”⁵⁰⁵ Burhan Asaf, faşizmi milli kurtuluş hareketleri ile ilişkilendiren ve ülke içindeki ve dışındaki aydınlara, yazarlara cevap vermiştir. “Türkiye için, milli kurtuluş davasının rehber ve öncü milleti olmak, başkaları için olduğu gibi, özentisi ve eklemesi bir sıfat değildir. Türkiye’nin milli kurtuluş davasına ait cihanı görüş tarzını bütün felsefi, içtimai, iktisadi ve siyasi unsurları ile beraber ve bir kül halinde cihana vermesi, Türk İnkılabının aslında ve aslıyetinde yatan bir keyfiyettir.”⁵⁰⁶ Milletler Cemiyeti’nde Almanya sömürge istemediğini ve sömürgecilğe karşı olduğunu belirtmiştir. Burhan Asaf’a göre Almanya’nın tavrı Amerika ve Rusya’nın bayraksız ve misyoner merkezli sömürge faaliyetlerinin özentisi ve kopyasıdır ve milli kurtuluş hareketlerinde öncü olmak Türkiye için şereftir.

On sekizinci sayıda yer alan bir diğer makale ise Ahmet Hamdi Başar’ın Kapitalizm (Emperyalizm) İle Millet İktisat Rejimi ve Ferdietçilik İle Devletçiliğin Manaları başlıklı yazısıdır. Bir önceki sayıda Şevket Süreyya, tarafından methiyeler düzülen Ahmet Hamdi, bu sayıda kapitalizm ile devletçiliği karşılaştırmıştır. “<<Kapitalizm>>, bir milletin kendi dışında, serbest mübadele ve müstemleke usuller ile fazla kazandığı kıymetlere dayanır. Binaenaleyh istismarcı ve istilacıdır. Kapitalist bir memleket

⁵⁰⁴ Belge, Burhan Asaf, “Milli Kurtuluş İnkılabının Cihanşümül Ehemmiyeti, Anlayan Anlayana”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 951

⁵⁰⁵ Belge, Burhan Asaf, “Milli Kurtuluş İnkılabının Cihanşümül Ehemmiyeti, Anlayan Anlayana”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 952

⁵⁰⁶ Belge, Burhan Asaf, “Milli Kurtuluş İnkılabının Cihanşümül Ehemmiyeti, Anlayan Anlayana”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 953

demek, müstemele ve açık pazar istismarına dayanarak kendi içine bir sermaye terakümü yapan memleket demektir... Kapitalizm XIX. asırda ferdiyetçilikle inkişaf etti: XX. asırda bu, devletçiliğe doğru yürüyor. <<Ferdietçilik ve Devletçilik>> iki ayrı medeniyet nizamını gösteren iki sistem değil, bir medeniyetin iki müteakip safhasıdır. <<Emperyalizm<< ferdiyetçilikte yaşadığı kadar, devletçilikte de yaşar; ferdi kapitalizmin vazifesini devlet kapitalizmi üzerine alarak <<Emperyalizm>> hâkimiyeti devam eder, gider.”⁵⁰⁷ Ahmet Hamdi’ye göre Türk devletçiliği kapitalizmin karşısında; yerli ve milli görüşlerin bütünüdür. “Sermayedarlık rejimi, geniş bir buhran içindedir. Çünkü serbest açılmış pazarlar ve istismar bitmiştir. Bir buçuk asırdır kapitalizm, faklı müdahale sisteminin bütün icaplarına uygun olarak doğmuş, yaşamış ve büyümüş ve nihayet bu imkânlar azalınca, buhrana düşmüştür. Artık bütün dünyanın haritası malumdur; yeni kıtalar keşfolunarak yeni istismar sahaları ve müstemlekeler vücuda getirilemez.”⁵⁰⁸ Ahmet Hamdi’de tıpkı Kadrocular gibi, dünya buhranının kapitalist ülkeler arasındaki pazar arayışından kaynakladığını dile getirmiştir. “Bizce dünya buhranı denilen, hakikatte ancak garp kapitalizminin sıkıntılarında ibaret olan son devamlı sarsıntıların neticesi ile kendi meselelerimizin sarıh bir alakası yoktur.”⁵⁰⁹ Anlaşılabacağı üzere, Ahmet Hamdi’de Kadrocular gibi dünya buhranının Türkiye için fırsata çevrilmesi gerektiğini savunmuştur.

Teknik bölümünde Mehmet Şevki’nin Milli Mahrukat Meselesi başlıklı makalesi yer almaktadır. Mehmet Şevki, her hususta milli olan veya milli olmak isteyen Türkiye için mahrukat meselesini ele almış ve ithal edilen makine veya cihazların nasıl milli mahrukata malik kılınması gerektiğini incelemiştir. Yazman’a göre Türkiye, maden ve linyit kömürü, alkol, odun ve petrol bakımından zengin bir ülkedir. “Bizim için en tabii ve bununla beraber iktisadi bir mahruk petrol ve müştekatıdır. Eğer bu imkân hâsıl olamayacak, mesela petrol madeni bulunsa bile iktisadi ve mali sebepler altında daha uzun seneler işletilmeyecekse o vakit mahruk siyasetimizi daha başka sahalarda temerküz ettirmekliğimiz ve ona göre tedbirler almaklığımız memleketimizin ve

⁵⁰⁷ Başar, Ahmet Hamdi, “Kapitalizm (Emperyalizm) İle Millet İktisat Rejimi ve Ferdietçilik İle Devletçiliğin Manaları”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 956

⁵⁰⁸ Başar, Ahmet Hamdi, “Kapitalizm (Emperyalizm) İle Millet İktisat Rejimi ve Ferdietçilik İle Devletçiliğin Manaları”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 959

⁵⁰⁹ Başar, Ahmet Hamdi, “Kapitalizm (Emperyalizm) İle Millet İktisat Rejimi ve Ferdietçilik İle Devletçiliğin Manaları”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 961

dünyanın bugünkü gidişine göre bir farz olmuştur.”⁵¹⁰ Mehmet Şevki’ye göre petrolden sonra ülke içinde değerlendirilmesi gereken en önemli enerji kaynakları maden kömürü ve linyittir; Türkiye zengin ve doğal enerji kaynaklarına fazlasıyla sahip olduğu için enerji hususunda bağımlıktan kurtulması, planlı ve teşkilatlı enerji politikalarının uygulanması ile mümkündür.

Bu sayıda Kurtuluş Hareketlerimiz bölümünde yer alan makale, Tahir Hayrettin’in Ayarlı Millet ve Plan başlıklı makalesidir. Tahir Hayrettin, bu yeni açılan bölümde ülkenin bir inkılap safhasından geçmesine rağmen, bilgisizlik ve ayarsızlığın çokça olmasından yakınmıştır. “Cumhuriyetçiyiz; fakat Tanzimat ve Meşrutiyet ile yeni Türkiye’nin farkını kestirme ve açık vasıflarla anlayanlar beri gelsin. Hala büyük Reşit Paşalardan haber veren ne kadar vesikamız var! Milliyetçiyiz; fakat Büyük Şef hareket vermeseydi, tarih ve dil hamleleri kim bilir daha ne kadar beleyecekti. Bir takım aylak milliyetperverler görüyoruz; ancak milletin işinde milliyetçi olanlarımız ne kadar az! Millet mefhumunu sosyal bir telakki ile mütalea etmekten hala ürküyoruz. Laikiz; fakat henüz mistiklikten kurtulmuş ve cemiyet meselelerini spritüalist görüşün haricine çıkarabilmiş değiliz. İnkılapçiyiz; fakat <<İnkılap içindeyiz.. İnkılap durmadı..>> diyenlere bakmıyoruz ve çömez fenerine benzeyenlere durediş ediyoruz. Devletçiyiz; fakat devletin inkılap ve istikbal için cemiyetin her müessesesindeki müdahalesine hiçbir itiraz bile duyulmazken, iktisat müessesesine müdahalenin, ferdin mukaddes hürriyetine tecavüz olunduğunu bağırarak günlük işlerden. Halkçiyiz; fakat bir mektep müessesesinde, çocuk veliliği vasfında bile demokratlaşamıyoruz. Köylünün efendiliğindeki manayı anlayanlar kaç kişi acaba? Münevver- Halk uçurumu, Yakup’un kitabındakinden bir santim bile daralmış değildir.”⁵¹¹ Tahir Hayrettin, Türk inkılabının ana prensiplerini emperyalizmin tezatlarına karşı düşünerek bulmasının şart olduğunu dile getirmiştir. “Bütün maziyi bırakalım; bugün bir devlet hayatının bakası, devamı şartları tamamen iktisadidir. O halde müstakil bir devlet vererek yaşamak ıstırasında olan her cemiyet gibi, Türk milleti de, kemiyet ve keyfiyet nizamında materyalist düşünceleri, kendi bünyesine, kendi iklim ve coğrafyasına göre, kendi davası için

⁵¹⁰ Yazman, Mehmet Şevki, Milli Mahrukate Meselesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 964

⁵¹¹ Hayrettin, Tahir, “Ayarlı Millet ve Plan”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 966

almak, ayarlamak mecburiyetindedir.”⁵¹² Tahir Hayrettin’e göre milli işleri materyalist görüşü baz alarak tespit etmek, komünist olmak değildir; sadece o görüşten faydalanmaktır. Tahir Hayrettin’in bu cümlelerle Kadrocuların yanında saf tuttuğunu kesindir; çünkü Kadrocularda Türk inkılabının ideolojisinin oluşturulmasında tarihi materyalist yöntemi kullandıklarını defalarca dile getirmiştir. “Türk inkılabı, çok verimli, pek köklü ve tek manzaralı bir cihan hareketidir. Bu, onun örneklik vasfıdır. Yarınlara olan yürüyüşümüzde, bu örneklik vasfımızın ayarı ile birlikte devam ediyoruz. Onun için parolamızı tespit ettik: Ayar ve Plan.”⁵¹³

On sekizinci sayıda yer alan bir diğer makale ise, Hakkı Mahir tarafından kaleme alınan Avrupa, Bize İdeal Mi, Örnek Mi Olabilir? isimli makaledir. Hakkı Mahir, makalesinde Babıali mütefekkeri ile Beyoğlu züppelerini Avrupa hayranlığını eleştirmiştir. “Bunlar hala Türk inkılabının hangi tezatların reaksiyonu olduğunu fark edememişlerdir. Bunlar hala anlamamışlar ki, bu hayatiyetsiz telakkiler ve şahsiyet kırıcı hükümler emperyalizmin kendini ilimleştirme, başkalarını miskinleştirme hezeyanlarıdır. Eğer bu çeşit mütefekkerin sesini tavla şakırtıları arasında avareler kahvesinde işitseydik, züppelerin noktai nazarlarını moda ve sinema konuşmaları bahsinde kütle harici yaşayan salonlarda dinleseydik bu bahse temas bile etmezdik. Fakat o mütefekker kürsülerde söylüyor, o züppe gazetelerde yazıyor... Biz Avrupa’yı aynen taklit edilecek ideal bir nizam gibi değil, onu bocalatan müessirlerden kaçınmamız için örnek bir nizam gibi telakki ediyoruz... Türk inkılabı bir millet oluşunun hamlesidir. O, içinde menfaat mücadelelerinin kaynaştığı ve üzerinde birbirine düşman sınıfların çarpıştığı bir dövüş meydanı değil, iş gücü sahibi ve tok karınlı bir şenliğin oturduğu ileri teknikli mesut bir vatan hazırlıyor. Bu vatanda ne cemiyet kuvvetlerini kendi menfaatine harcayacak kötü bir aracılığın yeri olacak ve ne de halk sürülerini kendi hevesleri ardında koşturacak partici demagogların zararlı hürriyeti bulunacaktır.”⁵¹⁴ Anlaşılacağı gibi, Hakkı Mahir’in ve Tahir Hayrettin’in makalelerinde Darülfünun’u ve muhalif yazarları hedef aldığı görülmektedir; Vedat Nedim’in bir önceki sayıda yer alan safları

⁵¹² Hayrettin, Tahir, “Ayarlı Millet ve Plan”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 970

⁵¹³ Hayrettin, Tahir, “Ayarlı Millet ve Plan”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 970

⁵¹⁴ Mahir, Hakkı, “Avrupa, Bize İdeal Mi, Örnek Mi Olabilir”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 973-924

sıklaştıralım çağrısı ara sayıda yankı bulmuştur. Nitekim derginin bu sebeple genişlediğini düşünmek yanlış olmayacaktır.

Bu sayıda yer alan bir başka makale ise Mühendis Nazir'e ait olan Demiryollarımızda Nakil Ücretleri başlıklı makaledir. Mühendis Nazir, demiryollarının gelişmesi ve ara nakil aracı olarak kullanılması sebebiyle demiryollarının işletme düzenini incelemiştir. Mühendis Nazir'e göre bu işletme süzeni içinde en mühim olanı ücret politikalarının nasıl oluşturulduğudur. "Bu hususta memleketimizin tanınmış bir tarifcisinin verdiği raporda <<bir nakil yapılması için; tesis sermayesinin vecaibi ile işletme masrafı yekûnundan o nakle düşen hisse (tam maliyet fiyatı) ve hiç olmazsa işletme masrafı hissesi (kısmi maliyet fiyatı) ödenmelidir>> diyor ve buna <<demiryolları hizmeti umumiye müesseseleri olmakla beraber amme hizmetine tahsis edilen yollarla mukayese edilemez; çünkü demiryollarının nef'i bir kısım halka münhasırdır. Ve umum vatandaşlar tarafından aynı derecede doğrudan doğruya istifade edilemez. Binaenaleyh kıymeti nakliyesi olan herhangi bir malın naklinin bais olduğu tam maliyet fiyatını ödemesi esastır."⁵¹⁵ Mühendis Nazir'e göre demiryolları yapılmadan önce bölgenin ticari ve sosyal durumunun göz önünde bulundurulması şarttır; ancak yabancı demiryolları işletmeleri bu şekilde davranmamaktadır. Mühendis Nazir, ayrıca fazla ücret alan ve halkı mağdur eden yabancı demiryolları millileştirilmeli gerektiğini dile getirmiştir.

Mehmet İlhan tarafından yazılan makale İnkılabı Bilmek ismini taşımaktadır. Mehmet İlhan, makalesinde Cumhuriyetin onuncu yılını doldurduğunu ve bu on yılın eşi görülmemiş inkılaplarla dolu olduğunu söylemiştir. Mehmet İlhan, cumhuriyet ve inkılap coşkusunu sürekli kılmak için her inkılap hakkında broşürlerin halkın elinde olması gerektiğini, bu broşürlerin hem gençliğe hem de öncüsü olunan milli kurtuluş hareketlerini gerçekleştirmek isteyen ülkelere kılavuz olması gerektiğini ve inkılap haftalarının düzenlenmesi gerektiğini savunmuştur. "Milletimizin feragatli ve ahlaklı bir basamaktan İNKILABINI SU GİBİ BİLEN, KÜLTÜRÜNÜ VE TEKNİĞİNİ

⁵¹⁵ Mühendis Nazir, "Demiryollarımızda Nakil Ücretleri", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 975

MÜKEMMEL BİR ÖRNEK MİLLETE yükselmek istidadındadır. Bu arada yolumuzda çotuklaşan her sarsıntı ancak hızımı kamçılar.”⁵¹⁶

Edebiyat bölümünde Eflatun Cem’in İnkılap Edebiyatı başlıklı makalesi yer almaktadır. Yakup Kadri’nin hastalığı sebebiyle bu bölümde Eflatun Cem’in makalesi yayımlanmıştır. “Sanat cephesi maziden, el işçiliği mevsiminden kalma bir eda ve mana ile yeni cemiyetin bünyesinde eski bir yama gibi duruyor. Bu böyle ne olacak? Yeni hayatın yeni edebiyatı daha ne zaman doğacak? Yeni bir zevk arayanlar böyle konuşuyor... Vakıa (923) ten beri kart ve körpe kalemler, yeni bir sanat şekline can vermek için çarpışıyor... On yılın sükûtunu, sükûtun şiirini inciten şu kuru gürültüden, beklenen (Millet edebiyatı) doğmadı, doğamıyor; hala her bucaktan yorgun, ezik bir ses geliyor.”⁵¹⁷ Eflatun Cem’e göre edebiyat ve sanat cephesi Türk inkılabının getirdiği yeni görüşlere adapte olamamıştır. Eflatun Cem, milli edebiyatın oluşturulması için dört unsur olduğunu dile getirmiştir. “1- Sanat kafası: Yeni bir edebiyat yaratmak için bir sanat kafası lazımdır... Bu ışıklı kafa ancak yakında kavuşacağımız (İnkılap veya Maarif Akademisi) olacaktır. İnkılabımızın getirdiği (Cihanı anlayış tarzına) uygun ileri teknik ve estetikle düşünebilen bu merkez, edebi hareketlere hâkim, hedefli inkişafı nazım olacaktır. 2- Sanat mecmuası: Özlediğimiz millet edebiyatı için de, hadiseleri yeni ve muayyen görüşlerle karşılayan bir mecmuaya ihtiyacımız var. Akademinin çizeceği esaslar dâhilinde, edebiyatın teknik ve estetiğini konuşan; şiir, hikaye gibi sanat eserlerini yayan; cihan edebiyatının ölmezlerinden ve özlülerinden numuneler, halk edebiyatının canlı, duygulu parçalarından örnekler veren dört kanatlı, ama tek gayeli bir mecmua. 3- Neşriyat: Bize bu edebiyatı getirecek nesil, güneşli eserlerin zevki, harareti içinde yetişecektir. Akademinin şuurlu murakabesi altında bol ışıklı neşriyatı ile zamanı kısaltabiliriz. Doğan edebiyatımıza, halk edebiyatımıza ve cihan edebiyatına ait antolojiler hazırlamak; büyük sanatkârlara ve şaheserlere dair broşürler neşretmek, talihsizlikten çürüyen değerli sanat eserlerini korumak lazım. 4- Halkevleri: Mektep dışındaki kabiliyetleri yetiştirmek için de Halkevlerinin dil ve edebiyat şubeleri akademinin direktifleri ile işlemelidir. Gençliğin fikir cihazını disiplinli neşriyata açık bulundurmak, ruhi temayüllerini millet edebiyatına doğru

⁵¹⁶ İlhan, Mehmet, “İnkılabı Bilmek”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 978

⁵¹⁷ Güney, Eflatun Cem, “İnkılap Edebiyatı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 979

istikametlendirmek icap eder. Kim bilir, yolunu beklediğimiz sanatkâr, belki de bunların arasından çıkacaktır.”⁵¹⁸

On sekizinci sayıda Dil Köşesi bölümünde İbrahim Necmi'nin Eski Türk Hikâyelerinden Dil ve Edebiyat İçin Ne Güzel Şeyler Çıkabilir? İsimli makalesi yer almaktadır. İbrahim Necmi'ye göre Türkçe eski zamanlarında daha zengin ve ince bir dildir. “Türk dilinin güzelliğini, zenginliğini, inceliğini göstermek için en iyi örnekleri eski Türkçe kitaplarda bulabiliriz. Bunların en parlakları Arap ve Acem dillerinin daha Türkçe'ye hiç girmediği zamanlardan kalanlarıdır elbette.”⁵¹⁹ İbrahim Necmi, bu maksatla Dede Korkut Hikâyeleri'nden bir olan Deli Dumrul'a makalesinde yer vermiştir. Deli Dumrul'da Türk aile anlayışı, Türk'ün vasıfları ve karakteri işlenmiştir. İbrahim Necmi, Osmanlı saray menkıbeleri ile Türk halk hikâyeleri arasındaki farkı ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Dil köşesinde böyle bir hikâyeye yer verilmesi Kadrocuların, halk ile Osmanlı İmparatorluğu arasındaki kültürel bağı kesmeye çalıştığının kanıtı olarak değerlendirilebilir.

Polemik bölümünde Şevke Süreyya'nın Yaban isimli makalesi bulunmaktadır. Daha önceki sayılarda da kendisinin yer bulan Yaban kuz kez Şevket Süreyya tarafından ele alınmıştır. Aydemir'e göre Yaban, içtimai örgüsü olan milli bir romandır. “Türk edebiyatının romancı nesli içinde, Türkiye'nin içtimai örgüsünü aslını bozmadan ve iptizale uğratmadan bir sanat objektifi altında tetkik etmesini bilen nadir sanatkârlar vardır. Yakup Kadri ve Reşat Nuri bunların başında gelir.”⁵²⁰ Aydemir'e göre Yakup Kadri'nin bütün romanlarında milli içtimai örgü vardır. “Bu macerada Ahmet Celal'in düşmanı bu duygusuz köylülük değil, bilakis hem Ahmet Celal'in hem bu köylülüğün düşmanı bu asi tabiattır!”⁵²¹ Şevket Süreyya, Yaban romanını eleştirenlerin aksine hem köylünün hem Ahmet Celal'in düşmanı olarak tabiatı kontrol altına almayı yani teknik yetersizliği görmektedir. “Yaban'da akseden içtimai örgü, bu çorak stepler ortasında şimdiye kadar bilinmeyen, şimdiye kadar terk olunan insan malzemesinin karakteridir.

⁵¹⁸ Güney, Eflatun Cem, “İnkılap Edebiyatı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 981

⁵¹⁹ Necmi, İbrahim, “Eski Türk Hikâyelerinden Dil ve Edebiyat İçin Ne Güzel Şeyler Çıkabilir?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 982

⁵²⁰ Aydemir, Şevket Süreyya, “Yaban”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 993

⁵²¹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Yaban”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 998

Türk münevveri! Yaban'ı istersen yadırga! Fakat oku! Çünkü bu kitap senin milli edebiyatında bir devrin başıdır. Ve bu açılan devirde senin bir yerin ve bir vazifen vardır!”⁵²²

On sekizinci sayıda yayımlanan bir diğer makale ise Şakir Hazım tarafından kaleme alınan Faydalı Hava Hatları Kâr Getirmek İçin Nasıl Olmalıdır? adlı makaledir. Şakir Hazım, I. Dünya Savaşı sonrasında işsiz kalan pilotların, kendilerine iş sahası yaratmak amacıyla insan ve yük taşımaya başladığını dile getirmiştir. Şakir Hazım'a göre uçak ve nakliyat sektörlerinin birleşmesi, dünyada yeni başlamış olmasına karşın oldukça kârlı bir iş sahasıdır. “Hava nakliyatı işinde tetkike değer iki baş mevzuu vardır. Birincisi, bir hava şebekesinin memleketin her bakımından kalkınmasında yapacağı hayırlı tesirler; ikincisi, hava nakliyatı şebekesini zarardan korumak için seçilecek çalışma yolları... Tayyare ile nakliyatta kâr ve zarar bakımından muvaffakiyet, ikinci derecede memleketin zaman hakkındaki telakkilerine de bağlıdır. Halk zamana ne kadar kıymet veriyorsa tayyare o kadar revaç bulur. Tayyarenin yolcuları, zamanın kıymetini takdir edenler ve az zamanda çok iş yapmak isteyenlerdir de diyebiliriz.”⁵²³ Şakir Hazım, hava nakliyat sahasında ilerlemenin, yarının harbinde kuvvetli bir silaha sahip olmak anlamına geldiğini savunmuştur.

Kronikler kısmında, Lyon Üniversitesi profesörlerinden Henri Eyraud'un Buhranların Para Nazariyesi adlı kitabı Zeki Zeybek tarafından tercüme edilmiş ve kitabın bir bölümüne on sekizinci sayıda yer verilmiştir. “Bugünün büyük meseleleri: İktisadi buhran, para buhranı, beynelmilel borçlar, esas itibarı ile bir tek meselenin, altın esas meselesinin muhtelif tezahüratından başka bir şey değildir. Altın esaslı memleketlerde buhranın biricik sebebi paranın fazla kıymetlendirilmesidir. Buhrandan kurtulmak için milletler arka arkaya altın esasını terk etmektedir... Altın esasının muhafazası: Geç kalmış bazı iktisatçılar, buhranı istihsal ile istihlak arasındaki muvazenesizliğin doğurduğunu izah etmekten başka bir şey olmayan çocukça gevezeliklerine devam ediyorlar. Bunlar, bu muvazenesizliği buhranın doğurduğunu da pekala iddia edebilirlerdi!.. Bu satırları yazdığımız sıralarda birçok memleketler altın esasını terk

⁵²² Aydemir, Şevket Süreyya, “Yaban”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 999

⁵²³ Şakir Hazım, “Faydalı Hava Hatları Kâr Getirmek İçin Nasıl Olmalıdır?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 1001-1002

etmiş bulunuyor: İngiltere, Japonya, Danimarka, Norveç, İspanya, Portekiz, İsveç, Rusya, Çin vs. bilhassa Almanya ve Amerika gibi bazıları da terk etmek temayüllerini izhar ediyor.”⁵²⁴ Henri Eyraud’un kitabında yer alan düşünceler Kadrocuların fikirleri ile örtüşmektedir. Eyraud’ta tıpkı Kadrocular gibi cihan buhranını yok etmek işinin yıllardır altın stoku yapan Amerika ve Fransa’ya düştüğünü dile getirmiştir.

A. B. imzasıyla yayımlanan, Arkada Kalan Darülfünun’un Başına Gelenler isimli yazı on sekizinci sayının son makalesidir. Makalede, Doktor Reşit Galip’in Türk Maarif davasına yaptığı katkılar dile getirilmiştir. Kadrocular, Doktor Reşit Galip’in, Maarif Vekaleti’nde yaptığı çalışmaları Türk inkılapçı için önemli görmüş ve bu çalışmalara arka çıkmıştır. Doktor Reşit Galip’in kurduğu üniversitede iki inkılapçı faaliyet yer almaktadır. Bunlardan ilki, İnkılap Enstitüsü’dür. Bu enstitüde içtimai ilimler, Türk devrimine göre şekillenecektir. İkincisi ise, açılma günüdür. Açılma gününde ders yılının ilk günü, tüm hocalar kendi alanlardaki yenilik ve gelişmelerden öğrenci ve diğer dinleyicileri haberdar eder ve raporlaştırması sağlanır.

On sekizinci ara sayıda Kadrocular özellikle komünizm ve faşizm gibi fikir hareketlerinin arasında Türk milliyetçiliğine evrensel bir konum bulmaya çalışmıştır. Bunun yanı sıra Kadrocular, daha önceki sayıda iktisadi devletçiliğe muhalif olan gruplara karşı safları sıklaştıralım çağrısında bulunmuştu; bu çağrı on sekizinci sayıda yankı bulmuştur. Bu sebeple, bu sayının hacmi daha evvelkilere nazaran daha fazla olmuştur.

2.2.19. Sayı: 19, Temmuz 1933

On dokuzuncu sayının başyazısı Kadro başlığını taşımaktadır. Kadrocular, bu sayıda Londra İktisat ve Para Konferansı’nı konu edinmiş ve konferansı Eflatun’un iki katlı cennetine benzetmiştir. “Temelleri müstemlekenin ve geri memleketlerin sırtında taşınan muasır Avrupa cemiyetinde, tiranların ve efendilerin, borsalarda spekülasyon yapıp, konferanslarda laf yarışına girebilmesi, ve gayri ahlaki kombinezonlar içinde sarhoş olup alabildiğine macera oyunu oynayabilmesi için bu hiyerarşinin devamı gene şart sayılıyor! Eski Yunanda cemiyet muadelesi <<Esirler ve esir sahipleri>>şeklinde idi. Muasır cemiyette bu muadele <<Müstemleke ve müstemleke sahipleri>> şekline

⁵²⁴ Eyraud, Henri, “Buhranların Para Nazariyesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 999 (Çeviren: Zeki Zeybek)

dönüşmüştür!”⁵²⁵ Başyazıda Amerikan Başkanı Roosevelt’in konferansa gönderdiği mesaja da yer verilmiştir.” Bütün felaketlerimizden mesul olan iktisadi nasyonalizmdir! Eski müstemlekeler ve yarı müstemlekeler istiklal mücadelesini durdursunlar! Gümrük kapılarını açsınlar! Onlar için milli sanayie, milli krediye, milli iktisat istiklaline ne lüzum var? Onlar bize yine ucuzuna ham madde versin! Biz onlara yine pahalı pahalı mamul madde satalım! İkras- istikraz ajanları, bar ve kabare esnafı ve misyonerler gönderelim! Âlem yine cennete dönsün!”⁵²⁶ Kadrocular, Roosevelt’in konferansa gönderdiği bu mesaja atıf yaparak ve Avrupalı ve Amerikalı kapitalist tiranları, tekrar aynı filmi izlemek isteyen yaşlı bunaklara benzetmişlerdir. “Efendiler! Bu konferans sanayici memleketlerin kendi aralarında, sanayiden mahrum memleketler aleyhine bir cephe teşkil etmesi için toplanmamıştır! Biz bu maksatla yapılan bütün kombinezonları şiddetle protesto ediyoruz! Yeni Türkiye’nin siyasi ve iktisadi istiklalini... ilh.”⁵²⁷ Kadroculara göre Türkiye’yi konferansta temsil eden Münir Bey’in bu sözleri tüm emperyalist ülke delegeleri üzerinde soğuk duş etkisi yaratmıştır.

İnkılabımızın İdeolojisi kısmında Şevket Süreyya’nın Fikir Hareketleri Arasında Türk Nasyonalizmi II: Marksizm başlıklı makalesi bulunmaktadır. Aydemir, bir önceki sayıda ele almaya başladığı yazı dizisinin ikinci bölümü olan Marksizm’i incelemiştir. Şevket Süreyya’ya göre Marksizm üç büyük fikir sistemi olan Alman felsefesi, Fransız sosyalizmi ve İngiliz siyasi iktisadı üzerine kurulmuştur. Marksist felsefe ise, felsefe materyalizmi, diyalektik ve tarihi materyalizm olmak üzere üç ana ögeyi içermektedir. “Marksizm, maddeyi telakki tarzındaki fikri orijinlerini on sekizinci asrın Fransız materyalistlerinden ve Alman filozofu Ludving Feuerbach’tan alır. Bütün bu filozoflarda asıl olan (maddenin evveliyatı ve asliyeti)dir. Bütün bu filozoflar tabiatı bizzat maddenin kanuniyetlerine göre izah ettiler. Hâlbuki daha evvele veya aynı nesilde yaşayan diğer birçok filozoflara (mesela Barclay, Hume, Fichte, Max, Avenarius vs.) göre bütün harici âlem, bizim hislerimizin veya tasavvurlarımızın eserinden başka bir şey değildir. Binaenaleyh insan dimağının mahsulatı olan fikirler, telakkiler ve maddenin, maddi kanunlara tabii olan bir parçasından başka bir şey değildir.

⁵²⁵ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1015

⁵²⁶ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1016

⁵²⁷ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1016

Binaenaleyh insan dimağının mahsulatı olan fikirler, telakkiler ve felsefi kategoriler, bizim dimağımızda ancak maddenin bir inikâsı olarak teşekkül eder. Şu halde maddeye vücut veren bizim tefekkürümüz ve şuurumuz değil, bilakis bizim şuur ve idrakimizi tayin eden maddedir... Diyalektik ise, Marksizm'in felsefesinde (inkışaf)ın kanuni seyridir. Bu kanuniyet şekli Marksizm'e (Hegel)in, <<idealist>> felsefesinden intikal etti. Bu felsefeye göre <<fikir>>in yahut <<Ruhu-Mahz>>ın inkışafı kanuni bir seyir arz eder. Bu seyrin başlıca üç kademesi vardır: 1- Tez (yahut dava) 2- Anti tez (yahut davanın nakısı) 3- Sentez (yahut davanın neticesi). Her fikir inkışaf seyrinde bir takım (tezat) fikirlerin nefi ve inkârına maruz kalıyor ve bu suretle yeni bir sentez vücut buluyor. Fakat bu sentez de nihai bir istikrar değildir. O da yeniden ve yeni yeni nefi ve inkârlara maruz kalacaktır... Tarihi materyalizme gelince, Marx'ta tarihi materyalizm, Marksizm'in tarihi izah tarzı yahut sosyolojisi veya (felsefe tarihi)dir. Marksist âlimler tarihi materyalizm nazariyesinin perakende orijinlerini, on yedi, on altıncı asırlara, hatta Makyavel'e kadar irca ederler. Bu nazariyenin esasına göre cemiyet dâhilinde içtimai şekillerin tebdili şekil etmesinde en mühim müessir, istihsal münasebetlerinin değişmesidir ve istihsal münasebetlerinin değişmesinde de hâkim tesiri teknikte yahut istihsal aletlerindeki değişiklikler yapar."⁵²⁸ Marksizm'in felsefi görüşlerini açıklayan Şevket Süreyya'ya göre Marx'ın sosyalizmi üretim araçlarına sahip olanlarla, üretim araçlarından mahrum olanlar arasındaki çatışmanın neticesidir. "Marksizm'in iktisadiyatı: Tarihi orijinleri itibarı ile Marksist iktisadiyat, İngiliz siyasi iktisadından, Adam Smith ve bilhassa Ricardo'dan mülhem olmuştur ve Ricardo'nun Marx üstündeki müdahalesi bilhassa (say kıymeti nazariyesi) ileler."⁵²⁹ Aydemir, Ricardo'nun Marx üzerindeki etkisini emeğin kıymeti kavramında göstermiştir. Marx emeği, zaruri emek ve fazla emek olarak ikiye ayırmıştır. İşverenin, işçiye zaruri emeğinin karşılığını ödediğini, fazla emeği ise sermaye birikiminde kullandığını savunmuştur. "Mamafih Marx'ın bütün iktisadi mezhebini sadece üç esasa irca etmekte kabildir: 1- Kıymet nazariyesi. 2- Fazla kıymet nazariyesi. 3- Sermaye terakümü nazariyesi."⁵³⁰ Aydemir,

⁵²⁸ Aydemir, Şevket Süreyya, "Fikir Hareketleri Arasında Türk Nasyonalizmi II: Marksizm", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1021-1022

⁵²⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, "Fikir Hareketleri Arasında Türk Nasyonalizmi II: Marksizm", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1023

⁵³⁰ Aydemir, Şevket Süreyya, "Fikir Hareketleri Arasında Türk Nasyonalizmi II: Marksizm", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1024

Marksizm'in evrensel olmak gibi bir isteğinin olduğunu belirtmiş; ancak felsefi bakımdan evrensel olan Marksizm'in, iktisadi bakımdan evrenselliğinin tartışmaya açık olduğunu dile getirmiştir. “Marx'ta sınıf cemiyeti unsuru aslisidir. Ve sınıf mücadelesi ona göre muasır nizamın muharrik kuvvetidir. Bu mücadele her zaman cemiyetin yeniden teşekkülünü zaruri kılıyor ve cemiyetin bu yeniden teşekkülünü her zaman, en kuvvetli, en teşkilatlı ve en ileri olan sınıf yapıyor... Marksizm'e göre amelenin sermayeleştirilmiş fazla kıymetleri kapitalist sermaye terakümünün anasıdır. Vakıa müstemlekeler yağmasının ilk sermaye terakümünde müessir olduğu kaydolunmakla bu ilk sermaye kendi tezayüdü seyrinde asıl kuvvetini sanayi memleketlerinde işçinin kaybolmuş sayından alıyor.”⁵³¹ Şevket Süreyya, sömürge ve yarı sömürge devletlerin aralıksız istismarı olmasa, bu sermaye devrinin sürekliliğinin nasıl olacağını da sormadan edememiştir.

Millet İktisadiyatı bölümünde Vedat Nedim'in Ziraat Siyasetimizde Liberalizmden Devletçiliğe adlı makalesi yer almaktadır. Vedat Nedim, makalesinde tavukçuluk ve pamuk üretimi sektörlerinde uygulanan; ancak netice alınmayan liberal ekonomik politikaları eleştirmiştir. Vedat Nedim, ülkede her alanda iyi ve yetişmiş uzmanlar olduğunu; ancak bu uzmanların ilgili çalışmalarının Türk köylüsü ve çiftçisi üzerinde etkili olmadığını, köylünün ve çiftçinin yine eski usuller ile üretim yapmaya devam ettiğini dile getirmiştir. “Bugün ziraat siyasetimizin ana vasfı liberal ferdiyetçi olmasıdır. Ziraatın her sahasındaki seviyemizi, ferdin seviyesi tayin eder. Türkiye ziraatının hiçbir şubesi, uzvi bir bütünlük manzarası arz etmez. Her ziraat şubesi kendi üzerinde çalışan fert işletmeleri sayısınca parçalanmış ve her parça birbirinden ayrı, birbirinden müstakil birer varlık olarak yan yana yaşaya gelmiştir.”⁵³² Tör, liberal siyasette aslolanın birey ve bireyin menfaati olduğunu; bu şartlar altında planlı ve disiplinli bir ziraat sahasının gelişmesinin imkânsız olduğunu savunmuştur. Vedat Nedim'e göre Türk ziraat siyasetindeki bozukluk tatbikatta değil, hareket noktasındadır, bu sebeple cemiyetin talihi ferdin menfaatine bağlıdır. “Enstitüden aldığı güçlü horozu bilgisizlikten öldüren, haranın azgın aygırına çektiği kısrağından doğan sülün tayı

⁵³¹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Fikir Hareketleri Arasında Türk Nasyonalizmi II: Marksizm”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1026-1027

⁵³² Tör, Vedat Nedim, “Ziraat Siyasetimizde Liberalizmden Devletçiliğe”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1032

bakımsızlıktan soysuzlaştıran, tohum istasyonunun temiz tohumunu melezleştiren ferdin menfaatine Türk tavukçuluğunun, Türk hayvancılığının, Türk pamukçuluğunun talihini bağladıkça ileri ve rasyonel bir ziraat hayatı, erişilmez bir serap halinde daima bizden uzaklaşacaktır. Ancak millet menfaatini hareket noktası olarak alan bir ziraat siyasetidir ki, ölçülü, maksatlı ve verimli bir siyaset olabilir... Bunu ancak Devletçi bir ziraat siyaseti temin edebilir.”⁵³³

On dokuzuncu sayıda İsmail Hüsrev’in Milli Kurtuluş Devletçiliği II başlıklı makalesi yer almaktadır. İsmail Hüsrev, bir önceki sayıda yazı dizisini devam ettirmektedir. Marksizm ve faşizm gibi birbirine tezat ideolojilerin devlet görüşü üzerinde duran İsmail Hüsrev, daha sonra milli kurtuluş hareketlerinin devlet anlayışını tahlil etmiştir. İsmail Hüsrev’e göre siyasetçilerimizin Türkiye devletçiliğinden anladığı şey devlet sosyalizmi yani müdahaleciliktir. “Harpten evvel dünya vahdeti üç unsura dayanıyordu. Bunlardan biri bir saat gibi muntazam işleyen ve serbesti ticaret prensibine müstenit beynelmilel mübadele idi. Diğeri müstemleke ve yarı müstemleke iktisat mekanizmalarının Avrupa sermayesi ile işletilmesi idi... Üçüncü unsurda garbi Avrupa’nın müstemleke ve yarı müstemlekelerden ham ve zirai maddeler olarak bunlara mukabil sermaye veyahut sınai mamulat vermesiydi.”⁵³⁴ İsmail Hüsrev, bu durumu Ortaçağ Avrupa’sının köy- şehir ilişkisine benzetmiş; milli kurtuluş hareketleri bu vaziyetin son bulmasını sağladığını dile getirmiştir. İsmail Hüsrev milli kurtuluş hareketlerinde devletin cemiyetle olan ilişkilerini vasıtalar bakımından üçe ayırmıştır: “1- Gayeye göre milli kurtuluş hareketinde devletin cemiyetle olan münasebetlerinde takip ettiği siyaset universalisttir. Kriteriyum, inkılapçı sosyalizmde olduğu gibi amele sınıfının yahut faşizmde olduğu gibi kapitalist cemiyetin yahut ferdiyetçilikteki gibi ferdin menfaatlerini değil, milletin harice ve dâhile karşı bütünlüğü ve bu bütünlüğün refahı iktisadi ve içtimai yükselişidir. Devlet, milli bütünlüğün kemali için hareket noktası olarak memleket istihsal kuvvetlerinin inkişafını kabul eder... Binaenaleyh sınıflar arasında uzlaştırıcı değil, sınıf tezatlarını tasfiye edici bir hareketi temsil eder. 2- Milli kurtuluş hareketi ve bu hareketin ifadesi olan devlet, milli vahdetin tahakkukunda kullandığı vasıtalar bakımından normativisttir. Milli vahdet içinde fertlerin içtimai ve

⁵³³ Tör, Vedat Nedim, “Ziraat Siyasetimizde Liberalizmden Devletçiliğe”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1034

⁵³⁴ Tökin, İsmail Hüsrev, “Milli Kurtuluş Devletçiliği II”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1040

iktisadi hareketlerini, milli menfaatler namına bir takım normlar, kaideler ve ölçülerle bağlar. 3- Milli kurtuluş devletinin iktisat politikası ancak bir plan çerçevesi dâhilinde tahakkuk eder. Plan milli iktisadiyatın kendi kendine ferdiyetçi esaslar dâhilinde inkişafının zıddı bir sistemi tazammun eder. Fakat bu plan hiçbir zaman şahsi mülkiyetin tasfiyesine müteveccih sosyalist bir plan değil, sadece milli iktisadiyatın kumanda manivelalarını (büyük sanayi, transpor, kredi) eline alacak, milli iktisadiyatı devlet marifeti ile bina edecek bir program olacaktır.”⁵³⁵ İsmail Hüsrev, hem Kadro’yu faşist veya sosyalist olmakla itham eden siyasetçilere cevap vermiş hem de kendi tezleri olan dünyaya yeni bir sistem getireceğini iddia ettikleri milli kurtuluş hareketlerinin iktisadi esaslarını sağlamlaştırmıştır.

Cihan İçinde Türkiye kısmında Burhan Asaf’ın Ölü Doğan Çocuk Londra Konferansı başlıklı makalesi bulunmaktadır. Burhan Asaf, bu bölümde Londra Konferansı’nın izahını yapmıştır. Burhan Asaf’a göre Kadro Dergisi başından beri Londra Konferansı’nın sonuçsuz kalacağını, dünya buhranına çare olamayacağını dile getirmiştir; nitekim konferans sonunda bir neticeye varılamamıştır. “Bizde her hadiseyi garp neşriyatının gösterdiği gibi görmek itiyadından olanlar Londra Konferansı’nı da bir nevi kurtuluş yolu almışlardı. Bir kurtuluş yolu ki bütün insanlıkla beraber Türkiye’yi de feraha çıkaracaktı. <<Buhran>>ın bir piyasa buhranı olmadığını ve cihan ölçüsünde bir bünye değişikliğini çözmüş muazzam bir hadise olduğunu, hatta garp neşriyatının taraf taraf kabul edişi bile, bu gibi münevverlerimizi Londra Konferansı’nın manası önünde daha şuurlu teemmüllere sevk edememişti.”⁵³⁶ Burhan Asaf’a göre konferansın yapılması liberal ekonomik sistemin çaresizliğini ortaya koymuş; Avrupalı ve Amerikalı kapitalistler belki düzelir umuduyla geldikleri bu konferanstan netice almamıştır. “Londra Konferansı ölü doğmuş bir çocuktan başka bir şey değildi. Ve bunun böyle olduğu, daha geçen sene bu vakitle, kendisi hakkında karar verilirken belli idi. Çünkü bu kararın verildiği anda, <<buhran>> içinde vücut bulmuş olduğu cihan iktisat nizamını tam ve mutlak bir felce uğratmıştı: a) Pazarları koparıp götürmüştü. b) Serbest mübadeleyi ortadan kaldırmıştı. c) Para esasını sarsıp devirmişti.”⁵³⁷ Burhan Asaf, bu

⁵³⁵ Tökin, İsmail Hüsrev, “Milli Kurtuluş Devletçiliği II”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1042-1043

⁵³⁶ Belge, Burhan Asaf, “Ölü Doğan Çocuk Londra Konferansı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1045

⁵³⁷ Belge, Burhan Asaf, “Ölü Doğan Çocuk Londra Konferansı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1045

sözleriyle daha önce şiddetli münakaşalar yaşadıkları Ahmet Ağaoğlu'nu hedef almıştır; zira Ahmet Ağaoğlu'nun çıkardığı Akın gazetesinde Ağaoğlu, Londra Konferansı'ndan ümitli olduğunu ve dünyanın buhrandan kurtulacağını beyan etmiştir.

Kurtuluş Hareketlerimiz bölümünde Tahir Hayrettin tarafından kaleme alınan Türk İnkılabı Kürsüleiyor başlıklı makale yer almaktadır. Tahir Hayrettin, Türk inkılabının ilimleşmesini ve bu ilimleşme işinin milli ve yerli olması gerektiğini savunmuştur. “Tanzimat ve Meşrutiyet’e inkılap adını bunun için veremiyoruz. Her ikisi de zaruretlere, kanuniyetlere dayanmayan hareketlerdi ve bir şeniyet olmaktan uzak kaldılar. Türk inkılabı bir şeniyettir. Kanuniyetleri vardır; bir takım şartların mahsulüdür ve kendine has hükümleri vardır; dava şartlarını tamamen taşımaktadır. Bunun için inkılapçılık vasfımız, bize her şeyden evvel, inkılabımızın şeniyet hükümleri ile tavsifini mümkün kılan, zaruret ve kanuniyetlerini tespit eden, doğuş şartlarını ve yürüyüş istikametini kendine has mahiyette kanunlaştıran ve ancak bu suretle ilmi damgayı taşıyabilecek olan tetkiki emrediyor.”⁵³⁸ Tahir Hayrettin’e göre Türk inkılabının yalnızca siyasi alanda değil, içtimai alanda da abideleştirmek gereklidir. Türk inkılabının abideleşmesinde ilk adım Darülfünun’da kürsüye sahip olmakla mümkündür. “Biz inkılabın bu kürsüleşmesi işinde, iki esas noktayı şimdiden işaret etmek istiyoruz: 1- İnkılabın sesi, yalnız kürsü etrafına toplananlara münhasır kalmayacaktır; zira inkılabın ihtiyacı, rejimimizin siyasi ve içtimai bütün esaslarının, muallim, mimar, doktor, mühendis, idareci, yazıcı, okuyucu vs. bütün vatandaşlara anlatılmasındadır. 2- İnkılabın sesi Osmanlılaşmayacaktır. Türk inkılabının teknikten siyasete kadar bütün cemiyet mevzularındaki orijinalitesini kaybettirecek bir <<KAALE>>cilik, Yeni Türkiye’nin sesi değildir. Karşımızdaki kürsüde, rüsum uleması vaizler değil, düşünenler ve konuşanlar göreceğimizden eminiz.”⁵³⁹

Teknik köşesinde Mehmet Şevki'nin Milli Mahruk Meselelerinde II: Petrol ve Türkiye Petrolleri Hakkında Bir Eser isimli makalesi bulunmaktadır. Mehmet Şevki, bir önceki sayıda işlediği konuyu devam ettirmiştir. Yazman, Mühendis Kemal Lokman Bey'in Türkiye Petrol Madenleri adlı kitabını tanıtmış ve kitabın bazı bölümlerine makalesinde yer vermiştir.

⁵³⁸ Hayrettin, Tahir, “Türk İnkılabı Kürsüleiyor”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1050

⁵³⁹ Hayrettin, Tahir, “Türk İnkılabı Kürsüleiyor”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1052

Dil Köşesi adlı bölümde İbrahim Necmi'nin Gene Dede Korkut Kitabından Kanlı Koca Oğlu Kanduralı Boyu başlıklı makalesi yer almaktadır. İbrahim Necmi, bir önceki sayıda olduğu gibi Dede Korkut Hikâyeleri'nden birine daha makalesinde yer vermiştir. İbrahim Necmi, hikâyenin uzun olması sebebiyle, gelecek sayıda ikinci bölümünün yayımlanacağını bildirmiştir. İbrahim Necmi'ye göre hikâyenin ilk kısmında dikkat çeken unsurlar şunlardır: “1- O devrin kahramanları, anaya babaya karşı hürmet duygusunda kuvvetli... 2- Yüzü güzel, vücudu güzel, evcimen kız aramıyor. Hatta öylesini <<Cicibici Türkmen kızı>> diye istihfaf ediyor. İsteddiği kendi gibi kahraman, dövüşçü bir kızdır. Türk'te kadınla erkeğin ayırt edilmediğine, hukukta ve vazifede bir tutulduğuna bundan parlak delil olamaz... 3- İzdivaçta ananın erkek tarafından mal vermek yolunda olduğu da bu hikâyeden anlaşılıyor... 4- Canavarlarla dövüşme imtihanı, eski hikâyelerin hemen hepsinde vardır. Türkler arasında en korkunç sayılan hayvanların boğa, aslan ve deve olduğu bu hikâyede görülüyor. Türk menkıbelerinin ne kadar realiteci olduğunu buradan anlayabiliriz. Öyle muhayyel hayvanlar düşünmüyorlar; yarısı insan, yarısı balık hayvanlar, otuz kuşa benzer Zümrüdü-Ankalar, yanan ve külünden tekrar doğan Kuknus'lar yok.”⁵⁴⁰ İbrahim Necmi'nin Türk halk kültürünü yüceltmeye yönelik çabaları bu metinde de gözükmektedir.

On dokuzuncu sayıda yer alan bir başka makale ise Şakir Hazım'ın Hava Nakliyatının Faydaları: İyi Malzeme, İyi Teşkilat isimli yazısıdır. Şakir Hazım, makalesinde hava nakliyatının milli kalkınmaya etkilerini tahlil etmiştir. “Diyarbakır, Elazığ, Van, Bitlis, Muş gibi uzaklarda çalışmak vaziyetinde bulunanlar, merkezden ve yuvalarından uzaklık sıkıntısı duymayacaklardır. Vatan hudutları birbirine yaklaşacak, insanlar birbirlerine yanaşırken tek kütle olduklarını daha iyi anlayacaktır.”⁵⁴¹ Şakir Hazım'a göre Türkiye'nin acil olarak hava hatlarını kurması ve işletmesi gereklidir. “Hava nakliyatının kârlı veya zararlı olması ikinci bir mevzudur. Eldeki misallerden bir kısmı iyi malzeme ve iyi teşkilat sayesinde mahdutta olsa kâr ve kazanç vadeden mahiyetler gösteriyorlar. İyi malzeme, geçen sayıda umumi olarak anlatmış olduğum gibi, az masraf yapan malzeme manasına alınmak lazımdır; biz buna dayanıklılık yani az yedek

⁵⁴⁰ Necmi, İbrahim, “Gene Dede Korkut Kitabından Kanlı Koca Oğlu Kanduralı Boyu”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 10

⁵⁴¹ Şakir Hazım, “Hava Nakliyatının Faydaları: İyi Malzeme, İyi Teşkilat”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1067

parça sarf etmek ve emin olmak şartlarını da ilave edebiliriz. Hava nakliyatı bir takım mühim hususiyetler arz ettiği için, iyi teşkilatın tarifi oldukça güçtür.”⁵⁴² Şakir Hazım, Türkiye’nin hava nakliyatındaki prensiplerini yabancısız, devlet eli altında, iyi malzeme kullanılan ve masrafsız bir teşkilatlanma olarak belirtmiştir.

Kronikler kısmında Vedat Nedim’in iki kısa yazısı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Kooperatif Mecmuası başlığını taşımaktadır. Bu yazıda Kooperatif mecmuasının ikinci yaşına girdiği ve Türkiye için önemli bir fikir mecmua olduğu dile getirilmiştir. İkinci yazıda ise Vedat Nedim, Ahmet Haşim’in ölüm haberini vermiştir. “Ahmet Haşim öldü. Türk sanatı bir kıymetinden daha oldu. Haşim, bir esprit ustasıydı. Bir renk ve ahenk sihribazıydı. Mücerret zekânın uçsuz bucaksız âleminde cirit oynatan bir şehsüvardı. Haşim, realiteden kaçan Türk münevverinin en tipik sanatkârıydı... Realiteyi değil, sembolü sevdi... Onun için Haşim’in sanatı cemiyet değil, <<kendi için>> bir sanat oldu. Haşim’i kendi içine hapseden, cemiyetin kendisidir. Cemiyet onu, kendi içine çekmesini bilmedi. Yoksa Haşim, o daima nefret ettiği cemiyetin içine girebilseydi, hiç şüphesiz ki, bugün özlediğimiz inkılapçı sanatkârı, o temsil edecekti... Haşim, toprağa ayaklarını koymadan gömüldü. Acımız büyüktür.”⁵⁴³ Anlaşılacağı üzere, Vedat Nedim, Ahmet Haşim’i cemiyet şairi olarak görmemekte ve kendi cemiyet gerçeklerine yabancı bir sanatçı olarak değerlendirmiştir; ancak bunda suçlu Ahmet Haşim değil, cemiyetin kendisidir eğer Ahmet Haşim yaşasaydı ve cemiyetçi Türk inkılabının zaferine şahit olsaydı, realiteyi seçeceğini dile getirmiştir.

Plan Müsabakaları adlı yeni bölümde Vedat Nedim’in Mimar Yetiştirmek, Mimara İş Vermekle Olur isimli makalesi yer almaktadır. Vedat Nedim, memleket işlerinde Türk mimarına görev verilmemesini eleştirmiştir. Vedat Nedim’e göre Türk mimarı beş altı sene önceki durumdan farklıdır, hem teknik hem de estetik açıdan seviye atlamıştır; bunu Ankara sergi evi açılışındaki plan müsabakalarında kanıtlamıştır. “Büyük mimar, villa yaparak değil, büyük eserler yaratarak gelişir. Bunu temin içinde muhakkak, her yapılacak her yapılacak büyük bina için plan müsabakaları açmak ve bu suretle Türk

⁵⁴² Şakir Hazım, “Hava Nakliyatının Faydaları: İyi Malzeme, İyi Teşkilat”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1068

⁵⁴³ Tör, Vedat Nedim, “Ahmet Haşim’in Ölümü”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1070

mimarlarına da muayyen mevzuular üzerinde çalışmak ve düşünmek fırsatını vermek icap eder. Yetişmiş Türk mimarı, bunu hak etmiştir.”⁵⁴⁴

Kadrocular, on dokuzuncu sayıda, Londra Konferansı'nı ve sonuçları üzerinde durmuş; konferans sonuçlarının kendilerini haklı çıkarttığını kanıtlamaya çalışmıştır. Bunun yanı sıra Türk nasyonalizminin Marksizm ve faşizmden farklı olduğu ispat etme çabalarına devam edilmiştir. Ayrıca, tarımsal faaliyetlerin hala liberal iktisadi politikalara göre inşa edildiği ve bu alanda da devletçi adımların atılması gerektiği tekrar vurgulanmıştır.

2.2.20. Sayı: 20, Ağustos 1933

Yirminci sayının başyazısında Kadrocular dünya dönüşümünün devam ettiğini savunmuş ve Londra Konferansı'nın bu dönüşüme çare olmadığını dile getirmiştir. “Devre damgasını vuran hadise: Mübadele iktisadiyatından mücadele iktisadiyatına geçişidir. Cihanın her noktası, iktisadi harbin meydan muharebesine katılmış bulunuyor... Cihan buhranına kadar, en kudretli devletler bile, iktisadi cihazları bakımından, üstünlüğün tesis ve müdafaasını hususi teşebbüslerin dirayetine havale etmişlerdi. Bugün, iktisadi ordulaşma ihtiyacını; onlar da idrak etmiş bulunuyorlar. Bütün iktisadi unsurların adeta askeri nizam dâhilinde tek kumanda altına alınışı ve devlet müesseselerinin iktisadi hareketleri birer erkânı harbiye gibi idare edişi, Rusya, Almanya, İtalya, Amerika ve Japonya'da usul halini almıştır.”⁵⁴⁵ Kadrocular, yalnızca Türkiye'nin devletçi iktisadi politikalar uyguladığını belirtmek ve bunun yeni dünya nizamı olduğunu belirterek, kendi haklılıklarını bir kez daha ispat etmeye çalışmıştır.

İnkılabımızın İdeolojisi kısmında Şevket Süreyya'nın Beynelmilel Fikir Hareketleri Arasında Türk Nasyonalizmi III: Türk Nasyonalizmi isimli makalesi bulunmaktadır. Aydemir, on sekizinci sayıdan itibaren sürdürdüğü yazı dizisinin üçüncü bölümünde Türk Nasyonalizminin birinci kısmını işlemiştir. Şevket Süreyya, Türk inkılabının ortaya çıkış nedenlerini ve özelliklerini üç madde halinde sıralamıştır. “1- İnkılabımızın esasları tamamdır, muayyendir, izah edilmiştir ve artık bu vadide söylenecek bir şey yoktur! Bu ric'i ve skolastik bir noktai nazardır. Çünkü bu noktai nazar bizzat

⁵⁴⁴ Tör, Vedat Nedim, “Mimar Yetiştirmek, Mimara İş Vermekle Olur”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1071

⁵⁴⁵ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 20, Ağustos 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1079

<<inkılap>> mefhumu ile taarruz halinde bulunuyor, bizzat <<inkılap>>ın SEYRİNİ, İNKİŞAFINI VE TEKÂMÜLÜNÜ inkâr ediyor. 2- İnkılabımız, Avrupa'da cereyan eden harp sonu inkılaplarının esas itibarı ile şu veya bu cinsinin bir benzeridir. Rejimimiz, ya şu veya bu memlekette gördüğümüz, yahut şu veya bu kitap veya derste okuduğumuz rejim usullerinden birinin yahut muhtelif rejimlerden iktibas olunmuş bir prensipler halitasının ifadesi olacaktır!.. Bu noktai nazar – eğer sadece kötü bir nakil veya kopya değilse – eklektik bir noktai nazardır. Bir oportünizmdir. 3- İnkılabımızın kendini doğuran hususi bir tarih seyrinin mahsulüdür. O tarih içinde bizzaure tekevvün eden nevi şahsına mahsus bir hadisedir. Bütün prensipleri kendine hastr. Zahiren temas halinde görüldüğü diğer inkılap hadiseleri ile CEVHER itibarı ile ayrı, hatta taarruz halindedir. O başlamış fakat henüz bitmemiştir. Kendi inkişaf zeminini tesviye etmiş fakat verebileceğinin azami haddini henüz vermemiştir. O ne demokrasinin, ne sosyalizmin, ne faşizmin ne de diğer herhangi bir yabancı cemiyet nizamının eşi, devamı yahut kopyası değildir. O en iyi tezahürlerini bizim dar hudutlarımız dâhilinde veren fakat hakikatte, on dokuzuncu asrın cihan içinde kendisine hazırladığı yahut yamadığı iktisadi talinden şikâyeti olan her millet ve memleketin bünyesinde cereyan edip duran bir muazzam istihalenin parçasıdır... Bu itibarla inkılabımız bir devam, bir taklit, bir derleme değil, bir ayrı hadise, bir örnek ve bir başlangıçtır!”⁵⁴⁶ Aydemir'e göre Türk inkılabı orijinal, milli ve kuvvetini kendinde bulan bir harekettir. Şevket Süreyya, inkılabın izahlarını izah etmekte usul bakımından aydınlatılması gereken noktalardan birini şekil bahsi olduğunu dile getirmiştir. “Bizim inkılabımızın <<Sübstans>>ları içinde HAKİMİYETİ MİLLİYE cevheri vardır ama bu hakimiyetin tecellisi formu, bize hatta bu kelimeyi hediye eden klasik demokrasi memleketlerindeki tecellisi şeklinden tamamı ile başkadır. Ve bizim, teşkilat tarzımızın, bizim devlet mekanizmamızın, hatta ŞEKİL'e ait olan, yani FORM cephesini teşkil eden tarafı bile, bütün zahiri müşabihetinden, hatta ayniyet manzarasına rağmen, ona izafe edilmek istenen, ona yamalanmak istenen donmuş ve artık illetlerini vermiş şekillerden tamamı ile ayrıdır.”⁵⁴⁷ Anlaşılacağı gibi, Aydemir Kadro'yu eleştirenleri inkılabın şeklini ve cevherini anlamamakla suçlamıştır. Şevket Süreyya, Kadro'nun sınıf devletçiliği ile

⁵⁴⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, “Beynelmilel Fikir Hareketleri Arasında Türk Nasyonalizmi III: Türk Nasyonalizmi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 20, Ağustos 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1080-1081

⁵⁴⁷ Aydemir, Şevket Süreyya, “Beynelmilel Fikir Hareketleri Arasında Türk Nasyonalizmi III: Türk Nasyonalizmi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 20, Ağustos 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1084

ilgili görüşlerini de açıklamıştır. Kadroculara göre faşizmde sosyalizmde sınıf mücadelelerinden doğmuştur. “Hâlbuki bizde Kadro, henüz tanzimi gayri kabil bir yüksek teknik mevcut olmadığı için bunun üstünde sınıf mücadelesine girişmemiş olan milletin ileride de böyle bir cidal içine düşmemesi için müdafaa edilen bir MİLLÎ REHBERLİK FORMUdur... Türk nasyonalizminin devletçiliği bir sınıf devletçiliği değildir ve olmayacaktır. Türk nasyonalizminin devletçiliği, bir sınıf nam ve hesabına diğer sınıfların istismarının ve bir milletin nam ve hesabına diğer milletleri istismarın (emperyalizm); yani muarızlarımızın şu veya bu şekilde bağladıkları Avrupa’nın dünkü ve bugünkü nizamının bir fikri ve tarihi reaksiyonudur.”⁵⁴⁸ Şevket Süreyya’ya göre Kadrocular, Türk inkılabının prensiplerinin dinamizmden yana olması gerektiğini savunmaktadır; yani Türk devrimi inkılapçı vasıfta olmalıdır. “İlimde fikir sabitin başladığı yerde dinamizm, yani inkişaf ve terakki durur. İlimde fikri – sabit, <<HÜKÜMLERİN TAŞLAŞMASI>> ile başlar. Bütün istihalesine esas olan HAYAT HAMESİNİN, SONSUZ VE TEVAKKUFSUZ HAREKETİN inkâr edilmesi, yani <<MUTLAK HÜKÜMLEŞMESİ>> ile başlar... Cevherin hareketliliğini bir yana bırakıp şekillerin içinde saplanıp kalan bu muarızlarımıza karşı bizim bütün silahımız, şeklin çerçevesi ile hapsedilmesi kabil olmayan taharri aşkımız ve hayat hamlemizdir. <<TAŞLAŞMIŞ HÜKÜM>>e, <<DONMUŞ KAİDE>>ye karşı <<HAREKET VE TEZAT MANTIKINI>> daima seferber tutacağız.”⁵⁴⁹

Millet İktisadiyatı köşesinde Vedat Nedim’in Devletçi Bir Ziraat Siyasetinin Ana Prensipleri başlıklı makalesi yer almaktadır. Vedat Nedim, makalesine Goethe’den yaptığı <<Yeni bir hakikat için, hiçbir şey eski hatalı bir telakki kadar zararlı olamaz>> bu cümle ile başlamıştır. 10 Temmuz 1933 tarihli Cumhuriyet gazetesinin Milas zeytinlikleri ve portakalları ile ilgili haberini paylaşan Tör’e göre Milas halkı zeytin ve portakal yetiştirilmesi hususundaki bilgisizliğinin, bu bölgede zeytin ve portakal üretimini bitirme noktasına getirdiğini dile getirmiştir. “Ziraat siyasetinin devletçi telakkisine göre, ziraat işi, her şeyden önce bir millet işidir. O halde Türk ziraatının talihini, dert değil, millet menfaatlerinin en yüksek ve en ileri mümessili olan devlet

⁵⁴⁸ Aydemir, Şevket Süreyya, “Beynelmîlî Fikir Hareketleri Arasında Türk Nasyonalizmi III: Türk Nasyonalizmi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 20, Ağustos 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1085

⁵⁴⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Beynelmîlî Fikir Hareketleri Arasında Türk Nasyonalizmi III: Türk Nasyonalizmi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 20, Ağustos 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1087

tain eder. Kendi başına buyruk bırakıldığı zaman, elindeki zeytinlikleri ve portakallıkları mahvedip ya başka bir yere hicret etmek veya başka bir ziraat yapmak tehlikesi karşısında kalacak kadar – memleket menfaatinden vazgeçtik – kendi menfaatini bile idrakte acz gösteren fert, hiç şüphesiz ki, devletin vesayeti altına alınmaya muhtaç bir ferttir.”⁵⁵⁰ Vedat Nedim, devletçi ziraat siyasetinde toprağın en önemli milli müdafaa vasıtası olduğunu savunmuştur; nitekim devletçi ziraat siyasetinin ana prensiplerinden biri plandır; plan, mülkiyet hakkını tanıyan, köylüyü ırgatlaştırmayan bağımsız bir sistem olması gerektiğini dile getirmiştir. “Devletçi bir ziraat siyasetinin ana prensiplerinden biri de kârlı istihsaldir... Nüfusumuzun %70’ini teşkil eden köylülüğümüzün alım kabiliyetini arttırmak, onun pazarla olan münasebetlerini gittikçe genişleyen bir mikyasla inkişaf ettirmek devletçi bir ziraat siyasetinin baş gayelerinden biridir... Cihan pazarlarına intibak prensibinin gerçekleşmesine de yalnız, devletçi bir ziraat siyaseti ile varılabilir. Standart mal ve iyi ambalaj gibi cihan ticaretinin lazımı gayri müfaikı ayılan şartların, liberal ve ferdiyetçi tedbirlerle tahakkuk edemeyeceğinin artık anlaşılmiş olması icap eder.”⁵⁵¹ Vedat Nedim’e göre devletçi ziraat siyasetinin bir gayesi de milli sanayiye ham madde kaynağı bulmaktır; çünkü Türk sanayii, ağırlıklı olarak zirai kaynaklıdır. Nitekim devletçi ziraat siyaseti, Türk sanayinin de ilerlemesinin ana ölçüsüdür. “Devletçi bir ziraat siyasetinin baş prensibi, toprak mülkiyetinin bir milli müdafaa vasıtası olarak telakkisidir. Bu vasıtanın milli menfaatlere uygun bir tarzda kullanılması, plan prensibine dayanır. Plan prensibinin başlıca hedefleri de, kârlı istihsal, cihan pazarlarına intibak, milli sanayiye iyi ve ucuz ham madde yetiştirmek prensipleridir. Sistemli ve verimli bir siyaset, bu prensiplere dayanmak mecburiyetindedir.”⁵⁵²

Dünya İktisadiyatı köşesinde İsmail Hüsrev’in Dünya Buhranına Umumi Bir Bakış isimli makalesi bulunmaktadır. İsmail Hüsrev, makalesinde Londra Konferansı’nın dünya ekonomik buhranına çare bulamadığını ve dünya stoklarının azaldığını dile getirmiştir ve buna bağlı olarak dünya genelinde alım gücünün azalmasının, stokların

⁵⁵⁰ Tör, Vedat Nedim, “Devletçi Bir Ziraat Siyasetinin Ana Prensipleri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 20, Ağustos 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1090

⁵⁵¹ Tör, Vedat Nedim, “Devletçi Bir Ziraat Siyasetinin Ana Prensipleri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 20, Ağustos 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1092-1093

⁵⁵² Tör, Vedat Nedim, “Devletçi Bir Ziraat Siyasetinin Ana Prensipleri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 20, Ağustos 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1095

artmasına bağlamıştır. “Kanaatimizce dünya fiyatlarının yine eski seviyesine, hiç olmazsa ona yakın bir seviyeye yükselmesini beklemek hatadır. Fiyatlar düştükçe sukut eden seviyeye intibak etmek için istihsal ve mübadele rasyonelleştiriliyor ve rasyonelleşme ilerledikçe fiyatlar düşüyor. Bunun için fiyatların sukutuna pazarsızlıktan maada sukut eden fiyatlara intibak etmek endişesinden doğan yeni rasyonelleştirme hareketleri de amil olmaktadır. Bu itibarla yüksek fiyat seviyeleri ancak hafızamızda tatlı hatıralar olarak kalacaktır. Bu vaziyete Türkiye zaviyesinden bakarsak bizim için yegâne yapılacak şey ümit içinde fiyat tereffüleri beklemek değil, istihsal ve satış cihazlarımızı rasyonelleştirmek ve bu suretle dünya buhranının tevlit ettiği fiyat seviyesine intibak ederek bu seviye üzerinde milli gelirimizi arttırmaya çalışmaktır.”⁵⁵³

Cihan İçinde Türkiye bölümünde Burhan Asaf'ın Üniversite'nin Manası başlıklı makalesi yer almaktadır. Burhan Asaf, Darülfünun'un Üniversite'ye dönüştürülmesini ele almıştır. “Darülfünun, Avrupa'nın on dokuzuncu asır ilim telakkisine göre kurulmuş bir müessese idi. Ki onun bir Darülfünun olmaktan ziyade bir Darülfünun tayfi kalmasındaki asli sebep bu olsa gerektir. On dokuzuncu asrın Darülfünun telakkisi, liberal zihniyetin bir mahsulüdür. Buna göre Darülfünun'da: **a) İlim, ilim için yapılır. (İlimden başka bir maksat tecviz edilmez.) b) İlme, dışarıdan bir müdahale yapılamaz. (İlim ocağı müstakildir.)**”⁵⁵⁴ Burhan Asaf'a göre liberalizmin çöküşüyle, Darülfünun'da çökmüştür ve çağa ayak uyduramamıştır. “Bugün Rusya, İtalya ve Almanya'da Darülfünunların liberal devirdeki istiklalleri kalmadığı gibi ilimdeki hareket noktalarını da liberal görüşler teşkil etmiyor... Her üç rejiminde müdahalesini icap ettiren esas, <<hayatın akışına uygun olan ilmi ve bu akışı muvaffak kılacak olan ilmi faaliyetleri temsil edecek bir Darülfünun istiyoruz>> etrafındadır... İşte hem bu prensipleri izah hem de ihtiyaçları en seri ve en mükemmel bir surette tatmin etmek yeni İstanbul Üniversite'sinin esas vazifesidir. Bu müessese, inkılap bakımından, hem inananları hem de yapabilenleri yetiştirecektir.”⁵⁵⁵ Hatırlanacağı üzere, önceki sayılarda Darülfünun'da reform yapmak için İsviçre'den çağırılan uzman Albert Malche ve CHF iktidarı Kadrocular tarafından yoğun şekilde eleştirilmişti. Darülfünun'un bu

⁵⁵³ Tökin, İsmail Hüsrev, “Dünya Buhranına Umumi Bir Bakış”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 20, Ağustos 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1098-1099

⁵⁵⁴ Belge, Burhan Asaf, “Üniversite'nin Manası”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 20, Ağustos 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1101

⁵⁵⁵ Belge, Burhan Asaf, “Üniversite'nin Manası”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 20, Ağustos 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1103-1104

dönüşümünde ise, Malche'nin öneri ve tavsiyelerinin CHF tarafından eksiksiz uygulanmasının payı olukça fazladır. Nitekim Kadrocular bir kez daha kendileri ile çelişkiye düşmüş; ancak bu adımı olumlu karşılamışlardır.

Kurtuluş Hareketlerimiz bölümünde Tahir Hayrettin'in İnkılap ve Köy isimli makalesi bulunmaktadır. Tahir Hayrettin, inkılabın köylerde vücut bulması ve köylerin kalkınmasında öğretmenlerin önemine değinmiştir. Tahir Hayrettin'e göre Türkiye köy memleketidir, nüfusunun %75'i köylerde yaşamaktadır, bu sebeple Türk İnkılabı köylü üzerine inşa edilecektir. "Bize göre bu planda iki hareket noktası tespit etmek zaruridir: 1- Devlettten köy istikametine çevrilmiş üniversele ve merkezi ele alma akımı. Yol, afyon, buğday maddelerimiz için alınan tedbirlerin, diğer istihsal maddeleri ile pazar, nüfus vs. sahalarında Türk köyünün ve Türkiye topraklarının iktisadi – içtimai bünyesine ve şartlarına göre şümullendirilmesi işlerini bu nokta etrafında görüyoruz. 2- Köyün içinde, devlet istikametinden gelecek ele almalarla muvazene ve mutabakat temin edecek mahalli – muhiti cazibe. Bu da köy fikriyatının, işaret edilecek İŞ sahalarında çalışmayı kabullenmek hususundaki hazırlığı mahiyetinde tecelli eder. Babîâlivari bir irşat ve tenvir gibi alelâde – ve binaenaleyh normal – bir faaliyetin üstünde gördüğümüz bu hazırlama keyfiyeti, yukarıda işaret ettiğimiz Ankara'nın adamına muhtaçtır."⁵⁵⁶ Tahir Hayrettin'in, Ankara adamı köy öğretmenidir; ancak bugün ki öğretmenler köyün sorunlarını çözebilecek, ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte değildir. Tahir Hayrettin, bu sebeple öğretmen mekteplerinde değişikliğe gidilmesi gerektiğini savunmuştur. "Milletleşme hareketimizin içtimai – iktisadi teşkilatı esasiyenin ana hatları arasında gördüğümüz bu değişme bizce, terkihi üç maddelik bir program ile mümkün olabilir: I- Tedrisat, klasiklikten tamamen kurtulmuş ve köylücülük kültürünü verebilecek bir iktidar kazanmış olmalıdır. II- Terbiye Türk köylüsünün karşısında, kafasındakini amel haline getirebilecek rehberi eksiksiz hazırlayan bir İŞ ve yokluğun adını bile anmaya lüzum göstermeyecek derecelerde iman ve irade hamulesi kazandıran bir MÜCAHADE esası üzerine kurulmalıdır. III- Müessese, yetiştirdiklerinin faaliyeti ve muvaffakiyeti üzerinde müessir olabilecek bir vaziyete sahip bulunmak ve bilhassa bu rehber muallimlerin bütün faaliyetleri, kendilerinin tetkiklerine, maarif idaresi ile vilayetin mütalaasına istinaden Vekâlet tarafından tanzim edilmiş bir programla tespit edilmiş olmak planlı nizam

⁵⁵⁶ Hayrettin, Tahir, "İnkılap ve Köy", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 20, Ağustos 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1107-1108

iktizasındandır.”⁵⁵⁷ Tahir Hayrettin bu program sayesinde Türk köyünde sağlık, üretim, inşaat vs. var olan sorunların en aza ineceğini savunmuştur. Buna ek olarak bu makalenin sonunda Kadrocular, Şevket Süreyya’nın muallim mektepleri üzerine detaylı bir çalışmasının yakında dergide yer alacağını duyurmuştur.

Teknik köşesinde Mehmet Şevki’nin Milli Mahrukat Meselesi III: İspirto isimli makalesi yer almaktadır. Mehmet Şevki’ye göre ispirto son yıllarda motor yakıtı vasfını kazanmıştır. I. Dünya Savaşı’ndan sonra sanayileşmiş pek çok ülke ispirtoyu yakıt olarak kullanmaya başlamıştır. “Memleketimizin sanayileşmesi dolayısıyla daha şimdiden bir ispirto istihsal fazlası karşısında bulunuyoruz. Ve bu istihsal fazlasının sarfi maksadı ile – diğer birçok memleketlerde olduğu gibi – biz de ispirtoyu bir motor mahruku olarak kullanmak mecburiyetindeyiz.”⁵⁵⁸ Mehmet Şevki’ye göre Türkiye’de tıpkı gelişmiş sanayi memleketlerinde olduğu gibi ispirtoyu belli oranda benzinle karıştırarak motor yakıtı olarak kullanılmalıdır.

Dil Köşesi’nde İbrahim Necmi’nin Dede Korkut Hikâyeleri Üzerine Bir İki Söz başlıklı makalesi bulunmaktadır. İbrahim Necmi, Dede Korkut Hikâyeleri’nin halk üzerinde olumlu etki bıraktığını ve Türk dilinin sadeleşmesi çalışmalarında Kadro Dergisi’nin vazifesini yaptığını belirtmiştir. Bu maksatla okuyuculardan gelen tebrik mektuplarından bazılarını makalesinde yer vermiştir. “Kadro’da dil köşesini, eski ve değerli dil ve edebiyat varlığımızdan örnekler vermek yoluyla açarken, en büyük düşüncemiz, okuyanları kuru kelimecilikten ayırarak, dil varlığını ve mana ve duygu bakımından görmeye de alıştırmaktır.”⁵⁵⁹ İbrahim Necmi, önceki sayıda yayımlanan Kanlı Koca Oğul Kanduralı Boyu adlı Dede Korkut Hikâyesi’nin devamının gelecek sayıda yayımlanacağını duyurmuştur.

Kronikler bölümünde Vedat Nedim tarafından kalem alınan Şehirlerimizin Güzelliğini Zevksiz Ev Sahiplerinin Tecavüzünden Kurtarmalıyız! isimli makalesi bulunmaktadır. Vedat Nedim, İstanbul ve Ankara’da yapılan yeni inşaatların şehirlerin doğal yapısını ve güzelliğini bozduğunu dile getirmiştir. “Cihangir, Firuzağa, Taksim, Maçka

⁵⁵⁷ Hayrettin, Tahir, “İnkılap ve Köy”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 20, Ağustos 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1109-1110-1111

⁵⁵⁸ Yazman, Mehmet Şevki, “Milli Mahrukat Meselesi III: İspirto”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 20, Ağustos 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1114

⁵⁵⁹ Necmi, İbrahim, Dede Korkut Hikâyeleri Üzerine Bir İki Söz”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 20, Ağustos 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1119

havalisindeki o canım arsaların işte böyle <<ferdiyetçi>> bir şehircilik telakkisinin hâkimiyeti altında bir <<çirkinlik müzesi>> haline girmesi mukadderdi. Ve kader, yerini buldu! Ankara'yı ele alırsak, filhakika orada umumi bir şehir planı vardır. Fakat ferdiyetçi şehir telakkisinin az çok orada da yaşadığını görürüz. Ankara'da da yapılan her evin talihi, sahibinin zevkine terk olunmuştur.”⁵⁶⁰ Her alanda devletçiliği savunan Kadrocular, bu alanda da planlı devletçilikten yanadır. “Şehirlerimizin güzelliğini zevksiz ev sahiplerinin tecavüzünden kurtarmalıyız. Bunun için; 1- Büyük belediyelerimiz, diplomalı mimarlardan mürekkep bir <<plan heyeti>> kurmalıdır. 2- Planı, diplomalı bir mimar tarafından yapılmayan hiçbir binanın inşasına müsaade edilmemelidir. 3- Her plan, plan heyetinin tasdikinden geçtikten sonra tatbik olunmalıdır.”⁵⁶¹

Kadrocular yirminci sayıda Türk nasyonalizmini izah etmeye ve şekillendirmeye devam etmiştir. Lozan Konferansı'na karşı yapılan değerlendirmeler okuyucuya farklı yazarlar tarafından okuyucuya aktarılmaya çalışılmıştır. Bu sayıda özellikle dikkat çeken nokta ise Darülfünun'un reform hareketleri sonrasında İstanbul Üniversitesi'ne evirilmiş olmasıdır. Kadrocular, her ne kadar Darülfünun'un yabancı bir uzman tarafından dizayn edilmesine karşı çıkmış olsa da, bu hareketi olumlu karşılamış ve CHF iktidarına teşekkür etmiştir.

2.2.21. Sayı: 21, Eylül 1933

Yirmi birinci sayının başyazısı Kadro'da Şevket Süreyya'nın İnkılap ve Kadro adlı eserinde kullandığı kervana karışan adam metaforu üzerinden durulmuştur. Kadroculara göre kervana karışan adamın ruhunda şahsiyetsizlik, imansızlık ve menfaat kaygısı vardır; kervana karışan adam basit, kaypak ve tehlikesizdir. “Bu tip bir kaypak, millet ve memleket meselelerinde daha hesaplı ve daha kapalı yürür. Mesela: Milliyetçilik, cumhuriyetçilik, inkılapçılık, laiklik, devletçilik ve halkçılık milli rejimimizin altı esası ve ayrılmaz umdesidir değil mi? Gizli, kapaklı kervana karışan adam, yani idrak kabiliyeti karşılığında kafilenin inkılapçı heyecanını kavrayamadığı halde onu kavramış

⁵⁶⁰ Tör, Vedat Nedim, “Şehirlerimizin Güzelliğini Zevksiz Ev Sahiplerinin Tecavüzünden Kurtarmalıyız!”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 20, Ağustos 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1123

⁵⁶¹ Tör, Vedat Nedim, “Şehirlerimizin Güzelliğini Zevksiz Ev Sahiplerinin Tecavüzünden Kurtarmalıyız!”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 20, Ağustos 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1124

ve ona inanmış gibi görünen şahsiyetsiz adam, zahiren bu umdelerin hepsinin şeyda aşığıdır. Ateşli ve sadık müdafidir. Fakat onun bu aşkı ve bu harareti açık ve vesikalı kaypağın hiç maskelemeden ortaya koyduğu imansızlığını, bunun zahiri bir inkılap hassasiyeti altında ve fakat aynı şahsiyetsizlikle ortaya atması için mani değildir.”⁵⁶² Kadrocular kaypaklık ve imansızlığın tarih içinde her inkılabın karşılaştığı bir irtica hadisesi olduğunu belirtmiş; bu sebeple Türk inkılabına yön verenlerin bu irticai faaliyetlere karşı uyanık olması gerektiğini savunmuştur.

İnkılabımızın İdeolojisi bölümünde Şevket Süreyya'nın Beynelmilel Fikir Hareketleri Arasında Türk Nasyonalizmi III: Türk Nasyonalizmi (Devam ve Son) başlıklı makalesi yer almaktadır. Aydemir, bir önceki sayıda işlediği Türk Nasyonalizmi konusuna devam etmiştir. “Her fikir sistemi bir tarihi <<mahsul>>dür. Fikir, bir taraftan, mahsulü olduğu cemiyetin şartları içinde doğar, şekillenir, diğer taraftan da bizzat kendini doğuran cemiyetin seyrine ve şartlarına tesir ederek ebedi istihalesinde devam eder durur.”⁵⁶³ Aydemir'e göre bu nokta Türk nasyonalizmini sosyalizm ve faşizmden ayırmaktadır; çünkü başka bir cemiyette ve başka tarihi şartlara bağlı olarak vücut bulmuştur. Şevket Süreyya'ya göre Marksizm yüksek tekniğin, yüksek sömürge kârlarının ve bu kârlara bağlı olarak oluşan sınıf ve millet tezatlarının bir araya gelmesiyle doğar. Faşizm ise, kapitalist ekonomik sistemin devamıdır; teknik ve sermaye devlet kontrolü altında olan hâkim sınıfların elindedir, sömürgecilik devlet eliyle devam ettirilir ve sınıf mücadeleleri devlet yardımıyla düzenlenir. Aydemir'e göre hem kapitalizm hem de faşizm sınıfsal bir ideolojidir ve evrensel kanunlara sahip değildir. “Milli kurtuluş hareketlerinin tarihi menşelerine gelince: Bu hareketinde tarihi meşelerini, ta on altıncı ve on beşinci asırdaki müstemleke yağmalarına kadar götürmek ve bilhassa Avrupa'daki büyük sanayi inkılabına bağlamak lazımdır. Çünkü milli kurtuluş hareketleri ilk adımda her şeyden evvel kapitalizmin, <<müstemlekeci ve emperyalist>> vasfına karşı reaksiyondur ve bu hareketin objektif davası: 1- Sanayi ve yüksek tekniğin bugün tekâsüf ettiği memleketlerden çıkarak tabii ve coğrafi şartların müsaadesine göre cihanın her tarafına dağılması (yani bütün memleketlerin kendilerine göre sanayileşmesi). 2- yüksek teknik ve yeni doğacak sanayi üstünde kapitalizmde

⁵⁶² Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 21, Eylül 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1131-1132

⁵⁶³ Aydemir, Şevket Süreyya, “Beynelmilel Fikir Hareketleri Arasında Türk Nasyonalizmi III: Türk Nasyonalizmi (Devam ve Son)”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 21, Eylül 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1133

olduğu gibi hâkim bir sınıfın tahakkümüne meydan verilmemesi. 3- Müstemleke kârlarının reddi ve büyük temettülerin bütün milletin menfaati umumiyesine yarayacak şekilde devlet elinde toplanması. 4- Sınıf mücadelesini ve sınıfı parçalayarak yerine tek, tezatsız ve müstakil ileri bir millet nizamının ikamesi, şeklinde hulasa edilebilir.”⁵⁶⁴ Aydemir, inkılapçı bir devletin otoriter ve disiplinli olması gerektiğini savunmuştur. Şevket Süreyya’ya göre Faşist ve Marksist devlet düzeninde sınıf bilinci hiçbir zaman kaybolmamıştır; milli kurtuluş ideolojisinde ise devlet cemiyetin menfaatlerini, ferdin çıkarlarına hâkim kılmak amacındadır. “Bu itibarla milli enerjinin hesap altına alınışı, plan ve gayeye göre istihsal, milli kurtuluş devletinde asıldır. Fakat bu faaliyet hiçbir zaman bir sınıfın namına veya bir milletin tasfiyesi hesabına değil, millet bünyesinin masuniyeti ve bu bünyede herhangi bir tezada yer ve meydan verilmemesi için yürütülür. Yine bu itibarlardır ki <<milli>> olma, milletin bütün iradesine ve menfaatine kül halinde ihata etme vasfı milli kurtuluş devletçiliğinde tam olarak ifadesini bulmuştur.”⁵⁶⁵ Aydemir, sosyalist ideolojinin üretim araçlarını eşit dağıtamadığını, faşizmin ise kapitalist sistemin devamı olduğunu belirtmiş; milli kurtuluş hareketlerinin ise antiemperyalist olduğunu dile getirmiştir. Şevket Süreyya’ya göre faşizmin amacı Avrupa’nın veya diğer kapitalist memleketlerin, dünya üzerindeki siyasi ve ekonomik varlığının devamıdır; sosyalizmin amacı ise, üretim araçlarının mülkiyet ilişkilerini değiştirmesi arzulanmıştır; ancak üretim araçları gelişmiş ülkelerin elinde olduğu için, dağıtılması mümkün gözükmemektedir. “Hâlbuki milli kurtuluş hareketlerinin objektif mevzuu bütün milli cüzütamların siyaset, iktisat, teknik ve kültür bakımından müsavi haklar ve seviyeler dâhilinde karşılaşmasıdır. Bu itibarla millet bünyesini masun tutan ve onu her türlü tezatlardan temizleyen bir milli kurtuluş hareketinin cihanda yaratabileceği âlemşümül değişikliğe mukabil, faşizmin ve ihtilalci sosyalizmin mahiyet itibarı ile mevzii inkişaf istikametleri bu hareketler arasındaki farkın ve ayrılığın diğer bir veçhesidir.”⁵⁶⁶ Şevket Süreyya’ya göre milli kurtuluş hareketlerinin sosyalizm ve faşizm ile ortak yanları; teknik, metot ve stratejidir. Bu üç harp sonu inkılabında da

⁵⁶⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “Beynelmîlel Fikir Hareketleri Arasında Türk Nasyonalizmi III: Türk Nasyonalizmi (Devam ve Son)”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 21, Eylül 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1136

⁵⁶⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, “Beynelmîlel Fikir Hareketleri Arasında Türk Nasyonalizmi III: Türk Nasyonalizmi (Devam ve Son)”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 21, Eylül 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1138

⁵⁶⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, “Beynelmîlel Fikir Hareketleri Arasında Türk Nasyonalizmi III: Türk Nasyonalizmi (Devam ve Son)”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 21, Eylül 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1140

rehber kadronun sevk ve idaresi inkılabın oluşmasının temel şartıdır. “Milli kurtuluş hareketi geri ve dağınık bir cemiyetin ileri ve teşkilatlı bir millete istihalesi demek olduğuna göre bu mücadelede aslolan şey, mücadele ve tezdin insanlarla insanlar arasında değil, tabiatla insanlar arasında olmasıdır. Tabiatla mücadele, bütün mili kurtuluş hareketlerinin ve bilhassa Türk nasyonalizminin en baş prensibi, en yüksek şiarı ve an canlı sembolüdür... Sınıflar veya milletler mücadelesi yerine sınıfsız ve tezdatsız milletlerin tabiatla mücadelesi davası milli kurtuluş nasyonalizminin canlı ve ayırt edici vasıflarından biridir... Türk nasyonalizminin veya milli kurtuluş hareketlerinin beynelmilel fikir ve hareket sistemleri arasındaki asliyetini, özlülüğünü ve ayrılığını daima seçmek ve daima yaymaya ve müdafaa etmeye çalışmak Kadro’nun kutsi bir heyecanla benimsediği ve gene aynı kutsi heyecanla daima haykıracağı bir yüksek davadır.”⁵⁶⁷ Aydemir, Kadro’yu nihilist, faşist ve komünist bulanların şimdi olduğu gibi ileride de olacağını; ancak Kadro’nun söylemlerinin, inkılap heyecanını yaşayan ve yaşatanlara, ruhunu ve fikrini inkılabı adayan idealist vatanseverlere tesir edeceğini dile getirmiştir.

Millet İktisadiyatı kısmında Vedat Nedim’in Devletçilik Karşısında Zümre Menfaati ve Münevver Mukavemeti isimli makalesi bulunmaktadır. Vedat Nedim makalesinde, devletçilik prensibinin niyete göre tat değiştiren bir nesne olarak görülmesini eleştirmiştir. “1- Muhtelif zümrelerin maddi menfaatleri ile doğrudan doğruya taarruz halindedir. 2- daha henüz tam olarak devlet siyasetimize mal edilmemiştir. 3- Liberal ve ferdiyetçi bir dünyayı görüş tarzının anane ve teamülleri ile taban tabana zıt bir telakki sistemini zaruri kılmaktadır.”⁵⁶⁸ Vedat Nedim’e göre devletçiliğin bu üç prensibi, devletçilik ilkesinin münakaşa edilmesinin nedenidir. Liberallere göre milli iktisadın sadece hususi teşebbüs olduğunu savunan Tör, devletçiliğin tam olarak kanunlaşmadığı için tartışmalara sebebiyet verdiğini ve liberalleri canlandırdığını dile getirmiştir. “Cavit Bey iktisatçılığı indinde devletçilik, bir nevi küfür sayılır. Ziya Gökalp’in iktisadi telakkisi ise, ancak küçük esnaf işlerinin millileşmesini isteyecek kadar inkılapçı idi. Böyle bir hava içinde yetişmiş münevverlik, inkılabımızın devletçilik prensibini, hiç

⁵⁶⁷ Aydemir, Şevket Süreyya, “Beynelmillel Fikir Hareketleri Arasında Türk Nasyonalizmi III: Türk Nasyonalizmi (Devam ve Son)”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 21, Eylül 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1141-1142

⁵⁶⁸ Tör, Vedat Nedim, “Devletçilik Karşısında Zümre Menfaati ve Münevver Mukavemeti”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 21, Eylül 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1143

şüphesiz ki hazmedemez. Fakat bizim inkılap hamlelerimizin seyri takip olunursa görülür ki, her prensip daima Gazi'nin kuvvetli iradesi ile fiil ve vaka haline geldikten sonra, münevverlerin şuuruna ve fikriyatına sirayet edebilmiştir. İşte nitekim devletçilik prensibi de fırkamızın programına girdiği halde, sokak ve kürsü münevverliği bu inkılap hamlesinde de geriliğini ve idraksizliğini elden bırakmamıştır.”⁵⁶⁹ Vedat Nedim, Türk devletçiliğinin milli ve öncü vasıflara taşıyacağına olan inancını korumaktadır.

Milli İktisat Tetkikleri bölümünde İsmail Hüsrev'in Türk Köylüsü Bir Toprak Reformu Bekliyor başlıklı makalesi yer almaktadır. İsmail Hüsrev makalesinde, köy ve köyün içtimai sorunlarını ele almaya devam etmiştir. “Türkiye köy iktisadiyatının teknik iskeletinin rasyonelleştirilmesi davası, köyde ancak bazı içtimai münasebetlerin milli kurtuluş inkılabının ileri menfaatleri namına tasfiyesi ile halledilebilecektir. İnkılabın henüz şiddet ve katiyetle müdahale etmediği bu münasebetler gidasını, toprağın köylü arasında noksan tevzi edilmiş olmasından almaktadır.”⁵⁷⁰ İsmail Hüsrev, köyün siyasi ve içtimai yapısının Türk köylüsünün toprağını kaybetmesine yol açtığını savunmuştur. Toprağını kaybeden köylü, mahsule karşı bir alakasızlık göstermektedir. “Türk mahsulü ıslah, Türk hayvancılığını ihya etmek ve Türk köyüne, rasyonel tekniği sokmak için evvelemerde köylünün toprağına ve mahsulüne karşı alakasını temin veya iade etmek lazımdır. Bu ise, köylüyü mülkiyetine sahip kılmakla, topraksız köylüyü topraklandırmakla mümkündür. Katiyetle diyebiliriz ki, ortakçılık, yarıcılık usulleri Türkiye köy iktisadiyatında rasyonel inkişafın önüne dikilmiş irticai cemiyet engelleridir.”⁵⁷¹ İsmail Hüsrev, Türk köylüsünün modern tekniğe sahip olduğu takdirde bu Orta Çağ düzenin yok olacağını, tarımda ve hayvancılıkta başarılı olacağını dile getirmiştir. “Milli kurtuluş inkılabını yapan memleketlerin toprak politikası rejimlerinin karakteri itibarı ile sosyalist değil, halkçıdır. Bu itibarla, bizim inkılabımızın toprak reformunda da köylüyü topraklandırmak gayesi esas prensibi teşkil eder.”⁵⁷²

⁵⁶⁹ Tör, Vedat Nedim, “Devletçilik Karşısında Zümre Menfaati ve Münevver Mukavemeti”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 21, Eylül 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1147

⁵⁷⁰ Tökin, İsmail Hüsrev, “Türk Köylüsü Bir Toprak Reformu Bekliyor”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 21, Eylül 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1149-1150

⁵⁷¹ Tökin, İsmail Hüsrev, “Türk Köylüsü Bir Toprak Reformu Bekliyor”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 21, Eylül 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1151-1152

⁵⁷² Tökin, İsmail Hüsrev, “Türk Köylüsü Bir Toprak Reformu Bekliyor”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 21, Eylül 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1152

Yirmi birinci sayıda Edebiyat bölümü tekrar açılmış ve Yakup Kadri hastalığından kurtulmuştur. “Şu köhne garp cemiyetlerinde hüküm süren buhran yalnız iktisatça ve paraca değildir. Bu cemiyetlerin en belli başlı örneklerinde biri olan Avrupa kültürünün kaynağı sayılan Fransa her şeyden ziyade kafa ve ruh krizi geçiriyor.”⁵⁷³ Yakup Kadri, Sécil Sorel’in evini terk edip, Music Holl’a artist olmaya gidişini, Marlène Dietrich’e Fransız halkının bir ilah gibi tapmalarını bunun kanıtı olarak göstermiştir. Yakup Kadri, Paul Verlain’in heykelini görmek ister; ancak Verlain heykelini sorduğu bütün Fransızlar heykelin yerini bilemediğini söylemiştir. Karaosmanoğlu, bu sebeple Fransız halkını, Fransız edebiyatının zirvesini bilmediği için eleştirmiştir.

Cihan İçinde Türkiye kısmında Burhan Asaf’ın Hürriyet Mefhumu Etrafında başlıklı makalesi bulunmaktadır. Burhan Asaf, bir önceki sayıda söz ettiği hürriyet kavramını tartışmaya açmıştır. “Cemiyetin muhtelif devirlerde, umumi bir görüşü bir <<hayatı telakki tarzı>> vardır. Bu <<hayatı telakki tarzı>>nda hürriyetinde bir telakki tarzı vardır. Ve, <<hayatı telakki tarzı>> değişir değişmez, <<hürriyeti telakki tarzı>>da kendiliğinden değişmektedir.”⁵⁷⁴ Hürriyeti telakki tarzının değişikliğine dair Fransız İhtilali sonrası Fransa, Sovyet Rusya ve Osmanlı İmparatorluğu’ndan örnekler veren Burhan Asaf, Türk inkılabında kendine özgü cihan telakki tarzı ve hürriyet telakkisi olduğunu dile getirmiştir. “Türk inkılabı, kendi milleti ve benzer haldeki milletler için yeni bir hürriyet telakkisine göre, fertlerin hür olabilmesi için, milletlerin hür ilan edilmeleri lazımdır. Eğer bazı milletlerin hürriyetlerini gasp etmiş olan bazı milletler, bu hürriyeti kendi rızaları ile iade etseler ve bunun için lazım olan beşeri tesanütü müstesna bir asalet göstererek kabul etseler, hürriyet mefhumunun fertçe kabul edilmesinde hiçbir mahzur kalmaz. Fakat gasp, gasp kalmak istediği için ve hürriyetler, hiçbir zaman verilmeyerek daima alındıkları için, milli kurtuluş inkılabı, kendi hürriyet nazariyesini hâkim kılmaya mecburdur. Bu nazariyeye göre ise, milletin hürriyet ve istiklali her bakıma göre tamam oluncaya kadar, fertler için, hak yok, vazife vardır.”⁵⁷⁵ Kadrocuların, ileri devletçilik anlayışının örneklerinden bir olan bu cümleler,

⁵⁷³ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Sécil Sorel, Marlène Dietrich ve Paul Verlain’in Büstü”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 21, Eylül 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1153

⁵⁷⁴ Belge, Burhan Asaf, “Hürriyet Mefhumu Etrafında”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 21, Eylül 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1157

⁵⁷⁵ Belge, Burhan Asaf, “Hürriyet Mefhumu Etrafında”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 21, Eylül 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1160

Kadrocuların, iç politikada faşist ve totaliter anlayışa hâkim olduğunun bir göstergesidir.

Teknik bölümünde Mehmet Şevki'nin Milli Mahrukat Meselesi IV: Kömür ve Linyit isimli makalesi yer almaktadır. Mehmet Şevki, bu sayıda kömür ve linyit madenlerini incelemiştir. “Kömür ve linyitler: 1- Umumiyetle teshin ve ocak mahruku olarak, 2- Buhar makineleri ve buhar türbinleri mahruku olarak, 3- Mayi motor mahruku olarak tetkik edilebilirler. Bu üç türlü kullanma yerinin her üçü de memleketimiz iktisadiyatı için hayati ehemmiyeti haiz ve her üçü de birbirini itham eder mahiyettedir. Mesela kömürün mayi motor mahruku istihsali, kömürün kok halinde memlekette istihlak derecesi ile alakadar olduğu gibi buhar makinelerinde ve enerji santrallerinde fazla miktarda istihlaki kömürün daha fazla yayılmasını mucip olacaktır.”⁵⁷⁶ Mehmet Şevki bu çalışmada taş kömürü ve linyit madenlerinin kaynaklarını, cinslerini ve kalitesini bölgelere ayırarak tetkik etmiştir.

Dil Köşesi, kısmında İbrahim Necmi'nin Gene Dede Korkut Kitabından: Kanlı Koca Oğlu Kanduralı Boyu başlıklı makalesi bulunmaktadır. İbrahim Necmi, on dokuzuncu sayıda birinci bölümü yayımlanan Dede Korkut Hikâyesi'nin ikinci bölümüne bu sayının dil köşesinde yer vermiştir. İbrahim Necmi, hikâyenin bitiminde, hikâyenin son kısmının gelecek sayıda yayımlanacağını haber vermiştir.

Kronikler köşesinde Ahmet Hamdi'nin Buhranlar ve İnkılap Telakkisi isimli Kooperatif Dergisi'nin on altıncı sayısında çıkan makalesine yer verilmiştir. Ahmet Hamdi'ye göre dünya nizamı dağılmış ve yeni bir yola girmiştir ve Türk inkılabı da bu yeni düzenin bir ürünüdür. “İnkılap duran bir şey değildir; inkılap yürüyen tarihi, doğduğu cemiyeti kendi şartlarına göre, imal etmek demektir. Yürüyen tarih önünde, inkılap şiddetli bir ihtiyaç halinde ancak sezilir ve namütenahi bir heyecanın, seziş kuvveti en yüksek olan namütenahi bir iradenin müdahalesi ile cemiyet, yürüyen tarihe müdahale ederek, onu kendi şartlarına göre imale çalışır.”⁵⁷⁷ Ahmet Hamdi, her inkılabın kendi ideolojisi ve ilmini kurmasının zorunlu olduğunu, aksi halde inkılabın hayatta kalamayacağını savunmuştur. Ahmet Hamdi'ye göre Türk inkılabı ne hilafeti kurtarmak, ne de

⁵⁷⁶ Yazman, Mehmet Şevki, “Milli Mahrukat Meselesi IV: Kömür ve Linyit”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 21, Eylül 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1161

⁵⁷⁷ Başar, Ahmet Hamdi, “Buhranlar ve İnkılap Telakkisi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 21, Eylül 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1176

memleketi düşman işgalinden temizlemek için yapılmıştır; Türk inkılabı kendi şuurunu bularak yeni dünya nizamına uygunluğun eseri olacaktır. “Hâlbuki inkılap, bunlarla da bitmiyor. Hilafetçileri, serbestçileri kendi içinden çıkarmakla inkılap fırkası zaruri olan, tabii olan bir tasfiye yapmıştır. Türk inkılabı, ne hilafeti kaldırmak, ne yalnız Yunan istilasından memleketi kurtarmak ne de bir demokrasi inkılabı yaparak ondan sonra inkılabın normal şartlara göre bittiğini kabul ve ilan etmek değildir.”⁵⁷⁸

Kadrocular yirmi birinci sayıda, Türk milliyetçiliğine beynelmilel fikirler arasında yer bulmaya çalışmıştır. Bu sayıda dikkat çeken bir başka öneri ise Türk köylüsünün topraklandırılması fikridir. Bu fikir, Cumhuriyet tarihinde ilk kez Kadrocular tarafından dile getirilmiş olması bakımından önemlidir.

2.2.22. Sayı: 22, Teşrinievvel 1933

Yirmi ikinci sayının ilk sayfasında Mustafa Kemal’in dergiye yaptığı ziyarette Kadro Dergisi ile ilgili sözlerine yer verilmiştir. “Hatırlıyorum ki, Kadro intişar ederken maksadım Türk milletine has meslek ve metodun millet ve memlekette teessüs ve inkişafına hizmet olduğunu yazmıştı. Kadro’ya bu maksadında geniş muvaffakiyet temenni ederim.”⁵⁷⁹ Mustafa Kemal’in Kadro için sarf ettiği bu sözler, Kadrocular bakımından rejimin onayı niteliğindedir; ancak bu kısa metinden Mustafa Kemal’in Kadro Dergisi’ne karşı çok ilgili olmadığı anlaşılmaktadır; nitekim son cümle bu ilginin derecesini göstermektedir.

Bu sayıda İsmet İnönü’nün Fırkamızın Devletçilik Vasfı isimli makalesi yayımlanmıştır. İsmet İnönü, başvekil sıfatıyla Kadro Dergisi için CHF iktidarının devletçilik siyaseti ile ilgili bir makale kaleme almıştır. “İktisatta devletçilik siyaseti, bana her şeyden evvel bir müdafaa vasıtası olarak kendi lüzumunu gösterdi. Asırların ihmalini telafi edecek, haksız tahripleri imar edecek, yeni zamanın çetin şartlarına mukavemet edecek sağlam bir devlet bünyesi kurabilmek için, her şeyden evvel, devleti iktisatta yıpratacak amillerden kurtarmak lazım geliyordu... Devletçiliğin müdafaa vasıtası olup olmadığı, yedi sekiz senden beri münakaşa olunmuştur. Fakat son seneler, artık bu münakaşa manasız ve bedihi bir mahiyet aldı. En kuvvetli, en zengin devletler,

⁵⁷⁸ Başar, Ahmet Hamdi, “Buhranlar ve İnkılap Telakkisi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 21, Eylül 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1177

⁵⁷⁹ Atatürk, Mustafa Kemal, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1185

tasavvur olunamayacak devlet tedbirleri ile iktisatlarını müdafaya ve kurtarmaya çalışıyorlar. Demek ki, bizim devletçilikte müdafaa kuvvetini görmüş olmamız, Fırkamız, Cumhuriyet Halk Fırkası için ancak övünülecek bir isabet ve doğru bir karar cümlesinden sayılmak icap eder. Biz iktisatta devletçiliği, inkişaf için ve yeni düzeni kurmak için de feyizli ve müspet bir yol sayıyoruz. Demek istiyorum ki, yalnız müdafaa gibi muhafazakâr bir noktai nazardan değil, ilerlemek ve inkişaf etmek gibi genişleyici politika için de müspet ve en müessir vasıta sayıyoruz... Geri ve eksik vesait içinde bırakılmış olan kahraman ve büyük bir milletin sanayiini ve iktisadi düzenlerini, devletin bütün vasıtaları ve imkânları ile bir an evvel vücuda getirmek, taşıdığımız vazifelerin en ağır ve en mühimidir. Bu kısa hulasalarım, iktisatta devletçilik siyasetini, ne kadar inanarak takip ettiğimizi ifade eder ümidindeyim... Devlet, ancak ferdin yapamayacağı şeyleri yapmaya çalışmalıdır, nazariyesi basiretle mütalea olunmalıdır. Bir defa, efradın yapabileceği bir şeyi devletin, bhusus bizim devletimizin yapmaması, şayanı arzudan da fazla bir şey, lazım bir şeydir. Çünkü her şey, sarfı nazar, yalnız maddi vasıta bakımından, yapacağımız işler o kadar çok ve o kadar mühimdir ki, bunlardan efradın, yapabileceği kısma vesaitimizi dağıtmamak, elbette en makul şeydir... Geçen on senede hissi selim ile temiz vatanperverlik, iktisadi hayatta devletçilik siyasetini, bize kendiliğinde yerleştirdi. Biz, bu yolda, imparatorluğun çok zamanda yapamadığından fazlasını yaptık. Milletın yüz milyonlarca liralık işleri ve iş şeklinde hazineleri, her noktai nazardan müdafaa ve inkişaf vasıtaları kuruldu, birikti. Artık tecrübe edilmiş bir yolun şuur ve sebat ile yolcusuyuz. Gelecek on sene nihayetinde, ümit ederim ki, TÜRK DEVLETÇİLİĞİ, memleketteki eserleri ve beynelmilel tesirleriyle, iktisatta devletçilik anlayışının en müttekâmil ilmi ve şaheseri olarak zikrolunacaktır.”⁵⁸⁰ İsmet İnönü’nün bu görüşleri, Kadrocular için oldukça önem arz etmektedir. İnönü, devlet ulemasının iktisadi görüşlerinin Kadrocular ile aynı olduğunu vurgulayarak hem Kadro Dergisi’nin faaliyetlerini olumluş hem de Kadro Dergisi’nin varlık gayesini onaylamıştır. Kadrocular içi ise, bu durum CHF iktidarını arkalarına aldıklarının kanıtıdır.

Kadrocular, Kadro başyazısında Cumhuriyet’in onuncu yılını yürekten ve candan bir şekilde kutlamıştır. “Bu geçtiğimiz zaman fasılası ve gelecek on yıllar, hep birden ve kül halinde, Türk milletinin kurtuluş, kalkınış ve kuruluş çağı olacaktır... Geçirdiğimiz

⁵⁸⁰ İnönü, İsmet, “Fırkamızın Devletçilik Vasfı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1186-1187-1188

inkılap yolları ülkü Türkiye'nin bu ulu, yüce ve mücehhez kuruluşu yolunda geçilecek yolların ancak on yıllığıdır. Bu geçen on yılın tecrübeleri ve verimleri ile silahlanmış olan inkılap neslinin önünde şimdi yeni on yılların terakki ve mücadele yolları doluyor. Bu yollar millet ileriliğine, millet bütünlüğüne, millet tezatsızlığına ve kültür üstünlüğüne varan yollardır ve merhalelerdir... İnkılap heyecanını, inkılap fikriyatını, hulasa inkılap idealizmini ve bütün milli kuvvetlerin inkılap emrinde kayıtsız ve şartsız seferber edilmesini kendine ahlak ve hareket esası sayan Kadro'nun bu mücadelede birinci vazifesi <<Türk inkılabını, Türk Cumhuriyetini ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir!>>⁵⁸¹ Anlaşılacağı gibi, Kadrocular elitist bir tavır takınmadan, kendilerinin de asli görevinin Cumhuriyeti korumak olduğunu belirtmiştir.

İnkılabın İdeolojisi bölümünde Şevket Süreyya'nın İnkılap Neslinin Şarkısı adlı makalesi yer almıştır. Aydemir, makalesinde Cumhuriyet'in onuncu onuncu yılını kutlaması sebebiyle vatanın düşman işgalinden kurtuluşunu ve Cumhuriyet'in ilanını destansı bir dille anlatmıştır. "Türkiye Cumhuriyeti Türk inkılabının öz ve tabii bir mahsulüdür. Eğer Türk milleti iradesini <<Türkiye Cumhuriyeti>> şeklinde bir halk hâkimiyeti nizamı ile tamamlamamış olsaydı, 1919 günlerinde Samsun ve Ege kıyılarında başlayıp milletin tasvip ve iltihak ile şahlanan milli ayaklanışının bütün meyveleri, ya bir saray entrikası, ya bir emperyalist kombinezon yahut ta bir Çin anarşisi içinde örselenir, heba olur, giderdi... Daha milli zaferin ertesi gününde bile kanının içinde, ya bir halife bendeliği, ya bir kozmopolit uşaklık yahut ta bir tavaifi mülûk dağınıklığı ruhu kimıldayanlar, ancak 1923 teşrinievvelinin otuzuncu gecesi atılan topların seslerini duyduktan sonradır ki, Türk vatanında artık ne esarete, ne uşaklığa, ne de milli parçalılığa yer kalmadığını anlayabilirler."⁵⁸² Şevket Süreyya, inkılabın bitmediğini şu sözleriyle bir kez daha dile getirmiştir. "Biz bindiğimiz genç gemiyi engin denizlere doğru açalım. Çünkü milli istiklal, milli devlet, tek ve istikrarlı devlet merhalelerinden sonra da bu genç geminin uğrayacağı yerler ve varacağı ülküler vardır: 1- Her adımı baştanbaşa bir ayrı emekle işlenmiş sulak, serin ve yemyeşil bir vatan toprağı, 2- Bu vatan toprağı üstünde her çağı bir gençlik neşesi içinde geçen şen, tok, giyimli, sıhhatli ve kum gibi Türk kalabalığı, 3- Her parçası aynı planla işlenen, her parçası aynı ahenk içinde milletin umumi ve hâkim menfaati için çalışan illetsiz,

⁵⁸¹ Y. Y. , "Kadro", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1186-1189-1190

⁵⁸² Aydemir, Şevket Süreyya, "İnkılap Neslinin Şarkısı", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1191

tezatsız bir Türk milleti ülküsü henüz önümüzdedir! Tabiatın haşın tahakkümünden, sefaletinden, sınıf ve zümre kavgalarından, emperyalist taaddilerden, hulasa hem iç, hem dış bütün geriliklerden kurtulmuş ülkü Türkiye'ye doğru dümenlere sarılalım! Yelkenleri şişirelim! Engin denizler ortasında engin dalgalar, bu geminin dümenine yapışmış genç inkılap neslinin şarkıları ile inlesin: Daha iyiye, daha mükemmele doğru! İleri! Daha ileri ve daima ileri!"⁵⁸³

Millet İktisadiyatı bölümünde Vedat Nedim'in İktisatta İstiklal başlıklı makalesi bulunmaktadır. Vedat Nedim, Kurtuluş Savaşı'nın yalnızca siyasi bağımsızlığı değil, iktisadi bağımsızlığı da kurmak için kazanıldığını belirtmiştir. "İktisatta istiklal savaşı, cephelerde biten milli kurtuluş savaşının sulh içinde hem içeriye, hem dışarıya karşı devamından başka bir şey değildir."⁵⁸⁴ Tör'e göre iktisadi istiklal, kayıtsız ve şartsız devletçilik yoluyla sağlanabilir. "İşte Devletçilik, milleti sınıflara bölmeden, bir zümrenin diğer zümre hesabına istismarına meydan vermeden, bütün milli kuvvetlerin bir plan dairesinde iktisadi istiklale doğru en kısa ve en kolay bir yoldan sevk ve idaresi demektir ki, bu ancak bize benzeyen milletler için bir siyaset prensibi olabilir."⁵⁸⁵ Vedat Nedim, Türkiye'nin devletçilik uygulamalarında öncü ve örnek olacağını savunmuştur. "Devletçilik prensibimizin en güzel izahlarını da yine Gazi'nin vecizeleri arasında buluyoruz. **"Millet müşterek gayeye müştereken sarfı gayret ederek, yürürse behemehal muvaffak olur."** **"İnsanlar, ferdî olarak çalışırlarsa muvaffak olamazlar."** **"Heyeti umumiyenin selametini temin edecek mesai ancak makinenin heyeti umumiyesinin işlemesi ile mümkün olur. Ve heyeti umumiye işlemedikçe bu makineden bir kısım muhassala dahi almak kabil olamaz."** Bu sözler, liberal ve ferdiyetçi zihniyetin idam beratıdır."⁵⁸⁶ Vedat Nedim, devletçiliğin Cumhuriyetin ikinci on yılında şaha kalkacağını dile getirmiş, bu şahlanışta plan ve teşkilatlanmanın şart olduğunu savunmuştur.

Milli İktisat Tetkikleri kısmında İsmail Hüsrev'in Milli İktisat Bütünlüğüne Doğru adlı makalesi bulunmaktadır. İsmail Hüsrev, Türkiye Cumhuriyeti'ni, Osmanlı

⁵⁸³ Aydemir, Şevket Süreyya, "İnkılap Neslinin Şarkısı", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1195

⁵⁸⁴ Tör, Vedat Nedim, "İktisatta İstiklal", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1196

⁵⁸⁵ Tör, Vedat Nedim, "İktisatta İstiklal", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1199

⁵⁸⁶ Tör, Vedat Nedim, "İktisatta İstiklal", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1200

İmparatorluğu'ndan ayıran en büyük farkın genç Türkiye'nin milli iktisat bütünlüğünü sağlamaya yönelik hamleleri olduğunu belirtmiştir. “Milli iktisat bütünlüğü, milli sanayi ve milli ziraatı birbirine karşılıklı pazar olmuş müstakil bir iktisat vahdetidir. Emtia iktisadiyatının inkişafı ile muayyen işlerde ihtisaslaşan işletmeler, mıntıklar, aralarında teessüs eden emtia mübadelesi ile birbirlerine pazar olarak müteakabil bir milli istihsal münasebetleri sistemi meydana getirir ki, milli bütünlüğün esası olan milli iş bölümü, bu temel üzerinde yükselir.”⁵⁸⁷ İsmail Hüsrev'e göre milli bütünlük milli iş bölümünü, iş bölümü uzmanlaşmayı, uzmanlaşmada meta üretiminin doğmasını sağlamaktadır. “Kurtuluş inkılabından sonra milli iktisat bütünlüğüne doğru iki istikamette ilerleyiş müşahade ederiz. Bu ilerleyişin biri dışarıya, diğeri içeriye karşıdır. 1- Dışarıya karşı milli iktisat bütünlüğü. Türkiye'de emtia iktisadiyatı inkişaf ederken sınai faaliyetler, zirai faaliyetlerden memleket dâhilinde kalmak değil, hariçte muayyen yabancı memleketlerde temerküz etmek sureti ile differansiye olmuştu... Türkiye'nin iktisat kuruluşunda sanayi teessüs etmeye başlaması ile milli sanayi ile milli ziraat arasında bir müteakabil münasebet, binaenaleyh milli bütünlüğe doğru inkişaf vardır. Milli sanayimiz inkişaf ettiği nispette, iktisat yarımliğımız, yerini iktisat bütünlüğüne bırakacak ve Türkiye, yabancı sanayi bir pazarı olmaktan çıkarak bir iktisat cüzütamına tahavvül edecektir. 2- İçeriye karşı iktisat bütünlüğü, memleketin mühtelif mıntıklarında adacıklar teşkil eden zati iktisat bakiyelerinin eriyerek emtia iktisadiyatının inkişaf etmesiyle tahakkuk etmektedir. Cumhuriyet devrinin yol ve şimendifer siyaseti, memleketin kuytu yerlerini, sahil vilayetlerine bağlayarak zati iktisatçıya yaşayan mıntıkların millet iktisadiyatı içindeki tacerrüdünü kırmakta ve bu mıntıkları tedricen milli iş bölümü içine almaktadır.”⁵⁸⁸ İsmail Hüsrev, milli bütünlük, milli sanayi ile milli ziraatın birbirini tamamlaması ile mümkün olacağını savunmuştur.

Cihan İçinde Türkiye kısmında Burhan Asaf'ın Gazi Cumhuriyet başlıklı makalesi yer almaktadır. Burhan Asaf, Cumhuriyet'in onuncu yılı sebebiyle Cumhuriyet'in ilanını tetkik etmiştir. Burhan Asaf, tıpkı diğer Kadrocular gibi, Cumhuriyetin hilafete, garp emperyalizmine karşı verildiğini savunmuştur. “Bizim Cumhuriyetimiz on değil, on üç – on dört yaşındadır. Onun ilanı günü, deoğduğı gün değildir. Onun ilanı günü, kurtuluş inkılabının cephe neferleri ve şefleri gibi, kendi <<İstiklal madalyası>>na kazandığı

⁵⁸⁷ Tökin, İsmail Hüsrev, “Milli İktisat Bütünlüğüne Doğru”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1201

⁵⁸⁸ Tökin, İsmail Hüsrev, “Milli İktisat Bütünlüğüne Doğru”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1202-1204-1205

gündür. Nasıl millet, ihtilal için vuruşarak <<millet olmak hakkı>>na, nasıl Mustafa Kemal, ihtilal için vuruşarak <<millet kurtarıcısı olmak hakkı>>na vardılarsa, Cumhuriyet’te, ihtilal için vuruşarak <<Cumhuriyet olma hakkı>>na ermiştir. Onun için bizim Cumhuriyeti’imizin adı, bütün ötekilerinden farklı olarak: GAZİ CUMHURİYET’tir.”⁵⁸⁹ Burhan Asaf, cumhuriyete farklı manalar yüklemeye çalışmıştır. Burhan Asaf’ın bu çabasında Mustafa Kemal’in Kadro’ya karşı ilgili olmayışını arayabiliriz. Nitekim bu anlam yüklemeleri, Kadro Dergisi’nin ve Kadrocuların Mustafa Kemal’e şirin gözükme çabası olarak değerlendirilebilir.

Edebiyat kısmında Yakup Kadri’nin Fikirde İstiklal başlıklı makalesi bulunmaktadır. Yakup Kadri, cumhuriyet öncesi devirlerdeki Türk fikirlerinin eleştirisini yapmıştır. Karaosmanoğlu’na göre Türk fikir sistemi önceleri, Şark skolastizmini, sonrasında ise Garp skolastizmine esir olmuştur. “Mustafa Kemal, ilk askeri fırkaya kumanda ettiği günden bütün bir millete baş olduğu şu güne kadar tek bir hamlenin baş döndürücü atlayışlarını gösterir: Yabancı tesirlerden kurtulmak! O, Bizanskâri saltanat sarayını ve Arap – Acem kültürünün ocağı medreseyi bunun için yıkmıştır. O Rumluğun bergüzarı fesi başımızdan bunun için çıkarmıştır. Bugünkü dil ve tarih hareketi bu hamlenin yani İstiklal Harbi’nin ruhlara ve kafalara intikali demektir. Asıl hürriyet yolunda cidal budur.”⁵⁹⁰ Yakup Kadri, Mustafa Kemal’in bağımsızlık görüşüne bağlılığını dile getirmiştir. “Türk inkılabı, milli kurtuluş cidalı saraya, medreseye olduğu kadar bunlara rağmen de vuku bulmuş bir hadisedir ve Türk Cumhuriyeti’nin bu onuncu yıl dönümünde bu Garplı softaların sayısı bundan on yıl evvelkinden daha az değildir. Bunlar hayat ve siyaset sahasında kaybettikleri nüfuzlarını şimdi ilim sahasında perçinleştirmeye çalışıyorlar. İlim diyorlar, ilim bitaraftır ve ilimin vatani yoktur. Hâlbuki Kemalist Türk inkılapçısına göre ilimde millidir, ilmin de vatani vardır ve ilmin vatani burası olmak lazım gelir.”⁵⁹¹ Yakup Kadri’nin bu sözleriyle Üniversite hocalarını ve liberal siyasetçileri hedef aldığı açıktır.

Teknik bölümünde Mehmet Şevki’nin Teknikte İstiklal isimli makalesi yer almaktadır. Mehmet Şevki’ye göre bilim, sanat ve teknikte vatan ve millet kavramı aramak

⁵⁸⁹ Belge, Burhan Asaf, “Gazi Cumhuriyet”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1209

⁵⁹⁰ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Fikirde İstiklal”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1213

⁵⁹¹ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Fikirde İstiklal”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1214

yanlıştır. Nitekim teknik istiklal, siyasi istiklal gibi sınırları belli olan bir kavram değildir. “Türk Cumhuriyeti’nin teknikte istiklali kısaca sanayide, ziraatta, münakale vasıtalarında, hulasa bütün iktisadi faaliyetlerde cihanın malik olduğu en yüksek istihsal alet ve vasıtalarını, Türkiye’de Türk milletinin menfaati için ve bizzat Türk çocuklarının eli ile tatbik etmelidir”⁵⁹² Mehmet Şevki’ye göre teknik istiklalin prensip ve vasıta olarak iki unsur vardır. “Teknik istiklal mücadelesinde prensip demek, ileri tekniği memlekete getirme ve millet emrinde kullanma meselelerinde tespit ve müdafaa edeceğimiz usullerin, tarzların, yolların kanunlaştırılması demektir... Vasıtaya gelince, Türkiye’nin bugün kendi geri iktisat bünyesini bir anda, tekniğin en ileri vasıtaları ile teçhizatlandırmak için zaruri para ve sermaye vasıtasına malik olmadığı aşikârdır... Bu davada bize ve bize benzer memleketlere düşen ancak tekniğin ve sermayenin memleketlerimize celbi, yani teknik akışının bizim için faydalı bir şekilde temini imkânlarını ve vasıtalarını vücuda getirmektir. Bu da sermaye akışına muhatap olacak teşekküllere vücut vermemizle olabilir.”⁵⁹³ Şüphesiz, bu prensip ve vasıtaları sağlayacak olan planlı ve teşkilatlı bir devlet iktisadiyatıdır. Mehmet Şevki, onuncu yılını kutlayan genç Türkiye’nin kısa zamanda teknik istihsalı sağlamasını ümit etmiştir.

Yirmi ikinci sayıda, Mehmet İlhan’ın Halkın Karşında Bürokrat başlıklı makalesi yer almaktadır. Mehmet İlhan, makalesinde yeni Türk devletinin bürokratik yapısının nasıl olması gerektiğini incelemiştir. Mehmet İlhan, dünya buhranının yeni bir nizam oluşturduğunu ve devletin yeni bir anlam ifade etmeye başladığını belirtmiştir. Yeni dünya nizamında devlet kurucu, idare edici, tanzim edici vasıflara sahip olduğunu savunan Mehmet İlhan, devlet nasıl müdahale etmeli sorusuna, bürokrasinin bertaraf edilmesi olarak yanıt vermiştir. “Bu hayata, istediği çabukluğu vermeyen, hizmetin tabii seyrini acayip bir gevşeklik içinde köstekleyen haleti ruhiyedir. Ona kadar gelen, bilcümle sürat tedbirleri durular ve görülecek hizmet gecikir. İşte BÜROKRAT bu noktada kendine en müsait bir vasat bulur. Yosunlaşmaya başlar. Uzun mesafelerden aşır gelenleri, günlerce koridora kapar; işgüzar bir el olur: işimizi belki de unutulmuş bir dosyaya sevk eder; bazen bir kronometre doğruluğu göstermek için sonuna gelmiş bir işi bitmez diye kesip atar, sizi yarına peşkeş çeker. Ona en basit teamülden bahsederseniz, size anlamadığınız kanuni mevzuatı tefsire geçer. İstersiniz ki,

⁵⁹² Yazman, Mehmet Şevki, “Teknikte İstiklal”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1216

⁵⁹³ Yazman, Mehmet Şevki, “Teknikte İstiklal”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1217-1218

muamelenizin ihtiyaç gösterdiği kolaylık o gün elinize geçsin fakat ne mümkün. Hazfi hemen ve bir kişiye kabil bir sürü formalite önünde kapaklanır kalırsınız. Sayınızın bereketi kaçır... Bu nesillerden beri, beynimizde, sinirimizde, etimizde – hiç keyfi bozulmadan- mantarlaşa gelmiş bir derttir; onu çok defa işimizin tabiiliği içine almakla bir mahzur görmeyiz bile.”⁵⁹⁴ Mehmet İlhan bu sözleriyle Osmanlı bürokratik sisteminin eleştirisini yapmıştır. “Tertemiz, pürüzsüz bir devlete yükseldiğimiz şu anda, Türk okumuşu, eskinin bittiği, yeninin başladığı, geri haleti ruhiyelerin sınırdan aşmaya çalıştığı bir noktada, senin adeta stratejik bir ehemmiyetin var! Senden eskiyle yeniye mezce, telife matuf, nafîle bir say değil; bunları birbirinden ayıran, yeniye eskiden temizleyen köklü bir çalışma bekliyoruz. Bürokrat, içimize çömelmiş irtica kadar geri çekici bir ruh taaffününün remzidir.”⁵⁹⁵ Mehmet İlhan, genç Türkiye’nin bürokratlarından beklentilerini dile getirmiştir.

Türk Devletçiliği ve Himayeci Ferdîyetçilik isimli makalede Ahmet Hamdi, Türk inkılabının ana prensibinin devletçilik olduğunu savunmuş ve devletçiliğin ortadan kalktığında Türk inkılabının yok olacağını iddia etmiştir. “İnkılabımız, tarihin öyle bir devrine, serbest çalışma ve serbest mübadele rejiminin bir buhranla nihayetlenmiş olduğu bir zamana isabet etmiştir. Daha doğrusu inkılabımız, ferdi çalışma ve serbest mübadele rejiminin devrini ikmal etmesinden doğmuştur. İşte onun içindir ki biz inkılabımızla, müdahaleci ve otoriter bir kuvvet tarafından tarih akışına müdahale ederek hamleler yapmak mecburiyetindeyiz. Bu otoriter ve inkılapçı kuvvet, bizim nazarımızda devletten ibarettir. Onun içindir ki Türk inkılabının devletçilik prensibi, inkılabın kendisinde mündemiç en ileri bir vasıftır.”⁵⁹⁶ Ahmet Hamdi, on dokuzuncu asırda ferdiyetçiliğin ülke kalkınması için mutlak olabileceğini; ancak günümüzde bunun mümkün olmadığını dile getirmiştir. “Demek oluyor ki, bugünkü şartlar altında iktisadi organlarını yeniden kuracak bizim gibi bir memlekette ferdiyetçilik yapmak demek, muhakkak bir buhrana bir uçuruma doğru bilerek gitmek demektir.”⁵⁹⁷ Ahmet

⁵⁹⁴ İlhan, Mehmet, “Halkın Karşında Bürokrat”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1221

⁵⁹⁵ İlhan, Mehmet, “Halkın Karşında Bürokrat”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1223

⁵⁹⁶ Başar, Ahmet Hamdi, Türk Devletçiliği ve Himayeci Ferdîyetçilik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1225

⁵⁹⁷ Başar, Ahmet Hamdi, Türk Devletçiliği ve Himayeci Ferdîyetçilik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1228

Hamdi'ye göre ferdiyetçiliği reddetmek, ferdi inkâr etmek demek değildir; ancak hâkim ve kurucu vasıfların devlet elinde olması gereklidir.

Dil Köşesinde İbrahim Necmi'nin Gene Dede Korkut Kitabında: Kanlı Koca Oğlu Kanduralı Beyi III adlı makalesi yer almaktadır. Hikâyenin bitmesinden sonra kısa bir değerlendirme yapan İbrahim Necmi'ye göre; “Görülüyor ki, Türk halk hikâyeciliği çok canlı bir varlıktır. Bu zamana yakın başka milletlerin hikâyeleri hakkında elde bulunan vesikalarla karıştırılırsa Türk halk hikâyelerinin ne kadar müspet, ne kadar uydurmalarından uzak, ne kadar tabii ve ne kadar mertliğe müstenit olduğu görülür. Hikâyedeki şahıslar arasında bir tek gayri tabii hüviyet yok. Tipler mükemmel çizilmiştir. Vakalar tabii bir bağlantı ile birbiri ardınca dizilmiştir.”⁵⁹⁸

Kronikler kısmında Rehber Kitap isimli makale yer almaktadır ve kim tarafından kaleme alındığı bilinmemektedir. Kadrocular, bu makalede CHF'nin ve devletin on yıllık icraatlarının yer aldığı CHF tarafında yayımlanan kitap tanıtılmıştır. “Mamafih kitabın hazırlanmasında asıl gaye, yine komisyonun kaydettiği gibi, Cumhuriyetin yıl dönümü münasebeti ile yazı yazacak, söz söyleyecek, fikir beyan edecek olanlara on yıllık mesaimizin hulasalarını notlar, rakamlar, tablolar halinde vermektedir. Ve kitap bu maksadında ise hakikaten ve tam olarak muvaffak olmuştur.”⁵⁹⁹ Kadrocular, tüm okuyucularında bu kitabı edinmelerini istemiştir.

Kadrocular, yirmi ikinci sayıda ağırlıklı olarak Cumhuriyet'in onuncu yılını kutlayan ve destanlaştırmaya çalışan makaleler kaleme almıştır ve Cumhuriyet'in gelecek on yılının iktisadi devletçilik üzerine inşa olacağını dile getirmişlerdir. İsmet İnönü'nün bu sayıda çıkan ve CHF'nin devletçiliğine ilişkin görüşlerini beyan ettiği makaleden, sonra başını İş Bankası grubunun çektiği iş çevrelerince Kadrocular eleştirilmiş ve saldırıya uğramıştır. Özellikle Milliyet gazetesi sahibi ve başyazarı, Siirt mebusu Mahmut Soydan, İnönü'nün dergide çıkan makalesinin Kadrocular tarafından yanlış yorumlandığını, İsmet İnönü'nün CHF devletçiliğini Marksist ve komünist fırka devletçiliğin ayrı tuttuğunu belirtmiş ve Kadroculara da gözdağı verdiğini dile getirmiştir. Yani Mahmut Soydan, Kadrocuların devletlik anlayışı ile İsmet İnönü'nün

⁵⁹⁸ Necmi, İbrahim, “Gene Dede Korkut Kitabında: Kanlı Koca Oğlu Kanduralı Beyi III”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1235

⁵⁹⁹ Y. Y. , “Rehber Kitap”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 22, Teşrinievvel 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1238

kastettiği devletçilik anlayışının farklı olduğunu vurgulamış; Kadrocuların ferdin ekonomik faaliyetlerini yok saydığını oysa CHF'nin programında bu tarz bir devletçiliğin yer almadığını savunmuştur. Kadrocular, İsmet İnönü'nün makalesinin Kadro Dergisi'ne verildiğini ileri sürerken; Mahmut Soydan ise, CHF'nin devletçilik programını içeren bir makalenin yayımlanması gereken yerin Hâkimiyeti Milliye gazetesi olduğunu belirtmiş ve Kadrocuları yalan söylemek ile itham etmiştir. İlerleyen sayılarda Kadrocular ve İş Bankası çevrelerinin arasında ortaya çıkacak olan gerilim böylece başlamıştır.

2.2.23. Sayı: 23, İkinci Teşrin 1933

Kadrocular yirmi üçüncü sayının başyazısında Mustafa Kemal'in Cumhuriyet'in onuncu yıl kutlamalarındaki sözlerinin bir bölümüne yer vermiştir. “<<Yurttaşlarım, az zamanda, çok ve büyük işler yaptık... Fakat yaptıklarımızı asla kâfi göremeyiz. Çünkü daha çok ve daha büyük işler yapmak mecburiyetinde ve azmindeyiz.>> <<Arkadaşlar, geçen on sene, gelecek devirler için, bir başlangıçtan başka bir şey değildir.>>”⁶⁰⁰ Kadroculara göre Mustafa Kemal, bu sözleriyle millete ve milletvekillerine direktif vermiştir. “Bu sözleri söylerken, takip ettiği maksat, ikidir: Bir kere, on yılın bayramını, sonsuz, bir sevinç için tabii dahi olsa, sadece yapılanların bir hulasasını vermek ve sadece yapılan şeylerin hatırlanması merasimi olmaktan kurtarmak istiyor. Kurtuluş ihtilalinin kanlı ve muzaffer safhasını bitirdikten sonra, nasıl o kadarını kâfi görmeyerek kurtuluşun diğer şartlarını yerine getirecek olan inkılapları da hazırladı ise, bu birinci on yılın parlaklığı karşısında kamaşmış olan gözleri ve idrakleri, kendi keskin iradesi ile temizleyerek gelmekte olan öteki on yıllar için taze ve zinde kılmak istiyor. Fırkanın inkılapçılık vasfını henüz anlamayanlar varsa, öğrenmek için tam fırsattır: Şef, eserin tamamlığını, işte yılların yahut ayların adları ile ölçmüyor; Şef, Türk inkılabına has olan daimi hareketliliği ve fasılasız dinamizmi, işte bir kere daha bizlere anlatmış oluyor. Şefin ikinci maksadı, kervana karışıp <<inkılap bitti>> diyenleri teşhir etmektir. Ne kendi arzusunun ne de millet gidişindeki mananın hiç te onların istedikleri gibi olmadığını ve olmayacağını ihtar ediyor. Ve derhal, inkılap yolunun bundan sonraki konak yerleri adlandırıyor.”⁶⁰¹ Mustafa Kemal'in sözlerini bu şekilde yorumlayan

⁶⁰⁰ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 23, İkinci Teşrin 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1247

⁶⁰¹ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 23, İkinci Teşrin 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1247-1248

Kadrocular, bir bakıma kendi düşüncelerinin de doğruluğunu da ilan etmektedir. Nitekim Kadrocular, her fırsatta inkılabın bitmediğini, inkılap heyecanının yitirilmemesi gerektiğini vurgulamıştır. “Türk milleti, seni yaratan Şef’in bu sözünü hiçbir zaman unutma! On yıl bir rakam oyunu değil, on yıl, bir millete emanet edilmiş bütün bir hayat ve zafer felsefesidir.”⁶⁰²

İnkılabın İdeolojisi köşesinde Şevket Süreyya’nın, Makinelerin Muhacereti başlıklı makalesi yer almaktadır. Aydemir’e göre dünya yeni bir akım olan makinelerin göç edişine tanık olmuştur. “Makine hattı zatında cansız ve masum bir maddedir. Fakat şu da inkâr edilemez ki, on dokuzuncu asrın ve yirminci asırdan da yaşadığımız yılların bütün cemiyet, iktisat, hukuk ve siyaseti kaideleri makinelerin bilvasıta eseridir. Bu devrin hâkim muvazenesini makineler tesis etti. İnsanlar makinalar etrafında toplandı, şehirler makineler etrafında kuruldu, nakil vasıtaları makine mamulâtını taşıdılar, iç ve dış pazarlar makineler etrafında teessüs etti. Makineli memleketler, makinesiz memleketleri makineler ile mağlup ettiler. Makinesiz memleketlerin emeği makineli memleketlerin keyfine tam yüz elli yıl makineler için lokma oldu. Ve bu meydana gelen yeni muvazenenin adına da MAKİNE MEDENİYETİ dediler.”⁶⁰³ Şevket Süreyya, makine medeniyetinin adaletsizliğe dayandığını savunmaktadır. Şüphesiz bu adaletsizlik makineye hükmeden kapitalist ülkelerle, sömürge altında bulunan makinesiz ülkeler arasındadır. “Türkiye’nin makineleşmesi ve sanayileşme davasının bugün en acil ve en baş mevzuu, Türkiye’ye muhaceret edecek makinelere emin, salim ve arızasız yollar açmak ve bu muhaceret akını önünden her türlü fuzuli tavassutları kaldırarak devlet himayesini en büyük garanti sayan bu muhaceret kafilesine bizzat ve doğrudan doğruya devleti muhatap kılmaktır.”⁶⁰⁴ Kadrocular, Türkiye’nin makineleşmesini dergi yayımlanmaya başladığından beri savunmuştur. Ayrıca Kadrocuların, birbirini tamamlayıcı nitelikte olduğu Aydemir’in bu makalesi ile bir kez daha anlaşılmıştır. Nitekim bir önceki sayıda Mehmet Şevki’nin önceki sayıda işlediği teknoloji konusunun devamı niteliğindedir.

⁶⁰² Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 23, İkinci Teşrin 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1249

⁶⁰³ Aydemir, Şevket Süreyya, “Makinelerin Muhacereti”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 23, İkinci Teşrin 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1250

⁶⁰⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “Makinelerin Muhacereti”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 23, İkinci Teşrin 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1254

Millet İktisadiyatı bölümünde Vedat Nedim'in Devletçilik Yolunda Aydınlik isimli makalesi bulunmaktadır. Vedat Nedim, bir önceki sayıda Başvekil İsmet İnönü'nün, Kadro'nun devletçilik görüşlerini destekleyen makalesine teşekkür etmiş ve siyasi bağımsızlığın, iktisadi bağımsızlıkla tamamlanabileceğini dile getirmiştir. Vedat Nedim, İsmet İnönü'nün Kadro Dergisi'nde çıkan makalesinin okumasını yapmış ve Başvekilin sözlerini iktisadi bağımsızlığın, sağlanması için bir direktif olarak değerlendirmiştir.

Cihan İçinde Türkiye bölümünde Burhan Asaf'ın Fotomontaj adlı makalesi yer almaktadır. Burhan Asaf, Avrupa'yı dünyanın canını, kanını emen bir çocuğa benzetmekte ve buhranın bu çocuğu yok ettiğini savunmaktadır. "Artık onun tamam bir tablosunu göremiyoruz. Parçaları bitiştirip bir tam fikir almakta kabil değil. Olsa olsa, parçaları bir araya getirip bir fotomontaj yapabiliriz."⁶⁰⁵ Burhan Asaf'a göre Avrupa buhrandan önce demokrasi ve parlamenter rejime, kapitalizme, kilisenin hükmüne, kendi sanat ve kültürüne inanmaktaydı. "Bu ne inansız, bu ne zındık, bu ne karmakarışık âlemdir! Bu manevi ve maddi iflas, geçen asır ki ihtişam turasının yazı tarafından başka bir şey değildir. İstismar, bütün ihtiyatlarını aşındırmıştır. Makinenin, bütün yatakları yanmıştır. Aksıyor, tamir para etmiyor, yağ para etmiyor. Para etmeyecektir. Makine duracaktır. Mutlaka duracaktır."⁶⁰⁶ Burhan Asaf'a göre Türkiye'ye düşen ise, Avrupa'nın bu haline aldırış etmeden tezatsız milleti ve kültürünü inşa etmektir.

Edebiyat kısmında Yakup Kadri'nin Türk İnkılabında Üslup başlıklı makalesi bulunmaktadır. Yakup Kadri, her devrin inkılapçıların kendilerine özgü bir üslubu olduğu kanısındadır. Karaosmanoğlu'na göre Fransız inkılabında hâkim olan üslup bir giyotin üslubudur; ihtilale karışmış Fransızlar en kudretli sözlerini giyotine giderken söylemiştir. Rus inkılabının üslubu ise hitabet ve gösterişten mahrum olduğu için bu özelliğini ortaya koyamamaktadır. "Bunu hissetmemekle beraber, acaba kendi inkılabımızın bünyesinden doğmuş olan üslubun karakteristik vasıflarını kâfi bir vuzuh ile sezebiliyor muyuz? Hemen itiraf edeyim ki, ben de geçen ayın milli bayram şenliklerine gelinceye kadar Türk inkılabının kendine has bir üslubu olduğunu hissetmiş değildim. Ne vakit ki Gazi, millete yeni hitabesini okudu, o vakit inkılabımızın üslubu,

⁶⁰⁵ Belge, Burhan Asaf, "Fotomontaj", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 23, İkinci Teşrin 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1263

⁶⁰⁶ Belge, Burhan Asaf, "Fotomontaj", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 23, İkinci Teşrin 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1265-1266

bütün kendine has güzellikleriyle, yeni bir mimari gibi gözüm önünde çizilenip tecessüm etti.”⁶⁰⁷ Yakup Kadri’ye göre Türk inkılapçısı milli heyecanı en yüksek bir edebiyatı ortaya koymuştur.

Yirmi üçüncü sayıda yer alan bir diğer makale Mehmet Şevki tarafından kaleme alınan Milli Mahruk Meselesi V: Kömür ve Linyitlerimizden Mayi Mahruk İstihali’dir. Mehmet Şevki, Türkiye’nin petrol üretimine başlamış durumunda kömür ve linyitten sıvı yakıt elde edilmesi gerektiğini savunmuştur. “Kömür ve linyitlerin mayi mahruk istihali şu yollardan yapılmaktadır: 1- Demir sanayi ve diğer fabrikalar ihtiyacı için veya iyi cins teshin malzemesi olarak kok ihrazından istihsal olunan benzol, 2- Şehirlerdeki hava gazı tesisatından istihsal olunan benzol, 3- Kömür ve linyitten elde edilen benzin istihali.”⁶⁰⁸ Mehmet Şevki’ye göre kok üretimi ve hava gazından benzin elde etmek oldukça pahalıdır; ancak kömür ve linyit bazlı benzin üretimi için Türkiye yeterli madenler sahiptir. Mehmet Şevki, bir Kadrocu olarak bu konuda da devletçiliği savunmuştur.

Milli İktisat Tetkikleri bölümünde İsmail Hüsrev’in Türk Köylüsü Topraklandırılmalı Fakat Nasıl? isimli makalesi yer almaktadır. İsmail Hüsrev, yirmi birinci sayıda toprak reformunun sosyalist ve halkçı olmak üzere iki şekilde yapıldığını izah etmişti. Türkiye’de köylünün halkçı toprak reformunu sonucunda toprak sahibi olacağını savunan İsmail Hüsrev, bu makalesinde halkçı toprak reformunun nasıl yapılacağını açıklamıştır. İsmail Hüsrev’e göre teknik ortaya çıkarken insanlar arası ilişkilerde değişmektedir, tekniğin tarımsal alanda kullanılması ise ancak büyük üretim alanları için geçerlidir. Bu görüşünü Uşak Şeker Fabrikası’na gelen traktörün, tarımsal alanlar küçük olduğu için kullanılmadığını söyleyerek destekleyen İsmail Hüsrev, mülkiyetin küçük parçalara bölünmesinin tekniğin tarımda kullanılmasını geciktirdiğini savunmuştur. İsmail Hüsrev’e göre bölgelere ve uygulamam şekillerine dayanmalı ve her bölge için farklılık içermelidir. “Mesela emtia inkişafının münkeşif olduğu mıntikalarda modern teknik teçhizat ve rasyonel bir zihniyetle çalışan büyük işletmeleri parçalamak lüzumsuzdur. Çünkü bunlar esasen teknik inkişafın bütün şartlarına intibak

⁶⁰⁷ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Türk İnkılabında Üslup”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 23, İkinci Teşrin 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1268

⁶⁰⁸ Yazman, Mehmet Şevki, “Milli Mahruk Meselesi V: Kömür ve Linyitlerimizden Mayi Mahruk İstihali”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 23, İkinci Teşrin 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1270

yahut böyle bir intibaka kuvvetle meylenmektedirler. Bu nevi işletmelere devlet ancak say ve sermaye münasebetlerini tanzim maksadıyla müdahale edebilir. Binaenaleyh modern istihlal vasıtaları ve rasyonel say teşkilatı tatbik eden büyük işletmeler için bir toprak reformu mevzuu bahsolamaz. Mıntikalara göre ıslahata gelince; böyle bir reformun şekli Şark vilayetlerinde başka, Anadolu'nun diğer kısımlarına göre başkadır. Birincisinde daha ziyade içtimai – siyasi (social – politisch), ikincisinde içtimai – iktisadi (social – ökonomisch) bir mahiyeti haizdir.”⁶⁰⁹ İsmail Hüsrev'e göre Şark vilayetlerinde toplumsal siyasi ilişkilere dayanan toprak reformu derebeyi veya toprak ağasının tasfiyesi ile mümkünken; Anadolu'da yapılacak reformun amacı ise, ortaklığı yok etmektir. “Mülkiyetin küçük küçük parçalara bölünmesiyle, tekniğin inkişaf istikameti arasındaki tezada gelelim... Köylünün devlet kooperatiflerinde, istihlal asosyasyonlarında, istihlal korporasyonlarında teşkilatlandırılması, teknik bakımdan küçük mülkiyetin mahzurlarını tamamen bertaraf etmiş olacak ve küçük köylü bu teşekküller sayesinde büyük işletmenin teknik faikiyetlerinden istifade etmiş bulunacaktır.”⁶¹⁰

Yirmi üçüncü sayıda yer alan bir diğer makale ise, Kadrocular tarafından kaleme alınan Siirt Mebusu Mahmut Beyefendi'ye Açık Mektup başlığını taşımaktadır. Kadrocular, İsmet İnönü'nün bir önceki sayıda yer alan makalesine eleştiren Siirt mebusu Mahmut Soydan'a bu açık mektup ile cevap vermiştir. “Hakikaten uzun emeklerle hazırlanan ve usta bir gazetecilik tekniğinin bütün ince hesapları ile işlenen bu tefsirinizdeki zaafi ve isabetsizliği günlük gazete sayfalarında derhal karşılamak ve sizi yine sizin silahlarınızla, yine usul ve taktiğinizle önleyerek geniş okuyucu kütleleri önünde tezat ve tenakuzlarınızla olduğunuz gibi göstermek ve binnetice sizi üzen ve rahatsız eden endişeleri birer birer saymak, bittabi hem kabildi, hem de bu zahiren oldukça cazip bir şey olabilirdi.”⁶¹¹ Bu cümleler Kadrocuların devlet uleması ile tartışmaya girmek istemediğinin ve çekindiğinin an açık kanıtıdır. Kadroculara göre İsmet İnönü'nün dergide yayımlanan yazısı bir makale değil, bir emirdir ve verilen emirin tefsiri

⁶⁰⁹ Tökin, İsmail Hüsrev, “Türk Köylüsü Topraklandırılmalı Fakat Nasıl?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 23, İkinci Teşrin 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1279

⁶¹⁰ Tökin, İsmail Hüsrev, “Türk Köylüsü Topraklandırılmalı Fakat Nasıl?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 23, İkinci Teşrin 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1281-1282

⁶¹¹ Y. Y. , “Siirt Mebusu Mahmut Beyefendi'ye Açık Mektup”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 23, İkinci Teşrin 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1285

yapılamaz. Mahmut Soydan, Kadrocuları ironik bir üslupla şöyle eleştirmiştir: “<<Orijinal ve milli olduğu iddiası ile ortaya sürülen bazı tezlerin – belki de farkına varılmadan – Komünist fırkasının kongre mukarreratı, bu fırka müzakerelerinin zabıtalari, Marksizm prensipleri ve tatbik esasları meydanında yer bulması hususi bir dikkate değer. Bu vesikaların bir gün lisanımıza aynen çevrilmesi, fırkamızın azası için, bütün vatandaşlar için çok enteresan bir ibret mevzuu olabilir.”⁶¹² Kadrocular ise, bu suçlamalara şöyle cevap vermiştir: “Biz inkılabımızın asliyetini, kendine haslığını, onun gerek sosyalist, gerek kapitalist ve emperyalist bütün fikir, iktisat ve siyaset sistemlerinden ayrı tarihi orijinalitesini, neşriyatımızın ilk gününden, sözlerimizin ve yazılarımızın ilk kelimelerinden itibaren izaha ve müdafaaya çalıştık... İnkılabımızın bilhassa komünist telakkilere, komünist fırkasının zabıtlarına nazaran ayrılığı, bilhassa Üçüncü Enternasyonalin fikir ve tezleri karşısında nazari ve hayati istiklalini hassaten tebarüz ettirdik. Buna ait vesikalar verdik, izahlarımızı tezleştirdik, prensipleştirdik. Bütün neşriyatımıza sari bulunan ve bir inanın, sistemleştirilmiş, tebellür etmiş bir şuurun ifadesi bulunan bu cehitlerimizi mesela <<İnkılap ve Kadro>>nun, <<Milli kurtuluş hareketlerimizin bize ve başkalarına göre telakki tarzı>> bahsinde maddeler ve formüller halinde koyduk. Mahdut vesaitimize rağmen inkılabımızın asliyet ve istiklalini izah yolunda giriştiğimiz bu asil meselenin, Türk okuyucusunun elinde imzalarımızı taşıyan vesikalar haline gelmiş verimlerine rağmen bilakis komünist arşivlerden kopyalar ve intihallerle yürütülmekte olduğuna siz hakikaten inanıyorsanız, elinizdeki vesikaları müstacelen neşretmenizi şimdi bizde sizden ayrıca ve hassaten istiyoruz. Bu iş için vesaitiniz de o kadar mahdut olmasa gerektir.”⁶¹³

Yirmi üçüncü sayıda yer alan bir başka makale ise, Muhlis Ethem’in Bizde Kürsü İktisatçıları ve İktisat İlmi başlığı taşımaktadır. Muhlis Ethem, makalesinde üniversitedeki iktisat eğitiminin noksanlıklarını dile getirmiştir. Muhlis Ethem’e göre, üniversitedeki iktisat eğitimi metodolojik yönden eksiktir ve milli iktisat eğitimine dayanmaktadır. “Hatta metot noktasından meslektaşım İbrahim Fazıl Beyle daima münakaşa halinde idik. Tahsilimi Almanya’da yapmış olmak itibarı ile eski tedaris tarzına bir türlü alışamıyordum... Eski tedaris tarzının bir hatası daha vardı. Hocalar talebeye <<ilmi çalışma tekniğini>> öğretmezlerdi. Mehaz göstermek adet olmamıştı...

⁶¹² Y. Y. , “Siirt Mebusu Mahmut Beyefendi’ye Açık Mektup”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 23, İkinci Teşrin 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1287

⁶¹³ Y. Y. , “Siirt Mebusu Mahmut Beyefendi’ye Açık Mektup”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 23, İkinci Teşrin 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1287-1288

Kürsü hocalarının çoğu milli neşriyatı takip ve tenkit etmek şöyle dursun, okuma külfetinde bulunmuyorlardı... Ecebi neşriyatını takip etmek itibarı ile de kürsü iktisatçılarımız arkada kalmış idiler. Hocaların ecebi lisan olarak sırf Fransızca bilmeleri yüzünden ecebi neşriyatın ancak Fransızca kısmı, o da natamam olarak, takip edilebiliyordu.⁶¹⁴ Anlaşılacağı gibi, Muhlis Ethem, Türk iktisat hocalarını muallim olarak görmektedir. “Cumhuriyet’in ikinci on yılında başlayacak olan bu inkişaf yeni üniversitede teşkil eden <<Milli içtimaiyat ve iktisadiyat enstitüsünde>> ilk ana sütunu bulacaktır.”⁶¹⁵

Kadrocular yirmi üçüncü sayıda, Cumhuriyet’in onuncu yıl kutlamalarının okumasını yapmış ve Türk köylüsünün topraklandırılması için iktidara yol gösterme işlevini sürdürmüştür. Kadrocular ve Mahmut Soydan arasındaki gerilim ise şiddetini azaltarak son bulmuştur. Mahmut Soydan, Kadrocuların çağrısı üzerine İnkılap ve Kadro adlı kitabın komünist esaslara dayandığını Milliyet gazetesinde yayımlanan makalesinde dile getirmiş ve Kadrocuların devletçiliği ile CHF’nin devletçiliğinin çok farklı olduğunu bir kez daha beyan etmiştir. Kadrocular ve Mahmut Soydan arasında devam eden münakaşa, Yakup Kadri’nin Zoraki Diplomat adlı eserinde belirttiğine göre, Mustafa Kemal’in Mahmut Soydan’ı araması ve sessiz kalmasını istemesi sebebiyle sona ermiştir. Bu dönemde dikkat çeken ayrıntı ise, İktisat Vekili Celal Bayar’ın iktisadi alanlarda raporlar hazırlanması için Amerika’dan davet ettiği uzmanların, hususi teşebbüsü destekleyen görüşler beyan etmiş olmasıdır.

2.2.24. Sayı: 24, Birinci Kanun 1933

Yirmi dördüncü sayının Kadro adlı başyazısında Kadrocular, Mustafa Kemal’i metheden bir yazı yayımlamıştır. “Bu milletin tarihi ondan, bir insanoğlundan istenilmesi kabil olmayan ve bir insanoğlunun takati haricinde kalan şeyleri istiyor. Böyle bir vaziyetin doğmuş olması ve bir kahramanın şahsında bu milletin, bütün arzu ve iradelerinin temessül etmiş bulunması onun için ölçüsüz bir şeref olduğu kadar, millet içinde ölçüsüz bir emniyettir. Tarih içinde hiçbir şef milletin mazisini ve kabiliyetlerini onun kadar bilmedi, milletin <<hal>>ine onun kadar tasarruf etmedi ve

⁶¹⁴ Ete, Muhlis Ethem, “Bizde Kürsü İktisatçıları ve İktisat İlmi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 23, İkinci Teşrin 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1291-1293

⁶¹⁵ Ete, Muhlis Ethem, “Bizde Kürsü İktisatçıları ve İktisat İlmi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 23, İkinci Teşrin 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1295

milletinin istikbaline onun kadar müessir olmadı... O, bu milleti maziye ait belalardan ve musibetlerden nasıl kurtarmışsa istikbale ait bela ve musibetlerden de öylece masun bulunduracaktır.”⁶¹⁶ Kadrocuların inancına göre gelecekteki tehlikelerin en büyüğü sınıf kavgasıdır. Kadrocuların Mustafa Kemal’e övgü dolu sözler sarf etmesinin temelinde, İş Bankası çevreleriyle girdikleri tartışma yatmaktadır. Şüphesiz bu kavgada Kadrocuları koruyacak olan tek isim sistemin tartışmasız lideri Mustafa Kemal’dir.

İnkılabın İdeolojisi kısmında Şevket Süreyya’nın Milli İktisat Planı ve Şeker Sanayimiz isimli makalesi yer almaktadır. Aydemir, on birinci sayıda işlediği şeker istihali konusunu yeniden ele almıştır. Aydemir, devletin kalkınma hususunda iktisadi plan hazırlanmasını takdir etmiş ve Türk münevverini devlete yardımcı olmaya çağırmıştır. “Memleketimizde şeker sanayinin, şeker istiklalimizi madde ve kemiyet bakımından temin etmeye doğru gösterdiği seri ilerleyiş bu sanayinin, içtimai mahiyet ve keyfiyet bakımından da milli olması için düşündüklerimizi ve temennilerimizi söylemeye bizi tahrik etmiştir. Son günlerde milli şekerlik hacmine Eskişehir fabrikasının da karışması ve bu fabrikanın kuruluşunda kendini gösteren ve bizzat büyük şeflerimizin takdirine mazhar olan enerjinin ve teşkilatlandırma kabiliyetinin kemiyetçe olduğu gibi içtimai keyfiyet bakımından da milli olması, yani milli enerjinin, millet içinde hiçbir zaman büyük tezatlarla ve istismarlara yol açmayacak bir istikamette akışı bizim için ilk ve candan temennimizdir.”⁶¹⁷ Aydemir’in sözünü ettiği Eskişehir şeker fabrikası hisselerinin %50’si İş Bankası’na aittir kuşkusuz bu durum, Kadrocuları telaşlandırmış ve daha sakin bir makale yazmalarına olanak sağlamıştır. Dünya şeker üretimine ilişkin istatistiki tablolara yer veren Şevket Süreyya daha sonra Türkiye’nin şeker ithalatı ve üretimine ilişkin fikirlerini şöyle beyan etmiştir: “Bugünkü istihlak miktarının azlığı hiç şüphe yok şeker fiyatlarının fazla yüksekliği ve pahalılığı ile tabiatıyla bağlıdır ve pahalılık devlet hazinesine aktığı için milli gelire karışan vergilerden mütevellit değildir. Vergiler haricinde de Türk şekerini pahalı mal oluyor ve pahalı satılıyor ve hesaplı bir devlet kontrolü veya idaresi altına alınmadıkça: 1- Şekerimizin maliyet fiyatının cihan maliyet fiyatına yaklaştırılması, 2- Şekerimizin dâhili satış fiyatının şeker istihlakini çoğaltacak ve Türk istihlakini cihan vasati

⁶¹⁶ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 24, Birinci Kanun 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1303

⁶¹⁷ Aydemir, Şevket Süreyya, “Milli İktisat Planı ve Şeker Sanayimiz”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 24, Birinci Kanun 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1307

istihlakine yaklaştıracak bir hadde indirilmesi kabil olmayacaktır.”⁶¹⁸ şevket şüreyya, genel kanının aksine Türkiye’deki şekerin pahalı olmasının sebebini üretim fiyatlarının yüksek olması nedeniyle oluşan maliyet payının yüksek oluşuna bağlamıştır; nitekim bu durumun ancak devletin şeker sanayine girmesiyle çözüleceğini dile getirmiştir. İş, Ziraat ve Sanayi ve Maadin Bankaları bu dönemde açılan şeker fabrikalarında ortak paya sahiptir. Bu çevrelerin büyük yatırımlar yaptığı şeker sanayinin, Aydemir’in devletçilik önerilerini tepkiyle karşılamaları normaldir. şevket şüreyya’nın derginin on birinci sayısında şeker üretimi ile ilgili görüşleri İş Bankası ve çevrelerinden gelen tepkilerin başlangıcıdır. Buna rağmen Kadrocular, artarak gelecek tepkilere karşı geri adım atma niyetinde olduklarını şevket şüreyya’nın bu makalesi ile göstermiştir.

Millet İktisadiyatı bölümünde Vedat Nedim’in Sanayileşme Davası başlıklı makalesi bulunmaktadır. Vedat Nedim, makalesinde sanayileşmenin yollarını ve hangi metodun milli menfaatimize uygun olduğuna yönelik incelemelerde bulunmuştur. “Sanayileşmenin üç yolu vardır: Kapitalist sanayileşme. Komünist sanayileşme. Devletçi sanayileşme.” Vedat Nedim’e göre kapitalist sanayileşmede; sanayi şubeleri arasında organik bir ilişki yoktur, ferdiyetçilik hâkimdir ve sınıf tezatları hüküm sürmektedir. “Türkiye’nin sanayileşmesi demek, milli pazarın milli sanayiye bağlanması, yani ithalat sureti ile harice akan kârların millileştirilmesi demektir.”⁶¹⁹ Vedat Nedim, komünist sanayileşmeyi de, kapitalist sanayileşme gibi millet bütünlüğünü bozan, sınıf hâkimiyetinin olduğu bir model olarak görmüştür. “Devletin bir millet kooperatifi olarak telakkisinden çıkabilecek sanayileşme siyaseti, tabiatı ile ne kapitalist ne de komünist bir siyaset olabilir. Devlet ve millet korporasyonunu hareket noktası olarak alan bir siyaset ancak hakiki ve tam bir devletçilik siyasetidir.”⁶²⁰

Edebiyat kısmında Yakup Kadri’nin Bizde Hatiplik adlı makalesi bulunmaktadır. Karaosmanoğlu makalesinde, hatiplik tarihinden örnekler vermiş; bizdeki hatipliği ise, Meşrutiyet öncesine kadar imamların ve vaizlerin yaptığını dile getirmiştir. Meşrutiyet dönemi hatipçilerine Cavit Bey ve Rıza Tevfik’i örnek veren Yakup Kadri, Mustafa Kemal ve İsmet İnönü ile beraber yüksek bir hatiplik çağının başladığını savunmuştur.

⁶¹⁸ Aydemir, şevket şüreyya, “Milli İktisat Planı ve şeker Sanayimiz”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 24, Birinci Kanun 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1311

⁶¹⁹ Tör, Vedat Nedim, “Sanayileşme Davası”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 24, Birinci Kanun 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1320

⁶²⁰ Tör, Vedat Nedim, “Sanayileşme Davası”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 24, Birinci Kanun 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1321

“İsmet Bey’in Edirne mebusu ve Erkânı Harbiye reisi sıfatıyla ilk kürsüye çıktığı günü hatırlarım. Bu genç zabıt, konuşurken ne camii vaizinin Arap tecvidine riayet etmediği, ne de küçük mahkeme avukatının mantık cambazlığına uymadığı için dinleyiciler üstünde belli başlı hiçbir tesir yapamıyor ve bugünün hatiplik estetiğine göre en canlı telakki edilmesi lazım gelen cümlelerinin sonu, bir ölü sessizliği ile karşılanıyordu. Lakin bunun üzerinden çok geçmedi, gene aynı kürsüden Gazi Mustafa Kemal’in Sakarya meydan muharebesine dair siyasi ve askeri beyanatı, milli bir vecd ve cuşuş içinde dinlendi... Son günlerde Başvekâlet yazı işleri müdürü Rıza Bey, İsmet Paşa’nın belli başlı bazı nutuklarını toplayıp kitap halinde neşretmekle, bize bu çığırın en güzel örneklerini vermiş oldu. Bu kitap aynı zamanda Türk Edebiyat Tarihi için kıymetli bir vesikalar mecmuası teşkil edecektir... Bu nutukların hiçbirinde, demagojiden ve ekseri siyasi hatiplere mahsus taktiklerinden eser yoktur. Cümleler çok defa birer vecize şeklini alacak kadar keskin, duru ve pürüzsüzdür. Belli ki, bunlar, kanaatleri katileşmiş, fikirleri süzölmüş, maksadı bir billur safiyetini almış bir adamın sözleridir. Yakup Kadri’ye güzel söz söyleme sanatı, destansı bir karaktere sahip olmaktan kaynaklanmaktadır.

Milli İktisat Tetkikleri köşesinde İsmail Hüsrev’in Anadolu’da Zirai İşletme Şekilleri başlıklı makalesi yer almaktadır. İsmail Hüsrev, Türkiye Köy İktisadiyatı adlı kitabının özetine bu bölümde yer vermiştir. “Türkiye’de zirai işletme şekillerinin (Betriebsform) inkişaf tarihini iki türlü tetkik etmek mümkündür: Zaman içinde yahut mekân dâhilinde. Tarih vesikalarının noksan hatta mevcut olmamasından dolayı zaman dâhilinde bir tetkike mekân içinde bir tetkikin tercihi zaruridir.”⁶²¹ İsmail Hüsrev’e göre Şark Anadolu’sunun iktisadi faaliyeti hayvancılık üzerine kuruludur. “Ziraat ve hayvan yetiştirmekle meşgul halkımızı başlıca dört zümrede toplamak mümkündür: 1- Esas işleri ziraat olup hayvanlarını civar çayırlarda ve yaylalarda otlatanlardır ki, bunlar daha ziyade Marmara havzasında ve Garbi Anadolu’da bulunurlar. 2- Ziraata ve hayvan yetiştirmeye aynı derecede ehemmiyet verip kışlık ve yazlık yerleri bulunanlardır. İlkbahardan itibaren yaylalara çıkan bu zümreye daha ziyade Şimali Anadolu’da tesadüf edilir. 3- Havyan yetiştirmesi esas meşgalelerini teşkil edip tali surette ziraat yapanlardır. Bunların kışlık meskenleri mevcut olmakla beraber ekseriyetle vakitlerini kırlarda hayvanlarını otlatmakla geçirir ve en ziyade Orta Anadolu ve Şarkı Anadolu’da

⁶²¹ Tökin, İsmail Hüsrev, “Anadolu’da Zirai İşletme Şekilleri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 24, Birinci Kanun 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1325

bulunur. 4- Sırf hayvan yetiştirmekle meşgul olan göçebelerdir ki, bunlarda cenup ve cenubi Şarkı Anadolu'nun dağlık yerlerinde dolaşırlar.”⁶²² Ziraat faaliyetlerinin önem kazandığı bölgelerde, köylü verimi arttırmak için nadasa bırakır, bu sebeple nadasa bırakılan toprakta gübre kullanılmaktadır. İsmail Hüsrev, toprağın nadasa bırakılmasının, tarımsal üretimi azalttığını dile getirmiş; planlı ve sistemli devletçi tarım politikalarının köyü ve köylüyü geri kalmışlıktan kurtaracağını savunmuştur.

Teknik bölümünde Mehmet Şevki'nin Büyük Sanayi Kuruluşunun Devletleşmesindeki Teknik Zaruretler isimli makalesi bulunmaktadır. Mehmet Şevki, gelişmiş sanayinin özelliklerini şöyle sıralamıştır: “1- Temerküz ve tevhit. (enerjide, idarede, imalde) 2- Birbirini tamamlayıcılık. (sınai istihsalatta ham maddeden en mütakâmil şekillere gelinceye kadar icap eden tek mil işlerin birbiri ardınca ve aynı memlekette başarılması) 3- Rasyonellik. (yani ham maddeyi ve iş kuvvetini son haddine kadar en ucuz şekilde kıymetlendirme) 4- İhtisas.”⁶²³ Büyük sanayi kuruluşları enerji üretim ve idaresinde merkezi bir yapıya kavuşturulmalıdır. Buna ek olarak sanayi üretimi hammaddeden son mamul ürüne kadar birbirini tamamlamalı ve aynı şehirde olmalıdır. Rasyonel çalışma ise, temelde hammaddeyi son madde haline gelen kadar ucuz bir şekilde kıymetlendirmektir. Gelişmiş sanayinin son vasfı ise, işçiden mühendisine kadar tüm çalışanların iyi eğitilmiş ve yetişmiş olmasıdır. “Türkiye’de bugünkü teknik şartlara uygun, bugünkü büyük sanayi karakterine mutabık geniş sanayi tesisi ancak tek elden yani devlet eli ile mümkündür... Bu sayede Türkiye’de tam manası ile birbirini tamamlayıcı, koruyucu, rasyonel işleyici, mütemerkez, mütehasıs ellerde çalışan geniş sanayi kurulmuş olur.”⁶²⁴

Yirmi dördüncü sayıda yer alan bir diğer makale ise İriboz tarafından kaleme alınmıştır ve Bir Mektup başlığını taşımaktadır. Bu makale İriboz tarafından Vedat Nedim’e gönderilmiştir. Nihat İriboz, Vedat Nedim’i İzmir’de yapılan Ziraat Kongresi’nde tanımış ve Kadro Dergisi’ndeki yazılarının sıkı bir takipçisidir. “Bugünün ziraatçı zihniyeti eskisinden hiç farkı olmayan örnek olmak, nasihat vermek yolunda gayri yeni

⁶²² Tökin, İsmail Hüsrev, “Anadolu’da Zirai İşletme Şekilleri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 24, Birinci Kanun 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1326

⁶²³ Yazman, Mehmet Şevki, “Büyük Sanayi Kuruluşunun Devletleşmesindeki Teknik Zaruretler”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 24, Birinci Kanun 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1333

⁶²⁴ Yazman, Mehmet Şevki, “Büyük Sanayi Kuruluşunun Devletleşmesindeki Teknik Zaruretler”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 24, Birinci Kanun 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1336

bir yol araştırmakta kafa yormuyor. Uzun senelerin sebep olduğu vakıalar dolayısı ile birkaç defalar köy çiftçisinin seviyesine kadar inerek onunla omuz omuza yürümüş, dertleri ve tabiat ile yoğrulmuş kafalar ise, vazifeden resmi yolda yürümek zorluğuna rağmen güttükleri bu yolun yanlışlığından katiyetle emindirler.”⁶²⁵ İriboz, köylünün ve bürokratların vurdumduymazlığını eleştirmiştir. Köylünün geri ve tekniksiz, teşkilatsız tarıma devam ettiği; bürokratların ise, bu durumdan şikâyetçi olmadıklarını, çiftçiyi bilinçli üretime sevk etmediklerini dile getirmiştir. İriboz, köylü ve bürokratlarla yaptığı konuşmalara da mektubunda yer vermiştir. “Şüphesiz takdir buyurursunuz ki, ben vakıaları görerek ve güderek bu noktalara erişiyorum. Kendiliğimden bir şey çıkarmış değilim yalnız kafamı yoran bir şey var; neden birçok cephelerde çok iyi neticeler veren bu kudretli hamleler çiftçilikte de yapılmıyor? Bunlarda da beni lütfen siz aydınlatın.”⁶²⁶ İriboz’un çaresizliği Türk inkılabının başarısız olduğunu alanların olduğunun delilidir. Anlaşılacağı üzere, memlekette yaşanan inkılap, pek çok alanda henüz başarıya ulaşamamıştır.

Cihan İktisadiyatında Türkiye kısmında Burhan Asaf’ın Milli Kurtuluş Davasını TARİH, Mikado’ya Yahut Mussolini’ye VERMEMİŞTİR isimli makalesi yer almaktadır. Burhan Asaf, Kadrocuların dergiyi çıkartmaya başladıkları andan itibaren Türk inkılabına evrensel ve öncü bir nitelik kazandırmaya çalıştıklarını belirtmiştir. Burhan Asaf, milli kurtuluş hareketlerine öncü olmayı şöyle açıklamıştır: “Müstemleke yahut müstemleke olmak kadar müstemleke kullanmayı yani müstemlekecilik yapmayı da şiddet ve nefretle reddeylemek.”⁶²⁷ Burhan Asaf, bu şartları sağlamayan İtalya ve Japonya milli kurtuluş hareketlerine öncü olma rolüne soyunduğunu savunmuş; Nitekim Japonya’nın, Mançuri’yi işgal ettiğini; İtalya’nın ise, Akdeniz üzerinde sömürgecilik faaliyetlerine devam ettiğini dile getirmiştir. “Başka milletlerin milli kurtuluş bayraktarlığı etmesi, böyle bir rolün bugünkü cihan şartları bakımından ne kadar birinci plana geçtiğine delalet eder. Evvela tekrar edelim ki, milli kurtuluş inkılabını yapmış

⁶²⁵ İriboz, Nihat, “Bir Mektup” **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 24, Birinci Kanun 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1338

⁶²⁶ İriboz, Nihat, “Bir Mektup” **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 24, Birinci Kanun 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1341

⁶²⁷ Belge, Burhan Asaf, “Milli Kurtuluş Davasını TARİH, Mikado’ya Yahut Mussolini’ye VERMEMİŞTİR”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 24, Birinci Kanun 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1342

olan Türkiye olduğu gibi <<rehber millet>> vazifesini ifa etmekle yaptıracak olan da Türkiye'dir."⁶²⁸

Kronikler bölümünde İstikrarlı Para, Mütevazın Bütçe, Zengin ve Dolgun Bütçe başlıklı makale imzasız bir şekilde bu sayıda yayımlanmıştır. Kadrocular bu makalede İsmet İnönü'nün 12 Ekim 1933'te Ankara Halkevi nutkunun bir bölümüne yer vermiştir. "İktisadi istiklalimizin ve kuruluşumuzun en milli ve en rasyonel yollardan temini davasının unsurları olan bu meseleler halen şöyle numaralanabilir: 1- Köylü gücünü kıymetlendirmek ve köylüye insani bir tedavi kabiliyeti vermek. 2- Milli sanayimizi korumak ve bu sanayinin etrafında, Avrupa'da emsali görülen menfaat ve sınıf kavgalarına meydan vermemek 3- Harici ticaretimizi, bir takım Levantenlerin ve kozmopolitlerin değil milletin ve bilhassa geniş müstahsil kütlelerin menfaatine uygun bir şekilde teşkilatlandırmak. 4- Bütün bu iktisadi inşa ve tanzim işlerini başarabilmek için de devlete geniş ve seyyal bir tedavi imkânı temin etmek, yani milli parayı ve kredileri iktisadi inşa namına seferber etmek."⁶²⁹ Kadrocular hem İsmet İnönü'nün bu görüşlerini desteklemekte hem de bu davaya en az İsmet İnönü kadar sahip çıktıklarını ifade etmiştir.

Kadrocular, yirmi dördüncü sayıda İş Bankası çevreleriyle olan gerilimden geri adım atmamakta kararlı olduklarını göstermiştir. Bunun yanı sıra hem Mustafa Kemal'in hem de İsmet İnönü'nün sözleri ve görüşlerine fazlaca yer vererek, liderler tarafından desteklendikleri mesajını vermiştir.

2.2.25. Sayı: 25, İkinci Kanun 1934

Kadrocular, yirmi beşinci sayı ile Kadro Dergisi'nin üçüncü yayın yılına girdiğini belirtmiştir. Kadrocular geçen iki yıllık süreçte inkılap idealizmi davasında zor sınavlar vermiştir; ancak Kadrocuların vicdanı rahattır çünkü inkılap idealizminden bir an bile ödün vermemişlerdir. "Biz, bütün hayat usaremizi, inkılabımızın derinleşme ve kurulma davalarından alıyoruz. Bu hayat usaresi bizim, önümüzdeki iş ve çalışma hayatımız için de inan ve heyecan kaynağımız olacaktır. Çünkü inkılabımızın eşsizliğine ve tesir itibarı

⁶²⁸ Belge, Burhan Asaf, "Milli Kurtuluş Davasını TARİH, Mikado'ya Yahut Mussolini'ye VERMEMİŞTİR", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 24, Birinci Kanun 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1346

⁶²⁹ Y. Y. , "İstikrarlı Para, Mütevazın Bütçe, Zengin ve Dolgun Bütçe", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 24, Birinci Kanun 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1347

ile âlemşümüluğüne olan inanımız bizde yalnız bir sezîş değil, bir şuurdur ve ahlak haline gelmiş bir antuziyazımdır. Bunun içindir ki, zaten inkılabın davaları arasında doğan Kadro'nun önümüzdeki yıllar için dahi vasfı, inkılabın oluş ve kuruluş davalarına kayıtsız ve şartsız bağlılığıdır. İnkılabın oluş ve kuruluş davaları içinde doğan Kadro'nun üçüncü yılı, bu davaların yeni hamleleri ve fütuhâtı içinde inkişaf edip gidecektir. Bu fütuhât içinde Kadro, inkılap münevverliğine düşen fikri vazifesini, idrak uyanıklığını, vatan ve inkılap bağlılığını vicdanına rehber kılarak inkılabın büyük ve idealist şeflerinin yolunda yürüyüşüne devam edecektir.”⁶³⁰ Yirmi beşinci sayının başyazısının sonunda Kadrocular, Türk münevverine şöyle seslenmiştir: “Türk münevveri! Milli inkılap cephesinde ve bütün milli kurtuluş hareketlerinin örneklilik ve öncülük vazifesinde yerini al!”⁶³¹

İnkılabın İdeolojisi kısmında Şevket Süreyya'nın Yürüyen Devlet adlı makalesi bulunmaktadır. Aydemir makalesinde, İcra Vekilleri Heyeti'nin iktisadi kuruluş planını ele almıştır. Şevket Süreyya'ya göre bu plan geniş bir iktisadi plandan ziyade, kısmi bir inşa planıdır; çünkü plan, tarımsal üretimi, dağ sanayini, ulaştırma işlerini ve dış ticareti kapsamamaktadır. “Türkiye'nin yeni iktisadi kuruluş planı her şeyden evvel içtimai mahiyeti itibarı ile mühimdir, çünkü: a- Memlekette ana sanayinin gerek coğrafi dağılışı, gerek teknik kudreti itibarı ile muayyen bir plan dâhilinde kuruluşu, b- Bu kuruluşun talep ettiği sermayenin, yine evvelden hesap olunmuş bir mali plan dâhilinde devlet bütçesine alınışı, c- Yeni sanayi ile alâkadar maden, hammadde ve mahreç işlerinin – münhasıran sanayi bakımından dahi olsa – beraber mütalaa olunuşu, d- Ana sanayiye iltisak edecek olan tali sanayi müesseselerinin hatta hususi teşebbüslere terk edilecek olsa dahi devletin umumi tasvip ve murakabesi altında kurulması kararı, Türkiye'nin bu yeni iktisadi kuruluş hareketine tamamı ile devrimize has bir yeni içtimai mana izafe etmiştir.”⁶³² Şevket Süreyya, devletin milli sanayi sistemini kurmasını, milli kurtuluş hareketinin tarihi bir zorunluluğu olarak görmüştür. Çin hükümetinin, milli sanayileşme çalışmalarına değinin Aydemir'e göre Brezilya, Afrika, Hindistan, Mısır ve Balkanlarda milli sanayileşme faaliyetlerine başlamıştır..

⁶³⁰ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 25, İkinci Kanun 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1357

⁶³¹ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 25, İkinci Kanun 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1358

⁶³² Aydemir, Şevket Süreyya, “Yürüyen Devlet”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 25, İkinci Kanun 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1359-1360

“Muhakkak ki, bütün bu ülkelerde ya milli planlar yapılıyor, ya milli planlar yapılacak; aynı suretle filan veya falan vadide kurulacak sanayi merkezleri haberi Londra; Paris, Berlin veya Tokyo’da telaşlar, heyecanlar uyandıracak; iktisat nazırları, iktisat mümessilleri yeni yeni makinelerin, yeni yeni muhacereti için vapurlara binecekler, mensucat fabrikaları, şeker fabrikaları, kâğıt fabrikaları, cam fabrikaları buralarda açılırken ötelere kapanacak; hulasa bir buçuk asırdır süren tarihi haksızlık nihayet bulup, bir buçuk asırdır beklenen bir tarihi adalet artık yerine gelecektir.”⁶³³ Şevket Süreyya, milli kurtuluş hareketlerinin öncüsü olan Türkiye’nin ise, iktisadi kalkınma hususunda da dünyaya ve yeni milletlere öncü olduğunu göstermekle yükümlü olduğunu savunmuştur. Aydemir, İktisat Vekili Celal Bayar tarafından oluşturulan İcra Vekilleri Heyeti’nin çalışmaları ve raporlarını eksik bulmuş ve yirmi beşinci sayıda işlemiştir. Nitekim bu durum Kadrocular ve liberal ekonomi yanlıları arasındaki gerilimin düzeyini arttırmıştır.

Millet İktisadiyatı bölümünde Vedat Nedim’in Kömürde Devletçilik başlıklı makalesi bulunmaktadır. Vedat Nedim makalesine, birkaç yıl önce Türkiye’de yüksek sesle tartışılan iktisadi kalkınmada tarımsal üretim mi yoksa sanayi üretimi mi başı çekmeli sorusunun önemini kaybettiğini vurgulayarak başlamıştır. Yapıla tetkikler ve araştırmalar neticesinde iktisadi kalkınmanın ziraat ve sanayinin kol kola girmesiyle gerçekleşeceği ortaya çıkmıştır. Vedat Nedim, ziraat ve sanayinin yan yana olmasının milli bir plana bağlı olarak gerçekleştirilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Vedat Nedim’e göre sanayileşen bir ülkede enerji ucuz olmalıdır; çünkü iktisadi kalkınmada hayati bir öneme sahiptir. Bu sebeple kömüre sanayinin ekmeği denilmektedir; ancak Türkiye bu ekmeği pahalı yemekte ve pahalılığın nedeni ise, maliyetinin fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Vedat Nedim, bu bağlamda Almanya ve Türkiye’nin kömür üretimindeki maliyet tablolarına yer vermiştir. Tör, kömürün ucuzlaması için kömür havzasındaki işçi ve işverenin yetiştirilmesi, yüksek tekniğin kullanılması kömür işletmelerinin ve onlara malzeme tedarik eden işletmelerin birbirine yakın olması gerektiğini söylemiştir. “Bütün bu ve bu gibi tedbirlerin alınabilmesi ve Türkiye’de ileri, vahdetli milli bir enerji siyasetinin takibi için kömür havzasının devletleştirilmesi şarttır. Bunun içinse ilk yapılacak iş büyük bir kömür alıcısı olan devletin diğer

⁶³³ Aydemir, Şevket Süreyya, “Yürüyen Devlet”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 25, İkinci Kanun 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1365-1366

şirketleri işlerinde tamamı ile serbest bırakarak bizzat kömür istihsaline başlayıp satış bürosunun monopol fiyatlarından kendisini kurtarmasıdır.”⁶³⁴

Edebiyat kısmında Yakup Kadri'nin İnkılap Edebiyatı isimli makalesi bulunmaktadır. Yakup Kadri makalesinde inkılap edebiyatı kavramını açıklığa kavuşturmaya çalışmıştır. “Bir zamanlar milli edebiyat diye bir şey tutturmuştuk; bunun mahiyeti pek iyi anlaşılmadan, ortaya bir inkılap edebiyatı bahsi atıldı... İnkılap edebiyatı, komşumuz Ruslar, bunu yapmaya çalışıyor. Hitler Almanya'sı, bunun iştirakiyle yanıp tutuşuyor. Faşist İtalya, her yeni çıkan eserde bunun beşaretini gözetliyor. Hatta kendi hallerinden daima memnun görünen Fransızlar bile bu davayı katılmaktan yakayı sıyıramadılar. Fransa'da da bir inkılap edebiyatı isteniyor, bir inkılap edebiyatı aranıyor. Fakat şimdiye kadar, hiçbir yerde, hiçbir kimse çıkıp da bunun ne biçim şey olduğunu, bize izah ve tarif etmek zahmetini üstüne almadı ve şimdiye kadar inkılap edebiyatına tam bir örnek telakki olunabilecek bir eser meydana çıkmadı.”⁶³⁵ Yakup Kadri'ye göre edebiyat ve sanat alanlarında henüz geçmişin izleri yok olmamıştır. Yani devir değişmiş olmasına rağmen beşerin hümanist ve klasik anlayışı devam etmektedir. Dolayısıyla inkılap edebiyatı, yeni bir insan ve ruh görüşü demektir; ancak devrin insanının bunu yapması mümkün görünmektedir. “Şu halde hudutları, birden bire bu kadar genişlemiş, ebadı, hacmi bu kadar artmış ve taşmış olan insanı, bir on beşinci asır Kardinalinin; bir on dokuzuncu asır burjuvasının hendesesine sıkıştırmaya kalkışmak artık vazgeçilmesi lazım gelen bir divaneliktir. Artık herkes, bizim muasırımız olan Artemis'i, Madam Bovary'nin modası geçmiş fistanı içinde görmekten tiksineye başlamıştır.”⁶³⁶

Cihan İçinde Türkiye'de Burhan Asaf'ın 1933 – 1934 Bir Yılbaşı Bilançosu başlıklı makalesi bulunmaktadır. Burhan Asaf, dünya buhranının 1933 yılındaki halini incelemiştir. Belge, buhranının gerçek yüzünün nihayet 1933 yılında Avrupalı emperyalistler tarafından anlaşıldığını belirtmiştir. Faşist İtalya ve Almanya, liberal iktisat sisteminin parçalandığını gördükleri için parti programlarına devletçiliği almıştır diyen Burhan Asaf, Amerika'nın ise, sermayeyi devlet kontrolüne geçirmeye çalıştığını dile getirmiştir. Burhan Asaf, İngiltere'nin bu konuda Amerika'yı örnek aldığını,

⁶³⁴ Tör, Vedat Nedim, “Kömürde Devletçilik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 25, İkinci Kanun 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1374

⁶³⁵ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “İnkılap Edebiyatı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 25, İkinci Kanun 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1375

⁶³⁶ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “İnkılap Edebiyatı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 25, İkinci Kanun 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1377

Fransa’da Fransız sosyalistlerin sermaye üzerinde devletin hâkimiyetini arttırmak için Fransız Sosyalist Partisi’ni kurduğu vurgulamıştır. Belge’ye göre 1933 yılında sınıf kavgaları da çözülmeye başlamıştır. “1933 senesine kadar <<nasyonal>> unsurla <<sosyal>> unsurun iki zıt gibi karşı karşıya bulunması nazariyede ve ameliyede esas iken, 1933 yılının getirdiği keyfiyetçe değişiklikler neticesinde, bu iki unsur birbirinin <<lazımı mufarak>>ı olarak birbirine kaynamıştır.”⁶³⁷

Teknik bölümünde Mehmet Şevki’nin Kömür Yakan Türkiye isimli makalesi yer almaktadır. Mehmet Şevki, makalesinde milli mahrukatlardan biri olan kömür meselesini ele almıştır. Mehmet Şevki’ye göre Türkiye’nin kömür kaynaklarının fazla olduğu; ancak kömürü en az kullanan ülkelerden biri olduğunu dile getirmiştir. “Ucuz, çok ucuz kömür sobasını memleketin her tarafın yaymak. Ekseri yerleri ağaçsız olduğu için zaten mahruk sıkıntısı çeken, birçok yerlerinde odunlar buğday fiyatına satılan memleketimizde bundan sonra kömür istihlakinin artması kendiliğinden devam edip gider.”⁶³⁸ Mehmet Şevki’nin kömürün kullanım oranını arttırmak için ortaya koyduğu fikir, aynı zamanda Türkiye’de odunun daha fazla tüketildiğini ve pahalı olduğunu da ispatlamaktadır. Türkiye’nin maden kömürü üretim tablolarına makalesinde yer veren; Amerika, İngiltere ve Almanya ile kıyaslayan Mehmet Şevki’ye göre kömürün yaygın şekilde kullanılmasını engelleyen bir diğer faktörün ise, pahalılıktır. Dolayısıyla kömür, lüks tüketim madeni olmaktan çıkarılmalıdır. “Hulasa ucuz soba, istihsal ve nakliye ücretlerinde fiyatı düşürmek, satışı az kârla kanaat edecek büyük ve mümkün olan yerlerde devlet müesseseleri elinde toplamak ve bu işlerin heyeti umumiyesinin devletçe devamlı kontrolü çok az bir zamanda memlekette kömür istihlakini umulduğundan daha fazla arttıracağına şüphemiz yoktur.”⁶³⁹

Yirmi beşinci sayıda yer alan bir diğer makale ise, İsmail Hüsrev tarafından kaleme alınan Millet İçinde Sınıf Meselesi isimli makedir. İsmail Hüsrev, makalesinde sınıf nedir? ve Bir millette sınıflar nasıl oluşur? sorularının cevabını aramıştır. İsmail Hüsrev’e göre insanlık tarihi içinde sınıfsız devirler vardır. Sınıfsız devirlerde içtimai farklılıklar yoktur; içtimai farklılıklar tarihte ilk kez çoban topluluklarında görülmüştür.

⁶³⁷ Belge, Burhan Asaf, “1933 – 1934 Bir Yılıbaşı Bilançosu”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 25, İkinci Kanun 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1383

⁶³⁸ Yazman, Mehmet Şevki, “Kömür Yakan Türkiye”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 25, İkinci Kanun 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1385

⁶³⁹ Yazman, Mehmet Şevki, “Kömür Yakan Türkiye”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 25, İkinci Kanun 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1387

İsmail Hüsrev'e göre, hayvanların ehlileştirilmesi ve hayvanlardan faydalanması zamanla teknik bilgi halini alarak sınıflaşmaya sebep olmuştur. "İptidai cemiyetlerde sınıf farklarının teessüsünde iktisadi amillerden maada siyasi amillerinde büyük tesiri olmuştur. Mesela kabileler arasındaki büyük harp, bir kabilenin diğer bir kabileye hücum ederek onun servetini yağma, halkını esir etmesi gibi hadiseler, alınan esirlerin ve ganaimin miktarına göre galip muharipler arasında bir servet farkı tevhit eder."⁶⁴⁰ İsmail Hüsrev, çoban milletleri asiller, hür halk ve esirler olmak üzere üçe ayırmıştır ve bu devir sonrası tarihin tüm safhalarında içtimai zümrelerin görüldüğünün dile getirmiştir. "Bariz hudutlarla ayrılmış sınıf farklılıkları bilhassa 18inci asrın ikinci nısfını takip eden devirde, muasır Avrupa cemiyetinde, Avrupa'nın sanayici milletlerinde görülüyor. Burada bir taraftan istihsal vasıtalarından mahrum ve iş kuvvetini satan ve binaenaleyh müşterek gelir membaları iş ücreti olan, diğer taraftan istihsal vasıtalarına malik ve kazanç membalarını sermaye kârları teşkil eden sınıflar (ameleler ve sermaye sahipleri) tarihin hiçbir devrinde tesadüf olunmayan bir keskinlikle birbirlerinden ayrılmışlardır."⁶⁴¹ İsmail Hüsrev, yirminci asrın en büyük kavgasının, sınıf mücadelesine karşı durmak olduğunu savunmuştur.

Polemik bölümünde Şevket Süreyya'nın Büyük Meclis ve İnkılap başlıklı makalesi bulunmaktadır. Şevket Süreyya, makalesinde Neşet Halil'in Büyük Meclis ve İnkılap kitabını tanıtmıştır. Ayrıca bu makale yirmi dördüncü sayı için hazırlanmış olmasına karşın, yazı hacminin yetersizliği sebebiyle bu sayıda yayımlanmıştır. "Kitabın ilk sahifeleri Şefle Meclisin ve Meclisle Şefin münasebet düsturlarını taşır... Neşet Halil Bey'in kitabının birinci kısmı kuruluş ve direktif, ikinci kısmı ve üçüncü kısmı teşkilatı esasiyenin tahlilini teşkil eder. Bu tahlilde teşkilatı esasiye üstünde tahakkuk eden bütün tekâmüller ana hatları ile verilmiştir. Daha sonra 1923 Türkiye'si ve bundan sonrada 1933 de Türkiye gelir... Kitabın 48inci sahifesinden, 128inci sahifesine kadar olan kısmını işgal eden <<1933 Türkiye>> meclisin bütün milli hayat sahalarındaki teşrii faaliyet ve verimlerini ana hatları ile o şekilde vermiştir ki, yalnız bu kısım bile Türk inkılabını yürüten müdebbir fikirlerin tahakkuk seyriindeki süratine bakarak bu inkılabın yüce atisi için bütün neslimizi heyecan ve ümidin hudutsuzluğu ile coşturmak için kâfidir... Kitabın son kısmı meclisin çalışma tarzına ve teknik faaliyetlerine tahsis

⁶⁴⁰ Tökin, İsmail Hüsrev, "Millet İçinde Sınıf Meselesi", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 25, İkinci Kanun 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1390

⁶⁴¹ Tökin, İsmail Hüsrev, "Millet İçinde Sınıf Meselesi", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 25, İkinci Kanun 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1391

olunmuştur ve eser <<Kemalizm>>in düstur şekline konulmuş izahı ile biter. Eseri tamamlayan bu izah parçasını buraya aynen alırken bütün okuyucularımıza ve bütün inkılapçı münevverliğe Neşet Halil Bey'in <<Büyük Meclis ve İnkılap>>ını, inkılabımızın sayılı eserlerinden biri olarak tanıtmayı bir borç biliriz."⁶⁴² Şevket Süreyya, makalesine Büyük Meclis ve İnkılap adlı eserin Kemalizm adlı kısmını aktararak son vermiştir.

Yirmi beşinci sayıda yer alan son makale ise, İriboz tarafından kaleme alınan Ziraatta Planlı Çalışmak Zarureti başlıklı makaledir. İriboz, tarım alanında uygulanacak planın temelinde mıntıkalara bölünme olduğunu savunmuştur. "Ülkemizin zirai rayonlaşmasını düşünürken yapacağımız ilk iş Türkiye haritası üzerinde bugüne kadar az çok elde ettiğimiz meteorolojik rakamlar, nebatat flora ve hayvanlar faunasını göz önünde tutarak bir taslak çizmektir. Bu taslağa göre çizeceğimiz bölümdeki mıntıkların merkezlerini bulmakta her halde isabetsizlik olmayacaktır. İşte bu merkezlerde hemen kuracağımız, biyoloji araştırma ve meteoroloji üzerinde çalışacak ilim evcikleri en çok üç sene içinde bize hakiki zirai rayonların çevrimlerini vereceklerdir... Üç senelik sürekli bir çalışmadan sonra önümüze sereceğimiz Türkiye bölüm haritası; bu bölümlere göre mülki teşkilatımızda, kanun ve nizamlarımızda değişiklikler ve yenilikler yapmak lüzumunu bize açıkça gösterecektir."⁶⁴³ İriboz'a göre Türkiye'yi bölgelere ayırma işi hemen her bölgede uygun olan tarım ve hayvancılığın yapılmasını sağlayacaktır. İriboz, planlı ziraatı tesis etmek için planının milli olmasını, en az on yıl uygulanmasını, bilime dayanmasını ve yetişmiş Türk teknisyenlerin sahada olması gerektiğini savunmuştur.

Kadrocular, yirmi beşinci sayıda madenlerin millileştirilmesi ve devletçilik ilkesine göre şekillenmesi gerektiğini savunmuş ve özellikle kömür madeninin işletilmesi ve tüketiminin arttırılmasına yönelik fikirlerini dile getirmiştir. Bunun yanında İcra Vekilleri Heyeti'nin hazırladığı raporların eksikliği belirtilmiş ve İş Bankası çevreleriyle olan gerilim düşük düzeyde devam etmiştir.

⁶⁴² Aydemir, Şevket Süreyya, "Büyük Meclis ve İnkılap", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 25, İkinci Kanun 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1395-1396-1397

⁶⁴³ İriboz, Nihat, "Ziraatta Planlı Çalışmak Zarureti", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 25, İkinci Kanun 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1399-1400

2.2.26. Sayı: 26, Şubat 1934

Kadrocular, Kadro başyazısında 19 Şubat'ta kurulan Halkevleri'nin ikinci yaşını kutlamıştır. “Türk gençliği, kurtuluş ve kuruluş Türkiye'sinde ancak yekpare bir varlık halinde tasavvur edilebilir. Bu birlik ve topluluk zaruretinin, Halkevleri, hem vasıtası hem de remzidir. Evlerin verimlerini daha fazla arttırmak, daha çeşitli kılmak, hayatın daha yakın ifadeleri şekline, inkılabın daha ziyade vazifelendirilmiş nakilleri ve batarya merkezleri haline koymak kabildir, kabil olacaktır, kabil kalacaktır. Fakat bunun için, gençliğin evler dışında bölünmelere maruz kalmasının önüne geçilerek evlerin içinde özleşmesi ve pulatlaşması çareleri, vakit israfları yapılmaksızın temin edilmelidir.”⁶⁴⁴

İnkılabın İdeolojisi bölümünde Şevket Süreyya'nın İnkılap Hukuku adlı makalesi yer almaktadır. Aydemir, makalesinde Ankara Hukuk Mektebi'nde verilen hukuk konferanslarını eleştirmiştir. “Veli Bey, Türkiye'nin en tanınmış hukuk münevverlerinden biridir. Pürüzsüz bir nakil ve takrir sanatının büyük ustalığıyla bezenmiş olan bu konferansın inşai ciheti inkılap hukukunun izahı ve inkılap hukukçusunun tarifi olacaktır. Veli Bey, inkılap hukukunun, eski cemiyet hukukundan ayrı bir şey olması icap ettiğini ve onun dinamik bir vasıf taşıması zaruretinin söyledi. Fakat Türkiye'de yeni bir inkılap hukukiyatının objektif bazı olması icap eden tarihi zaruretleri, Türk inkılap hukukunun ayırt edici prensiplerini tespit etmedi. Bu konferansın bütün fikirlerini ve izahlarını biz sadece <<yeni cemiyet hukuku, eski cemiyet hukuku değildir>> şeklinde tek ve kısa bir cümleyle irca edebiliriz. Şevket Mehmet Ali Bey'in konferansına gelince, bu konferansın asıl kısmı, zamanımızdaki sermaye kümeleşmelerinin şekillerini ve bunların hukuki mahiyetini tarifler. Fakat bu mevzuu konferansın sonunda Şevket Mehmet Ali Bey'e yirminci asrın hukuk sistemi üstünde umumi mütalaalar yapmak ve Türk inkılabının hukuki ideolojisinin muasır hukuk telakkisinden tamamı ile ayrı olduğunu işaret etmek vesilesini vermiştir.”⁶⁴⁵

Aydemir, Veli Bey ve Mehmet Şevket Bey'in görüşlerine karşı çıkmış ve bu görüşlerin orijinalikten uzak, milli unsurları barındırmayan ve Türk inkılabının koşullarına aykırı olduğunu dile getirmiştir. “Türk devleti, gittikçe daha mürekkep bir siyasi ve iktisadi teşekkül olarak inkişaf ediyor. Hiçbir cemiyet şeklini örnek almayan, hiçbir telakki

⁶⁴⁴ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 26, Şubat 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1409-1410

⁶⁴⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, “İnkılap Hukuku”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 26, Şubat 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1411-1412

sistemini model edinmeyen bu teşekkülün hukuki izahını, hukuki normlarını yeni hukuk mücadelesinin işlemesi lazımdır. Kaldı ki devlet, şekli ne kadar mürekkepleşirse, onun hukuki ideolojisi de o kadar derin ve mürekkep olmak icap eder. Hâlbuki bizim inkılabımızın sadece devletçilik vasfı bile cemiyet nizamında yeniliğin ve mürekkepliğin başlı başına bir ifadesidir... Yeni cemiyette fertlerle fertle arasındaki tezat fiilen ve tamamı ile ikinci plana atıldığı ve devletle fertler arasındaki tezatta fiilen tasfiye olunacağı için bu sistemde asıl olan, devletin bütün cemiyet işlerine müdahalesidir... Yeni hukuk demek filhakika <<yeni mülkiyet>> prensipleri demektir. Çünkü mülkiyet prensiplerinde bir zerre tekâmüle yer vermeyen bir <<yeni hukuk>> sistemini izah ve müdafaaya çalışmak abes olur... O halde en klasik düstur ile <<Allah'ın hakkını Allah'a, Kayser'in hakkını Kayser'e!>> teslim etmek istersek de <<ferdin mülkiyetini ferde ve devletin mülkiyetini devlete>> desek bu düstur derhal: 1- Ya ferdin sermayesi ile işletilmesi kabil olmayan, 2- Ya ferdin teşebbüsüne terk olunması milletin menfaati umumiyesi ile tearuz eden ileri ve yüksek tekniği devlet mülkiyetine terk etmek şeklini alır. Bu takdirde de yeni cemiyet hayatına müdahale eden yeni bir teknik zaruret yeni bir hukuk rejimine meydana vermiş ve binnetice yeni hukuk, yeni bir mülkiyet şeklinin izah ve teyidi olmuş olur.”⁶⁴⁶ Aydemir, inkılap hukuki ile ilgili görüşlerini ve her iki konferansçıya yönelik eleştirilerini böylece izah etmiştir.

Millet İktisadiyatı kısmında Vedat Nedim'in Dış Ticarete Devletçilik başlıklı makalesi bulunmaktadır. Vedat Nedim, makalesinde dış ticarete devletçiliğin sağlanamamasını eleştirmiştir. İthalatın ve ihracatın Osmanlı İmparatorluğu'nda olduğu gibi yeni Türkiye'de de yabancı unsurların elinde olduğunu belirten Vedat Nedim, ihracatın Türk üreticisinin lehine işlemediğini savunmuştur. Nitekim Türk köylüsü hem üretimde hem de satışta zarar etmektedir. Vedat Nedim'e göre satışın teşkilatsız oluşu bu durumun en büyük sebebidir. “Milletler arası ticaretin aldığı şekil, para mübadelesinde olduğu gibi, mal mübadelesinde de Devletin nazım ve müdür rolünün müdahalesini icap ettiriyor. Serbest dış ticaret zaten kalmamıştır. Devletler arasında aktolunan klering ve kontenjan mukaveleleri ile tacirin iş sahası çerçevelenmiştir.”⁶⁴⁷ Vedat Nedim'e göre köylünün kâra geçmesi, ihracat ve ithalatın ihtiyaçlara dayanması ancak devlet eliyle mümkün kılınabilir.

⁶⁴⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, “İnkılap Hukuku”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 26, Şubat 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1413-1414-1415-1416

⁶⁴⁷ Tör, Vedat Nedim, “Dış Ticarete Devletçilik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 26, Şubat 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1420-1421

Yirmi altıncı sayıda Falih Rıfki'nin İngiliz Tuhaflığı isimli makalesi bulunmaktadır. Falih Rıfki, makalesinde İngiliz tuhaflığına ilişkin hikâyeler paylaşmış ve İngilizlerin adetlerinin tuhaf olduğunu savunmuştur. Falih Rıfki, tuhaf olarak değerlendirdiği adetlerin nedeni olarak kapitalist cemiyet şartlarını göstermiştir.

İsmail Hüsrev'in makalesi ise, Millet İçinde Sınıf Meselesi II başlığını taşımaktadır. İsmail Hüsrev, bir önceki sayıda işlediği konuyu devam ettirmiştir. "Herhalde biz, sınıfsız bir millet telakki olunamayız. Böyle bir telakki, hakikati eşyaya aykırı düşer. Çünkü memleketin hangi köşesine baksak istihsalde aldıkları mevkilere, kazanç membalarına ilh. göre ayrı ayrı gruplar halinde farklılaşmış insan kümelerine tesadüf ederiz. Bir kısmı hali teşekkülde, bir kısmı şekli değiştirmekte olan bu içtimai kümeler, memleketin içtimai çehresine çok renkli bir manzara vermektedir."⁶⁴⁸ İsmail Hüsrev'e göre tarımdaki farklılaşma ziraat alanında beyler ve toprak ağaları, köylü müteşebbisleri, küçük mülkiyet sahibi üreticileri, ortakçı ve maraba, köy ameleleri şeklinde meydana gelmektedir. Sanayi ve ticaret alanında ise, küçük işçi grupları, aracı kârlarını alanlar ve esnaflar içtimai farklılaşma sonucu oluşan gruplardır. "bugün millet birliği, millet bütünlüğü bakımından mevcut sınıflara ve doğmakta olan sınıflara karşı aktif bir vaziyet almadığımız muhakkaktır. Siyasi hareketleri, şahsi ve zümrevi menfaatlerine alet yapmak isteyenlere karşı bugün devlet inzibatından, devlet kanunlarından başka bir şey yoktur. Fakat bu devlet inzibatının ve devlet kanunlarının altında hadisat yani milletin liberal ve ferdiyetçi inkişafı yine tabii seyrini takip etmektedir. Hâlbuki devlet kuvvetinin ve otoritesinin yanında tamamlayıcı mahiyette ve millet bünyesini organik (uzvi) surette birleştirici, ileride sağdan ve soldan herhangi bir reaksiyona imkân vermeyici inkılapçı bir aksiyona lüzum vardır."⁶⁴⁹ Sosyalizmin organik birliği sağlamak için özel mülkiyeti kaldırdığını belirten İsmail Hüsrev, faşizmin ise organik birliği kooperatif devletle sağlamaya çalıştığını; ancak kooperatif devletin disiplinli üretimi sağladığını, milli birliği ve tezadı yok edemediğini dile getirmiştir. İsmail Hüsrev'e göre milli kurtuluş hareketlerinin milli birliği sağlama hususunda mahiyetleri farklıdır. İsmail Hüsrev, ziraat alanında köylünün toprak sahibi yapılmasını ve üretimde teşkilatlandırılmasının sağlanması gerektiğini; sanayide ise, işçi ve işveren arasındaki tezatlar doğmadan, devletin kendi irade ve mülkiyetini hâkim

⁶⁴⁸ Tökin, İsmail Hüsrev, Millet İçinde Sınıf Meselesi II", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 26, Şubat 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1426

⁶⁴⁹ Tökin, İsmail Hüsrev, Millet İçinde Sınıf Meselesi II", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 26, Şubat 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1428

kılması gerektiğini savunmuştur. “Biz tezatsız millet şiarını ortaya atmakla hiçbir suretle şeniyetle tezada düşmüyoruz. Millet bünyesinin bugünkü sınıflı kuruluşunun tabii olduğu kanunları ve bu bünye içinde liberal ve ferdiyetçi bir inkişafın verebileceği neticeleri evvelden gördüğümüz ve idrak ettiğimiz içindir ki, millet bütünlüğünün organik surette tahakkukunu gaye ediniyoruz. Davamızda ne faşizmin demagojisine, ne de sosyalizmin dar sınıfçılık zihniyetine yer veriyoruz.”⁶⁵⁰ Anlaşılacağı üzere, Kadrocuların tezatsız millet görüşü CHF iktidarı tarafından dikkate alınmamıştır.

Edebiyat kısmında Yakup Kadri'nin Gene İnkılap Edebiyatına Dair başlıklı makalesi yer almaktadır. Yakup Kadri, bir önceki sayıda işlediği konuya devam etmiştir. Yakup Kadri'ye göre bazı edebiyatçılar, inkılaptan ve inkılap kahramanlarında bahsetmeyi inkılap edebiyatı olarak görmektedir. Oysa dünyada inkılaptan ve inkılapçılardan söz etmeden de; sanatta, edebiyatta ve kültürde inkılap gerçekleştiren edebiyatlar olduğunu savunan Yakup Kadri'ye göre; “Edebiyatta inkılapçılık, ruhun müteaddi ve yaratıcı hamlesi demektir”⁶⁵¹

Cihan İçinde Türkiye köşesinde Burhan Asaf'ın Faşizm Niçin Beynelmilleleşmek İstiyor? isimli makalesi bulunmaktadır. Burhan Asaf, faşizmin sömürge ve sermaye yoksulluğundan ve bu iki yoksulluğa çare bulmasını emreden nüfus artışı yüzünden doğduğunu savunmuştur. Nitekim faşist devletler geçmişlerinde sömürge ve sermaye yoksulluğunu bertaraf edemediği için kapitalist kalmaya devam etmiştir. Burhan Asaf'a göre hem faşist İtalya'nın hem de Almanya'nın emperyalist politikalarına devam etmeleri iktisadi yapılarının dengesizliğinden kaynaklanmaktadır. “Her iki faşizmde de, milli bünyelerden gelen tazyik hakikaten büyüktür. Hele Alman faşizminde, faşizm biliyor ki, Orta Avrupa'da lokalize kalması yalnız doğduğu memleketlerin emperyalist emelleri bakımından değil, bizzat getirdiği nazariyelerin kısa bir zamanda hükümden düşmesi bakımından da tehlikelidir. Bunun için sıkıntı ve iç tazyikin verdiği bir müteaddilik ile talihinin ancak orada olduğunu anlayarak dışarıya doğru uğruyor.

⁶⁵⁰ Tökin, İsmail Hüsrev, Millet İçinde Sınıf Meselesi II”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 26, Şubat 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1432

⁶⁵¹ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Gene İnkılap Edebiyatına Dair”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 26, Şubat 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1435

Faşizm, <<bir ihracat malı olmadığını>> artık iddia edemez. Mükemmel bir ihracat malı olmuştur ve pazarları zorlamaktadır.”⁶⁵²

Polemik bölümünde Rakamların Anlattığı Sanayi başlıklı makale bulunmaktadır. Kadrocular, bu bölümde İstatistik Umum Müdürlüğü'nün yayımladığı sanayi istatistikinin özetini yayımlamıştır. “Teşvik sanayi kanunundan istifade eden 1473 sanayi müessesinde 342'si yani %23'ü, 923 senesinden evvel ve 1088'i yani %74'ü sonradır. Diğer 43 müessese yani %3'nün hangi tarihte açıldığı belli değildir... Mevcut sanayimizin başında adet itibarı ile birinci derecede ziraat, hayvanatı ehliye ve bunlara ait müesseseler geliyor (%44), sonra sırası ile dokuma sanayi (%24), kereste sanayi (%9), madden işleme sanayi (%6), kimya sanayi (%5), matbaacılık, kâğıt ve karton sanayi (%3), ebniye inşaatı sanayi (%2), maden istihracı sanayi (%1), bundan sonra muhtelif ve gayri muayyene namı altında diğer sanayi geliyor (%6).”⁶⁵³ Bu rapora göre sanayinin en yaygın olduğu iller; İstanbul, İzmir, Bursa, Balıkesir, Adana ve Ankara'dır. “Motorla çalışan 1295 müessesenin makinelerinin takatları mecmuu 102,704 buhar beygiridir... Muharrik kuvvetlerin cinsi itibarı ile %8 su motoru %14 buhar, %14 tenvir gazı ve gazojen, %42 elektrik, %17 yağ ve benzin %10 diğer mevatla çalıştığını görüyoruz.”⁶⁵⁴ Kadroculara göre, sanayi kuruluşları küçük ve rasyonel işletme mantığı ile tesis olunamamıştır; ancak sanayi kâr ediyorsa bunu sebebi sanayi alanında uygulanan devletçi politikalarıdır.

İhracat Mallarımız bölümünde İriboz'un İncirde Devletin Rolü başlıklı makalesi yer almaktadır. İriboz, Türk incirinin üretiminde devletin rolünü incelemiştir. İriboz'a göre Türkiye incir de dünyanın önemli üretim merkezlerinden biridir ve Ege Bölgesi'nin sahil kesimi incir üretimi için gerekli şartları sağlamaktadır, haliyle incir üretimi için başka bir yer aramaya gerek yoktur. Türkiye'nin incir üretimini 1927 yılından 1933 yılına kadar inceleyen İriboz, son iki yılda incir üretiminin azaldığını belirtmiştir. İriboz, inciir üretimdeki sorunları şöyle sıralamıştır: “1- İncirin kendine mahsus bir toprak ve ağaç bakım ve tımarı vardır. Cihan Harbi'nden önce bunların hepsine riayet edildiğini şimdi ocak başına geçmiş ihtiyarlardan işitiyoruz. Bugünün bahçe

⁶⁵² Belge, Burhan Asaf, “Faşizm Niçin Beynelmilleleşmek İstiyor?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 26, Şubat 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1442

⁶⁵³ Y. Y. , “Rakamların Anlattığı Sanayi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 26, Şubat 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1445

⁶⁵⁴ Y. Y. , “Rakamların Anlattığı Sanayi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 26, Şubat 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1447

sahiplerinden binde biri bu usullere riayet etmiyorlar. 2- İleklerimizin çoğu kusurludur; bu kusurlar ilekleme ile lop incirlerimize de geçerek nefaseti bozan hastalıkları yapıyorlar. 3- Toprak tetkik edilmeden ve kimseye sorulmadan gelişi güzel her yerde yeni incir bahçeleri kuruluyor. Uygun yere rastlamayan ağaçlar nefaseti bozuk mahsül veriyor.”⁶⁵⁵ İriboz’a göre çare, fenni ve muayyen usullere geçmek, ilek işini devletin üstlenmesi ve devlet uzmanlarının onay verdiği toprağa ekim yapmaktır.

Kronikler kısmında Mecmualarımız başlıklı makale bulunmaktadır ve kim tarafından kalem alındığı belli değildir. Kadrocular, ülke genelindeki dergi sayısının artmasını olumlu karşılamıştır. Ankara’da Kadro, Ülkü, Çığır ve Varlık gibi dergiler Türk kültür hayatında seviye yükseltmiştir. “Ülkü’de eksik bulduğumuz şey muhtelif yazılar arasında bir renk ve prensip soydaşlığı ile bir Ziya Gökalp otoritesidir.”⁶⁵⁶ Kadrocular, CHF’nin yayın organı olan Ülkü’yi eleştirmiş ve Kadro Dergisi ile aynı amaca hizmet ettiğini savunmuştur. İstanbul’da Kooperatif, Yeni Adam, Fikir Hareketleri gibi dergiler yayımlanmaktayken; İzmir’de ise, Kültür adlı dergi faaliyet göstermektedir.

Kadrocular, yirmi altıncı sayıda sınıf meselesini hakkındaki görüşlerini detaylandırmıştır; ancak Kadrocuların savunduğu tezatsız millet anlayışının CHF iktidarı tarafından dikkate alınmadığı da ortaya çıkmıştır. Kuşkusuz İsmail Hüsrev’in makalesinde sınıfların oluştuğu açıkça belirtilmiş olması bunun en açık kanıtıdır. Bunun yanı sıra inkılap hukukun devletçilik ile nasıl bağdaştığı dile getirilmiştir.

2.2.27. Sayı: 27, Mart 1934

Kadrocular, yirmi yedinci sayının başyazısı Kadro’da Doktor Reşit Galip’in ölümünü haber vermiş ve O’na övgü dolu sözlerle veda etmiştir. “Doktor Raşit Galip’in şahsında Türk milleti bir büyük evladını ve inkılapçı Türk münevverliği, en enerjik ve en idealist şeflerinden ve mümessillerinden birini kaybetti... Reşit Galip, her şeyden evvel bir idealistti. İdealist, bir tiptir ki, onun en büyük zaferi her şeyden evvel kendi nefesine karşıdır. İdealizmde, nefsin, bizi daima çamura, daima kendi maddemize çekmek isteyen pespaye ihtiraslarına karşı, nefsimizin maddemize değil, maddemizin, bizim haricimizde, adeta bize yabancı ve hatta bazen düşman gibi duran büyük kalabalıkların

⁶⁵⁵ İriboz, Nihat, “İncirde Devletin Rolü”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 26, Şubat 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1452

⁶⁵⁶ Y. Y. , “Mecmualarımız”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 26, Şubat 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1453

emrine ve menfaatine vakfedilişi vardır... O, sadece bir ana ve bir babanın, hatta sadece lâlettayin bir içtimai muhitin değil, bir milletin tarihinde birkaç asırda ancak bir defa tekerrür eden büyük ve müstesna bir takım hadiseler manzumesinin sayılı mahsullerinden biridir... Türk inkılabının yarınki tarihçisi onu yalnız inkılap saffının ileri bir mücahidi değil, Türk inkılabındaki bütün mefhum ve içtimai şekil doğuşları seyrinde de aktif bir kahraman olarak alacaktır. Onu inkılabın en Büyük Şefinin etrafını daima bir hale gibi saran, inkılaba ve Şefe inanlarını kendilerine din ve ahlak yapan büyük öncüler ve mücahitler kadrosunun lekesiz bir timsali olarak kaydedecek ve daima yüceltecektir.”⁶⁵⁷

Kadro başyazısından sonra, Şevket Süreyya, New York Historical Society’den gelen mektuba verdiği cevabı yayımlamıştır. New York Historical Society, Aydemir’e Asya gençliği üzerinde beynelmilel bir din inşasını konun edinen bir mektup yollamış ve Aydemir’i de bu konunun işleneceği konferansa davet etmiştir. Aydemir, konferansa katılmayacağını belirtmiştir; çünkü Asya gençliğinin yeni bir dinden önce, sömürgecilikten kurtulması gerektiğini savunmuştur. Şevket Süreyya, bu maksatlı propagandayı dergide teşhir ederek, Türk inkılabına ve yaratmaya çalıştıkları ideolojiye sahip çıkmayı amaçlamıştır.

İnkılabın İdeolojisi kısmında Şevket Süreyya’nın Açık Bütçeden Mütevazın Bütçeye, Mütevazın Bütçeden Zengin Bütçeye başlıklı makalesi yer almaktadır. Şevket Süreyya, İsmet İnönü’nün bütçeyi artırmak için tedbir almalıyız çağrısına bu makalesi ile destek olmuştur. Aydemir’in aktardığına göre, İnönü’nün Ülkü Dergisi’nde çıkan yazısı şöyledir: “<<Mektebine, ziraatına, sanayine kâfi gelmeyen bir bütçede muvazene ve intizam bulunabilir. Fakat bu muvazene mektep açmamaklığın, tarlaları sulamamanın, yolları, fabrika inşa etmenin, hulasa hastaları tedavisiz bırakmanın ve memleketin silahlarını kâfi bulundurmanın zararlarını ve tehlikelerini izah edemez.>> <<Bir acı hakikati açıkça söylemeliyim: Bütçemiz caiz olan haddenden daha azına kadar indirilmiştir. Büyük ve pek mühim olan devletimizin vaziyetine ve ihtiyaçlarına kifayet etmemektedir. Bütçeyi arttırmak için tedbir bulmalıyız. Yeni Türk devletinin en muğlak meselesi budur.>> <<Bütçe muvazenesi demek, bütçenin ihtiyacı ve maksada kifayeti

⁶⁵⁷ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 27, Mart 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1461-1462

demek değildir.>>”⁶⁵⁸ Şevket Süreyya, Türkiye’de bütçe işlerini Tanzimat’tan 1934 yılına kadar incelemiş, istatistiki tablolarla bütçe konusuna bilimsel bir bakış açısı kazandırmıştır. Bunun yanında Şevket Süreyya, bütçe sorununu aşmak için CHF hükümetine önerilerde bulunmuştur. “1- Köylünün nakdi tediye kabiliyetini en yüksek bir hadde çıkarmak ve onu bütçeye iştirake çekmek için köylüyü yeni ve geniş bir emtia mübadelesine sürüklemek. 2- Devlet işletmelerini, büyük sanayii, büyük krediyi, bazı kalemlerin harici ticaretini devlet bütçesine gelir membaı kılmak. 3- Osmanlı Düyunu umumiyesi tediyyatını hiç olmazsa, cihan tediye şartlarının yeniden vücut bulacağı bir zamana bırakmak. 4- Milli kurtuluşun ve milli devletin seyyal mübadele vasıtası olan milli paranın devir süratini azami hadde çıkarmak ve bunun için de milli hudutlarımız içinde emtia ve istihsal hareketlerini nihayet iki sene içinde şimdikin en az beş misli arttırmak lazımdır.”⁶⁵⁹ Anlaşılacağı gibi, Şevket Süreyya görüşlerini İsmet İnönü’ye dayandırarak kendi fikirlerine resmiyet kazandırma çabası içine girmiştir.

Millet İktisadiyatı’nda Vedat Nedim’in Çimento Sanayinde Devletçilik isimli makalesi yer almaktadır. Vedat Nedim, içinde bulunulan asrı çimento asrı olarak görmüştür ve genç Türkiye’nin çimento ihtiyacının her yıl arttığını dile getirmiştir. Vedat Nedim’e göre limanların, demiryollarının, köprülerin ve şehirlerin inşasında çimentonun kullanımı fazladır; ancak Türkiye, çimentoyu pahalı kullanmaktadır. “Türkiye’nin bugünkü çimento sarfiyatı, yılda yuvarlak hesap 150 bin ton tahmin olunuyor. Mühassısların yaptıkları hesaplara göre, Türkiye’nin çimento istihlakine devlet en aşağı %80 nispetinde iştirak ediyor. Demek ki, devlet kendi himayesi ile vücut verdiği çimento sanayinin, aynı zamanda en büyük müşterisidir.”⁶⁶⁰ Vedat Nedim, Almanya’nın 1 ton çimentoyu 10 liraya mal ettiğini; İstanbul ve Ankara’daki bir fabrikanın aynı miktardaki çimentoyu 28 liraya sattığını belirtmiş ve İstanbul’da maliyet fiyatının 20 lira olduğunu farz etsek bile ton başına 8 lira kâr edilmediğini vurgulamıştır. Nitekim çimento sanayinin en büyük müşterisi olan devlet, kısa sürede çimento sektörüne girmelidir.

⁶⁵⁸ Aydemir, Şevket Süreyya, “Açık Bütçeden Mütevazin Bütçeye, Mütevazin Bütçeden Zengin Bütçeye”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 27, Mart 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1465-1466

⁶⁵⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Açık Bütçeden Mütevazin Bütçeye, Mütevazin Bütçeden Zengin Bütçeye”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 27, Mart 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1465-1476

⁶⁶⁰ Tör, Vedat Nedim, “Çimento Sanayinde Devletçilik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 27, Mart 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1479

Yirmi yedinci sayıda yer alan bir diğer makale ise, İsmail Hüsrev tarafından kaleme alınan Beş Senelik Programın Manası'dır. İsmail Hüsrev, makalesinde 5 yıllık kalkınma planının dolaylı bir eleştirisini yapmıştır. “Muhtelif muhitlerin kendi bakımlarına göre beş senelik programa karşı gösterdikleri alakaya mukabil, milli inkılabın fikir cephesini temsil etmesi lazım gelen resmi iktisat ulemasında bir kıvılcık hareketinin henüz müşahade edilmemiş olmasını çok şayanı dikkat buluyoruz.”⁶⁶¹ İsmail Hüsrev, üniversite hocalarını beş yıllık kalkınma programının içtimai ve felsefî boyutlarını incelemedikleri için eleştirmiştir. İsmail Hüsrev'in beş yıllık kalkınma programına ilişkin görüşleri şöyledir: “Beş senelik sanayi programı, iktisat politikasında bir dönüm noktası ve yeni iktisadi kuruluşun ilk inkılapçı hamlesidir... Program gaye olarak ferdin refahı yerine külün refahı yani milletin kül halinde kalkınması zihniyetini tahakkuk ettirmek itibarı ile universalist bir telakkiden mülhemdir. Yeni ruf, ferdin refahına külün refahı tarikiyle gidilecektir kaidelerini koyuyor... Fakat iktisat politikasında bu gaye istihalesi aynı zamanda gayeye erme, gayeyi tahakkuk ettirme usullerinde de esaslı bir değişikliği icap ettirmektedir. Ferdietçi bir gayeye müstenit iktisat politikası liberaldir. Ferdin hürriyetini esas ve mukaddes tanırdı... Hâlbuki universalist iktisat politikasında bütün kanunların, bütün tedbirlerin, normativist olması zaruridir. Ferdin hareketleri, muayyen normlarla bütünün, milletin menfaatleri namına tahdit edilecektir. Fert, millet menfaatlerini hiçe sayarak kendi şahsi hesabına cirit atamayacaktır. Millet kazancını kendine arpalık yapamayacaktır... Devlet iktisat politikasının tatbikatında serbest liberal usullerden, normativist, bağlayıcı usullere geçmektedir. Beş senelik sanayi programı vereceği neticeler bakımından yeni bir iktisadi sisteme, yeni bir iktisat devrine intikalinde mebdet olacaktır. Milli iktisadiyatı bir sistem olarak alırsak, bunda üç ana unsur tespit ederiz. Bunlardan biri iktisadi sistemin maddi maişeti temin etmek maksadı ile tabiatla münasebete tavassut eden yani istihsalin icrasına amil olan teknik, diğeri tabiatla münasebette insanlar arasında doğan içtimai münasebetlerin şekli, başka bir tabirle içtimai nizam, üçüncüsü de bütün bunların icabatında doğacak bilahare bütün iktisadi sistemin revişine müessir olan iktisat zihniyeti yahut ideolojidir... Bizce, rasyonel tekniğe müstenit halkçı bir cemiyet nizamını ihtiva eden bir iktisat sisteminin, tahakkuku için beş senelik sanayi programı bir mebdet bir intikal kademesidir.”⁶⁶² Beş

⁶⁶¹ Tökin, İsmail Hüsrev, “Beş Senelik Programın Manası”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 27, Mart 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1484

⁶⁶² Tökin, İsmail Hüsrev, “Beş Senelik Programın Manası”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 27, Mart 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1485-1486-1488

yıllık kalkınma programı 17 Nisan 1934 tarihinde yürürlüğe girmiştir; ancak program ile ilgili çalışmalar Ocak 1934 tarihinde başlamıştır. Haliyle Kadrocuların, Ocak ayında yapılmış olan çalışmalardan habersiz olması mümkün değildir. Kadrocular, İş Bankası çevreleriyle olan gerilimin seviyesini daha fazla arttırmamak için beş yıllık kalkınma programının analizini ve eleştirisini geciktirmiştir. Kadrocular, beş yıllık programı olumlar gibi gözükmesine rağmen, dolaylı bir eleştiri yapmıştır. kadrocular iktidarla olan ilişkilerinin gerilim düzeyinin artmasını önlemek amacıyla devletçilik ile ilgili görüşlerini beş yıllık programa göre revize etmeye çalışmıştır.

Edebiyat bölümünde Yakup Kadri'nin Allah ve Şeytan başlıklı makalesi yer almaktadır. Yakup Kadri, edebiyatta usta işi veya şaheser olarak değerlendirilen yapıtların Allah ile şeytan arasındaki uzlaşmanın ürünü olduğunu dile getirmiştir. Yakup Kadri'nin bu metaforunda Allah aklı, şeytan ise, kalbi temsil etmektedir. Yakup Kadri, bizim ne zaman büyük bir şair ve sanatkârimiz olacağı sorusuna şu yanıtı vermiştir: “<<Bizde, henüz o mukaddes cidal bile başlamamıştır. Ruhumuz, tam bir adem ıssızlığı, bir adem durgunluğu içindedir.>> Allah, daha yaratmadı ki, Şeytana: <<Secde et!>> desin, Şeytan da, secde etmem desin ve bu yüzden o mukaddes harp, o bütün medeniyetlerin, ateşin, nurun ve gölgenin kaynağı olan mukaddes ve bereketli harp patlayıp alevleri vücudumuzu sarsın.”⁶⁶³

Yirmi yedinci sayıda yer alan bir başka makalede, Makinelerin Muhacereti başlığını taşımaktadır. Kadrocular bu makalede, Şevket Süreyya'nın yirmi üçüncü sayıda yayımlanan Makinelerin Muhacereti adlı makalesine Henri Béraud'un son çıkan Viyana Dünyanın Anahtarı adlı kitabında yer alan bir hikâyesini eklemiştir. Henri Béraud, hikâyede Viyana'daki büyük bir fabrikanın ölümünü anlatmıştır. Hikâyede, on bin aileye bakan bir fabrikanın nasıl satıldığı konu edilmiştir. Hikâye, Şevket Süreyya'nın yirmi üçüncü sayıda yayımlanan makalesinin vücut bulmuş örneği olduğu için Kadrocularda alaka uyandırmıştır.

Cihan İçinde Türkiye bölümünde Burhan Asaf'ın Oklar, Neyi Gösteriyor? başlıklı makalesi bulunmaktadır. Burhan Asaf, makine medeniyetinin doğuşuyla tüm milletlerin birbirinden etkilendiği görüşündedir. “Makine medeniyeti, doğması ile beraber, birkaç

⁶⁶³ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Allah ve Şeytan”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 27, Mart 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1490

milletin inhisarında kalmıştır... Cihan istihsalatı ile beraber cihan mübadelelerini ve bunların muhassılası olan cihan içtimai münasebetlerini, bu birkaç garp devleti, kendi bildikleri ve işlerine geldiği gibi idare etmişlerdir. Yedi sekiz sende bir gelip çatan periyodik buhranlar, tehlikenin mevcudiyetini her ne kadar muntazam haber vermişlerde de, kapitalist merkezler, buna kulak asmamışlardır. Her buhranın izalesi için yeni pazarlar açmak zaruretini duydukları halde, günün birinde açılacak pazar kalmayacağını, hatırlarına getirmek istememişlerdir... Hele günün birinde, hakları gasp olunmuş milletlerin idrakinde bir hakikat nurunun parlayacağını ve bunun hemen arkasından pazarların isyanı geleceğini, pazarların müstakil birer iktisadi cüzütam olmak arzularının geleceğini, milli kurtuluş mücadelelerinin geleceğini; kısaca, yeni pazarlar açmak şöyle dursun, eldeki pazarların birer birer kopup gideceğini katiyen ummamışlardır.”⁶⁶⁴ Şimdi ise, metropollerde sanayi tasfiye edilirken; pazar konumundaki ülkelerde makineleşme başlamıştır. Burhan Asaf’a göre, dünyada yer alan üretim vasıtaları sınırlıdır, bunun sebebi ise metropol ülkelerin tekniğe hâkim olmasıdır. Metropollerde, tekniğin tasfiyesi tüm pazar ülkelerinde yaşayan insanları uyandırmıştır. Pazar ülkenin insanları da tıpkı eski metropol insanları gibi ihtiyaçlarının farkına varmıştır. İhtiyaçlarını karşılama isteği ise, hammadde ve ziraat ürünleri üreten memleketler meydana getirecektir. Burhan Asaf’ göre emperyalizm, tarafından asırlarca sömürülen sermaye birikimi ve sanayi, asıl sahiplerine iletilmiş olacaktır. “İstikamet bu olduktan sonra, mukavemetlerin ehemmiyeti yoktur. Bugünkü Avrupa, 1830 sularındaki kadar mürtecidir. Ne tarafa baksak, irtica kuvvetlerinin restorasyonunu tamamlamak teşebbüslerini görüyoruz: İster beli kırılmış emperyalizmin doğrulmak istemesi, ister ırk nazariyesine bürünmüş garplı nihvetinin kendine bir çıkış noktası araması, ister Katoliklik – Protestanlık mücadelesinin Avrupa politikacılarının arabasına bir ihtiyar beygir gibi koşulması, ister müstemlekecilik namına faşist saflarından kasideler okunması bakımından! Hayat, buna rağmen sağlam ve onurlu ilerlemektedir. Ret ve inkâr edilemez bir hakikat olmuştur ki, milletlerin hemen hepsi, şuurla, sabırla, feragatle, ayaktadır. Ve hemen her tarafta, halkçı olmak, geniş halk yığınlarının hakları için çarpışmak, milliyetçiliğin baş şartı olmuştur. Bunu samimiyetle tatbik edenlerin

⁶⁶⁴ Belge, Burhan Asaf, “Oklar, Neyi Gösteriyor?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 27, Mart 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1496-1497

yanında bunun hiç olmazsa demagojisinin yapılmakta olması da gösteriyor ki, dava budur ve bu dava muzaffer olacaktır.”⁶⁶⁵

Buhrandan Korkmayan Sanayi: Harp Sanayi isimli makale Mehmet Şevki tarafından kaleme alınmıştır. Mehmet Şevki’ye göre dünya buhranı gelişmiş ülkeleri sarsarken, harp sanayi de gelişmektedir. “Sanayi istihsalatı her şubede azalırken harp sanayinin istihsalı bünyeye bazı değişiklikler kaydetmekle beraber daima artıyor ve daima genişliyor. Bu artış ve genişleştikten anlıyoruz ki, dün olduğu gibi bugün de en revaçta olan meta harp ve silahtır.”⁶⁶⁶ Almanya’nın harp sanayi ihracatını, Fransız harp sanayinde çalışan işçi sayısını, Amerika harp sanayisinin kâr oranlarını tablolar halinde okuyucuya aktaran Mehmet Şevki, harp sanayisinin getirisi yüksek bir alan olduğunu ve Türkiye’nin de bu yüksek getiriden faydalanması gerektiğini dile getirmiştir.

Polemik kısmında Rakamların Anlattığı Sanayi II başlığı bulunmaktadır. Kadrocular, gazetelerde sıkça görülen “<<Devletin yeni sanayi programı dolayısı ile fabrikatörler toplanarak müzakerede bulunmuşlar ve kendileri tarafından kurulmuş olan sanayi istihsalatı memleket ihtiyacına tekabül ettiği için yeniden kurulacak devlet sanayinin husule getireceği vaziyeti münakaşa etmişler ilh...>> yahut <<Kurulmuş bulunan ipekli sanayimiz bugün bir milyon altı yüz bin metre istihsal yapmaktadır. Bu miktar memleket ihtiyacını tecavüz ediyor. Binaenaleyh ipekli sanayi artık tahdide tabi tutulmalıdır.>>”⁶⁶⁷ bu haberlerin beyhude olduğunu anlatmaya çalışmıştır. Kadroculara göre sanayimiz hem sermaye hem de üretim bakımından karşılamakta yetersizdir. Bu durumda bazı sanayi faaliyetlerini sınırlandırmak, doğmakta olan Türk sanayinin ölmesi demektir. Kadrocular, devlet bu tarz şikâyetleri ciddiye almadan, sanayinin kurulmasının sağlanması gerektiğini dile getirmiştir.

Kronikler bölümünde Mecmualarımız başlıklı bir yazı bulunmaktadır. Kadrocular, bu sayıda da İstanbul dergilerini okuyucuya tanıtmıştır. Kadrocular, Halkevinin dergisi Yeni Mecmua ve Faruk Nafiz’in Anayurt dergisi dışında kalan tüm İstanbul mecmualarını eklektik olarak değerlendirmiştir. Kronikler bölümde yer alan son yazı ise

⁶⁶⁵ Belge, Burhan Asaf, “Oklar, Neyi Gösteriyor?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 27, Mart 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1500-1501

⁶⁶⁶ Yazman, Mehmet Şevki, “Buhrandan Korkmayan Sanayi: Harp Sanayi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 27, Mart 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1502

⁶⁶⁷ Y. Y. , “Rakamların Anlattığı Sanayi II”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 27, Mart 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1507

Doktor Reşit Galip başlığına sahiptir. Kadrocular, Doktor Reşit Galip'in ölümü sebebiyle Burhan Asaf'ın Hâkimiyeti Milliye'de çıkan yazısına yirmi yedinci sayının son makalesinde yer vermiştir. "Onun vekil olduğunu duyduğum günkü sevincimi hatırlıyorum. Vekil olması o kadar fevkalade bir şey mi idi? Değil. Reşit Galip, anadan doğma inkılapçı idi. Anadan doğma, memleket ve halk çocuğu idi. Bu türlü vasıfların yanında, vekillik küçük kalır. Yalnız iyi biliyorum ki, o günkü sevincimiz, Reşit Galip'ten ziyade memleketin maarif işleri namına idi. Ne acıklı tesadüfler hokkabazdır şu hayat ki, İnkılap Enstitüsü açıldığı gün Reşit Galip'in gözleri kapandı... SENİ YAŞATACAĞIZ, REŞİT GALİP! Hem nasıl yaşatacağız biliyor musun? Bütün yetişen ve yetişecek çocuklarımıza, sendeki <<insan>>ı tanıtacağız. Başka hiçbir şey ilave etmeyeceğim. Zaten, nazlı bir halin vardı. Öylece de süzöldün gittin."⁶⁶⁸

Kadrocular, yirmi yedinci sayıda İsmet İnönü'nün Ülkü'de yayımlanan makalesine cevap vermiş ve kendi görüşlerini iktidarın görüşleri gibi lanse etmiştir. Bunun yanı sıra devletçilik politikalarının yeni sahalarda uygulanması gerektiğini savunmuş ve iktidarın tepkisinden çekindiği için beş yıllık kalkınma programına aylar sonra cevap vermiş ve bu planın dolaylı bir eleştirisini yapmışlardır.

2.2.28. Sayı: 28, Nisan 1934

Kadrocular, yirmi sekizinci sayının başyazı olan Kadro'ya words, words and words diye başlamıştır. Hamlet'ten küçük bir hikâye ile başlayan yazıda Kadrocular, milli iktisat ve teşkilatlı gençliğin eleştirisini yapmıştır. "Teşkilatlı gençlik, milli iktisat. Bunlardan birincisinin bizde aldığı mahiyet şudur: Muhtelif mesleklere, muhtelif mekteplere, hatta muhtelif vilayetlere, mensup gençlerin beşi, onu bir yere geldi mi, bunlar kendi aralarında hemen bir cemiyet kuracaklardır. Bu cemiyetin kendine mahsus bir nizamnamesi, bir ismi, bir alameti farikası vardır; azası arada bir, bir çatı altında toplanır. Fakat ne için, ne yapmak için? Burası pek malum değildir. Maksat bir teşkilat yapmaktan ibarettir. Teşkilat! Ne mühim, ne büyükelime! Milli iktisat ve bunun mesnedi olan devletçiliğe gelince, bunun da bizde aldığı mana şu olmuştur: Türk pasaportunu haiz herhangi bir müteşebbis ferdin ve Türk firmasını taşıyan herhangi bir

⁶⁶⁸ Belge, Burhan Asaf, "Doktor Reşit Galip", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 27, Mart 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1511-1512

müessesenin devlet otoritesine dayanarak para kazanması...”⁶⁶⁹ Kadroculara göre, bu iki kavram yalnızca kelimedenden ibaret bir hal almıştır ve teşkilatlı gençlik kurulmuş gibi gösterilmekte, devletçiliğin ise, milli iktisada hâkim olduğu imajı verilmektedir. Bu başyazı, Kadrocuların önerilerinin gerçekleşmediğinin kanıtıdır.

İnkılabın İdeolojisi kısmında Şevket Süreyya'nın İnkılap Kürsülerinde, İnkılap İlimleşmelidir başlıklı makalesi yer almaktadır. Şevket Süreyya bu bölümde, Darülfünun'un tasfiyesi üzerine inşa edilen, yeni Üniversite'deki İnkılap Enstitüsü'nün kuruluşunu ve amacını incelemiştir. “İnkılap Enstitüsü'nün, milli hayatımız ve inkılap kültürümüz için manası, yeni Türk Üniversitesi'nin açılma resminde şu suretle izah olundu: <<Yeni Üniversite'nin birinci vasfı, milliği ve inkılapçılığıdır. Türk inkılabının ideolojisini yeni Üniversite işleyecektir. Bu maksatla kurulu, Türk İnkılabı Enstitüsü, Üniversite'nin en mühim cihazı ve bu cihaz yalnız orada çalışanların değil, yalnız bağlı olduğu fakültenin değil, talebesinden profesörüne kadar bütün Üniversite'nin bütün Cumhuriyet münevverlerinin, bütün memleketin malıdır. Herkes onun talebesidir.>>⁶⁷⁰ kadrocuların kendilerine amaç edindikleri inkılap ideolojisi, artık üniversiteler tarafımdan da ele alınacaktır. Şüphesiz, bu durum Kadrocuların, gözden düşmeye başladığının habercisidir. İnkılap Enstitüsü'ndeki dersleri takip eden Şevket Süreyya, Mahmut Esat Bozkurt'un, Recep Peker'in ve Yusuf Kemal Bey'in derslerini yakından incelemiştir. “İnkılabımızın bu büyük ve orijinal mahiyeti, inkılap kürsüsünden ders veren hatiplerin bütün telakkilerine hâkimdir. Mamafih, ehemmiyeti ve orjinalitesi her yeni delil ile bir kat daha vuzuhlanan inkılabımızın tarifi bahsinde daha kuvvetli formüllere ihtiyaç vardır. Filvaki gerek Recep, gerek Mahmut Esat Beyefendiler, inkılabı yalnız siyasi yahut iktisadi veçhede kalmayan ve milletin umumi hayatının bir bünye değişmesi şeklinde, almakla beraber bu inkılabın tarifinde, daha ziyade yalnız vakaları işaret etmekle iktifa ettiler. Mesela Recep Beyefendiye göre: İnkılap, fenanın yerine iyiyi ikame etmektir. Aynı suretle fena ve iyi mefhumu gerek Yusuf Kemal, gerek Mahmut Esat Beylerin umumi izahlarına hâkimdir.”⁶⁷¹ Aydemir'e göre, bu tarif

⁶⁶⁹ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 28, Nisan 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1519-1520

⁶⁷⁰ Aydemir, Şevket Süreyya, “İnkılap Kürsülerinde, İnkılap İlimleşmelidir”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 28, Nisan 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1521-1522

⁶⁷¹ Aydemir, Şevket Süreyya, “İnkılap Kürsülerinde, İnkılap İlimleşmelidir”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 28, Nisan 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1524

olay bakımından doğru olmakla birlikte, yöntem bakımından yanlıştır; çünkü iyi ve fena kavramları ahlaki kavramlardır ve bilimsel bakımdan anlam ifade etmemektedir. “İnkılap mefhumunu izah ederken, hemen bütün müderrisler, bu mefhumun ihtilal veya isyan gibi içtimai ayaklanışlarla olan mukayesesini vermeye çalışacaktır. Mesela Mahmut Esat Bey, inkılap ve ihtilal için yalnız bir kelime kullanır: İhtilal= revolution... Kendileri inkılabımızı izah ederken bu kelimenin manasını bütün ansiklopedilerden veya bazı mütefekkirlerin eserlerinden naklettiler ve neticede hulasa olarak: <<bir camianın devlet ve hükümet sistemlerinde husule gelen sert ve şiddetli değişikliklerdir. Bunlar ya kısmi, ya tam olur. Tam ihtilal iktisadi, içtimai, siyasi.. ve diğer cephelerde husule gelen değişmelerdir.>> buyurdular. Fakat bu tarifte misaller, arasında epey karıştı. Mesela kendilerine göre bizdeki son sanayi hareketi de bir ihtilaldir.”⁶⁷² Şevket Süreyya, Mahmut Esat’ın bu kavramları kullanma biçimine göre, inkılabın devam ettiğini ve inkılap için çalışmalarının ihtilalci olması gerektiğini; ancak artık ihtilal içinde yaşamadığımızı dile getirmiştir. Nitekim inkılap ve ihtilal kavramlarının farklıdır. Kadroculara göre, ihtilal cemiyetin bünyesine inen, cebir ve zorluk içeren bir hadisedir; ihtilal siyasi iktidarda kaldığı sürece inkılabı dönüşmemiştir. “Sonra şunu da kaydetmek lazımdır ki, tekâmülü inkâr eden ve her nerede tekâmülden bahseden birini görürlerse boğazına sarılmalarını Türk gençliğine tavsiye den Mahmut Esat Beyefendi’nin bu heyecanlı telakkilerinin telkin bakımından ehemmiyeti aşikârdır... Fakat şu da tabiidir ki, tekâmül ve inkılap aynı seyrin zaruri merhaleleridir... Hem tekâmülcüyüz, hem inkılapçıyız. Çünkü diyalektik tekâmül, yani hadisenin kemmî terakümü, sıçramanın yani inkılabın bir tabii mesnedidir.”⁶⁷³ Şevket Süreyya’ya göre inkılap yaşayacağına dair işaretler görürse ortaya çıkar, ihtilal neticesinde mevcut toplumsal yaşatışına son veren bireye kısa, öz ve herkesin anlayacağı hedefler koymazsa anarşi oluşur ve ihtilal yok olur. “Bu itibarla inkılap kürsüleri, yalnız ilmi bir sistem halinde tam tedvin edilmemiş olmakla beraber parça parça anasını Türk münevverlerinin idrakine esasen emanet edilmiş bulunan inkılap fikriyatımız yalnız ilimleştirmekle kalmayacak, inkılap seyrinde her nevi fikri inhıraf ve tagayyürlerin de hassas bir bekçisi olacaktır. KADRO, kendisini bu ideoloji teşkilatının tabii bir organı sayar ve onların hayata doğuşunu

⁶⁷² Aydemir, Şevket Süreyya, “İnkılap Kürsülerinde, İnkılap İlimleşmelidir”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 28, Nisan 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1526

⁶⁷³ Aydemir, Şevket Süreyya, “İnkılap Kürsülerinde, İnkılap İlimleşmelidir”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 28, Nisan 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1527-1528

heyecanla selamlar.”⁶⁷⁴ Şevket Süreyya, iktidarla çatışmaya girmemek için Mahmut Esat, Recep Peker ve Yusuf Kemal Beyleri beğenmiş gibi görünmesine karşın eleştirmiştir.

Millet İktisadiyatı bölümünde Vedat Nedim’in Belediyeleştirme isimli makalesi bulunmaktadır. Vedat Nedim makalesinde Türkiye’de Osmanlı İmparatorluğu’ndan beri devam etmekte olan liberal belediyeçilik düzenini eleştirmiştir. Tör’e göre, genç Türkiye’nin belediyeçilik anlayışı, Osmanlı’da olduğu gibi her alanda yabancı sermayelerin denetimi ve işletmesi altındadır. “Hâlbuki modern belediyeçilikte asıl olan, belediye işletmelerinin belediye mülkiyetinde ve belediye idaresinde bulunmasıdır. İmtiyazlı hususi şirketlere verilmiş teşebbüslerin belediyeleştirilmesi, belediyeçiliğin ABC’si hükmüne girmiştir. Şehrin suyunu, ışığını, münakale vasıtalarını, telefonunu yabancı ve hususi teşebbüslere terk eden belediyeler, çocuklarının bakımını ve terbiyesini beslemeler elinde bırakan analara benzetilmektedir.”⁶⁷⁵ Vedat Nedim’e göre Türkiye demiryollarını yabancı sermayenin himayesinden kurtararak, Terkos suyunun işletilmesi hakkını İstanbul Su İşleri’ne vererek, halkın şikâyetlerinin azaldığını bilmektedir; haliyle belediye teşkilatının modernleşmesi, rasyonelleşmesi ve iktisadileşmesi şarttır. “Kısaca diyebiliriz ki: Belediyeçilik sahasında da Türk milletinin yapıcılık ve idarecilik kabiliyetini ispat için, Osmanlı İmparatorluğu’ndan mirasa kalma ve yarı müstemleke şartlarını aksettiren imtiyaz mukavelelerinin ve fermanlı şirketlerin milli iktisat prensiplerimiz bakımından tasfiyesi için, şehirlerde milli bir sermaye terakümünü mümkün kılabilmek için, tediyeye muvazenemizin selameti için, şehir ihtiyaçlarının daha geniş, daha halkçı bir tarzda tanzimi için, belediye bütçelerine yeni varidat kaynakları temin edebilmek için, modern ve ileri bir belediye siyaseti güdebilmek için, şehir işletmelerinin belediyeleştirilmesi milli bir zaruret halini almıştır.”⁶⁷⁶

Yirmi sekizinci sayıda yer alan bir diğer makale ise, İsmail Hüsrev’in kaleme aldığı Beş Senelik Sanayi Programı ve Kredi Meselesi adlı makaledir. İsmail Hüsrev, makalesinde

⁶⁷⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “İnkılap Kürsülerinde, İnkılap İlimleşmelidir”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 28, Nisan 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1529

⁶⁷⁵ Tör, Vedat Nedim, “Belediyeleştirme”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 28, Nisan 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1530

⁶⁷⁶ Tör, Vedat Nedim, “Belediyeleştirme”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 28, Nisan 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1534

bir önceki sayıda olduğu gibi, beş yıllık sanayi programını incelemeye devam etmiştir. Tökin'e göre, sanayi programının uygulanmasında devlet ciddi ve yeni sorunlarla karşılaşacaktır; bu sorunların başında hammadde, satış, nakliye, uzman vs. gelmektedir. "Devletin bugün sınai tesisat ve diğer milli işler için iki esaslı para kaynağı vardır: Biri bütçe varidatı, diğeri de obligasyon ihtiyacıdır. Bu membarların ikisi de müstahsilin ve müstehlikin tediye kabiliyetlerine dayanmaktadır. Bütçe varidatının yükselmesi ve tahvilatin realize edilmesi imkânları halkın tediye kabiliyeti ile tahdit edilmiştir... Halkın tediye kabiliyeti düştüğü nispette gerek devlet sanayi, gerek hususi sanayi er geç bir satış buhranı ile karşılaşacaktır ki, bunun yapacağı tesir milli iktisatta şüphesiz daha geniş ve derin akisler uyandıracaktır... Şahsi sermayesi kâfi gelmeyen bir müteşebbis, piyasadaki muameleleri için kendisine lazım olan işletme vasıtalarını ekseriyetle bankaya iskonto ettirdiği senetler mukabilinde temin etmektedir... Hususi bankalar, kendi mevcutları kâfi gelmeyince, ellerindeki senetleri, Merkez Bankalarına iskonto ettirerek, mütemmim tediye vasıtası temin etmiş olurlar... Merkez Bankasının buradaki rolü, bir kredi yaratıcısı, hususi müteşebbisler tarafından yapılan işlere para kaynağı olmaktır. Böyle bir ihtiyaca tekabül etmeyen bir Merkez Bankasının esasen milli iktisatta hikmeti vücudu yoktur."⁶⁷⁷ İsmail Hüsrev'in önerisi ise, Merkez Bankası'nın para yaratma işlevine işlerlik kazandırmasıdır; böylece devletin sanayi alanındaki yatırımları karşılığını bulacaktır. Daha önce de belirtildiği üzere İsmail Hüsrev, sanayi programının geniş bir eleştirini yapmayarak, iktidarla çatışma yoluna girmemiş ve Kadrocuların devletçilik görüşlerini sanayi programına uydurmaya çalışmıştır.

Edebiyat kısmında Yakup Kadri'nin Eser ve Halk başlıklı makalesi yer almaktadır. Yakup Kadri makalesinde, sanatçının eserinin ortaya çıktıktan sonra halka ait olduğunu ve sanatçının eseri üzerinde söz söylemeye yetkisinin olmadığını savunmuştur. "Mesela bir <<Hamlet>>ten İngiliz halkı içinde herkesin aynı manayı çıkarıp, aynı zevki almasının imkânı var mıdır? On dokuzuncu asrın ortalarına kadar komik bir tip telakki edilen DON Kişot'un ne kadar hüzün verici, hatta ne kadar dramatik bir insan örneği olduğunu neden sonra nihayet anlamış bulunuyoruz. Fakat halkın aşağı tabakaları bu bedbaht şövalyenin acı sergüzeştlerine hala kahkahalarla gülmekte devam ediyor. Acaba bu halk mı haklıdır; yoksa Don Kişot'a kendi mizaç ve kültürlerine göre bir mana

⁶⁷⁷ Tökin, İsmail Hüsrev, "Beş Senelik Sanayi Programı ve Kredi Meselesi", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 28, Nisan 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1536-1537

vermiş olmaları çok muhtemel olan seçme münevverler zümresi mi? Bu husustaki merakımızı ancak Cervantes'in kendisi tatmin edebilirdi. Ama Cervantes öleli aşağı yukarı dört yüz elli yıl oluyor. Ya Cervantes bugünün adamı olsaydı ve şimdi aramızda bulunsaydı, ona bu davada bir hakemlik vazifesi vermek aklımızdan geçecek miydi?.. Mademki, bir eser intişar ediyor, yani halka halkın eline teslim olunuyor, o artık halkın malı demektir ve onun üzerinde artık müellifin manevi bir hakkı yoktur.”⁶⁷⁸

Cihan İçinde Türkiye’de Burhan Asaf’ın, Planlı Dış Ticaret ve Dış Ticaret Ofisleri adlı makalesi yer almaktadır. Burhan Asaf’a göre buhranla beraber ödeme dengeleri ve ticaret dengeleri önem kazanmıştır. Dolayısıyla her ülke para politikalarını ödeme ve ticaret dengesine göre ayarlamıştır. Neticede serbest ticaret politikaları sarsılmış, dış ticarete klering ve kontenjan usulleri ile çare aranmıştır; ancak fayda sağlanamamıştır. Burhan Asaf, bu durumda kapitalist devletlerin aralarında anlaşarak devlet kontrolünde mübadele yapmaya başladığını ve kapitalist devletlerin, mübadeleyi üretimin bir fonksiyonu bildikleri için çare olarak serbest mübadeleyi gösterdiklerini dile getirmiştir. “Ufukta şimdi, bir yeni usul belirmektedir: Planlı dış ticaret. Şu var ki, plan ve planlı kelimeleri, nasıl en geniş ve en çeşitli tefsirlere uğramak yüzünden ancak bazı menfaatlerin teminine kalkan olabildiler ise, bu seferki planlı dış ticaretin de ölü doğmuş çocuğa ad olması pek muhtemeldir... Bu seferki planlı dış ticaret rivayeti, Roosevelt Amerika’sından gelmektedir.”⁶⁷⁹ Burhan Asaf’a göre Amerika, dış ticareti merkezileştirecek, merkez dış ticaret ofisinin kurulmasını istemektedir, yani mübadele iki taraflı devlet anlaşmaları yerine çok taraflı bir şekilde vücut bulacaktır. Türkiye için ise, bunun anlamı planlı devletçiliktir.

Polemik kısmında Kadrocular, yirmi altıncı sayıdan beri devam eden Rakamların Anlattığı Sanayi III başlığına yer vermiş ve değirmencilik sanayine ilişkin rakamları yorumlanmıştır. “Ziraat sanatlarımızın umum sanayie nispeti adet itibarı ile %44 ve istihsal kıymeti itibarı ile %54,2’dir. Yalnız başına un sanayii ise adet itibarı ile ziraat sanatlarımızın %38’ini istihsal kıymeti itibarı ile %26’sını teşkil eder. Tesis tarihlerine gelince; 144 müesseseden ancak 50 tanesi 1923’ten evvel mevcut imiş. Bizde un

⁶⁷⁸ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Eser ve Halk”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 28, Nisan 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1541-1542

⁶⁷⁹ Belge, Burhan Asaf, “Planlı Dış Ticaret ve Dış Ticaret Ofisleri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 28, Nisan 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1547-1548

fabrikalarının tesisi 1929 senesine kadar muntazam surette tezayüt etmiş ve 1929'dan itibaren gene muntazam surette azalarak 1932'de yeni tesis 3'e düşmüştür. Buna göre hali hazırda un fabrikasına olan zahiri ihtiyaç hemen de kapanmış gibidir.”⁶⁸⁰ Türkiye'de 15 adet un fabrikası elektrik ile çalışırken 129 fabrika su, buhar ve benzin ile çalışmaktadır. Un sanayinde rasyonel bir çalışma şeklinin olmadığını savunan Kadrocular, sermaye ve üretim fiyatlarında bölgeler arasında büyük farklılıklar olduğunu dile getirmiş ve un sanayinin, devletin tanzim ve müdahalesine ihtiyacı olduğunu savunmuştur.

Kronikler bölümünde Yakup Kadri'nin Moda ve Sakarya adlı makalesi bulunmaktadır. Yakup Kadri, makalesinde Türk kadının tezatlığını ortaya koymuş ve bu durumu eleştirmiştir. “Ankara'da bu ay Çocuk Bayramı'ndan önce, üç gün süren bir Hanımlar Moda Bayramı oldu itiraf etmek lazım gelir ki, bu, öbüründen çok daha büyük bir şevk ve heyecanla geçti... Ankara'nın en kibar (!), en şık (!) hanımları, üç gün durmaksızın, heyecan içinde, bu arabalardan inip otelin holüne taşındılar ve hol üç gün, saat dörtten yediye sekize kadar bu süslü, kokulu kadın kalabalığıyla, fasılasız, dolup boşaldı, dolup boşaldı... Bizim bu üç gün hayretle seyrettiğimiz bu moda içtimalarında bulunan Ankaralı hanımlar, ekseriyetle hep Halkevi, Yerli malı içtimalarının kaçkınları değil mi? Hangi birinin yüzüne dikkatle baksak, 12 İlk Kanun Cuma günü, giyinmek, süslenmek için dışarıya artık on para vermemeye yemin eden ve Milli Tasarrufun hararetli hatiplerini gözyaşlarıyla alkışlayan hamiyetli Türk hanımlarından birini görürdünüz.”⁶⁸¹ Yakup Kadri, milli kurtuluş hareketinin emsalsiz bir timsalini veren bir ülkede, kadının emperyalizmden kurtulmamasına kızmış ve herhangi bir ciddi konferansa veya toplantıya bile moda bayramındaki kadar ilgi olmamasından yakınmıştır. Kronikler bölümünde yer alan bir diğer makale ise Ahmet Hamdi Bey'in mühim yazısı başlığını taşımaktadır. Kadrocular, Ahmet Hamdi'nin sahibi olduğu Kooperatif Dergisi'nin yirmi üçüncü sayısında yer alan İnkılapçılık ve Türk İnkılabı adlı makalenin özetini vermiştir. Makalenin temel konusu, dünya buhranının sonucunda, büyük üretim hareketlerinin ortadan kaybolduğu ve yerini milli kurtuluş hareketlerine bıraktığıdır. Bu bölümde yer alan bir diğer makale Ankara İkinci Tütün Kongresi başlığını taşımaktadır. Kadrocular, 15 Nisan 1934'de Ankara'da toplanan tütün kongresinde alınan kararları okuyucularına

⁶⁸⁰ Y. Y. , “Rakamların Anlattığı Sanayi III”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 28, Nisan 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1551

⁶⁸¹ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Moda ve Sakarya”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 28, Nisan 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1556

duyurmuştur. Kronikler bölümünde yer alan son makale ise Mansur Tekin'in kaleme aldığı Ankara isimli makaledir. Mansur Tekin, makalesinde Yakup Kadri'nin Ankara adlı romanını tanıtmıştır. “Kitap üç kısma ayrılmıştır. Birinci kısım askeri zafere kadar olan Ankara'yı kısa hatlarla tersime çalışmaktır. Romanın kahramanı olan Selma Hanım, hayatını bu üç kısımda üç ayrı erkekle geçiriyor. Milli mücadele senelerinde bir banka şefinin karısıdır. Bir yerli Ankaralının evinde kiracı olarak oturan Selma Hanım o günün Ankara'sını yaşıyor. Bütün ümitlerin zafere bağlandığı, başka hiçbir şeyin daha ehemmiyetli olmadığı, bu devirde herkesin mütevazî bir hayatı var... İkinci kısım zaferden sonraki Ankara'dır. Şimdi Selma Hanım'ı eski binbaşı ve mütekit Miralay Hakkı Bey'in karısı olarak görüyoruz. Yenişehir de acayip zevksizliklerin kaynaştığı yeni binalardan birinde ve yeni bir harp zengini demek olan, şirket meclis idarelerinde dolaşan ecnebi gruplarla komisyon işleri yapmaya çalışan Hakkı Bey'in yeni siması ile tanışıyor. Bu sima o kadar değişmiştir ki, bunu Selma Hanım bile tanımakta güçlük çekiyor. Daima titiz bir inkılapçı kalan asıl Ankara'nın yanı başında İnkılabı, zaferi, egoist bir zümrenin kendi hesabına istismara çalışması maddî refah içinde ideallerin tavsaması ikinci kısmın mevzudur... Kitabın üçüncü kısmına geçiyoruz. Onuncu Cumhuriyet yılı şenlikleri <<imtiyazsız, sınıfsız>> bir millet marşı ile ve Gazi'nin büyük nutku ile yeni bir devir açılıyor. Küçük zümrenin menfaatine dönen işler, yavaş yavaş bütün halkın, bütün köylünün menfaatine bir istikamet alıyor. Her şeyde devlet nüfuz ve hâkimiyeti, devletçilik takarrür ediyor. Bütün büyük ticaret ve sanayi işleri bazı fertlerin menfaatine bir vasıta olmaktan çıkarak asırlık ihmallerin yoksul bıraktığı yeni Türkiye'yi imar ve inşa işine yarayan bir memba oluyor.”⁶⁸² Yakup Kadri'nin Ankara adlı romanının üçüncü kısmı, aslında Kadrocuların idealinde olan Türkiye'nin bir yansıması, önceki kısımlar ise, Osmanlı döneminin ve Cumhuriyet'in ilk yıllarının eleştirisidir.

Kadrocular, yirmi sekizinci sayıda Türk inkılabının bilimsel bir nitelik kazanması gerektiğini dile getirmiş ve dolaylı olarak üniversite hocalarının bu konuda etkin olmadıklarını savunmuştur. Buna ek olarak beş yıllık sanayi programının naif bir eleştirisi yapılmıştır.

⁶⁸² Tekin, Mansur, “Ankara”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 28, Nisan 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1564-1565-1566

2.2.29. Sayı: 29, Mayıs 1934

Kadrocular, bu sayının başyazını oportünist adam ayırmıştır. Kadrocular, oportünist adamı bitli bir dana gibi görmüştür. “Bir inkılap rejiminde, oportünist tıpkı bu bit gibidir. Evvela, biri ikisi, sonra onu yirmisi, daha sonraları yüzlercesi birden o taze, dinç ve genç cemiyet bedenini sardı mı, artık, onun, biraz evvel, sıhhati, kuvveti, neşveyi, iradeyi ifade eden manzarası değişmeye başlayacaktır. Yavaş yavaş, her yanına köhnelik, bir sünepelik, bir harabatilik çökecektir. Garip bir dalalet, inkılapçıya, bu en tehlikeli inkılap düşmanını bir zararsız – ve hatta çok defa – bir faydalı unsur halinde göstermiştir. Bir muhafazakâr, bir müterci, bir tiran... işte hemen bütün inkılapçılarda, yegane düşman, bunlar telakki edilmiştir... Oportünist’in ise, hiç sevmediği şey, karakter ve kahramanlıktır. Onun içidir ki, oportünist’ler ellerine geçen bir rejimi, bir insanı, bir hadiseyi, derhal, silik, sönük ve adi bir hale sokuverirler... Ne yazık ki, bu telakki ve hareket tarzının adına, tedbir ve idare diyenler ve hatta Devletle Hükümet mefhumlarını bunun içine almak isteyenlerde vardır.”⁶⁸³ Kadrocuların bu cümlelerle Kadro’ya karşı çıkanları hedef aldığı açıktır. Şüphesiz ki, İş Bankası çevreleri bu makalenin ilk hedeflerinden biridir. Nitekim başyazı Kadrocuların İş Bankası çevreleriyle girdikleri savaştan geri adım atmayacaklarının ispatıdır.

İnkılabın İdeolojisi kısmında Şevket Süreyya’nın Yeni Devletin İktisadi Fonksiyonları başlıklı makalesi bulunmaktadır. Kadro, Şevket Süreyya’nın 10 Mayıs 1934 tarihinde İstanbul İktisat Cemiyeti’nde verdiği konferans metnini bu sayıda yayımlamıştır. Konferansa, İnkılap Enstitüsü’nün övgüsü ile başlayan Şevket Süreyya, Türkiye’de Avrupa merkezli münevverliği eleştirmiş ve Osmanlı münevverliğinin devam ettiğini savunmuştur. Aydemir’e göre Avrupa iktisadi sistemi, liberalizmin sonucudur ve sömürge ülkeleri için örnek değildir. Liberal iktisadi düzen, Avrupa’nın dünya egemenliğinin kanıtıdır. Buhran ise, metropoller ile sömürgelerin arasında meydana gelen tezanın neticesidir. “Milli inkılap, milli kurtuluş hareketi ilmi sahada, bir kısım memleketlerin diğer kısım memleketler üstündeki siyasi ve iktisadi hegemonyasının tasfiyesi demek olduğu gibi nazari sahada da, milli inkılap münevverliğinin kendine has ve kendine uygun bir âlemi telakki sistemi edinmesi demektir. Bu itibarla yeni Türkiye’de inkılap ideolojisi hareketi, yeni Türk neslinin – yahut manayı biraz daha

⁶⁸³ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 29, Mayıs 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1573-1574

tahdit edeyim – inkılapçı ve idealist Türk münevverliğinin ruhi, fikri istiklal mücadelesinden, fikren müstakilleşme ve şahsiyetleşme mücadelesinden başka bir şey değildir. Bu mücadele Türk milletinin Avrupa'nın adi, müstekreh ve emperyalist tahakkümüne karşı siperlerde yaptığı, mütareke ve muahede meclislerinde yaptığı kahramanca istiklal cidalinin aynı derecede mühim ve tarihi bir devamından başka bir şey değildir.”⁶⁸⁴ Aydemir'e göre, milli kurtuluş hareketlerini başarıya ulaştıran ülkelerin ikinci büyük savaşı, iktisadi sahadadır ve iktisadi bağımsızlık, siyasi istiklalin temelidir. “Milli kurtuluş hareketleri her şeyden evvel müstemleke istismarlarına karşı bir hareket, bir aksülamel olduğu için, bunlar milli sermaye terakümlerini müstemleke istismarlarına istinat ettiremezler. Fazla olarak da iktisadi bir istiklali hatta nispi bile olsa temin edebilmek için en kısa bir zaman içinde kendi sanayilerini, transport şebekelerini, kredi sistemlerini, büyük zirai istihallerini ve dış ticaret mekanizmalarını kurmak mecburiyetindedirler.”⁶⁸⁵ Şevket Süreyya, milli kurtuluş hareketlerini başarıya ulaştıran ülkelerin asırlarca teknik ve sermayeden yoksun bırakıldığı için iktisadi kalkınmanın devletçi olması gerektiğini dile getirmiştir. “Şu halde yeni devletin iktisadi fonksiyonları, Türk inkılabının, bir taraftan eski Türkiye'nin yarı müstemleke vaziyetini tasfiye etmek, diğer taraftan vatan toprağı üstünde imtiyazsız – sınıfsız bir milli cemiyete vücut vermek yolundaki objektif davasını tahakkuk ettirici bir takım metotlar ve prensipler manzumesi olacaktır. Bu dava ise aşikârdır ki, her şeyden evvel milli sayın ve millet vasıtalarının tek elden ve muayyen hedeflere istikametlendirilmesi ile kabil olabilir. Şu halde yeni devletin milli iktisadi her şeyden evvel, planlı bir iktisattır. İktisatta planlılık, yeni devletin iktisadi fonksiyonlarının ana mesnedini teşkil eder... Türkiye'de iktisadi plan, Türkiye'nin başlıca mühim sahalarındaki başlıca iktisadi faaliyetlerini muayyen bir hesap dâhilinde tanzim etmek veya bu faaliyetlerden mevcut olmayanlarını yeniden yaratmaktır.”⁶⁸⁶

Millet İktisadiyatı'nda Vedat Nedim'in Kazançlı İstihsal Seferberliği başlıklı makalesi bulunmaktadır. Vedat Nedim, buhranın etkilerini kaybetmediği için yeni arayışlara girdiğini savunmuş, kapitalist ülkelerin maliyeti minimuma düşürerek kazançlı istihsalin

⁶⁸⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “Yeni Devletin İktisadi Fonksiyonları”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 29, Mayıs 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1578

⁶⁸⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, “Yeni Devletin İktisadi Fonksiyonları”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 29, Mayıs 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1580

⁶⁸⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, “Yeni Devletin İktisadi Fonksiyonları”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 29, Mayıs 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1582-1583

yöntemlerini araştırdığını; Türkiye'nin de böyle bir üretim seferberliğine ihtiyacı olduğunu dile getirmiştir. “Biz bugün bolluk buhranı içinde değil, bir darlık sıkıntısı içindeyiz... Darlığın bolluğa, menfinin müspete dönmesi sadece bir kemmi (kantitatif) çoğalma değil, aynı zamanda bir keyfi (kalitatif) inkılaptır. Kazançlı istihsal, istihsal hayatımızın keyfi bir istihaleden geçerek, kemmi bir çoğalışa doğru gitmesi ile mümkün olur.”⁶⁸⁷ Vedat Nedim'e göre Türkiye'yi kazançlı üretime götürecektir yol planlı ve teşkilatlı devletçiliğin uygulanmasıyla sağlanacaktır.

Yirmi dokuzuncu sayıda yer alan bir diğer makale ise, İsmail Hüsrev'in kaleme aldığı Bir Kredi Ekspansiyonu Bir Enflasyon Yapar Mı? başlığını taşımaktadır. İsmail Hüsrev, teknik ve teorik detayı yüksek olan makalesinde; para miktarının, paranın piyasaya yayılış hızı ve fiyatlarla olan ilişkisini ele almıştır. Tökin, Merkez Bankası'nın karşılıksız para politikasının enflasyona sebep olacağını dile getirmiştir.

Bu sayıda Kültür adında yeni bölüm açılmıştır. Bu bölümde Yakup Kadri'nin Sanat Ölçüleri isimli makalesi bulunmaktadır. Yakup Kadri, halk ile eser konusunu işlemiştir. “Tuhaf bir tesadüf eseri olarak, sanatkâr ya hayatın birkaç adım (bazı birkaç asır) önünden yürür yahut ta onun birkaç adım gerisinden gelir. Devirleriyle at başı koşan iyi ve yüksek sanatkârların sayısı pek azdır. Kötü sanatkârlar ise, daima devirleriyle beraber yürürler. Fakat ondan ötesini aşamazlar.”⁶⁸⁸ Karaosmanoğlu'na göre büyük sanat eserleri, herhangi bir zümrenin değil halkın eserleridir. Yakup Kadri, bir önceki sayıda işlediği konuyu devam ettirmiştir.

Cihan İçinde Türkiye kısmında Burhan Asaf'ın, İnkılap Sanatına Varmak Yolları başlıklı makalesi yer almaktadır. Burhan Asaf'a göre liberal Avrupa, tüm dünyaya sanat sanat içindir görüşünü yaymıştır oysa sanatta her devirde akide ve inşa hâkimdir. “Zamanımızdaki inkılaplar sanata büyük bir ehemmiyet vererek onu kendi emirlerine istemektedir... Sanat ile sanatkârı <<inkılabın emrine vermek>> ilk adımda, sanatın aleyhinde ve onun her türlü hür ve müstakil yaratıcılığında tecridi manasını tazammun eden ve <<sanat, sanat içindir>> vecizesi ile taarruz ederse de, davanın üzerinde duruldukça, bunun böyle olmadığı görülür. Şüphesiz, eğer sanatkâr inkılap akidesinin

⁶⁸⁷ Tör, Vedat Nedim, “Kazançlı İstihsal Seferberliği”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 29, Mayıs 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1587

⁶⁸⁸ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Sanat Ölçüleri”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 29, Mayıs 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1595

emrine kerhen yahut <<kâr bundadır ve ancak bu suretle geçinmek kabildir>> diye giriyorsa, meydana getireceği eserlerin başlıca vasfı samimiyetsizlik olacaktır.”⁶⁸⁹ Burhan Asaf, sanatta yaratıcılığın istekli ve bütün duyguların serbest çalışmasına bağlı olduğunu da dile getirmiştir.

Mehmet Şevki'nin bu sayıda yer alan makalesi ise, Bizde Kok ve Demir Sanayii I başlığını taşımaktadır. Mehmet Şevk, makalesinde beş yıllık sanayi programında yer alan demir sanayii konu edinmiştir. Mehmet Şevki, Türkiye'nin demiri pahalı kullandığını ve ülkede iyi cins demire sahip madenlerin olduğunu belirtmiştir. Mehmet Şevki, Türkiye'de çıkartılan ve işlenen demirin ithalatı azaltacağını ve ülke içindeki pahalılığını sona erdireceğini savunmuştur.

Polemik kısmında yer alan ilk makale Şevket Süreyya'nın İsmail Hakkı Bey'in Mefkûreciliği başlığını taşımaktadır. Şevket Süreyya'ya göre İsmail Hakkı Bey, en verimli Türk mütefekkirlerinden biridir. Yeni Adam Dergisi'de Kadro'nun arkadaş mecmuasıdır. “İsmail Hakkı Bey, yalnız bir âlim değil, aynı zamanda bulunduğu kürsüye, bulunduğu işe, hulasa müdahalesi olan her şeye kendi fikri damgasını da vuran bir ilim adamı, yani bir şahsiyettir... İster mektep idaresinde olsun, ister ders kürsüsünde olsun, ister kitap sahifesinde veya gazete başında olsun, İsmail Hakkı Bey'in her şeye rağmen kendinde kalan ve ondan ayrılmayan vasfı budur: İlim adamlığı.”⁶⁹⁰ Darülfünun'da yapılan reform sonrası İsmail Hakkı Bey, görevinden uzaklaştırılmıştır. Şevket Süreyya'da İsmail Hakkı'yı methederek günah çıkarmış ve İsmail Hakkı Bey'e haksızlık yapıldığını düşünmüştür. Kadro Dergisi'nin yirmi yedinci sayısında İsmail Hakkı'yı ve çıkardığı Yeni Adam isimli dergiyi individualist olarak değerlendiren Kadrocular, bu bölümde fikirlerini derinleştirmiştir. Şevket Süreyya'ya göre İsmail Hakkı her şeyden önce bir terbiyecidir ve cemiyet içinde, cemiyet için terbiye anlayışına sahiptir. “İsmail Hakkı Bey, millet bünyesine naklettiği zaman, orada o adam derhal istikametsizleşir. Çünkü İsmail Hakkı Bey'in bu millet bünyesi adeta mistiktir. Yani bin bir itina ile hazırlanan ve üstünde derin etütler yapılan bu terbiyeli adam, yani İsmail Hakkı Bey'in dediği gibi bu içtimai hüviyetle, yine İsmail Hakkı

⁶⁸⁹ Belge, Burhan Asaf, “İnkılap Sanatına Varmak Yolları”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 29, Mayıs 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1601

⁶⁹⁰ Aydemir, Şevket Süreyya, “İsmail Hakkı Bey'in Mefkûreciliği”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 29, Mayıs 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1607

Bey'in tasavvur ettiği mefkûrevi millet bünyesi arasında tam intibak yoktur.”⁶⁹¹ Aydemir'e göre İsmail Hakkı, şekil itibariyle cemiyetçi gerçekte ise, ferdiyetçidir. “Bizce akıbet muhakkak ki budur. Yani iyi seçilmemiş ve iyi işlenmemiş cemiyet hedefleri için terbiye olunmuş insan unsuru, cemiyetin kendi telakkilerine tamamen zıt objektif seyri ile karşılaşınca tamamı ile şaşırarak, bedbinleşecek, cemiyet harici kalacaktır. Bu suretle de, mesel İsmail Hakkı Bey'in terbiye sistemindeki cemiyetle alaka, içtimai mesnet vesaire telakkileri, her şeyden evvel cemiyet harici, yani cemiyette ifadesini bulamayan şeyler olacaktır. Çünkü İsmail Hakkı Bey'in Türk milleti için tasvir ettiği bu mefkûre, Türk milletinin mefkûresinin aynı değildir!”⁶⁹² Polemik kısmının ikinci makalesi de Şevket Süreyya'ya aittir ve Biz Avrupa'nın Hayranı Değil, Mirasçısıyız! başlığını taşımaktadır. Aydemir, makalesinde Hüseyin Cahit ve çıkardığı Fikir Hareketleri adlı dergiyi eleştirmiştir. Şevket Süreyya'ya göre, Hüseyin Cahit, nakilci ve tercümeçi bir fikir adamıdır; fikirleri de eurocentrisme dayanmaktadır. Aydemir, I. Dünya Savaşı sonrasında eurocentrismın yıkıldığını; ancak Hüseyin Cahit'in Avrupa hayranlığının hala devam ettiğini dile getirmiştir. “Hüseyin Cahit Bey, Kadro'nun tarihi maddiyetçilik metodundan istifadesini yalnız bir ilmi teknik meselesi olarak almıyor ve tarihi maddiyetçilik kelimeleri Hüseyin Cahit Bey'i de o nesle mensup bütün diğer muarızlarımız gibi aynı çıkmaza sürüklüyor... Biz tarihi maddiyetçiliği hiçbir zaman mesela Türk inkılabı hakkında hazır bir hüküm gibi almadık, fakat Hüseyin Cahit Bey'in mecmuasında Türk inkılabı da, siyaseti ve fikri bizzat kendi memleketinde bile iflas etmiş ve oradan çıkarılmış bir İtalyanın (Fr. Nitti'nin) kalemi ile anlatılır.”⁶⁹³ Makalesine Fikir Hareketleri Dergisi'nin eleştirisiyle son veren Şevket Süreyya'ya göre Hüseyin Cahit'in dergisi eklektizm veya belirsizlik dışında hiçbir düşünceye sahip değildir.

Kronikler köşesinde Yakup Kadri'nin Heba Olan Enerjiler başlıklı makalesi yer almaktadır. Yakup Kadri, memlekete dikkatli bakıldığında en büyük kusurlarından birini enerji israfı olduğunu savunmuştur. “Yurdumuzda sular boşuna akar; madenler boşuna çıkar; insanlar boşuna çalışır; ve zaman, hep boş yere geçip gider. Türk

⁶⁹¹ Aydemir, Şevket Süreyya, “İsmail Hakkı Bey'in Mefkûreciliği”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 29, Mayıs 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1611

⁶⁹² Aydemir, Şevket Süreyya, “İsmail Hakkı Bey'in Mefkûreciliği”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 29, Mayıs 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1611

⁶⁹³ Aydemir, Şevket Süreyya, “Biz Avrupa'nın Hayranı Değil, Mirasçısıyız!”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 29, Mayıs 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1616

köylüsünün bütün bir yıl, çeşit çeşit meşakkatlerle süren cehennemi faaliyeti, onu gece karanlıkta, kışın soğukta kalmaktan; ve doğduğu günden öleceği güne kadar yarı aç, yarı çıplak yaşamaktan bir lahza kurtaramaz. Birbirini takip eden kıtlık yılları olur; fakat köylünün sıcak ve aydınlık bir dam altında yattığı, boğazından yağlı bir yemek geçtiği ve ayaklarının kundura diye bir şey gördüğü vaki olmaz.”⁶⁹⁴ Karaosmanoğlu’na göre bu durumun ortaya çıkmasının en büyük sebebi, emeğin organizasyondan yoksun oluşudur; bu yüzden sadece memleket değil, Türk gençliği de yok olup gitmektedir. “Dün bir Wagon – Lit hadisesi, öbür gün bir tramvay meselesi, bugün bir belediye işi, bir gündelik politika dedikodusu, bir hiç; kendi haline bırakılmış, zavallı gençliğin kendi kendini avutmak, kendi kendine bir şey yaptığını ispat etmek için bulup çıkarttığı manevi sporlardır.”⁶⁹⁵ Yakup Kadri, Türk gençliğinin spontane işlerle uğraşmasından yakınmış ve inkılabın zaferini Türk gençliği ile perçinlemesi gerektiğini dile getirmiştir. Bunun yanı sıra, Yakup Kadri’nin yirmi yedinci sayıdan beri kaleme aldığı tüm makalelerinde karamsar bir havanın hâkim olduğu söyleyebiliriz.

Kadrocular, yirmi dokuzuncu sayıda inkılabın yanında gözükten oportünistlerin özelliklerini saymış ve inkılaba dikkatli olması gerektiğinin çağrısını yapmıştır. Ayrıca bu sayıda Kadrocular ile Hüseyin Cahit arasındaki münakaşanın dozu artmıştır.

2.2.30. Sayı: 30, Haziran 1934

Kadrocular, bu sayının başyazısı olan Kadro’da, Auto – kritik kavramını tartışmaya açmıştır. “Bu tabir, tek fırkalı inkılap rejimlerinin ortaya attığı ıslahatlardan biridir. Eski liberal ve demokrat cemiyetlerin en şaşalı âlemlerinden bir olan <<söz ve matbuat hürriyeti>>nin yerini auto – kritik almaya hazırlanıyor. Zira öbürü artık her şeyi söyledi ve çenesi düşmüş bir ihtiyar gibi saçmalamaya başladı.”⁶⁹⁶ Kadroculara göre auto – kritik cemiyet insanının vicdan ve idrakini kontrol edişidir. “Auto – kritik, o rüşet ve şuur derecesinin ifadesidir ki, orada doğru ile yanlış, halî ile haksız meydana çıkmak için artık karşılıklı iki düşman safa ayrılmak ıstırrarında değildir. Faziletli Brutus, suçunun

⁶⁹⁴ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Heba Olan Enerjiler”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 29, Mayıs 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1617

⁶⁹⁵ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Heba Olan Enerjiler”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 29, Mayıs 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1617

⁶⁹⁶ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 30, Haziran 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1625

cezasını çekmek için soysuz Neron gibi başkalarının vereceği hükmü beklemez.”⁶⁹⁷ Bu sözler, Kadro Dergisi’nin sonunun geldiğinin habercisidir; Kadro’ya muhalif olanlar Neron’a benzetilmiştir. Haliyle bu benzetme, Kadrocular ve yayın organları olan Kadro Dergisi’ne birikimi arttırmıştır.

İnkılabın İdeolojisi kısmında Şevket Süreyya’nın İş Kanunu Yeni Cemiyetin Temel Kanunlarından Biridir başlıklı makalesi yer almaktadır. Aydemir, bu bölümde hazırlanmakta olan iş kanunu yasasına ilişkin görüşlerini okuyucuya aktarmıştır. “Türkiye, bugün iki taliden birini seçmek yolunun üstündedir. Ya bizim memleketimizde, on dokuzuncu asırdaki Avrupa gibi liberal – demokratik bir yol takip ederek içtimai sınıfların ve dolayısıyla sınıf mücadelelerinin bütün acıklı akıbetlerini göze alacak yahut iş ve iktisat münasebetlerini daha ilk adımdan hâkim devlet planı içinde toplayarak hem sınıfların hem de sınıf mücadelelerinin millet bünyesinde hâkim bir karakter almasına peşinen mani olacaktır.”⁶⁹⁸ Aydemir’e göre I. Dünya Savaşı öncesi iş kanunlarının amacı kadın ve çocuk emeğini kontrol altında tutmaktı; harp sonrası Avrupa’ında ise, daha kapsamlı iş kanunları oluşturuldu. Emek ve sermaye ilişkisinde devletin müdahalesini tesis etmek, iş yasalarının ve işçi ücretlerinin hükümetler tarafından kontrol altına alınması, işçi sendikaları ve işçi borsalarını tanımak bunlardan bazılarıdır. Şevket Süreyya’ya göre işçi yeni bir tiptir, makinenin sanayide kullanılması neticesinde doğan bir kavramdır; nitekim Türkiye’de makinenin oluşturduğu küçük bir işçi grubu vardır. “Bu suretle garpta bir ücretli işçiler sınıfının yaratılmasında fabrikaların, makinelerin yaptığı işi, şarkta ve bu meyanda Türkiye’de, o makinelerin mahsulü olan ucuz ve mebzul emtia yaptı. Ve şu suretle ki orada kapanan milli fakat iptidai işletmelerin yerinde yeni milli iktisadın müterakki manifaktori veya modern fabrikası açılarak ve müstakil mülkiyetini kaybeden her vatandaş yeni sanayide hiç olmazsa bit yevmiye bulurken, bizde kapanan her işletme meydana gidecek yer bulamayan fakir attı ve yıkılan milli sanayinin yerinde iş arayan, fakat bulamayan, ücreti sıfıra düşen bir geniş fakirler, gurbetçiler ve işsizler kadrocu doğdu... Bu suretle aynı zamanda görülüyor ki, Türkiye’de geniş bir iş arayıcılar doğması hadisesi, Türkiye’de makineli sanayiinin, milli sermayenin ve nihayet bir Türk sermayedar

⁶⁹⁷ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 30, Haziran 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1626

⁶⁹⁸ Aydemir, Şevket Süreyya, “İş Kanunu Yeni Cemiyetin Temel Kanunlarından Biridir”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 30, Haziran 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1629

zümresinin doğumundan mukaddemdir.”⁶⁹⁹ Aydemir, Türkiye’nin iş kanununa geçmeden önce emek sorununu çözmesi gerektiğini savunmuştur. “Muasır cemiyette amelenin ve bu suretle de <<ücretli say>>ın meydana gelmesi şu merhalelere tekemmül eder: 1- Köyde ve şehirde içtimai iş bölümünün inkişafı. Hukuken serbest müstakil müstahsillerinin doğması. 2-Köyde ve şehirde müstakil müstahsillerin fakirleşmeleri ve mülkiyetlerini kaybetmeleri. 3- Çıraklık, kalfalık, ortaklık, ırgatlık gibi zamanı gayri muayyen iş mukavelelerinin yerinde, muayyen zamana mahsus iş mukavelelerinin zuhuru. 4- Ortakçılık, yarıcılık, aynen tediyeat yerinde <<nakten>> tediyeatın başlaması.”⁷⁰⁰

Millet İktisadiyatı’nda Vedat Nedim’in Pamuk Sanayi Pamuk Ziraatında İnkılap İstiyor başlıklı makale bulunmaktadır. Vedat Nedim, beş yıllık sanayi programıyla uygulamaya konmasıyla, gelişecek olan pamuk sanayinin, pamuk ziraatından istediklerini konu edinmiştir. Vedat Nedim’e göre pamuk sanayi, pamuk ziraatından ilk önce ucuz pamuk talep etmektedir. Bu da her iki kolunda rantable dengesini sağlamakla mümkün olacaktır. Pamuk sanayinin ikinci isteği ise, kalitesi yüksek ve fazla pamuktur. “Pamuk ziraatında kazanç temin etmek, kaliteyi düzeltmek, istihsalı çoğaltmak ve garanti altına almak. Görülüyor ki, insana adeta heyecan verici müspet ve mühim bir istihsal davası karşısında bulunuyoruz. Nasıl ki, devletin fabrika kurması ve işletmesi sanayi sahasında devlet rolünün telakkisinde bir inkılabı ifade eden ileri bir, hamle ise, bu hamleyi tamamlamak ve muvaffak kılabilmek için ziraat sahasında da aynı inkılapçı harekete muhtacız.”⁷⁰¹

Bu sayıda yer alan bir diğer makale ise, İsmail Hüsrev’in Buğday İşine Bir Bakış adlı makalesi bulunmaktadır. İsmail Hüsrev, makalesinde buğday üretimi ve sorunlarını işlemiştir. “Bir zamanlar memleket borsalarında okkası 18 kuruşa satılmış olan buğdayın bugün birçok mıntikalarda 3 kuruşa kadar düşmesi, hatta para etmemesi köylüyü derin fakra yuvarlamıştır. Bu görülmemiş fiyat sefaleti içinde köylü hem

⁶⁹⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, “İş Kanunu Yeni Cemiyetin Temel Kanunlarından Biridir”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 30, Haziran 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1633-1634

⁷⁰⁰ Aydemir, Şevket Süreyya, “İş Kanunu Yeni Cemiyetin Temel Kanunlarından Biridir”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 30, Haziran 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1636

⁷⁰¹ Tör, Vedat Nedim, “Pamuk Sanayi Pamuk Ziraatında İnkılap İstiyor”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 30, Haziran 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1641

devlete karşı tediye, hem milli sanayie karşı alım kabiliyetini kaybetmiş bulunmaktadır.”⁷⁰² Tökin’e göre Türkiye’nin buğday sorunu ile karşılaşmasının nedeni, buğdayın dünya piyasalarında düşük bir fiyata alıcı bulmasıdır. “Türk buğday müstahsilini piyasanın başlıca üç hareketi mustarip etmektedir. Biri buğday fiyatlarının malum olan kronik sukutu, diğeri fiyatlarda şiddetli mevsim temevvüçleri, üçüncüsü de periyodik kuraklık dalgalarıdır.”⁷⁰³ Ankara, Konya ve İstanbul’un buğday satışlarını okuyucuya sunan İsmail Hüsrev’e göre, tablolar 1932 ve 1933 yılında yürürlüğe giren buğday loruma kanunlarının faydalı olduğunun kanıtıdır. “Buğday meselesini bugünkünden daha geniş bir mikyasta almak bize çok lüzumlu gibi görünüyor. Bugünkü tedbirler, buğday işini yalnız alım ve satım sahasında organize etmeye matuftur. Hâlbuki teşkilatı, istihsal ve istihlak sahalarına kadar indirmekle meselenin daha şümüllü olarak halledileceğini zannediyoruz... Binaenaleyh, buğday işinin tamamlanacak daha iki safhası vardır. Biri istihsal, diğeri istihlak.”⁷⁰⁴

Kültür bölümünde Yakup Kadri’nin Yarıda Kalan Bir Bahariye adlı makalesi bulunmaktadır. Yakup Kadri, bu bölümde kendi eserlerinde gördüğümüz romantizm akımına veda etmiştir. “Romantisma yıkılalı artık sanatkârların gönlü kendi hudutları dışına taşmasını bilmiyor ve muhayyelesi, kanatları kesilip bir kafes içine alınmış kuş gibi madeni tünekleri üstünde zıplayıp duruyor.”⁷⁰⁵ Yakup Kadri, buna ek olarak romantizmin mateminin ne kadar süreceğini sormuştur.

Teknik kısmında Mehmet Şevki’nin Bizde Kok Kömür ve Demir Sanayii isimli makalesi bulunmaktadır. Mehmet Şevki, bir önceki sayıda işlemeye başladığı konuyu bu sayıda da devam etmiştir. Yirmi dokuzuncu sayıda demir sanayinde kok kullanımının fazla olduğunu dile getiren Mehmet Şevki, bu makalesinde kok tüketimi ve ithalatının ülkeye maliyetini hesaplamış ve kok sanayisi kurmanın zorunlu olduğunu savunmuştur.

⁷⁰² Tökin, İsmail Hüsrev, “Buğday İşine Bir Bakış”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 30, Haziran 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1642

⁷⁰³ Tökin, İsmail Hüsrev, “Buğday İşine Bir Bakış”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 30, Haziran 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1647

⁷⁰⁴ Tökin, İsmail Hüsrev, “Buğday İşine Bir Bakış”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 30, Haziran 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1653

⁷⁰⁵ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Yarıda Kalan Bir Bahariye”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 30, Haziran 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1656

Polemik bölümünde Şevket Süreyya'nın Şeker Mütahassısının Raporu Ne İçin Eksiktir? başlıklı makalesi yer almaktadır. Aydemir, makalesinde bir kez daha şeker sanayini ele almıştır. 21 Nisan 1934 tarihinde İktisat Vekili Celal Bayar, şeker sanayinin kuruluş aşamasında tarafsız yanıtlar almak ve Türkiye şeker sanayinin mevcut durumunun analizi için yabancı uzmanlarla görüştüğünü belirtmiştir. Bu maksatla Dr. Gustav Mikusch'a on bir adet soru yollanmıştır. Şevket Süreyya, Viyanalı uzmanın tüm yanıtlarını ayrı ayrı tetkik etmiştir. Aydemir'e göre Gustav Mikusch ne bir şeker uzmanı, ne de bir ziraat uzmanıdır; yalnızca bir istatistikçidir ve hazırladığı raporlar yetersizdir. "Köylüden alınan pancarın – hiçbir rakam ve mukayese vermediği halde – mütemadiyen pahalı alındığını söyleyen, yeni vergilerin fabrikalara ve sermayeye değil pancar satan köylüye yüklenmesini isteyen, en şiddetli bir buhran devrinde ve devlet sermayesi hiçbir faiz almadan çalışırken yukarıda faiz temettü ve amorti nispetlerini gayet tabii bulan Dr. Gustav Mikusch acaba bu mütalaaları Avusturya'nın milli iktisadi için bizim tarafımızdan söylene nasıl karşılar?"⁷⁰⁶ Anlaşılacağı üzere, Şevket Süreyya hazırlanan raporu yalnızca yetersiz görmemiş ciddiyetsiz olarak değerlendirmiştir. Aydemir'in bu makalesi, İş Bankası çevreleriyle Kadrocular arasındaki gerilimin düzeyinin artarak devam ettiğinin ifadesidir.

Otuzuncu sayıda yer alan son makale ise, İriboz'un kaleme aldığı Hasta Mahsul isimli makaledir. "Mahsul hekimliğinin ilmi şekli bizde 1913'te başlar. O vakit birçok işler gibi bu da doğduğu şekilde kalmış ve bir türlü beslenememiştir. Cumhuriyete kavuştuğumuz günden sonra, mahsul hastalıkları üzerinde uğraşma adeta yeniden doğmuş gibi canlandırıldı. İşin içine böyle dört el ile sarılırcasına girilince görüldü ki; Türk mahsulü birçok sebepler altında hastadır. Hiçbir şekilde rahatsız edilmeden meydana boş bulan hastalıklar alabildiğine zarar yapmakta ve bunu halk Tanrıdan gelen bir afet gibi telakki etmektedirler."⁷⁰⁷ İriboz'a göre çiftçinin zirai bilgisizliği mahsulün ya hasta olmasına ya da hiç olmamasına sebebiyet vermektedir. İriboz, devletin hem çiftçiye eğitmesinin hem de mahsul hekimliğini işler hale getirmesinin zorunluluğunu savunmuştur.

⁷⁰⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, "Şeker Mütahassısının Raporu Ne İçin Eksiktir?", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 30, Haziran 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1670

⁷⁰⁷ İriboz, Nihat, "Hasta Mahsul", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 30, Haziran 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1672

Kadrocular, otuzuncu sayıda iş kanununa yönelik fikirlerini beyan etmeye çalışmış; ancak bundan önce emek sorunun ortadan kaldırılması gerektiğini savunmuştur. Bu sayıda Şevket Süreyya, bir kez daha şeker sanayine değinmiş ve İş Bankası çevreleriyle olan gerilimden geri adım atılmayacağını yinelemiştir.

2.2.31. Sayı: 31, Temmuz 1934

Kadrocular bu sayının başyazısı Kadro'da memleket için iyi bir tablo çizmiş ve mutluluklarını tarif etmiştir. Ayrıca Kadrocular, sistemin tartışmasız lideri Mustafa Kemal'e övgü dolu sözler sarf etmiştir. "Sönmüş bacaların dibinden dönüp memlekete doğru bakınca yabancı memleketlerden Memleketin görünüşü, yalnız umut verici değil aynı zamanda göğüs şişiricidir... Sınıflara ve fırkalara bölünmüş millet bünyelerinin manevi yıkıntıları ortasında liderlik edebilmek için kan ter içinde didinen avazları çıktığı kadar haykıran insanları gördükçe, Türk milletinin yüksek ve kutlu mukadderatını on dört yıldan beri zaferden zafere ileten büyük Şefin yalçın kametini tarihin zeminine heybetle aksetmiş görmek, Onun esrarlı, onurlu, sessiz ve alayıssız Şef kudretini, milletin varlığı gibi bir parçadan dökülmüş, milletin varlığı gibi sağlam ve sonsuz gösteriyor... Milletten şefe doğru muhabbetin, milletten şefe doğru salahiyetin, milletten şefe doğru sadakat ve itaatin bu ne hudutsuz ölçüsüdür ki, şefte, milletin bütün varlığı, bütün kurtuluş ve kuruluş kararı ve bütün manevi kıymetleri bu kadar eşsiz bir sembol bulabiliyor! Kara halk yığınlarının umutsuzluktan şaşkınlığa kadar teessürler duyduğu, hiddetlendiği yahut derin bir depresyonun çukuruna düştüğü memleketlerden bizimkine bakınca, çalışan kolların yükseğinde ileriye inanla bakan gözlerle insan gövdelerinin çalışkan karıncalar gibi kendilerine yeni yurdu yaptıklarını görmek yıkılanın karşısında doğanın bizler olduğunu öyle su götürmez bir surette ispat ediyor ki, hadiseler yağmuru altında memlekete dönerken, insan büyük Şefin büyük yurdu arattığı devirde gelmiş olduğuna sevinerek, vazifesine, bıraktığı noktada severek koşuluyor."⁷⁰⁸

İnkılabın İdeolojisi kısmında Şevket Süreyya'nın İş Kanunu, Cemiyetin Temel Kanunlarından Biridir II: Kıymetsiz Saydan Kıymetli Saya isimli makalesi bulunmaktadır. Aydemir, bu bölümde bir önceki sayıda işlediği konuyu devam

⁷⁰⁸ Y. Y. , "Kadro", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 31, Temmuz 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1681-1682

ettirmiştir. Şevket Süreyya'ya göre makineli sanayinin ortaya çıkmasıyla beraber, her yerde işçi hacmi artmıştır ve Osmanlı İmparatorluğu'nda sermayedarlık ilişkilerinin başlamasıyla emek kıymetsizleştirilmeye başlamıştır. “Binaenaleyh Türkiye’de sayın kıymetsizliği, eski yarı müstemlekeliğe yakışır kötü bir iktisadi hadisedir ve şimdi milli iktisadiyatımızın inkişafı seyrinde milli teknik, milli sermaye, milli iktisat teşkilatı gibi, bizzat <<say>>ın de layık olduğu yüksek kıymet seviyesine çıkarılması milli umdelerimizden biri olmalıdır.”⁷⁰⁹ Aydemir’e göre sayın kıymetini ilmi bir şekilde anlamak için iş ücretini iyi bilmek gerekmektedir. İşçi ücreti, reel ve nominal olmak ikiye ayrılır. “Reel işçi ücreti, işçinin kendisinin ve ailesinin, o memleketteki hayat pahalılığı derecesine göre, zaruri ve hayati ihtiyaçlarını temin edebilmesi için alması icap eden yevmiyedir. Nominal iş ücreti ise, işçinin ve ailesinin hakiki ihtiyaçlarına göre hesap edilen değil, o memleketteki iş arz ve talebine göre işçiye nakten ödenen yevmiyedir.”⁷¹⁰ Aydemir’e göre genellikle nominal yevmiye, reel yevmiyenin altında kalmaktadır haliyle bu durum sayın kıymetsizleşmesine neden olmaktadır. “Binaenaleyh iş kanunları içtimai bakımdan, kıymetsiz sa’yi, kıymetli sa’ye doğru ulaştırın bir teşrii vasıta demektir.”⁷¹¹ Hayat pahalılığı verileri ile işçi ücretlerinin karşılaştırılması sonucunda sayın kıymetliliği ve kıymetsizliği ortaya çıkmaktadır. Şevket Süreyya, 1914 – 1932 yılları arasında hayat pahalılığı ve işçi ücretlerini gösteren tablolar neticesinde hem buhran öncesi hem de buhran sonrasında sayın kıymetsizliği sonucuna ulaşmıştır. “Binaenaleyh, iş kanununu tatbik ile mükellef olacak devlet teşekküllerine burada da bir vazife düşüyor ki o da, nominal yevmiyeyi kısmadan, iş saatlerini kanun çerçevesi haricine taşırmadan, fakat aynı zamanda devlet veya milli teşekkül sermayesini tehlikeye de koymadan, bilhassa tekniği ilerletmek ve Türk amelesinin iş kabiliyetini arttırmak sureti ile Türkiye’de <<İş verimliliği>> hattını yükseltilere çıkarmaktır.”⁷¹² Şevket Süreyya'ya göre Türkiye’deki işçi mahiyeti mevsim işçileri, köyle ilişkili işçiler, topraktan veya şahsına mahsus işten tamamen ayrılmış işçi

⁷⁰⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, “İş Kanunu, Cemiyetin Temel Kanunlarından Biridir II: Kıymetsiz Saydan Kıymetli Saya”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 31, Temmuz 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1683

⁷¹⁰ Aydemir, Şevket Süreyya, “İş Kanunu, Cemiyetin Temel Kanunlarından Biridir II: Kıymetsiz Saydan Kıymetli Saya”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 31, Temmuz 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1684

⁷¹¹ Aydemir, Şevket Süreyya, “İş Kanunu, Cemiyetin Temel Kanunlarından Biridir II: Kıymetsiz Saydan Kıymetli Saya”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 31, Temmuz 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1685

⁷¹² Aydemir, Şevket Süreyya, “İş Kanunu, Cemiyetin Temel Kanunlarından Biridir II: Kıymetsiz Saydan Kıymetli Saya”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 31, Temmuz 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1690

olmak üzere üç tiptir. İş kanunun kapsadığı işçiler özellikle topraktan veya şahsa mahsus işten tamamen ayrılmış işçi tipidir. Aydemir'e göre Türkiye'de insanların ücretli say sahasına atılmasının yani işçi olmasının bazı sebepleri şunlardır: "1- Harpler: Harpler ve uzun seferberlikler bazı mıntıklarda köylüyü tarlasından ve istihsal aletlerinden ayırmış ve onların ücretli iş peşinde şehirlere koşmalarına sebep olmuştur. 2- Muhaceretler: Muhaceretler ve ahali mübadeleleri keza mülk sahibi bir kısım köylü veya esnafın ücretli işçiye dönemsine saik olmuştur. 3- Şark vilayetleri ve Karadeniz vilayetleri gibi, büyük şehirlere esasen eskiden beri gurbetçi gönderen bazı mıntıklar 1923 – 1929 arasında bu rollerini büsbütün genişlettiler. 4- İçtimai zümrelerdeki değişiklikler: Hükümet usullerinin değişmesi, hükümet hudut ve kadrolarının daralması, eski tekaüt maaşlarının besleyicilik kuvvetlerini kaybetmesi, eski sarayların, konakların inhilali meydana yeni iş arayıcılar attı. 5- Türk kadınının hariçte iş hayatına atılması: Hayat pahalılığı ve kazanç darlığı önünde artık yalnız erkeğin kazancı kapalı bir aileyi geçindiremeyince aile çerçevesi içindeki kız ve kadını da ücretli iş sahasına attı."⁷¹³ Şevket Süreyya'ya göre iş kanunun içtimai mevzuu, milli iktisat nizamı içinde emeğin kıymetlendirilmesidir.

Millet İktisadiyatı köşesinde Vedat Nedim'in, Pamuk Sanayi Pamuk Ziraatında İnkılap İstiyor II isimli makalesi yer almaktadır. Vedat Nedim, bir önceki sayıda işlediği konuya devam etmiştir. Vedat Nedim'e göre pamuk sanayinin teknik esasları çözülmüştür; bundan sonra mühim olan tatbik noktasıdır. Nitekim bu tatbik, pamuğu ekiminden satımına kadar bir bütün halinde ele alarak planlı bir teşkilatlandırmaya gidilmesidir; teşkilatlanma ise devletçilik yoluyla mümkündür. Vedat Nedim, pamuk sanayinin teşkilat tipini şöyle tarif etmiştir: "1- Toprak mülkiyeti, ancak bir mesuliyete tekabül eden bir haktır. Toprağa sahip olmak demek, milli bir vazife almak demektir. Toprağı fena kullanmak, vazifeyi suiistimal sayılır. İşte toprak mülkiyetinin devletçi telakkisi... 2- O halde, milli menfaatlerin millet namına koruyucusu olan Devlet, fertlere bir hak ve mesuliyet olarak tanıdığı toprak mülkiyetinin en iyi istismar metotlarını da bulmak ve öğretmekle mükelleftir. Bunu yapmadığı takdirde, fertlerin vazifelerini bilerek veya bilmeyerek suiistimal etmelerine karşı müsamaha ve alakasızlık gösteriyor demektir. O halde, toprak mülkiyetinin devletçi telakkisi, aynı

⁷¹³ Aydemir, Şevket Süreyya, "İş Kanunu, Cemiyetin Temel Kanunlarından Biridir II: Kıymetsiz Saydan Kıymetli Saya", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 31, Temmuz 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1693

zamanda devletçi bir teşkilatlandırma faaliyetini de zaruri kılıyor. 3- Orduya alınan köylü, nasıl ki muayyen metotlarla harp tekniğini, okuma ve yazmayı, hatta nota ile mızıka çalmasını öğreniyorsa, devletçi bir istihsal kooperatifinin içine alınacak köylülerde muayyen metotlarla, mesel pamuk ziraatının istihsal, ihzar ve satış işlerini öğrenecektir.”⁷¹⁴ Vedat Nedim, bu teşkilatlanma biçiminin yerli, milli, özgün ve öncü olacağını dile getirmiştir.

Bu sayıda yer alan bir diğer makale ise, İsmail Hüsrev tarafından kaleme alınan Gümüş Meselesi başlıklı makaledir. İsmail Hüsrev, derginin ikinci sayısında ele aldığı gümüş meselesini tekrar incelemiştir. İstatistiki tabloların fazlaca kullanıldığı makalede İsmail Hüsrev, dünya gümüş üretimindeki düşüşün devam ettiğini belirtmiştir. “Vakti ile gümüş hakkında yazdığımız küçük bir makalede <<gümüşün borsalarda artık kıymetli maden telakki edilmeyip, patates yahut kauçuk gibi muamele göreceği zamanın pek yakın>> olduğunu söylemekle hiçte mübalağa etmemiştir. Hakikaten gümüş, bilhassa son dört senelik buhran esnasında alınan kıymetlendirme tedbirlerine rağmen basit hammaddelerin fiyatlarına yaklaşmaktan kurtulmamıştır.”⁷¹⁵ İsmail Hüsrev, dünya buhranı ile beraber paranın altın esaslı olmaktan çıktığını savunmuştur. Gümüş fiyatlarındaki düşüşü ise, gümüşün Asya’da para olarak kullanılmasına bağlamıştır. Nitekim Türk hükümeti son verdiği kararlarla gümüş sikke hazırlıklarına başlamıştır.

Sanayi Kuruluşunda Eleman Meselesi başlıklı makale, Mehmet Şevki tarafından kaleme alınmıştır. Mehmet Şevki, sanayi programı sonrası, sanayi alanında oluşacak yetişmiş eleman açığına dikkat çekmiştir. Mehmet Şevki, Osmanlı döneminde treni Hadımköy’den İstanbul’a kadar getirecek makinist olmadığını belirtmiş, Cumhuriyetin bu duruma düşmemek için kendi sanayisi için kendi elemanlarını yetiştirmesinin gerekli olduğunu savunmuştur. “Sanat kursları, sanat mektepleri, sırf sanayi mühendisi yetiştirmek için fen müesseseleri, yüksek mühendis mektepleri.”⁷¹⁶ İşçiden, yüksek mühendise kadar sanayi sektöründeki her elemanın bu okullarda hem teorik hem de pratik eğitimler almasının zorunlu olduğunu belirten Mehmet Şevki, yabancı

⁷¹⁴ Tör, Vedat Nedim, “Pamuk Sanayi Pamuk Ziraatında İnkılap İstiyor II”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 31, Temmuz 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1697

⁷¹⁵ Tökin, İsmail Hüsrev, “Gümüş Meselesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 31, Temmuz 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1700

⁷¹⁶ Yazman, Mehmet Şevki, “Sanayi Kuruluşunda Eleman Meselesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 31, Temmuz 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1710

memleketlere öğrenci gönderilmesinin ülke kalkınmasına katkı sağlayacağını ve yetişmiş eleman açığını kapatacağını dile getirmiştir.

Polemik bölümünde Şevket Süreyya'nın Hüseyin Cahit Bey'in Hazin Tarafi adlı makalesi bulunmaktadır. Aydemir, Hüseyin Cahit'in Fikir Hareketleri Dergisi'nde Kadro ve kendisine yönelik eleştirilerine yanıt vermiştir. "Hüseyin Cahit Bey'in şu satırlarını okuyalım: <<Avrupa ölmüş, yerine mirasçılar geçmiş. Bunlar Avrupa'nın tekniği ve metodunu ellerine almışlar. Avrupa medeniyetine zıt ve düşman bir medeniyet kurmuşlar. Yahut ta kurmak üzeri imişler. Bu mirasçılar kim mi? Kadro mecmuasını çıkaranlar ve onların namına söz söyleyen Şevket Süreyya Bey>>" Aydemir'e göre Avrupa'nın mirasçısı Kadro değil, milli kurtuluş hareketleridir; Avrupa'nın mirasından kastedilen ise yönteminden ve tekniğinden başka bir şey değildir. "Hüseyin Cahit Bey'in cevaplarında da yer tutan ve bizde eskiden beri pek yerleşmiş olan bir kanata da kısaca ilişmek isterim. Umumi telakkiye göre Avrupa medeniyeti bir kül olmakla beraber bunun içinde bir Fransız, bir Alman, bir İngiliz milleti hususiyetlerini tamamı ile muhafaza etmişlerdir. Binaenaleyh bizim de milli gayemiz Avrupa camiasına karışmak ve fakat bu camia içinde milli hususiyetlerimizi muhafaza etmek olmalıdır."⁷¹⁷ Eleştirilerini sürdüren Şevket Süreyya, "Şevket Süreyya Bey isimli bir zat Türk inkılabından bahseden yazılar yazıyor. Ne hakla? Şevket Süreyya Bey bir şef midir? Türk inkılabından ve ideolojisinden nasıl ve ne salahiyetle bahseder?"⁷¹⁸ Hüseyin Cahit'in bu sözlerine karşılık olarak; Nitti'nin Türk inkılabına ilişkin yazılarını yayımladığını ve Nitti'nin siyaseti kendi ülkesi İtalya'da iflas etmiş biri olarak neden Hüseyin Cahit tarafından savulduğunu anlamadığını belirterek cevap vermiştir.

Kronikler kısmında Şevket Süreyya'nın İçtimai Zihniyetler isimli makalesi bulunmaktadır. Aydemir, makalesinde yeni matbuat kanununa ilişkin görüşlerini paylaşmıştır. Şevket Süreyya'ya göre yeni matbuat kanunu inkılapçı bir kanundur. "Evvvela şu itibarla inkılapçıdır ki, bütün on dokuzuncu asır imtidadınca devlet otoritesinin haricinde yaşadığı kabul olunan bütün telkin şekillerini ve vasıtalarını, devletin vasıtasız kontörlü altına almıştır... Yeni kanun, cihanın bütün ileri

⁷¹⁷ Aydemir, Şevket Süreyya, "Hüseyin Cahit Bey'in Hazin Tarafi", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 31, Temmuz 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1715-1716

⁷¹⁸ Aydemir, Şevket Süreyya, "Hüseyin Cahit Bey'in Hazin Tarafi", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 31, Temmuz 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1717

hareketlerine damgasını vuran yeni bir zihniyetin ifadesidir. Şimdi bu zihniyetin yeni bir şekil ve teşkilat ile de tamamlanması lazımdır. Yani devlet emrinde film, devlet emrinde radyo ve halkın menfaatlerini birinci planda tutan devlet emrinde matbuat, devlet emrinde güzel sanatlar vesaire.”⁷¹⁹ Bu kanunun demokratik olmadığı açıktır. Kadrocuların bu kanunu savunması, demokratik veya antidemokratik niteliğinden ziyade inkılabın tüm ülkede yerleşmesini istedikleri içindir.

Kadrocular, otuz birinci sayıda sayın kıymetlendirilmesine yönelik izahlarına devam etmiştir. Kadrocular ile Hüseyin Cahit arasında olan münakaşa da devam etmiştir; ancak Kadrocuların Ahmet Ağaoğlu ile girdikleri münakaşa kadar gerilim düzeyi yüksek olmayan bu polemik kısa süre sonra Kadrocuların kendi isteği ile sonlanmıştır.

2.2.32. Sayı: 32, Ağustos 1934

Kadrocular, bu sayının başyazısı Kadro’yu Ağustos ayı ortalarında yapılan II. Büyük Dil Kurultayı’na ayırmıştır. “Alaturka ile alafranganın her ikisini de kapı dışarı ederek Türk ve Türkçe olanı bütün şahsiyeti ile meydana çıkarmayı gaye bilen milli kurtuluş inkılabı, besbelli bir şey ki, dil meselesini de ancak <<maziye doğru köklü ve istikbale doğru şamil>> bir şekilde halledebilirdi... Görülüyor ki, <<Öz Türkçe>> davası, bir dilin evvela lügat bünyesi itibarı ile ondan sonra da sarf ve nahiv bünyesi itibarı ile kısaca, baştan aşağı yaratılması meselesidir. Şimdi her dilin, ancak iyi kötü mevcut bir dile dayanarak geliştiği düşünülürse, Dil Kurultayı’nın cihan tarihi bakımından dahi ne kadar eşsiz bir davayı üzerine almış olduğu anlaşılır.”⁷²⁰

İnkılabın İdeolojisi kısmında Şevket Süreyya’nın 1789 İhtilalinin Mezarı Başında isimli makalesi bulunmaktadır. Şevket Süreyya, makalesini Paris’ten göndermiştir. “İnkılapları daima kahramanlar yapar, idealistler yaşatır, fakat iş adamları yer, bitirir.”⁷²¹ Şevket Süreyya’ya bu cümle Fransız ihtilalinin hikâyesidir; ihtilal neticesinde yeni cemiyet vücut bulmuş, hürriyet, özgürlük ve adalet temel prensipler olmuştur. Aristokrasiye ve kiliseye karşı çıkan Fransız ihtilali kutsal kabul edilmiştir; ancak bu kutsallık 1793 yılından sonra sona ermiştir. “O Fransa’yı anıyoruz ki bugün onun

⁷¹⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, “İçtimai Zihniyet”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 31, Temmuz 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1720

⁷²⁰ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 32, Ağustos 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1728

⁷²¹ Aydemir, Şevket Süreyya, 1789 İhtilalinin Mezarı Başında”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 32, Ağustos 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1729

mukaddes tanıdığı mefhumlar unutulmuş, hatıraları ve yadigârları her tarafta arka plana sürülmüş yahut ta bugün iki franklık duhuliyelerle haraç, mezat satılığa çıkarılan tarihi hatıra ticareti içinde her türlü sırrından ve güzelliğinden tecrit olunup gitmiştir.”⁷²² Aydemir, Fransız ihtilalinin, Fransız iş adamları tarafından kuşa benzetildiğini savunmuş ve Fransız iş adamlarının bu kuşu satarak para kazandığını dile getirmiştir. Şevket Süreyya’ya göre, Fransız ihtilali, Fransız iş adamlarının esiri olmuş ve Fransa’ya gelenlere satılmaktadır. “Fransız ihtilali mefhumlarının Fransa’daki tereddidi ve bu ihtilalin hatıraları üstünde yürütülen kaba ticaret, Türk inkılabının havasında yaşayan bir insan olarak bana inkılabımızın ideoloji ve antuzyazım sahasındaki geni işlerini bir defa daha düşündürdü. Bir defa daha inandım ki, inkılabımızın ideolojik unsurlarını, iş adamlarının her türlü menfaat spekülasyonlarından münezzeh ve her türlü tagayyürden salim bir şekilde işlemek ve inkılabımızın hatırlarını yarına bütün asaleti ve kutsiyetiyle nakletmek vazifesini bugünkü Türk münevverinin en mühim inkılap vazifelerinden biridir.”⁷²³

Millet İktisadiyatı’nda Vedat Nedim’in Demiryolları Tarife Siyasetimizde İnkılap başlıklı makalesi yer almaktadır. Vedat Nedim, bu bölümde Bayındırlık Bakanı Ali Bey’in demiryolları tarifelerinde yaptığı inkılapçı hamlelere yer vermiştir. Vedat Nedim’e göre demiryolları tarife değişikliğiyle, üretilen ürünler dünya piyasasıyla rekabet edebilecek seviyeye gelecek ve ülke iç pazarında bütünlük sağlanacaktır. Demiryollarında insan nakliyesinin ucuzlaması, insanların seyahat etmesini sağlayacaktır. Bu sebeple memleket içinde büyük turizm propagandaları yapılmalıdır. “Memleket içinde insan ve mal hareketinin genişlemesi, ziraatın sanayie, sanayiin ziraata müşteri olmasını, milli pazarlarımızın bütünleşmesini, dış pazarlarda rekabet kabiliyetinin yükselmesini, müstahsilin kârlı satış ve müstehlikin ucuz alış yapmamasını, kısaca Devletçi Demiryollarımızın hakiki rolünü oynamasını istihdaf eden son tarife siyasetimizi milli iktisadiyatımızın inkişafı üzerinde çok hayırlı tesirler yapmaya müsait ileri bir hamle olarak heyecanla selamlarız.”⁷²⁴

⁷²² Aydemir, Şevket Süreyya, 1789 İhtilalinin Mezarı Başında”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 32, Ağustos 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1731

⁷²³ Aydemir, Şevket Süreyya, 1789 İhtilalinin Mezarı Başında”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 32, Ağustos 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1735

⁷²⁴ Tör, Vedat Nedim, “Demiryolları Tarife Siyasetimizde İnkılap”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 32, Ağustos 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1740

Otuz ikinci sayıda yer alan bir diğer makale ise, İsmail Hüsrev'in Garpte Sermaye Terakümünde Müstemlekelerin Rolü isimli makalesi yer almaktadır. İsmail Hüsrev, Türkiye Köy İktisadiyatı adlı kitabından bir bölüme, bu makalede yer vermiştir. "Kapitalizmin ilk ve yüksek çağında garpte sermaye terakümünde harici ve dâhili olmak üzere başlıca iki memba gösterebiliriz. Harici kaynaklar ayrıca üç kısma ayrılır: 1- Avrupa harici memleketlerle Avrupa memleketleri arasındaki ticari muamelelerde alım fiyatları ile satım fiyatları arasındaki farklar. 2- Avrupa harici memleketlerin yağması ve talanı. 3- Esir emeğinin istismarı. Dâhili kaynaklar ise, Avrupa köylüsü ile şehir esnafının istismarı ve köylü ile şehir müstahsilinin mülkiyetinden tecrididir."⁷²⁵ Yaptığı sınıflandırmalara örnekler veren İsmail Hüsrev'e göre Batı medeniyeti sömürge ve yarı sömürge pazarlarının emeği üzerine inşa olunmuştur.

Teknik kısmında Mehmet Şevki'nin Sanayide Norm ve Kalite Meselesi adlı makalesi yayımlanmıştır. Mehmet Şevki'ye göre makine sanayinin şartlarını bulan Amerika ve Avrupa büyümüş ve gelişmiştir. Türkiye ise, sanayini korumaya ve geliştirmeye devam etmelidir. "Sanayimizin tutunmasından tesadüf edilen büyük güçlük şüphesiz istihsalini kısa bir zamanda elden çıkaramamaktadır. Yani diğer tabirle çok satış yapamamasıdır. Çünkü bizde sınaî istihsal üzerinde en büyük yükü teşkil eden sermaye servisi, yani faiz ve amortismandır. Faizin diğer memleketlere nispetle çok yüksek olmasından ve sınaî tesisatının yeni kuruluşu dolayısıyla amortismanın da bizzarur fazla bulunmasından sermaye servisinin yükü ekseriya diğer masraflara nazaran hayli yüksek bulunmaktadır... Buradan anlaşılır ki, bizde sanayi mamulâtının fiyatı her şeyden evvel satışın ve dolayısıyla istihsalin süratli veya yavaş olmasına tabidir."⁷²⁶ Mehmet Şevki'ye göre satış meselesi, sanayi ürününde kaliteyi doğurmuştur. Ferdietçi üretimde, sanayi ürününde kalitesi standartlaşmıştır. Bu sebeple devlet sanayi üretimini kontrol ettiği gibi, sanayi metasının kalitesini de kontrol etmelidir.

Kültür bölümünde Burhan Asaf'ın Taymıs Kıyıları başlıklı makalesi yer almaktadır. Burhan Asaf, bu bölümde Falih Rıfkı'nın yeni kitabı Taymıs Kıyılarını incelemiştir. Falih Rıfkı'ya göre, üzerinde güneş batmayan imparatorluk dağılmaktadır. Burhan Asaf,

⁷²⁵ Tökin, İsmail Hüsrev, "Garpte Sermaye Terakümünde Müstemlekelerin Rolü", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 32, Ağustos 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1741

⁷²⁶ Yazman, Mehmet Şevki, "Sanayide Norm ve Kalite Meselesi", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 32, Ağustos 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1746

İngilizlerin cihanı istila etmesinin, buhrana kadar doğal karşılandığını savunmuş, hatta İngilizlerin istilayı Anglosakson terbiyesi olarak adlandırdığını dile getirmiştir. “Falih Rıfki, o seyahatnamesinde, Latin terbiyesi ile Anglosakson terbiyesi arasındaki farkları göstermeyi ve Anglosakson terbiyesinin çok daha yüksek olduğunu ispat eylemeyi adeta bir tez olarak ele almıştır... Milli kurtuluş Türkiye’sinin şu son üç dört sene zarfında fikirce kurtuluş sahasında yaptığı keskin mücadelenin ön siperlerinde yer almak gençliğini göstermiş Falih Rıfki gibi bir muharrir, <<İngiliz hasatalığı>>ndan kendi kendilerini tedavi edenlerin elbette ki başında gelecektir. Ve bütün Taymıs Kıyıları, bu tedavinin seyrini Falih Rıfki ve bizler namına tespit eden bir sıhhat vesikasından başka bir şey değildir.”⁷²⁷ Burhan Asaf’a göre Falih Rıfki’nin tenkitleri Türk fikir dünyasının iftihar ve en nadide örneklerinden biridir.

Milli Kurtuluş Hareketleri köşesinde Emperyalizmin Telaşı adında bir başlık yer almaktadır. Kadrocular, bu bölümde İtalya’da 5 Ağustos 1934 tarihinde çıkan *Il Popolo D’Italia* gazetesinde yer alan Beyazlar, Uzak Şarkta Fena Bir Vaziyette isimli makaleye cevap vermiştir. “Yazının maksadı Japon sanayi rekabeti ile buna dayanan istilacı ihtirasın önüne geçmek için garp emperyalizminin kulağı dibinde tehlike çanlarına sarılmaktır. Japon tehlikesinin ne kadar korkunç olduğunu anlatabilmek için, tarihin ve hakikatlerin kasten bir tahrifi yapılarak, Asya’daki milli kurtuluş hareketlerinin rehberliği Japonya’ya verilmiştir.”⁷²⁸ Kadroculara göre Japonya, milli kurtuluş hareketlerine yardım etmemiş ve etmeyecektir. Japon hareketi, Avrupa’daki emperyalizmin Asya’da vücut bulmuş bir temsilcisidir. Bunun en açık kanıtı ise Japonya’nın hammadde bulmak için Çin’i istila etmesi olarak değerlendiren Kadrocular, milli kurtuluş hareketlerinin öncüsü ve en iyi örneğinin Türkiye olduğunu savunmuştur.

Cihan İçinde Türkiye bölümünde Burhan Asaf’ın Orta Avrupa başlıklı makalesi bulunmaktadır. Burhan Asaf’a göre hasta olan Orta Avrupa değil, Avrupa’dır; çünkü Almaya, Avusturya, Çekoslovakya ve Macaristan’ın oluşturduğu Orta Avrupa’nın sömürgelere sahip olmadığını, sermaye ithaline mecbur olduğunu, Avrupa pazarı ile ticaret yaptığını dile getirmiştir. Neticede, I. Dünya Savaşı gerçekleşmiş ve harp sonrası Avrupa’da şu sonuçları doğurmuştur: “1- Sanayi inhisarının elden çıkması; 2- Yeni

⁷²⁷ Belge, Burhan Asaf, “Taymıs Kıyıları”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 32, Ağustos 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1750-1751

⁷²⁸ Y. Y. , “Emperyalizmin Telaşı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 32, Ağustos 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1752

sermaye merkezlerinin doğması; 3- İki birinci noktaya dayanan Avrupa siyasi hegemonyasının (Avrupa emperyalizmi) tasfiyeye uğraması. İşte Avrupa'nın hastalığı budur.”⁷²⁹ Burhan Asaf'a göre Orta Avrupa, hasta Avrupa'nın siyasi ve iktisadi egemenliğini tasfiye etmeye çalışmaktadır.

Polemik kısmında Mehmet Şevki'nin, Yapı Heyecanı isimli makalesi yer almaktadır. Mehmet Şevki, Ankara'dan başlayan yapı heyecanının, memleketin tüm köy ve kasabalarına kadar yayılmayı hedeflediğini dile getirmiş ve bu davanın Türk inkılabı için kutsal bir dava olduğunu savunmuştur. “Netice olarak tespit edebiliriz ki, henüz kuvve halinde olan ve fakat genişlemeye çok müsait bulunan <<yapı heyecanı>> yalnız içtimai ve iktisadi bir memleket meselesi, bir inkılap meselesi değil, iyi tanzim olunmak şartı ile milli bankalarımız ve işsiz amelelerimiz için de bir iş sahası yaratacağından kârlı ve emin bir ticaret meselesidir de. Başka memleketler bu iş hacimlerini suni olarak yaratırken bizim için kati bir zaruret olan bu sahadan istifade etmemek çok yazık olur.”⁷³⁰

Bu sayıda yeni açılan Sanat Hareketleri köşesinde Necil Kâzım'ın Bir Kıymet Kendini Vadediyor başlıklı makalesi yer almaktadır. Kadrocular, bu bölümde Necil Kâzım'ın Anbruch adlı dergide çıkan Türkiye'de Bugünkü Musiki adlı makalesini yayımlamıştır. Necil Kâzım'a göre; “Bizim hakiki inkılap başlangıcımız on sene gibi kısa bir zaman gerisinde doğmuştur. Gençliğin duyguları bu on senelik Gazi Türkiye'sinde doğru yolunu bulmuş ve yarınki milli kültür ve sanat vazifelerini açıkça kavramıştır... Bugün inkılap Türkiye'si garp kültürü ile beslenmiş ve garp tekniğini benimsemiş bestekârlar yetiştirdi. Eğer bunlar, fertçe ve hususi çalışmayı bırakarak el ele verirlerse inkılap musikisi zafere ulaşacaktır.”⁷³¹

Kronikler kısmında Dünya Piyasasına Bir Bakış adlı makale bulunmaktadır ve kim tarafından kaleme alındığı bilinmemektedir. Kadrocular, 1933 ve 1934 yıllarına ait dünya piyasalarındaki hammadde stoklarını ve fiyatlarını incelemiştir. Kadroculara göre, 1934

⁷²⁹ Belge, Burhan Asaf, “Orta Avrupa”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 32, Ağustos 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1759

⁷³⁰ Yazman, Mehmet Şevki, “Yapı Heyecanı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 32, Ağustos 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1763

⁷³¹ Akses, Necil Kâzım, “Bir Kıymet Kendini Vadediyor”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 32, Ağustos 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1765

yılında hammadde fiyatlarındaki artış 1933'e nazaran artmaya devam etmektedir ve buhranın piyasalar üzerindeki daraltıcı etkisi büyümektedir.

Kadrocular, otuz ikinci sayıda ikinci dil kurultayı vasıtasıyla öz Türkçe'nin konusunu işlemiştir. Bunun yanı sıra, İtalyan gazetesinin iddialarına cevap vermiş ve demiryollarının inkılap Türkiye'sine uygun olarak tasarlanması gerekliliğinin üzerinde durmuştur.

2.2.33. Sayı: 33, Eylül 1934

Kadrocular otuz üçüncü sayının başyazısında cumhuriyet rejiminin dayanak noktalarını ele almıştır. "Cumhuriyetin en büyük mesnedi fazilettir. Nasıl ki, monarşilerin hayatı yalnız kuvvete, parlamentolu rejimlerin hayatı yalnız hürriyete bağlı ise, cumhuriyetlerde yalnız faziletle yaşar ve faziletsizlikten soysuzlaşır. Katon'un sopası, <<Roma Cumhuriyeti>>nin temel direklerinden biri idi. O kırıldığı gün, meydan, nefesi meyhane kokan demagoglarla, lenfavi tiranlara kaldı. Daha ondan sonra ne oldu, hepsini bilirsiniz... Lakin bir cumhuriyetin sıhhatini korumak için, bir tek Katon'un, bir tek Clemenceau'nun gücü neye yeter? Lazım gelir ki, o cumhuriyetin her vatandaşı kendi nefsi üstünde sert ve bükülmez bir ahlak bekçiliği vazifesini ifa etsin. Bu ise bir içtimai atmosfer meselesidir. O, nasıl yaratılır diye sormayın. O, samimi cumhuriyetçilerin müşterek vicdanından doğan bir hadisedir ve her cemiyet hadisesi gibi bir yaşayış tarzının neticesidir."⁷³²

İnkılabın İdeolojisi bölümünde Şevket Süreyya'nın 1789 İhtilalinin Mezarı Başında II isimli makalesi bulunmaktadır. Aydemir, bir önceki sayıdaki makalesine devam etmiştir. Faslı bir Fransız işçinin cenaze törenine katılan Şevket Süreyya buradaki işçi sınıfına ilişkin gözlemlerini okuyucuya aktarmıştır.

“ – Hangi fırkadansınız?

- Sosyalist fırkasından ve sendikahıym
- Nerede çalışıyorsunuz?
- İşsizim. Bir deri fabrikasında çalışıyordum, kapandı.

⁷³² Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 33, Eylül 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1775

- Niçin?
- Çünkü mahreç yok...
- Sizin sosyalist fırkası ile sendikalar işi ele alınca mahreç olacak mı dersiniz?
- Yok, canım ne gezer? Yine mahreç olamayacak!”⁷³³

Bir işçi ile arasında geçen konuşmayı aktaran Şevket Süreyya’ya göre Fransız işvereni ucuz işçi aramaktayken; sendikalı işçiler, sendikalara kayıt olmayan işçilerin fabrikalarda çalışmamasını dile getirmiştir. Faslı işçi ise, sendikalı olduğu için diğerleri tarafından öldürülmüştür. “Fransız ihtilali ile açılan liberal kapitalizm, bir taraftan dâhilde işi ve rekabeti serbest bırakmak, diğer taraftan Avrupa’nın mukadderatını harici pazarlara bağlamak sureti ile bir gün bu mukadderatın sürüklenebileceği karanlık istikametleri açık bırakmıştı. Bu itibarla iş ve mukavele hürriyeti ve bunun gölgesinde yaşayan serbest rekabet bir taraftan hukuku beşer beyannamesinin yeni bir devri ilan eden mukaddes fikirlerinden biri olarak doğarken diğer taraftan bizzat bu hürriyet kendi içinde iktisadi plansızlık şeklinde yeni bir içtimai illetin unsurlarını da rüşeym halinde besliyor.”⁷³⁴ Şevket Süreyya’ya göre yeni devrin şiarı Avrupa’nın esir pazarları yerine, bağımsız milletlerin ortaya çıkmasını sağlamak olmalıdır.

Millet iktisadiyatı kısmında Vedat Nedim’in Köylü Kazanmalıdır başlıklı makalesi yer almaktadır. “Her yıl ihracat mevsiminde Ege mıntıkası müzmin bir dert ile karşılaşır: Fiyat meselesi. Ve her yıl bu derdin teşhisi etrafında birbirine zıt iki iddia çarpışır: Fiyatlar normaldir. Fiyatlar normal değildir. Fiyatların normal olduğunu iddia edenler ihracatçılardır. Fiyatların normal olmadığını söyleyenler müstahsillerdir.”⁷³⁵ Vedat Nedim, İsmet İnönü’nün köylü kazanmalıdır lafını hatırlatarak “Dünyanın hiçbir memleketinde müstahsil, kendisinin mecburi kooperatifler içinde teşkilatlandırılmasını devletten istememiştir.”⁷³⁶ demiştir. Daha önceki makalelerinde üretimin devlet kooperatifleşmesi ve ihracat ofisleriyle beraber çalışması neticesinde köylünün kazançlı

⁷³³ Aydemir, Şevket Süreyya, “1789 İhtilalinin Mezarı Başında II “, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 33, Eylül 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1776

⁷³⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “1789 İhtilalinin Mezarı Başında II “, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 33, Eylül 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1781

⁷³⁵ Tör, Vedat Nedim, “Köylü Kazanmalıdır”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 33, Eylül 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1783

⁷³⁶ Tör, Vedat Nedim, “Köylü Kazanmalıdır”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 33, Eylül 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1784

kılınabileceğini savunan Vedat Nedim, kendisiyle çelişerek devletin değil, üreticinin kooperatifleşmeyi gerçekleştirdiğini belirtmiştir.

Otuz üçüncü sayıda yer alan bir diğer makale ise, İsmail Hüsrev'in İç Pazar Meselesi isimli makalesidir. İsmail Hüsrev, bu bölümde Türkiye, iç pazarını incelemiştir. İsmail Hüsrev'e göre sanayileşmeye yeni başlayan ülkeler, ilerde iç pazarda önemli sorunlarla karşılaşacaktır. "İç Pazar iki istikamette teessüs eder: 1- Zati iktisat sistemini inhilal edince müstahsil zati ihtiyaçlarını bizzat kendisi değil, sattığı emtianın bedeli mukabilinde pazardan temin eder. Binaenaleyh emtia mübadelesinde istihsalle istihlak birbirinden ayrılmıştır. Emtia mübadelesi ilk adımda istihlak eşyalarının pazarını tesis etmiş, başka bir tabirle istihlak maddeleri sanayinin pazarını yaratmıştır... 2- Milli iktisatta istihlak maddeleri istihsalinden başka, bir de istihsal vasıtaları istihsali vardır... Her iki pazarın mas etme kabiliyeti, milli konjonktürün umumi seyrine, milli gelirin seviyesine tabiidir."⁷³⁷ İsmail Hüsrev'e göre Türk insanının alım seviyesi düşüktür; ancak sanayi planı ile birlikte alım seviyesi artacaktır. "Beş senelik sanayi programı aslında memleket iş hacmini genişletme, milli sanayii koruma cihetinin bir muhassalası olmakla beraber, mali kaynağı bütçe varidatına dayandığı müddetçe, bu misyonu muvaffakiyetle başaramayacak gibi görünüyor. Beş senelik program mucibince sanayi kurulması milli hammaddelere pazar yaratacak ve köylü sattığı hammaddeler mukabilinde yeni sanayi mamul maddelerini alacaktır. Halkta bir gelir yükselişi olacaktır. Fakat bu devri daima vücuda getirmek için bir ilk derebeye bir ilk harekete lüzum vardır."⁷³⁸ İsmail Hüsrev'in bu makalesinde yer almamasına karşın kastettiği ilk hareket daha evvel ki sayılarda üzerinde durduğu Merkez Bankası'nın kredi yaratma işlevidir.

Cihan İçinde Türkiye kısmında Burhan Asaf'ın Orta Avrupa'nın Davasızlığı başlıklı makalesi yer almaktadır. Burhan Asaf, bir önceki sayıda işlediği konuya devam etmiştir. "İngiltere ve Fransa gibi büyük devletlerin sermaye himayesi altında sanayi maddeleri ihracatçılığı ile geçine gelmiş olan Orta Avrupa memleketleri, kendilerine pazar ve mahreç rolü oynayan memleketlerin sanayileşmeye başlamaları üzerine iktisadi rollerinden olmuşlar ve bunun neticesinde, şimdiye kadar misli görülmemiş içtimai ve

⁷³⁷ Tökin, İsmail Hüsrev, "İç Pazar Meselesi", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 33, Eylül 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1789-1790

⁷³⁸ Tökin, İsmail Hüsrev, "İç Pazar Meselesi", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 33, Eylül 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1791

siyasi bir depresyonun manevi hapsinde kalmışlardır. Almanya ile Avusturya, bu hususta başta gelmektedir.”⁷³⁹ Belge’ye göre, Almanya bu sıkıntıyı aşmak için iç pazara yönelmiştir; ancak Alman iç pazarı hammadde ve gıda kaynaklarına malik değildir; sermaye ihtiyatı düşüktür ve büyük tüketici sayısına hâkim değildir. “Fakat Almanya için, bu şartlardan birçoğu yoktur. Bir kere yığınların alım kabiliyetine tahsis edilecek bir sermaye ihtiyatı yoktur... Almanya, hammadde kaynaklarına malik olmadığı için <<iç pazar kalkınması>> programının daha ikinci yılında, dövizsiz ve binaenaleyh hammaddesiz kalmıştır. Şimdi bunu bir takım Ersatz istihsalatı ile tesirsiz bırakmak istiyor ki, bu bir hayaldir.”⁷⁴⁰ Burhan Asaf’a göre hammadde ihtiyacını karşılamak isteyen Almanya, Doğu ülkeleri, Orta Avrupa ve Balkanlardan hammadde almak istemektedir. Burhan Asaf, bu şartlar altında fiyatların yükseldiğini ve Alman halkında tepkilerin arttığını dile getirmiştir.

Otuz üçüncü sayıda yer alan bir diğer makale ise Moskova Edebiyat Kongresinde başlığını taşımaktadır. Kadrocular, bu bölümde Yakup Kadri’nin 17 Ağustos 1934 tarihinde Moskova Edebiyat Kongresi’nde okuduğu metni yayımlamıştır. “Yeni bir edebiyat yolunda ortaya atılan nazariyelerin, baş gösteren cereyanların, hatta bazı <<dirige>> cemiyetlerde yapılan planların şimdiye kadar hiçbir müspet netice vermediğini gördük. Gerçi sanatta yaratma herhangi bir istihsal gibi metotla tekniğe muhtaçtır ve zannedildiği kadar da ilhama tabii değildir. Fakat manevi istihsalin ekonomik istihsalden büsbütün başka türlü şeraite tabii olduğu ve büsbütün başka tertiplerle yapıldığı da muhakkaktır. Onun içindir ki, mesela harp sonrasında bazı inkılapçı cemiyetlerinde – ki buna Türkiye’yi de ithal ediyorum – zorla inkılap emrine alınmak istenen sanatkârın meydana hiçbir şey çıkarmadığı ve çıkararlarında yeni insanı, yeni cemiyeti, yeni hayatı, görüş ve anlayış tarzını daima eski tasvir ve tahkiye usulleri ile anlattıkları; cihanı eski sanatkârın gözü ile görüp, eski sanatkârın dili ile terennüm ettikleri görülüyor.”⁷⁴¹ Yakup Kadri’ye göre sanatkârın ortaya çıkartacağı eserler dönüşüm devri eserleri olacaktır; çünkü zaman devrimi hala benimseyememiştir. “Muhakkak ki yaşadığımız devir, <<épique>> bir devirdir. Onun için bizim her şeyden

⁷³⁹ Belge, Burhan Asaf, “Orta Avrupa’nın Davasızlığı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 33, Eylül 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1793

⁷⁴⁰ Belge, Burhan Asaf, “Orta Avrupa’nın Davasızlığı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 33, Eylül 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1797

⁷⁴¹ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Moskova Edebiyat Kongresinde”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 33, Eylül 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1799-1800

evvel <<epopée>> şairine ihtiyacımız vardır. Bozulan, çürüyen cemiyetlerin tahlili, yani dağıtıcı zihniyeti ifade eden tenkit ve tahlil edebiyatının artık bu kurulan, tekevvün eden yeni dünya içinde yeri kalmamıştır. Şu anda üstünde bulunduğumuz engin ülkede yepyeni ve devcesine bir dünya yaratmakta olan insanlara biz artık bir idealist romancı gözü ile bakmamalıyız. Bunların işlerini ancak Homiros'un yüksek ve geniş lirismesi ile terennüm etmek mecburiyetindeyiz.”⁷⁴²

Kömür Sanayiine ve Madeni Mahrukata Doğru isimli makale Mehmet Şevki tarafından kaleme alınmıştır. Mehmet Şevki, İş Bankası tarafından Zonguldak'ta temeli atılan yarım kok fabrikasının açılışı nedeniyle kok madenini incelemiştir. “1933 senesinde dâhildeki gazhanelerden istihsal olunan yerli kokun miktarı 45,000 ton, hariçten gelen kokun miktarı 25,000 olduğuna göre bütün kok sarfiyatımız 70.000 tona baliğ olmuş demektir. Bunun memleket nüfusuna nispeti senelik sarfiyatımızı adam başına 5 kilo olarak gösterir. Hâlbuki başka memleketlerde bu miktar nüfus başına 600- 1000 kiloya çıkmaktadır.”⁷⁴³ Mehmet Şevki, kokun pahalı olmasının tüketimi düşürdüğünü savunmuş ve Zonguldak'ta açılan fabrikanın iç pazarın ihtiyacının bir bölümünü karşılayacağını, bunun için daha fazla yatırıma ihtiyaç olduğunu dile getirmiştir.

Polemik kısmında Şevket Süreyya'nın Hüseyin Cahit Bey Öncü! adlı makalesi bulunmaktadır. Şevket Süreyya, makalesinde Hüseyin Cahit'in kendisini hemen her konuda öncü olarak değerlendirmesini eleştirmiştir. “İstanbul'da bir zat yaşar ki, onun müsaadesini almadan yahut onu kendi huysuzlukları ile baş başa bırakmadan – ki ekseriya yapılan budur – herhangi bir terakki davasından bahsetmenize imkân yoktur. Bu zat Hüseyin Cahit Bey'dir. Meşrutiyet'ten mi bahsedeceksiniz? Âlâ. Derhal karşınıza Hüseyin Cahit Bey çıkar: İlk Meşrutiyetçi kendisidir... Yahut ta mesela Cumhuriyetçilikten mi bahsedeceksiniz? O halde Hüseyin Cahit Bey'den müsaade almalısınız. Çünkü Türkiye'de ilk Cumhuriyetçi de kendisidir!.. Fakat bu kadar mı? Hayır! Mesela: Türkiye'de kadınlara hukuk diye söze başlamak isteyecekseniz. Hüseyin Cahit Bey, derhal atılacak: Efendim, Türkiye'de bu meselden evvela bahseden benim. Siz ne hakla konuşuyorsunuz? Diyecek! Pekala! Türkiye'de içtimai ıslahat meseleleri demek isteyeceksiniz. Yine Hüseyin Cahit Bey çıkacak: Bu hususta kıdem hakkım

⁷⁴² Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Moskova Edebiyat Kongrasında”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 33, Eylül 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1803

⁷⁴³ Yazman, Mehmet Şevki, “Kömür Sanayiine ve Madeni Mahrukata Doğru”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 33, Eylül 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1806

vardır! Siz kim oluyorsunuz? Diye haykıracak!.. Ya inkılapçılık diyeceksiniz? Fakat bu sahada da yaya kaldınız. Çünkü Hüseyin Cahit Bey anasının karnından zaten inkılapçı olarak doğmuştur!”⁷⁴⁴ Aydemir’in Hüseyin Cahit’e böyle bir üslupla cevap vermesini asıl nedeni, Hüseyin Cahit’in Düyünü Umumiye ile iyi ilişkilere sahip olmasına rağmen emperyalizm karşıtlığında liderlik yapmaya çalışmasıdır. Şevket Süreyya, Hüseyin Cahit’in bu tutumunu halk ve Türk münevveri ile oyun oynamak olarak değerlendirmiştir.

Bu sayının son yazısı Aydın İncir Müstahsillerinin Başvekil İsmet Paşa’ya Arızaları ismini taşımaktadır. İsmet İnönü’nün İzmir gezisinde incir ihracatçıları, incir meselesi yoktur ve piyasa normaldir demesi üzerine Aydın incir üreticileri Aydın Valisi Fazıl Bey’in talimatı ile toplanarak İsmet İnönü’ye bu mektubu yazmıştır. Aydın incir üreticilerine göre, incirin üreticiye maliyeti kilo başına 6 kuruşken, ihracatçı 5 kuruşa satmaktadır. Yabancı piyasalara incir satan ihracatçı, üreticinin emeğini gasp etmektedir. Üreticilerin çözüm önerileri ise şöyledir: “1- Hurdanın kıymetleştirilmesi. Bunun için 6 kuruşa masraf istihsaliyeye karşılık olarak ele geçen bir kilo hurda mala müstahsili tatmin edecek münasip bir fiyat verilmesi... 2- İncirin kısmen dâhilde istihlakini temin için askeri ve yatılı müessese ve mektepler için mubayaası hususunun temini.”⁷⁴⁵

Kadrocular, otuz üçüncü sayıda beş yıllık sanayi programı neticesinde oluşacak olan iç pazar sorununa değinmiş, üreticinin kooperatifleşmesini kendi eliyle yapması gerektiğini savunarak, daha önce bu alanda dile getirdikleri devletçi önerileri ile çelişkiye düşmüştür.

2.2.34. Sayı: 34, Teşrinievvel 1934

Kadrocular, başyazıya geçmeden önce Yakup Kadri’nin ecnebi memlekette hükümeti temsil görevi aldığını ve Kadro Dergisi’nin gelecek sayıdan itibaren neşriyat hayatına ara verdiğini duyurmuştur. Kadrocular, başyazıda Mustafa Kemal’e seslenmiş ve derginin kapatılacak olmasını ele almıştır. “Her kahramanın bir destancısı vardır. Destanlara geçmemiş kahramanlıklardan hiç kimsenin haberi olamaz. Yeryüzünde, kim

⁷⁴⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “Hüseyin Cahit Bey Öncü!”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 33, Eylül 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1809-1810

⁷⁴⁵ Y. Y. , “Aydın İncir Müstahsillerinin Başvekil İsmet Paşa’ya Arızaları”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 33, Eylül 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1818

bilir, ne büyük hadisler, kendilerine layık bir ifade vasıtasından mahrum kaldıkları için adi vakalar gibi unutulup gitmiştir... Eski devirlerde <<vakanüvisler>> ve şairler, fütihat yollarında serdarlarla başı beraber dolaşırlardı. Otağların hatırı en çok sayılan konukları onlardı. Çünkü bir <<vakanüvis>> isterse bir zaferi hezimete ve bir hezimetini zafer şekline sokabilir. Bir şair de levent bir yiğidi, bir kambur cüce ve kambur bir cüceyi levent bir yiğit kılığında göstermek kudretine haizdir. Hemen çoğu, derin ve ince bir <<intuition>> sahibi olan iş ve hareket adamları bunu iyi lirler ve meydana koydukları eserin herkesten önce bunlar tarafından tasdik ve takdir edilmesini isterler. Zira halkın hafızası zayıftır, yüreği kaypaktır. Hiçbir şey yazılıp mühürlenmeden ona tevdi olunamaz... Kahraman için destancısız kalmaktan daha feci bir şey vardır. Kötü, beceriksiz ve anlayışsız bir destancının eline düşmek... Şu itibar ile diyebiliriz ki, fikirleşmemiş her hadise, çöl ortasında bir nidadır. O, kime hitap eder? Onu, kim işitir?”⁷⁴⁶ Anlaşılacağı gibi, Kadrocular derginin kapanmasına sessiz kalmıştır ve kendilerini inkılabın destancısı olarak göstermiş ve derginin kapanmasının amacını dolaylı olarak dile getirmiştir.

İnkılabın İdeolojisi kısmında Şevket Süreyya'nın Programlı Devletçilik isimli makalesi yer almaktadır. Aydemir, programlı devletçilik konusu işlemiştir. “Geçen fırka kongresinde devletçilik, milli rejimimizin temel prensiplerinden biri olarak konuldu. Fakat bu temel prensip, milli hayatımızın o kongreyi takip eden seyri safahatı arasında müeyyedeleşir ve yerleşirken diğer taraftan da çeşitli çeşitli yollardan en münakaşa, hatta mukavemetlere maruz kalan bir umde oldu. Bu itibarla, geçen fırka kongresinde bir temel prensip olarak konulan devletçilik umdesinin artık bütün nazari ve tatbiki unsurları ile işlenmesi, yani programlaştırılması, önümüzdeki fırka kongresinin büyük mevzularından biri olacaktır. Binaenaleyh yalnız devletçilik değil, fakat programlı devletçilik, müdevven ve gayri kabili taarruz devletçilik... İşte inkılap ilminin ve münevverliğinin önümüzdeki ideolojik vazifesi budur.”⁷⁴⁷ Devletçilik düşüncesine karşı olanların dar bir görüşle devletçiliği, mübadelecilik olarak almalarını eleştiren Aydemir, devletçiliğin sosyalist veya faşist ilkelere karşı oluşan bir cazibeden kaynaklandığını savunmuştur. Devletçilik, maddi şartların ve zorunlulukların neticesinde oluşan bir yoldur ve sadece iktisadi bir anlam ifade etmektedir. “Devletçilik bir milli ve içtimai

⁷⁴⁶ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 34, Teşrinievvel 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1825-1826

⁷⁴⁷ Aydemir, Şevket Süreyya, “Programlı Devletçilik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 34, Teşrinievvel 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1827

nizamdır ki, bu nizamda milli hayatın bütün sahaları ve milli bünyenin iskeleti, milletin umumi ve yüksek menfaatlerini perakende menfaatlerin ve temayüllerin üstünde tutan teşkilatlı bir milli ahenk içinde tanzim olunur. Bu itibarla iktisadi hayat, devletçilik nizamının şumul ve ihatasına dâhil olan milli faaliyet sahalarında yalnız biridir, fakat devletçilik hudut ce şumulü yalnız milli iktisat faaliyetlerinden ibaret değildir. İktisatta devletçilik, halk terbiyesinde ve kültür işlerinde devletçilik Sıhhiye ve İçtimai Muavenet işlerinde, içtimai sigortada, ücret ve maaş tarifesinde, müstahsil veya müstehlik lehine fiyat politikasında yahut mesela belediye siyasetinde devletçilik... Hulasa bütün prensiplerini teşkilatlı ve devletçe tanzim fikrinden alan millet birliği = iş birliği... İşte devletçilik budur!”⁷⁴⁸ Aydemir’e göre devletçilik, cemiyet hayatının bütün safhalarını saran hayat ve düşünce disiplini. Devletçiliğin gayesi milli birlik ve iş birliğinin bir bütün olmasıdır. “Bu itibarla Türkiye’de devletçilik prensibinin talihi de nihayet tarihi kaderin bu değişmez kaidesinden elbette ki müstesna olamazdı. Binaenaleyh bu fikirde zahiren kendi safları etrafında millet davasından heyecan duymayan tali unsurların vefasızlığına uğrarsa bu hiçbir zaman onun hezimetini demek olmayacaktır.”⁷⁴⁹ Kadrocular, en başından beri savunduğu devletçilik görüşlerini tekrar açıklayarak, sistemin tartışmasız şefi Mustafa Kemal’e aleyhlerinde yapılan eleştirilere karşı açıklama yapmıştır. Kadrocular, kapanma nedenlerinin oluşturdukları devletçilik politikaları olduğunu muhakkak bilmektedirler; dolayısıyla bu makaleyi aynı zamanda bir savunma metni ve kendilerine muhalif olanlara karşı son cevap olarak değerlendirebiliriz.

Millet İktisadiyatı’nda Vedat Nedim’in Devlet İncir Kooperatifine Doğru adlı makalesi yer almaktadır. Vedat Nedim, bir önceki sayıda işlediği konuya devam etmiştir. “<<Tüccar için bir incir meselesi olmayabilir, fakat müstahsil için çok büyük ve çok canlı bir mesele vardır. O kadar mühim bir mesele ki ben öteden beri bu gibi işlere hükümetin müdahalesine taraftar olmayan bir iktisadi mesleğe mensup bulunduğum halde dünyanın bugünkü şartları arasında ve piyasamızın bugünkü bozguncu ruhu içinde bu müdahalenin artık zaruri hale gelmiş bulunduğuna kaniim.>>”⁷⁵⁰ Vedat

⁷⁴⁸ Aydemir, Şevket Süreyya, “Programlı Devletçilik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 34, Teşrinievvel 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1832

⁷⁴⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Programlı Devletçilik”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 34, Teşrinievvel 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1834

⁷⁵⁰ Tör, Vedat Nedim, “Devlet İncir Kooperatifine Doğru”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 34, Teşrinievvel 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1836

Nedim, Aydın İncir Müstahsilleri Kooperatif Müdürü Muhittin Bey'in bu sözlerine makalesinde yer vermiş ve incirde devlet kooperatifleşmesini zaruri olduğunu savunmuştur. Vedat Nedim'e göre incirde devlet kooperatifçiliğinin ana prensipleri şunlardır: "1- İncirliğimizin Erkânı Harbiyesi rolünü oynayacak mütehassıs bir heyet incir mıntikasının devlet kooperatifi içine alınmaya elverişli bahçelerini tespit eder. Bunlara kıymet biçer. Bu bahçelerin sahiplerine, bahçelerinin değeri nispetinde devlet incir kooperatifinin ortak hissesi verilir. 2- Aynı heyet, incir devlet kooperatifi için bir iş planı hazırlar. Her bahçeye düşen vazife, ayrı ayrı ve mevsimlere göre tespit olunur. Bu vazifeler zamanında harfi harfine yapılır. Yapmayanlar, bozguncu telakki olunur. Ve cezalandırılır. Cezalandırma mülkiyet hakkının kooperatif namına ref'ine kadar gidebilir. 3- Kooperatifin ameli araştırmalarla meşgul olan bir de enstitüsü vardır. 4- İncir mıntikasında ferdi kredi kalkar. Ziraat Bankası ancak incir kooperatifine kredi açar. İncir kooperatifi istihsal, alım ve satım işlerini finanse eder. 5- Her bahçe sahibi incir mahsulünü kooperatifin toplanma yerlerine teslim mecburudur. 6- İncir istihsal mıntikasında kooperatifin depolarında tütsülenir, işlenir ve ambalaj edilir. 7- İç ve dış satışlarını kooperatifin satış büroları idare eder."⁷⁵¹ Vedat Nedim'e göre yalnızca tarım alanında değil, sanayi ve ticaret sahasında da devlet kooperatiflerinin kurulması milli zorunluluk haline gelmiştir.

Dünya Konjonkturuna Bir Bakış adlı makale, İsmail Hüsrev tarafından kaleme alınmıştır. İsmail Hüsrev, sanayi ülkelerindeki sanayi üretimini istatistiki verilerle ortaya koymuştur. Buna göre son aylarda gelişmiş ülkelerde, sanayi üretimi artış göstermiştir; ancak bu artışın fazla sürmeden düşüşünü kaçınılmaz olarak göre İsmail Hüsrev, gıda ve hammadde fiyatlarındaki düşüşün Avrupa'yı savaş stoku yapmaya zorladığını savunmuştur.

Edebiyat köşesinde, Artist ve Politikacı başlıklı makale bulunmaktadır ve kim tarafından kaleme alındığı bilinmemektedir. Makalede siyasetçilerin, sanatçıları siyasi söylemlerle politikaya çekmeye çalıştıklarını; ancak sanatkârın bu dayatmaları kabul etmemesinin gerekliliği üzerinde durulmuştur. Sanatçının misyonu baskılara boyun eğmemesinde gizlidir, hiçbir şeyi beğenmeyen ve tasdik etmeyen bir yapısı vardır. "İyi bir artist, her şeyden evvel, iyi bir <<intuition>> sahibidir. Bu <<intuition>> hassas bir

⁷⁵¹ Tör, Vedat Nedim, "Devlet İncir Kooperatifine Doğru", **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 34, Teşrinievvel 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1839

anten gibi fezadaki bütün sesleri ona nakleder. Cemiyetin sıtması onun nabzında vurur ve onun ruhu bütün fırtınaların koptuğu yerdir”⁷⁵²

Cihan İçinde Türkiye kısmında Burhan Asaf’ın, Orta Avrupa’nın Davasızlığı II: Avusturyacılık aslı makalesi bulunmaktadır. Burhan Asaf, bir önceki sayıda işlediği konuya devam etmiştir. Belge’ye göre, Avusturya’da tıpkı diğer Orta Avrupa ülkeleri gibi buhranın kurbanı olmuştur ve Avusturya İmparatorluğu’nun dağılması da Avusturya hükümetine ek bir yük getirmiştir. I. Dünya Savaşı sonrasında Avusturya İmparatorluğu parçalara ayrılmış ve her parça otarşik yönetimlerin olduğu bir yapı kazanmıştır. Avusturya’nın sermaye merkezi olma vasfı savaş sonunda tasfiyeye uğramıştır. “Şimdi ki Avusturya, bir zamanki fonksiyonların elinden birer birer gittiğini bittabi sezmiş ve buna göre tedbirler almak istemiştir. Bu tedbirlerin en büyüğü, memleketin eşsiz denecek kadar güzel dağlık mıntıklarında ve dünyaca tanınmış Viyana’da, bir turizm yaratmaktır. Dağlık mıntıklarda, bütün Avusturya köyleri, otele inkılap etmiştir.”⁷⁵³ Burhan Asaf’a göre Avusturya’nın en büyük müşterisi Almanya’dır; ancak iki ülkenin arasının açık olması bu hamlesini geçersiz kılmıştır. “Avusturya iktisadiyatını şimdilik bir dereceye kadar ayakta tutan, Milletler Cemiyeti kredileridir. Bunlarda Avusturya’ya, her defasında siyasi mükellefiyetler tahmil etmektedir. Bütün Orta Avrupa meselesi halledilmedikçe ve hudutlar ayrı bile olsa eski Avusturya ile alakadar memleketler imparatorluk zamanındaki iktisadi fonksiyon ve iş bölümüne tekrar avdet etmedikçe görünüşte Avusturya’nın fakat hakikatte Orta Avrupa’nın tehlikeli hastalığı devam edecektir. Bugün tehlikenin merkezi, Orta Avrupa’ya intikal etmiştir.”⁷⁵⁴

Teknik köşesinde Mehmet Şevki’nin Enerjide Tarife Meselesi adlı makalesi bulunmaktadır. Mehmet Şevki, bu bölümde son zamanlarda enerjinin ucuzlatılması ve yaygınlaşması için yapılan faaliyetler sebebiyle enerji hususundaki düşüncelerini tekrar dile getirmiştir. “Maden kömürü ve linyitin demiryolu nakliye tarifelerinde yüzde yüz tenzilat, sermayeleri tesislerine nazaran anormal görünen elektrik şirketlerinin

⁷⁵² Y. Y. , “Artist ve Politikacı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 34, Teşrinievvel 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1847

⁷⁵³ Belge, Burhan Asaf, “Orta Avrupa’nın Davasızlığı II: Avusturyacılık”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 34, Teşrinievvel 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1851

⁷⁵⁴ Belge, Burhan Asaf, “Orta Avrupa’nın Davasızlığı II: Avusturyacılık”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 34, Teşrinievvel 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1852

sermayelerinin tetkiki ve kilovat başına isabet eden sermaye servisinin asgariye indirilmesi, elektrik ve havagazı şirketlerince saat kirası, depozite parası vesaire gibi fazladan alınan paraların asgari hadde indirilmesi.”⁷⁵⁵ Hükümetin attığı bu adımların faydalı olacağını düşünen Mehmet Şevki, fiyatların düşürülmesinin bir yandan tüketimin artmasına, öte yandan maliyet fiyatlarının düşürülmesine neden olacağını savunmuştur.

Polemik kısmında Şevket Süreyya'nın Bir İlk Eser: Türkiye Köy İktisadiyatı başlıklı makalesi bulunmaktadır. Şevket Süreyya, İsmail Hüsrev'in yeni kitabı Türkiye Köy İktisadiyatı adlı kitabı tanıtmıştır. Aydemir, kitabın Türkiye'nin toplumsal yapısını tanıtan ilk eser olduğunu, kitabın bir yönetime sahip olduğunu ve Sombart'ın toplumsal zihniyet anlayışıyla oluşturulduğunu dile getirmiştir. “İsmail Hüsrev Bey'in bu sahada esasen ilk olmak itibarı ile eserinin orijinal olmayan bahisleri hemen yok gibidir. Bilhassa Türk köy iktisadiyatında farklılaşma, Türkiye'de derebeylik münasebetleri, Türk köyünde borçlanma şekilleri ve neticeleri orijinalite bakımından bilhassa işaret olunabilecek kısımlardır. Bu kısımların bütün müşahede ve tahlillerine kitabın ilk satırından son sahifesine kadar devam eden, aksamayan ve aksamı birbiriyle taarruz etmeyen tek bir tertip ve telakki tarzı hâkim olmuştur... Kadro'nun neşrine delalet etmekle övündüğü bu kitabı bütün Türk münevverlerine ve hassaten idareci kadro ile ziraatçı, iktisatçı, muallim vatandaşlara tanıtmaya çalışırken bu kitabın bilhassa Halk Fırkası milli teşkilatçıları ile Halkevlerinin köycülük rehberleri için taşıdığı müstesna ehemmiyeti de tebarüz ettirmek isteriz. Bu kitap bu gibi vatandaşların siyasi ve içtimai idrakinin inkişafında faydalı bir müessir olabilir... Arkadaşımızı tebrik eder ve milli ilmin bu çetin ve işlenmemiş yollarında daha pek çok yeni yolcular ve araştırmacılar göreceğimize olan inanimimizi tekrar eyleriz.”⁷⁵⁶

Kadrocular, otuz dördüncü sayıda hem Mustafa Kemal'e hem de kendilerine muhalif olanlara devletçilik vasıflarını tekrar açıklamış ve Kadro Dergisi'nin inkılabı destanlaştırıcı vazifesinin sona erdiğini ilan etmiştir.

⁷⁵⁵ Yazman, Mehmet Şevki, “Enerjide Tarife Meselesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 34, Teşrinievvel 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1853

⁷⁵⁶ Aydemir, Şevket Süreyya, “Bir İlk Eser: Türkiye Köy İktisadiyatı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 34, Teşrinievvel 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1860-1861

2.2.35. Sayı: 35 – 36, İlkânun – Sonkânun 1934 – 1935

Derginin son sayısında yer alan ilk makale Öztükçe köşesinde bulunan Ulusal Ökonomya Kurumlu Ökonomyadır'dır. Kadrocular, bu makalede Türk Tarih Tezine ve Türk Dil Tezine sahip çıkmıştır. “Bugün ulus denildiği zaman hepimiz, içinde dil birliği, kültür birliği, ülkü birliği ve ayrıca da ekonomik bir bütünlük olan, yani kurumlu bir soy varlığını anlıyoruz. Bugünkü anlayışımıza göre Ulusal ökonomya, içinde dil dilek ve kültür birliği olan bir soyun iş ve çalışma alanında da birbirine bağlanmasından ve kurulmasından başka bir şey değildir... Bunun içindir ki, Ulus bir bütündür. Ökonomya bu bütünü tamamlayan bir örgüdür. Devlet ise ökonomya bağlarını, Ulusun birliğini, bütünlüğünü ve üstünlüğünü meydana getirecek bir biçimde kurarak yani organize ederek içinde yaşadığımız çağın en ulu ve en yüksek sosyal mefhumu olan kendine yeten bütün ve üstün millet ülküsünü yaratır. İşte yine bunun içindir ki, Ulus, ökonomya ve kurum şimdi bir yeni varlığın üç özüdür. Ökonomya devlet eli ile ve devlet bilimi ile kurulduğu zaman kurumlu bir ökonomya olur. Kurumlu bir ökonomya soyca, dilce, kültürce, ülküce bir olan ulusu sararak Ulusal bir ökonomya halini alır. Uluslar ve kurumlu ökonomya ise içinde yaşadığımız çağın büyük ülküsüdür. Bu bakımdan bakıldığı zaman görülür ki büyük cihan savaşından sonra bütün alem karşısında Ulusal ve kurumlu ökonomya ülküsünün öncüsü bizim yüce ulusumuzdur, ünlü Türk milletidir.”⁷⁵⁷

Kadrocular, son sayının Kadro başyazısında sosyal milliyetçilik kavramını incelemiştir. Kadroculara göre imtiyazsız, sınıfsız bir millet, sosyal milliyetçilik demektir; devletçilik ise sosyal milliyetçiliğin habercisidir. “Kadro maddi kuruluş sahasında gücü günden güne artan ve manevi oluş sahasında da kendi mefhumlarını bulan Türk inkılabının fikir ve hareket organlarından biri olarak doğdu... Kadro'da düşünüşte yetişkinliği, fikirde ileriliği ve çalışmasında disiplini kendisi için bir ahlak saydı. Kadro tarafından, inkılabımızın istihalelerine muvazi olarak müdahale edilmeye çalışan ve ilk bakışta bazılarına korkunç ve nizam harici gibi görünen fikirlerin, inkılap ilerledikçe bu inkişafa uygun düşüşü onun bağlandığı bu ahlaki prensiplerin mutlu bir teyididir... Aynı suretle ileri fikirleri ve mefhumları da ilk bakışta aykırı ve nizam harici sayanlar, hakikatte

⁷⁵⁷ Y. Y. , “Ulusal Ökonomya Kurumlu Ökonomyadır”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 35 – 36, İlkânun – Sonkânun 1934 – 1935, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1870

kendi dar ve hamlesiz görüşlerinin kurbanıdırlar. Çünkü Türk inkılabı üstünde yürütülen ileri fikirler ve ileri mefhumlar bu ileri inkılabın fikri ve nazari ifadelerinden başka bir şey değildirler. Bu inkılap seyrinde ve fütuhatında devam ettikçe bu fikirlerde tabiileşecek ve tahakkuk edecektir. Çünkü Türk inkılabı, aynı zamanda bir milli ve içtimai inkılapdır. Yani bir eski nizamın olduğu gibi yıkılışı ve bir yeni nizamın yeniden kuruluşudur. Bu kuruluş devam ediyor.”⁷⁵⁸ Anlaşılabacağı üzere, bu cümleler üçüncü yaşına giren Kadro Dergisi'nin kapanmadan önceki son manifestosudur; bunun yanında bu sözler Kadro'nun üç yıllık özetidir.

İnkılabın İdeolojisi kısmında Şevket Süreyya'nın Sosyal Milliyetçiliğin Zaferi adlı makalesi yer almaktadır. Aydemir'e göre, hazır hükümler ve hazır fikirler Türk münevverinin sosyal milliyetçilik kavramını idrak etmelerini zorlaştıracaktır. Demokrasinin milli rejimlerde, milli rejimlerde, planın yalnızca sosyalist rejimlerde olabileceğinin düşülmesi bunun en açık kanıtıdır. Şevket Süreyya'ya göre Türk teşkilatı esasiye kanunu, Fransız inkılabından etkilenmiştir; ancak şeflerin icraatları ve münevverlerin araştırmaları ile mili bir yapıya kavuşmuştur. Bu araştırma ve icraatlar, Türk inkılabını Fransız inkılabında ayırmış ve özgün bir hava katmıştır. Aydemir devletçiliğin, liberal parlamentonun tasfiyesinin ve sömürge karşıtı faaliyetlerin Türk inkılabının tasfiyesi olduğunu belirtmiştir. Nitekim Türk inkılabında planlı ve sınıfsız millet ideali yani sosyal milliyetçilik görülmeye başlamıştır. Beş yıllık sanayi programının uygulanmaya başlaması; demiryollarının, deniz yollarını ve kara yollarının Türk eline geçmesi, milli işlerin devlet tarafında yapılması sosyal milliyetçiliğin en temsilcileridir. “Bugün bu kısa sahifelerde ana hatları ile temasa çalıştığımız bu araştırmaları kendimiz için bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonrada milli ve mübarek bir vazife sayıyoruz. Ve öyle sanıyoruz ki, bu ideolojik araştırmalar umumiyetle inkılap münevverliğinin de ihmal kabul etmez bir tarihi vazifesidir. Bu münevverlik ancak bu suretledir ki, kendine kadar getirilen ve kendine emanet edilen inkılabı, bundan sonraki inkişaf yollarında da arızasız yürütür, genişletir ve derinleştirebilir. Her şey inkılap namına! Her şey inkılap için...”⁷⁵⁹

⁷⁵⁸ Y. Y. , “Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 35 – 36, İlkânun – Sonkânun 1934 – 1935, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1872-1873

⁷⁵⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Sosyal Milliyetçiliğin Zaferi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 35 – 36, İlkânun – Sonkânun 1934 – 1935, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1888

Millet İktisadiyatı'nda Vedat Nedim'in Sanayi Planından Sonra Ziraat Planı başlıklı makalesi bulunmaktadır. Vedat Nedim, köyün dış pazara tüm malını satabildiğini; ancak köyün alıcı konumuna geçişiyle pazarlardan çekildiğini dile getirmiştir. Bunun bir sorun olduğunu vurgulayan Vedat Nedim'e göre bu problem köye karşı işleyen fiyat makasından doğmaktadır; nitekim Türk köylüsü, bu düğümün çözülmesi ile kalkınır ve alım gücüne kavuşabilir. “Bu özlediğimiz <<köy>> kendiliğinde oluvermez. Onu öldürmek ve yaratmak gerekir. Eski köy tipi, Arap harfleri ve mecelle gibi, reforma gelmeyen bir varlıktır... O halde, iç pazarının büyük bir yüzdesi köye dayanan Türkiye’de, köyün alım gücünü arttıracak ve köyün istihsalini tanzim edecek köy planı, sanayi planının en tabii bir kardeşidir. ”⁷⁶⁰ Köylünün tarımda eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi gerektiğini belirten Vedat Nedim, bu konuda devlet kooperatiflerinin öncü olacağını dile getirmiştir. “Bugünkü başıboş ve görenek ziraatımızın, planlı sanayileşme temposuna ayal uyduramamasından korkulur. Planlı sanayi, planlı ziraat ister.”⁷⁶¹

Edebiyat bölümünde Yakup Kadri'nin Sovyet Edebiyatı isimli makalesi yer almaktadır. Karaosmanoğlu, makalesinde Sovyet edebiyatının vasıflarını okuyucuya aktarmıştır. “1917 ihtilali emsali görülmemiş bir şiddetle eski Rus cemiyetinin bütün kıymetlerini alt üst edip devirirken bedii kıymetleri esirgemeyi veya ihmal etmeyi hatırından geçirmiyordu. (Puşkin)ler, (Gogol)lar, (Dostoyevski)ler, (Tolisttoi)lerle on dokuzuncu asrın yarısında beri bütün dünyaca ön almış olan hepimizin bildiği o büyük Rus edebiyatı; Çarlıkla (Çarlık Burjuvazi)si ile birçok müesseseler gibi birden bire çöküvermiş veya battallaşmıştı. Bu edebiyatın içinde yalnız bir (Gorki) ayakta durabiliyordu. Fakat ihtilalin ikinci, üçüncü yıllarında, bir an geldi ki, o da (otorite)sini sendelemeye, sallanmaya başladığını hissetti ve meydan, öbür sahalarda olduğu gibi, bir sürü kargaşa ve kavga unsurları ile doldu.”⁷⁶² Yakup Kadri'ye göre, Marksist ideoloji tüm alanlarda olduğu gibi edebiyat sahasında da yıkıcı bir etki yaratmıştır. “Binaenaleyh, sanat etrafında siyasi mücadele devri geçmiştir. Şimdi proletaryanın

⁷⁶⁰ Tör, Vedat Nedim, “Sanayi Planından Sonra Ziraat Planı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 35 – 36, İlkânun – Sonkânun 1934 – 1935, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1891

⁷⁶¹ Tör, Vedat Nedim, “Sanayi Planından Sonra Ziraat Planı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 35 – 36, İlkânun – Sonkânun 1934 – 1935, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1893

⁷⁶² Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Sovyet Edebiyatı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 35 – 36, İlkânun – Sonkânun 1934 – 1935, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1894

kültürünü derinleştirmek, zevkini inceltmek ve bunun için sanat eserlerinin bedii keyfiyet noktai nazarından mükemmelleşmesine çalışmak zamanı gelmiştir... Proletarya, ihtilalin ilk devirlerinde meydan alan o basit, kaba saba yazılardan artık zevk almayacak derecede yükselmiştir. Kendi elleri ile kurmakta olduğu yeni cemiyetin kopyalarını görmekte ise hiçbir menfaati kalmamıştır. O, vasıl olmak istediği ideal sosyalist dünyasına doğru artistin kendisine yol açılmasını istiyor.”⁷⁶³ Karaosmanoğlu'na göre Sovyet Rusya'da uygulamaya konulan beş yıllık plan yeni, sağlıklı ve yapıcı bir edebiyat meydana getirecektir.

Cihan İçinde Türkiye kısmında Burhan Asaf'ın 1934 adlı makalesi bulunmaktadır. Burhan Asaf, makalesinde 1934 yılının panoramasını yapmıştır. I. Dünya Savaşı öncesinde, dünyada sınıf tezdinin ve metropol tezdinin ortaya çıktığını iddia eden Burhan Asaf'a göre savaş sonrası ilk tezat Rusya'da, ikinci tezat ise, Türkiye'de ortaya çıkmıştır; bu durum kapitalizmin iflasına ve dünya buhranına neden olmuştur. “Cihan buhranı, bir yandan sosyalizm ile kapitalizm bir yandan da metropoller ile açık pazarlar (müstemlekeler ve yarı müstemleker) arasında bir iştirak sahası bir birbirine akış sahası yaratmıştır. Öyle ki, buhran yıllarını iyice tetkik edersek görürüz ki, orada, hem kapitalizm ile tezatları arasındaki mücadelenin en ziyade keskinleştiği anlar, hem de kapitalizmin (bizzat kendisi bir reaksiyon yaparak) kendine yeni bir şekil araştırmaya başlaması teşebbüsü vardır. Alman faşizminin zaferi, Amerika'da Roosevelt sosyolojisi, İngiltere'de <<Milli kabine>> kombinezonu, Fransa'da <<Fırkalar mütarekesi>> ve <<Cephe birliği>> hareketleri, hep buhran yıllarına rastlamaktadır.”⁷⁶⁴ Avrupa'da artık her ülke az ya da çok faşist bir hal aldı diyen Burhan Asaf, şekil bakımından sınıf kavgasına son verildiğini savunmuştur. 1934 yılında farklı ideolojilerin hâkim olduğu İtalya, Rusya ve Fransa buhrana karşı birbirlerine yakınlaşmıştır. Metropoller pazarların sanayileşmesi gayesiyle birbirleriyle yarışmaya başlamıştır. Burhan Asaf'a göre, bunun nedeni metropollerin azalan ihracat rakamlarını yükseltmek istemelerinden başka bir şey değildir. “1934 yılından önce, hemen bütün demokratik ve parlamentocu memleketlerde, iç politika kavgalarının dış politikayı baltaladığı göze çarpıyordu. Fırkalar üzerinde bir iç politikanın gerekliliğini bir yandan da buhranın ekonomik

⁷⁶³ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, “Sovyet Edebiyatı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 35 – 36, İlkânun – Sonkânun 1934 – 1935, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1897

⁷⁶⁴ Belge, Burhan Asaf, “1934”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 35 – 36, İlkânun – Sonkânun 1934 – 1935, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1902

sosyal tahribatı besliyordu. 1934 yılı, bir de şu bakımdan karakteristik olmuştur ki, hemen bütün memleketlerde, dış politika uğruna iç politika kavgaları tasfiye edilmiştir... (Şekil meselesinin, burada da hiçbir ehemmiyeti yoktur.) O kadar ki, ekonomik edebiyatla evrimci (ıslahatçı) ve devrimci (ihtilalci) sosyal edebiyat tamamen ikinci plana atılmış ve bütün cihan efkârı umumiyesi politik edebiyatın tesirleri altında kalmıştır. Bu politik edebiyatın en tipik safhasını ise, harp edebiyatı yani harp propagandası teşkil etmiştir. O kadar ki, bugün bütün dünyada, ruhi bir maraz, bir psikoloji halinde, harp korkusu ile beraber bir silahlanma yarışı mevcuttur.”⁷⁶⁵ Burhan Asaf, metropol ile pazarlar ve sınıf kavgalarına sebebiyet veren nedenlerin ortadan kalkmadığı sürece buhranın devam edeceğini ve faşizmin şiddetinin artacağını vurgulamıştır. “Dünyanın bugünkü gidişine bakılırsa, faşizm, ulus ölçüsünde bulduğu formülü uluslararası ölçüsüne çıkarmaya uğraşiyor. Ve bunun içinde, bütün gayreti, metropolleri birbirine yaklaştırmaktır. Yaklaştırmak için harpten bahsediyor, yaklaştıramadıkça harpten ürküyor ve karşılıklı tavizlere katlanıyor. Bu esnada iç tezatlar tıkacını da bir miktar gevşetiyor. Ve böylece, yani kâh dış politikada tıkacını kâh iç politikada tıkacını gevşeterek buhranın sisli havasında emekliyor.”⁷⁶⁶

Son sayıda yer alan bir diğer makale ise, İsmail Hüsrev’in kaleme aldığı, Türkiye İndustrisinde İlk Sermaye Birikmesi adlı makaledir. İsmail Hüsrev, İstatistik Umum Müdürlüğü’nün elli yedinci bülteninde yayımlanan sermaye birikimini 1932 ve 1933 yıllarına göre kıyaslamıştır. “İstatistiklerde ilk adımda göze çarpan nokta, müessese adedinin azalmasıdır. 1932’de sanayii teşvik kanunundan istifade eden müesseselerin adedi 1,473 iken 1933’de 1,397’ye inmiştir. Tenakus nispeti yüzde 5,15’tir... Sanayi grupları içinde ehemmiyeti itibarı ile başta ziraat, hayvanatı ehliye ve av mahsulatı sanayii ile nesiç sanayii gelmektedir. Birinci grup 1932 senesinde diğer gruplar arasında yüzde 44, 20, 1933’te yüzde 43,95, ikinci grup 1932’de yüzde 23,83, 1933’te yüzde 23,98 gibi bir mevki işgal etmektedir... 1932 senesine nazaran 1933’te müessese adedi azalmış olmakla beraber müesseselere yatırılan sermaye miktarı mühim nispetlerde artmıştır. 1932 senesinde makine alet ve edevatın tahmini kıymet 55,882,396 liradan 1933 senesinde 7,171,461 lira fazlası ile 62,953,893 liraya çıkmıştır. Tezayüt nispeti yüzde 12,6’dır. Binaenaleyh industri sermayesi, müessese adedi zararına olarak

⁷⁶⁵ Belge, Burhan Asaf, “1934”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 35 – 36, İlkânun – Sonkânun 1934 – 1935, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1906

⁷⁶⁶ Belge, Burhan Asaf, “1934”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 35 – 36, İlkânun – Sonkânun 1934 – 1935, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1909

temerküz ve ittisa etmiştir... Umumi yekûnlara nazaran, amele ve usta başı ücretleri 1932 senesinde 12,236,952 liradan 1933 senesinde 665,541 lira fazlası ile (yüzde 5,4) 12,902,493 liraya çıkmıştır... 1932 senesinde çalışan amele ve ustabaşı miktarı 52,173 iken 1933'te 10,042 fazlası ile 62,215 ameleye çıkmıştır. Binaenaleyh sınaî müesseseler 1932 senesine nazaran fazla amele çalıştırmışlar, fakat az yevmiye vermişlerdir.”⁷⁶⁷

Mehmet Şevki'nin makalesi ise İleri Teknik ve İleri Sanayi Amacımız başlığını taşımaktadır. Yazman, bir kez daha enerji hususunda yazmıştır. “Sanayi tekniğinde ilerleyiş, köylüyü tabiatı ile ziraat tekniğinde de ilerlemeye kabiliyetli kılacaktır. Hulasa: En kestirme yoldan ve en kısa zamanda ulusa ileri tekniği ve ileri teknikli sanayii, ziraatı, ekonomiyi vermek en büyük amacımızdır. Ve bu amacı elde etmek için icap eden her fedakârlığın yapılması, her tedbirin alınması ise millet kurumu ve koruması bahsinde çok zaruri olan bir iştir.”⁷⁶⁸ Mehmet Şevki, sanayinin köklü ve ileri teknikli olabilmesi için ucuz enerjinin en önemli değer olduğunu bir kez daha dile getirmiştir.

Son sayıda yer verilen son makale Burhan Asaf'ın 1935'in Romanı adlı makalesidir. Burhan Asaf, makalesinde 1935 yılının romanını yazmıştır. “Bu romanın yazılıp bitirilmesi, şu içine girdiğimiz yeni 1935 yılı sürdüğü kadar sürecektir. Roman, zaten 1935'in biraz fantezist ve çok sübjektif bir tarihçedir. Bir kroniktir. Romanın başını KADRO'nun bu sayısında veriyoruz. Romanın tamamı 1936 başlangıcında çıkacaktır.”⁷⁶⁹ Burhan Asaf Halep'te bir köyde, Viyana'nın bir otelinde, yine Viyana'da bir küçük odada, Bombay'da bir tüccarın evinde oluşan yeni yıl manzaralarını okuyucuya aktarmıştır.

Kadrocular, son sayıda kendi faaliyetler ve görüşlerinin hesaplaşmasını yapmış; her şeyin Türk inkılabı ve Türkiye'nin iktisadi sahada bağımsızlığı için yapıldığını dile getirmiş ve bu bağlamda devletçilik görüşlerini tekrar açıklamıştır.

⁷⁶⁷ Tökin, İsmail Hüsrev, “Türkiye İndustrisinde İlk Sermaye Birikmesi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 35 – 36, İlkânun – Sonkânun 1934 – 1935, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1910-1911-1912-1914

⁷⁶⁸ Yazman, Mehmet Şevki, “İleri Teknik ve İleri Sanayi Amacımız”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 35 – 36, İlkânun – Sonkânun 1934 – 1935, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1920

⁷⁶⁹ Belge, Burhan Asaf, “1935'in Romanı”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 35 – 36, İlkânun – Sonkânun 1934 – 1935, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1921

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KADRO DERGİSİ'NİN KAPANIŞI VE KADROÇULARIN HAYATI

3.1. Kadro Dergisi'nin Kapanışı

Ocak 1932 tarihinde yayımlanmaya başlayan Kadro Dergisi, 1935 yılının Ocak ayında yayımlanan 35. ve 36. sayılarla yayın hayatına son vermiştir. Derginin yayın hayatına son vermesiyle ilgili birbirinden farklı görüşler bulunmaktadır. İlk olarak derginin imtiyaz sahibi olan Yakup Kadri'nin Zoraki Diplomat adlı eserinde derginin kapanış sürecine ilişkin kaleme aldığı bölümlerin okumasını yapmakta fayda vardır. Daha evvel aktarıldığı üzere, dergiye yönelik ilk kriz ikinci sayıda yer alan yüzük hikâyesinin yayımlanmasından kaynaklanmıştı. Nitekim ikinci sayının değerlendirmesinde, bu krize ve çözüm şekline yer verilmişti. Yüzük hikâyesi sebebiyle patlak veren kriz Yakup Kadri'nin, Çankaya Köşkü'ne çıkması ve Mustafa Kemal'in desteğini almasıyla kapanmıştı. Geçen süre zarfında Kadro'nun sert üslubu, yazarların sol geçmişleri ve polemik yaratan fikirleri; Kadro Dergisi'ne karşı birikimin artmasına neden olmuştur. 1934 sonbaharında, hem tedavi hem de uluslararası bir katıldıktan sonra Ankara'ya dönen Yakup Kadri, dönemin İç İşleri Bakanı Şükrü Kaya'yı ziyaret etmiştir. "...ben bu sefer, onunla (Şükrü Kaya) böyle bir hasbihalde bulunmaya değil, tam tersine politika ve parti hayatının en demagojik en seviyesiz meselesini deşelemeye gidiyordum. İşin kötü tarafı deşelemek istediğim meselenin doğrudan doğruya benim şahsımla ilgili olmasıydı. Şöyle ki, beş on gün evvel İstanbul'da rast geldiğim Vasıf Çınar bana: <<Geçen akşam Sarayda idim. Sofrada senin aleyhine epeyce şiddetli bir yayılım ateşine şahit oldum>> demiş ve ilave etmişti. <<Güya, sen, çıkardığın Kadro mecmuasında iktisadi siyasetimizi baltalayan ve hatta Parti Umumi Kâtibinin iddiasına göre rejimin temellerini sarsan (!) neşriyatta bulunuyormuşsun. Bu böyle giderseymiş, Ticaret Vekili tuttuğu yolda emniyetle ilerleyemezmiş. Öte yandan, Cumhuriyet Halk Partisi de hizipleşmek tehlikelerine maruz kalırmış. Sofra kalabalıktı. Biri durdu, öbürü söyledi.

Yalnız İsmet Paşa ile Şükrü Kaya söze karışmıyorlar, önlerine bakıyorlardı. Gazi, birden bire öyle bir parladı ve Dâhiliye Vekiline: <<Bu işi ne vakit halledeceksin?>> diye öyle bir şiddetle çıkıştı ki, senden şikâyet edenlerin bile nutku tutuldu. Şükrü Kaya, başı hâlâ önüne eğik mırıldanıyordu: <<Başvekile söyleyin, Paşam; Başvekile...>> Bunun üzerine Gazi, ne yaptı bilir misin? İsmet Paşa'ya döndü: <<Bak, senin üstüne atıyorlar bunun mesuliyetini...>> dedi. Sonra kendi kendine söylenir gibi: <<Gerçi hakları da var ya... Kadro'ya makale bile yazdı. Fikren ve kalben onlarla beraberdir.>> sözlerini fısıldadı. İsmet Paşa, işitmemezlikten geldi.⁷⁷⁰ Yakup Kadri, Vasaf Çınar'ın kendisine aktardığı bu diyalogları gülümseyerek karşılamış ve bu krizinde daha önce olduğu gibi çözüleceğini düşünmüştür. Yakup Kadri, bu olayı Şükrü Kaya ile konuşmak istemiş; ancak geçirilmiştir. İlerleyen saatlerde Mustafa Kemal ve İsmet İnönü'nün çiftliğe gelişiyle Yakup Kadri, Tiran'a sefir olarak atandığını Atatürk'ün ağzından duymuştur. Büyük bir şaşkınlığa uğrayan Karaosmanoğlu, Mustafa Kemal ile konuşma fırsatı bulamadan, çiftlikten ayrılırken, kendisini kapıda bekleyen İsmet İnönü'den "Seni müteessir görüyorum. Gönlünü ferah tut. Politika hayatında pişkin olmak gerektir ve sakın Gazi'nin emrine karşı geleyim, deme."⁷⁷¹ sözlerini duymuştur. Yakup Kadri, aynı akşam Atatürk tarafından akşam yemeğine davet edilmiştir. Nitekim bu davet, Yakup Kadri'nin Tiran elçiliğinin ve imtiyaz sahibi yurt dışında olan Kadro Dergisi'nin kapatılmasının kesinleştiğinin ilanıdır. İmtiyaz sahibini kaybeden Kadrocular, derginin yayın hayatına devam edebilmesi için devlet kademelerinde yürüttükleri görevden vazgeçme riskini alamamıştır. Şüphesiz, Kadrocuların bu riski göze alamayışlarının temelinde rejimin tartışmasız lideri Mustafa Kemal'in Kadro Dergisi'ni kapatmış olması yatmaktadır.

Mustafa Kemal ve İsmet İnönü'nün inkılabın ideolojisini inşa etmek sloganıyla yayın hayatına başlayan Kadro Dergisi'ni belli ölçüde destekledikleri doğrudur; ancak CHF'nin diğer isimleri Kadro'ya karşı her zaman mesafeli ve soğuk kalmışlardır. Parti içinde Kadro'ya muhalif olanların öncülüğünü CHF Umumi Kâtibi Recep Peker üstlenmiştir. Peker'e göre Kadro'nun inkılabın ideolojisini inşa etme işi, partide bulunduğu konum itibarıyla kendisinin asli görevidir. Başta Recep Peker ve Kadro Dergisi'ne muhalif olanlar, derginin faaliyetlerini yakından takip etmiş ve kendi görev

⁷⁷⁰ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, **Zoraki Diplomat**, Bilgi Yayınevi, İkinci Basım, Ankara, 1967, s. 5-6

⁷⁷¹ Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, a. g. e. , s. 13

alanlarını muhafaza etmek için her fırsatta (özellikle Mustafa Kemal'in akşam yemeklerinde) rejimin liderine şikâyetle bulunmuşlardır. Anlaşılacağı üzere, Kadro Dergisi başlangıçta Mustafa Kemal'in de desteğini almış; ancak bu destek hem Kadro'ya muhalif olanların şikâyetleri hem de Kadrocuların sert ve polemik yaratan üslupları sebebiyle yok olmuştur. Mustafa Kemal'in memleket meselelerinin çözümüne ilişkin fikir alışverişinde bulunmak istediği kişileri akşam sofralarına çokça davet ettiği bilinen gerçektir. Nitekim mottosu ideoloji yaratmak olan bir derginin, ideoloğunun yani Şevket Süreyya Aydemir'in, Mustafa Kemal'in akşam yemeklerine bir kez bile davet edilmemesi Kadro Dergisi'ne verilen desteğin niceliğini kanıtlamaktadır.

Kadro Dergisi'nin kapatılma sebeplerinden biri de sermaye sahiplerinin derginin ileri sürdüğü fikirlere karşı cephe almış olmasıdır. Bu cephenin başını, devlet ile özel sektör arasındaki ilişkilere yön veren İş Bankası çekmiştir. Bilindiği üzere, Kadrocular ekonomik görüşlerini ileri devletçilik temelinde inşa etmiştir; yani devleti, bireyin refahını arttırması için araç değil, amaç olarak kurgulamıştır. “İş Bankası İdare Meclisi Reisi ve Siirt Milletvekili Mahmut Bey (Soydan), dönemin Başvekili (Başbakan) İsmet İnönü'nün Kadro Dergisi'nin 22. sayısında yayınlanan Fırkamızın Devletçilik Vasfı başlıklı makalesi üzerine Milliyet Gazetesi'nde yayınladığı yazısında Kadro'da savunulan devletçilik anlayışının ve diğer görüşlerinin komünistlik olduğunu ileri sürerek, İsmet Paşa'nın Kadro Dergisi'nde yayınlanan bu yazısıyla bu tip görüşlere karşı çıktığını belirtmektedir.⁷⁷² İş Bankası çevrelerinden gelen tepkileri Aydemir Milliyet'e verdiği röportajda şöyle aktarmıştır. “İstanbul'daki levantenlerle ve ekaliyet (azınlık) muhitleriyle, ithalatçı çevreleri ile daha doğrusu iş adamı diyebileceğimiz o günün insanları ile garip bir işbirliği içinde olan İş Bankası çevresi saldırıya geçmiş ve Kadro Dergisi'nin kapatılmasını sağlamışlardır.”⁷⁷³ Celal Bayar'ın İktisat Vekilliği görevine başlamasının ardından Kadro'ya olan tepki ve tahammülsüzlük artmıştır.

Kadro Dergisi'nin kapanmasıyla ilgili dile getirilen iddialardan bir de derginin 24. sayıdan itibaren tiraj kaybına uğradığıdır. “Kadro kapandı. Yakup Kadri Bey Tiran sefiri olmuşta onun için kapandı, dediler. Tabii sebep bu olamaz. Sefir gider, öbür müessirler pek güzel çalışabilirlerdi. Kadro faydasız bir mecmua idi de onun için

⁷⁷² Yanardağ, Merdan, a. g. e. , s. 154

⁷⁷³ Aydemir, Şevket Süreyya, “Kadro Hareketi”, **Milliyet**, 19 Kasım 1970, (Akt: Merdan Yanardağ, a. g. e. , s. 156)

kapandı, denemez. Çünkü Kadro bazıları bir tarafa içi en dolgun, en iyi mecmualardan birisi idi. Kadro, pahalı idi de satılmadı, ondan kapandı diyelim. Bu da gerçek değil. Çünkü büyüklüğüne, kâğıdın iyiliğine rağmen ucuz bir mecmua idi. Kadro'nun kapanması için tek sebep okunmamasıdır; garip her şeye rağmen Kadro okunmuyordu!... Samsun gibi büyük bir şehir de bile yalnız bir tane satılıyordu. Bütün satışı belki 800'ü bulmuyordu.”⁷⁷⁴ Nitekim derginin 24. sayısından itibaren her sayının belli yerlerinde dergiye abone olunması gerektiğine dair yer alan çağrılar, Kadro Dergisi'nin kapanmasında tiraj düşüklüğüne yönelik iddiaları kuvvetlendirmektedir. Bu bağlamda, halkında dergide yer verilen ideolojik tartışmalara ve polemiklere karşı ilgili olmadığı yadsınamaz bir gerçektir.

Kadrocular, derginin kapanmasıyla ilgili yıllar sonra bazı açıklamalarda bulunmuştur. Derginin imtiyaz sahibi Yakup Kadri, Doğan Avcıoğlu'na verdiği bir röportajda Kadro'nun İş Bankası çevreleri tarafından kapatıldığını dile getirmiştir. Kadro Hareketi'nin ideoloğu Şevket Süreyya Aydemir 1973 yılındaki bir açık oturumda derginin kapanmasıyla ilgili şunları söylemiştir. “1- Kadro Hareketinin önerdiği disiplinli düzenin dünyadaki siyasal gelişmeler karşısında gerçekleşme şansının kalmaması. Yani İkinci Dünya Savaşı koşullarının ortaya çıkması ve Batının oligarşik bir demokrasiye yönelmesi. 2- İş Bankasının, daha doğrusu Celal Bayar'ın Kadro'ya karşı tavır alması. 3- Kadro'ya karşı olumsuz tepkilerin artmasının, iktidar önderleri arasında ihtilaflara neden olması.”⁷⁷⁵ Aydemir'in önderler arası ihtilaf sözlerinden Mustafa Kemal ve İsmet İnönü'yü kastettiğini düşünmek yanlış olmayacaktır. Zira Cumhuriyet'in onuncu yılı kutlamaları sebebiyle İsmet İnönü 22. sayıya geniş bir makale verirken; Mustafa Kemal kısa bir mesaj göndermekle yetinmiştir. Aslında bu durum önderler arası ihtilafın ve önderlerin Kadro'ya olan desteğin kanıtıdır. İsmet İnönü'nün, Kadro Dergisi'ne sahip çıktığı dergiye gönderdiği makalenin hacminden kolayca anlaşılmaktadır. Mustafa Kemal'in ise Kadro'ya karşı mesafeli olduğu açıktır; hatta 22. sayıda dergiye gönderdiği mesajda Kadrocuları ikaz ettiğini bile söyleyebiliriz. Vedat Nedim Tör ise derginin kapanmasıyla ilgili şunları söylemiştir: “...fakat ne yazık ki, bizi saran bu yeni ideolojideki samimiyetimize bir türlü CHP'nin Recep Peker, Necip Ali gibi fikir idarecilerini inandıramadık... Kadro Hareketinin Kemalist bir

⁷⁷⁴ A. V. “Kadro Mecmuası niçin Kapandı?”, **Yeni Adam**, 1 Teşrinisani 1934, s. 24 (Akt: Temuçin Faik Ertan, a. g. e. s. 205)

⁷⁷⁵ Aydemir, Şevket Süreyya, “**Atatürkçülüğün Ekonomik ve Sosyal Yönü Semineri**”, İstanbul, 11-12 Ekim 1973, (Akt: Temuçin Faik Ertan, a. g. e. s. 72)

ideolojik sistem halinde gelişmesinden gocunanlar ve onu kendi özel çıkarları için bir tehlike kaynağı sananlar, uydurdıkları çeşitli dedikoduların bir sonuç vermediğini görünce imtiyaz sahibimiz Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nu Arnavutluk'a elçi tayin ettirerek, bizi Çankaya ile bağlantımızdan yoksun bırakmayı denediler.”⁷⁷⁶ Anlaşılacağı üzere, Yakup Kadri'nin Kadrocular ve Çankaya arasındaki tampon kişi görevi, Kadrocular için hayati öneme sahiptir. Karaosmanoğlu'nun Tiran elçi olarak gönderilmesi, eleştirilerin doğrudan diğer Kadroculara yönelmesine davetiye çıkaracaktır. Sonuçta Kadrocular, bu riskli hamleyi yapamamış ve derginin kapanmasına kayıtsız kalmak zorunda bırakılmıştır. İsmail Hüsrev, Faik Temuçin'e verdiği mülakatta Kadro Dergisi'nin kapanış hikâyesini şöyle anlatmıştır: “Kadro'nun kapanmasındaki temel neden savunduğu fikirlerdir. Biz Rusya'dan geldik. Kadro'nun başında iki tane komünist var dediler, ben ve Şevket için. Diğerleri de onlara uydu dediler. Hâlbuki Atatürk bize iltifat etmişti. Yazı gönderdi, konuşmalar yaptık kendisiyle. İş Bankası yeni yetişen burjuvazinin temsilcisi idi. Celal Bayar ve onun etrafındakiler Atatürk'ü bizim aleyhimize çevirdiler. Bunlar komünist, bizim işlerimizi bozuyorlar, dediler. Yakup Kadri'yi çağırdı, kapatın mecmuayı dedi, o kadar.”⁷⁷⁷ Kadrocuların sol siyasi geçmişlerinin, derginin kapanmasını hızlandırdığı bir gerçektir. Bütün Kadrocuların, kapanma süreci ile ilgili ortak oldukları tek nokta İş Bankası çevrelerinden gelen tepkilerdir. Kadrocuların sol siyasi geçmişleri sebebiyle kolektivist yana olmaları İş Bankası çevrelerinin tepkisini çekmiş ve derginin kapanma süreci hızlanmıştır.

Bazı siyasi ve akademik çevrelerin iddia ettiği gibi Kadrocuların, iktidarı ele geçirmek gibi bir niyetleri hiçbir zaman olmamıştır. Kadrocular, inkılabın ideolojisini inşa etmek gibi kuvvetli ve ağır bir parola ile iktidara yön vermeye çalışmışlardır. Kadro Dergisi, yayımlanmaya başladıktan sonra hem içeriği hem de üslubu ile dikkat çekmiş; kimi zaman rejimin desteğini almış, kimi zamanda önderler arası ihtilaflara yol açmıştır. Kendini, inkılabın sözcüsü olarak gören Kadro Dergisi, iktidarın sağladığı hareket alanında resmi ideolojiyle olan çatışmalarını minimum düzeyde tutmaya gayret göstermiş olmasına rağmen sol siyasi geçmişleri ve bu temelde inşa ettikleri devletçilik anlayışları sebebiyle tepkilerin odak noktası haline gelmiştir. Mustafa Kemal'in emri ile yayın hayatına atılan Kadro Dergisi, yine Mustafa Kemal'in emri ile kapatılmıştır.

⁷⁷⁶ Tör, Vedat Nedim, **Yıllar Böyle Geçti**, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1976, s. 130-137

⁷⁷⁷ Ertan, Temuçin Faik, a. g. e. , s. 294

Kadrocular ve yayın organları olan Kadro Dergisi, liberal çevreler tarafından faşist ve komünist; İsmet İnönü, Falih Rıfkı, Eşref Ünaydın ve Şükrü Kaya gibi CHF'nin önemli isimleri tarafından iktidarı destekleyen bir mecmua; sol cenah tarafından ise Kemalizme hizmet ettikleri gerekçesiyle döneç olarak değerlendirilmiştir.

3.2. Kadro Dergisi Kapatıldıktan Sonra Kadrocuların Hayatı

Kadro Dergisi'nin kapatılmasından sonra Kadrocular, devlet kurumlarında yürüttükleri remi görevlerine devam etmiştir. Bu durum, dergiyi kapanma sürecine götüren faktörlerin esasında Kadro Dergisi'ne karşı bir birikiminden kaynaklandığını ve dergiye muhalif olanların Kadrocuların şahsiyetleri ilgilenmediklerini ispatıdır.

Şevket Süreyya Aydemir, Kadro Dergisi kapandıktan sonra Ankara Ticaret Lisesi'ndeki müdürlük görevine devam etmiştir. 1936-1939 yılları arasında Ankara Belediyesi'nde İktisat Müdürlüğü görevinde bulunan Şevket Süreyya; 1939 yılına kadar bu görevini sürdürmüştür. 1939 yılında İktisat Vekâleti Sanayi Tetkik Heyeti başkanlığına atanmıştır. Aydemir, 1947 yılında Umum Murakabe Üyeliği'ne getirilmiş ve bu görevini 1951 yılına kadar sürdürmüştür. Şevket Süreyya Aydemir, Demokrat Parti'nin iktidara gelmesiyle beraber görevinden uzaklaştırılmıştır. 1950'li yılların sonuna kadar Ankara – Kayaş'ta bir çiftlik evini ıslah etmekle ilgilenmiştir. Aydemir, Burhan Asaf'ın desteğiyle Ankara Telgraf gazetesinde Demokrat Parti'yi öven isimsiz makaleler yayınlamıştır. 1961 tarihinde yayımlanmaya başlayan Yön Dergisi'nde bazı makaleler yazmıştır. Hayatı boyunca zıtlıklarla dolu bir yaşam süren Aydemir 25 Mart 1976 yılında vefat etmiştir. Şevket Süreyya'nın kaleme aldığı eserleri şunlardır: İnkılap ve Kadro (1932), Suyu Arayan Adam (1961), Toprak Uyanırsa (1963), Tek Adam 3 Cilt (1963 – 1965), İkinci Adam 3 Cilt (1966 – 1968), Menderes'in Dramı (1969), Makedonya'dan Orta Asya'ya Enver Paşa 3 Cilt (1970 – 1972), İhtilalin Mantığı (1973), Kahramanlar Doğmalıydı (1974), Kırmızı Mektuplar Son Yazılar (1979).

1934 yılında Tiran'a elçi olarak atanan Yakup Kadri Karaosmanoğlu, 1935 yılında Prag'a, 1939 yılında La Haye'de, 1942 yılında Bern'de, 1949 yılında Tahran'da elçilik görevleri yapmıştır. Yakup Kadri, 1951 – 1955 yılları arasında Bern'de ikinci defa elçilik yapmış ve 1955 yılında emekli olmuştur. 1957 – 1960 yılları arasında Ulus gazetesinde başyazarlık yapan Karaosmanoğlu, 1960 yılında Kurucu Meclis Üyeliği yapmış ve 1961'de Manisa Milletvekili seçilmiştir. 1965 yılında politikadan çekilen

Yakup Kadri'nin o dönemde Forum Dergisi'nde bazı makaleleri yayınlanmıştır. Bir dönem Anadolu Ajansı başkanlığı yapan Yakup Kadri Karaosmanoğlu 14 Aralık 1974 tarihinde vefat etmiştir. Türk edebiyat ve siyasi tarihinin önemli figürlerinden biri olan Karaosmanoğlu'nun eserleri şunlardır: Romanları: Nur Baba (1922), Kiralık Konak (1922), Hüküm Gecesi (1927), Sodom ve Gomore (1928), Yaban (1932), Ankara (1934), Bir Sürgün (1937), Panorama 2 Cilt (1953 – 1954), Hep O Şarkı (1956). Anıları: Zoraki Diplomat (1955), Anamın Kitabı (1957), Vatan Yolunda (1957), Politikada 45 Yıl (1968), Gençlik ve Edebiyat Hatıraları (1969). Mensur şiirleri: Erenlerin Bağından (1922), Okun Ucundan (1940). Monografiler: Ahmet Haşim (1934), Atatürk (1946). Makaleleri: İzmir'den Bursa'ya (1922), Kadınlık ve Kadınlarımız (1923), Seçme Yazılar (1928), Ergenekon 2 Cilt (1929), Alp Dağlarından ve Miss Chalfrin'in Albümünden (1942). Tiyatroları: Veda (1909), Nirvana (1909).

İsmail Hüsrev Tökin, Kadro Dergisi kapatıldıktan sonra Sümerbank'taki görevine devam etmiştir. 1939 – 1941 yılları arasında Ankara Ticaret Lisesi ve Gazi Terbiye Enstitüsü'nde öğretmenlik yapan Tökin, 1942 – 1950 tarihleri arasında Ticaret Bakanlığı'nda çalışmış daha sonra Başbakanlık Denetleme Kurulu Üyeliği ve Genel Sekreterlik görevlerine getirilmiştir. İsmail Hüsrev, bu dönemde ekonomi ve felsefe alanlarında çalışmalarına devam etmiş 1944 – 1946 tarihlerinde Doğuş, 1950 yılında ise Sohbet adlı dergileri yayınlamış ve çalışmalarını bu dergilerde yayınlamıştır. 1950 – 1953 yılları arasında Devlet Demiryolları İşletme Müdürlüğü görevine getirilen İsmail Hüsrev, 1953 yılında İstanbul'a yerleşmiş ve 1963 yılına kadar Yapı ve Kredi Bankası'nda İktisat Müşavirliği yapmıştır. 1963 – 1973 tarihleri arasında İstanbul Ticaret Odası Genel Kâtipliği yapan Tökin, bu dönemde 1964 yılına kadar Şişli İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde iktisat tarihi dersleri de vermiştir. İsmail Hüsrev Tökin, 21 Haziran 1993 tarihinde İstanbul'da vefat etmiştir. Tökin'in eserleri şunlardır: İktisat Nasıl Okutulmalı? (1931), Türkiye'de Zirai Kooperatif Hareketi (1932), Türkiye'de Köy İktisadiyatı (1934), The Development of National Banking in Turkey (1938), Türkiye'de Demir Yolculuk (1939), Atatürk Çiftliği (1939), Ekonomik Coğrafya (1940), Cumhuriyet Halk Partisi'nin İktisadi Siyaset Sistemi (1946), Cumhuriyet Halk Partisi'nin Dünya ve Cemiyet Görüşü (1946), Müdafaa Ekonomisi (1946), İsmet İnönü ve Şahsiyeti (1946), Rakamlarla Türkiye (1949), İktisadi ve İçtimai Türkiye (1949), İktisadi Durumun Tahlili (1964), Dış Ticaretin Devletleştirilmesi (1968), İyi İnsan İyi

Adam (1969 Çevirmen), İyi İnsan İyi Politikacı (1969 Çevirmen), Enflasyona Dair (1970).

Kadro yayımlandığı sıralarda Matbuat Umum Müdürlüğü görevini yürüten Vedat Nedim Tör, 1938 – 1943 yılları arasında Turizm Müdürlüğü ve Ankara Radyosu Müdürlüğü görevlerinde bulunmuştur. 1945 yılında Yapı ve Kredi Bankası Kültür Sanat Müşavirliği görevine başlayan Vedat Nedim, 1943 – 1945 yıllarında Hep Bu Topraktan isimli altı sayılık bir dergiyi çıkarmıştır. 1970 yılında Akbank Kültür Sanat Müşavirliği'ne getirilen Vedat Endim Tör, 10 Nisan 1985 tarihinde vefat etmiştir. Vedat Nedim'in kaleme aldığı eserleri şunlardır: İşsizler (1924), Hayvan Fikri yedi (1927), Üç Kişi Arasında (1927), Kör (1928), Fevkalade Asriler (1928), Köksüzler (1937), İmralı'nın İnsanları (1940), Değişen Adam (1941), Resim Öğretmeni (1943), Sanatkâr Aşkı (1945), Hep ve Hiç (1951), Aşağıdan Yukarıya (1952), Siyah Beyaz (1952), Yıllar Böyle Geçti (1976), Kemalizmin Dramı (1979).

Kadro Dergisi kapatıldıktan sonra diğer Kadrocular gibi Burhan Asaf Belge'de Matbuat Umum Müdürlüğü'ndeki görevini sürdürmüş; aynı zamanda Ankara Radyosu'nda radyo konferansları ve haber programları yapmıştır. Demokrat Parti'nin kuruluş aşamasında DP'ye destek vermiş 1946 yılında Demokrat İzmir gazetesinin baş muhabirliğini yapmıştır. 1950 seçimlerini Demokrat Parti'nin kazanmasının ardından, iktidarın yayın organı olan Zafer gazetesinin başyazarlığına getirilmiştir. Belge, aynı dönemde Ankara Radyosu'nda hükümetin iç ve dış siyasetle ilgili çalışmalarını savunan yayımlar yapmıştır. 1957 yılında Muğla Milletvekili olarak parlamentoya giren Burhan Asaf, aynı zamanda Türkiye Radyoları haber masasının başına getirilmiştir. 27 Mayıs 1960 askeri müdahalesinin ardından Yassıada'da idam talebiyle yargılanmış ve 15 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır. 1963 affıyla serbest kalan Burhan Asaf, kanser tedavisi görmek için gittiği Batı Almanya'da 23 Ağustos 1967 tarihinde vefat etmiştir. Burhan Asaf Belge'nin eserleri şunlardır: Türkiye'deki Yeni Oluşun Bir İzahı (1936 Çevirmen), Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne Nasıl dı? Nasıl Oldu? (1939, Radyo Konferansları (1940 – 1941).

Mehmet Şevki Yazman ise Kadro Dergisi, yayın hayatına son verdikten sonra subaylık görevine devam etmiştir. Kadro'da makaleleri yayımlanırken elektrik ve makine mühendisliği diplomalarını İstanbul Üniversitesi'nden alan Mehmet Şevki, II. Dünya

Savaşı sırasında Konya Askeri Okulu'na hoca olarak atanmıştır. 1943 yılında albay rütbesine yükselen Yazman, 1946 yılında görevinden istifa etmiştir. Demokrat Parti'nin adayı olarak IX. ve X. Dönem Elazığ Milletvekilliği yapmış ve 26 Kasım 1974 tarihinde vefat etmiştir. Mehmet Şevki Yazman'ın eserleri şunlardır: Toros Çocuğu (1943), Bir Düşman Bölüğünü Bozan Mehmet Çavuş, Cephaneniz Yoksa Süngünüz Var, Viyana Kapılarından Dönüş ve Osman Ağanın Çilesi, Anadolu'nun İşgali, Kumandanım Galiçya Ne Yana Düşer?, Bölüğün Oğlu, Dumlupınar'a Giden Yol, İlk Kurşun.

SONUÇ

KADROÇULARIN İDEOLOJİK DÖNÜŞÜMLERİ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Kadro Dergisi'nin analizini yaptıktan sonra Kadrocuların fikir dünyasını şekillendiren ideolojilere bakmakta fayda vardır. Bu bağlamda üzerinde durulması gereken ilk şahıs Şevket Süreyya Aydemir'dir.

Aydemir'in otobiyografisinde de belirtildiği üzere 1919 yılında Azerbaycan'ın Nuha kentine öğretmen olarak gitmiş; askerlik yılları boyunca Ziya Gökalp'in Turancılık fikirlerinden etkilenmiştir. Şevket Süreyya'nın Nuha'daki temel gayesi Gökalp'ten edindiği Turancılık fikirlerini hayata geçirmektir. Aydemir, Nuha'da kaldığı süre boyunca cemaat anlayışını yıkıp millet anlayışını inşa etmek istemiş; ancak gördüğü manzara karşısında Ziya Gökalp'in Turancılığının uygulanamayacağına kanaat getirmiştir. Kızıl Ordu'nun Nuha'yı ele geçirmesi, Aydemir'in ideolojik manada değişimine yol açmıştır. Toplumları eksikliklerine göre kategorize etmeyi ve imparatorlukları kurmayı idealize etmenin faydasız olduğunu anlayan Aydemir için ideal ülkü artık insaniyet haline gelmiştir. Aydemir'e göre insaniyetlik ideali tüm dinleri ve insanları birleştirecek bir ideal olmuştur. "İşte şimdi Şark, yüzyıllar süren uykusundan artık uyanacaktı. Tahtlar, taçlar devrilecek, zalimler yerlere serilecekti. Yabancılar, Asya'nın topraklarından çekileceklerdi. Asya, artık Asyalıların olacaktı. Uçsuz bucaksız bozkırlarda ezanlar, esir ve mazlum milletlerin kurtuluşunu haykıracaktı!"⁷⁷⁸

Şark Milletleri Kurultayı'na Nuha delegesi olarak katılan Aydemir; Bolşevik Devrimi'ni dünya ölçeğinde düşünmeye başlamıştır. Zira kurultaya Doğu ülkelerinden katılımın fazla olması Şevket Süreyya'yı böyle bir düşünceye sevk etmiştir. Şark

⁷⁷⁸ Aydemir, Şevket Süreyya, **Suyu Arayan Adam**, Remzi Kitapevi, 15. Basım, İstanbul, 2004, s. 183

Milletleri Kurultayı'nda Zinovyef, Radek, Belakun, Pavloviç, Abilof, İkramof, Nerimanof gibi devrimci önderler Aydemir'i derinden etkilemiştir. “Şark milletlerinin bir kısmının, hatta meramlarını yazı ile ifade edecek alfabeleri bile yoktur. Yazı dilleri mevcut değildir. Alfabetesi olanların da bir kısmında yazı, ancak din kitaplarını, duaları yazmak için kullanılır. Şark memleketlerinde üniversite, kütüphane, tiyatro, hatta gazete yok demektir. İşte bizce millî mesele, her şeyden önce, ulusların, boyların, uyrukların kendi yazılarına, kendi dillerine kavuşmalarıdır. O kollar, o boylar ki, adları bile unutulmuştur. Fakat artık bunlar, keşfedilip meydana çıkarılacaklardır. Kendi dillerine, kendi yazılarına sahip olacaklardır. Millî kültür böyle çiçeklenecektir!...”⁷⁷⁹ Milletlerin kendi yazgılarını belirleme hakkı Aydemir'in Turancı fikirlerinin dönüşümüne sebebiyet vermiştir. Şüphesiz Aydemir'in bu dönüşümünde Lenin'in ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkındaki fikirleri etkili olmuştur.

Nuha kentinin kendisine dar geldiğini düşünen Şevket Süreyya, Komünist Parti'ye katılmak üzere Batum'a gitmiştir. İlk parti toplantısına burada katılan Aydemir, artık Komünist Parti'nin bir üyesi olmuştur. “Ben ihtilâlcii, hürriyetin bayrağı sanırdım. İhtilâlcii denilince aklıma, Mirabeau, Robespierre, Gambetta, yahut hiç değilse Namık Kemal veya Resneli Niyazi Bey gelirdi. İhtilâlcii asiydi. Mağrurdu. Nizam dinlemezdi. İhtilâlcii ölür, fakat sararmazdı. Hâlbuki burada ihtilâlcinin hamuru, standart potalara dökülüyordu. Bu potalarda hepsi de birbirine benzeyen standart mahlûklar imal olunuyordu.”⁷⁸⁰ Aydemir'in bu tespitleri oldukça ilginçtir; nitekim ilerleyen yıllardaki ideolojik değişiminin nedenlerinden birinin devrimcinin tek tipleşmesi olduğunu iddia etmek yanlış olmayacaktır. KUTV'da öğrenim görmeye başlayan Aydemir, 1922 yılında Türkiye'de gerçekleşen TKP tevkifatını protesto eden grubun liderleri arasında yer almıştır. Aynı yıl Moskova Sergisi'ne katılan Aydemir, SSCB ve Türkiye'nin sorunlarını kavramaya ve iki ülkeyi karşılaştırmaya başlamıştır. “İçinde bulunduğum insanlara ve davalara kendimi ilk defa işte o gün yabancı hissettim. Bu duygu neden doğdu bilmiyorum. Bu his, belki de biraz yorgunluğun, biraz aşağılık duygusunun karıştığı bir iç ezikliği idi. Fakat muhakkak ki, gördüğüm ve dinlediğim şeyler, benim idrak ufku aşıyordu. Yahut öyle değildi de, içimdeki his sadece bir kıskançlıktan ibaretti. Evet, belki bir kıskançlık!.. Çünkü bizim gençlik ideallerimizin o kadar benimsediği ülkelerin, halkların, yani bizim şu gençlik ülkümüz olan, bize vadedilmiş

⁷⁷⁹ Aydemir, Şevket Süreyya, a. g. e. , s. 189

⁷⁸⁰ Aydemir, Şevket Süreyya, a. g. e. , s. 219

saydığımız, ana yurdumuz Turan'ın kaderi, öyle sanıyorum ki bugün, burada belli oluyordu. İçimdeki ezginlik bu yenilgi ve gizli kıskançlıktan gelmese bile, muhakkak ki bu dava içinde benim yerim her halde, örneğin şu sergi sarayında konuşan Rus delikanlısının yeri değildi. O, Amerikalaşılacak, Amerika'ya yetişilecek ve Amerika geçilecekti!.. O, bu yarışın safkan bir yarış atıydı. Onun önünde aşacağı geniş ufuklar vardı. Doğru veya yanlış, muvaffak olacak veya olmayacak, ama bu rejim onun malıydı. Bu davalar onun davalarıydı. Belki buralarda, artık bir devlet kuruluyordu. Bu, onun devletiydi. O, bu rejim içinde yaşadıkça bu davalarla yoğurulacaktı. Ben ise nihayet, bir «kervana karışan»dım.⁷⁸¹ Aydemir'in bu satırlarından da anlaşılacağı gibi Gökalp'in Turancılık fikirleri hala kendini göstermeye ve kendisini etkilemeye devam etmektedir. Şevket Süreyya'nın bu fikirleri her şeye rağmen içinde bir uhde olarak kalmıştır. KUTV'da öğrenim gören Türk öğrenciler dünya devriminin gerçekleşeceğine inanan grupta yer almıştır. “O zaman hepimiz, Partinin, Trotski, Zinovyev, Radek gibi Batıya yönelik, Önder aydınlarına hayrandık. Onları dinledikçe, kendimizi yakın günlerde, Polonya'da, Almanya'da, Ren'de, Pireneler'de, hatta Balkanlarda, ihtilalin yarınki fatihleri olarak düşünürdük. Bu fetihler bize göre, yakındı kaçınılmazdı. Hatta Karadeniz ve Boğazlar için bile hayallerimiz vardı. Hele Avrupalılar. Asyalar, Afrikalar için düşündüklerimiz ne kadar sınırsızdı. Dünya, önümüzde bir kazandı. Ve biz, onu, durmadan karıştırdığımızı sanıyorduk. Yarın Vistül'de, öbür gün Ren'de ve daha sonra da, kim bilir nerelerde olacaktık. Belki Apeninlerde, belki Nil'de, Mezopotamya'da? Hele hiç kuşkusuz Uzakdoğu'da Sarı nehir ve Yang Ce - Kiyang'ta, Çinli arkadaşlarımızla mutlaka buluşacaktık. Kısacası, her şey bize o kadar yakın, o kadar kolay görünüyordu ki!..”⁷⁸² Anlaşılacağı üzere Aydemir, Lenin'in dünya ihtilali kavramını benimsemiştir. Nitekim Şevket Süreyya'nın dünya ihtilalinin gerçekleşmeyeceğine yönelik fikri değişimi Lenin'in ani ölümü ve Batı'da oluşturulmaya çalışılan idealist Rus entelektüelinin yerini Stalin'in Doğu karakterli, katı parti düzenine geçişi hızlandırmıştır.

1923 yılı sonunda İstanbul'a TKP üyesi olarak dönen Şevket Süreyya, toplumsal olayları sınıf kavgası üzerinden yorumlayan Aydınlik'ta Marx ve Lenin'in ideolojilerini tanıtan makaleler kaleme almıştır. Aydınlik'ta yer alan makalelerinde Türkiye'nin siyasi

⁷⁸¹ Aydemir, Şevket Süreyya, a. g. e. , s. 297

⁷⁸² Aydemir, Şevket Süreyya, **Kırmızı Mektuplar ve Son Yazıları**, Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1979, s. 73

rejiminin ve iktidarının denetiminden etkilenmeye başladığını söyleyebiliriz. 1925 tevkifatının ardından tutuklanan Aydemir, hapisane yıllarında Lenin'in iddia ettiği dünya devriminin mümkün olmayacağını açıkça anlamıştır. “Rusya’da ise Parti, ilk beş yıllık planın uygulanmasına hazırlanıyordu. Bu hareket, o memleket için de, dünyanın gidişi için de bir mana taşıyordu. Bana göre artık dünya ihtilâli yoktu. Rusya’daki inkılâp, artık kendi sınırları içine kapanarak, bir nevi devlet kuruluşu, bir nevi millî hareket haline çevriliyordu. Artık dava teknik bir davaydı. Sosyalizm ile kapitalizm arasında başlayan teknik inkişaf yarışı ile temposunu vurmaya başlamıştı. Bundan sonra her ülke kendi çıkış yolunu artık kendi aramalıydı.”⁷⁸³ Ziya Gökalp’in fikirlerinden etkilenerek Turancı bir ideolojiye yönelen Aydemir, KUTV macerası boyunca sosyalizmden etkilenmiş; dünya devriminin gerçekleşebileceğine olan inancını kaybettikten sonra Kemalist ideolojinin saflarına katılmıştır.

Berlin’de iktisat eğitimi alan Vedat Nedim’in ideolojik anlamda şekillenmesini sağlayan ilk aktör aynı zamanda hocası da olan Werner Sombart’tır. Sombart’ın Osmanlı İmparatorluğu’nu yarı koloni bir ülke olarak değerlendirmesi Tör’ün sol siyasi harekete sempati duymasına; Marx, Lenin, Bernstein ve Kautsky gibi devrimcilerin çalışmalarına ilgi duymasına yol açmıştır. TİÇF’nin sözcüsü olan Kurtuluş’ta kapitalizm, sosyalizm ve Türkiye proletaryasına ilişkin makaleler yayınlan Vedat Nedim daha sonra Aydınlık’ta da yazmıştır. Aydınlık’ta yazıları yer alan Tör; Şefik Hüsnü’nün derginin ideolojik çerçevesini belirlemesinden, Cumhuriyet’in ilanına karşı çıkmasından ve TBMM’yi SSCB’nin bir uzantısı olarak görmesinden rahatsız olmuştur. Buna karşın Vedat Nedim’in Aydınlık’ta yer alan makalelerinde Cumhuriyet yönetimini olumladığını ve reform hareketlerini desteklediğini söyleyebiliriz. 1927 tevkifatının ardından TKP başkanı Şefik Hüsnü yurt dışına kaçmış; Vedat Nedim ise parti genel sekreterliği görevine devam etmiştir. “... Vedat Nedim Bey İstanbul’da TKP’ni yönetirken, Şefik Hüsnü Bey ona takma adlı mektuplarla yurt dışından direktifler göndermiş. Aralarının açılmasının başlıca nedeni, Şefik Hüsnü Bey’in bu mektuplarında Komintern’in emridir diyerek, tramvay amelesine v. b. grevler yaptırılmasını ısrarla istemesi olmuş. Vedat Nedim Bey ise, o zaman ki koşullarda bu gibi eylemlerin güçlüğü de zamansızlığını, işçiler arasında yeni yeni filizlenen parti hücrelerinin ezilmesine yol açacağını ileri sürerek direnmiş. Şefik Hüsnü Bey ise, parti disiplini

⁷⁸³ Aydemir, Şevket Süreyya, a. g. e. , s. 407

adına onu sıkıştırmaya devam etmiş. Vedat Nedim Bey, Şefik Hüsnü Bey'in Komintern'e vereceği faaliyet raporlarında çok iş yapmış olarak göze girmek gibi amaçlarla, Türkiye'deki partinin çıkarlarına aldırış etmediğinden kuşkulandırmaya başlamış.⁷⁸⁴ Tör, bu olaydan sonra TKP ve sol siyasi hareketle olan ilişkisini kesmiştir. Anlaşılacağı gibi Vedat Nedim'in TKP'den kopuşu ve ideolojik dönüşümünün temelinde Komintern kararlarının uygun şartlar oluşmamasına rağmen Türkiye'de uygulanmak istenilmesidir. Bunun yanı sıra Mete Tuncay'ın varsayımı ise Vedat Nedim'in, Mustafa Kemal önderliğindeki milli mücadeleye ve sonrasındaki reformlara karşı heyecan duymuş olması; haliyle bu heyecanın ideolojik değişmeye sebebiyet verdiğidir.

Kadrocular arasında yer alan bir diğer isim İsmail Hüsrev Tökin'de lise yıllarında sol siyasi harekete ilgi duymuş hatta kendisini anarşist olarak tanımlamıştır. KUTV'da iktisat eğitimi alan Tökin, para ve tarım sorunlarına ilişkin Marksist analizlerde bulunmuştur. İsmail Hüsrev tıpkı Aydemir gibi hem Türkiye'de hem de dünyada sosyalist devrimin gerçekleşemeyeceğini ön görerek Kemalizm'in yanında yer almıştır. "Kıtaigorodsky'nin Üçüncü Enternasyonel'de Türkiye'nin köylü bir memleket olması dolayısıyla komünist bir nüfusa sahip olmaması ve Türk milletinin milli – dini geleneklerine bağlı olması"⁷⁸⁵ gibi nedenleri ileri sürmesi; Tökin'in SSCB'nin milli kurtuluş hareketlerini, komünizmin uydusu olarak değerlendirmesine sebep olmuştur. Bunun yanı sıra Marksizmi çok iyi bilen İsmail Hüsrev; Türkiye'de üretim araçlarının geri seviyede olmasının, Marksizmin engelleyeceğini düşündüğünü söylemek yanlış olmayacaktır.

Mimarlık ve sosyoloji öğrenimini Almanya'da alan Burhan Asaf Belge, tıpkı diğer Kadrocular gibi Osmanlı İmparatorluğu'nun içinde bulunduğu duruma çare aramıştır. Almanya'daki Spartakist harekete sempati besleyen Belge, sol harekete ilgi duymaya başlamıştır. Burhan Asaf'ın ideolojik çerçevesi Rosa Lüksemburg, Karl Liebknecht gibi Spartakistler etrafında şekillenmiştir. Aydınlık'ta çeviri makaleleri yayınlanan Belge'nin ideolojik dönüşümü eniştesi olan Yakup Kadri vasıtasıyla Mustafa Kemal ile tanıştığı andan itibaren değişmiş ve Kemalizmin saflarına katılmıştır.

⁷⁸⁴ Tuncay, Mete, **Türkiye'de Sol Akımlar II (1925-1936)**, BDS Yayınları, İstanbul, 1992, s. 49

⁷⁸⁵ Tuncay, Mete, **Türkiye'de Sol Akımlar I (1908-1925)**, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 3. Basım, 1978, s. 363-366

Otobiyografilerinde de değinildiği üzere Kadrocuların hemen hepsi yurt dışında eğitim almış, sol siyasi harekete sempati duymuş aydınlardır. Kadrocuların etkilendikleri ideolojilerin başında Marksizmin bir kolu olan Leninizm gelmektedir. Şevket Süreyya ve İsmail Hüsrev'in Moskova'da öğrenim görmeleri bu etkinin başlıca sebebidir. "...sınıf savaşı artık uluslararası boyutlarda, bir yandan emperyalistler, öte yandan da ileri ülkelerin devrimci proletaryasıyla işbirliği yapan, sömürge ulusları arasında geçecektir."⁷⁸⁶ Osmanlı İmparatorluğu'nun Batılı kapitalist devletler tarafından sömürülmesi; Kadrocuların emperyalizm karşıtı görüşlerinin kuvvetlenmesine neden olmuştur. Marx'ın kapitalist düzene ilişkin öngörülerinin eksik kaldığını düşünen Kadrocular özellikle Lenin'den etkilenmiştir. Lenin'e göre emperyalizm şu beş temel nitelikten oluşmaktadır: "1- Üretim ve sermayenin yoğunlaşması öyle yüksek bir safhaya gelmiştir ki, ekonomik hayatta tayin edici bir rol oynayan tekelleri yaratmıştır. 2- Banka sermayesi ile sanayi sermayesinin birleşip kaynaşması ve bu mali sermaye temeli üzerinde bir mali oligarşinin yaratılması. 3- Emtia ihracından ayrı olarak, sermaye ihracının istisnai bir önem kazanması. 4- Dünyayı aralarında paylaşan uluslararası tekelci kapitalist birliklerin kurulması. 5- En büyük kapitalist devletlerarasında bütün dünyanın toprak bakımından paylaşılması."⁷⁸⁷ Lenin'e göre ulusal bağımsızlık savaşları, emperyalizmi mağlup etmek için elzemdi; ancak Lenin, emperyalizmin yok oluşunun sosyalizmin inşa edilmesiyle mümkün olacağını savunmuştur. Kadrocular ise Lenin'den farklı olarak ulusal bağımsızlık savaşlarının, emperyalist sistemi yok edeceğini dile getirmiştir.

Şevket Süreyya ve İsmail Hüsrev, Moskova'da öğrenim görürken yalnızca Marksizmin siyasi öğretilerinin yanı sıra iktisadi uygulamalarından da etkilenmiştir. Lenin'in 1921 yılında uygulamaya koyduğu NEP (Novaya Ekonomiçeskaya Politika) ve 1928 yılında Stalin'in uyguladığı planlı ekonomi modeli Kadrocuları iktisadi manada etkilemiştir. "1- Partisiz köylünün zorlumu (yani ürün fazlasına el konulması) yerine bir tahıl vergisi uygulaması arzusunu yerine getirmek. 2- Bu verginin miktarını önceki yılın zorlumu oranla azaltmak. 3- Vergi miktarını çiftçinin sarf ettiği çabayla orantılı olarak saptama ilkesini benimsemek, yani bu vergiyi, çiftçi daha büyük bir çaba sarf ettiği ölçüde azaltmak. 4- Vergiyi zamanında ve tamamen ödediği takdirde, çiftçiye geri kalan ürün

⁷⁸⁶ Tuncay, Mete, **Sosyalist Siyasal Düşünüş Tarihi II**, Bilgi Yayınları, İstanbul, 1976, s. 575

⁷⁸⁷ Lenin, Vladimir İlyiç, **Emperyalizm Kapitalizmin En Yüksek Aşaması**, Çev: Erdoğan Başar, Sol Yayınları, Ankara, 1965, s. 118

fazlalarını yerel mübadele için kullanma özgürlüğü tanımak.”⁷⁸⁸ NEP, tarıma yönelik bir politikaydı ve bu yüzden kapsamı sanayiden ziyade iç ticarete yönelikti. NEP her ne kadar tarım politikaları üzerine inşa edilmiş olsa da sanayi alanında da bazı esasları uygulamaya koymuştur. NEP’in sanayi ayağında özel ya da kooperatif şeklindeki küçük – orta işletmeleri destekleme, devlet işlerinin girişimcilere, kooperatiflere ve kiralanmasına izin verilmesi ve köylülerin kullandıkları tüketim mallarının üretimin arttırmak için büyük işletmelere bağımsızlık ve girişim imkânı verilmesini kapsamaktadır. NEP döneminde emeğe olan bakış açısı da değişmiştir. Savaş komünizmi döneminde emek, diğer üretim faktörleri gibi karşılığı ve ödenmesi ticari ilkelere tabi olmaması gereken zorunlu bir devlet hizmeti olarak değerlendirilirken; NEP’le beraber serbest piyasaya dönüş, serbest bir emek pazarına dönüş manasına gelmiştir. Nitekim savaş komünizmi döneminde yerel pazarlarda mübadelenin takas şeklinde yapılması sona ermiş, NEP sonucu oluşan devlet kapitalizminin bir parçası olan para politikası devreye girmiştir. Anlaşılacağı üzere NEP’in temel gayesi sosyalist devletin, dış ticareti, bankaları ve büyük sanayi kuruluşlarını kontrol altında tutmaktır. “NEP’in dış politika ayağına baktığımızda Bolşevikler, Ekim Devrimi sonrasında, dünya devrimi gerçekleşeceğini ve sosyalist düzenin egemen olacağını öngörmüş; fakat bu varsayımları doğru çıkmamıştır. Ekonomik ve siyasi arenada yalnız kalmak istemeyen SSCB strateji değiştirerek emperyalizm karşıtı söylemlerini yumuşatmış Batı ile yeni ilişkilere girmiş, kapitalizme alternatif bir sistem önermekten ziyade emperyalizme karşı kendi sistemlerini savunmaya başlamıştır.”⁷⁸⁹ Anlaşılacağı gibi dış politikada strateji değiştiren SSCB sosyalist devrimin gerçekleşeceğine olan inancını kaybetmiş ve Batı ile pragmatik ilişkilere girmiştir. Kadrocular ise derginin ilk sayısından itibaren iktidarın dış politikadaki hamlelerini ele almamıştır. Bunlara ek olarak Kadrocuların, genç Türkiye Cumhuriyeti’nde sosyalist bir rejimin inşa edilmesine sıcak bakmadıklarını söyleyebiliriz. Zira Şevket Süreyya, Burhan Asaf ve İsmail Hüsrev otobiyografilerinde belirtildiği üzere 1924 Komintern kararlarına itiraz etmiş ve TİÇSF’ndan ayrılmaya karar vermişlerdi. Ayrıca Kadrocular, SSCB’nin deneyimlerinden faydalanmış Türkiye’nin Batılı kapitalist ülkelerle ilişki içerisinde olması gerektiğini savunmuştur. “NEP iç politika alanında, bir bakıma siyasi bir

⁷⁸⁸ Carr, Edward Hallett, **Bolşevik Devrimi II 1917-1923**, Çev: Orhan Suda, Metis Yayınları, İstanbul, 1998, s. 256

⁷⁸⁹ Türkeş, Mustafa, **Ulusçu Bir Sol Akım: Kadro Hareketi (1932-1934)**, İmge Kitapevi, Ankara, 1999, s. 109-113

önlemi. İç savaş döneminde orduyu besleyebilmek için köylünün elindeki tarımsal ürün müsadere edilerek alınmıştı ve köylüler rejime sıcak bakmamaktaydılar. İktisadi anlamda üretimi artırmayı da hedefleyen NEP, aynı zamanda, köylünün rejime karşı tepkisini yumuşatarak devletin yanında yer almasını sağlamak amacıyla kimi kısıtlamaları yumuşatmıştır. NEP ile mülkiyeti devlete ait olmak kaydıyla toprağın devletten kiralanarak kullanılmasına izin verilmiş ve küçük ölçekli özel ticaret ve sanayi üretimi özendirilmiştir.⁷⁹⁰ SSCB’de uygulanan NEP’te toprak mülkiyeti devlete, kullanım hakkı köylüye ait olarak tanımlanırken; Kadrocular, köylünün toprağın mülkiyetine sahip olması gerektiğini; ancak tekelleşmenin önüne geçmek için toprak mülkiyetinin bir takım şartlara bağlı olması gerektiğini savunmuştur. Neticede Kadrocular, SSCB’de uygulanan NEP’in dış ilişkiler ayağıyla ilgilenmemiş; fakat iç politikada NEP’ten faydalanmış ve Türkiye’nin kendi ekonomi politikalarının NEP’e benzer olması halinde tarımsal üretimin ve sanayi faaliyetlerinin artacağını iddia etmiştir. Kadrocuların özgün çözümler getirdikleri hususlardan biri köy iktisadiyatına bakışıdır. Kadrocuların konuya ilişkin fikirleri toprak ağalığı ve yapılmasını elzem gördükleri toprak reformu üzerine yoğunlaşmıştır. Kadroculara göre ülkedeki tarımsal gelişmeyi etkileyen temel sorunlardan biri toprak ağalığıdır. Toprak ağalığını Doğu ve Güneydoğu Anadolu’ya has bir oluşum olarak değerlendiren Kadroculara göre toprak ağaları dini ve siyasi güçleri elinde bulundurmakta, tarımdan elde edilen artı ürünü yatırıma çevirememektedir. Ege kırsalında ise ortakçılığın yaygın olduğunu savunan Kadrocular, bu bölgede şehirlere yerleşen ailelerin kırsaldaki topraklarını kiraya verdiklerini; köylünün bu toprakları işlemek için şehirlere yerleşen ailelerden tohum veya teknolojik destek almak zorunda kaldığını ve bu ailelere borçlandıklarını; borçlarını ödeyemedikleri için ortakçı veya aracılığıyla köylünün toprağının elinden alındığını savunmuştur. Nitekim bu durum tarımsal arazilerin bölünmesine ve üretimin düşmesine yol açmaktadır. Bunun yanı sıra ulaşım ağının yetersiz ve pahalı oluşu tarımsal üretiminin artışını engelleyen bir diğer etkidir. Kadrocuların önerdikleri çözüm ise toprak reformudur. Buna göre; ulusal çapta bir tarım planı hazırlanmalı, kâr marjı yüksek olan incir, tütün, fındık gibi ürünlerin üretimine ağırlık verilmeli, tarım kooperatifleri kurulmalı, toprak ağalarının elindeki topraklar millileştirilmeli ve toprak satışı toprak reformu gerçekleştirilinceye kadar zorlaştırılmalıdır. Böylece; toprak ağalarının dini ve siyasi gücü zayıflayacak,

⁷⁹⁰ Türkerş, Mustafa, a. g. e. , s. 113-114

derebeyinin tahakkümünden kurtulan köylü devletle işbirliğine girecek, haliyle Doğu Anadolu'daki Kürt sorunu da bitecektir. Görüldüğü gibi ideolojik manada SSCB'den etkilenen Kadrocuların köy iktisadiyatına ilişkin görüşleri SSCB'nin pratiklerinden farklıdır. SSCB'de toprak mülkiyeti ortadan kaldırılmışken; Kadrocular özel mülkiyete karşı çıkmadıklarını her fırsatta dile getirmiş ve halkçı bir politika izlediklerini savunmuşlardır.

SSCB, 1928 yılında Stalin'in emri ile NEP'lerden vazgeçerek planlı ekonomi modeline geçmiştir. SSCB'de uygulanmaya konan planlı ekonomi modelinin temel amacı sanayileşme, tarımsal üretimin modernleşmesi ve elektrik teknolojisinin yaygınlaşması ve tüm bunların devlet tarafından inşa edilmesini kapsamaktadır. Bu bağlamda SSCB I. Beş Yıllık Sanayileşme Planı'nı hayata geçirmiştir. SSCB'de yürürlüğe konan planlı ekonomi modeli Kadrocuların ilgisini çekmiş ve bu hususta SSCB'den etkilenmişlerdir. İnkılabın ideolojisini etme parolasıyla yola çıkan Kadrocular, iktisadi sahada örnek aldıkları SSCB'nin planlı ekonomi modelini savunarak genç Türkiye Cumhuriyeti'nin iktidarını sanayileşme, tarımsal üretimin modernleşmesi ve enerji gibi başat konularda etkilemeye çalışmıştır. Kadrocular, planlı ekonomiye iki farklı pencereden bakmıştır. Kadroculara göre; SSCB'nin planlama konusundaki atılımları toplumsal ihtiyaçları karşılamak maksadıyla ortaya çıkarken; Avrupa'da ise planlamanın kapitalizmin bir sonucu olan artı ürüne çare aramak amacıyla uygulandığını iddia etmiştir. Nitekim Türkiye için planlama konusunda örnek alınması gereken ülke SSCB'dir; zira Türkiye'de tıpkı SSCB gibi üretim yetersizliği sorunu ile karşılaşmaktadır. Bilindiği gibi Türkiye'de 1934 yılında I. Beş Yıllık Sanayi Planı yürürlüğe konmuştur. Kadrocular, bu süreçte hükümetin uygulamaya koyduğu sanayi planının eksik olduğunu; özellikle enerji, çimento, şeker ve alkol sahalarına ağırlık verilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Bunun yanı sıra Kadrocuların savunduğu planlı ekonomi modelinde tıpkı SSCB'de olduğu gibi tüm sorumluluk devlete aittir; yani üretim ve dağıtım süreçleri devletin kontrolü altında olmalıdır. Kadrocular, planlı ekonomide özel teşebbüse de yer vermiştir. Tahmin edileceği gibi bu hususta, özel sektöre sınırlı bir alanda yer veren Kadroculara göre; planlı ekonomide özel sektör karar verici konumda olmamalı ve devlete yardımcı olmalıdır. Bu konuda üzerinde durulması gereken nokta hem Türkiye'nin hem de SSCB'nin planlı ekonomik kalkınmada farklı pratikler edinmesidir. SSCB'de uygulanan sanayileşme planında yüklenici kuvvet devlettir;

ancak Türkiye'deki sanayileşme planında yüklenici kuvvet devlet destekli özel sektördür. Kadrocular savundukları planlı ekonomi modelinde her ne kadar devletin başat konumda olmasını istese de, iktidarın özel sektörü desteklemesine karşı durmamıştır. Buna rağmen dergide, başta İş Bankası çevreleri ve sermaye sahiplerini de eleştirmekten geri kalmamıştır.

Kadrocular, yalnızca SSCB uygulamalarından değil, Alman iktisatçılar Werner Sombart ve Adolf Wagner gibi isimlerin bazı düşüncelerinden de etkilenmiştir.

Bilindiği üzere Kadrocular, Alman iktisatçı Sombart'ın düşüncelerine dergide yer vermiştir. Ayrıca Vedat Nedim'in Almanya'da öğrenim gördüğü sıralarda Sombart'tan ders almış olması da Alman iktisatçının bazı fikirlerinin dergide yer almasına neden olmuştur. “Sombart erken dönem çalışmalarında Marksizmden etkilenmiş olmakla birlikte, sonraki çalışmalarında anti-Marksist fakat Marksist görüşleri ciddi düzeyde eleştiren bir akademisyen olarak ortaya çıkmıştır... Sombart'ın anti-Marksist, Marksizmi ciddiyetle eleştiren akademisyen kimliğinin uzun süre devam etmediği anlaşılmaktadır, zira Sombart, Hitler'in iktidara gelişinden kısa süre sonra kimi görüşlerini hızla değiştirmiştir. Sombart, Birinci Dünya Savaşı öncesi dönemde yayımladığı çalışmalarında, (örneğin *The Jews and Modern Capitalism* adlı kitabında) Yahudilerin iktisadi gelişmelerde olumlu rol oynadıkları tezini savunurken, Temmuz 1934'de *Deutscher Sozialismus* (Alman Sosyalizmi) adıyla yayınlanan ve daha sonra İngilizceye *A New Social Philosophy* (Yeni bir Sosyal Felsefe) başlığıyla çevrilen kitabında Yahudileri düşman olarak tanımlamıştır. Bu birçok araştırmacı tarafından, Sombart'ın özür dileyerek Hitler'e yararına ve ideologluğunu yapma girişimi olarak değerlendirilmektedir.”⁷⁹¹ Kadrocular, dergide Sombart'ın erken dönem çalışmalarına fazlaca atıfta bulunmuştur. “Sombart'a göre plan, bir milli iktisat mevzuudur. Ve yeni manasıyla millet iktisadiyatı, ancak bir planlı iktisadiyat ve planlı iktisadiyatta ancak bir millet iktisadiyatı olabilir.”⁷⁹² “Sombart, planlı iktisadın esas vasıflarını şöyle tespit ediyor: Planlı iktisadın ilk vasfı, (Umfassenheit) kavrayıcılık, (Totalitaet) bütünlüktür. Yani plan, iktisat hayatının bütün parçalarını kavramak, içine almak mecburiyetindedir. Planlı iktisadın ikinci vasfı, vahdettir. Yani plan bir tek merci tarafından tanzim

⁷⁹¹ Türkeş, Mustafa, a. g. e. , s. 119-120

⁷⁹² Aydemir, Şevket Süreyya, “Plan Mefhumu Hakkında”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 218-219

edilmelidir. Bu da ancak milli vahdeti temsil eden Devlet olabilir... Planlı iktisadın üçünü vasfı, tenevvüdüdür. Yani plan, mekanik bir şema olamaz; her milletin iktisadi ve içtimai şartlarına göre değişir.”⁷⁹³ Sombart’ın geçirdiği ideolojik değişim, komünist geçmişleri sebebiyle sürekli eleştirilen ve fikirlerine karşı olunan Kadrocular için sığınak noktası olmuştur. Buna karşın Sombart’ın plan mefhumuna dair açıklamaları 1914 öncesinde kaleme aldığı eserlerinde yer almaktadır. “Kapitalizmin doğuşu ve yükselişine ilişkin yapılan betimlemelere bakıldığında Kadro’da yapılanlar ile Sombart’ınkiler arasında birçok benzerlik bulmak mümkündür. Sombart’ta Kadrocular da kapitalizmi üç döneme ayırarak irdelemektedirler; erken dönem (15-16: yy), yüksek kapitalizm (1760-1914) ve geç kapitalist dönem (1914 sonrası). İlk iki dönem üzerine yapılan analizlerde, Kadro’da yapılan betimlemelerle Sombart’ın analizleri arasında oldukça ciddi örtüşmeler söz konusuysen, son dönem üzerine yapılan tartışmalarda önemli farklılıklar mevcuttur. Sombart emperyalizm konusu üzerinde neredeyse hiç durmazken, Kadrocular geç kapitalist dönemin temel özelliğinin emperyalist güçler arasındaki rekabet olduğunu ileri sürmektedirler.”⁷⁹⁴ Yani plan mefhumu ile ilgili olarak Kadrocuların etkilendiği kaynak NEP ve planlı ekonomi modelleridir. Neticede Kadrocuların, Sombart’ın erken dönem çalışmalarındaki fikirlerinden etkilendikleri; ancak plan mefhumuna yönelik ideolojilerinin alt yapısının SSCB pratiğinden edindiklerini söylemek yanlış olmayacaktır.

Kadrocuların etkilendiği iddia edilen bir diğer isim ise Adolf Wagner’dır. Wagner’e göre: “Devlet sosyalizmi tartışmasının önde gelen isimlerinden Wagner, devletin ekonomiye müdahale etmesi, kimi sektörleri kendi elinde tutması ve korumacı politikalar uygulaması gerektiğini savunmuştur.”⁷⁹⁵ İsmail Hüsrev ise Adolf Wagner’in görüşlerini önemli bulmakla beraber Wagner’e şu eleştirileri getirmiştir: “Bugün Türkiye’de resmi ulemanın anladığı devletçilik telakkisi, devlet sosyalizminden, başka bir tabirle, müdahalecilikten başka bir şey değildir. Bu ulema, fert faaliyetlerinin esas kalmasını ve devletin ancak bazı nafia işlerini üzerine almasını muvafık görüyorlar. Bizce bu nevi bir devletçilik, bir içtimai sistem olmaktan ziyade bir devlet politikasıdır. Hâlbuki hakiki devletçilik, cemiyetin bünyesinde bir istihaleyi tazammün eden bir

⁷⁹³ Tör, Vedat Nedim, “Kadro’yu Teyit Eden Bir Eser: Die Zukunft des Kapitalismus”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 5, Mayıs 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 247-248

⁷⁹⁴ Türkeş, Mustafa, a. g. e. , s. 122

⁷⁹⁵ Türkeş, Mustafa, a. g. e. , s. 117

sistemin ifadesi olabilir.”⁷⁹⁶ Anlaşılacağı gibi İsmail Hüsrev, özel sektörün devletin izin verdiği alanlarda faaliyet göstermesi gerektiğini ve Türkiye’de Wagner’in görüşlerinin sermaye birikimi olmaması nedeniyle uygulanamayacağını savunmuştur. Bu noktada İsmail Hüsrev’in Adolf Wagner’in düşüncelerine karşı çıktığı ve etkilenmediğini söyleyebiliriz.

Bilindiği gibi, Marx tarihsel gelişme sürecinde ortaya çıkan son ilişki olarak kapitalizmi görmüştür. Kapitalizmin doğuşunu coğrafi keşiflere kadar götüren Marx, kapitalist aşamanın ardından sosyalist aşamaya geçileceğini savunmuştur. Kapitalizmin teorik ve tarihsel bir analizini yapan Marx’a göre kapitalizm: serbest rekabetin artı değere neden olduğu, artı değerın gelişme aşamasında tekelliliğe dönüştüğü emek – sermaye arasındaki ilişkilerin eşitsizliğine dayanan bir tarihsel gelişim sürecidir. Marx’a göre kapitalist ilişkilerin ortaya çıktığı ilk yer İngiltere’dir. 16. yüzyıl İngiltere’si işçi sınıfının sömürülmesi sonucu oluşan sermaye birikiminin kalesidir.

Lenin ise emperyalist aşamadaki kapitalizmin 5 özelliğini şöyle sıralamıştır: “1- Üretim ve sermayenin yoğunlaşması öyle yüksek bir safhaya gelmiştir ki, ekonomik hayatta tayin edici bir rol oynayan tekelleri yaratmıştır. 2- Banka sermayesi ile sanayi sermayesinin birleşip kaynaşması ve bu mali sermaye temeli üzerinde bir mali oligarşinin yaratılması. 3- Emtia ihracından ayrı olarak, sermaye ihracının istisnai bir önem kazanması. 4- Dünyayı aralarında paylaşan uluslararası tekellci kapitalist birliklerin kurulması. 5- En büyük kapitalist devletlerarasında bütün dünyanın toprak bakımından paylaşılması.”⁷⁹⁷

Kadrocular ise Marx gibi kapitalizmin Avrupa’da vücut bulduğunu savunmuştur. “Bütün mayası yağmadan ibaret olan ilk ticaret sermayeleri üstüne şimdi de fabrikasını kuran Garp memleketlerinde sayın gittikçe kıymetlenmesine mukabil, iptidai bile olsa kendi milli sanayini kaybeden ülkelerde say gittikçe kıymetsizleşti... On altıncı asırdan on sekizinci asır ortasına kadar, Atlas Denizi ile Büyük Okyanus ve Hint Denizleri arasında yaratılan esir müstemlekelere on sekizinci asrın sonları ile on dokuzuncu asrın ortasında da, Sarı Denizden Ege Denizine kadar uzanan yekpare bir yarı müstemleke dünyası işte böyle ilave olundu... İşte emperyalizm, sermaye, sanayi ve müstemleke

⁷⁹⁶ Tökin, İsmail Hüsrev, “Milli Kurtuluş Devletçiliği II”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1037-1038

⁷⁹⁷ Lenin, Vladimir İlyiç, a. g. e. s. 118

hâkimiyetini elinde tutan mahdut memleketlerin, sermayeden ve sanayiden mahrum geri memleketler üstünde tesis ettikleri ve hala da yaşatmak istedikleri teaddi ve istismar nizamının adıdır.”⁷⁹⁸ “Makinanın kömür ile demirin bir mahsulü olması, onu bulup istihsale tatbik eden birkaç milletin elinde (İngiltere, Fransa, Belçika ve daha sonra Almanya) bir tahakküm silahı yapmıştır. Makine ile beraber onun kullanılabilmesi için icap eden cemiyet nizamı (liberal demokrasi) ve onun kârla çalışmasını temin eden iktisat nizamı (liberal kapitalizm) çok kısa bir zaman mesafesi dâhilinde emperyalist tahakküm tarzının bütün unsurlarının vücut bulmasına yol açmıştır. (Sanayi ve ticaret emperyalizmi, finans emperyalizmi, silahlı siyasi emperyalizm)”⁷⁹⁹ “Kapitalizmin ilk ve yüksek çağında garpte sermaye terakümünde harici ve dâhili olmak üzere başlıca iki memba gösterebiliriz. Harici kaynaklar ayrıca üç kısma ayrılır: 1- Avrupa harici memleketlerle Avrupa memleketleri arasındaki ticari muamelelerde alım fiyatları ile satım fiyatları arasındaki farklar. 2- Avrupa harici memleketlerin yağması ve talanı. 3- Esir emeğinin istismarı. Dâhili kaynaklar ise, Avrupa köylüsü ile şehir esnafının istismarı ve köylü ile şehir müstahsilinin mülkiyetinden tecrididir.”⁸⁰⁰ Anlaşılacağı üzere Kadrocularda tıpkı Marx gibi kapitalizmin Avrupa’da vücut bulduğunu, Avrupalıların sömürgelerinden hammadde ve insan kaynağını kullanarak sermaye birikimini gerçekleştirdiğini dile getirmiştir. “Marksizm’e göre amelenin sermayeleştirilmiş fazla kıymetleri kapitalist sermaye terakümünün anasıdır. Vakıa müstemlekeler yağmasının ilk sermaye terakümünde müessir olduğu kaydolunmakla bu ilk sermaye kendi tezayüdü seyrinde asıl kuvvetini sanayi memleketlerinde işçinin kaybolmuş sayından alıyor. Fakat şu aşikârdır ki, müstemleke ve yarı müstemlekelerle geri memleketlerin fasılasız ve vahşi istismarı olmasa, bu sermaye devri daimisi nasıl cereyan edebilir? Bu memleketlerin sanayi memleketlerine verdiği ucuz ham veya gıda maddelerine mukabil kendisine satılan pahalı fabrika mamulâtı arasındaki fiyat farkı, acaba kapitalist sermaye terakümünün hakiki mayası değil midir? ”⁸⁰¹ Görüldüğü gibi Aydemir, Marx’ı sömürgelerden gelen artı değeri hesaba katmadığı için eleştirmiştir.

⁷⁹⁸ Aydemir, Şevket Süreyya, “Emperyalizm Şahlanıyor mu?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 16, Nisan 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 798-800

⁷⁹⁹ Belge, Burhan Asaf, “Oklar, Neyi Gösteriyor?”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 27, Mart 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1496

⁸⁰⁰ Tökin, İsmail Hüsrev, “Garpte Sermaye Terakümünde Müstemlekelerin Rolü”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 32, Ağustos 1934, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1741

⁸⁰¹ Aydemir, Şevket Süreyya, “Fikir Hareketleri Arasında Türk Nasyonalizmi II: Marksizm”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1027

Şevket Süreyya, kapitalizmin Avrupa’da vücut bulmasının evrensel bir çatışmaya sebebiyet verdiğini savunmuştur. Yani Avrupa kapitalizmi, metropol ve sömürge – yarı sömürge ülkeler çelişkisine neden olmuştur. Nitekim Kadrocular, Marx’ın sınıf kavgasını metropol – sömürge ülkeler çelişkisine uyarlayarak, Türk devrimine farklı bir boyut kazandırmak istemişlerdir.

Marx, kapitalist aşama sonrasında toplumların sosyalist aşamaya geçeceğini dile getirmiştir. Marx, sosyalist aşamada işçi sınıfları arasındaki çatışmaların yok olacağını, dünya işçilerinin birleşeceğini iddia etmiştir. Kadrocular ise sosyalizmi, kapitalist düzenin sonucu olarak görmüştür. “Karl Marx, kapitalizmin talihini sınıf mücadelesine bağladı. Ona göre, sermayenin gittikçe artan merkezleşme hareketi neticesinde, istihsalinde gittikçe cem’î bir mahiyet alması ile istihsal vasıtaları üzerindeki mülkiyetin şahsi kalması arasındaki tezat, nihayet bir gün patlak verecek ve kapitalizm, cem’î istihsalini temsil eden proletarya sınıfı ile istihsal vasıtaları üzerindeki şahsi mülkiyeti temsil eden burjuva sınıfı arasında gittikçe keskinleşen mücadelenin sonunda, proletarya sınıfının diktatorası ile tasfiye edilerek, yeni bir nizam âlem –sosyalizm-teessüs edecek ve insanlık, <<zaruretler dünyasından kurtulup hürriyet cihanına>> kavuşacaktı. Karl Marx, bu tahmininde haklı çıkabilirdi, eğer bütün millet iktisadiyatları aynı nispette ve aynı zamanda onun tasavvur ettiği gibi inkişaf etmiş olsalardı. Hâlbuki Marx’ın mücerret olarak inkişaf seyrini önceden haber verdiği kapitalizm nizamı, hakikatte hiçbir vakit bütün millet iktisadiyatlarına şâmil, saf ve mütecanis bir mahiyet arz etmedi. Millet içinde sınıf farklılığı ile yaşayan kapitalizm, cihan içinde sanayi ve ziraat memleketleri – metropol ve müstemleke – farklılığından kuvvet alarak serpildi. Avrupa’da kapitalizmin kuvvet farklılıklarında biri, amele sınıfının istismarı ise; diğer ve daha verimli de müstemleke milletlerinin istismarı oldu.”⁸⁰² “Yalnız şu aşikârdır ki, cemiyet içinde, iktisadi mukadderatı birbirinden ayrı ve birbirine zıt zümrelerin ve sınıfların mevcudiyetine, bizzat bugünkü Avrupa’nın vaziyeti tekzip edilmez bir şahit olmakla beraber, mesela bir Parya veya bir Kuli ile Mançester’de veya Ren havzasındaki bir sanayi işçisinin hayat şartlarını bir tutmak ve davalarını bir saymaktaki imkânsızlıkta göz önündedir. Avrupa veya Amerika’da sanayi işçisinin bütün davası, bir taraftan bugünkü yüksek hayat standardını muhafaza etmek, diğer taraftan da bu hayat standardını daha fazla yükseltmektir. Hâlbuki onun bu yüksek hayatı Parya veya

⁸⁰² Tör, Vedat Nedim, “Milli Kurtuluş Hareketleri ve Buhran”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 930

Kulinin yahut bütün memleketlerdeki hammadde ve gıda maddeleri müstahsilinin, hulasa müstemleke ve yarı müstemlekelerle, geri memleket halkının iktisadi fakirleşmesi hesabına temin olunabilir. Nitekim bu fakirleşme sessizce yürüdüğü ve Avrupa mütemadiyen müstemlekelerin yarattığı fazla kıymet oluklarından harıl harıl altın aktığı senelerde büyük sanayi memleketlerinde de sınıf mücadelesinin yerinde sınıf ahengi hükümandır. Şu halde, büyük sanayi memleketlerinde işçi ile sermaye sahibi arasında sınıf mücadelesi şeklinde bir (kâr taksimi) mücadelesi mevcut olduğunu kabul etsek bile, bundan başka bir de sanayi memleketleri amelesi ile geri memleketler halkı arasında (hayat farkı) şeklindeki mücadeleyi de ayrıca inkâr etmemek ve bu suretle, Marx sınıf mücadelesini, kendisinin izah ettiği gibi cihanşümulleştirememek zarureti vardır.”⁸⁰³ Anlaşılacağı üzere Kadrocular, Marx’ın ifade ettiği işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki çatışmanın 19. yüzyıl Avrupası için geçerli olduğunu; metropol olarak nitelendirilen Batı ile sömürge konumundaki Asya ve Afrika toplumlarını ifade etmediğini savunmuş ve 19. yüzyıldaki asıl çatışmaların metropol – sömürge ülkeler arasında gerçekleşeceğini dile getirmiştir. “İhtilalci sosyalizme gelince: Bu hareket büyük istihsal vasıtaları üstündeki mülkiyet şeklinin içtimaileştirilmesi neticesinde insan cemiyetinin simasını değiştirmek ister. Fakat büyük istihsal vasıtaları cihan üstünde müsavi bir şekilde dağılmamış, teknik, sermaye ve amele kesafeti cihanın mahdut birkaç mıntıkasında birikmiş bulunmaktadır. Bunun için Avrupa’da teessüs edecek bir sosyalizmin bu kesafeti dağıtmaktan sonra âlemşümül bir adaleti nasıl kurabileceği davası cidden suale değer. Zira büyük istihsal vasıtaları cihanda rasyonel bir şekilde dağılmadıkça, Avrupa’nın siyasi, iktisadi ve fikri hegemonyası bütün milli camiaların müsavi haklar ve seviyelerle karşılaşmasına inkılap etmedikçe bir Avrupa sosyalizminin mevzii ve müteaddi mahiyetinden kurtulması kabil midir? Bu istifham karşısında sosyalist rehberlerinin bir âlemşümül sosyalizmden bahsetmeleri de fiilen imkânsızdır. Çünkü sosyalizm ihtilali büyük sanayi üstünde kaynaşan amelenin büyük sermayeyi elinde tutan sınıfa karşı bir kıyımı ise cihanın mahdut mıntıkları haricinde ne bu amele kesafetine ne de sermaye kesafetine tesadüf etmek zaten mümkün değildir. Binaenaleyh asli unsurları, yani amelesi ve sermayedarı cihan mikyasında mevcut

⁸⁰³ Aydemir, Şevket Süreyya, “Fikir Hareketleri Arasında Türk Nasyonalizmi II: Marksizm”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 19, Temmuz 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1027

olmayan bir davanın âlemşümul bir hedefi nasıl izah olunabilir.”⁸⁰⁴ Şevket Süreyya, Marx’ın sosyalist aşamada işçi sınıflarının birleşeceği yönündeki fikrine karşı çıkmış ve Avrupa işçi sınıfının sömürge ülkelerden gelen artı üründen vazgeçmesinin mümkün olmayacağını da dile getirmiştir.

Faşizm I. Dünya Savaşı sonrası Avrupa’da güçlenmiş II. Dünya Savaşı sonuna kadar da siyasi ve sosyal hayata yön vermiş bir harekettir. Faşizm ilk kez 1922 İtalya’ında yönetime gelmiş; Almanya, Avusturya, Macaristan gibi ülkelerde siyasi iktidarı ele geçirmiştir. Ernst Nolte’ye göre faşizmin altı ana özelliği vardır: “1- Faşizmin temelinde liberal sistemin o zamana kadar geçirdiği en büyük yatmaktaydı. Bu bunalım yenilgiden değil, sistemin yeterince başarılı olmamasından kaynaklanmaktaydı. 2- Faşizm doğrudan I. Dünya Savaşı’nın bir sonucudur ve ilk başlarda eylemlerine bir anlam vermek isteyen ve bu girişimleri genellikle görmezden gelinen eski askerlerin ya da gazilerin birliği gibi gözükmekteydi. Bu birlik gönüllülerin katılımıyla güçlenmiş ve askeri bir örgüt haline gelmiştir. 3- Faşizmle burjuva arasındaki ilişkiler çelişiktir. Faşizm, burjuvayı yadsımakla beraber, burjuva ile özdeşleşmiş ve burjuvazinin düşüncelerinin kısmi sözcüsü olmuştur. 4- Faşizmin en büyük düşmanı sosyalizmdir ve düşmanına yakındır. Mussolini gibi önde gelen şeflerin birçoğu I. Dünya Savaşı’ndan önce sosyalist ve devrimci sendikacıydılar. 5- Faşizm eski zaman milliyetçiliğini benimsemiş ve radikal bir şekilde uygulamıştır. 6- Bütün teorilere karşı olduğunu beyan eden faşizm yalnızca saha eylemlerine bel bağlamış olmasına rağmen ideolojiye açık bir yapıya sahiptir.”⁸⁰⁵ Kadrocular, faşizmi de tıpkı sosyalizm gibi kapitalist sistemin açmazı, Batı emperyalizminin sömürge ve yarı sömürge ülkelerini elde etme anlayışı olarak değerlendirmiştir. “On seneye kadar dünyanın faşist olacağını, hoş görülebilmesi dünyanın hakikaten daha rahat ve daha şen olmasına bağlı bir şaka gibi ilan etmekteki yegâne mana, buhranlara karşı faşizmin liberal rejimlerden de daha az mukavim olmasıdır. Üç senden beri, durmaksızın kulaklara çarpan terane, içeri doğru liberalizm düşmanı olan bu rejimin dışarı ile olan münasebetlerde aynı liberalizmin hazin bir çığırkanlığını yapmasıdır. Buna muvazi olarak, millet bünyesi içinde zayıf ferdi kuvvetli ferdin tagallübünden koruduğunu ilan edip dururken, insanlık bünyesi içinde

⁸⁰⁴ Aydemir, Şevket Süreyya, “Beynelmilel Fikir Hareketleri Arasında Türk Nasyonalizmi III: Türk Nasyonalizmi (Devam ve Son)”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 21, Eylül 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 2011, s. 1140

⁸⁰⁵ Nolte, Ernst, **Faşist Hareketler**, Çev: Halim İnal, Hür Yayınevi, İstanbul, 1980, s. 47-48

zayıf milleti kuvvetli millete çiğnetmek prensibini kabul ettirmeye yeltenmesidir.”⁸⁰⁶ Kadrocular, faşizmi emperyalist içeriği sebebiyle eleştirmiş; faşizmin metropol – sömürge arasındaki tezatlığı derinleştireceğini, bu tezatlığın metropol lehine olacağını dile getirerek faşizme karşı çıkmıştır. Şevket Süreyya faşizmin temel prensiplerini şöyle sıralamıştır: “1- Milli bütünlük fikri, 2- Hizmet nazariyesi (ferdin ve grupların millet içinde mevkii). 3- Kıymetin yaratılması ve realizasyonu, (sınıfların mütakabil iktisadi münasebeti) 4- Milletler arasındaki münasebet. (faşist emperyalizmi) 5- Siyasi kudretlerin monopolizasyonu. (totaliter ve otoriter devlet, faşist devlet)”⁸⁰⁷ Aydemir’in faşizme dair sıraladığı temel unsurların içeriği incelendiğinde faşizmin; seçkin bir kadroya önem verdiği, kitlelere güven duymadığı, halka rağmen halk için anlayışını benimsediği ve totaliter veya otoriter devlet hâkimiyetini benimsediğini söyleyebiliriz. Şüphesiz Kadrocuların faşizmin bazı prensiplerinden etkilendiği açıktır.

Derginin beşinci sayısının Kadro başlıklı yazısında Dr. Ettore Rossi’nin son gazete makalesinde Mustafa Kemal ve Mussolini gibi irade adamlarına ihtiyaç duyduğunu belirten Kadrocular Kemalizm ile faşizm arasındaki farklılıkları da dile getirmiştir. “1- Faşizm, yarı kapitalist bir İtalya’yı kapitalizmin sınıf tezadından ve bu tezadın doğurduğu dâhili anarşi ile bu anarşinin makesi olan demagojinin ve bürokratik idare cihazından (demokrasi ve parlamentoculuk) kurtarmak hareketidir... Milli kurtuluş inkılabı ise, bir yarı müstemleke olan Osmanlı İmparatorluğu’nun yerine müstakil Türk vatanının bu günkü tarihi şartlara göre ikamesidir. 2- Faşizm demokratik zaruretler dolayısıyla, müstemlekeciliğin zevali devresi olan harp sonrasında; müstemlekeciliği başlıca şiarlarından biri olarak ilana mecbur kalmıştır. Bu sebeptendir ki, iç iktisatta devletçi olan faşizm, dış iktisatta, yani beynelmilel iktisatta liberal olmak tezadına düşmüştür. Kemalizm, müstemlekeciliğe karşı bir isyandır... Müstemlekeciliğe karşı bir aksülameli bütün şuuru ile temsil ettiği içindir ki, Kemalizm, samimi olarak, iç iktisatta da, dış iktisatta da devletçidir. 3- Faşizm, bir yarı kapitalist bünyeye has bir hareket olduğu için, gerek tam kapitalist, gerekse henüz kapitalistleşmemiş bünyelere uygun gelmemektedir. Kemalizm ise milli kurtuluş hareketlerini henüz tahakkuk ettirememiş

⁸⁰⁶ Y. Y. ,”Kadro”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 11, Kasım 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 525-526

⁸⁰⁷ Aydemir, Şevket Süreyya, “Fikir Hareketleri Karşısında Türk Nasyonalizmi I: Faşizm”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 18, Haziran 1933, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 921

milletler için daima bir ideal ve ideoloji kaynağı teşkil edecektir.”⁸⁰⁸ Kadrocular Kemalizmi ve faşizmi harp sonrası gerçekleşen iki farklı devrim ideolojisi olarak değerlendirmiş; elitist bir aydın sınıfını temsil ettikleri için faşizmden etkilenmişlerdir. Nitekim Yakup Kadri'nin Ankara – Moskova – Roma adlı yazı dizisinde; Kadro'nun faşizmin teşkilatlanma ve otoriter düzenine yönelik güzellmelerini bulabiliriz. Kadrocular, faşizmin disiplinli toplum, otoritere devlet hâkimiyeti gibi prensiplerinden etkilenmiştir. Buna rağmen, faşizmin Batı orijinli ve kapitalizmin bir uzantısı olması; metropol – sömürge çatışmasını önleyemeyecek olması gibi sebeplerden dolayı bu ideolojiye her zaman karşı çıkmıştır.

Kadrocular, Türkiye'de işçi sınıfının ve sermaye birikiminin olmaması sebebiyle sosyalizmin inşa edilmeyeceğini savunmuştur. Sosyalizmin metropol – sömürge arasındaki çatışmayı durduramayacağını dile getirmiştir. Kadrocuların dergideki analizleri sosyalist olmaktan ziyade ulusçu özelliklere sahiptir. Nitekim Kadrocular, dünya ihtilalinin gerçekleşmeyeceğini haliyle sosyalist düzenin inşa edilemeyeceğini; bunun yerine ulusal kurtuluş savaşlarının, metropol – sömürge düzenine son vereceğini savunmuştur. Kadrocuların hepsi gençlik yıllarından itibaren sol siyasete ilgi duymuş, sosyalist jargona hâkim olmuştur; ancak bu durum onların anti – emperyalist ideolojilerinden kaynaklanmaktadır. Yani Kadrocuların sosyalist söylemlerinin temelinde emperyalizm karşıtı ideolojileri yatmaktadır. Kadrocular kapitalizm ve ileri aşaması emperyalizmin temelinde sınıf kavgalarının yer aldığını; sınıf kavgalarının ise toplumsal bütünlüğü bozacak yegâne güç olduğunu düşünmüştür. Türkiye'nin kendine has bir şekilde; kapitalist sınıfların devleti ele geçirmesini önlemesi gerektiğini savunan Kadroculara göre emperyalizm metropol – sömürge çelişmesine yol açmıştır. Haliyle ideolojik olarak kapitalizmi reddetmişlerdir. Faşizmi ise emperyalizmin uzantısı ve dönemsel bir model olarak gören Kadrocular faşizmin kapitalist, yayılmacı ve ırkçı olması sebebiyle bu ideolojiye karşı çıkmıştır. Buna karşın faşizmin otoriter söylemlerini iç politikada ulusçu ideolojileri ile uzlaştırmışlardır.

Çalışmanın birinci bölümünde de belirtildiği üzere Kadrocular, Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılma döneminde dünyaya gelmiştir. Haliyle Kadrocular, imparatorluğun çöküşüne, cumhuriyetin ilanına tanık olmuştur; bu durum onların fikir

⁸⁰⁸ Belge, Burhan Asaf, “Faşizm ve Türk Milli Kurtuluş Hareketi”, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 8, Ağustos 1932, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1, İstanbul, 2011, s. 404-405

dünyasını önemli ölçüde etkilemiştir. Diğer tüm çağdaşları gibi Kadrocularında, düşün hayatı Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşüne çare aramak ve Türkiye Cumhuriyeti'nin modernleşme ve ekonomik kalkınmasını inşa etmek sürecine katkı sağlamak gibi soruların etrafında şekillenmiştir. Kadrocular ekonomik, toplumsal ve siyasi koşullardan etkilenmiş, çare olarak sosyalizmi ve TKP'yi görmüşlerdir; ancak genç Türkiye'nin siyasi iktidarı sosyalizmi ve TKP'yi gayrimeşru olarak değerlendirmiştir. Mevcut durumlarını çeşitli nedenlerle değiştiren Kadrocular, hem itibar kazanmak hem de Türkiye'nin modernleşme ve ekonomik kalkınma hamlelerine katkı sağlamak için Kadro Dergisi'ni çıkarmıştır.

Basın üzerinde kısmen de olsa hoşgörülü bir ortamın olduğu dönemlerde 1932 yılının Ocak ayında yayın hayatına atılan Kadro Dergisi, Ocak 1935 tarihinde yayın hayatına son vermiştir. Kadro Hareketi, hem yayımlandığı yıllarda hem de sonrasında Türk siyasi, ekonomik ve akademik çevrelerinin üzerinde durduğu bir konu olmuş; olumlu ve olumsuz eleştirilerin yapıldığı entelektüel bir oluşum olarak değerlendirilmiştir.

Kadro Hareketi'ne olumsuz eleştiriler yöneltilmesinin başlıca sebebi yazarların sol siyasi geçmişleridir. Sol siyasi geçmişleri nedeniyle hem iktidar hem de muhalefet tarafından şüphe ile yaklaşılan Kadrocular, komünist olmakla itham edilmiştir. Hareketin ideoloğu olan Şevket Süreyya Aydemir ve yazı işleri müdürü Vedat Nedim Tör dışında kalan Kadrocular, sol siyaset içerisinde hiçbir zaman aktif bir faaliyette bulunmamışlardır. Dönem dönem, Aydınlik'ta makaleleri yayımlanan Burhan Asaf Belge ve KUTV'da (Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi) iktisat eğitimi gören İsmail Hüsrev Tökin'de tıpkı Aydemir ve Tör gibi komünist olmakla suçlanmıştır. Buna karşın geçmişlerinde sol siyasi hareketlerde faaliyetlerde bulunan veya sol siyasi ideolojilere sempati besleyenlerin komünist olarak değerlendirilmelerinin doğru olmadığı yadsınamaz bir gerçektir. Kadroculara olumsuz eleştiri getiren bir diğer taraf ise Marksist gruplardır. Marksist gruplar tarafından, burjuvanın sözcüsü ve işçi sınıfının düşmanı olarak değerlendirilen Kadroculara, aynı gruplar dönek ve muhbir suçlamalarında bulunmuştur. Yakup Kadri ve Mehmet Şevki dışındaki Kadrocular, geçmişlerinde ya sol siyasi hareketlere sempati beslemiş ya da pasif olarak yer almıştır; ancak bu tartışmada üzerinde durulması gereken kişi Vedat Nedim Tör'dür. Hatırlanacağı gibi Vedat Nedim, Şefik Hüsnü'nün şahsi çıkarlarını göz önünde tuttuğunu düşünerek, Şefik Hüsnü'yü polise ihbar etmişti. Bu olay örgüsü, döneklik ve

muhbirlik ithamlarını aşmaktadır; zira siyasi manada döneçlik, ideolojik değişime uğrama ve sonuçlarına katlanmaktır. Bu bağlamda Kadrocuların, ideolojik bir değişme uğradığı ve bunun sonuçlarına katlandıkları yaşam öykülerinden de açıkça anlaşılmaktadır.

Şüphesiz, Kadrocuların hem iktidar hem de muhalefet tarafından benimsenmemesinin bir başka sebebi de kullandıkları yöntemdir. Kadrocuların kullandıkları dilden; ekonomik ve toplumsal çözümlmelerinden de anlaşılacağı üzere tercih ettikleri yöntem tarihi materyalizmdir. Toplumların işleyiş düzenlerinin diyalektik bir yapıda olduğunu kabul eden Kadrocular; Marksist dünya görüşlerini, Türk toplumunun inşasında kullanmayı amaçladıkları için yöntem olarak tarihsel materyalizmi seçmiştir. İdeolojilerini Marksizm'e dayandıran Kadrocular, pozitivist temeller üzerine inşa edilen Kemalist dünya görüşü ile uzlaşabileceğini savunmuştur. Marksizm'in ortaya koyduğu sınıf kavgası kavramını, metropol – sömürge ülkeler arasındaki çelişkiye uyarlayan Kadrocular, milli bir ideoloji yaratmak istemiş ve Kemalist rejim ile bağdaşmaya çalışmıştır. Sınıf kavgası, proletarya hâkimiyeti, sınıf mücadeleleri gibi Marksist ideolojik kavramlara karşı çıkararak; Marksizm karşıtı önerilerde bulunan ve Marksizm'in ulusal kurtuluş mücadelelerini kazanan ülkeleri açıklama hususunda yetersiz olduğunu iddia eden Kadrocular, farklı bir toplum inşa etmeyi hedeflemiştir. Burada üzerinde durulması gereken bir başka husus ise Kadrocuların, Ziya Gökalp'e yönelik fikirleridir. Bilindiği gibi Kemalist devrim Ziya Gökalp'in fikirleri üzerine inşa edilmiştir. Fransız sosyolog Durkheim'in etkilerinin açıkça görüldüğü Ziya Gökalp'e göre; halkı ilerletecek ve aydınlatacak olan münevverlerdir. Münevver, ileri Batı tekniğini halka getirmekle yükümlüdür; fakat bu teknik halkın kendi sahip olduğu harsi değerler üzerine kurulmalı ve Türkiye'nin kendi toplumsal dönüşümünü gerçekleştirmelidir. Ziya Gökalp, etkisinde kaldığı Durkheim gibi toplumsal sınıfların varlığını ve sınıf çatışmalarını yadsımamış; topluma yön veren olgunun iş bölümüne dayanan toplumsal dayanışma olduğunu savunmuştur. Toplumsal bilinç, toplumsal dayanışmayı meydana getirecek; toplumsal dayanışma ise iş bölümünün sürekliliğini sağlayacaktır. Gökalp, sınıf çatışmalarının iktisadi devletçilik vasıtasıyla yok olacağını savunmuş; devletin yalnızca ekonomik sahada değil, tüm alanlarda belirleyici ve yön verici konumda olduğunu öne sürmüştür. Ekonomiye yönelik görüşlerinde devletçiliği benimseyen Gökalp, sınıfların varlığını reddetmesi bakımından halkçı bir anlayışa sahiptir.

Kadrocularda, tıpkı Ziya Gökalp gibi sınıfların iktisadi devletçilik politikalarının uygulanmasıyla yok olacağını savunmuş; devletin, ekonomik ve toplumsal alanlarda düzenleyici olduğunu dile getirmiştir. Kadrocuların, Gökalp ile devletçilik, toplumsal dayanışma ve sınıfların reddi konularında paralel düşüncelere sahip oldukları bir gerçektir.

Kadro Hareketini, Kadrocuların sol siyasi geçmişlerinden ayrı tuttuğumuzda yöntem olarak tarihsel materyalizmi seçtikleri, disiplinli ve tek partili bir sistemi idealize ettikleri makalelerinde net bir şekilde görülmektedir. Buna ek olarak, Kadrocuların idealize ettikleri sistemde Marksizm'in yanı sıra faşizmin bazı öğretilerinden de etkilendikleri oldukça açıktır. Sosyalizmin dünyada var olamayacağına inanan Kadrocular, kapitalizmi ise net bir şekilde reddetmiştir. Marksizm'in bağımsızlığını yeni kazanan ülkelere ve kapitalizmin sonuçlarına ilişkin öğretilerini yetersiz gören Kadrocular, 1929 ekonomik buhranı ile kapitalizmin çökeceğini savunmuş; çare olarak devletçiliği önermiştir. Milli kurtuluş hareketlerinin başarılı olması koşuluna bağlı olarak şekillenen Kadrocuların devletçiliği; sınıfsız, ileri teknolojinin egemen olduğu bir toplum kurmak için bir zaruret halindedir. Kadrocular devletçiliği salt ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesi bağlamında kullanmamış; toplumsal, kültürel ve siyasi alanlarda da ileri devlet müdahaleciliğini savunmuştur. Yani sosyalizm ve kapitalizm dışında farklı ve özgün bir niteliklere sahip bir yol izlemek istemişlerdir.

Bu bölümde, üzerinde durulması gereken bir diğer husus ise Kadro ve Kemalizm arasındaki ilişkidir. Türk inkılabı, Batı emperyalizmine karşı kazanılmış zafer olmasına karşın, Kurtuluş Savaşı'ndan sonra genç Türkiye Cumhuriyeti yönünü Batı'ya çevirmiştir. Türk devriminin lideri Mustafa Kemal'in ve ülke yönetiminde söz sahibi olan şahsiyetlerin, Batı'ya ve batılı kurumlara karşı değerlendirmeleri olumlu olmuştur. Bilindiği üzere, Türk toplumunda Batılılaşma hareketleri, III. Selim döneminde ordunun ıslahı konusunda Fransa'dan destek alınarak gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Fransa'dan alınan bu destek, Batı kültürüyle ağırlıklı olarak da Fransız kültürüyle etkileşim içinde kalınmasına neden olmuştur. Nitekim Fransız Devrimi'nin ortaya koyduğu fikirler Türk aydınını ciddi biçimde etkilemiştir. Mustafa Kemal'de Fransız Devrimi'nin sonucunda oluşan fikirlerden etkilenmiş; teorik ve pratik olarak Fransız Devrimi'nin tesirinde kalmıştır. Kadrocular, kendilerini Kemalist rejimin savunucuları ve ideologları olarak görmelerine karşın; Atatürk'ün Fransız Devrimi neticesinde oluşan farklı alanlarındaki

görüşlerinden ayrı yaklaşımlar sergilemiştir. Yukarıda sözü edildiği gibi, Mustafa Kemal'in fikri dünyasında Fransız Devrimi'nin etkileri görülmesine rağmen Kadrocular, Fransız Devrimi'ne ve devrim sonrası oluşan liberalizme karşı çıkmış, demokrasi ve hürriyet gibi kavramlara ise soğuk yaklaşmışlardır. Türkiye 1923'ten itibaren Batı kurumlarını ülkeye dizayn etmeye çalışmış, Batı toplumu gibi olmayı hedeflemiştir; yani Avrupa'nın siyasi, ekonomik ve sosyal anlamda merkez olduğunu ve örnek alındığını kabul etmiştir. Buna karşın Kadrocular, Atatürk önderliğindeki çağdaşlaşma veya Batılılaşma hareketlerine istekli olmamışlardır. Kadrocular ve Kemalizm arasındaki ilişkide tarafların ayrı düştüğü bir diğer konu ise devletçiliğe bakış açılarıdır. Kemalist rejim devletçiliğe, pragmatik devletçilik olarak bakmış; Kadrocular ise devletçiliği sosyalizm ve kapitalizme alternatif bir ekonomik sistem olarak bakmıştır. Kadrocuların bu düşüncelerinin oluşmasında Avrupa'da demokratik rejimlerin çıkmazda girmesi ve Kadrocuların Batı'nın siyasal, sosyal ve ekonomik öğretilerine karşı çıkarak, özgün bir ideoloji inşa etme anlayışı yatmaktadır. Neticede Kemalizm, Türk inkılabına pozitivist bir kimlik kazandırmak isterken; Kadrocular diyalektik materyalizmi kullanarak bir kimlik arayışına girmiştir. Kadro devletçiliği, ideolojik bir sistem olarak değerlendirmiş; Kemalizm ise geçici, ekonomik zorunluklar sonucu oluşan, yeniden emperyalizmin ağına düşmemek için bir savunma mekanizması olarak görmüştür. Kemalizm demokrasi ve hürriyet gibi mefhumları topluma kazandırmak isterken; Kadrocular, demokrasiye karşı mesafeli olmuş, devletin bireyin hak ve özgürlüklerinden önce geldiğini savunmuştur.

Kadrocuların devlet anlayışı savundukları otoriter düzenin aksine gelişme göstermiştir. Toplumsal ve ekonomik anlamda devletin düzenleyici olması gerektiğini dile getiren Kadrocular bu konuda rejim ile ters düşmüştür. Buna karşın, rejimin aksine daha radikal bir devlet anlayışına hâkim olan Kadrocuların çıkış noktası Marksizm'dir. Kemalist rejim, devlet eliyle yerli bir burjuva sınıf yaratmaya çalışmış ve kapitalist topluma özgü sınıfsal bir toplum inşa etmek istemiştir. Rejimin bu tavrının farkında olan Kadrocular, devletin ulusal çıkarları temsil etmediğinin farkında olmasına rağmen; bu konuda sessiz kalmış iktidarı dolaylı olarak etkilemeye çalışmıştır.

Kadrocuların, Kemalizm ile kısmen paralel fikirlere sahip oldukları alan kültür ve sanat alanlarıdır. Kadrocular, siyasal ve ekonomik alanlarda olduğu gibi, kültürel ve sanatsal faaliyetlerinde de Türk inkılabına hizmet etmesi gerektiğini ve devletin bu alanları

denetlenmesinin zorunlu olduğunu savunmuştur. Kemalizmin Türk Tarih Tezini kabul eden Kadrocular, rejimin fikir babası olan Ziya Gökalp'in Osmanlı karşıtı düşüncelerine ve Osmanlı'nın kültürel alandaki zayıflığını dile getiren düşüncelerini benimsemiştir. Haliyle Kadrocular, Osmanlı'nın ideolojik mirasından etkilenmiş; fakat Türk kimliği üzerine durmuştur. Kemalizm, 1932'deki Türk Tarih Kongresi'nde Türk kimliğini ön plana çıkartması, dünya tarihinin yalnızca Avrupa tarihinden ibaret olmadığını ve Türklerin dünya kültür ve uygarlığının kadim milletlerinden birisi olduğunu belirtmesi; Kadrocuların temel şiarı olan Batı değerlerinin karşıtlığı ile paraleldir. Buna karşın Kemalizmin sosyal alanlarda Batı'yı örnek alarak hızlı ve köklü değişimler yapmasına Kadrocular alenen cephe alamamıştır. Kültürel alanlarda olduğu gibi sanatın ve sanatçının da Türk inkılabına hizmet etmesi gerektiğini düşünen Kadrocular, sanattan halkı eğitmesini ve Türk inkılabını canlı tutmasını istemiştir. Kadrocuların sanat, sanat içindir anlayışına karşı oldukları açıktır. Buna karşın, sanat ve sanata yönelik beklentilerinde net olmadıklarını ve yetersiz kaldıklarını söylemek yanlış olmayacaktır.

Kadrocuların, Kemalizm ile kısmen ortak düşüncelere sahip olduğu bir diğer konu aydın tavrıdır. Türk inkılabının yukarıdan aşağıya veya tepeden inme bir niteliğe sahip olduğu bir gerçektir. Kadrocularda, Kemalizmin tepeden inme devrim anlayışını desteklemiş; entelektüeli, toplumun çıkarları için çalışan, tekniği elinde tutan ve teşkilatçı tavır sahibi olarak görmüştür. Kendilerini toplumun aydın karakterleri olarak gören Kadrocular; inkılabın ideolojisinin de inkılap lideri tarafından değil, aydınlar tarafından inşa edilmesi gerektiğini savunmuştur. Kemalist rejimi, üniversite reformu konusunda eleştiren ve iktidara bu konuda yön vermeye çalışan Kadrocular, entelektüel birikimi yüksek üniversite hocalarının, bilimsel tavırlarını bir kenara bırakarak Türk inkılabının emrine girmesi gerektiğini savunmuştur. Nitekim Kadrocuların entelektüel ile ilgili düşüncelerinin bu hale gelmesinde; kendilerinin üniversite haricinde gelişen bir hareket olması ve aydın profilini inkılabına hizmet etmekle eş değer görmeleri yatmaktadır.

Kadrocular hem kendi dönemlerindeki muhalefet hem de sonraki yıllarda yapılan eleştirilerde faşist olmakla itham edilmiştir. Daha öncede belirtildiği üzere, Kadrocular iç politikadaki antidemokratik tutumlarından, bireyin hak ve özgürlüklerini ikinci planda tutmaya çalışmalarından ötürü faşizmin otoriter düzeninden etkilenmiştir. Buna rağmen Kadrocular, faşizmin Batı'nın ve kapitalist düzenin ürünü olması ve toplumsal

sınıf kavramını yok edemediğini dile getirerek faşizme karşı olumsuz bir yaklaşım sergilemişlerdir. Esasında Kadrocular hem faşizme hem de Marksizm'e karşı çıkmış; ancak her iki ideolojiden de farklı alanlarda etkilenmiştir.

Kadro Hareketinin iktidara alternatif bir grup olduğu tartışmaları ise gerçek dışıdır. Zira Kadro Dergisi'nin çıkış süreci hatırlandığında, Kadrocuların siyasi iktidarın varlığını ve gücünü kabul ettikleri açıkça görülmektedir. Kadrocular kendi fikirlerini, varlığını kabul ettikleri rejime satmayı amaçlamıştır. Yani iktidarı, ideolojik olarak yönlendirmeyi istemişlerdir. Kadrocular, varlığını iktidara kabul ettirmek için derginin ikinci sayısında çıkan yüzük hikâyesinden sonra ihtilaf yaratacak çatışmalardan ve polemiklerden kaçınmayı hedeflemiş ve kısmen de olsa başarılı olmuştur. İktidarla çok yakın ilişkilere girmekten kaçınan Kadrocular, iktidara karşı cephede almamıştır. Yani iktidar yalakalığı ve iktidar karşıtlığı arasındaki ince çizgiyi korumuşlar; resmi devlet ideolojisini, kendilerince yorumlayıp geliştirmeye çalışmışlardır.

Kadrocular Hareketine, sadece olumsuz eleştiriler yöneltilmemiştir. Kadrocular Türk Kurtuluş Savaşı'na, milli kurtuluş hareketlerinin öncüsü olma misyonu yüklemiş ve beynelmilel bir nitelik kazandırmak istemiştir. Milliyetçilik ve sosyalizmin bir sentezini oluşturmaya çalışan Kadrocular, 1960'larda kurulan Bağımlılık Okulu etrafında gelişen kuramlara, Mao'nun Üçüncü Dünya Teorisine öncülük etmiştir. "... bugün dünya aslında hem birbiriyle ilişkileri olan, hem de çelişen üç kısım veya dünyadan meydana gelmektedir. Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği birinci dünyayı meydana getiriyor. Asya, Afrika, Latin Amerika ve diğer bölgelerin gelişmekte olan ülkeleri ise üçüncü dünyayı meydana getiriyor. Bu ikisinin arasında kalan gelişmiş ülkeler ise ikinci dünyayı meydana getiriyor..."⁸⁰⁹ Bu kuramlar ve teoriler tıpkı Kadrocular gibi, dünyanın metropol ve sömürge ülkeler olarak ikiye ayrıldığını ve bu ayrılığın sınıf kavgalarından daha önemli olduğunu savunmuştur. Bu teorilerin içerik olarak benzerliğinden ziyade; çıkış noktalarının aynı oluşu Kadrocuların öncülüğünün ispatı olarak değerlendirilebilir. I. Dünya Savaşı sonrası dünya nüfusunu % 69'unu bağımlı ve sömürge ülkeler oluştururken; 1965 yılından sonra bu oran % 4'e inmiştir. Bağımsızlığını kazanan Asya ve Afrika ülkeleri ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmek için devletçiliği seçmiştir.

⁸⁰⁹ Yanardağ, Merdan, a. g. e. , s. 139

Daha öncede dile getirildiği üzere, Kadrocuların iddiası inkılabın ideolojisini inşa etmektir. Haliyle Kadrocular, Türk inkılabının tamamlanmadığını düşünmüştür; oysa CHF iktidarı ve organları Kadro'nun bu düşüncesine karşı çıkmış ve Türk devriminin nihayete erdiğini savunmuştur. Kadrocular ve CHF'nin ileri gelenleri arasındaki bu fikri ayrılık ilerleyen dönemlerde Kadro Hareketinin, sol siyasi hareketle ilişkilendirilmesinin nedenlerinden biri olmuştur. Kadro'nun Kemalist rejimle uzlaşması veya Kemalist rejimi benimsemesi; sol siyasi hareketin Kemalist ilkeleri içselleştirmesine sebebiyet vermiştir. Yani Kadro Hareketi, Kemalizm ile antikomünist solu – demokratik solu / ortanın solu – yakınlaştırmıştır. Kadro Hareketi, kendinden sonraki dönemlere siyasi ve sosyal manada etki etmeyi başarmış bir oluşumdur. 1954 – 1970 yılları arasında yayımlanan Forum ve 1961 – 1967 tarihleri arasında yayımlanan Yön dergileri bu etkinin birer kanıtıdır.

Forum Dergisi, 27 Mart 1960'a kadar Demokrat Parti'ye ve faaliyetlerine olumsuz eleştiriler getirmiş; 1960 askeri müdahalesinden sonra kapitalist olmayan milli bir ekonomik sistem için önerilerde bulunmuştur. Forum Dergisi, öncülü olan Kadro'nun aksine devlet müdahaleciliğine kısmen karşı çıkmış ve planlı bir kalkınmadan yana olmuş; karma ekonomik sistemi savunmuştur. Kadrocular yöntem olarak tarihsel materyalizmi kullanırken; Forum, daha çok bilimsel çerçevede analizler yapmıştır. Hatırlanacağı gibi Kadro, iç siyasette faşist yönelimleri savunarak veya önererek, iktidarın otoriter bir yapıda olması gerektiğini savunmuştu; ancak Forum, Demokrat Parti'nin demokrasi konusundaki beklentilerini karşılayamadığını gerekçe göstererek, iktidarı ve halkı demokratikleşmeye davet etmiştir.

Yön Hareketi ise tıpkı Kadro gibi, ülke kalkınmasının siyasi ve ekonomik bağımsızlık sonucunda mümkün olacağını savunmuştur. Bu sav, Yön ile Kadro arasında siyasi ve akademik çevreler tarafından, her iki hareketinde ideolojik olarak birbirlerine yakın olduğu değerlendirmelerine yol açmıştır. Nitekim Yön'de tıpkı Kadro gibi ülke kalkınmasının antikapitalist yollarla, milli niteliklere sahip olması gerektiğini savunmuştur. Bu bağlamda Yön Hareketi'nin de tıpkı Kadro Hareketi gibi halkçı ve devletçi olduğu açıktır. Antikapitalist ekonomik kalkınma yolunun devletçilik olduğunu savunan Yön Hareketi; aynı zamanda devletçiliği, siyasal ve ekonomik bağımsızlığın ön koşulu olarak görmüştür. Buna karşın Yön ve Kadro'nun devletçilik ve halkçılık ile ilgili görüşlerine yakından bakıldığında farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır. Yön, sınıf

kavramını yok saymamış ve işçi sınıfının güçsüzlüğü sebebiyle devrim yapamayacağını savunurken; Kadro, sınıf kavramını reddetmiş ve sınıfsız toplum ideali için halkçılığı kullanmıştır. Yön'ün devletçiliği, Kadro'ya göre daha gelişmiştir. Kadro, devletçiliği geçici bir çözüm olarak görürken; Yön, devletçiliği devamlı ve kalıcı bir ilke olarak değerlendirmiştir. Kadro ve Yön kullandıkları yöntemler açısından da birbirinden farklıdır. Bilindiği gibi Kadrocular, tarihi materyalizme dayandırdıkları ideolojilerini, resmi ideolojinin inşasında bir araç olarak kullanmıştır; Yön Hareketi ise devlet ideolojisini, Marksist çözümlenmeleri için araç olarak görmüştür. Bunun yanı sıra her iki hareketi de birbirinden ayıran bir başka husus ise iktidar ile olan ilişkileridir. Kadro, inkılabın ideolojisini yaratmak için iktidarın desteği ve izniyle oluşmuş bir aydın hareketiyken; Yön doğrudan iktidarı hedef almış ve muhalefetin sesi olmuştur, haliyle yön hareketi iktidara talip bir oluşumdur.

Kadro Hareketi, hem Forum'u hem de Yön'ü etkilemiştir; ancak Kadro – Forum – Yön çizgisinin arasındaki benzerlikler içerikten ziyade şekli unsurlar üzerinde görülmektedir. Bu üç oluşum temelde antikapitalist, sol siyasete meyilli ve milli bir kalkınmayı amaçlamış ve bu doğrultuda önerilerde bulunmuştur. Kadro'nun oluşturduğu aydın girişiminin etkilerini gördüğümüz Forum ve Yön dergilerini, Kadro Dergisi'nin devamı olarak görmek doğru bir yaklaşım olmayacaktır.

Kadro Hareketi, esasında ne faşist ne de Marksist bir hareket olmuş; dönemin Türkiye'sinin ideolojik boşluğunu doldurmaya çalışmış ve Türk inkılabına beynelmilel bir çehre kazandırmayı amaçlamıştır. Kadrocular, savundukları görüşlerin uygulamasında başarısız olmasına karşın; yıllar sonra bile konuşulmayı, üzerinde düşünülmeyi başarmış ve Türk siyasi, ekonomik ve akademik çevrelerinin ilgisini çekmiş bir entelektüel girişim olarak tarihteki yerini almıştır.

EKLER

Ek: 1

CEVAP NUMARA DÖRT

(Bu yazı gizli bir din halinde bir nevi Neo-faşist bir ideoloji yaptıkları halde bunu ikrardan sakınanlara aittir. Böyle bir halt karıştırmıyoruz, diyenler üzerlerine alınmayabilirler.)

Onlar istiyorlar ki

Çift ağızlı baltalarıyla

Yuvarlansın kafalarımız önüne yarın –

o kara gömlekleri beyaz kordonlu

golf pantolonlu

kadroların...

KARDEŞLER !

Onlara sokakta rastlarsanız eğer

ölümü görmüş gibi çevirin başınızı.

Kirpiksiz sarı gözler gözünüze bakarken

arkadan sırtınıza bir

bıçak girebilir....

Onlar istiyorlar ki

kara toprağın kalbi durana kadar

biz pazarda kelepir bir mal gibi satalım

kafamızın ışığını, gücünü kolumuzun..

Kadınlarımızı karşılarında oynatalım.

Ve dumanlanmağa başlayınca

gözümüzün bakışı,yavaşlayınca

damarlarımızda kanın akışı

karaya vurmuş balıklar gibi

köprü altlarında yatalım..

KARDEŞLER!

Onlara elleriniz dokunmuşsa eğer

yedi tas su dökün ellerinize.

Yırtarak bayramlık gömleğimi ben
peşkir yaparım size...

Biz

ayrı dillerde aynı şarkıyı okuyanlar,

Biz

aynı yastıkta yatar gibi

toprağa başlarını yan yana koyanlar,

Biz,

yüzümüzün derisi koyu açık yanmış diye,

saçlarımız ayrı ayrı boyanmış diye

barsaklarımızı birbirimizin avucuna dökerek

birbirimizin gırtlığını dişimizle sökerek

gebereceğiz...

Ve kadrolar

parlatarak

kara gömleklerinin beyaz kordonlarını

gömecek kadife koltuklara

golf pantolonlarını...

KARDEŞLER!

Onların adına benziyorsa adınız eğer

adınızı değiştirin.

Ve banın girdiği kapıdan girin

onların evine atmayın ayak....

Onlar istiyorlar ki

çift ağızlı baltalarıyla

yuvarlansın kafalarımız önüne yarın –

o kara gömlekleri beyaz kordonlu

golf pantolonlu

kadroların.....

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, Ahmet, **Devlet ve Fert**, Sanayiinefise Matbaası, İstanbul, 1933.
- Ağaoğlu, Ahmet, “Kadrocu’lar”, **Cumhuriyet**, 13 Kasım 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 19 Ağustos 2017.
- Ağaoğlu, Ahmet, “İnkılabımızın İdeolojisi”, **Cumhuriyet**, 14 Kasım 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 19 Ağustos 2017.
- Ağaoğlu, Ahmet, “İnkılabımızın İdeolojisi”, **Cumhuriyet**, 15 Kasım 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 19 Ağustos 2017.
- Ağaoğlu, Ahmet, “Kadrocular ve Demokrasi”, **Cumhuriyet**, 17 Kasım 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 19 Ağustos 2017.
- Ağaoğlu, Ahmet, “Dünyanın İkiye Bölünmesi: Şark ve Garp”, **Cumhuriyet**, 18 Kasım 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 19 Ağustos 2017.
- Ağaoğlu, Ahmet, “Basitten Mürekkebe, Sürüden Millete Doğru”, **Cumhuriyet**, 20 Kasım 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 19 Ağustos 2017.
- Ağaoğlu, Ahmet, “Kadro Münakaşası: Cevaba Cevap 1”, **Cumhuriyet**, 1 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017.
- Ağaoğlu, Ahmet, “Kadro Münakaşası: Cevaba Cevap 2”, **Cumhuriyet**, 3 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017.
- Ağaoğlu, Ahmet, “Kadro Münakaşası: Cevaba Cevap 3”, **Cumhuriyet**, 5 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017.

- Ağaoğlu, Ahmet, “Kadro Münakaşası: Cevaba Cevap 4”, **Cumhuriyet**, 7 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017.
- Ağaoğlu, Ahmet, “Kadro Münakaşası: Cevaba Cevap 5”, **Cumhuriyet**, 9 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017.
- Ağaoğlu, Ahmet, “Kadro Münakaşası: Cevaba Cevap 6”, **Cumhuriyet**, 10 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017.
- Ağaoğlu, Ahmet, “Yakup Kadri Bey’e 1”, **Cumhuriyet**, 2 Şubat 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 22 Ağustos 2017.
- Ağaoğlu, Ahmet, “Yakup Kadri Bey’e 2”, **Cumhuriyet**, 3 Şubat 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 22 Ağustos 2017.
- Ağaoğlu, Ahmet, “Son Söz”, **Cumhuriyet**, 5 Şubat 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 22 Ağustos 2017.
- Aydemir, Şevket Süreyya, **Suyu Arayan Adam**, Remzi Kitapevi, 15. Basım, İstanbul, 2004.
- Aydemir, Şevket Süreyya, **İnkılap Ve Kadro**, Remzi Kitapevi, 6. Basım, İstanbul, 2011.
- Aydemir, Şevket Süreyya, **Kırmızı Mektuplar ve Son Yazıları**, Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1979.
- Aydemir, Şevket Süreyya, “Ağaoğlu Ahmet Bey’e Cevap 1”, **Cumhuriyet**, 11 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017.
- Aydemir, Şevket Süreyya, “Ağaoğlu Ahmet Bey’e Cevap 2”, **Cumhuriyet**, 12 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017.

- Aydemir, Şevket Süreyya, “Ağaoğlu Ahmet Bey’e Cevap 3”, **Cumhuriyet**, 13 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017.
- Aydemir, Şevket Süreyya, “Ağaoğlu Ahmet Bey’e Cevap 4”, **Cumhuriyet**, 17 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017.
- Aydemir, Şevket Süreyya, “Ağaoğlu Ahmet Bey’e Cevap 5”, **Cumhuriyet**, 18 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017.
- Aydemir, Şevket Süreyya, “Ağaoğlu Ahmet Bey’e Cevap 6”, **Cumhuriyet**, 20 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017.
- Aydemir, Şevket Süreyya, “Ağaoğlu Ahmet Bey’e Cevap 7”, **Cumhuriyet**, 22 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017.
- Aydemir, Şevket Süreyya, “Ağaoğlu Ahmet Bey’e Cevap 8”, **Cumhuriyet**, 24 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017.
- Aydemir, Şevket Süreyya, “Ağaoğlu Ahmet Bey’e Cevap 9”, **Cumhuriyet**, 27 Aralık 1932, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E.T: 20 Ağustos 2017.
- Aydemir, Şevket Süreyya, “Kâfir ve Bolşevik”, **Cumhuriyet**, 21 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017.
- Aydemir, Şevket Süreyya, “Bir Münakaşanın Bilançosu”, **Cumhuriyet**, 22 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017.
- Aydemir, Şevket Süreyya, “Bir Görüş Tarzı Nasıl İptizale Uğrar?”, **Cumhuriyet**, 23 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017.

- Aydemir, Şevket Süreyya, “Ciddi Olmayan Bir Yarenlik: Fikirsizlik ve Kararsızlık Bahsi”, **Cumhuriyet**, 26 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017.
- Aydemir, Şevket Süreyya, “Ciddi Olmayan Bir Yarenlik: İsnat ve Tahrif Bahsi”, **Cumhuriyet**, 27 Ocak 1933, s. 3 <http://www.cumhuriyetarsivi.com/reader/reader2.xhtml>, E. T: 21 Ağustos 2017.
- Carr, Edward Hallett, **Bolşevik Devrimi II 1917-1923**, Çev: Orhan Suda, Metis Yayınları, İstanbul, 1998.
- Cılga, İbrahim, “İsmail Hüsrev Tökin”, **Türk Toplum Bilimcileri 1-2**, (Ed. Emre Kongar), Remzi Kitabevi, İstanbul, 2012.
- Ertan, Temuçin Faik, **Kadrocular ve Kadro Hareketi**, T. C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1994.
- Fazıl, İbrahim, “İnkılap Devletçiliği İhtilal Devletçiliği Değildir”, **Akşam**, 13 Nisan 1933, s. 1-7 <http://gazeteler.ankara.edu.tr/dergiler/2399/171081/29243.pdf>, E. T: 24 Ağustos 2017.
- Fuat, Mehmet, **Nazım Hikmet**, Adam Yayınları, İstanbul, 2000.
- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, **Vatan Yolunda**, Selek Yayınları, İstanbul, 1958.
- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, **Zoraki Diplomat**, Bilgi Yayınevi, İkinci Basım, Ankara, 1967.
- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, **Gençlik ve Edebiyat Hatırları**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1969.
- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, **Anamın Kitabı**, İletişim Yayınları, 5. Baskı, İstanbul, 1986.
- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, **Ergenekon**, T. C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990.
- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, **Hüküm Gecesi**, İletişim Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 1999.

- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri ve Diğerleri, **Kadro Aylık Fikir Mecmuası**, Sayı: 1 – 36, Ocak 1932 – Ocak 1936, (Ed. Özgür Erdem), İleri Yayınları, Cilt: 1 – 2, İstanbul, 2011.
- Koçak, Cemil, “Yapay ve Güdümlü Bir Demokrasi Deneyi: Serbest Cumhuriyet Fırkası”, **Türkiye Tarihi 4 - Çağdaş Türkiye (1908-1980)**, (Ed. Sina Akşin), Cem Yayınevi, İstanbul, 1989.
- Küçük, Yalçın, **Türkiye Üzerine Tezler**, II. Cilt, Tekin Yayınevi, 3. Basım, İstanbul, 1980.
- Lenin, Vladimir İlyiç, **Emperyalizm Kapitalizmin En Yüksek Aşaması**, Çev: Erdoğan Başar, Sol Yayınları, Ankara, 1965.
- Nolte, Ernst, **Faşist Hareketler**, Çev: Halim İnal, Hür Yayınevi, İstanbul, 1980.
- Nureddin, Vâlâ, “Son Neşriyattaki Garabetler”, **Akşam**, 26 Kanun 1932, s. 3 <http://gazeteler.ankara.edu.tr/dergiler/2399/171030/28746.pdf> , E.T: 14 Mart 2017.
- Nureddin, Vâlâ, “Yeni Bir İçtimaiyat Nesli”, **Akşam**, 12 Eylül 1932, s. 3 <http://gazeteler.ankara.edu.tr/dergiler/2399/171066/29082.pdf> , E. T: 22 Mart 2017.
- Ran, Nazım Hikmet, **Bütün Şiirleri**, Yapı Kredi Yayınları, 4. Baskı, İstanbul, 2008.
- Soyak, Hasan Rıza, **Atatürk’ten Hatıralar**, Yapı Kredi Yayınları, 8. Baskı, İstanbul, 2016.
- Şişmanov, Dimitir, **Türkiye İşçi ve Sosyalist Hareketi**, Belge Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 1990.
- Tökin, İsmail Hüsrev, **Türkiye’de Köy İktisadiyatı**, İletişim Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul, 1990.
- Tör, Vedat Nedim, **Yıllar Böyle Geçti**, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1976.
- Tör, Vedat Nedim, **Kemalizmin Dramı**, Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1980.
- Tuncay, Mete, **Sosyalist Siyasal Düşünüş Tarihi II**, Bilgi Yayınları, İstanbul, 1976.
- Tuncay, Mete, **Türkiye Cumhuriyeti’nde Tek Parti Yönetiminin Kurulması (1923-1931)**, Yurt Yayınları, Ankara, 1981.

- Tuncay, Mete, **Türkiye’de Sol Akımlar I (1908-1925)**, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 3. Basım, 1978.
- Tuncay, Mete, **Türkiye’de Sol Akımlar II (1925-1936)**, BDS Yayınları, İstanbul, 1992.
- Türkeş, Mustafa, **Ulusçu Bir Sol Akım: Kadro Hareketi (1932-1934)**, İmge Kitapevi, Ankara, 1999.
- Türkeş, Mustafa, “Kadro Dergisi”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce-Kemalizm**, 2. Cilt, (Ed. Ahmet İnel), İletişim Yayınları, 6. Baskı, İstanbul, 2009.
- Ülken, Hilmi Ziya, **Türkiye’de Çağdaş Düşünce Tarihi**, Ülken Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 1992.
- Yanardağ, Merdan, **Türk Siyasal Yaşamında Kadro Hareketi**, Siyah Beyaz Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2008.
- Yetkin, Çetin, **Türkiye’de Tek Parti Yönetimi 1930-1945**, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1983.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Sabri Yılmaz

Doğum Yeri ve Tarihi: Hacıbektaş, 2 Mayıs 1988

Yabancı Dili: İngilizce

Medeni Durumu: Bekâr

Telefon: +90 543 727 95 69

E-mail: sabriyilmaz88@gmail.com

EĞİTİM

Lisans: Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, Sivas/ 2013

Lise: Kayseri Anadolu Lisesi, Kayseri/ 2009